Malleus maleficarum malefi=
cas et earum heresim vt
phꝛamea potentissi
ma cōterens.

Witchcraft
BF
1569
A2I59
1519

ℭ Apologia authoris in malleum maleficarum.

CUm inter ruētis seculi calamitates quas pro dolor nō tam legim⁹ ꝙ passim experimur vet⁹ oriēs dāno sue ruine irrefragabili dissolut⁹ ecclesiā ꝙ nou⁹ oriēs hō xp̄s iesus aspsione sui sanguinis fecūdauit licet ab initio varijs heresum ꝯtagionib⁹ inficere nō cessat: illo tñ p̄cipue in tpe his conat̃. qñ mundi vespere ad occasum declināte ꝛ malitia hoim excrescēte: nouit in ira magna: vt ioannes in apoca. testat̃. se modicū tp̄s habere. Quare ꝛ insolitā quādā hereticā prauitatē in agro dñico succrescere fecit heresim inquā maleficarū. a p̄ncipaliori in quo vigere noscitur sexu denotādo. Que dū innumeris machinat̃ insultib⁹ hoc tñ in singulis qd̓ cogitatu terribile deo nimiū abominabile ꝛ oib⁹ xp̄i fidelib⁹ odibile cernit̃: opibus expletur. Ex pacto eñ cū in inferno ꝛ federe cū morte fetidissime ſuituti: ꝑ earū prauis explēdis spurcitijs se subijciūt. Preterea ea q̄ in quotidianis erūnis hoib⁹ iumētis ꝛ terre frugib⁹ ab eis deo ꝑmittēte ꝛ ꝟtute demonū concurrēte inferūtur. Inter q̄ mala nos inq̄sitores Jacob⁹ sprēger: vna cū charissimo ab ap̄lica sede in exterminiū tā pestifere heresis socio deputato. lꝫ iter diuinoꝝ eloq̄oꝝ ꝓfessores sub p̄dictoꝝ ordine militātiū minimi. Pio tñ ac lugubri affectu pēsantes q̄d remedij: q̄d ve solaminis mortalib⁹ ipis ꝑ salutari antidoto foret administrādū. huic operi pre cūctis alijs remedijs pios submittere humeros dignū iudicauim⁹ ꝯfisi de melliflua largitate illi⁹. q̄ dat oibus affluenter: ꝛ q̄ calculo sumpto de altari forpice tāgit ꝛ mūdat labia impfectoꝝ in finē optatū cūcta ꝑducere. Verū cū in opibus hoim nil fiat adeo vtile ꝛ licitum cui nō possit aliqua pernicies irrogari. Ingeniola etiam nostra ad acumē nō ꝑueniūt veritatis: nisi lima alterius prauitatis plurimum fuerint abrasa. Ideo q̄ de nouitate opis nos redarguēdos estimat ad certamē illi⁹ confidēter accedim⁹. Sciat tñ hoc ip̄m opus nouū esse simul ꝛ antiquū breue ꝑiter ꝛ ꝓlixū: antiquū certe materia ꝛ authoritate: nouū vero ꝑtiū cōpilatione earūq; aggregatiōe: breue ꝓpter plurimoꝝ authoꝝ

in breuē ↄstrictionē: longū nihilominꝰ ꝓpter immēsam ma-
terie multitudinē ⁊ maleficarū impscrutabilē malitiā. Nec
hoc dicimꝰ ceterorꝫ authorū scriptis ꝑsumptuose derogādo
nostrūq̃ opus iactāter ⁊ inaniter extollendo cum ex nostro
ingenio pauca ⁊ quasi nulla sint addita. Vñ nō nostrū opꝰ
sed illorꝫ potius censetur quorum ex dictis fere sunt singula
contexta. Qua simul ex causa nec poemata cōdere nec subli-
mes theorias cepimus extendere: sed exceptorum more pro-
cedendo ad honorē summe trinitatis ⁊ indiuidue vnitatis
super tres partes principales originē: ꝓgressū ⁊ finē. Ma-
leficarū malleū tractatū nūcupādo aggredimur recollectio-
ne opis socio executionē vero his qbꝰ iudiciū durissimū im-
minet: eo q̄ in vindictā malorꝫ laudē vero bonorꝫ ↄstituti cer-
nunt̄ a deo: cui ois honor ⁊ gloria in secula ⁊c.

¶ Tenor bulle aplice aduersus heresim maleficarū cum ap-
probatiōe ⁊ subscriptione doctorꝫ alme vniuersitatis Colo-
nieñ. in sequentem tractatum. Incipit feliciter.

INnocētius eps seruꝰ seruorꝫ dei. Ad futurā rei
memoriā. Summis desiderātes affectibꝰ prout
pastoralis sollicitudinis cura reqrit: vt fides ca-
tholica nostris potissime tpibus vbiq̃ augeat̄
⁊ floreat ac ois heretica prauitas de finibꝰ fide-
liū ꝓcul pellat̄ ea libēter declaramꝰ ac etiā de nouo concedi-
mus ꝑ que hmōi piū desideriū nostrū votiuū sortiat̄ effectū
cūctisq̃ ꝓpterea ꝑ nostre opatiōis ministeriū quasi ꝑ ꝓuidi
opatoris sarculū erroribꝰ extirpatis: eiusdē fidei zelus ⁊ ob-
seruātia in ipsorꝫ corda fideliū fortiꝰ imprimat̄. Sane nuper
ad nostrū nō sine ingenti molestia ꝑuenit auditū q̄ in nōnul-
lis ꝑtibꝰ Alemanie supioris necnon in Magūtineñ. Colo-
nieñ. Treuereñ. Saltzburgeñ. ⁊ Bremeñ. prouincijs ciuita-
tibꝰ terris locis ⁊ dyocesibꝰ cōplures vtriusq̃ sexus ꝑsone
ꝓprie salutis immemores ⁊ a fide catholica deuiātes cū de-
monibꝰ incubis ⁊ succubis abuti ac suis incantatiōibꝰ: car-
minibꝰ ⁊ cōiurationibus alijsq̃ nephādis supstitijs ⁊ sortile-
gijs excessibꝰ criminibꝰ ⁊ delictis mulierū partus aialium
fetus: terre fruges: vinearū vuas ⁊ arborum fructus: necnon

hoies mulieres: iumenta pecora pecudes et alia diuersorum generum aialia. Uineas quoqz pomeria prata pascua: blada frumenta et alia terre legumina perire suffocari et extingui facere et pcurare: ipsaqz hoies: mulieres iumenta pecora pecudes et animalia diris tam intrinsecis qz extrinsecis doloribus et tormentis afficere et excruciare ac eosdem homines ne gignere et mulieres ne concipere virosqz ne vxoribus: et mulieres ne viris actus coniugales reddere valeant impedire. Fidem preterea ipsam quam in sacri susceptiōe baptismi susceperunt ore sacrilego abnegare. Aliaqz quampluri ma nefanda excessus et crimina instigante humano generis inimico committere et perpetrare non verētur: in animarum suarum periculum diuine maiestatis offensam ac perniciosum exemplum ac scandalū plurimorum. Quodqz licet dilecti filij Henrici institoris in predictis partibus Alemanie superioris in quibus etiaz prouincie ciuitates: terre dyoce. et alia loca huiusmodi comprehensa fore censentur: necnon Jacobus sprēger per certas partes linee rheni ordinis fratrum predicatorum et theologie professores heretice prauitatis inquisitores per literas apostolicas deputati fuerint prout adhuc existunt: tamen nonnulli clerici et laici illarum partium querentes plura sapere quam oporteat pro eo qz in literis deputationis huiusmodi prouincie ciuitates dyoce. terre et alia loca predicta illarumqz persone ac excessus huiusmodi nominatim et specifice expressa non fuerunt: illa sub eidem partibus minime contineri: et propterea prefatis inquisitoribus in prouincijs ciuitatibus dyoce. terris et locis predictis: huiusmodi inquisitionis officium exequi non licere: et ad personarum earundem super excessibus et criminibus antedictis punitionem incarcerationem et correctionem admitti non debere pertinaciter asserere non erubescunt. Propter quod in prouincijs ciuitatibus dyocesibus: terris et locis predictis excessus et crimina huiusmodi non sine animarum earundem euidenti iactura et eterne salutis dispendio remanent impunita. Nos igitur impedimēta quelibet que per ipsorum inquisitorum officij executio: quomodolibet re

tardari posset de medio submouere: ꝛ ne labes heretice pra-
uitatis aliorumq̄ꝫ excessuum huiusmodi in perniciem alio-
rum innocentum sua venena diffundat oportunis remedijs
prout nostro incumbit officio prouidere volentes fidei zelo
ad hoc maxime nos impellēte: ne ꝓpterea contingat. Pro-
uincias: ciuitates: dyoce. terras ꝛ loca predicta sub eisdem
partibus Almanie superioris debito inquisitiōis officio ca-
rere eisdē inquisitoribus in illis officium inq̄sitionis hm̄oi
exequi licere ꝛ ad ꝑsonarum earūdē sup̱ excessibus ꝛ crimini
bus p̄dictis correctionē: incarcerationez ꝛ punitionem ad-
mitti debere. Perinde in oībus ꝛ per oīa ac si in literis p̄-
dictis prouincie: ciuitates: dyoce. terre ꝛ loca ac ꝑsone ꝛ ex-
cessus hm̄oi nominatim ꝛ specifice expressa forent authori-
tate apl̄ica tenore p̄sentium statuimus. Proq̄ꝫ potiori caute
la literas ꝛ deputationem p̄dictas ad ꝓuincias: ciuitates:
dyoce. terras ꝛ loca necnō ꝑsonas ꝛ crimina hm̄oi extēden-
tes. p̄fatis inq̄sitorib⁹ q̄ȝ ipsi ꝛ alter eorū accersito secū dile-
cto filio. Joanne gremper clerico Constañ. dyoce. magistro
in artibus eoꝝ moderno seu quouis alio notario publico ꝑ
ipsos ꝛ quēlibet eoꝝ ꝓ tēpore deputando in ꝓuincijs: ciui-
tatib⁹ dyoceſ. terris ꝛ locis p̄dictis cōtra quascūq̄ꝫ ꝑsonas:
cuiuscūq̄ꝫ cōditionis ꝛ p̄eminētie fuerint hm̄oi inq̄sitionis
officiū exequi: ipsasq̄ꝫ ꝑsonas quas in p̄missis culpabiles re
pererint. iuxta eaꝝ demerita corrigere: incarcerare: punire ꝛ
mulctare. Necnō in singulis ꝓuinciarū hm̄oi parrochialib⁹
ecclesijs ꝟbū dei fideli ppl̄o quotiens expedierit ac eis visuz
fuerit ꝓponere ꝛ p̄dicare oīaq̄ꝫ alia ꝛ singula in premissis ꝛ
circa ea necessaria ꝛ oportuna facere ꝛ similiter exequi libe-
re ꝛ licite valeant plenam ac liberaz eadē authoritate de no
uo concedimus facultatē. Et nihilominus venerabili fratri
nostro. Episcopo Argentinensi per apostolica scripta māda-
mus. quaten⁹ ipse per se vel aliū seu alios premissa vbi q̄ñ ꝛ
quotiens expedire cognouerit fueritq̄ꝫ ꝓ parte inquisitoruz
hm̄oi seu alterius eoꝝ legitime requisitus solenniter publi-
cans non p̄mittat eos ꝑ quoscūq̄ꝫ sup̱ hoc ꝯtra predictaruz
ꝛ presentiū literarū tenorē quauis authoritate molestari seu

alias quomodolibet impediri molestatores ⁊ impediētes ⁊ contradictores quoslibet ⁊ rebelles cuiuscūq; dignitatis sta tus gradus p̄eminentie nobilitatis ⁊ excellētie aut ꝯditio nis fuerint: ⁊ quocunq; exemptionis priuilegio sint muniti. Per excōmunicatiōis: suspēsionis ⁊ interdicti ac alias etiaz formidabiliores de q̄bus sibi videbit̄ sentētias: censuras et penas: omni appellatiōe postposita cōpescēdo ⁊ etiā legiti mis sup̲ his per eū seruandis ꝓcessibus: sentētias ipsas quo tiēs opꝰ fuerit aggrauare ⁊ reaggrauare authoritate nostra ꝓcuret. Inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secu laris. Nō obstantibꝰ p̄missis ac cōstitutionibꝰ ⁊ ordinationi bus apl̄icis cōtrarijs q̄buscūq;. Aut si aliquibus cōmuniter vel diuisim ab apl̄ica sit sede indultū: ꝙ interdici suspēdi: vel excōmunicari nō possint: per literas apl̄icas nō faciētes ple nā ⁊ exp̄ssam ac de ꝟbo ad verbū de indulto hmōi mentio nē ⁊ qualibet alia dicte sedis indulgētia generali vel speciali cuiuscūq; tenoris existat per quā p̄sentibꝰ nō expressam vel totaliter nō insertā effectꝰ hmōi gr̄e impediri valeat quomo libet vel differri. ⁊ de qua cuiusq; toto tenore habenda sit in nostris literis mētio specialis. Nulli ergo omnino hominuz liceat hāc paginā nostre declarationis: extensiōis: concessio nis ⁊ mandati infringere: vel ei ausu temerario ꝯtraire. Si q̄s aūt hoc attētare p̄sumpserit indignationē omnipotentis dei ac beatorū Petri ⁊ Pauli apl̄oꝝ eiꝰ se nouerit incursu rū. Datū Rome apud sctm̄ Petrū. Anno incarnationis dn̄i ce Millesimo quadringentesimoquarto. non̄. Decembris. Pontificatus nostri. Anno primo.

¶ Sequitur in sequentem tractatum approbatio ⁊ subscri ptio doctoꝝ alme vniuersitatis Colon̄. iuxta formam publi ci instrumenti.

IN noīe dn̄i nostri iesu xp̄i. Amen. Nouerint vni uersi p̄sentes publicum instrumentū lecturi: vi suri ⁊ audituri. Quod anno a natiuitate eiusdez dn̄i nostri. M.cccclxxxvij. Inditione quinta. Die vero sabbati. decimanona mēsis Maij. ho ra quinta post meridiem vel quasi. pōtificatꝰ Sanctissimi in

xpo patris et dñi nostri dñi Innocentij diuina puidētia pa-
pe octaui. Anno tertio. In mei notarij publici et testiū infra-
scriptoꝝ ad hoc specialiter vocatoꝝ et rogatoꝝ pñsentia pso-
naliter ꝯstitutus. Uenerabilis et religiosus frater Henricus
institoris sacre theologie pfessor ordinis pdicatoꝝ heretice
prauitatis inqsitor. A sancta sede aplica vna cuz Uenerabi-
li et religioso fratre Jacobo spręger etiā sacre theologie pfes
sore ac cōuentus pdicatoꝝ Coloñ. priore collega suo specia
liter deputatꝰ p se et dicto collega suo pposuit atqꝫ dixit mo
dernꝰ summꝰ pontifex. s. dñs Innocētius papa prefatus per
vnā patentē bullā cōmisit ipsis inqsitoribus Henrico et Ja-
cobo ordinis pdicatoꝝ et sacre theologie pfessoribꝰ pdictis
facultatez inqrendi aplica authoritate sup quascunqꝫ here-
ses pcipue aūt sup heresim maleficarum modernis tēporibꝰ
vigentē et hoc p quinqꝫ ecclesias Metropolitanas videli-
cet Magūtiñ. Colonieñ. Treuereñ. Saltzburgeñ. et Bre-
meñ. cū omni facultate cōtra tales pcedēdi vsqꝫ ad vltimuz
exterminiū: iuxta tenorē bulle aplice quam suis habebat in
manibus: sanā: itegrā: illesam: et non vitiatā: sed omni pror-
sus suspitioñ. careñ. Cuiꝰ quidē tenor bulle sic incipit. Inno
centiꝰ eps seruꝰ seruoꝝ dei. Ad futurā rei memoriā summis
desiderātes affectibꝰ: prout pastoralis sollicitudinis cura re
quirit vt fides catholica nostris potissime temporibꝰ vbiqꝫ
augeat̄ et floreat etc. Finit autez sic. Datum Rome apud san-
ctū Petrum Anno incarnatioñ. dñice Millesimo quadrin-
gentesimo octuagesimo quarto nonas decēbris. Pontifica-
tus nostri Anno pmo. Et quia nōnulli animarū rectores et
verbi dei pdicatores publice in eoꝝ sermonibꝰ ad populuz
asserere et affirmare non verebantur maleficas non esse aut q
nihil in nocumētū creaturarū quacūqꝫ opatiōe efficere pos-
sent ex quibꝰ incautis sermonibꝰ nōnunqꝫ seculari brachio
ad puniendum hmōi maleficas amputabat̄ facultas et hoc
in maximum augmētū maleficarū et cōfortationē illiꝰ heres.
Ideo prefati inqsitores totis eoꝝ viribꝰ cūctis piculis et in-
sultibus obuiare volētes tractatuz quēdā nō tā studiose qꝫ et
laboriose collegerūt. In q nō tā hmōi pdicatoꝝ ignorātiaz

pro catholice fidei ɔseruatione repellere nisi sunt q̃ꝫtum etiã in exterminiũ maleficaꝝ debitos modos sentẽtiandi ꝛ easdẽ puniẽdi. iuxta dicte bulle tenorẽ ꝛ sacroꝝ canonũ istituta laborarũt. At qm̃ ꝯsonum rõni est vt ea que ꝑ cõi vtilitate fiũt etiã cõi approbatione doctoꝝ roborent̃. Ideo ne p̃fati rectores discoli ꝛ p̃dicatores sacrarũ literaꝝ ignari estimarẽt p̃dictum tractatum sic premittitur collectum minus bñ doctoꝝ determinationibus ꝛ ibidem fulcitũ. eundem alme vniuersitati Coloñ. seu nonnullis obtentis sacre pagine professoribus ad discutiendũ ꝛ collationandũ se tulerunt: vt si qua reprehensibilia. ꝛ catholica veritate dissona reperirent̃ eoꝝ iudice sic refutarentur. qd̓ tñ ꝯsona catholice veritati approbarentur. qd̓ sub scriptis modis factũ fuit. ¶ In primis. Egregius dñs Lambertus de Monte manu sua ꝓpria se subscripsit: ꝓut sequit̃. Ego Lambertus de monte. sacre theologie humilis ꝓfessor. Decanus ꝑ tp̃e facultatis sacre pagine eiusdẽ studij Colonieñ. fateor ac manu mea ꝓpria istũ tractatuꝫ tripertitũ per me lustratũ: ꝛ diligẽter collationatũ quo ad eiꝰ ptes primas nihil ꝯtinere saltim meo humili iudicio qd̓ sit ꝯ̃riũm aut sententijs non errantiũ philosophoꝝ: aut ꝯ̃ veritatem sancte catholice ꝛ ap̃lice fidei: aut ꝯ̃ doctoꝝ determinationes a sancta ecclesia approbatoꝝ aut admissoꝝ. Tertia ẽt pars vtiqꝫ substinenda ꝛ approbanda quo ad illoꝝ hereticorũ punitiones de q̃bus tractatꝰ inq̃ꝫtum sacris canonibus nõ repugnat. Iterũ ꝓpter experimenta in hoc tractatu narrata que vtiqꝫ propter famam tantorum viroꝝ precipuoꝝ etiam inquisitoꝝ credunt̃ esse vera. Cõsulendũ tñ videtur: ꝙ iste tractatus doctis ꝛ viris zelosis qui ex eo sana varia ꝛ matura cõsilia in exterminiũ maleficarum conferre possunt cõicetur simul ꝛ ecclesiaꝝ rectoribus timoratis ꝛ conscientiosis dũtaxat ad quoꝝ doctrinam subditoꝝ corda in odium tam pestifere heresis incitari poterunt ad cautelam bonoꝝ pariter et maloꝝ inexcusabilitatẽ atqꝫ punitionem: vt sic misericordia in bonis ꝛ iustitia in malis luce clarius pateat: ꝛ in omnibus deus magnificet̃ ipso p̃stante cui laus ꝛ gloria. Deinde ad idẽ venerabilis magister Iacobus de stralen etiam ꝓpria manu

sua se subscripsit in hunc modum. Ego Jacobus de stralen
sacre theologie ꝓfessor minimus post visitationem tractatus
memorati sentio conformiter per oia his que per venerabi-
lem magistrum nostrum Lambertum de monte decanum sa
cre theologie superius ãnotata sunt: qđ attestor hac scriptu
ra manus mee ad laudem dei. Pariformiter eximius magi-
ster Andreas de ochsenfurt. etiam ꝓpria manu se subscripsit
vt infra de materia oblati tractatus: q̃tum prima facie appa
ruit qđ ꝯtestor manus mee scriptura ad finẽ in eodem expres
sum ꝓmouendũ. Consequenter aũt egregius magister Tho
mas de scotia silr̃ se ꝓpria manu sua subscripsit ꝑut sequitur
Ego thomas de scotia sacre theologie doctor lȝ immerit⁹ cõ
formiter sentio per oia venerabilib⁹ magistris nostris p̃cedẽ
tib⁹ in materia p̃fati tractat⁹ ꝑ me examinati qꝫ attestor manu
ꝓpria mea. Subsequẽter ⁊ scđa subscriptio contra p̃fatos p̃-
dicatores incautos sic acta fuit. In primis positi fuerũt arti
culi prout sequitur. Primo inquisitores heretice prauitatis
deputatos authoritate sedis ap̄lice iuxta formam canonum
cõmendãt magistri sacre theologie subscripti ⁊ hortãtur qđ
dignetur prosequi cũ zelo eoꝝ officiũ. Scđo ꝙ maleficia pos
se fieri ꝑmissione diuina ex cooperatione dyaboli per malefi
cos aut maleficas non est cõtrarium fidei catholice sed ꝯso-
num dictis sacre scripture: immo necessarium est: iuxta sentẽ-
tias sanctoꝝ doctoꝝ illa qñqꝫ posse fieri admittere. Tertia p̃
dicare erga maleficia nõ posse fieri erroneũ est: qꝛ sic p̃dican
tes impediunt q̃tuꝫ in eis est opus pium inquisitoꝝ in preiu
dicium salutis aiarum secreta tñ que quandoqꝫ ab inquisito
ribus audiuntur non sunt omnibus reuelanda. Ultimo ex-
hortandi veniunt oẽs principes ⁊ quicunqꝫ catholici vt assi
stere dignent̃ tam p̃ijs votis inquisitorum pro defensione san
cte catholice fidei. Demum vero subscripti ⁊ suprascripti do-
ctores p̃dicte facultatis theologie manibus ꝓprijs se subscri
pserunt: ꝑut ego Arnoldus notarius infrascriptus ex reuela
tione honesti Joannis vorda de Mechlinia alme vniuersita
tis Colonieñ. bedelli iurati qui mihi hoc retulit audiui: ⁊ ex
manibus etiam supra ⁊ infrascriptis apparuit vidi in hunc

qui sequitur modum. Ego Lambertus de monte sacre theo-
logie humilis pfessor: ita sentio vt prescribitur: teste hac ma-
nu mea ppria. Ego Udalricus kriden vib de eßlingen sacre
theologie pfessor nouissimus vt prescriptum est ita sentiẽdũ
hac manu ppria scriptura cẽseo. Et ego Cõradus de cãpis sa
cre theologie pfessor hũillimus put supra cũ maiorib9 meis
in idem concurro iudicium. ¶ Ego Cornelius de breda mini
mus pfessor ita sentio vt pscriptũ est: qd testificor manu mea
ppria. ¶ Ego Thomas de scotia sacre theologie pfessor licz
immeritus conformiter sentio venerabilibus pfessoribus pscri
ptis teste manu mea ppria. ¶ Ego Theoderic9 de bummell
sacre theologie humillimus pfessor: ita sentio sicut scriptum
est p magistros meos prescriptos qd testor manu mea ppria
¶ In assertione articulorum prescriptorum conformis iudicij sum
cum venerandis magistris nostris pceptoribus meis. ¶ Ego
Anstreas de ochsenfurt sacre theologie facultatis pfessor. ac
theologorum vniuersitatis Colon. collegij minimus. Nouis
sime aut finaliter iam dictus venerabilis et religiosus frater
Henricus institoris inquisitor habuit et tenuit in suis mani-
bus quandam aliam literam pergamenam Serenissimi re-
gis Romanorũ sigillo suo rubeo rotũdo in capsa ceree glau
ce impressa. impressula pergameni inferius impendeñ. sigil-
lam sanam et integram non vitiatam non cancellatam: neqz
in aliqua sui parte suspectam. sed omni prorsus vitio et suspi
tione carente. Ita quod in faciliorem expeditionem huius
negocij fidei idem Serenissimus dominus Romanorum rex
pfatus ipam eandẽ bullam aplicam supra tactã. tanq̃ xpia-
nissimus princeps tueri et defendere voluit atqz vult et ipsos
inquisitores in suam oĩmodam ptectionem suscipit. Man-
dans et pcipiens oĩbus et singulis Romano imperio subdi-
tis vt in executione talium negociorum fidei ipsis inquisitorib9
oẽm fauorẽ et assistentiã exhibeãt ac alias faciãt: put in eadẽ
lra plenius ptinetur et habet. Cuius qdem lre regalis princi
pium et finis hic infra annotantur in hunc modum. Maxi-
milianus diuina fauente clementia Romanorum rex semper
Augustus Archidux Austrie: dux Burgũdie. Lothar. Bra

vatie. Lymburgie ꝛ Gelrie. Comes Flandrie. ꝛc. Finis deo
Datū in oppido nr̄o Bruxelleñ. nr̄o sub sigillo mensis No
uembris die Sexta. Anno dñi Millesimo quadringetesimo
octuagesimosexto. regni nostri Anno primo.
¶ De supmissis oibus ꝛ singulis iam dictis: venerabilis ꝛ re
ligiosus frater Henricus inquisitor ꝓ se ꝛ collega sua ante di
cto ipsis a me notario publicū seu publica instrumentū ꝛ in-
strumēta in meliori forma petyt. Acta sunt hec Coloñ. in do
mo habitatioñ. venerabilis magistri Lamberti de mōte ꝑ-
dicti infra emunitatem ecclesie sancti Andree Coloñ. situr. in
camera negocioꝝ study eiusdem magistri Lamberti inferius
Sub anno dñi. inditioñ. mensis die horis. ꝛ pontificatus q̄
bus supra pn̄tibus ibidem ꝑdictis magistro Lāberto ꝛ Jo
anne bedello. Necnon honestis viris Nicolao cuper de Ve
roide. venerabilis curie Coloñ. notario iurato. ꝛ Christiano
Vintzen de eusꝯkirchē clerico. Coloñ. dyoceꝯ. testibus ad ꝑ
missa fide dignis rogatis ꝛ requisitis. ¶ Et ego Arnoldus
kolich de Eusꝯkirchē clericus. Coloñ. iuratus. Qr ꝑmissis oi
bus ꝛ singulis dum sic vt premittit̄ fierent ꝛ agerētur vna cū
prenoiatis testibus pn̄s fui. Eaq; sic fieri vidi ꝛ vt prefert̄ ex
relatione bedelli audiui. Jdcirco pn̄s publicū instrumentum
manu mea propria scriptū ꝛ ingrossatū exinde ꝯfeci subscri
psi publicaui. ꝛ in hanc publicam formā redegi. Signoq; ꝛ
noie meis solitis ꝛ ꝯsuetis signaui rogatus ꝛ requisitus in fi
nē ꝛ testimonium omniū ꝛ singuloꝝ premissorum.

¶ Sequitur tabula subsequentis operis seu tractatus.

SUper bullam ergo Innocenty octaui aduersus
heresim maleficaꝝ nouissime emanatam q̄ones
quadragitaocto discutiende tria principal̄r hn̄t
declarare. Primo originem. scd̄o ꝓgressum. ter-
tio finale remediū. Originē quo ad multiplica-
tionez finale remedium quo ad illius hereꝯ exterminiū. Pri
ma pars super tria que ad maleficialem effectum cōcurrūt vt
sunt demon. maleficus ꝛ diuina permissio. cōtinet in numero
q̄ones decē ꝛ octo. quaꝝ quatuor super potentiam demonis
relique super eoꝝ opera. Est aūt prima ꝛ totius operis itrodu

ctoria. An asserere maleficas esse ita censetur catholicũ ꝙ ei⁹ oppositum ꝑtinaciter defendere oĩmodo sit hereticũ. Scđa an catholicum sit asserereꝙ ad effectum maleficialẽ semꝑ habeat demon cũ malefico cõcurrere. vel qđ alterũ sine adminiculo alterius talẽ effectũ possit ꝓducere. Tertio an catholicũ sit asserere: ꝙ hmõi effectus per incubos ⁊ succubos demones: sic ꝓcurantur ꝙ etiam veri hoĩes in multiplicationem ⁊ originẽ maleficoꝝ ꝑ tales demones ꝓcreantur. Quarta questio: an catholicũ sit asserere ꝙ actus incuboꝝ ⁊ succuboꝝ demonũ ⁊ tm̄modo infimis spiritibus ꝯueniat. Quinta: an quo quo modo possit catholice censeri: ꝙ origo ⁊ multiplicatio maleficoꝝ opeꝝ ex influẽtijs ꝓcedat corpoꝝ celestiũ absq; adminiculo demonũ. Seu a substantijs separatis vt sunt motores orbiũ celestiũ. Seu etiã a malicia hoim cõcurrente ad voces ⁊ verba quãcunq; virtute stellaꝝ. Sexta: an heresis maleficaꝝ oẽs alias sub quo ad maleficos cũ demonibus cõcurrẽtes. Cur mulieres amplius inueniunt ac heresi infecte q̃ȝ viri Cuiusmodi etiam mulieres pre ceteris sunt inuolute declaratur per quinq; sequentes questiones. Septima: an malefice virtute demonum mentes hoim ad odium vel amorẽ inordinatum incitare valeant. ⁊ de mõ ꝓponendi hmõi materiaȝ in sermonibus ad ppl'm. Octaua: an gñatiuam potentiã seu actum venereũ impedire ⁊ maleficiare possunt cum quadam incidentali qõne. cur interdũ actus ille impedit respectu vni⁹ ⁊ non respectu alteri⁹ ꝑsone. Nona: an ꝑ̄stigiosa illusione mẽbra virilia quasi sint a corꝑib⁹ euulsa auferre solent cũ ceteris alijs ãnexis difficultatib⁹. Decia an hoĩes i bestiales formas possint transmutare cũ incidẽtali alia difficultate. Undecima de obstetricibus maleficis cõceptus in vtero ⁊ extra diuersimode interimentes. Duodecima suꝑ ꝑmissionem diuinã que ad demonẽ ⁊ maleficam hȝ concurrere. An diuinam ꝑmissionem in his oꝑibus maleficaruȝ comendare ita sit catholicũ ꝙ eius oppositum. s. illam redarguere oĩno sit hereticũ. Tredecima etiam incidẽtalis super duas diuinas ꝑmissiones circa casum dyaboli ⁊ primoꝝ parentũ ex q̃bus cuncta maleficoruȝ opera iuste ꝑmittuntur. Quartadecima: an ꝑ̄missis nõ

obstantibus: peccata maleficoꝝ grauiora sint peccatis malo
rū angeloꝝ ⁊ primoꝝ parentū: ⁊ est tota materia ꝑdicabilis
cū declaratiōe ꝙ grauissimas merentur penas: etiā in pn̄ti vl
tra oēs flagitiosos mundi. Quintadecima: an ꝓpter peccata
maleficoꝝ innocẏ sepe maleficiant̄. Sextadecima ꝓstitionis
spēs excedat. Decimaseptima est declaratiua quartedecime
grauitatē criminis in maleficis ad peccata quecūqꝫ demonū
cōparando. Decimaoctaua ꝯtra quinqꝫ argumēta laicoꝝ ꝙ
deꝰ nō ꝑmittat tantā ptātē diaboloꝝ malificis ⁊ in hac mate
ria ꝯiungit̄ finis suo pricipio: dū hec vltia qō annectit̄ prime

SEcūda pars opis ꝯtinet sedeci capl'a sub duabꝰ
qōnibus quaꝝ vna in pricipio ⁊ altera in fine po
nit̄. ⁊ prima sup remedia p̄seruatiua altera sup re
media maleficia amouētia. capl'a aūt intermedia
modū ꝓcedēdi maleficoꝝ in maleficis inferēdis
ptractāt. ¶ Prima qō. An q̄s possit ꝑ bonos āgelos ita bn̄fi
ciari ꝙ a maleficis ⁊ demonibꝰ nō possit maleficiari. Capl'm
primū de diuersꝭ medẏs q̄bus demones ad augmentū illius
ꝑfidie alliciūt ꝑ maleficas inoxios ⁊ honestas puellas. Scōz
capl'm de mō sacrilege ꝓfessiōis eaꝝ cū declaratiōe omagiȷ̄ ꝓ
stādi diabolo. Tertiū sup modū quo de loco ad locū corpal'r
trāsferunt̄. Quarto de mō quo se icubis demonibꝰ subijciūt
in quo ēt tractat̄ qual'r ex his multiplicant̄: ⁊ an semp cū deci
siōe seminis incubꝰ maleficaꝫ aggredit̄: ⁊ an potiꝰ vno tp̄e ꝙ̄
altero ⁊ sil'r de loco. ⁊ an visibil'r illas spurcitias agitāt. cū ma
iori vel minori venerea delectatiōe. ⁊ an incubi tm̄modo mu
lieres ex eaꝝ spurcitijs ꝓcreatas aggrediunt̄. Quintū capl'm
de mō gn̄ali quo ꝑ sacra eccl'ie sua maleficia exercēt. ⁊ de sex
modis q̄bus oibus creaturis corpalibꝰ. dēptis corpibus ce-
lestibus veras īfirmitates lꝫ nō veras sanitates virtute natura
li inferre pn̄t. Sextū de mō quo vim gn̄atiuam impedire so-
lēt. Septimū de mō q̄ mēbra virilia auferre solēt: q2 ea que in
pria pte tacta sunt sup potentiā faciendi: iā ꝑ modos opandi
declarant̄. vn̄ non est eadē vtrobiqꝫ materia. Octauū de mō
quo hoies in bestiales formas trāsmutāt. Nonū de mō quo
demones intra corpora sine lesione existunt qn̄ prestigiosas

opantur trāſmutatiōes. Decimū de mō quo demones ſub-
ſtātialiter p maleficarū opatiōes hoīes inhabitant. Undeci-
mū de mō quo oīe gen⁹ īfirmitatis inferre pñt hoc tñ in ge
nerali tractat. In ſpeciali vero ſequēti duodecimo cap. quo
grauiores infirmitates īferūt. Tertiūdecimū ſup modū quo
malefice obſtetrices pre oib⁹ alijs maiora dāna inferūt īfan-
tes aut interimēdo: aut demonib⁹ offerēdo. Quartūdecimū
ſup modū quo iumētis varia nocumēta īferūt. Quintūdeci-
mū ſup modū quo grandines ⁊ tēpeſtates cōcitare ac fulgu-
ra fulminare ſolēt. Sextūdecimuz ſup tres modos quo viri
reperiūtur maleficijs īfecti ⁊ nō mulieres. Et pmo de malefi
cis ſagittarijs. Scdo de icātatorib⁹ q per carmina ſacrilega
arma leſiua contra quecunq nocumēta incātare ſciūt. ⁊ hoc
perverba. Tertio qui per breuia ſcripta.

SEd quo ad remedia maleficia amouētia. qd eſt ſcdz
pncipale hui⁹ ſcde partis. Prio ponit qſtio. Utruz
ſit licitū maleficia p alia maleficia: aut p illicita tol-
lere: ⁊ hz capl'a nouē. Primū ſup remediū eccl'iaſti-
cū ꝯ incubos ⁊ ſuccubos demones. Scdz ſup remedia ꝯvim
gñatiuā maleficiatā. Tertiuz ſup remedia ꝯtra maleficiatos
ſup amorē vel odiū inordinatū. Quartū ſup remedia vbi p-
ſtigioſa arte mēbra virilia auferūtur: ⁊ vbi hoīes i beſtiales
formas trāſmutātur. Quintū ſup remedia ꝯtra obſeſſos ex
maleficis. Sextū ſup remedia ꝯtra quaſcunq infirmitates a
maleficis illatas. ⁊ hoc p licitos exorciſmos. Septimuz ſup
remedia ꝯtra grādines ⁊ fulmina. ac etiā ſup iumēta malefi
ciata. Octauū ſup remedia quedā occulta ꝯtra quaſdā occul
tas demonū īfeſtatiōes. Nonū ſup remedia p illis q ſe demo
nib⁹ intuitu alicui⁹ cōmodi tēporalis totaliter deuouiſſent.

TErtia pars opis ſup remedia vltima nō tā cōtra
earū opa q pſonas maleficarū ſup ipſoꝝ extermi
niū ꝯtinet tres ptes pncipales: ſcz modū icboan
di: pceſſum iudicij. ⁊ modū ꝯtinuandi: ⁊ moduz
ſententiandi: puniendi: ⁊ plectendi queſtiones.
Et prima pars continet queſtiones quinq. Scda duodecim
Tertia viginti. Et prima: ⁊ oim ſequentiū queſtionū intro-

ductoria est. Utrũ malefice ⁊ eaꝝ fautores receptatores ⁊ defensores ita subijciuntur tam ecclesiastico ꝙ̃ ciuili iudicio ꝙ ab eaꝝ inquisitione valeant heretice prauitatis inquisitores esse onerati. Demũ sup modum incohandi ꝓcessum. Prima questio. Quis sit modus cõpetens iudici ad incohandũ processum fidei ꝯ maleficas. Scd̃a questio de numero testium. Tertia quotiẽs possit examinari. Quarta de ꝯditione. Quinta inimici capitales ad testificandum admittuntur. Super secundam partem qualiter processus talis est continuandus est questio sexta. Et primo qualiter testes sunt citandi ⁊ interrogãdi. Scd̃o qualiter interrogatoria gñalia ꝑ primo actu maleficis ꝓponuntur. Tertio qualr̃ interrogatoria particularia. Questione septima varia dubia super rñsiones negatiuas maleficarũ declarant. ⁊ qñ põt incarcerari. qñ etiã ꝑ manifeste dep̄hensa in heresi maleficaꝝ sit habenda. ⁊ est actus scd̃s. Questio octaua quõ sit capiẽda ⁊ ĩcarcerãda. erit actꝰ tertiꝰ. Nona questio an deponentiũ noĩa sint ei post captionem manifestanda. actus quartus. Decima qualr̃ defensiones sunt ꝯcedende cum deputatione aduocati. actus quintꝰ Undecima q̇d faciet aduocatus cũ sibi testium noĩa nõ publicantur. actus sextus. Duodecima magis declaratiua qũo sit capitalis inimicitia inter delatam ⁊ testes inuestigãda. et est actus septimus iudicis. Tredecima q̇d faciet iudex vbi delatus vult eũ recusare. actus octauus. Quartadecima de his que iudex hꝫ aduertere ante locum carceris ⁊ in torture. ⁊ ꝙ non sit facilis ad exponendũ maleficam tormẽtis ꝑpter maleficium taciturnitatis. actus nonus. Quindecima de modo sententiandi delatam ad q̃ones ⁊ qualr̃ prima die sit questionãda. Sextadecima qũo q̃ones sunt ꝯtinuande. Et de signis ex quibus malefica cognoscit. ⁊ qũo sunt abradende. ⁊ de varijs cautelis sup maleficium taciturnitatis. ⁊ est actus vndecimus iudicis. Decimaseptima de tp̄e ⁊ de scd̃o modo iterrogandi. ⁊ de cautelis extremis a iudice obseruandis.

S Uper modos vero sententiandi viginti numero est prima questio an super examen ⁊ iudiciũ candẽtis ferri vbi ad illud appellant possint sentẽtiari. Se-

cunda de his q̄ generaliter iudex debet obseruare tā circa sententias interlocutoria quam diffinitiua. Tertia. Quot modis iudex pōt delatū habere suspectū: ꝛ sup q̄bus pōt ferre sententiā. Quarta. Quō sit sentētia ferenda sup personā: sed immunē totaliter. Quinta. Qualiter sit ferēda super delatā ꝛ diffamatam generaliter. Sexta. Qualiter super delatā diffamatam q̄stionibus tn̄ ꝛ tormētis exponēdā aliqualiter. Septima. Qualiter sup suspectā de illa heresi leuiter. Octaua. Qualiter super suspectā vehemēter. Nona. Qualiter super suspectā violenter. Decima. Qualiter est ferenda super diffamatā ꝛ suspectā insimul ꝛ cōmuniter. Undecima. Qualiter sup ꝯfessam illā heresim sed nō relapsam ꝛ penitentem. Duodecima. Qualiter sup cōfessam heresim ꝛ penitentē: sed relapsam ꝓbabiliter. Tredecima. Qualiter super ꝯfessam ꝛ impenitentē sꝫ relapsam realiter. Quartadecima. Qualiter sup ꝯfessam heresim ꝛ impenitētem atqꝫ relapsam certitudinaliter. Quintadecima. Qualiter super nō confessam sꝫ ꝯuictā de heresi legitimis testibꝰ ꝛ alias iudicialiter. Sextadecima. Qualiter super conuictā: sed fugitiuā vel se absentantē cōtumaciter. Decimaseptima. Qualiter super delatam ad alia malefica incinerata: sed non confessam. Decimaoctaua. Qualiter super delatā non malefica inferentē sed tollentem. Decimanona. Qualiter super sagittarios maleficos armorum incantatores ꝛ quoscunqꝫ nigromanticos. Uicesima: super obstetrices maleficas omnes alias in maleficijs excedentes. Concludendo de remedio appellationis: vbi delata quecunqꝫ ad illud confugeret quid iudici ecclesiastico seu ciuili sit faciendum.

¶ Prima questio in ordine.

Utrum asserere maleficos esse sit adeo catholicuꝫ ꝙ eiꝰ oppositū ꝑtinaciter offendere oīno sit hereticū. Et arguit ꝙ nō sit catholicū q̄cq̄ꝫ de his asserere. xxvj. q. v. epi. Qui credit posse fieri aliquam creaturā aut in meliꝰ deteriusve trāsmutari: aut in aliā spēm vel sīlitudinē trāsformari q̄ꝫ ab ipo oīm creatore pagano ꝛ infideli deterior est. Talia aut cū referūtur fieri a maleficis: ideo talia asserere nō est catholicū sed hereticū. Preterea

nullus effect⁹ maleficialis est in mundo. Probat. Quia si esset opatiõe demonũ fieret. Sʒ asserere q̄ demones pñt corpales trãsmutatiões aut ipedire aut efficere nõ videt catholicuʒ: qr sic pimere posset totũ mũdũ. Preterea oĩs alteratio corpales puta circa infirmitates aut sanitates pcreãdas reducit in motũ localẽ: ptʒ ex. vij. physicoꝝ. Quorũcũqʒ est motus celi. Sed demones motũ celi variare nõ pñt. Dionysi⁹ in ep̃la ad Policarpũ. Qr hoc soli⁹ dei est: ergo videt q̄ nullã trãsmutationeʒ ad min⁹ verã in corpib⁹ causare pñt: ⁊ q̄ necesse sit hmõi trãsmutatiões in aliquã cãm occultã reducere. Preterea sicut corpus dei est forti⁹ q̄ȝ opus diaboli ita ⁊ ei⁹ factura. Sʒ maleficiũ si esset in mũdo eẽt vtiqʒ op⁹ diaboli ɔtra facturã dei: ergo sicut illicitũ est asserere facturaʒ supstitiosam diaboli excedere opus dei: ita illicitũ est credere vt creature ⁊ opa dei in hoib⁹ ⁊ iumẽtis valeãt vitiari ex opib⁹ diaboli. Preterea id qđ subiacet' ṽtuti corpali: nõ hʒ ṽtutẽ imprimẽdi in corpa. Sed demones subdũtur ṽtutib⁹ stellarũ qđ ptʒ eo q̄ certi incantatores ɔstellatiões determinatas ad iuocãdũ demones obŝuãt. ergo nõ habẽt ṽtutẽ iprimẽdi aliqđ in corpa: ⁊ sic multomin⁹ malefice. Itẽ demones nõ opant nisi p artẽ. Sʒ ars nõ põt dare verã formã. vñ i ca. de mineris đr. Sciãt authores alchimie spẽs trãsmutari nõ posse. g̃ ⁊ demões p artẽ opantes veras q̄litates sanitatis aut ifirmitatis inducere nõ pñt: sʒ si vere sunt habẽt aliquã aliã cãm occultã absqʒ ope demonũ ⁊ maleficiorũ. Sʒ ɔtra i decre. xxxiij. q. i. si p sortiarias atqʒ maleficas artes nõnũq̄ȝ occulto iusto dei iudicio pmittẽte ⁊ diabolo ꝑparãte ⁊c. loqtur de ipedimẽto maleficiali quo ad act⁹ ɔiugales tria ɔcurrere. s. maleficã diabolũ ⁊ dei pmissionẽ. Preterea fortius agere põt i id qđ ẽ min⁹ forte. Sʒ ṽt⁹ demonis est fortior ṽtute corpali. Job. xl. Nõ est ptãs sup terrã q̄ ei valeat cõparari q̄ creat⁹ est: vt neminẽ timeret. Rñsio. Hic impugnãdi sũt tres errores hereticales: qb⁹ reprobatis veritas patebit. Nã qdã iuxta doctrinã scti Tho. in. iiij. di. xxiiij. vbi tractat de impedimẽto maleficiali conati sunt asserere maleficiũ nihil esse i mũdo nisi in opinione hoim: q̄ naturales effect⁹ quoꝝ essentie sunt occulte maleficijs iputabãt. Alij q̄ maleficos cõcedũt: sed

ad maleficales affect⁹ illos tm̄mō imaginare τ fantastice con-
currere asserūt. Tertij q̄ effect⁹ maleficales oīno dicunt esse fan
tasticos τ imaginarios. lȝ demō cuȝ malefica realiter ꝯcurrat.
Hoꝝ errores sic declarant̄ τ reprobant̄. Nā p̄rio oino de he-
resi notant̄ p doctores in. iiij. p̄fata di. p̄cipue p sctm̄ Tho. i. iij
arti. τ in corpe. q. dicēs illā opinionē esse oino ꝯtra authorita
tes sctōꝝ τ p̄cedere ex radice infidelitatis. Quia vbi authori-
tas scripture sacre dicit ꝙ demones habēt ptātē supra corpa-
lia τ supra imaginationē hoim qñ a deo pmittunt̄: vt ex multi
scripture sacre passib⁹ notat̄. Ideo illi q̄ dicūt malefictū nihil
esse in mūdo nisi i estimatiōe hoim. Etiā nō credūt esse demo-
nes nisi i estimatiōe vulgi tm̄ vt errores quos hō sibijpsi facit
ex sua estimatiōe iputet demoni. Et ꝙ etiā ex imaginatiōe ve-
hemēti aliq̄ figure apparēt in sensu tales q̄les hō cogitat ꝙ τ
tūc credunt demōes videri dicam⁹ vl' etiā malefici. Et qm̄ hec
vera fides repudiat: p quā angelos de celo cecidisse τ demōes
esse credim⁹. Jō τ fatemur ipos ex subtilitate nature sue mul-
ta posse q̄ nos nō possum⁹. Et illi q̄ eos ad talia idūcūt faciēda
malefici vocant̄ hec ibi. Qr ꝟo infidelitas i baptisato heresis
noiat̄. iō tales de heresi rep̄hēdūt̄. Alij duo errores demones
τ eoꝝ naturalē potētiā nō negātes sȝ īter se q̄ ad effectū malefi
cialē τ ipam maleficā diffidentes iquātū vn⁹ ꝯcedit maleficaȝ
realiter coopari ad effectū: nō tñ veruȝ: sȝ fantasticū. Alter ꝟo
p ꝯtrariū effectū realē in leso ꝯcedēs: sȝ maleficā fantastice pu-
tat coopari. Fundamētū erroris ex duob⁹ passib⁹ canoñ. q̄ ha
bent̄. xxvi. q. v. epi sumpserūt. vbi p̄rio rep̄hēdunt̄ mulieres q̄
credunt se cū diana vel herodiana nocturnis horis equitare.
Inspiciat̄ ibi canō. Et qr sepe fantastice τ imaginarie talia so-
lūmodo fiūt: ideo τ illi errātes de oib⁹ alijs effectibus ita fieri
iudicāt. Scdo qr ibi ꝯtinet̄ ꝙ q̄ credit vel asserit posse fieri ali
quā creaturā aut in melius deteriusve immutari aut transfor-
mari in aliā spēm vel silr̄itudinē q̄ȝ a deo oim creatore infidelis
est τ pagano deterior. Uñ p̄pter hoc qđ ibi đr deteriusve im-
mutari dicūt illum effectū nō esse realē in maleficato: sȝ tm̄mo
do fantasticū. Sȝ ꝙ hi errores heresim sapiūt: τ ꝯtra sanū itel
lectū canonis militāt. ostēdit̄ p̄rio tā p legē diuinā q̄ȝ etiā eccle

siasticā ꝛ ciuilē: ꝛ hoc i gn̄ali. demū i speciali ꝟba canonis ex-
primēdo: ſʒ etiā in seq̄nti q̄stione clari⁹ hoc deduceret. Nā lex
diuina i plerisq̄ʒ locis p̄cipit maleficas nō solū eē vitādas: ſʒ ēt
occidēdas. cuiusmōi pēas nō iponeret si nō veraciter ꝛ ad rea
les effect⁹ ꝛ lesiōes cū demonib⁹ ꝯcurrerēt. Mors em̄ corpal'
nō infligit sine corpali ꝛ graui pctō: ſʒ aliud de morte aie q̄ ex
fātastica illusiōe seu ēt tētatiōe oriri pōt. Hec ē snīa scti Tho.
in. ij. dis. vij. i q̄stiōe. An vti auxilio demonū sit malū. nā Deut.
xviij. p̄cipit oēs maleficos ꝛ icātatores interfici. Leuitici etiaʒ
xix. dr. Aia q̄ declinauerit ad magos ꝛ ad ariolos ꝛ fornicata
fuerit i eis: ponā faciē meā ꝯtra eā: ꝛ iterficiā eā de medio ppl'i
mei. Et iteꝝ. xx. Uir vel mulier i q̄b⁹ phitonic⁹ vl' diuin⁹ spūs
fuerit moriat: ꝛ lapidib⁹ obruēt eos. Et dn̄r phitones in q̄bus
demō opat miros effect⁹. Preterea hec sūt q̄ ppt h' pctm̄ ocho-
zias ifirm⁹ mortu⁹ fuit. iiij. reg. j. ꝛ saul. j. paralipo. x. Diuinoꝝ
deniq̄ʒ eloq̄oꝝ tractatores q̄d aliō i eoꝝ scriptis sūt. ij. di. vij. ꝛ
viij. tradiderūt de ptāte demonū ꝛ magicis artib⁹ eoꝝ scripta
īspiciant cuiuscūq̄ʒ doctoris sup scōm lib. sen. ꝛ inueniet nullo
discrepāte magos ꝛ maleficos ꝟtute demonū p̄mittēte deo mi
ros effect⁹ nō fantasticos posse p̄ducere. Taceō de varijs alijs
locis in q̄b⁹ sctūs Thomas diffuse de hmōi opibus p̄tractat:
vt in summa ꝯtra genti. lib. iij. ca. j. ꝛ. ij. i prima parte questi.
cxiiij. arg. iiij. Et in scda secunde. q. xcij. ꝛ. xciij. Inspiciatur de-
niq̄ʒ postillatores ꝛ glosatores de magis pharaonis. Exo. vij.
Inspiciant ꝛ dicta Augustini. xviij. de ciuitate dei. ca. xvij. Et i
scōo de doctrina xpiana. Sil'r alioꝝ doctoꝝ q̄bus oibus ꝯtra
dicere valde absurdū est: nec a vitio heresis excusari pōt. imo
in iure heretic⁹ censet q̄cūq̄ʒ errat in expositione sacre scripture
xxiiij. q. j. heresis. Et q̄cunq̄ʒ aliter sentit de his q̄ fidē ꝯcernūt
q̄ʒ romana tenet eccl'ia. e. c. ꝛ. q. Hec est fides q̄ deniq̄ʒ ꝯtra sa
nū itellectū canonis militāt ostēdit p legē eccl'iasticā. Nā ꝛ ca-
nones doctores sup. c. Si p sortiarias ꝛ maleficas artes. xxiiij.
q. j. ꝛ extra de frigidis ꝛ maleficiatis: q̄d aliō p̄tēdūt nisi de ma
leficiali īpedimēto circa act⁹ ꝯiugales declarare quō dirimit
ꝯtractū aut ꝯtrahēdū m̄rimoniū. Dicūt em̄ sicut ꝛ Tho. i. iiij.
vbi supra. q̄ si maleficiū supueniat m̄rimonio an̄ carnalē copu

lá:tūc si est ppetuū impedit ⁊ dirimit mrimoniū ɔtractum cu-
iusmodi snia nō daret sup illusoriū ⁊ fantasticū effectū: vt de se
ptz. Uideat hosti. in summa copiosa: silr Gotfri. ⁊ Raymū. q̄
etiā nullibi legunt difficultasse. An talis effectus posset censeri
imaginari⁹ ⁊ nō real'. sz hoc tanq̄ p se notū relinq̄bant. ⁊ quō
posset cēseri ppetu⁹ vel tpalis declarāt si post trienium dura-
ret: nec dubitabāt an imaginarie p maleficā seu illusorie itro-
mitteret. Sz q̄ vere ⁊ realiter pōt talis defect⁹ pcurare ꝟtute
demonis ppt pactū cū eo initū. vel etiaz p ipm demonē absq̄
malefica: lz hoc rarissime fiat in eccl'ia vbi sacr'm mrimonij me-
ritoriū existit. sz q̄ iter ifideles hoc ɔtingat hoc est qr iusto ti-
tulo illos possidere secernit: vt petr⁹ de palude i suo q̄rto reci
tat de spōso q̄ despōsauerat idolū: ⁊ nihilomin⁹ ɔtraxerat cuz
q̄dā iuuēcula: quā tn̄ cognoscere nō potuit ppt diabolū q̄ sēp
se i corpe assūpto iterposuerat: cū tn̄ i eccl'ia diabol⁹ conat po-
tius p maleficas ppter suū lucrū i pditionē aiarū tales effect⁹
itromittere: ⁊ qual'r h̄ facere pōt: ⁊ q̄b⁹ medijs iferi⁹ declara-
bit. vbi de septē modis nocēdi hoīb⁹ p ɔsil'es effect⁹ tractabit
Ex alijs etiā q̄stiōib⁹ q̄s theologi ⁊ canoniste circa hāc mate-
riā mouēt h̄ idē ptz discutiētes quō possit tolli: ⁊ an licitū sit p
aliō maleficiū tollere. ⁊ q̄d si malefica mortua sit p quā malefi-
ciū est imissū. de quo casu Gotfri. in sua sūma mētionē facit. de
q̄b⁹ in q̄stiōib⁹ tertie ptis patebit. cur deniq̄ tā diligēter cano
niste varias penas pmulgassent distiguēdo de occulto ⁊ mani
festo pctō maleficoꝝ seu poti⁹ diuinatoꝝ cū noxia supstitio va
rias habeat spēs: vt si notoriū sit eucharistia deneget. Si oc-
cultū pnia. xl. dierū. de ɔse. di. ij. p dictiōe. Itē, si cleric⁹ q̄ de-
ponēd⁹ ⁊ i monasterio detrudēd⁹. Si laic⁹: excōicād⁹. xxvi. q.
v. Nō opz. Itē q̄ tales ifames debeāt cēseri: ⁊ q̄ ad eos cōcur-
rūt imo nec ad accusationez debēt admitti. ij. q. viij. q̄sq̄s nec.
Sz p legē ciuilē hoc idē ostēdit. Nā azon i summa sup. ix. li. co
dicis. rubrica de maleficis. l. post corneliā de siccarijs ⁊ homici
dijs dicit. Sciēdū q̄ oēs illi q̄s vulg⁹ maleficos vocat: ⁊ etiaz
illi q̄ artē diuinādi sciūt patiūt capitalē penā vt. l. nemo. C. de
maleficis. Itē iferūt penā. l. culpa. l. null⁹. De em̄ leges his ꝓ-
his vtūt. Nemi pmittit diuiare. alioq̄n suppliciū capit' gladio

vltore feret pstrat⁹: ⁊ subdit. Sūt ⁊ aliȷ̄ q̄ arte magica vite innocētū insidiant̄ aīos mulierū ad libidinē flectūt. ⁊ hi bestiȷ̄s obiȷ̄ciunt̄ vt. e. C. l. multi. Decernūt etiā leges ꝙ ad eoꝝ accusationē q̄libet admittat̄ sicut ⁊ canonū in. c. in fauorē fidei. li. vj. de here. vn̄ subdit̄ ibidē. Ad hāc accusationē q̄libet admittit̄ q̄si in crimine lese maiestatis. Ipam em̄ ꝓpe modū pulsant maiestatē diuinā. Itē ꝙ q̄stionib⁹ in iterrogādū subiȷ̄ciantur. subdit ⁊ q̄libet nulla dignitate obstāte q̄stiōi subiȷ̄cit̄ ⁊ q̄ cōuincit̄ vel si detegat facin⁹ suū sit eculeo dedit⁹ vngulisq̄ȝ sulcātibus latera ꝑferat penas dignas suo facinori: vt. e. C. l. si ex ⁊c. Nota ꝙ olī duplici pena tales plectebāt̄ capitis ⁊ vngulis ad dilacerationē corpis seu ad deuorāduȝ bestiȷ̄s obiȷ̄ciēdo. Jam aūt cremant̄ forte ꝑpt̄ femineū sexū. Itē ꝓhibēt ꝑticipationē. Vn̄ subdit̄. sȝ nec ꝑmittant̄ tales ad limē alteri⁹ accedere alioquin cōcremant̄ bōa. nec aliq̄s dȝ eos suscipe vel ꝯsulere. alioquin deportant̄ in insulā: ⁊ oīa bona publicant̄. Hic notat̄ pena exiliȷ̄ cū amissiōe oīm bonoꝝ q̄ tales cōsulūt aut suscipiūt. Has penas vbi p̄dicatores ppl'is ⁊ rectorib⁹ terrarum publicāt. plus aduersus maleficas q̄ȝ ex aliȷ̄s scripturarū allegatiōibus marcescūt. Preterea ⁊ ꝑ leges cōmēdant̄ q̄ eoꝝ maleficiȷ̄s obstāt. Vn̄ vbi supra. l. eoꝝ. Aliȷ̄ aūt q̄ faciūt id ne labores hominū vētoꝝ grādinisq̄ȝ lapidatiōe sternunt̄: non pena sȝ p̄mio digni sunt. Qualiter aūt sit licitū talia īpedire inferi⁹ patebit vt prius tactū est. Oīa aūt hec negare aut friuole illis resistere quō pōt scrupulo heretice prauitatis carere. Judicet vnusq̄sq̄ȝ: nisi fortassis eū ignorātia excusabit: sȝ cuiusmodi ignorantia excusat statim inferius patebit. Cōcludēdo ex oīb⁹ p̄missis catholicā ⁊ verissimā assertionē ꝙ malefici sunt q̄ demonū auxilio ꝓpter pactū cū eis initū maleficiales reales effect⁹ ꝑmittēte deo ꝓcurare pn̄t nō excludēdo quin ⁊ p̄stigiosos effect⁹ ⁊ fantasticos etiā ꝑ media p̄stigiosa ꝓducere valeāt. Sȝ q̄r pn̄s speculatio suꝑ maleficiales effect⁹ ꝟsatur q̄ plurimuȝ ab aliȷ̄s differūt: iō ꝑ hoc nihil ad ꝓpositū: cū tales poti⁹ sortilegi vel incātatores dicunt̄ q̄ȝ malefici. Demū q̄r fundamētū sui erroris capiūt ex ꝟbis canonis: p̄cipue duo vltimi errores non loquēdo de p̄mo q̄ seip̄m ꝯdēnat dū nimiū ꝯtra veritatē scriptu

re exorbitat. Ideo ad sanū intellectū canonis est ꝓcedēdum: ⁊ p̄rio ꝯtra p̄mū errorē dicētis mediū esse fantasticuꝫ sꝫ extrema esse realia. Ubi notādū ꝙ duꝫ q̈tuordecim sunt sp̄es capitales in gn̄e supstitiōis. q̈s recitare cā breuitatis nō expedit: q2 clare recitantur ab Isid. viij. Ethimol. ⁊ scd̄a scd̄e p sctm̄ Tho. q. xcij. Tū etiā q2 ĩferi⁹ vbi de grauitate huius heresis tractabit de ip̄is mētio erit. ⁊ hꝫ q̄stiōe vltima hui⁹ p̄rie ptis. Et sp̄es sub q̄ hm̄oi mulieres ꝯtinent vocat sp̄es phitonū: i qb⁹ demō vel loq̄tur vl' mira opat. Et est sepi⁹ p̄ria in ordine. Sp̄es aūt sub q̄ malefici ꝯtinētur vocat sp̄es maleficoꝝ. Et q2 iter se plurimū distāt nec opꝫ ꝙ q̄ in vna specie laborat ꝙ etiā sub alijs cōphēdat. Jō sicut canō de illis mlierculis mētionē facit ⁊ nō de maleficis. Ita falsē canonē interp̄tat q̄ hm̄oi imaginarias deductiōes corpoꝝ ad totū gen⁹ superstitiōis p oēs sp̄es ei⁹ reducere velint vt sic ille mulieres imaginarie solū ita ⁊ oēs malefice trāsferant ⁊ pampli⁹ canonē falsificant q̄ ex illo arguere vellet maleficiā solūmō imaginarie ad effectuꝫ maleficialē egritudinis vel morbi ꝯcurrere. Preterea tales sic errātes pampli⁹ reprehēdunt: dū extrema ꝯcedūt realia. s. demonē opantē ⁊ effectū morbi realē. mediū aūt instr̄i. s. psonā maleficā dicūt fantastice ꝯcurrere cū tn̄ mediuꝫ semp naturā participat extremoꝝ. Nec valet si dicat ꝙ ēt fantasia sit q̄d reale: q2 sicut fantasia vt talis nil pōt efficere nec ꝯcurrere ad demonis opationē nisi p pactū initū cū demone. in quo pacto malefica se totā obtulit ⁊ astrinxit diabolo vere ⁊ realr ⁊ nō fantastice ⁊ imaginarie solū ita etiā opꝫ ꝙ coopet diabolo vere corpaliter. Nā ⁊ ad hꝫ sūt oīa maleficoꝝ opa vbi semp aut p visū aut p locutionē seu alicui⁹ maleficij instr̄i repositi sub limine dom⁹ opatiōe sua maleficia exercēt: put ĩ seq̄nti q̄stiōe patebit. Preterea si q̄s ꝟba canonis diligēter ĩspiciet ꝯsiderabit q̈tuor q̄ p̄dicatores ⁊ sacerdotes p eccl'ias sibi cōmissas oīm cū ĩstātia pplo p̄dicare deberēt. s. ꝙ extra vnū deū nemo arbitret aliq̄d eē numinis vel diuinitatis. Scd̄o ꝙ cū diana vl' herodiade eq̄tare est cū diabolo q̄ se ita fingit ⁊ noīat transmeare. Tertio ꝙ talis eq̄tatura sit tūc fantastice qn̄ diabol⁹ mētē p ĩfidelitatē sibi subiectā agitat taliter vt ea q̄ solo sp̄ū fiāt corpal'r fieri credunt. Quarto ꝙ ta-

li dn̄i habeāt in oib⁹ obedire. Un̄ ad maleficiales act⁹ hec verba extēdere est absurdū. cum sint diuerse spēs. An autē malefici etiā localiter trāsferātur in sua specie supstitiōis vel solū imaginarie sicut phitones: tractabit de illo in ca. ij. ptis. ca. iij. q̄ vtroqz mō. Et sic scd̄s error cū p̄io elidit quo ad fundamētū ⁊ sanuz itellectū canonis. Terti⁹ isup q̄ ex ꝟbis canonis effectū maleficialē asserit fantasticū ex ꝟbis canonis etiā elidit. Nā i eo q̄ dicit q̄ credit posse fieri aliquā creaturā aut in meli⁹ deteriusve trāsmutari. aut i aliā speciez vel silr̄itudinē trāsformari q̄z ab ip̄o oim creatore ⁊c. ifideli deterior est. He tres partes si nude itelligant sunt ꝯ p̄cessuz scripture ⁊ determinationē doctoꝝ. Nā posse fieri aliquas creaturas a maleficis vtpote vera aīalia impfecta: ispiciat seq̄ns canō nec mirū post allegatū canonē. epi: q̄d augu. determinat de magis pharaonis q̄ virgas in serpētes ꝟterūt inspiciat glo. sup illō Exo. vij. Uocauit pharao sapiētes. ispiciat ⁊ alia glo. strabi. q̄ demones discurrūt p mūdū qn̄ p incātationē malefici p eos aliq̄d efficere conant et colligūt diuersa semina ⁊ ex eoꝝ adaptiōe pn̄t p̄rūpere diuerse species. Inspiciat ⁊ alber. in de aīalib⁹. Inspiciatur et san. Tho. j. pte. q. cxiiij. ar. iiij. Quoꝝ dicta breuitatis cā obmittūtur. solū hoc supest vt itelligat ibi fieri p̄creari. Scd̄m etiā q̄ i meli⁹ deteriusve valeat trāsmutari itelligat solūmō a deo authoritate ⁊ ad correctionē seu etiā punitionē: sepi⁹ tn̄ ista ministerio demonū exercent. ⁊ sicut de p̄io dr̄ dn̄s pcutit ⁊ ip̄e medet. ⁊ ego occidā ⁊ ego viuere faciā. Ita de scd̄o dr̄ imissionē p angelos malos: vt. s̄. tactū est. In p̄fato deniqz. c. nec mirū. inspiciātur ꝟba aug. q̄ dn̄r malefici ⁊ cuiusmōi eoꝝ opatiōes qn̄ hoib⁹ iterdū nō solū ifirmitatē sz etiā mortē iferūt. Tertiū etiā sane itelligere expedit cū moderni malefici sepi⁹ ope demonū trāsformātur i lupos ⁊ alias bestias. Sz canon loquit de reali transformatiōe ⁊ essentiali ⁊ nō de p̄stigiosa q̄ sepi⁹ fit: de q̄ etiā Aug. xviij. de ci. ca. xvij. multa refert vt de famosissima maga circes ⁊ de socijs diomedis ⁊ de patre p̄stātij. De qua materia in capl̄is scd̄e ptis patebit. Et an semp sunt presentes vel absentes malefici. ⁊ an illam formā diabolus assumat vel ipse homo per se videatur talis. cap. vi. ⁊. vij.

SEd qr scda ps qōnis dixitq̄ his oppositū asserere ptinaciter sit hereticū. Querit. an tales debeāt habere tāq̄ manifeste dephensi in heretica prauitate. vel solū vt de heresim vehemēter suspecti. et vr̄ q̄ prio mō. nā Bern. i glo. ordinaria i. c. ad abolendā. §. pn̄ti. et v̄. deprehēsi. extra de here. Pn̄ti nihilominus ordinationē sancimus: vt qcunq3 manifeste fuerint in heresi dephensi zc. declarat q̄ tribus modis qs cēset manifeste dephensus: facti vcȝ euidētia: qr publice p̄dicat heresim: vel legitima pbatione p testes vel ex sua ofessione. Et qr tales publice p̄dicant seu temere ȝ p̄fata oia se opponūt asserētes maleficas nō esse: aut q̄ nullo mō valeāt hoibus nocere. iō tanq̄ manifeste dephensi in tali prauitate sub dist. cōtinent. Ad eundē etiā sensum est eiusdē Bern. glo. in. c. excōicamus. secūdo. sup v̄bo dephensi publice. Ad idē etiā facit. c. sup qbusdā. extra de v̄. sig. Inspiciat ibidē lector ca. et repiet veritatem Sed ȝ: qr hoc nimis durū vr̄: tū pp̄ter penā annexā que notat in ca. ad abolendā. §. in pn̄ti extra de her. vbi in clerico ponit degradatio. et q̄ sclaris reliquat arbitrio ptātis secularis aiaduersione debita puniendus: tū etiā pp̄ter ignorantiā et multitudinē eoꝝ que culpabilis in tali errore cernit. Et ex multitudine tali rigor iustitie est tpandus dis. xl. vt ostitueret. Rñ. Cū nr̄a sit intētio potius a vitio heresis hmōi p̄dicatores p posse excusare q̄ incusare. cū vt dr̄ extra de p̄sump. c. lr̄as. §. quo circa mādamus quatenus cū pp̄ter solā suspitionē q̄uis vehementē nolumus illū de tā graui crimine odemnari zc. vbi gl. sup v̄. odemnari. Procedi pōt ȝ talē sic vehemēter suspectū: sȝ nō dȝ pp̄ter ea odemnari: nisi adsit. vt ibidē declarat violenta suspitio: attn̄ qr suspitionē excludere nō possumus et hoc pp̄ter friuolas eoꝝ assertiones ȝ fidei veritatē et cū hoc triplex sit suspitio. leuis: vehemēs: et violēta: de qbus in. c. accusatus et. c. cū otumacia li. vj. de here. et p notata per archidiaconū. et Jo. andree sup ca. accusatus et v̄bo vehemens. et de p̄sump. ca. lr̄as De violenta etiā loquit canon. di. xxiiij. quorūdam. Ideo querendū cuiusmodi suspitione talia p̄dicans subiacet. Et quidē cū talia dogmatizātes nō equalr̄ se ad hmōi errores habere noscunt. eo q̄ aliqui ex simplici ignorātia iuris diuini. aliqui etiā sufficienter infor-

mati adhuc fluctuāt vacillādo ⁊ plene assentire nolūt: ⁊ cū er/
roꝛ in mēte hereticū nō faciat nisi adsit ꝑtinacia volūtatis: opꝫ
etiā dicere ꝙ ad suspitionē sup crimē heresis non se equaliter ha
beāt. Attñ qꝛ per ignoꝛantiā putāt se posse euadere. Aduertāt
paululū ꝗꝫ grauiter peccant q̄ ex hmōi ignoꝛātia delinquunt.
Nam lꝫ multiplex sit ignoꝛātia: tñ in rectoꝛib⁹ aīaꝝ ignoꝛan/
tia quecūqꝫ sit nō pōt dici ignoꝛātia inuincibilis seu ignoꝛan/
tia ꝑticularis scōm philosophos: que a iuristis ⁊ theologis dr
facti. Sed censet in eis ignoꝛātia vniuersalis que est ignoꝛātia
iuris diuini: qꝛ est eoꝝ que q̄s de iure ex lege diuina scire tenet
di. xliij. Nicolaus papa. Dispēsatio celestis seminis nobis in/
iūcta est. Ue si non asperserimus. Ue si nō tacuerimus. Tenent
em̄ habere sciētiā sacre scripture. di. xxxvj. ꝑ totū. Et ad hoc ad
subditoꝝ aīas infoꝛmādas eadē di. c. ij. §. ecce. ⁊. §. si q̄s vult. lꝫ
ſm Ray. Hosti. Tho. nō requirat ꝙ hēat sciam eminentē sꝫ ꝙ
hēat cōpetētē. i. sufficientē ad suū offm̄ exequēdū. Attñ ꝓ eoꝝ
aliquali ꝯsolatiōe dūmō dāna ꝓcedētia lucris sequētib⁹ dein
ceps recōpēsant/ est eis aduertēdū. ꝙ hec ignoꝛātia iuris lꝫ di/
cat iterdū affectata ⁊ supina. dr tñ affectata. i. volūtaria dupliciter
Qꝛ interdū cū scia itentiōis. Interdū cū ignoꝛātia intētionis.
Prima. lꝫ in nulla excusat: sꝫ dānat. De q̄ Psal. Noluit itelli/
gere vt bñ ageret. Scda tñ diminuit volūtariū ita ⁊ pctm̄. Qꝛ
fit qñ q̄s tenet aliq̄d scire: sꝫ nescit qd teneat. Que ēt fuit i pau
lo. j. Thi. j. Misericoꝛdiā ꝯsecutus sum: qꝛ ignoꝛās feci in icre
dulitate. Qꝛ tñ dicit affectata indirecte. qꝛ ꝓpter alias occupa
tiōes negligit addiscere ea que scire tenet. nec vult laboꝛare in
studio ad sciendū illa: ⁊ excusat nō a toto sꝫ a tāto. Et ēt iuxta
Ambꝛo. sup illud Ro. ij. An ignoꝛas ꝙ benignitas ei ad peni
tētiam te adducit. dicit. Grauissime peccas si ignoꝛas grauissi/
me. i. valde periculose. Ideo p̄sertim iā in tꝑibus ad succurren
dū aīaꝝ ꝑiculis oēm ignoꝛantiā repellamus: ⁊ durissimū iudi/
ciū qd nobis imminet sup districtā rōnē ⁊ talētū nobis creditū
semꝑ p̄ oculis habeam⁹: ne ip̄a ignoꝛātia etiā in nobis notetur
crassa vel supina ꝑ metaphoꝛā hoīs crassi vel supini q̄ nō videt
etiā ea que coꝛā ip̄o sunt. Dicit em̄ cācellarius in floꝛib⁹ regu/
lariū moꝛaliū: ⁊ in scda regula. ꝙ culpabilis ignoꝛantia iuris

diuini nō cadit in facientē qđ in se est. Nō est: qꝛ spūssanctus ta lē hoīez de necessarijs ad salutē que vires eiꝰ excedūt docere im mediate paratus est. Ad primū argumentū solutio ptꝫ ꝑ sanū intellectū canonis. Ad scđm dicit Pe. de tharā. perimeret vti- qꝫ ex magna sua inuidia qua aduersus hoiem agitatᷣ: si a deo ꝑ mitteretᷣ. Qđ aūt deꝰ ꝑmittit sibi aliqua ꝛ aliqua nō. hoc cedit in maiorē ipsius dyaboli ꝯtumeliā ꝛ displicentiā qꝛ deus in oī bus vtitᷣ eo ꝯ suam volūtatē ad manifestationē glorie sue. Ad tertiū dr̄: ꝙ alte rōnē egritudinis aut alteriꝰ effectus maleficia lis semꝑ p̄cedit aliqs motus localis: inqꝫtum demon ꝑ malefi cā colligit determinata actiua que vꝫ ledere pn̄t ꝛ apponit de- terminatis passiuis ad īferendū dolorē vel nocumētū: aut actū aliquē spurcissimū. Et si queritᷣ an motus ille rex a demone lo- calis reducatᷣ in motū celestē. Dicendū est ꝙ nō. Qꝛ nō mouentᷣ ex virtute naturali: sꝫ mouentᷣ ex obediētia naturali qua subijci untᷣ virtuti demōis: q hꝫ hoc ex virtute nature sue ꝙ pōt supra corpora. Hoc dico nō ꝙ possit influere rebꝰ materialibꝰ aliquā formā: vel substantialē: vel accidentalē absqꝫ amminiculo alte rius rei naturalis. Sed qꝛ pōt deo ꝑmittente res localr̄ moue re: ꝛ ex rebus ꝯiunctis dolorē vel aliquā qualitatē ꝑducere. Un̄ effectus maleficialis nō subijcitᷣ motui celi: sicut nec ipe demō lꝫ rex ille ꝛ instr̄a subijciantᷣ. Ad quartū dicēdū. Opus dei pōt opere dyaboli vitiari: ꝑut ad pn̄s loquimur de effectu malefi- ciali. Sed qꝛ hoc non pōt: nisi diuina permissione. Ideo non sequitᷣ ꝙ dyabolus sit deo fortior. demū qꝛ nō vitiat oꝑa dei ꝑ violentiā: cū sic etiā destruere posset. Ad quintum simpl̄r notū est ꝙ corpora celestia non habent virtutē imprimendi in demo nes: cū nihil agant vltra suam virtutem: sed ꝙ a magis aduoca ti sub certa ꝯstellatione veniunt duplici ex causa hoc facere vi- dentur. Primo qꝛ sciunt virtutē illius ꝯstellationis iuuare ad effectū quē magi optāt. Scđo faciūt vt hoies inducāt ad vene randū aliqđ numē in stellis: ex qua veneratione etiā an̄ tpa ri- tus idolatrie ꝓcessit. Ad vltimū qꝫtum ad terminos argumētī sup aurū alchimicū. dicendū ſm Tho. in. ij. di. vij. in solutione vnius argumētivbi declarat de ꝟtute demonū in oꝑando. Qđ licet quedā forme substātiales per artez induci possint virtute

naturalis agētis: vt qñ forma ignis inducit̄ p artē i lignū. hoc tñ nō pōt fieri vniuersalr eo q̄ ars nō pōt inuenire semp seu ꝯiū gere ꝑpria actiua ꝑpriis passiuis: pōt tñ facere aliqd sile: ⁊ sic alchimiste faciūt aliqd sile auro: q̄ztū ad accidētia exteriora: sꝫ tñ nō faciūt verꝝ aurū: q2 forma substātialis auri nō est p calorē ignis quo vtunt̄ alchimiste: sꝫ p calorē solis in loco determinato: vbi viget virtus mineralis. ⁊ iō tale aurū nō hꝫ opationē ꝯsequentē spēm: ⁊ sile est de alijs eoꝝ opationib9. Ad ꝑpositū Demones opant̄ ꝑtē circa effect9 maleficiales: ⁊ iō absq3 āminiculo alteri9 agētis nullā formā substātialē vel accidētalē iducere pñt: ⁊ q2 nō dicimus q̄ maleficia inferāt ꝑteꝫ absq3 amminiculo alteri9 agētis: iō etiā cū tali āminiculo pōt veras q̄litates egritudis aut alteri9 passiōis iducere: sꝫ q̄liter hec āminicula seu administratiōes instroꝝ hñt ad effectū maleficialē cū demonib9 ꝯcurrere: vel nō patebit p sequētia. ¶ Scda questio.

An catholicū sit asserer̄ q̄ ad effectū maleficialē semp hēat demō cū malefico ꝯcurrere: vel q̄ vn9 sine altero vt demō sine malefico vel ecōuerso talē effectū possit ꝑducere. Et arguit̄ p2io q̄ demō sine malefico. Aug. in li. lxxxiij. q. Oīa que visibiliter fiūt: ēt p inferiores ꝑtātes aeris fieri posse credunt̄. Sed oīa nocumēta corpalia nō sunt inuisibilia: sꝫ potius sensibilia: igit̄ ēt a demonib9 fieri pñt. ꝑterea ex scriptur̄ nocumēta Job illata vbi ignis de celis cecidit: ⁊ familiā cū gregib9 pecoꝝ vno ipetu ꝯsumpsit ⁊ turbo domū deijciens liberos occidit: demō p se absq3 maleficis ꝯcurrēte tm̄mō diuina ꝑmissiōe opatus ē: ergo a sili i alijs q̄ maleficis ascribūt̄: pꝫ ⁊ d. vij. viris sare ꝑgis quos demō occidit. Preterea q̄cq̄d pt virt9 iferior absq3 āminiculo ꝟtutis supioris pt ⁊ ꝟtus supior absq3 āminiculo ꝟtutis iferioris. sꝫ ꝟtus iferior pt ꝯcitare grādines ⁊ iducere ifirmitates absq3 auxilio ꝟtutis supioris. Dicit em̄ Albertus de ꝑprietatib9 reꝝ q̄ saluia putrefactis modis vt ibidē ponit si ꝑtecta fuerit i fontē mirabiles ꝯcitabit i aere tēpestates. Preterea si dicat̄ q̄ demō vtit̄ maleficio nō ꝑpter indigētiā: sꝫ ꝑpter ei9 quā q̄rit ꝑditionē. Cōtra Aris. iij. ethi. Malitia est volūtariū. qd̄ ꝑbat p hoc q̄ null9 operat̄ iniuste volūtarie nō velle iniustū eē ⁊ volūtarie stu

prante nõ velle incõtinentẽ eẽ: ꝛ ꝑ hoc etiã legislatores puniũt malos quasi volũtarie mala opantes. Demon ergo si opat per malefica opat tanq̃ ꝑ instrm: ꝛ cũ instrm dependet a voluntate principalis agẽtis ꝛ nõ volũtarie agit si ↄcurrit nõ erit ei actio imputãda nec per ↄñs puniẽda. Sz ꝯ ꝙ nihil possit inficere in inferiorib⁹ absq3 maleficis. Primo de gñatione ois actio est ꝑ ↄtactum. Et q2 nõ est aliqs ↄtactus demõis ad corpa cũ nihil hẽat cũ eis cõe: ergo vtit aliquo instro illi influẽdo ꝟtutẽ ledẽ di ꝑ ↄtactũ. Juxta hoc ẽt ꝙ maleficia possint fieri absq3 ope de monũ ꝓbat ꝑ textũ ꝛ glo. ad. Gal. iij. O insensati galiate quis vos fascinauit veritati nõ obedire. glo. qdam hñt oculos vren tes q̃ solo aspectu ĩficiũt alios ꝛ maxime pueros. Est ad hoc ẽt Auicẽ. vj. naturaliũ li. iij. c. vl. ita dicẽs. Multotiẽs ãt aĩa opa tur in corpe alieno sicut ĩ ꝓprio: queãdmodũ est op⁹ oculi fasci nãtis ꝛ estimatiõis opantis. Et eadẽ sñiaz ẽt ponit Algazel. li. v. suo physicoꝝ. c. ix. Putat etiã auicẽna l3 nõ teneat in illo ꝙ ꝟtus imaginatiua ẽt absq3 visu possit extranea corpa immuta re vbi nimis extẽdit ꝟtutẽ imaginatiuã ꝛ capim⁹ hic ꝟtutem imaginatiuã nõ inq̃tũ distinguit ꝯ alias ꝟtutes sensitiuas ite riores: vt est sensus cõis ꝛ fantasia ꝛ estimatio: s3 inq̃tum iclu dit oẽs illas ꝟtutes iteriores. Sz hñ vex ꝙ talis ꝟtus imagi natiua pt trãsmutare corp⁹ ↄiunctũ. s. illiõ ĩ quo est sicut hõ pt ãbulare supra trabẽ q̃ est in medio vie. Si ꝟo posita fuerit sup aquã ꝓfundã nõ audebit ãbulare sup eã: eo ꝙ imaginabit ĩ ei⁹ aĩa forma cadẽdi vehemẽter impssa cui obedit materia ei⁹ ꝛ ꝟ tus mẽbroꝝ ei⁹ ꝛ nõ obediũt ei⁹ ↄrio. s. ad directe ãbulãdũ. Jn hoc ergo ↄuenit hec imutatio cũ oculo fascinãtis inq̃tũ immu tat corp⁹ ꝓprium prio l3 nõ corp⁹ alienũ de qua imutatiõe iã3 loqmur. Preterea si dicat ꝙ talis imutatio cãtur a corpe viuo mediãte aĩa in aliud corp⁹ viuũ. Cõtra. q2 ad pñtiã interfecto ris manat sanguis ex vulnerib⁹ occisi. ergo ẽt absq3 ꝟtute aĩe corpa pñt mirabiles effectus ꝓducere. Jtẽ hõ viuẽs ꝛ ꝓpe cada uer hois occisi trãsiens etiã nõ sentiẽdo illõ adhuc terrore cõ cutit. preterea sicut res naturales hñt quasdã ꝟtutes occultas q̃ rũ rõ ab hoie assignari nõ põt. sicut ꝙ adamas trahit ferrũ et multa que August. enumerat. xx. de ci. dei. Jta mulieres ad im

mutatiões faciēdas in corpibus alienis certis reb⁹ vti pñt abſ-
q₃ auxilio demonū:que etiā noſtrā rōnem excedūt. Et qr exce-
dūt nō debem⁹ ꝓpterea demonib⁹ quaſi ex maleficis inſimul
ꝯuerſantes aſcribere. Preterea malefici vtunť imaginib⁹ ꝛ re-
b⁹ inſtr̄alibus quas iterdū ponūt ſub limine oſtij dom⁹:aut ad
certa loca vbi pecudes ꝯueniūt:aut etiā hoies q̄ maleficiant et
iterdū moriunť. Sz qr hmōi effect⁹ pñt euenire ex imaginib⁹
illis inq̄tu₃ hñt quaſdā influētias a corpib⁹ celeſtib⁹ receptas
ꝓbať. Nā ſicut corpa naturalia ſubdunť corpib⁹ celeſtib⁹:itaꝛ
artificialia. Sz corpa naturalia pñt recipere quaſdā ꝟtutes oc-
cultas:ergo ꝛc. ꝛ artificialia. vñ vt deť q̄ eoꝝ opa poſſent ꝑ ta-
les impreſſiōes practicari ꝛ nō ꝑ demones. Preterea ſi vera mi
racula poſſint fieri ex ꝑtāte nature in eo que operať. Ita ꝛ mirā
da ꝛ horribilia ꝛ ſtupēda opa ex ꝟtute nature ꝓbatur. Nam
Gre. dicit. ij. dyal. Scti miracľa faciūt aliqñ ex ꝑce:aliqñ ex po
teſtate. exemplū dať de vtroq₃. Petr⁹ orādo ſuſcitauit thabitā
mortuā. Ananiā ꝛ ſaphirā mentiētes morti increpādo tradidit
abſq₃ ꝑce:ergo ꝛ hō per virtutē ſue aie poterit materiā corpalē
in altero etiā trāſmutare ſeu immutare de ſanitate in infirmita
tē ꝛ ecōuerſo. Preterea corpus humanū eſt nobilius q̄ alia cor
pora iferiora:ſ₃ ꝑpter appheñſionē aie hūane imutať corp⁹ hu
manū ad calorē ꝛ frig⁹ vt p₃ in iraſcētib⁹ ꝛ timētib⁹. imo ēt hec
immutatio ꝑtingit qñq₃ vſq₃ ad egritudinē ꝛ mortē:ergo mul
tomagis pōt ſua virtute materiā corporalē immutare. Sed ꝯ
eſt. Subſtātia ſpūs non pōt imprimere aliquā formam niſi am
miniculo alterius agentis vt ſupra tactū eſt. Uñ ꝛ Augu. in ꝑ-
fato li. Non eſt putandū iſtis trāſgreſſoribus angelis ad nutū
ſeruire hac viſibiliū rerum materiam. ſed ſoli deo : ergo multo
minus hō ex ꝑtāte naturali efficere pōt effectus maleficiales.
Rñdendo qr nō deſunt errantes in hac materia maleficas ex-
cuſantes:ꝛ demones tm̄mō aut inculpātes aut q̄buſdā natura
lib⁹ trāſmutatiōib⁹ eaꝝ facta aſcribētes. Ideo hoꝝ falſitas oñ
diť primo ꝑ deſcriptionē maleficaꝝ. ꝺ qua Iſi. viij. ethimo. ca.
ix. Malefici dicunť ob facinoꝝ magnitudine:ſc₃ mala ꝑ cun-
ctis malefactoribus efficientia. vñ ſubdit hi elemēta ꝯcutiunt
ope ſc₃ demonū ad grādines ꝛ tempeſtates ꝯcitandas. Itē di-

tit mentes hoim turbāt intellige ad amentiā odiū ⁊ amorem inordinatū. Itē subdit. Ac sine vllo veneni haustu. violentiam tm̄ carminis aias interimūt. Ad idē. xxvj. q. v. ca. nec mirum. ⁊ sunt v̄ba Augustini in de ci. dei. vbi declarat qui dicunt magi ⁊ malefici. Magi sunt qui vulgo dicunt malefici ⁊ ob facinorum magnitudinē sic nuncupant. hi sunt qui p̄missu dei elemēta cōcutiūt: hoim turbāt mētes minus ꝯfidentiū in deo: ac sine vllo veneni haustu violentiā tm̄ carminis interimūt hoies. Vn̄ Lucan⁹. Mēs hausti nulla sanie polluta veneni incātata petit demonib⁹ em̄ accitis audēt vētilare: ⁊ quousq3 suos p̄imant malis artib⁹ inimicos. Ex qbus p3 q̄ in hmōi opibus semp hn̄t demones cū maleficijs ꝯcurrere. Scd̄o q2 cū q̄druplices effectus penales assignare possumus. s. ministeriales: noxiales: maleficiales: ⁊ naturales. Et ministeriales dn̄r qui ministerio bonorum angelorum sicut noxiales malorum spirituū immittunt. Moyses em̄ egyptū in. x. plagis ministerio bonorum p̄cussit: vbi magi in. ix. tm̄ p malos spūs ꝯcurrerūt: ⁊ triduā pestem p̄pter pctm̄ dauid circa nūerationē ppl'i cōmissum. ⁊ de. lxxij. milib⁹ hoim vna nocte p̄stratis p exercitu sennacherib vtiq3 hic p angelos dn̄i. i. p bonos dn̄m venerātes ⁊ cognoscētes pacta fuerūt. Noxiales vero effectus cū in scripturis noiatur. Immissiones per angelos malos s̄m quas ppl's ille in deserto sepe p̄cussus fuit. Et maleficiales effectus dn̄r qn̄ demon p maleficos ⁊ per magos opat: sicut ⁊ naturales qui ex influentijs corporum celestium in istis inferioribus circa mortalitates sterilitates terrarum ⁊ grādines ⁊ his similibus causant. Et inter hos effectus magna fit differentia. Ideo cū Job noxiali plaga fuit a demone p̄cussus ⁊ non maleficiali: ideo nihil ad propositum. Si quis vero curiosus istaret: sicut plerūq3 hec materia curiosa e patit a maleficarum defensorib⁹ instantias semp in cortice v̄borum aerem v̄berantes. ⁊ medullā veritatis nunq3 penetrātes. Cur Job nō maleficiali effectu per demonē sicut noxiali p̄cussus fuit. His curiose etiā rn̄deri pōt. q̄ Job fuit p̄cussus a dyabolo solū: ⁊ nō mediante malefico vel malefica. Q2 hoc genus sup̄stitionis vel nōdū erat inuētū. diuina tn̄ p̄uidētia voluit vt ptās demōis mūdo ad cauendū eius insidias p de glia innotesceret: cum nihil

nisi a deo permissus efficere potest. Et de tempore quidez quo primum genus superstitionis inuentum fuit. Et dico primum genus quo ad demonum inuocationem: non quo ad purã ido latriam. Dicit Uincentius in speculo Historiali allegans plures doctores: q̄ primus inuẽtor artis magice ꝛ mathemathice fuit zoroastes qui dr̄ fuisse Chã filiꝰ Noe: hic ſm Augu. de ciuitate dei solus risit nascendo: ꝛ hoc non nisi opere dyaboli Hic etiam cum esset rex superatus est a nino filio beli qui edificauit niniuem. vel amplius sub quo cepit regnum assyriorum tempore Abrae. Hic etiam ninus ob inordinatum amorez patris fecit fieri imaginem patri mortuo: ad quam quicunq; confugiebant malefactores: liberi erant ab omni punitione debita. Et ex hoc ceperunt homines imagines adorare: vt deos: sꝫ hoc post primam etatem: qr sub illo tempore nõ erat idolatria propter recentem memoriam creationis mũdi. vt dicit sanctꝰ Tho. ij. ij. q. xcv. ar. iiij. vel etiam incepit a Nembroth: qui cogebat hoies ignem adorare: ꝛ sic in secunda etate incepit idolatria que est primum genus superstitionis: sicut diuinatio secundum: ꝛ obseruantia tertium. Maleficorum autem ritus reducitur ad secundum genus superstitionis. scꝫ ad diuinationẽ que fit per expressam demonum inuocationem: cuius etiã sunt tria genera. scꝫ nigromantia: planetarij seu potius mathematici: ꝛ diuinatio per somnia: hec ideo posui: vt prius lector intelligat noxiales illas artes non subito sed processu temporis fuisse inuentas nec absonum esse asserere maleficas tpe Job nõ fuisse. Sicut enim per incrementa temporum: vt Gregorius in moralibus dicit: creuit scientia sanctorum: ita ꝛ noxie artes demoniorum. Et sicut iam repleta est terra scientia dñi. Esaie. xi. Ita iam mundi vespere ad occasum declinante ꝛ malitia hominum excrescente ꝛ charitate refrigescente superabũdat omnis maleficiorum iniquitas. Ipse tamen zoroastes cum esset intentus illis actibus ꝛ solummodo consideratione astrorum a dyabolo succensus est. Hec vbi supra. De tpe autez quo malefici leguntur cum demonibus ad maleficia inferenda conuenisse tactum est supra. Et habetur. Exodi. vij. quo ad magos pharaonis qui in plagis super egyptum demonũ assistentia sicut moy

ses ministerio bonoꝝ angeloꝝ signa plurima ꝑpetrarunt. Vñ
cócludit veritas catholica videlicet ꝙ ad effectũ maleficialez
lz nõ ad effectũ noxialẽ semꝑ hz maleficus cũ demone concur-
rere. Et ꝑ hec ptz rñsio ad argumẽta. Nã ad primũ nõ negat
quin effect⁹ noxiales qui visibiliter cernunt sup hoies immẽ-
ta terre fruges ⁊ q̃ etiã ex influẽtijs corpoꝝ celestiuz sepe ꝓue-
niũt etiã a demonib⁹ deo ꝑmittẽte inferunt. Dicit em̃ Augu.
iij. de ci. Demonib⁹ subsunt ignis ⁊ aer quãtũ eis a deo per-
mittit. ptz ⁊ ꝑ glosam sup illud. Immissiões ꝑ angelos malos
q̃ dicit. De⁹ punit ꝑ malos angelos. Ex quib⁹ etiam ptz rñsio
ad scðm de Iob: ⁊ ex his q̃ prius tacta sunt de initio artis ma
gice. Et ad tertiũ de saluia putrefacta ⁊ in puteũ ꝓiecta dicit.
Nõ licet sequat effectus noxialis absq3 auxilio demonis. licet
non absq3 influentia corpis celestis. Loquimur aũt de effectu
maleficiali vñ nõ est simile. Ad quartum dr verũ esse ꝙ demo-
nes vtunt maleficis tm̃mõ ꝓpter eoꝝ ꝑditionẽ. Et cũ infert ꝙ
nõ essent puniẽdi. qr ꝯcurrũt tanq3 instrumenta q̃ mouent ad
nutum nõ ꝓprium sed principalis agẽtis. Rñdet ꝙ sunt istru
mẽta aiata ⁊ libera agẽtia. ⁊ licet post expressum pactuz initũ
cum demonibus nõ iam sint sue libertatis. qr vt ex earũ fassio
nibus accepimus: ⁊ loquor de mulierculis cõbustis ad pluri-
ma maleficia coacte si verbera demonum subterfugere volunt
cooperantur. prima tñ professione qua sponte se demonibus
subiecerunt manẽt ligate.

Tꝫ alia ꝓo argumẽta in quibus ꝓbatur maleficales
effect⁹ posse absq3 ope demonũ a vetulis procurari.
Dicẽdũ ꝙ ex vno particulari concludere vniuersale
est dissonũ rõni. Et cuz in tota vt videt scriptura sa-
cra nõ inuenit tale. nisi hic vbi agit de fascinatiõe seu inuulita
tione vetularũ. Ideo nõ valet ꝑ hoc ꝯcludere ꝙ semꝑ habeat
ita euenire. Insuꝑ est etiã dubium per glosam. An absq3 opere
demonũ talis fascinatio fieri possit: eo ꝙ ex glosis ibi elicit ꝙ
fascinatio capit tripliciter. Uno mõ dr ludificatio sensuum q̃
fit ꝑ artem magicam: ⁊ sic põt fieri ministerio demonũ. nisi ꝓ-
hibeant a deo immediate mediãte vel ministerio sctõꝝ ange-
loꝝ. Scðo modo põt dici inuidia: vt ibi apl's dixit. Quis vos

fascinauit.i.tanto odio persecutus est. Tertio ꝙ ex tali odio fiat immutatio ad malū in corpore alicuius per oculos alterius aspiciētes in eum. Et de fascinatiōe hoc modo dicta cōiter loquuntur doctores: ſm quē modum etiā Auicēna ꝛ Algazel vt in argumētis deducit locuti sunt. Nā ꝛ sctūs Tho. hanc fascinationē declarat pͥma pte.q.cxvij.ꝑ hunc modū. Et forte inquit imaginatiōe aīe immutat spūs corpis ꝯiuncti. Que quidē immutatio spūm maxime fit in oculis ad quos subtiliores spūs ꝑueniunt. Oculi eīm inficiunt aerē ꝯtinuum vsqꝫ ad determinatū spacium ꝑ queꝫ modum specula: si sint noua ꝛ pura cōtrahunt quādā impuritatem ex aspectu mulieris menstruate. vt Aristo. dicit in lib. de somno ꝛ vigilia. Sic igit̄ cū aliqua aīa fuerit vehementer commota ad maliciā: sicut maxime vetulis ꝯtingit: efficit̄ ſm modum ꝑdictū. Aspectꝰ eius venenosus ꝛ noxius: ꝛ maxime pueris q̄ habēt corpus tenerū ꝛ de facile receptiuuꝫ impssionē. Subdit tn̄ ꝙ possibile est etiā ꝙ dei permissione vel ex aliquo occulto facto cooperetur ad hoc malignitas demonū: cum qbꝰ sortilege vetule pactū aliqđ habēt. ¶ Est ergo questio super influentias corpoꝝ celestium: in qua tres alij errores reprobant̄: ꝛ est quinta in ordine. Sed ꝑ ampliorum premissoꝝ declaratione etiā obuiandum quibuscunqꝫ pretensis obiectionibus. Querit̄ de maleficorum operibus quo ad quintuplicem causam quatuor ex illis reprobando ex quibus influere non possunt. quintam vero cōcludendo: scilicet virtutem intellectiuam ex qua fluere habent: que ꝛ licet bona sit ſm naturam: est tamen mala ſm voluntatem: quatuor autem cause reprobantur contra illos: qui aut maleficas: aut eorum opera esse negant: ꝛ sunt corporuꝫ celestium influentie illorum corporum ꝛ orbium motores mouentia hominuꝫ excrescens malitia: ꝛ imaginum ac caracterum ꝛ verborum efficacia. Preterea corpora celestia mouentur a substantijs spiritualibus ſm theologos ꝛ philosophos omnes. Sed illi spiritus sunt superiores animabus nostris: sicut ꝛ corpora celestia corporibus nostris: ergo ambo insimul habent imprimere in animam ꝛ corpus hominis ad causandum quoscunqꝫ actus humanos.

SEd p̄ ampliori intellectu solutionū aliq̄ dubia moue
tur ex q̄rū solutiōe veritas magis patebit. Videt̄ em̄
obstare p̄rio illō qđ sup⁹ dictū est. Qđ substātie spūa
les nō p̄nt trāsmutare corpa ad aliquam naturalē for
mā: nisi amminiculo alteri⁹ agētis: ḡ multomin⁹ hoc poterit
efficere imaginatio quātūcūq; fortis i aīa. Preterea est articul⁹
cōdēnat⁹ i plerisq; vniuersitatib⁹ p̄cipue tn̄ parisieñ. q̄ icāta-
tor aliq̄s p̄ijcit camelū i foueā solo visu: eo q̄ sicut intelligētie
supiores imprimūt iferioris: sic aīa itellectiua imprimit i aliā: et
etiā i aīam sensitiuā. Itē ad hoc est articul⁹ ꝯdēnat⁹: q̄ mate-
ria exterior obedit substātie spūali si itelligat̄ simpl'r ⁊ s̄m om
nē modū trāsmutatiōis. Qr sic soli deo vt pri⁹ patuit obedit.
His visis fascinatio: de q̄ loq̄mur q̄l'r sit possibilis ⁊ q̄liter nō
declarat̄. Nō em̄ est possibile hoi q̄ p̄ naturalē ꝟtutē aīe sue p̄
oculos talē ꝟtutem emittat: q̄ nō mediāte trāsmutatiōe p̄prij
corpis: neq; medij nocumētū iferre possit corpi hoīs: qđ aspi-
cit maxie cū s̄z opinionē cōiorē videam⁹ itra suspiciētes nihil
extra mittētes. Nō est ēt possibile hoi q̄ p̄ ꝟtutē naturalē aīe
sue p̄ voluntate sua trāsmutationē faciat imaginādo in oculis
suis: q̄ mediāte trāsmutatione medij. s. aeris: possit corp⁹ hoīs
quē aspicit in aliquā trāsmutare q̄litatē s̄m q̄ sibi placuerit. ⁊
qr s̄z hos duos modos p̄dictos nō pōt vn⁹ hō aliū fascinare:
cū nulli hoīm pōt inesse talis ꝟt⁹ p̄ naturalē ꝟtutē aīe sue. Idō
velle p̄bare q̄ maleficiales effect⁹ possent p̄diri ex naturali ali
qua ꝟtute sup ad infringēdū opa maleficioꝝ q̄ ꝟtute demonū
fiūt est plurimū alienū a veritate. Qr etiā s̄z hos duos modos
fascinatio ⁊ maleficatio reprobant̄: sicut ⁊ p̄fati duo articuli.
Qual'r tn̄ sit possibilis lz sup⁹ tactum sit: tn̄ clari⁹ sic deducit̄.
Pōt em̄ ꝯtingere q̄ hō vl' mulier aspiciēs corp⁹ alicuius pue-
ri moueat ip̄m mediāte visu ⁊ imaginatiōe vel aliq̄ passiōe sen
sibili. Et qr passio sensibilis est cū q̄dā imutatiōe corpali ⁊ ocu
li sūt tenerrimi. p̄pter qđ sūt ip̄ressiōis multū receptiui. Ideo
q̄nq; ꝯtingit q̄ p̄ aliquā passionē iteriorē trāsmutant̄ oculi in
aliquā malā q̄litatē maxie coopante ad hoc aliq̄ imaginatiōe
cui⁹ impssio cito redūdat i oculos: ⁊ p̄pt̄ eoꝝ teneritudinē. et
p̄pt̄ vicinitatē radicl sēsuū p̄ticulariū ad imagīatiōis organū.

Cũ aũt oculi sunt trāsmutati in aliquā q̃litatē nociuā ꝯtingere põt qȯ trāsmutēt: ac rē sibi cōtiguā aliquā qualitatē malā: ⁊ illa pars aliq̃: ⁊ sic vsq₃ ad aerē cōtiguū oculis pueri q̃ aspicitur. ⁊ ille aer ꝯtiguus poterit q̃nq₃ in materiā dispositā quā nō dispositā cui ꝯsonat trāsmutare oculos ipsi⁹ pueri in alia₃ qualitatē malā: ⁊ mediātib⁹ oculis ipsius pueri aliquas alias ꝑtes interiores. Vñ nec cibū digerere: nec in mēbris fortificari aut augmētari poterit. Experimētū hui⁹ rei manuductiuu₃ est: q2 videm⁹ hoiem patiētē in oculis q̃nq₃ ex aspectu suo ledere oculos eū aspiciētis qȯ ꝯtingit ex hoc qȯ oculi mala q̃litate infecti inficiūt aerē mediū: ⁊ aer infect⁹ inficit oculos directos ad oculos infirmos: eo ꝙ ſm rectā lineā infectio illa deriuat̃ in directū ad oculos inspicientiū: cooꝑante ad hec multū imaginatiōe ei⁹ q̃ aspiciēdo oculos infirmos imaginat̃ se ledi Plura possent exēpla manuductiua adduci q̃ breuitat̃ cā obmittunt̃. Cōcordat his q̃dam glosa suꝑ illud psal. Qui timent te videbūt me ⁊ le. dicēs. Magna virt⁹ in oculis est: qȯ in naturalib⁹ apparet. aial eñ visum ꝓdest itericis prior vidēs lupus vocē aufert: vel sic Basiliscus si prior vidit occidit: si por videt̃ occidit̃. Et rō quare basiliscus vidēdo occidit hominē: nisi ꝙ ex aspectu ⁊ imaginatiōe excitat̃ in eius corꝑe materia venenosa ꝑ quā oculi prio inficiunt̃: ⁊ demū aer ꝯtiguus: ⁊ sic alia ⁊ alia pars aeris vsq₃ ad aerē homini ꝯtiguū: quē aerē ꝑ aspirationē: cū hō attraxerit itoxicat̃ ⁊ morit̃. Prior aũt visus ab hoie vbi hō volēs basiliscū occidere circūmunit ⁊ speculis ex q̃bus dū basiliscus inspicit ex reuerberatiōe aer inficit̃: ⁊ sic vsq₃ ad basiliscū ꝑtingit ⁊ occiditur. Sed dubiū. Cur hō occisor bestie nō moritur: ⁊ hic occultā quandā causam opinari necesse est. Hec sine p̄iudicio ⁊ temeraria assertiōe dicta sunt tm̃modo dictis sanctoꝝ inherētes catholicam veritatem ꝯcludamus: ꝙ ad maleficiales effectus de q̃bus ad p̄sens loq̃mur malefici cū demonib⁹ semꝑ ꝯcurrere: ⁊ vnū sine altero nihil posse efficere. Ad arg. ꝑ₃ r̃nsio de fascinatiōe ad primum. Ad scḋm d2 iuxta vicē. in sꝑe. naturali. c. xiiij. Qȯ vulnus infectū spiritibus interficiētis ex forti imaginatiōe illud vulnus trahit aerē infectū trāseūtē iā interfectore sanguis ebulliens extra manat:

q2 ad p̄sentiam interfectoris aer inclusus in vulnere: sicut ab interfectore intrauit. Ita ad eius p̄ntiā cōmouetur. ex qua cō/motione sanguis erūpit. Sunt q̄dam alias causas allegantes quasi illa ebullitio sanguinis sit eius clamor de terra super homicidā p̄sentē: ꝛ hoc ꝓpter maledictionē p̄rie homicide cayn ad illud de horrore dicendum: ꝙ hō trāsiens ꝓpe cadauer hominis occisi horrore ꝯcutitur. lꝫ illud nō sentiat: hoc fit ex spū quātūcunqꝫ infectionē recipiēte: ꝛ eā aīe representāte. Sꝫ hec nihil ꝯcludūt aduersus opa maleficoꝝ: cū oīa illa naturaliter (vt dictū est) fieri valeāt. Ad tertiū sicut dictū est supra: malefi/coꝝ ritus deducunt ad scdm gen⁹ supstitiōis qd dr diuinatio: rebus ꝟo supstitiose in obseruātijs q̄busdā reducitur ad tertiū genus: ideo argumētū nō est sile: demū etiā q2 reducunt non ad quālibet diuinationē: sꝫ ad illā q̄ fit per expssam demonum inuocationē. ꝛ hoc etiā cū multis modis fieri possit. s. p nigromātiam: geomantiā: ꝛ hydromātiā ꝛc. Inspiciat se. se. q. ar. v. Ideo hec diuinatio maleficoꝝ vbi maleficijs sunt intēti. sicut supremū gradū in flagitijs tenet: ita ꝛ aliud iudiciū de eo exi/stit. vñ qñ arguitur ꝙ q2 occultas rerū virtutes cognoscere nō possumus: ꝛ malefici etiā occultis rebus intēdūt. Dicit ꝙ si intēderēt rebus naturalib⁹ ad aliquos effect⁹ naturales ex naturali virtute ꝓcedēdos: hoc licitū foret: vt de se ptꝫ. Uel etiā cōcedēdo ꝙ si intēderēt superstitiose rebus naturalibus: vtpote reb⁹ hmōi certas caracteres vel aliqua noīa ignota inscribēdo ꝛ illis ꝑ acq̄rēda sanitate vel amicitia: ꝛ ꝑ aliqua vtilitate: et nō ꝑ nocumēto aliquo inferēdo vterent. tūc lꝫ absqꝫ expressa demonū inuocatiōe: lꝫ non absqꝫ tacita ista fieri possent ꝛ illi/cita iudicant. q2 tñ hec ꝛ his silia reducunt ad tertiū gen⁹ supstitionis. scꝫ ad obseruantiā vanitatum: vt dictū est. ideo nihil ad ꝓpositum sup heresim maleficoꝝ fortificatur. Etiā solutio ꝙ huic tertio generi quatuor assignātur spēs. q2 vel vtitur q̄s obseruātijs ad sciam acq̄rēdā: vel ad ꝯiecturas sumēdas for/tunioꝝ vel infortunioꝝ. vel ad suspēsiōes sacroꝝ ꝟboꝝ: vel ad corpa immutāda in melius. Uñ ꝛ notāter sctūs Tho. in ti. illo q̄stionis vbi q̄rit. An obseruatiōes ordinate ad corpoꝝ immutationē sint licite. q. xcvj. in summa p̄fata ar. ij. addit puta ad

sanitatem. obseruatiões ergo maleficoꝝ cum hic locuȝ habẽt: sȝ vt dictũ est sub scđo genere ꝯtinent superstitiõis: ideo nihil ad ꝑpositum. Ex his etiã ad quartum argu. rñdet. ꝙ qꝛ dupli ces in his obseruãtijs fieri possunt imagines nigromantice ꝛ astronomice. ꝛ inter hec talis est differẽtia. Qꝺ in nigromãti cis semꝑ fiũt exꝑsse iuocatiões demonũ: ꝑpter exꝑssa pacta cũ eis inita. Inspiciat solutio scđi arg. ꝑfate q̃stiõis. In astrono micis ꝟo sunt pacta tacita. ꝛ ideo nulla iuocatio nisi fortassis tacita. puta figurarũ ꝛ caracterum signa q̃ eis ĩscribunt: ꝛ ite rum imagines nigromãtice: vel fiunt sub certis cõstellatiõib⁹ ad recipiẽdum certos ĩfluxus ꝛ imꝑssiones corpoꝝ celestium. etiaȝ certis figuris ꝛ caracterib⁹ insigniti. vt in ãnulo: lapide: vel aliq̃ ꝑciosa materia. vel fiũt simpl'r absq; obseruãtia ꝯstel lationũ: sȝ idifferẽter ex q̃cũq; materia: etiã vili ad ĩferẽdũ ma leficia vbi ꝛ qñ ad aliqua loca reponunt: ꝛ de his effectib⁹ cũ suis imaginib⁹ iã sermo est ꝛ non de alijs. Ideo argumẽtũ nõ facit ad ꝑposituȝ. Qualiter deniq; certe imagines suꝑsticiose de qb⁹ tactũ est nullã habẽt efficaciã inquãtuȝ sunt artificialia solũ: sȝ forte materialia in eis ꝯsiderata pñt hr̃e efficaciã: ꝛ nõ inquãtũ haberẽt naturalẽ aliquã ꝟtutẽ ex ĩpressiõe corpoꝝ ce lestiũ. si cui placet doctorẽ ibidẽ ĩspiciat. Semꝑ tñ dicit eẽ illi citũ imaginib⁹ vti. Imagines ꝟo maleficaruȝ absq; naturali aptitudine ad effectũ fiũt. solũmodo aũt ex iussu demonuȝ re ponunt ꝛ applicãt vt manualiter ad affectũ ꝯcurrãt in maiorẽ cõtumeliã creatoris: vt ꝛ perãpli⁹ irritatus malaq; fieri in fla gitioꝝ taliuȝ vindictã ampli⁹ ꝑmittat. Uñ ꝛ sacratiorib⁹ anni tꝑib⁹ hmõi fieri ꝑcurãt. Ad quintũ dicẽdũ ꝙ Greg. ibi ĩtelle xit ꝑtãteȝ grẽ nõ nature. Uñ ꝛ ibidẽ subdit. Qui filij dei ꝑtãte sunt: vt Jo. dicit Quid mirũ si signa ex ꝑtãte faciunt. Ad vlti mũ dicẽdũ ꝙ sil'itudo nõ valet qꝛ alia est actio aĩe circa corp⁹ ꝓpriũ: ꝛ alia circa corpus alienum. Nã qꝛ corpi ꝓprio vnitur aĩa vt forma. ꝛ appetitus sensitiuus est actus alicuius organi corpalis. Ideo ad apꝑhẽsionẽ aĩe humane põt ꝯmoueri ap petitus sensitiu⁹ cũ aliqua ĩmutatiõe corpali caloreȝ ꝛ frigus: vel etiã vsq; ad mortẽ. Ad exteriora ꝟo corpa ĩmutãdo nulla appꝛehẽsio aĩe humane sufficit: nisi mediãte ĩmutatiõe ꝓprij

corpis:sicut de fascinatiõe dictũ est. Vñ ꝛ malefici ex nulla ptã te naturali: sꝫ solũmõ auxilio demonũ ꝛ ipi demones ammicu culo alicuiꝰ alteriꝰ rei: vt ꝑ spinas: ossa: crines: ligna: ferrum: ꝛ hmõi qñ intromittũt aut instrumentum aliquod reponũt: vt successiue patebit: maleficiales effectus procurant.

Deinde magis in spũali tenori bulle aplice inheren dũ cõsideradũ est de origine maleficoꝝ ꝛ eoꝝ ope rũ multiplicatiõe: ꝛ pmo de ipsis maleficis. secun do de eoꝝ opibus. Ubi notãduꝫ ꝙ quia ad hmõi effectũ tria habẽt cõcurrere. scꝫ demon: malefica: ꝛ diuina pmissio. xxiij. q. j. si ꝑ sortiarias. Augustinus etiã di cit ꝙ ex pestifera facietate hoĩm ꝛ demonum hec supersticiosa vanitas adinuẽta est. Ideo origo ꝛ multiplicatio huiꝰ heresis ex pestifera hac facietate sumit̃ ꝙ etiam ex alijs elicit̃. Nã attẽ to ꝙ hec heresis maleficoꝝ nõ solum differt ab alijs heresibꝰ in hoc ꝙ ipsa per pacta nedum expssa: verumetiam placita ac federata in omnem creatoris ac sue creaturarum contumeliaꝫ ꝛ nocumentum insanit: cũ tamẽ omnes alie simplices hereses per nullum pactum tacitum vel expssum: cũ demonibus initũ licet nõ absqꝫ instinctu satoris omnis insidie erroribus ppter difficultatem credendorum assentiũt. Uerumetiam differt ab omni noxia ꝛ supersticiosa arte in hoc ꝙ sup oia genera diui nationum ipsa maleficorum heresis supremũ attinet gradum malicie: qd etiam nomẽ a maleficiendo seu male de fide sentiẽ do sibi vsurpat vt prius tactum est. Attento etiaꝫ ꝙ inter alios actus habent pro augmento illius perfidie quatuor exercere. videlicet fidem catholicam in toto vel in parte ore sacrilego abnegare seipsos in corpore ꝛ anima deuouere. Infantes nõ dum renatos ipsi maligno offerre spurcitijs diabolicis ꝑ car nales actus cum incubis ꝛ succubis demonibus insistere que omnia vtinam aliena ab omni veritate ꝛ figmenta forent dicẽ da: dummodo ecclesia a tanta labe infectionis existeret immu nis: cui tamen heu obstat ꝛ apostolice sedis ꝑ bullam determi nato verum ꝛ experiẽtia rerum magistra q̃ nos ex pprijs eorũ fassionibus ac flagitijs ppetratis intm̃ certificauit ꝙ absqꝫ di spendio proprie salutis iã ab eorum inqsitiõibus desistere ne

quimꝰ. Ideo de eoꝝ origine ꝛ multiplicatiōe pestifera tractaturi: q2 laboriosū existit iō legētibꝰ sic summa cū diligētia singula sunt ꝑscrutāda ꝙ ꝛ admittēda q̄ rōni ꝯsona ꝛ scripturarū traditiōibꝰ nō dissona iueniunt. Et q2 iter oēs actꝰ ad multiplicationē eoꝝ deseruiētibꝰ duo eoꝝ plurima coopant̄ scꝫ icubi ꝛ succubi demones ꝛ infantiū sacrilege oblatiōes. Ideo de ipsis specialr̄ tractabimꝰ: ita tn̄ vt prio de ipis demonibꝰ: scđo de ipis maleficis: ꝛ tertio de ipa diuina ꝑmissiōe mentio habeat. Et q2 demōes ꝑ itellectū ꝛ voluntatē opant̄: ꝛ potius sub vna ꝯstellatiōe q̄ȝ sub altera ad hoc vt semē ad prolis procreationē vigoret. Inqrendū erit de ipis ꝯstellatiōibus a demonibꝰ obseruatis. Et ita p̄ncipaliter q̄runt̄ tria. Prio an hec heresis ꝑ cōparationē ad demones icubos ꝛ succubos possit originaliter multiplicari? Scđo An ne ꝑ cōpationē ad corpa celestia q̄ etiā cause sūt hūanoꝝ actuum eoꝝ opa pñt vigorari? Tertio an ne ꝑ oblatiōes sacrilegas infantes demonibꝰ offerētes possit ipa heresis augmētari: tn̄ ifra scđam ꝛ tertiā tractabit scđa q̄stio p̄ncipalis scꝫ de īfluētijs corpoꝝ celestiuꝫ ꝛ h̄ ꝓpter decētē ꝯtinuationē suꝑ opa maleficoꝝ. Circa primum tres erūt difficultates. Una gñalis de icubis illis demonibꝰ. Altera spālis: a q̄bꝰ demonibꝰ hmōi actꝰ exercētur. Tertia singularis quo ad ipsas maleficas ꝓ demonibus se subijcientes.

Tertia questio prime partis.

AD primū videt̄ ꝙ nō sit catholicū asserere ꝙ ꝑ incubos ꝛ succubos demones possint hoies ꝓcreari: ꝓcreatio hoim īstituta est añ pctm̄ a deo i hoc ꝙ homini mulierē in adiutorium de costa formauit. Quibus ꝛ dixit. Crescite et multiplicamini. Geñ. i. Et iterum Adā inspiratꝰ dixit. Erūt duo in carne vna. Geñ. ij. Silr̄ ꝛ post pctm̄ in lege nature dictū est ad noe. Crescite ꝛ multiplicamini. Geñ. ix. In tpe etiam noue legis a xp̄o hec ꝯiunctio confirmata. Mat. xix. Nō legistis ꝙ ab initio q̄ fecit hoies masculū ꝛ feminā fecit eos: ergo alij modi hoies ꝓcreādi nō debēt assignari. Si dicat̄ ꝙ demones ꝯcurrūt: nō vt p̄ncipia naturalia: sꝫ vt artificialia qñ studiose coopant̄ ad naturales ꝯceptꝰ hoim semē recipiēdo: ꝛ iterū trāsfundendo.

Contra. Qr aut hoc posset dyabolus in omni statu vez matri-
moniali ꝛ extra: aut in vno tm̄. Non primo modo: qr tunc op9
dyaboli esset fortius ꝙ̄ opus dei: qui quemlibet statum īstituit
aut confirmauit: puta continentium ꝛ coniugatoꝝ. Nec secun
do modo: qr de hoc nullibi legitur in scripturis: vt ex vno sta-
tur non ex altero huiusmodi hominum fieret procreatio. Pre
terea procreare hominem est actus viui corporis: sꝫ demones
assumptis corporibus non dant vitam: qr illa tm̄modo forma
liter fluit ab anima: que est actus corporis physici organici po
tentia vitā habentis. ij. de aīa: ergo per huiusmodi assumpta
corpora opera vite exercere nō pn̄t. Si dicatur ꝙ assumūt cor
pus non vt vitam tribuat: sꝫ vt semen naturale retineant ꝛ trās
fundant. Contra. In operibus angelorum bonoꝝ ꝛ maloꝝ si-
cut nihil est sup̱fluum: nec etiam in op̱ibus nature. Sed cū de-
mon naturali virtute qua etiā oēm virtutem corporis excedit
possit inuisibiliter ꝛ semen colligere ꝛ iterum applicare. Igitur
aut rō dabitur ꝙ non possit inuisibiliter hoc facere. aut si pōt
alterū erit sup̱fluum. fortificatur rō. Nam in libro de causis dr̄
ꝙ virtus intelligētie est infinita inferius ꝙ̄uis sit finita superi9
sed oīa corporalia sunt infra intelligentias: ergo ex infinitate
sue virtutis potest ea qualitercunqꝫ vult immutare. Sed intel-
ligentie sunt angeli siue boni siue mali: ergo possunt absqꝫ hoc
ꝙ corpora assumant transmutatiōes in seminibus facere. Pre
terea semen recipere ab vno ꝛ transfundere in alium fieret per
motum localem: sed demones non possunt corpora mouere lo
caliter: probatur. Anima est substātia spūalis sicut ꝛ demon: sꝫ
anima non pōt localr̄ mouere corpus: nisi a se viuificatū. Uñ
si aliqđ membrum mortificet̄ reddit̄ immobile: ergo ꝛ demo-
nes aliquod corpus mouere localiter: nisi ab eis viuificatū nō
possunt. Dictum est aūt ꝛ quasi per se notum ꝙ demones nō vi
uificant aliquod corpus ergo nec semen poterunt mouere lo-
caliter de loco ad locum. Preterea oīs actio est per ꝯtactuꝫ: vt
dr̄ primo de gn̄atione. Non videt̄ aūt ꝙ possit esse aliquis cō-
tactus demonis ad corpora cū nihil habeat cū eis cōe. Cū er-
go semen immittere ꝛ mouere localiter sit quoddam agere: vr̄
ꝙ demones illa facere non possint. Preterea demones nō pn̄t

mouere corpora magis ꝓpinquiora eis in ordine vt sunt cele-
stia: ergo nec alia magis distātia. Antecedens probaṫ. Qr cum
mouens ⁊ motū sunt simul: scdo physicoꝝ. Sequereṫ q̄ demo
nes mouētes corpa celestia essent in celo: q̄ neq₃ ſm nos neq₃
ſcdm platonicos h₃ veritatē. Sed ↄ̄. Augustinus. iij. de trinita
te. Demones colligūt semina que adhibēt ad corpales effect⁹
hoc aūt sine motu locali fieri nō pōt: ergo demones pn̄t semi-
na recepta ab aliq̄bus alios trāsfundere. Itē glosa strabi sup
istō Exodi. vij. Uocauit pharao sapiētes ⁊c. Dicit q̄ demones
discurrūt p mundū ⁊ colligūt diuersa semina: ⁊ ex eoꝝ adoptio
ne pn̄t prorumpere diuerse species. Uideaṫ etiā glosa ibidē su
per illa ꝟba. Uocauit pharao. Item Genesis. vj. sup illud. Ui
dētes filij dei filias hoim ⁊c. glosa duo facit. Primo q̄ p filios
dei filij seth intelliguntṫ: ⁊ per filias hoim filij Cayn. Scdo di
cit q̄ nō est incredibile nō ab hoibus: s₃ a quibusdam demoni
bus qui mulieribus sunt improbi hmōi hoies. i. gygātes esse
ꝓcreatos de q̄bus in litera diciṫ. Gygantes aūt erāt sup terrā
Quia ⁊ post diluuiū corpora non solum viroꝝ: sed etiā mulie-
rum incredibilis pulchritudinis extiterunt. ¶ Responsio. Qr
de potestate ac opibus dyaboli circa maleficiales effectus plu
ra oportet cā breuitatis omittere: iō pio lectori tanq̄ p se noia
relinquunṫ: vel ad minus si noscere velit in scriptis doctoꝝ sup
ij. sentē. di. v. singula advnguē elucidata iueniet. Cōspiciet em̄
q̄ cuncta opa sua per intellectū q̄ voluntatē demones exequū
tur. Itē q̄ hec data naturali nō sunt immutata. S₃ iuxta Dio
nysiū quarto ca. de di. no. manserunt integra ⁊ splendidissima
q̄uis eis vti ad bonū virtutis nō valeāt: inueniet etiā q̄tum ad
intellectū q̄ triplici acumine sciētie vigēt. s. subtilitate nature
experientia tempoꝝ: ⁊ reuelatione supnoꝝ spirituū: inueniet ēt
in q̄bus ⁊ qualr ↄditiones ⁊ naturales hoim impressiones ex
influentijs corpoꝝ celestium predn̄antes agnoscūt: vn̄ ⁊ elitiūt
aliquos magis esse dispositos ad maleficia exequēda. q̄₃ alios
quos etia₃ pre ceteris ad hmōi exequenda infestāt. Quantum
vero ad eius volūtatem reperiet ipam immobiliter malo inhe
rere semp peccare peccatis supbie inuidie ⁊ summe displicētie
q̄ deus p sua gloria coptiṫ ↄ̄ suā voluntatē. Cognoscet qualr

ex his duobus.s.intellectu et voluntate mira operat.ita q non est potestas in terra que eis pot coparari. Job.xlj. Non est sup terra ptas que ei valeat coparari: q factus est vt nemine timet. vbi glosa. Et lz neminem timet: meritis tn sanctor subiacet. inueniet etiam qualr cognoscet cogitationes cordium nostrorum qualr etia possit trasmutare corpa adminiculo alterius agetis substantialiter et accidentalr: qualr etiam possit mouere corpa localiter immutare sensus exteriores et interiores ad aliqd cogitandu: qualr etiam possit immutare hois intellectu et voluntate lz indirecte que oia lz ad pntem nostram deseruient speculationem: volumus tn ex illis solumodo eor pprietates concludere vt ad qonis discutionem pcedatur. Sunt aut pprietates theologis assignate q sunt spiritus impuri: lz no immundi ex natura: qr in eis sm Dionysium inest furor naturalis: amens cocupiscentia: fantasia pterua: intellige quo ad peccata eorum spiritualia. s. superbiam: inuidiam: et iram. Unde sunt humani generis inimici mente ronales: absqz tn discursu intelligetes in nequitia subtiles nocendi cupidi semp in fraude noui: immutat sensus: inquinat affectus: vigilantes turbant: dormietes p somnia inquietat: morbos inferut: tempestates cocitant: in lucis angelos se transformant: semp infernu secu portat: erga maleficos diuinu cultu sibi vsurpant: magiee artes per eos fiunt: sup morbos dnari appetut: et amplius p posse infestat electis ad exercitiu dant: semp fini hois insidiant. Et lz mille nocendi habeant modos: et artes. xvj. q. ij. vtpote qui conant a principio ruine sue vnitate ecclesie rescindere charitate vulnerare sanctorum operum dulcedinez inuidie felle inficere oibus modis humanum genus euertere et pturbare: potestas tn eius in lumbis et vmbilico manet. Job penl. Quia vcz per luxuriaz carnis multum dominantur hominibus: sedes eni luxurie in viris est in lumbis: quia inde deciditur semen sicut mulieribus ab vmbilico. His presuppositis ad intellectum questionis de incubis et succubis demonibus dicendum: quod asserere per incubos et succubos demones homines interdum procreari intantum est catholicum quod eius oppositum est asserere nedum dictis sanctorum. Sed et traditioni sacre scripture

cōtrariū qđ sic deducit. Nam Augustinus hanc q̄ōnem nō quidē quo ad maleficos: sꝫ q̄ꝫtum ad ipas opatiões demonū ⁊ ad fabulas poetaꝝ in vno loco mouet ⁊ sub dubio reliquit. Licet postea q̄ꝫtum ad ꝓcessum sacre scripture determinat. Nā libro tertio de ci. dei caplo. ij. dicit. Utrū poterit venus ex cōcubitu anchise: eneam parere in medio relinquamus. Naꝫ pene talis questio in scripturis oritur: qua queritur. Utrum preuaricatores angelicum filiabus hoim concubuerunt. Unde natis gigātibus. i. nimiū grandibus ⁊ fortibus viris tūc terra repleta est Sed libro quinto caplo. xxiij. q̄ōnem determinat in hec verba Creberrima fama est multiq̄ꝫ se expertos vel ab eis qui experti erāt de quoꝝ fide dubitandū non est se audisse confirmāt siluanos ⁊ faunos quos vulgus incubos vocat improbas extitisse mulieribus: ac earum appetisse ac peregisse concubitum. Et quosdaꝫ demones quos dusios galli nuncupant assidue hanc immundiciam ⁊ tēptare ⁊ efficere pluries talesq̄ꝫ asseuerant: vt hoc negare impudentie videatur. Hec ille. Postea ibidem determinat secundam questionem videlicet ꝙ istud Gen̄. Videntes filij dei. i. seth filias hominum. i. Cayn non de incubis solum intelligitur. Quod aūt incubos esse non sit credibile. Ad illud ibidem est glosa que sic dicit: vt prius tactum est. Nō est incredibile non ab hominibus sed ab angelis vel quibusdam demonibus qui mulieribus sunt improbi eiusmodi hoies. i. gigantes esse procreatos de quibus in lr̄a dr̄. Gigantes auteꝫ erant super terram qui ⁊ post diluuium ⁊c. vt supra. Ad idem est glosa Esaie. xiij. vbi propheta desertionem babilonice ciuitatis predicit ⁊ monstra in ea habitanda. Ibi inquit habitabunt strutiones ⁊ pilosi ibi saltabunt. Demones intellige ibi loco pilosi. Unde dicit glosa. Pilosi sunt siluestres homines: hispidi qui incubos vel satyri certa genera demonum ⁊ Esaie. xxxiiij. super illo vbi prophetat desolationeꝫ terre idumeoꝝ q̄ persequebantur iudeos. Erit inquit cubile draconum ⁊ pascua strutionum ⁊ occurrēt demonia. Glosa interlinealis. i. mōstra demonum adinuicem. Et Glosa beati Gregorij ibidem. Qui alio pilosi noie figurant non his quos greci panos: latini vero incubos vocant. Ad idem est beatus Isidorus libro octauo ca-

pitulo vltimo sic dicens. Pilosi qui greci: panisci: latine incu-
bi appellantur. Unde et incubi dicuntur ab incubando: hoc
est stuprando. Sepe enim improbi existunt etiam mulieribus et
earum peragunt concubitum quos demones galli dusios nũ-
cupant: q2 assidue hanc peragunt immundiciã. Quem aũt vul
go incubonem vocant: hunc romani faunum ficarium dicunt.
Ad quẽ Oratius dixit. faune nimpharum fugientium amator
per meos fines et aprica rura lenis incedas. Insuper illud apo
stoli. j. Corin. xj. Mulier dz habere velamen super caput suuz
propter angelos. Multi catholici exponunt quod sequit pro
pter angelos id est incubos. Ad idẽ est Beda in hystorijs an-
glorũ. Item Guil'. in libro de vniuerso: pte vlti. tracta. vj. mul-
tiplicet. Preterea hoc determinat sanctus doctor prima parte
q. xv. Et in scdo scripto di. viij. Et quolibe. vj. q. x. atqz sup Esai
am capitulis. xiij. et. xxxiiij. Unde talia negare dicit Thomas
imprudentie est. Id enĩ qd multis videt non potest oino falsum
eẽ: sm philosophum in de somno et vigilia in fine. et in. ij. Ethi
corum. Sileo de hystorijs multis et autenticis tam catholicoꝝ
q̃ ethnicorum: qui incubos esse palam asseuerunt. Cã aũt qua
re demones se incubos faciũt vl' succubos non delectatiõis est
causa: cum spiritus carnem et ossa non habeat. Sed hec est po
tissima vt per luxurie vitium vtriusqz hominis naturam ledãt
corporis vcz et anime: vt sic ad omnia vitia homines pniores
existant. Nec dubium quin sub certis constellationibus semi-
na vigorare sciunt sub quibus hoies etiam concepti semp ma
litijs existunt deprauati. Unde et enumeratis per altissimũ mul
tis luxurie vitijs: a quibus suum populum mũdum esse voluit
et quibus infidelis irretiti erant ait. Leuitici. xviij. Nec pollua
mini in omnibus his: quibus contaminate sunt gentes: quas
ego eijciam ante conspectum vestrum e quibus polluta est ter-
ra: cuius scelera ego visitabo. Dicit glosa. super verbo gentes.
Demones inquit qui propter multitudinẽ dicuntur gentes vni
uerse: qui cum omni peccato gaudeant: precipue tamen forni-
catione et idolatria: q2 in his corpus et anima maculatur: et to
tus homo qui terra dr. Omne enĩ pctm̃ qdcunqz fecerit hõ ex
tra corpus est: qui aũt fornicatur in corpus suuz peccat. Si cui-

libet intueri hyſtoꝛias de incubis ⁊ ſuccubis inſpiciat vt ſupꝛa
Bedam in hyſtoꝛijs angloꝝ. ⁊ Guilhelmum Thomā deniq̧
bꝛabantinū in libꝛo qui đ apibus intitulat̄. Ad argumēta. Ad
pꝛimū de naturali ꝓpagatione inſtituta a deo iter marē ⁊ femi
nam dr̄. Qđ ſicut dei ꝑmiſſione ſacramentū matrimonij poteſt
ope dyaboli vitiari ꝑ maleficia: vt ſupꝛa patuit. Ita a ſilī ⁊ foꝛ
tioꝛi in quolibet alio actu venereo inter marē ⁊ feminā. Sed ſi
querit̄. Quare potius in actu ⁊ ſuꝑ actū venereum dyabolo per
mittitur maleficia exercere q̄ȝ ſuper alios humanos actus. Di
citurq̧ multiplex cā aſſignatur a doctoꝛibus: de q̄bus inferius
ſub illa parte vbi de permiſſione diuina diſcutitur. Ad pn̄s ſuf
ficit cauſa que pꝛius tacta eſt: ſcȝ ꝙ poteſtas demonis eſt in lū-
bis hominum. Quia inter oīa certamina durioꝛa ſunt pꝛelia
certaminis: vbi ꝯtinua pugna ⁊ raro victoꝛia. Nec valet vbi di
citur ꝙ tunc opus dyaboli eſſet foꝛtius opere dei: cum actus
matrimoniales a deo inſtitutos poſſet vitiare: q2 non vitiat ꝑ
violentiam: immo cū nihil valeat inficere: niſi a deo permiſſus
Ideo magis per hoc eius impotentia ꝯcluditur. Ad ſcđm ve-
rum eſt ꝙ ꝓcreare hoīem eſt actus viui coꝛpoꝛis. Sed cum dici
turq̧ demones non poſſunt dare vitam: q2 illa fluit foꝛmaliter
ab aīa. Iterum verum eſt: ſed q2 materialiter diſcinditur a ſemi
ne ⁊ demon incubus illud immittere poteſt deo ꝑmittente per
coitum ⁊ non tanq̄ȝ ab eo deſciſſum: ſed per ſemen alicuius ho
minis ad hoc acceptum vt dicit ſanctus Thom̄. iij. parte. q. lj.
ar. iij. vtpote qđ idem demon qui eſt ſuccubus ad virum fiat in
cubus ad mulierem: ſicut etiam aliarum rerū ſemina aſſumūt
ad aliquarum rerum generationē. vt Aug. dicit. iij. de trinitate
Unde ſi queritur: cuius filius ſic natus exiſtit. Patet ꝙ non eſt
filius demonis: ſȝ filius hoīs cuius eſt ſemen acceptum. Sed
cū inſtatur: qđ nihil eſt ſuperfluum in opibus angeloꝝ ſicut et
nature conceditur. Sed cum infertur ꝙ demon pōt inuiſibili-
ter ſemen ⁊ recipere ⁊ infundere. verum eſt: hoc aūt potius opa
tur viſibiliter: vt ſuccubus ⁊ incubus vt ſic per talē ſpurcitiā in
ficiat coꝛpus ⁊ animam. ⁊ in vtroq̧ hoīe mulieris. ſ. ⁊ viri: vt in
coꝛpoꝛe. q. tactum eſt. Preterea plura poſſent demones inuiſi
biliter qui tn̄ nō permittunt̄: etiā ſi vellent exercere. permittunt̄

aūt visibiliter: vel in exercitiū bonorum vel correctionē malorum. Posset denique ɔtingere q loco demonis succubi alter semē reciperet ab eo: & icubum loco alterius demonis se faceret. & hoc triplici ex causa. Puta qr demon deputatus mulieri reciperet semen ab altero demone deputato viro: vt sic vnusquisque circa sibi a principe demonum cōmissum habeat maleficiū exercere cum vnicuique ꝓprius deputet angelus etiā a malis vel ꝓpter feditatem actus: quā demon vnus facere abhorreret: cū in sequē tiqōne patebit certi demones ex nobilitate nature certos act9 & spurcitias facere abhorrerent: vel q inuisibiliter loco viri feminis: suū semen. i. q incubus recepit inuisibiliter se interponendo mulieri intromittat: quam interpositionē facere nō est ɔ eius naturam aut virtutē: cum etiā in corpore assumpto inuisibiliter & incōtrectabiliter se interponere potest: sicut supra de illo iuuene qui idoluz desponsauerat patuit. Ad tertiū hoc qđ dr q virtus angeli est infinita respectu superiorum: hoc est qr eius virtus cōprehendi non pōt ab inferioribus: quin semp sup excedit eā: ita q non limitatur ad vnū effectū tm̄. Et hoc ideo: qr suprema in entibus habent virtutes maxime vniuersales. Un̄ ꝓpter hoc q est infinita superius non pōt dici q possit indifferenter in oēm effectum illū ad ꝓducendum: qr sic etiā diceret infinita inferius sicut superius. Demum qr inter agens & patiēs dz esse ꝓportio: & nulla pōt esse proportio inter substantiā pure spiritualem & corporalem: ideo nec ipsi demones possent in aliquem effectū nisi mediante aliquo alio principio actiuo. Inde est q seminibus rerum vtuntur ad effectus ꝓducendos. Iuxta augustinum. iij. de trinitate. Unde hoc argumentū redundat in precedens: nec per illud fortificatur nisi quis vellet declarationem eius habere: quare intelligentie asseruntur habere virtutes infinitas superius & non inferius: & daretur sibi ex ordine rerum corporalium & corporum celestium: qui ſm se in plures & infinitos effectus influere possent. Hoc autem nō fit propter debilitatem inferiorum. Concluditur q demones lz absque hoc q corpa assumāt possint trāsmutatiōes in seminib9 facere: hoc nihil arguit cōtra hoc q hic intenditur de incubis & succubis quorum actus exercere non pūt: nisi in assumptis corporibus ſm

ꝙ supra tactum est. ⸿Ad quartū. ꝙ demones non possunt mo
uere corpora localiter: vnde nec semen ⁊c. ꝓbaturq̧ ibi de aīa
per similitudinem. Dicendum ꝙ aliud est loqui de substantia
spūali ipsius angeli aut demonis: ⁊ aliud de ipsa aīa. Hoc em̄
ꝙ aīa non potest mouere corpus localiter nisi viuificatum ab
ea: vel per contactum corporis ad aliud corpus non viuificatū
hoc est q̄r tenet infimum gradum in ordine substantiarum spi
ritualium: ex quo etiam contingit ꝙ illud corpus quod hȝ mo
uere etiam per contactum: opȝ ꝙ sit proportionatum: non sic
aūt est de demonibus: quorum virtus omnino corporalem vir
tutem excedit. ⸿Ad quintum dicendum: ꝙ cōtactus demonis
ad corpus seminis: vel cuiuscunq̧ alterius: non est ꝯtactus cor
poralis sed virtualis: ⁊ fit ſm ꝓportionem conuenientem tam
mouenti q̄ȝ mobili: ita ꝙ illud corpus quod mouetur non ex-
cedat proportioneȝ virtutis demonis: vt sunt corpora celestia
⁊ etiam tota terra vel elementa mundi. Et quare illa excedunt
dicere possumus: vt dicit sanctus Thomas in questionibus de
malo. q. x. de demonibus. Quod hoc est: vel propter conditio
nem nature vel propter damnationem culpe. Est enim ordo re
rum sicut ſm naturam ipsaruȝ: ita ⁊ ſm motum. ⁊ sicut superio
ra corpora celestia mouentur a superioribus substantijs spiri-
tualibus: vt sunt angeli boni: ita in inferiora corpora moueri
possunt a substantijs spiritualibus inferioribus: vt sunt demo
nes. Et si quidem hoc contingit eis ſm conditionem nature.
ſm ꝙ aliqui ponebant demones non esse ex illis superioribus
angelis. Sed ex illis que perficiuntur a deo huic terrestri ordi
ni: vt erat philosophorum opinio: vel etiam si contigit ex pe-
na peccati: vt theologorum sententia est: tunc a celestibus sedi
bus detrusi in hunc aerem tanq̄ȝ ad penam non possunt ipsum
aut terram commouere. Hec addita sunt propter duo argu-
menta: que tacite soluuntur: scilicet de corporibus celestibus:
ꝙ illa etiam possent mouere. Si possent corpora localiter mo
uere: q̄r sunt eis magis ꝓpinqua: vt etiam vltimum argumen-
tum pretendit. Respondetur enim ꝙ non valet: q̄r illa corpora
proportionem virtutis eorum siquidem prima opinio locū ha
bet. Si vero non; sed secunda: tunc iterum non possunt moue-

re propter penam peccati. Est etiam ad argumẽtum: vbi quis obijceret: ꝙ idem est motus totius ⁊ partis: sicut totius terre ⁊ glebe: in quarto physicorum. Unde si demones possent mouere partem terre: possent etiam mouere terram non valet: vt patet intuenti distinctionem. Colligere autem semina reruꝫ et applicare certos effectus non excedit eorum virtutem naturalem deo eis permittente: vt de se patet. Summarie concludatur: ꝙ non obstante quod quidam dicunt demones in assumptis corporibus nullo modo posse generare: ⁊ ꝙ per filios dei significentur filij seth: ⁊ nõ angeli incubi. sicut ⁊ per filias hominum: ille que de stirpe Cayn descenderant. Qꝛ tamen ꝯtrarium a multis: vt patuit asseritur: ⁊ quod multis videtur non potest omnino esse falsum: ẜm philosophum in. vij. Ethicoꝝ. Et in fine de somno ⁊ vigilia. Jam etiã modernis tẽporibꝰ attestat̃ facta ⁊ dicta maleficarũ talia vere ⁊ realiter exequentiũ ideo dicimus tria. pͥo ꝙ ꝑ tales demones spurcissimi actus venerei non delectatiõis sed infectiõis aie ⁊ corporum q̃bus succubũt aut incubunt causa exercent̃. Scd̃o ꝙ ꝑ talẽ actũ cõpleta ꝯceptio ⁊ generatio a mulieribus fieri põt: inquãtum semen humanũ apponere possunt in loco ꝯueniẽti vẽtris mulieris ad materiã ꝓportionatã ibideꝫ preexistentẽ. A simili: sicut semina aliarũ rerũ colligere pñt ad cõplendũ aliquos effectꝰ. Tertio ꝙ demonibꝰ attribuit̃ in taliũ generatiõe illud tñ qđ est motꝰ localis nõ aũt ipsa generatio cuiꝰ principiũ nõ est virtus demonis aut corpis ab eo sumpti: sꝫ virtꝰ illius cuiꝰ semẽ fuit. vñ ⁊ genitus nõ demonis sꝫ alicuius hois filius est. Et ꝑ hec ptꝫ rñsio ad argumenta vbi quis arguere vellet ꝙ demones generare nõ possent ꝓpter duo. Primo ꝙ generatio cõplet̃ per ꝟtutẽ formatiuã q̃ est in semine corpe viuo resoluto. Et corpꝰ a demonibꝰ assumptũ quia non est tale: ergo ⁊c. Ptꝫ rñsio quia demon ꝟtute seminis formatiuã reponit ad locuꝫ debitũ ⁊c. Scd̃o si dicat̃ ꝙ semẽ nõ hꝫ virtutem generãdi: nisi q̃diu calor aie in eo retinet̃: quẽ tñ exalare necesse est ꝑ magnã distantiã delatã. Est eñ rñsio ꝙ demones pñt aliqua reponere ad cõseruationẽ seminis: ne calor vitalis euaporet. Uel etiã qꝛ velocissime mouentur propter victoriã mouẽtis super rem motam. Jdeo non poterit euaporari tam feliciter.

¶ Quarta questio quib⁹ demonibus huiusmodi exercentur.

Utrum catholicū sit asserere ꝙ actus incuborū ⁊ succuborum demonū conueniāt oībus spiritibus immūdis indifferenter ⁊ equaliter. Et videt̃ ꝙ sic: q2 oppositū assererent ordinē quendam bonū inter eos affirmare ꝓbatur. Sicut ad rationē boni pertinet modus ⁊ ordo. Augustinus in libro de natura boni ita ad rationē mali ꝑtinet inordinato. Sed in angelis bonis nihil est inordinatū: ergo ⁊ in malis nihil potest esse inordinatū. Unñ indifferenter hmōi actibus habent insistere. Inde etiam illđ. Ubi nullus ordo sed sempitern⁹ horror inhabitat in terra: videlicet miserie ⁊ tenebrarum. Job. x. Preterea si non omnes indifferēter his actibus insistūt hoc eis competit vel ex natura vel ex culpa vel pena. Non ex natura: q2 post peccatuȝ omnes indifferēter: vt in ꝑcedenti questione tactum est: sunt in natura ipsoꝝ spiritus impuri: lȝ non immūdi quantū ad diminutionē naturalium bonoꝝ. In nequitia subtiles nocendi cupidi per sꝑbiam tumidi ⁊c. ergo cōpetit eis quo ad culpaȝ vel penam. Tunc sic. Ubi est maior culpa: ibi maior pena: sed superiores angeli magis peccauerūt: ergo in eoꝝ penam magis his spurcitijs habēt insistere. Si hoc non est dabit̃ ratio alia: cur nō illis actib⁹ indifferenter insistant. Preterea vbi non est subiectio ⁊ obediētia: ibi oēs indifferenter operant̃: sed in demonibus nulla est subiectio ⁊ obedientia probatur. Quia illa sine concordia haberi nō possunt: sed in demonib⁹ nulla est concordia. Prouerb. xiij. Inter supervos semper sunt iurgia. Preterea sicut equaliter oēs ꝓpter culpā post diem iudicij in infernū detrudentur: ita ⁊ ante illud tēpus in aere caliginoso ꝓpter officium eoꝝ detinent̃: nec legit̃ esse equalitas ex causa mācipationis: ergo nec equalitas ex parte officij ⁊ tēptatiōis. Sed ꝯtra glosa. s. ad Coꝝ. xv. Quādiu durat mundus: angeli angelis: homines hoībus: demones demonibus presunt. Itē Job. xl. dr̃ de squamis leuiathan: ꝑ quas membra diaboli significant̃: ꝙ vna vni adheret: ergo inter eos est diuersitas: ⁊ ordinis: ⁊ actionis. Incidētaliter q̃ritur. An a bonis angelis ipsi demones ad hmōi eoꝝ spurcitijs exequendis interdū impediant̃ vel non. Et dicendum ꝙ q2 potestas dicuntur angeli:

quorum ditiōi virtutes aduerse subiecte sunt: vt Grego. dicit.
ꝛ Augusti. iij. de triñ. Spūs vite desertoꝛ atq; peccatoꝛ regit
ꝑ spm̃ vite rōnalē piū ꝛ iustū. Et sicut ille creature sup alias in‑
fluentiā habent que sunt ꝑfectiores ꝛ deo ꝓpinquiores eo ꝙ
totus ordo prelationis primo ꝛ originaliter est in deo: ꝛ ꝑtici
patur a creaturis: ſm ꝙ ei magis ꝓpinquāt. Ideo etiam boni
angeli q̄ maxime appropinquāt deo ꝓpter eius fruitionē: qua
demones carēt sup ipsos demones habēt ꝑlationē ꝛ ꝑ eos re‑
gunt. Et cū instatur ꝙ demones premissis medijs multa mala
faciunt: aut ergo non impediuntur: quia nō subsunt bonis an
gelis: qui eos impedire possent: aut si subsunt tunc cum ad ne‑
gligentiam presidentis pertinere vident: ea que per subditos
male fiunt. Videtur ꝙ in angelis bonis sit aliqua negligētia.
Respondetur ꝙ sancti angeli sunt ministri diuine sapiētie. Un
de sicut diuina sapientia permittit aliqua mala fieri ꝑ malos
angelos: vel homines propter bona que ex eis elicit: ita ꝛ bo‑
ni angeli: non totaliter cohibent malos a nocendo siue homi
nes siue demones. Responsio. catholicum est asserere quēdam
ordinem actionū interiorum ꝛ exterioꝝ: etiam per quandam
prelationem esse in demonibus. Unde ꝛ quedam spurcitie ab
aliquibus infimis perpetrantur: a quibus superiores propter
nobilitatem nature secluduntur. Et declaratur: hoc primo ge
neraliter ex triplici congruentia: qua talia congruunt eorum
nature diuine sapientie ꝛ proprie nequitie. Demum magis in
speciali. Ex natura quidem. Nam constat ꝙ a principio crea‑
tionis semper quidam alij superiores fuerunt ex natura cū in‑
ter se differāt specie: nec duo angeli vnius speciei existant com
muniorem opinionem sequendo: que etiaʒ dictis philosopho
rum concordat: ꝛ Dionysius qui ponit. x. ca. celestis hierar‑
chie in eodem ordine esse primos: medios: ꝛ vltimos: cui etiā
necessario oportet assentire: tamē ex immaterialitate eoruʒ: tū
etiam ex incorporalitate. Inspiciat qui vult dicta doctoris in
ij. di. ij. Et quia peccatū naturam nō tollit: ꝛ demones post ca‑
sum data naturalia nō amiserunt (vt supra tactū est) ꝛ opera‑
tiones rerum sequuntnr naturales earum conditiones: ideo si
cut in natura: sic ꝛ in operationibus sunt varij et multiplices.

Congruit etiam hoc diuine sapiētie: vt ea que ab ipso sint: or-
dinata sint. Romanorū. xiij. que a deo sunt ordinata sunt. Et
quia demones sunt a deo deputati ad exercendum homines:
⁊ ad puniendum dānatos. Ideo in exercitijs eoꝝ ab extra quo
ad hoīes sunt varij ⁊ multiplices. Congruit etiam ⁊ nequitie
ipsoꝝ. Quia eñ humano generi aduersantur: ideo cum ordi-
nate impugnāt: ideo magis hominibus nocere estimant: sicut
faciunt. vnde cōstat spurcitijs in nephandissimis nō equaliter
insistunt: qđ etiam magis specificatur tali rōne. Nam cum ope
ratio sequitur naturā rei vt dictum est: quorūcunqꝫ sunt natu-
re subordinate: oportet etiam ꝙ operationes sibijnuicē subor
dinantur: sicut patet in rebus corporalibus. Quia eñ inferio
ra corpora naturali ordine sunt infra corpora celestia: actiōes
⁊ motus eoꝝ subduntur actionibus ⁊ motibus celestiū corpo
rum: ⁊ qꝛ vt dictū est demones naturali ordine iter se differūt.
Ideo etiam naturalibus actionibus intrinsecis ⁊ extrinsecis:
ꝑsertim in huiusmodi spurcitijs peragendis. Ex quibus con-
cluditur ꝙ qꝛ huiusmodi spurcitie plurimum preter nobilita
tem angelice nature exercentur: cum etiam in actibus huma-
nis infimi ⁊ fedissimi actus in se quidem ꝯsiderando: nō quan
tum ad officiū nature ⁊ procreationis reputantur. Demones
cum de quolibet ordine aliqui cecidisse creduntur: non est in-
conueniēs asserere ꝙ illi demones q̄ de infimo choro ⁊ iterum
illi q̄ infimi in illo existunt: in his spurcitijs ⁊ alijs deputantur
⁊ insistunt. Hoc etiam plurimum est aduertendum: ꝙ licet de
incubis ⁊ succubis mulieribus infestos scriptura tradit: tamē
nusqꝫ legitur in vitijs quibuscūqꝫ contra naturam loquendo:
non solum de sodomitico: sed etiam de quocūqꝫ alio peccato
extra vas debitum perpere agendo se incubos ⁊ succubos fe-
cisse. In quo maxima illorum peccaminum enormitas osten-
ditur: cum indifferenter omnes demones cuiuscūqꝫ ordinis il
la peragere abhorrent ⁊ verecundum estimāt. Et hoc videtur
velle glosa super Ezechielem. xix. vbi dr. Dabo te in manus
palestinorum: id est demonū: qui etiam erubescunt de via tua
scelerata vitium contra naturam intelligens: ⁊ intuenti patet
ꝙ de demonibus oportet authoritatem intelligere. Nullū
eñ peccatum tam sepe deus reproba morte in multis condē-

nauit. Sicut etiã nonnulli et veraciter creditur quod nullus talis vitij postquam tps mortalis vite xpi qd ad ãnos. xxxiij. extẽditur in hoc scelere pseuerans excesserit: nisi speciali gratia redemptoris poterit liberari: quod ex eo patet quod octogenarijs et cẽtogenarijs isto crimine inueniuntur sepe irretiti quibus tẽpus xpi qr vite morum disciplina fuit: et ideo illo spreto vix vnquam sine difficultate per maxima ad hoc scelere continebit. Sed et quod ordo sit inter eos: etiam ad officia exteriora quo ad impugnationes demonstrant eorum nomina. Nam licet vnum et idem nomen: scilicet diabolus multipliciter exprimatur in scripturis: et hoc propter eorum diuersas proprietates. Tamen his immundis operibus vnus presidere in scripturis traditur: sicut etiam et certis alijs vitijs. Est enim vsus scripture locutiõis quod quemlibet immundum spiritum nominare diabolum a dia qd est duo: et bolus qd est morsellus: qr duo occidit: scz corpus et animã: et scdm etymologiã licet greci interptantur diabolus clausus ergastulo: et hoc sibi cõuenit: cũ nõ permittitur sibi nocere quãtum vellet. Uel diabolus quasi defluens: qr defluxit id est corruit specialiter et localiter. Nominatur etiam demõ: id est sapiens super sanguinem vel sanguineus: scilicet super peccata que sitit et procurat triplici scientia qua viget: scilicet subtilitate nature: experientia temporum: et reuelatione bonorum spirituum. Nominatur etiam belial quod interpretatur absque iugo vel absque domino: qr pro posse pugnat contra eum: cui deberet esse subiectus. Uocatur etiam beelzebub: quod interpretatur vir muscarum. i. animarum peccantium: que reliquerunt verum sponsum christum. Item sathanas. i. aduersarius. Unde. j. Pe. ij. Aduersarius vester diabolus circuit etc. Item behemoth. id est bestia: qr facit homines bestiales. Item tamen demon fornicationis: et princeps illius spurcitij dicitur asmodeus: quod interpretatur factura iudicij: qr propter huiusmodi vitium factum fuit terribile iudicium super sodomam: et quattuor alijs ciuitatibus. Sicut et demon superbie dicitur leuiathan: quod interpretatur additamentum eorum: quia et lucifer tentans primos parentes de superbia promisit eis additamentum diuinitatis. De quo et per Esaiam dominus. Uisitabo super leuiathan serpentem veterem et tortuosum: et demon

auaricie ⁊ diuitiarum dicitur Mãmona: quem ⁊ christus in euangelio expressit. Mat. vj. Nõ potestis deo seruire ⁊c. Ad argumenta ad primũ: ꝙ quia bonum põt inueniri sine malo: sed malum nunꝗ̃ inuenitur sine bono: quia fundatur sup crea turam: que in se bona est. Et ideo demones inquantum habẽt naturã bonã: ordinati sunt in naturalibus: ⁊ in eorum actio- nibus ad illud Job. x. põt dici. ꝙ demones ad exercitiũ depu tati non sunt in inferno: sed isto aere caliginoso. Unde hic ha- bent ordinẽ inter se: quẽ tunc in inferno non habebunt. Unde etiam dici põt: ꝙ etiã iam oĩs ordo in eis cessat: quo ad ipsam beatitudinem consequendam: cum a tali ordine irrecuperabi- liter ceciderunt. Et dici põt: ꝙ etiam in inferno erit inter eos ordo potestatis: ⁊ penarum afflictionis: inquãtum aliq̃ ad af- fligenduꝫ aĩas deputabuntur: ⁊ nõ alij. Sed hic ordo magis erit a deo: quã ab ipsis: sicut etiã ⁊ eorum tormenta. Ad tertiũ cum dicitur: ꝙ superiores demones: q̃ magis peccauerunt et magis puniunt̃: etiam ab his actibus immũdis amplius de- betur insistere. Rñdetur: q̃ culpa ordinatur per penam: ⁊ non p nature actum seu operationẽ: ideo non insistunt illis immũ- ditijs ꝓpter nobilitatẽ nature: non propter eoꝝ culpã: aut pe- nam. Et licet oẽs sint spũs impuri ⁊ ad nocẽduꝫ cupidi: tñ vnꝰ amplꝰ altero inquãtum potiora naturalia sunt obtenebrata. Ad quartũ dicitur: ꝙ est cõcordia inter demones: nõ amicitie sed nequitie: ex qua hoĩes odiũt: ⁊ dei iusticie repugnãt: quan tũ pñt. Talis eñ ꝯcordia inter impios reperit̃: vt eis se adiũ- gant ⁊ subijciant ad ꝓpriam nequitiam exequẽdam: quas po- tioribus viribus vidẽt. Ad quintum lꝫ carceralis mancipatio omnibꝰ equaliter deputet̃: iã in aere: ⁊ post in inferno: non tñ ex hoc naturalia in eis sunt equaliter ad equales penas: ⁊ offi cia equalia ordinata: immo quãto sunt nobiliores in natura: ⁊ potiores in officio: tanto ⁊ grauiori subiecti tormẽto. vnde sap. vj. Potentes potenter tormenta patiuntur.

NUm possit quomõ catholice cẽseri: ꝙ origo ⁊ multi- plicatio maleficoꝝ operum processerit ex influen- tijs corporum celestium seu superabundanti mali- cia hominum: si non ex spurcitijs incuboruꝫ ⁊ suc- cuborum demonum: ⁊ videtur ꝙ ex propria mali-

cia. Nam Augu. in. li. lxxxiij. q. dicit q̄ ad hoīs voluntatē cau
sa deprauationis eius redit siue aliquo siue nullo suadente de-
prauata sit. Sed maleficus deprauatur per peccatū: ergo cau-
sa illius non est diabolus: sed voluntas humana. Ad idem di
cit de libe. arbi. q̄ quilibet causa sue malicie quod etiam pba-
tur ratione. Peccatum hominis ex libe. arbi. procedit: sꝫ dia-
bolus non potest libe. arbi. mouere: hoc enim libertati repu-
gnaret: ergo diabolus non potest esse causa: nec illius cuiuscū-
qꝫ peccati. Preterea in li. de ecclesiasticis dogmatibus dicitur
Non omnes cogitationes nostre male a diabolo excitantur:
sed aliquotiens ex nostri arbitrij motu emergunt. Demū q̄ ex
influentijs corporum celestium possint oriri ⁊ non a demoni-
bus probatur. Sicut oīs multitudo reducitur ad vnū: ita om
ne multiforme reducitur ad aliquod vniforme principiū. Sed
actus humani sunt varij ⁊ multiformes: tam ad vitia q̄ꝫ ad vir
tutes: ergo videtur q̄ reducantur in aliqua principia vnifor-
miter mota ⁊ mouentia. Sed talia non possunt assignari: nisi
ex motibus celestium: qui sunt vniformes: ergo illa corpa sunt
talium actionum cause. Preterea si celestia corpora non essent
humanorum actuum ad virtutes ⁊ vitia cause astrologi: non
adeo frequenter vera predicarent de bellorum euentibus: et
alijs humanis actibus: sunt ergo aliquo modo causa. Preter-
ea corpora celestia possunt imprimere in ipsos demones ad
causandum certa maleficia: ergo a fortiori in ipsos homines.
Assumptum probatur ex tribus. Naꝫ certi homines qui luna-
tici dicūtur: infestant̄ a demonib⁹ plus vno tpe q̄ꝫ alio qd̄ non
facerēt: sꝫ poti⁹ omni tpe molastarent: nisi ex certis lunationi-
bus etiam ipsi demones inq̄etarent̄ ad infernum hmōi pba-
tur etiam ex nigromanticis q̄ certas constellatiōes obseruant
ad inuocandum demones: qd̄ non facerēt nisi scirent illos de-
mones corpibus celestibus esse subiectos: probatur etiam ex
illo q̄ demones ſm Aug. in. x. de ci. dei. quibusdam corpibus
inferioribus exercentur. s. herbis: lapidibus: animantibus et
sonis quibusdam certis ⁊ vocibus ⁊ figurationibus sed cum
corpora celestia sint virtuosiora q̄ꝫ corpora inferiora. ideo mul
tomagis actionibus corporum celestium. Et iterū ampli⁹ ma-
lefici subijciunt̄ vt eoꝝ opa ex influentijs illoꝝ corporum ⁊ nō

ex assistentia spirituum maloꝝ ꝓueniāt. Fortificatur argumentum ex .i. Regū. c. xvj. vbi saul vexabatur a demone: alleuiabatur qn̄ dauid cytharā ꝑcutiebat coram eo: ⁊ ꝙ recedebat spiritus malus. Sed ꝯtra. Impossibile est effectuȝ sine causa sua ꝓducere: sed opa maleficoꝝ sunt talia ꝙ non pn̄t nisi opere demonum fieri: ptȝ ex descriptione operum maleficoꝝ. ex Isido. li. viij. ethi. Malefici dicuntur ob magnitudinē fascinoꝝ. Hi em̄ elementa ꝯcutiunt: mentes hoīm turbant: ⁊ absqȝ vllo veneni haustu sola vi carminum animas intereūt ⁊c. Hmōi autē effectus nō pn̄t ex influentijs corporum celestium mediāte hominum causari. Preterea philosophus ethi. Difficile inquirit qd sit principiuȝ opationis in anima. Et ostēdit ꝙ oportet esse aliquod extrinsecum. Omne em̄ qđ incipit de nouo habet aliquam causam. Incipit eniȝ homo operari qꝛ vult. Incipit autem velle: qꝛ conciliatur: si aūt precōciliatur ꝓpter aliquod concilium precedēs: aut ergo est ꝓcedere in infinituȝ aut oportet ponere aliquod principium extrinsecū ꝙ primo mouet hominem ad ꝯciliandum: nisi forte aliquis dicat ꝙ hoc est a fortuna: ex quo sequeretur omnes actus humanos esse fortuitos: qđ est absurdum. Principiuȝ ergo in bonis ad bona dicit esse deum q̄ non est causa peccati. In malis aūt cum homo incipit agere velle ⁊ conciliari ad peccandum: oportet ꝙ huius etiaȝ sit aliqua causa extrinseca: ⁊ non potest esse alia nisi diabolus p̄sertim in maleficis: vt supra patuit: quia corpus celeste nō potest ad tale actus influere: ergo patet veritas. Preterea cuius potestati subiacet motiuum eius potestati subiacet ⁊ mot⁹ q̄ a motiuo causatur. Motiuum autem voluntatis est aliquid apprehensum per sensum vel intellectum: quorum vtrumqȝ subiacet potestati diaboli. Dicit enim Augustin⁹ in libro. lxxxiij. q. Serpit hoc malum. s. quod est a diabolo per omnes aditus sensuales dat se esse figuris: accomodat se caloribus: adheret sonis: latet ira ⁊ in fallacia sermonibus: odoribus se subijcit: infundit saporibus: ⁊ quibusdaȝ nebulis: implet omnes meatus intelligentie: ergo videtur ꝙ in potestate diaboli est mouere voluntatem que est directe causa peccati. Preterea omne qđ se habet ad vtrumlibet indiget aliquo determinante ad hoc vt exeat in actum: sed libe. arbitri. hominis ad vtrumlibet se

habet.s.ad bonum ꝛ malum:ergo ad hoc quod exeat in actuꝫ peccati indiget ꝙ ab aliquo determinetur ad malum. Maxi-me autem hoc videtur fieri a dyabolo:presertim in operibus maleficorum cum eius voluntas est determinata ad malum:ergo videtur ꝙ mala voluntas dyaboli est causa male voluntatis precipue in maleficis:ꝛ potest fortificari ratio:per hoc ꝙ sicut bonus angelus se habet ad bonum:ita malus angelus ad malum. Sed ille reducit homines ad bonū:ergo iste ad malū est em̄ qō. dicit enim Dionysi⁹ lex diuinitatis immobiliter stabilita.vt ima a summis perficiantur. Responsio. quia questio quo ad originem maleficorum operum fundatur super influētiam luminarium celestium:ostēditur per reprobationem triū errorum qui hoc asserere conantur.scilicet planetariorum genethliacorum ꝛ fatalium ordinem ponentium hoc nō esse possibile quo ad primum. Naꝫ si queritur an ex impressione luminarium celestium causetur in hominibus vitium maleficorum tunc ad diuersitatem morum attendendo ꝛ veritatem fidei saluando oportet sub distinctione differere videlicet ꝙ mores hominū a syderibus causari potest intelligi dupliciter. Aut necessaria ꝛ sufficienter:aut dispositiue ꝛ contingenter. Si dicatur primo modo:tunc non solum est falsum:immo hereticum eo ꝙ xpiane religioni a deo repugnat:ꝙ etiam veritas fidei in tali errore saluari non potest. Ratio. Dum enim ponit oīa a syderibus necessario euenire iam tollit meritum.ꝛ per ꝯsequens demeritum. Tollit ꝛ gratiā ꝛ per ꝯsequens gloriā. Tum qꝛ honestas moꝝ per hunc errorē preiudiciū patitur dū culpa peccātis in sydera refundit licentia maleficiendi sine reprehensione cōceditur:ꝛ homo ad orandum ꝛ colendum sydera incuruat. Si autem dicatur mores hoīm a dispositionibus syderū variari dispositiue ꝛ ꝯtingenter sic potest habere veritatē:qꝛ nec rōni nec fidei repugnat. Planum em̄ est ꝙ dispositio corporis varia multum facit ad variationeꝫ affectionum ꝛ moꝝ anime.vt plurimum em̄ aīa cōplexiones corporis imitatur:vt dr̄ in sex principijs. Unde ꝛ cholerici sunt iracundi:ꝛ sanguinei sunt benigni:ꝛ melancolici sunt inuidi:flegmatici pigri.hoc aūt non est necessarium. Anima enim dominatur suo corpori:ꝛ maxime quando est adiuta per gratiā. Multos em̄ videmus cho-

lericos mãsuetos: ⁊ melancolicos benignos. Quõ ergo virtus corporum celestium operat: ad mixtionem ⁊ qualitatem complexionũm. Hinc est ꝙ per consequens quodammodo operat ad qualitatem morum: valde tñ de longinquo. Plus enim facit ad qualitatem complexionũ. Hinc est ꝙ per ꝯsequens quodammodo operat ad qualitatẽ moꝝ: valde tñ de longinquo. Plus eñ facit ad qualitatẽ cõplexionis virtus nature inferioris: ꝗ̃ virtus syderis. vñ Augu. v. de ciui. dei. in solutiõe cuiusdam q̃onis de duobus fratribus: qui simul infirmabant ⁊ curabant. cũ querebat vñ hoc esset: magis cõmendat rõnem hypocratis ꝗ̃ astronomi. Hipocras ei rñdit: ꝙ hoc erat ꝑpter silitudinẽ cõplexionis. Et astronomus rñdit: ꝙ erat ꝑpter idẽptitatẽ cõstellatiõis. Melius eñ rñdit physicus: q͛ cãm reddit magis ꝑpriam ⁊ magis ꝑpinquã. Sic ergo dicendũ: ꝙ impressiones syderũ aliquo modo disponũt ad maltitiam maleficoꝝ: si quidez aliqua influentia in eoꝝ corporibus ꝑ̃dominat potius ad huiusmodi nephanda: ꝗ̃ ad alia oꝑa quecũq3 vitiosa seu virtuosa: que tñ dispositio non dꝫ dici necessaria ꝑxima ⁊ sufficiẽs sed remota ⁊ ꝯtingens. Nec valet si quis obyceret philosophũ li. de ꝑprietatibꝰ elementoꝝ: vbi dicit ꝙ regna vacua facta sunt ⁊ terre depopulate apud coniunctionẽ iouis ⁊ saturni: arguendo quasi: q͛ talia ex libero arbitrio deprehendebant hoĩm: ergo etiam influentie luminariũ suꝑ. li. ar. haberent efficaciam. Rñdetur eñ ꝙ phũs semꝑ hoc dictũ nõ vult innuere: ꝙ hoĩes illi nõ poterant resistere illius influentie cõstellationis: ad dissentiõnẽ inclinantis: sed q͛ noluerũt: q͛ sicut ptolomeus in almagesti. Sapiens homo dominabitur astris: ꝗ̃uis eñ cõiunctio iouis ⁊ saturni: eo ꝙ saturnus habet influentiam melancolicam ⁊ malam: ⁊ iuppiter valde bonam: potest ad rixaz vel discordiam hoĩes inclinare: illi tamen inclinationi homines per liberratem arbitrij possunt resistere: ⁊ valde faciliter cum adiutorio gratie dei. Nec iterum valet si quis obyceret: dictũ Damas. li. y. c. vj. vbi dicit ꝯstituuntur multotiens comete: ⁊ signa quedam mortis regum. Respondetur enim ꝙ etiam sequendo opinionem Damas. qui fuit: vt patet in predicto libro contrarie opinionis vie philosophice: siue non nihil per hoc concluditur quo ad necessitatem actuum humanorum: opinatur eñ

Damas. q cometa nec naturaliter generatur: nec est vna de stel lis in firmamento positis: vnde nec eius signatio est naturalis nec influentia. Dicit enim quod comete non sunt ex his que a principio genita sunt astra: sed diuina iussione secundum tem pus constituuntur: et rursus dissoluuntur. Hec Damas. Pre nunciat autem deus per tale signum mortem regis quam alio rum. tum quia est persona communis. tum quia potest ex hoc oriri turbatio regni. De cuius custodia magis sollicitantur an geli propter commune bonum: quorum etiam ministerio ⁊ ge nerantur ⁊ dissoluuntur. Sed nec philosophorum opinio ob stat: qui dicunt quod stella cometa sit impressio calida ⁊ sicca: generata in superiori parte aeris prope ignem ex cuius vapo re calido ⁊ sicco globus illius vaporis adunatus apparet cor pus stelle. Partes autem illius vaporis discontinuate circa il lum globum: et longum protense in suis extremitatibus illi globo coniuncte sunt: quasi eius come: ⁊ secundum hanc posi tionem significat: ⁊ causa non per se sed per accidens mortali tatem prouenientem: ex infirmitatibus calidis ⁊ siccis. Et qr vt plurimum: diuites nutriuntur calidis ⁊ siccis. Ideo illo tem pore multi diuites moriuntur: inter quos mors regum ⁊ prin cipum est magis notabilis: ⁊ hec positio nec distat a positione Damas. si quis bene considerat: nisi quo ad operationem ⁊ co operationem angeli: quam nec philosophi excludere possunt immo vbi vapores nunq̄ in sua siccitate ⁊ caliditate ad gene randum cometam currerent: adhuc operatione angeli sepe cō currere habent causis predictis sicut ⁊ stella que sancti Tho me doctoris transitum indicauit: que vtiq̄ non ex superis in firmamento positis prosilyt: sed operatione angeli ex materia aliqua preiacente formata: et officio peracto iterum resoluta fuit. Unde videmus quod secundum quamcunq̄ istarum opi nionum nullum penitus habent celi luminaria dominium su per liberum arbitrium. Unde nec consequenter super malitiaꝫ ⁊ mores hominum. Nota insuper quare astronomi vt sepius vera predicunt: ⁊ quod eorum iudicia vt plurimum super vnā prouinciam aut gentem vnius terre eueniunt. Huius ratio est quia enim sua iudicia sumunt ex astris: que etiam habent ma iorem influentiam capiendo probabiliorem non necessitatē in

actibus tā nature ꝙ volūtatis ⁊ in actibus hoīm gn̄alibus si-
cut vni⁹ gentis vel ꝓuincie ꝙ in ꝑticularib⁹ vnius ꝑsone: q꞉ ma
ior effectus stellarum imprimitur in totam vnam gentē ꝙ in
vnum hoiem: ⁊ q꞉ maior pars gentis vnius magis sequit̃ effe
ctus naturales corporis ꝙ vnus singularis homo: ideo ⁊c. sed
hoc incidentaliter est tactum. Secūda via per quā prefata no-
stra catholica assertio declaratur est per reprobationem errorꝫ
genethliacorum ⁊ deam fortune colentium mathematicorum.
De quibus Isi. viij. ethi. ca. ix. genethliaci dicunt̃ ꝑpter nata-
lium considerationē syderū: qui vulgo mathematici dicuntur
Fortuna vero vt ibidem dicit. ca. ij. fortunis nomen habere dr̄
quasi deam quandam res humanas varijs casibus ⁊ fortuitis
illudentem. Unde ⁊ cecam appellant eo ꝙ passim in quoslibet
incurrens sine vllo examine meritorꝫ ⁊ ad bonos ⁊ ad malos
venit. hec Isidorus. Sꝫ talē deā credere aut ꝙ lesiones in cor
poribus ⁊ creaturis que ex maleficorum opibus inferunt̃ non
ab ipsis maleficis: sed ab ipsa dea fortune ꝓuenirent: sicut est
idolatria: ita ⁊ asserere maleficas ipsas ad hoc esse natas vt ta
lia per eas in mundo exerceri possint: similiter a fide alienum
existit immo ⁊ a communi philosophorū traditione: si cui pla
cet inspiciat doctorem sanctum. li. iij. summe fidei ꝯ gentiles.
q. lxxxvij. ⁊ sequentibus: ⁊ inueniet plura: licet hoc vnicum ꝓ-
pter eos qui fortassis copiam librorum non habent non videt̃
omittendū: ꝙ q꞉ in hoie tria sunt vt ibi notatur: que a tribus
celestibus causis diriguntur: voluntatis actus: itellectus actus
⁊ corporis actus quorꝫ principium a deo tantum ⁊ immediate
secundum ab angelo: ⁊ tertium a celesti corpore dirigitur. Nā
electiones ⁊ voluntates immediate a deo in bonis opibus di
rigunt̃: dicēte scriptura. ꝓuer. xxi. Cor regis supple quod ma-
iori potentia videtur posse resistere eo minus alij non possunt
quia in manu domini ⁊ quocunqꝫ voluerit inclinabit illud. Et
apostolus. Deus qui operatur in nobis velle ⁊ perficere pro
bona voluntate. Cognitio vero humana intellectiua a deo me
diantibus angelis ordinatur. Ea vero que ad corporalia per-
tinent siue sint exteriora siue interiora in vsum hominis venien
tia a deo mediantibus angelis ⁊ celestibus corporibus dispē-
santur. Dicit enim beatus Dionysius. iiij. de. di. no. ꝙ corpo-

ra celestia sunt cause eorum que in hoc mundo fiunt: non tamē necessitatem inferentia. Et cum homo sit ordinatus secundum corpus sub corporibus celestibus secunduz intellectum vero sub angelis: secundum voluntatem autem sub deo potest continge re quod homo spreta inspiratione dei ad bonum ⁊ illumina-tione boni angeli ducatur affectione corporali ad ea ad que influentia luminarium celi inclinant: vt ⁊ sic tam voluntas q̄ȝ intellectus malitia ⁊ erroribus innoluantur. Non est autem possibile huiusmodi erroribus: quibus malefici irretiti sunt ex influentijs luminarium celi inuolui licet ad fundendum san guinem vel furta aut latrocinia: vel etiam incontinentias pessi mas perpetrare possit quis ex illis inclinari: sicut etiam alia quedam naturalia. Etiam vt Guill. in de vniuerso dicit. ꝙ per experientiam habetur si meretrix nititur plantare oliuam non efficitur fructifera: que tamen per casta plantata fructifera effi citur. Et aliquis etiam medicus in sanando: ⁊ agricola in pla-tando: ⁊ miles in expugnando aliqua ex impressione celestis corporis efficiunt: que alij etiam easdem artes habentes effice re non possunt. Tertia via sumitur ex reprobatione fatalium effectuum. Ubi notandum quod factum esse aliquid vno mo-do catholice asseritur. Alio modo asserere est omnino hereti-cum. Si enim factum estimetur esse secundum estimationē quo rundam gentilium et etiam quorundam mathematicorum: qui putabant quod ex vi positionis syderum causaretur infal libiliter diuersitas morum: ita quod talis efficeretur necessa-rio maleficus vel virtuosus in moribus: quia talem eū esse cau saret vis que in dispositione syderum sub qua talis vel conce-ptus vel natus esset comprehenderetur. Et istam vim vocaue-runt nomine fati. Sed quia ista opinio non tantum est falsa: immo heretica ⁊ omnino detestanda propter inconuenientia que necessario sequerentur: vt supra tactum est circa reproba-tionem primi erroris: quia videlicet tolleretur ratio meriti ⁊ de meriti; immo gratie ⁊ glorie: ⁊ ꝙ deus maloꝝ nostroꝝ author esset ⁊ plura alia. Ideo factum sic omnino refutat̄ q̄r nihil est: scḋm quā acceptationem etiā Grego. dicit in Omel. epiph. Absit a fidelium cordibus vt fata aliquid esse dicant: ⁊ lȝ hec opinio vi deat̄ eadem esse cum prima que est planetarioꝝ: ⁊ hoc ꝓpter ea

dem inconuenientia que vtrobiqꝫ cernuntur: tamē sunt diuerse quantum inter se diuersificantur vis sydeum ꝛ influxus generalis septem planetarum. Si aūt estimetur factum esse ꝑm quādam dispositionem siue ordinationem causarum secundarum ad producendum effectus diuinitus prouisos. Hoc modo factū vere est aliquid: eo ꝙ ꝓuidentia dei per causas medias exequitur suos effectus. In illis videlicet que secundis causis subduntur lꝫ in alijs non vt est creatio aīarum glorificatio: ꝛ grē collatio. Licet etiā angeli ad grē infusionem cooperari pñt intellectū ꝛ voluntatis capacitatem illuminando ꝛ disponendo: ꝛ sic quedam ordinatio effectuum vna ꝛ eadem dicit ꝓuidentia ꝛ etiam fatum. Sic em̄ consideratur vt est in deo sic dicitur ꝓuidentia: si autem ꝑm ꝙ est in causis medijs ordinatis a deo ad effectus aliquos ꝓducendos sic habet rōnem facti: ꝛ hoc modo Boetius loquens de fato. iiij. de consol. dicit. Fatū est rebus mobilibus inherens dispositio: per quam prouidentia suis queqꝫ nectit ordinibus. Sed tamen sancti doctores hoc nomine vti recusauerunt propter eos qui illud ad vim positionis syderum retorquebant. Unde Augustinus ca. quinto de ci. dei dicit. Si propterea quisquam res humanas fato tribuit quia ipsam dei voluntatem vel potestatem fatum vocat: sententiam teneat ꝛ linguam corrigat. Patet etiam ex premissis tacita respōsio ad questionem. An omnia fato subdantur: ꝛ an etiā maleficorum opera illi subdantur. Quia si fatum dicitur ordinatio causarum secundarum ad effectus diuinitus prouisos. id est vbi deus disposuit per causas secundas producere effectꝰ tales: sic inquantum subduntur fato. id est subduntur causis secundis sic a deo ordinatis vt sunt influentie corporum celestium. Ea vero que a deo immediate fiunt vt est creatio rerū glorificatio substantialium spiritualium et alia huiusmodi non subduntur. Et hoc est quod dicit Boetius vbi supra: quod ea que sunt prime deitate propinqua fatalis ordinis mobilitatē excedunt. Unde maleficorum opera quia non subsunt secundis causis cum talia preter cursum communem ꝛ ordinem nature eueniunt. Ideo nec fato sed causis alijs quo ad eorum originem necessario subduntur.

Consequenterq̃ nec hm̃oi maleficoꝝ opera pñt ori ri aut causari a substantijs separatis que sunt motores orbium seu corporibus celestium: cuius opinionis fuit Auicenna ⁊ sui sequaces hac ratione moti: q2 em̃ substantie ille separate altioris sunt virtutis aiabus nostris ⁊ ab ipsa anima interdum cũ fuerit in sua imaginatione ad solam quandam apprehensionem interiorez circa aliquod extrinsecum immutat̃ corpus ꝓprium: interdum etiam alienum seu extrinsecum verbi gratia. Aliquis ambulãs supra trabem in alto positam cadit de facili: q2 imaginatur casum ex timore: non aũt caderet si esset trabes illa posita super terram vbi casum timere non posset. Item ad solam apprehensionem aie incalescit corpus vt in concupiscentibus vel iratis aut etiam infrigidatur sicut in timentibus: põt etiam immutari ad aliquam egritudinem puta febrem vel leprã ex forti imaginatione ⁊ apprehensione ad tales egritudines: ⁊ sicut circa corpus proprium ita ⁊ circa alienum. vt illud immutetur ad sanitatem vel egritudinem ⁊ hic ponit causam etiam fascinationis de qua superius tactum est. Et quia ꝺm istam positionẽ effectus maleficarum haberent reduci ad motores orbium lz non precise ad ipa corpora celestia. Ideo vltra illaque ibi tacta sunt Dicamus adhuc q̃ talia sic contingere est impossibile: quia cũ motores orbium sint substantie intellectuales ⁊ bone non tam ꝺm naturam q̃z ⁊ scd̃m voluntatem: quod patet ex earum operationibus ad bonum totius vniuersi. Illa autem creatura cuius ope magice operationes fiunt ⁊ si sit bona scd̃m naturam non tñ põt esse bona ꝺm voluntatem. Ideo non põt esse idem iudicium de ambabus substantijs. Et q̃ põt esse bona ꝺm voluntatem: probatur. Nam prestare patrocinium aliquibus in his que fiunt contraria virtuti non est alicuius ĩtellectus bñ dispositi: talia aũt fiunt in hm̃oi operationibus maleficoꝝ: fiũt eniz vt in scd̃a ꝑte operis patebit plurima homicidia: fornicatiões pueroꝝ ⁊ iumentoꝝ occisiones ⁊ alia maleficia ꝓcurantur: vnde vtentes his artibus malefici a maleficiendo vocantur: non est ergo bñ disposita ꝺm virtutem talis ĩtellectualis natura cuius auxilio hm̃oi artes maleficarum innitunt̃: licet sit bona ꝺm naturam: q2 habet esse ⁊ illud oia appetunt: vt cuilibet intuẽ-

ti patet. Itē nō est intellect⁹ bñ dispositi familiarē eē sceleratis ꝛ eis patrociniū exhibere ꝛ nō quibusdā virtuosis. Huius aūt opibus maleficoꝝ vtunꝫ hoies scelerati: qꝛ a fructib⁹ eoꝝ cognoscūtur. Auxilio aūt substantiaꝝ orbes mouentiū: in bonū quelibet creatura inclinaꝫ a natura: lꝫ corrumpaꝫ per accidens sepe ergo ille substātie non pñt esse originalis cā maleficarum. Preterea intellectus bñ dispositi: est reducere hoies in ea que sunt homini ꝓpria bona: que q̄dem sunt bona rōnis abducere ergo ab istis ꝛ pertrahere ad alia minima bona est intellect⁹ indecenter dispositi. Per huius autēꝫ artes non adipiscuntur homines aliquem ꝑfectum in bonis rōnis: que sunt scientie ꝛ virtutes: sed in quibusdam minimis: vt sunt deprehensiones ꝛ exercitia latronum ꝛ mille nocumentoꝝ: ergo origo non est a substantijs separatis sed ab aliqua virtute non bene disposita ſm virtutem. Preterea non est bene dispositus ſm intellectum qui per aliqua scelera commissa prouocatur ad auxilium alicui ferendum. Hoc autem fit in istis artibus maleficorum: naꝫ vt patebit in executione haꝝ fidem abnegant innocentes pueros occidunt. Substantie enim separate que sunt orbium motores ꝓpter suam bonitatem: non his maleficijs auxilium prestant. Concludēdo ergo ꝙ huiusmodi artes sicut non possunt a corporibus celestibus: ita nec ab eoꝝ motoribus oriri: ꝛ cum necesse habent oriri ex aliqua virtute alicui creature collate: ꝛ illa etiam non potest esse bona ſm voluntatem: licet sit bona ſm naturam: ꝛ huiusmodi creature sint ipsi demones: relinquitur ꝙ eorum virtute huiusmodi fiant: nisi fortassis adhuc obstat friuola estimatio: ꝙ ex hominum malicia concurrente sup malificoꝝ verba comminatoria ꝛ imagines repositas ad certū locum virtute quadam stellarum sequerentur: vt verbi gratia quando maleficus diceret imaginem aliquam reponendo: faciam te cecam aut claudam: ꝛ hoc eueniret. Tunc ideo eueniret: ꝙ talis a sua natiuitate ex virtute stellarum sortiretur: pre ceteris hominibus talem virtutē quantumcunqꝫ alij talia verba ꝑferrent ꝛ essent instructi per disciplinam ad proferendum adhuc tamen efficaces in huiusmodi operibus esse nō possent Ad que singula respondendo declarabitur. Primo ꝙ ex malicia hominum huiusmodi effectus causari nō possunt. Secūdo

q nec ex vocibus quorūcūq3 hominum concurrente quacūq3 constellatione etiam ad quascunq3 imagines.

De primo: q non ex malicia quātūcūq3 ex humana possint oriri hmōi maleficoꝝ opera sic declaratur. Nā malicia hoīs siue sit habitualis inquantū qs ex frequentatis actib9 acquirit habitū inclinātem ad ꝑpetrādū pctā: nō ex ignorātia nec ex infirmitate. vñ censet peccare ex malicia. Uel sic actualis malicia que dr ipsa mali electio q̄ etiā ponitur peccatū in spiritū sctm̄: nūq̄3 pōt circa ipm maleficum tantum efficere q talia opera vt sunt immutatiōes elementorum: ꝛ lesiones circa corporum indifferenter hominum ꝛ iumentoꝝ absq3 assistentia alicuius altioris virtutis ꝑueniant: quod declaratur primo ex parte cause: secundo ex parte effectus maleficialis. Nam hoc qd nō potest hō efficere absq3 malicia: puta per sua naturalia iminuta. minus potest ꝑ ipsa naturalia iam diminuta. Patet. cū iā sit virtus actiua etiā diminuta. Sed homo per pctā qualitercūq3 ꝑ maliciaz cōmissa diminuitur in bonis naturalibus. probatur authoritate ꝛ rōne. Nam dio. iiij. c. de di. no. dicit. Maluz est effect9 naturalis habitudinis: ꝛ loquitur de malo culpe. Uñ ꝛ nemo noscens malū operat illud quod si operatur: ex defectu operat. Ratio sic. Sicut se h3 bonū gratie ad malū nature: ita se h3 malū culpe ad bonū nature: sed ꝑ gratiā diminuit maluz nature vt fomes q̄ est inclinatio ad culpā: ergo ꝑ culpam a fortiori diminuitur bonū nature. Nec obstat si dicat de fascinatione q̄ interdu3 procuratur ex inuultuatione seu inspectione alicuius vetule maliciose puerū aspicientis: vnde puer immutat ꝛ fascinatur: q2 sicut supra tactū est: hoc tantūmodo ꝯtingere pōt circa pueros: ꝑpter teneram cōplexionē. Hic aūt loquimur de corpoꝝ quorūcūq3 hoim: ꝛ iumentoꝝ: ac etiā elemētorum ad grādines immutatiōes. Si quis velit latius intelligere inspiciet doctorē sanctum in q̄stionib9 de malo. Utrū pctm̄ possit corrūpere totū bonum nature ꝛc. Ex parte deniq3 effectuum maleficialiū declarat. Nam ex effectibus deuenitur in cognitionē cause. Uñ sicut illi effect9 quo ad nos q̄ fiūt preter ordinē nature create nobis note: ꝑ virtutē create nobis ignote: l3 nō sint ꝑprie miracula: sicut illa que fiūt preter ordinē to

tius nature create:qualia sm̄ ptātem operatur ille q̄ est supra
oēm ordinē toti⁹ nature create:q̄ est de⁹ bn̄dictus sm̄ quā acce
ptationē dr̄. Tu es q̄ facis mirabilia magna solus:ita ꝛ male-
ficiales effect⁹ dicunt̄ miraculosi.iquātū fiunt ab aliqua causa
nobis ignota:ꝛ preter ordinem nature create nobis note. Ex
quibus elicit̄ ꝙ virt⁹ corpalis hois ad hmōi opera causanda
nō se extēdere pōt:q̄ semꝑ hoc habet vt causa cum suo effectu
naturali nota fit naturaliter absq₃ admiratiōe:ꝛ ꝙ effect⁹ ma
leficiales pn̄t aliquo modo dici miracula inquātum noticiam
humanā excedūt:patet ex seipsis cū naturaliter non fiunt:pa-
tet ꝛ ꝑ oēs doctores:p̄sertim Augustinū in libro.lxxxiij.q.vbi
dicit. Qd̄ magicis artibus fiūt miracula plerūq₃ similia illis
miraculis q̄ fiūt ꝑ seruos dei. Et iterū in eodē dicit. Magi fa-
ciūt miracula ꝑ priuatos ꝯtractus boni xp̄iani ꝑ publicam iu
sticiam:mali christiani ꝑ signa publice iusticie q̄ oīa sic decla-
rant̄. Naꝫ iusticia diuina est in toto vniuerso sicut lex publica
in ciuitate. Virt⁹ aūt creature cuiuslibet in ꝟtuoso se habet:vt
virtus alicui⁹ priuate ꝑsone in ciuitate. Ideo boni xp̄iani in-
quātū ꝑ diuinā iusticiā miracula faciūt dicunt̄ facere miracula
per publicā iusticiam. Magus aūt qꝛ operatur ex pacto inito
cū demone dicit̄ opari ꝑ priuatū ꝯtractū:qꝛ operatur ꝑ demo
nem qui sua naturali virtute pōt facere aliq̄d p̄ter ordineꝫ na-
ture create nobis note:per virtutem creature nobis ignote:ꝛ
erit miraculum quo ad nos sed non simpliciter:qꝛ non potest
operari preter ordinem toti⁹ nature create:ꝛ per oēs virtutes
creaturarum nobis ignotarū. Sic em̄ solus deus dicitur face-
re miracula. Juxta illud. Tu es deus qui facis mirabilia ma-
gna solus. Mali autem christiani faciunt per signa publice
iusticie. sicut inuocando nomē xp̄i: vel exhibendo aliqua sacra
menta:si cui placet inspiciat sanctum Thomam in prima par
te.q.cxi.arti.quarto. potest etiam attendere ea q̄ in scd̄a parte
operis.ca.sexto deducentur inferius. Consequēter ꝙ nec per

voces ꝛ verba concurrente virtute stellarum.

TEmū ꝙ non ex vocibus quorūcūq₃ hoim concur-
rēte:quacūq₃ ꝯstellatione super quascunq₃ imagi
nes. Nam cū intellect⁹ hois hui⁹ dispositiōis est:
ꝙ ei⁹ cognitio ex rebus causatur:cū intelligentem

necesse sit fantasmata speculari. Nō est eius cōditio: ꝙ ex sua conceptione seu intellectuali operatione intrinseca: vbi illā so lā per ꝟba exprimeret: res ab extra habeat causare: aut ꝙ con ceptio intellectus expressa per verba haberēt corpora immu-tare. Tales em̄ hoies qui talem haberent virtutem non essent nobiscum vnius speciei: sed equiuoce dicerētur homines. Pre terea si dicatur: ꝙ illa efficiunt' per verba concurrente virtute stellarum a natiuitate. Unde contigit ꝙ pre ceteris hominibꝰ dum proferunt verba ꝙ per illa aliquid efficiunt: cum tamen alij etiam proferentes eadem non possent aliquam transmuta tionem efficere. q2 virtus stellarum a natiuitate eis non deser-uit. Patet ex precedentibus illa esse falsa ex reprobatiōe triuȝ errorum planetariorum genethliacorum ⁊ fatalem ordinem ponentium. Preterea cum verba exprimunt mentis conceptū ⁊ corpora celestia non possunt imprimere intellectum nec etiā eorum motores: nisi per se absqȝ motione corporum celestium intellectum vellēt illuminare: ⁊ hoc solummodo fieret ad ope ra bona. quia ad mala perpetranda non illuminatur intelle-ctus: sed obumbratur ꝙ non est officium bonorum spirituum sed malorum. Ideo patet ꝙ si verba eorum aliquid efficiunt. hoc non est vigore alicuius corporis celestis: sed assistentia ali cuius virtutis intellectiue que etiam ⁊ si sit bona ꝑm naturaȝ: non tamen potest esse bona ꝑm voluntatem inquantum sem-per ad malum machinatur. ⁊ talis erit demon vt supra osten-sum est. Et ꝙ nec per imagines possint] talia efficere quasi cor-pora celestia super ipsas aliquid influerent. quia huiusmodi imagines quantuncunqȝ caracteribus ⁊ figuris sunt insignite sunt effectus hominis operantis per artem. Celestia autēȝ cor pora effectus causant naturales cuiusmodi non sunt effectus maleficoꝝ qui dicuntur maleficales vtpote in malū creaturarū preter consuetum ordinem nature prosilientes vnde nihil ad ꝓpositum. Preterea supra ostensum est etiam ꝙ duplices sunt imagines astrologice ⁊ magice que etiam ad bonum aliquod priuatum obtinendum ⁊ non ad corruptionem ordinantur. Maleficoꝝ aūt imagines sunt oīno alterius: cum semper ad nocumētum creaturarū ⁊ ex demonū iussu ad aliquem locum

occulte reponunt: vt desup ambulātes aut dormientes ledan-
tur vt ipse malefice fatētur. vñ ⁊ ab ipsis demonibus efficiunt
quicqd causant ⁊ nō ex corpoꝝ celestiū influētijs. Ad argumen
ta. Ad primū dictum Augustini est intellectū. ꝙ cā deprauatio
nis hoīs redit ad hoīs volūtatē sicut ad causam effectū ꝑficiē
tem: q̄ ꝓprie dr̄ esse causa: nō sic aūt est cā effectū ꝑmittentē vel
disponētem vel ꝯsiliantē: aut ꝑcipientē qb⁹ modis scʒ ꝯciliati
ue: dispositiue: ⁊ ꝑceptiue diabolus dr̄ causa pcti ⁊ deprauatio-
tiōis. De⁹ aūt solūmodo ꝑmissiue q̄ mala ꝑmittit ꝓpter bona
Juxta augustinū in encħ. Diabolus aūt disponit interi⁹ sug-
gerēdo ꝑsuadet interius ⁊ exteri⁹ acrius stimulādo. Precipit
aūt his q̄ ei totaliter subdiderūt: vt sunt malefici: qbus nō est
opus interi⁹ instigari: sʒ tm̄ exterius ⁊c. Et ꝑ hoc etiā ad ꝑm ꝙ
quilibet est cā sue malicie directe intelligēdo: ⁊ ad probatiōes
ptʒ eadē rn̄sio: qr licet repugnat libero arbitrio moueri ꝑ mo-
dum ꝑcipiētis: non aūt ꝑ modū disponētis. Ad tertiū. Mot⁹
ad virtutes aut ad vitia dispositiue possunt causari ab influē-
tijs corpoꝝ celestium ⁊ capit motus pro quadā naturali incli-
natione ad ꝟtutes hūanas ⁊ vitia: oꝑa aūt maleficoꝝ quia ex-
cedūt cōmunē ordinē nature: iō illis influētijs subiacere non
pn̄t. Ad quartū idē ptʒ: qr sunt cause hūanoꝝ actuū corꝑa cele
stia: sʒ illa oꝑa nō sunt humanit⁹ adinuēti. Ad quintū ꝙ moto
res orbiū possint imprimere in aīas si intelligat̄ immediate sic
imprimunt illuminandū ad bonū ⁊ non ad maleficia vt supra
tactū est. Si aūt intelligat̄ mediāte. tūc iuxta influētiā corpoꝝ
celestiū imprimūt indirecte ⁊ dispositiue. Ad sextuʒ: hoc ꝙ de-
mones ad certa augmēta lune hoīes vexāt ꝯtingit ꝓpter duo
Primo qdem ad hoc vt infamēt creaturā dei. scʒ lunā. vt Hie-
ro. ⁊ Chrisosto. dicunt. Scdo qr nō possint oꝑari nisi mediāti-
bus naturalibus virtutib⁹ vt supra dictū est. Ideo cōsiderant
corpoꝝ aptitudines ad effectus inducēdos. ⁊ qr cerebrum est
humidissimū oīm partiū corporis: vt Aristo. dicit ⁊ naturales
oēs Ideo maxime subijcit̄ oꝑationi lune: q̄ ex sua ꝓprietate ha
bet mouere humores. In cerebro aūt perficiūtur vires aīales:
⁊ ideo demones ꝑm certa augmēta lune perturbāt hoīs fanta
siā qn̄ considerāt cerebrū ad hoc dispositum. Ad aliō ꝙ demo
nes aduocati in certis cōstellatiōibus aduenīūt. faciunt ꝓpter

duo. Primo: vt hoïes in hunc errorem inducant ꝙ credūt ali-
quod numen esse in stellis. Scd̄o: q2 ↄsiderāt ꝫm aliquas ↄstel
lationes materiā corporalem magis esse dispositaꝫ ad effectꝰ
ꝑ quibus aduocanť. Ad tertiū: ꝙ sicut dicit Aug. xxxvj. de. ci.
dei. Per varia genera lapidum: herbarū: lignoꝝ: aïalium: car
minum ⁊ instrumētoꝝ musicorum demones alliciūtur: non vt
aïalia cibis scꝫ spūs signis inquātū. s. hec eis exhibentur in si-
gnū diuini honoris cuius ipsi sunt cupidi. Tn̄ q2 sepe obijciť
ꝙ demones pn̄t impediri ꝑ herbas ⁊ armonias a vexatiōe ho
minū vt in argumēto allegať de saul ꝑ armoniaꝫ citharis. vn̄
nitunť defendere ꝙ aliq̄ possent effectus maleficiales ꝓducere
ꝑ certas herbas ⁊ occultas causas absqꝫ auxilio demonū tm̄-
modo ex influētia corpoꝝ celestiū: que plus pn̄t imprimere in
hmōi res corporales ad effectꝰ corpales q̄ꝫ in ipsos demones
ad ꝓducendum hmōi effectꝰ maleficiales. Ideo latiꝰ cū sit rn̄-
dendū est aduertendum ꝙ herbe vel armonie nō pn̄t sua na-
turali virtute totaliter excludere vexationē qua diabolꝰ possit
hoiem vexare si sibi ꝑmitteretur a deo vel angelis bonis. pn̄t
tn̄ illā vexationem mitigare: ⁊ ita parua posset esse vexatio il-
la ꝙ possent eā penitus excludere. sꝫ hoc facerēt non agēdo in
ipsum demonē cū sit spūs seꝑatus in quem nō pōt naturaliter
agere quodcūqꝫ corpꝰ: sed agēdo in ipm̄ vexatum a demone.
Oīs em̄ causa limitate virtutis ꝓducere pōt effectum intēsio-
rem in materiā dispositā q̄ꝫ nō dispositam: cui ⁊ ↄsonat illud
phī. ij. de aīa. Actus actiuoꝝ sunt in patiēte ꝑ̄dispositio. Demō
aūt est agēs limitate virtutis. ergo vexationē intensiorē facere
pōt diabolus in hoīe disposito ad illā vexationem siue ad il-
lud ad qd̄ diabolꝰ intēdit adducere q̄ꝫ in hoīe dispositiōis cō
trarie. Puta diabolus pōt vexare intēsius passiōe melācolica
hoiem dispositū ad illā quā hoiem ↄtrarie dispositionis. Cer
tū est aūt ꝙ herbe ⁊ armonie multū pn̄t immutare dispositio-
nem corpis: ⁊ ex ↄsequēti motꝰ sensualitatis: hoc ptꝫ de herbis
cū q̄dā inclināt ad leticiam: q̄dā ad tristitiaꝫ ⁊ sic de alijs. Hoc
etiā ptꝫ de armonijs ꝑ phm̄. viij. poliť. vbi vult ꝙ diuerse ar-
monie habēt ꝓuocare diuersas passiōes in hoīe. Hoc etiā re-
fert Boetiꝰ in musica sua. ⁊ author de ortu sciētiarum: vbi lo-
quēs de vtilitate musice dicit ꝙ valet ad curādū vel alleuian-

dum diuersas infirmitates. ⁊ ita patere pōt ꝙ ceteris partibꝰ fit vexatio debilior. Nō autem video quō herbe vel armonie possint in hoīe dispositionem aliquā causare: ꝓpter quam hō nullo modo posset a demone vexari si tñ permitteretur: qꝛ diabolus mouendo solum motu locali vapori ⁊ ipsos spūs inordinato motu posset hominem multū vexare. Herbe aūt vel armonie nullā dispositionē causare possent in hoīe sua naturali virtute: per quam prohibetur demon predictam cōmotionē facere. Contingit tamē qñqꝫ ꝙ diabolo non permittitur hominem vexare nisi vexatione ita parua ꝙ ꝑ aliquā fortē dispositionem ad ꝯtrariū tolleretᵣ totaliter. ⁊ tunc aliq̄ herbe vel armonie possent corpꝰ hoīs ita ad cōtrariū disponere ꝙ illa vexatio totaliter amoueretᵣ: verbi grā. Diabolꝰ qñqꝫ posset hominē vexare vexatiōe tristicie: ita debiliter ꝙ per aliquas herbas vel armonias q̄ haberēt causare dilatationē ⁊ diffusionē spirituū q̄ sunt motꝰ contrarij tristicie totaliter amoueretᵣ illa tristicia. Qd̄ aūt Aug. li. ij. de doctrina xp̄ia. cōdēnat ligaturas. ⁊ q̄daꝫ alia de q̄bꝰ ibi diffusiꝰ scribit hoc attribuens arti magice. hoc est q̄ntū ad illud ꝙ nō pn̄t sua naturali ꝟtute: qđ ptꝫ ex hoc qđ dicit sic. Ad hoc genꝰ pertinent omnes ligature atqꝫ remedia q̄ medicoꝝ ꝯdēnat disciplina. In quo satis patet ꝙ illa ꝯdēnat q̄ntū ad vsum respectu cuiꝰ nō habēt aliquaꝫ efficaciā ex sua naturali virtute. Quātum aūt ad illud quod. j. Regū. cap. vj. habetᵣ. Quod saul q̄ vexabatᵣ a demone alleuiabatur qñ dauid cytharam ꝑcutiebat coram eo: ⁊ ꝙ spūs malꝰ recedebat ⁊c. Sciendum ꝙ bñ verum est ꝙ ꝑ tactum cithare virtute naturali illius armonie alleuiabatᵣ aliquātulum afflictio saulis inquantum illa armonia aliqualiter dulcorabat appetitum eius per auditū: ꝑ quam dulcorationem reddebatur nimis aptus ad illam vexationem. Sed ꝙ spūs malus recederet qñ dauid cytharizabat hoc erat propter vim crucis quod satis expresse dꝛ in glosa: vbi sic dꝛ. Erat dauid in canticis musicis eruditus diuersorum sonoruꝫ rationabilis moderatusqꝫ contentus. Unitatem essentie significat que varijs modis quotidie resonat. Dauid malignum spm̄ in cythara compescuit: non qꝛ tanta esset vis in cythara: sed in signo crucis qui in ligno crucis ⁊ cordarum extensione. i. venarum gerebatur que

sam tunc demones effugebat.

¶Sequitur quo ad ipsas maleficas demonib⁹ se subijcienti-bus. Et est sexta quo ad q̃stionē ꝛ secundum membrum.

ERo tertia ꝛ annexa difficultate quo ad ipsas maleficas demonibus se subijcientib⁹ plura sup mo dū aggrediēdi hmōi spurcitias pn̄t difficultari. Primo ex pte demonis ꝛ corpis ab eo assumpti: ex quo elemento si illud formatum. Secundo ex parte actus: an semp cū infusione seminis ab altero recepto. Tertio ex parte tpis ꝛ loci. an potius in vno tēpore q̃ȝ in altero exerceat. Quarto an visibiliter quo ad circunstātes se agitat. Ex parte mulierum: an tātūmodo ille que ex hmōi spurcitijs procreatur a demonibus frequentantur. Secundo an ille que ab obstetricibus tempore partus demonibus offerūtur. Tertio an remissior sit in talibus ipsa venerea delectatio. Ad que omnia ad p̄sens cū non sit rn̄dendum: eo ꝙ tm̄modo generalitati studemus. ꝛ in secunda parte operis illa singula ꝑ eorum opera explanantur. vt patebit in quarto capitulo vbi de singulis modis fiet mentio. Jdeo ad secundum principale tēdamus. Et primo cur in tam fragili sexu hoc genus perfidie inuenitur amplius quā in viris. Et erit questio prima generalis quo ad conditiones generales mulierum. Secunda specialis cuiusmodi mulieres amplius inueniuntur superstitiose et malefice. Tertia singularis quo ad ipsas obstetrices que omnes alias in malicia excedunt.

QUo ad primū: cur in sexu tam fragili mulierum maior multitudo maleficarum reperitur q̃ȝ inter viros: ꝛ quidē in contrariū argumenta deducere nō expedit: cū ipsa experientia preter verboꝝ ꝛ fide dignoꝝ testimonia talia facit credibilia. Dicamus sexum non despiciēdo in quo deus semper magna fecit fortia: vt confundet ꝙ diuerse a diuersis super hec assignātur rationes. Semper tn̄ in principali concordātes. vn̄ ꝛ pro mulierum auisamento ipsa materia bene est predicabilis affectantq̧ȝ audire vt experientia sepe docuit. dummodo discrete proponatur. Nā aliqui doctores hāc rōnē tradūt. Dicūt eñ tria esse in reruȝ natura. lingua: ecclesiasticus: ꝛ femina. q̃ me-

dium in bonitate aut malicia tenere nesciũt: sꝫ vbi limites sue cõditionis excedũt. vbi quẽdam apicẽ ⁊ supremum graduꝫ in bonitate aut malicia vendicãt. In bonitate quideꝫ qñ a bono regunt spũ vnde ⁊ optima sunt. In malicia vero quãdo a malo spiritu regũtur vnde ⁊ pessima efficiũtur. De lingua eñ patet cum eius ministerio plurima regña fidei xpiane sunt subiugate. vñ ⁊ aplis xpi in eis linguis spiritussanctus visus est. Patet ⁊ in aliis sapientibus ꝑdicatoribus quotidie lingua canuꝫ vulnera ⁊ vlcera languẽtis lazari lingentes. Iuxta illud. Lingua canum tuorum ex inimicis aĩas eripientes. Unde ⁊ dux ⁊ pater predicatorum ordinis in figura catuli latrantis ⁊ accensam faculam in ore gestãtis premonstratus est: vt suo latratu vsqꝫ ad presens habeat lupos hereticos arcere a gregibus ouiuꝫ xpi. Patet ⁊ ex quotidiana experiẽtia. ꝙ vnius viri prudẽtis lingua interdum infinitoꝝ hoim strages ꝑpeditur propter, que nõ immerito in eius commẽdationem. Salo. prouer. x. plura cecinit. In labiis sapiẽtis inuenitur sapiẽtia. Et iteruꝫ Argentum electum lingua iusti: cor impioꝝ ꝓ nihilo. Iterum. Labia iusti erudiũt plurimos. q̃ autem indocti sunt in cordis egestate morientur. Cuius causa ibidem. xvj. subditur: qꝛ hominis est ꝑparare animum ⁊ deum gubernare linguã. De mala vero lingua inuenies. Eccli. xxviij. Lingua tertia multos cõmouit ⁊ dispersit illos a gẽte in gẽtem: ciuitates munitas destruxit ⁊ domos magnatoruꝫ effodit. Et dicitur lingua tertia eoꝝ qui inter duas partes cõtrarias incaute vel maculose loquitur. De scdo. s. ecclesiasticis: intellige clericos ⁊ religiosos in vtroqꝫ sexu. Criso. super illud. Eiecit vendentes ⁊ ementes de templo. Sicut omne bonum a sacerdotio: ita omne maluꝫ ab eo egreditur. Hiero. in epistola ad Nepotianum. Negociatorem clericum ex inope diuitem: ex ignobili, gloriosum: quasi quandam pestẽ fuge. Et beatus Bernar. Omel. xxiiij. super Canti. loquens de clericis dicit. Si insurgeret apertus hereticus: mitteretur foras ⁊ aresceret? si violentus inimicus? absconderent se forsitan ab eo boni. Nunc vero quõ abiiciẽt aut quomodo abscondẽt se? Omnes amici: ⁊ tamen omnes inimici ⁊ oẽs domestici: ⁊ nulli pacifici: oẽs proximi: et oẽs que sua sunt querunt. Et alibi, nostri prelati facti sunt pilati: nostri pa-

stores facti sunt tonsores. Et loquit etiam de p̄latis religiosoꝝ qui onera grauia inferioribus imponunt, digito autem suo mi nimo non tangerent. Et grego. in pasto. dicit. Nemo amplius in ecclesia nocet ꝙ qui peruerse agens nomē vel ordinē sanctita tis habent. delinquentē namq̄ hunc redarguere nullus presu mit: ⁊ in exemplū culpa vehementer extendit qn̄ ꝓ reuerentia ordinis peccator honorat. De religiosis etiam dicit beat⁹ Au gu. ad Uincentiū donatistam. Simpliciter fateor charitative stre coram dn̄o deo nostro: qui testis est sup aīam meā. ex quo deo seruire cepi: quoniam difficile expertus sum peiores: sicut ⁊ non meliores: ꝙ qui in monasterijs defecerūt aut ꝓfecerunt. De mulierum vero malitia differit. Eccles. xxv. Non est caput nequius super caput colubri: ⁊ non est ira super iram mulieris. Commorari leoni ⁊ draconi plus placebit ꝙ habitare cū mu liere neq̄. Et inter plura que sequunt ⁊ ꝑcedebunt. ibidem de muliere neq̄ concludit. Breuis est oīs malitia sup malitiā mu lieris. Hinc Crisosto. super Math. xix. Non expedit nubere. Quid aliud est mulier nisi amicitie inimica: ineffugabilis pe na: necessarium malum: naturalis tēptatio: desiderabilis cala mitas: domesticū periculum: delectabile detrimentū: malū na ture: bono colore depicta: ergo si dimittere illā peccatū est. cū oportet tenere: iam vero tormentum necessarium est vt aut di mittētes adulteria faciamus: aut quotidianas pugnas habea mus. Tullius deniq̄. ij. rhetorice dicit. Uiros ad vnūquodq̄ maleficū singule. id est plures cupiditates impellunt mulieres ad oīa maleficia: cupiditas vna ducit: muliebrium enim vitio rum omniū fundamentum est auaritia. ⁊ Seneca in suis trage dijs. Aut amat: aut odit mulier nihil tertiū dedisse ē. flere femi nam est mendacium. Duo genera lacrimarū habent in oculis feminarum. veri doloris vnum: insidiaꝝ aliud: mulier cū sola cogitat: mala cogitat. De bonis aūt mulieribus tanta laus est vt etiam beatificasse viros legantur: ⁊ saluasse gentes terras ⁊ vrbes. Patet de Judith' Delbora ⁊ Hester. Hinc apostolus. j. Cor. vij. Si qua mulier habet virū ⁊ hic consentit habitare cū illa non dimittat virum. sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem. Ideo Eccle. xxvj. dicitur. Mulieris bone beatus vir numerus enim amorum duplex. Multa ibi narrat

laudabilissima per totum pene capitulū de excellentia bonarū Et puer. vlti. De mulieri forti que omnia etiam in nouo testa/mento in feminis claruerunt: vt in virginibus ꝛ alijs sanctis feminis que per fidas gētes ꝛ regna ab idolatrie cultu ad christianam religionem deduxerunt. Si quis inspicere velit Uincē. in speculo hysto. li. xxvj. ca. ix. de regno vngarie per gillā xpianissimam. Et de regno francorum per clotildem virginem et clodoueo desponsatam inspiciat: ꝛ mira inueniet. Unde quecūqȝ vituperationes leguntur in concupiscentiam carnis interp̄tari possunt vt semp mulier pro carnis cōcupiscentia intelligatur. Juxta illud. Jnueni amariorem morte mulierem: ꝛ bona mulier subiecta carnis concupiscentia. Sunt ꝛ alij alias rationes assignantes cur in maiore multitudine reperiantur femine superstitiose q̄ȝ viri: ꝛ dicunt esse tres causas. Prima est: qꝛ prone sunt ad credendum. ꝛ qꝛ principaliter demon querit corrum pere fidem: ideo potius eas aggredit̄. Unde ꝛ Eccle. xix. Qui cito credit leuis est corde ꝛ minorabitur. Secunda causa est qꝛ a natura ꝑpter fluxibilitatē cōplexionis faciliores sunt impressionis ad reuelationes capiendas per impressionē separatoruȝ spirituū: qua cōplexione etiam cum bene vtuntur multe bone sunt: cum male peccatores sunt. Tertia cā qꝛ lubricam habent linguā ꝛ ea que mala arte sciunt eis cōparibus feminis vix celare pn̄t seqȝ occulte cum vires non habeāt per malefica vindicare querūt facil̄r: vn̄ eccl̄i. xv. s̄. Cōmorari leoni ꝛ draconi plus placebit q̄ȝ habitare cum muliere neq̄ȝ: breuis oīs malitia sup malitiā mulieris. Jtē pōt ꝛ addi illa: cū fluxibiles sunt sicut et tertij alias rōnes assignantes. quas predicatores caute debent ꝑponere ꝛ dicere: q̄ lȝ in veteri testamento scripture vt plurimū mala loquantur de mulieribus ꝛ hoc ꝑpter primam preuaricatricē mulierem. s. euam: ꝛ imitatrices eius tn̄ ex post in nouo testamento ꝑpter mutationem nominis vt eua in aue. Et vt ait Hiero. Totum qd̄ intulit mali maledictio eue: totum abstulit bn̄dictio marie. Unde plurima ꝛ semp laudabilia sunt de ipsis p̄dicanda. Sed qꝛ adhuc modernis tp̄ibus hec p̄fidia amplius in mulieribus q̄ȝ in viris inuenit̄: vt ipa experientia docet curiosius cām inuestigando vltra p̄missa dicere possumus q̄ in omnibus viribus tam aīe q̄ȝ corporis cū sint defectuose non mirū

ſi plura maleficia in eos quos emulant͂ fieri ꝓcurant: q̄tum em̄
ad intellectū ſeu ad intelligendū ſpūalia alteriꝰ vident͂ eſſe ſpēi
a viris cui authoritas ⁊ rō cum varijs ſcripture exemplis alludit
Terētius ait. Mulieres fere vt pueri leui ſnia ſunt. Et lactā
tius.iij.inſtitutionum. Nunq̄ aliquam mulierē philoſophiā
ſciuiſſe niſi temeſtes. Et puer.xj.quaſi deſcribens mulierē di-
cit. Et circulus aureus in naribus ſuis mulier pulchra ⁊ fatua.
Ratio naturalis eſt q: plus carnalis viro exiſtit: vt patet ī mul
tis carnalibus ſpurcitijs: qui etiam defectus notant͂ in forma
tione prime mulieris cū de coſta curua formata fuit.i. de coſta
pectoris que eſt torta ⁊ quaſi ꝯtria viro. Ex quo defectu etiaꝫ ꝓ
cedit ꝙ cū ſit animal imꝑfectum ſemꝑ decipit. Propter qđ ſem
per decepit. Cato inſtruit inſidias lacrimis ⁊c. Et illud. Dū fe-
mina plorat virum decipere laborat. Patet in vxore Sāſonis
que multum infeſtans eum ad declarandum ſibi probleuma
propoſitum ſodalibus ab eo expoſitum eis reuelauit: ⁊ ſic de-
cepit. Patet in p̄ma muliere ꝙ ex natura minorem habent fi
dem: cum dixit ſerpenti interrogāti quare non ederent de om
ni ligno paradiſi: rn̄dit de omni ⁊c. ne forte moriamur. in quo
oñdit ſe dubitare ⁊ fidē non habere adverba dei. que oīa etiaꝫ
etymologia nomīs demonſtrat. Dicitur enim femina fe. ⁊ mi-
nus: q: ſemper minorem habet ⁊ ſeruat fidem. ⁊ hoc ex natura
q: ad fidelitatem. licet ex gratia ſimul ⁊ natura fides in beatiſſi
ma virgine nunq̄ defecerat: cum tamen in omnibus viris de-
feciſſet tp̄e paſſiōis chriſti. Mala ergo mulier ex natura cuꝫ ci
tius in fide dubitat: etiam citius fidem abnegat: qđ eſt funda-
mentū in maleficiis. Quantū deniq; ad aliā potentiā aīe. ſ. volū
tatem ex natura cū odit aliquē quem prius amauit: tūc eſtuat
per iram ⁊ impatientiam: ⁊ ſicut maris eſtus ſemꝑ bulit ⁊ cur-
rit: ſic talis eſt tota ipatiēs. Alluduit huic rationi authoritas
diuerſa. Eccleſi. xxv. Non eſt ira ſuper iram mulieris. Et Sene
ca trageđ. viij. Nulla vis flamme: tumidiq; venti tanta nec
teli metuenda torti: quanta cum coniunx viduata tedis ardet
⁊ odit. patet in muliere que falſe accuſauit ioſeph ⁊ incarcera-
re fecit: quia noluit ſibi in ſcelus conſentire adultery. Ge-
neſis. xxx. ca. Et reuera potiſſima cauſa deſeruiens in aug-
mentum maleficarum eſt doloroſum duellum inter maritos

⁊nõ maritatas feminas ⁊ viros. immo ⁊ iter ipsas feminas ēt sanctas. q̄d tunc de ceteris? Uides enim in Genesi: quanta fuit impatientia ⁊ inuidia sare ad agar postq̃ cõcepit. Genesis. xxj. Quanta rachel ad Lyam ꝓpter filios quos non habebat Ra chel. Genes. xxx. Quanta anne ad fenennā fecundam ipsa steri li existente. j. Regum. j. Quanta Marie ad Moysen. Nume ri. xij. Unde murmurauit ⁊ detraxit moysi. propter qđ ⁊ lepra percussa. Quanta marthe ad magdalenam ipa sedente ⁊ mar tha ministrante. Luce. x. Unde ⁊ Eccle. xxxvij. Tracta cū mu liere de his que emulat̄: quasi dicat: non est tractandum cū ea: q̄r semper emulatio. i. inuidia est in mala muliere. Et que inter se sic agitantur: quantomagis aduersus viros. Quare etiam vt narrat Ualerius. Foroneus rex grecorum die qua mortuus est dixit Leoncio fratri suo: ad summā felicitatē nihil mihi deesset si mihi semp vxor defuisset. Cui Leoncius. Et quomodo vxor obstat felicitati. Et ille. Mariti hoc omnes sciunt. Et Socra tes phūs interrogatus si ducenda esset vxor? Respondit. Si non capies solitudo arbitrans excipiet hic generis interius: hic heres alienus. Sed si ceperis illa perpetua sollicitudo con questus querularꝫ dotis exprobatio affinium: graue supercilīū garrula socrus lingua: successor alieni matrimonij: incertus li berorꝫ euentus. hec dixit vt expertus. Nam vt ait Hiero. cõtra Jouinianū. Hic socrates duas habuit vxores: quas ingēti pa tientia sustinens: non potuit tn̄ ab earum contumelijs clamori bus ⁊ vituperationibus liberari. Unde quadam die ipsis que rulantibus ꝯ eum: vt ipe domum egressus vt earum molestias euitaret ⁊ ante domum sederet: piecerunt ille mulieres sup eū aquam immūdam: sup quo ipse non pturbatus: q̄r phūs ait. Sciebam ꝙ post tonitrua pluuie sequerent̄. Et de quodā legit̄ cuius vxor submersa erat in fluuio: ꝙ cū quereret cadauer eius ad educendū de aqua ibat per fluuiū contra aquam: ⁊ interro gatus cām cū res graues descendant infra ⁊ non supra: quare quereret ꝯ aquam? Rn̄dit. Mulier ista in vita semp fuit ꝯria di ctis ⁊ factis siue mandatis meis: ideo quero ꝯrio modo si for te etiam mortua ꝯriam voluntatem vltra consuetum tenuisset. Et quidam sicut ex primo defectu intelligentie ab negationez fidei facilius incurrunt. Ita ex secundo. s. inordinatis affectio

nibus τ passionibus varias vindictas querunt: excogitant et
infligunt: siue per maleficia: siue alijs quibuscunqꝫ medijs. Vñ
non mirum tantam multitudinem maleficarũ in hoc genere
existere. Quantũ insuper defectum in memoratiua potentia: cũ
hoc sit in eis ex natura vitium nolle regi: sed suos sequi impetꝰ
sine quacunqꝫ pietate: ad hoc studet τ cuncta memoria dispo-
nit. Unde theophrastus. Si totam domũ ei cõmiseris seruien
dũ: τ si aliqd tuo arbitrio reseruaueris: ẽt minimũ vel magnuꝫ
fideꝫ sibi adhiberi non putabit τ iurgia concitet tibi: nisi cito
consulcris parat venena aruspices τ auriolos consulit: ecce ma
leficia. Sꝫ quale sit dñium mulierꝝ: audi Tulliũ in paradoxa.
Nunqd ille liber est: cui mulier imperat leges imponit: ꝓscri-
bit: iubet: vetat qđ ei videt: nec illi imperanti aliqd negare põt
vel audet. Ego istum non modo seruum: sed nequissimũ seruo
rum appellãdum puto: licet amplissima familia natus sit. Un
de τ Seneca in persona furiose medee. quid amodo cessas se-
quere feliceꝫ impetum pars ista vltionis qua gaudes quota est
τc. vbi multa ponit ostendens ꝙ mulier non vult regi: sꝫ suo im
petu ꝓcedere etiam in damnũ suũ sicut de multis legitur mu-
lieribus que ob vel amorem vel dolorẽ: qꝛ vindictas facere nõ
potuerunt: seipsas occiderunt sicut τ de laodice narrat Hiero.
suꝑ danielem que existens vxor regis Antiochi regis syrie: ze-
lans ne plus amaret beronicem quam etiam habebat vxorem
beronicem τ filium eius ex dicto antiocho prius fecit occidi: τ
post seipsam veneno occidit. Unde qꝛ non vult regi τ suo impe
tu ꝓcedere. Jõ Chriso. non immerito dicit. O malũ omni ma
lo peius mulier mala: siue illa pauꝑ sit siue diues. Si em̃ vxor
diuitis sit: non cessat nocte τ die virũ calidum stimulare sermo
nibus blanda nequiter τ importuna violenter. Si vero paupe
rem virum hꝫ ipm quoqꝫ ad iracundiam τ rixas incitare non
desinit. Et si vidua sit ipa per semetipam oẽs despicit passim: τ
ad omnẽ audaciam spũ superbie inflammatᷣ. Queramus: inue
nimus fere oia mundi regna ꝓpter mulieres fuisse euersa. Pri
mũ enim qđ fuit regnum felix. s. Troie ꝓpter raptũ vnius femi
ne. s. helene destructũ est multis milibus grecorꝝ occisis. Regnũ
iudeorꝝ multa mala τ exterminia habuit propter pessimam re
ginam iezabel τ filiam eius Athaliam reginam in regno iude

que occidi fecerat filios filij: vt eo mortuo ipa regnaret: sz vtra
qz occisa. Regnū romanoꝝ multa mala sustinuit ꝓpter Cleopa
tram reginam egypti pessimam mulierem. Et sic de alijs. Vñ
⁊ non mirū si mundus iam patit̄ ob malitiam mulierū. Demū
inspiciendo corporis ipsius carnalia desideria. Unde innume
ra nocuméta vite humane ꝯtingunt: vt merito cū Catone vti
ceñ. dicere possumꝰ. Si absqz femina possit esse mūdus ꝯuersa
tio nr̄a non esset absqz dijs. cū reuera si mulierū nō essent nequi
tie: etiá tacendo de maleficis adhuc ab innumerispiculis mū
dus remaneret exornatus. Ualerius ad Rufinum. Chimeram
mulieré esse nescis: sed scire debes ꝙ monstrū illud triforme in
signi venustet̄ facie leonis olentis maculet̄ ventre capre virulen
te cauda vipere armet̄: vult dicere: qḋ aspectus eius pulcher: ta
ctus fetidus: cōuersatio mortifera. Audiamus ⁊ aliam ꝓprieta
tem per vocé. Nam sicut est mendax in natura: sic ⁊ in loquela
Nam pungit: ⁊ tñ delectat. vnde ⁊ eaꝝ vox cátui syrenarū assi
mulatur que dulci melodia transeuntes attrahūt ⁊ tandem oc
cidunt. Occidunt q̄dem qr ex marsupia euacuát: vires auferūt
⁊ deū perdere cogunt: Iterū Ualerius ad Rufinū. Hec loqués
plz delectatio ⁊ pungit delictū flos veneris rosa est: qr sub eiꝰ
purpura multi latitant aculei. Prouer. v. Nitidius oleo guttur
eius. idest locutio nouissima eius amara quasi absinthium. Au
diamus ⁊ aliaz in eius incessu statu ⁊ habitu: ibi est vanitas va
nitatum. Non est homo in mūdo qui tm̄ studet placere deo be
nigno q̄ꝫtum mulier etiam mediocris suis vanitatibus studet
hominibus placere. De quo exemplum in vita pelagie qñ de-
dita mundo discurrebat per antiochiam ornata nimis: quam
sanctus pater nomius nois videns flere cepit ⁊ dicit socijs qḋ
toto tempore vite sue tantam diligentiá nunqꝫ adhibuerat deo
placere ⁊c. que demū orationibus eius conuersa est. Hec est de
qua Eccle. vij. ⁊ de qua iam ecclesia lamentatur ꝓpter ingentez
multitudiné maleficaꝝ. Inueni amariorem morte mulieré que
laqueus est venatorum sagena cor eius vincula sunt manus eiꝰ
qui placet deo fugiet illam. qui autem peccator est capietur ab
ea. Amarior est morte. id est dyabolo. Apocal̄. vj. Nomen illi
mors. Nam licet dyabolus duxit euam ad peccandum: eua tñ
seduxit adam. Et sicut peccatū eue non induxisset nobis morté

anime ⁊ corporis nisi subsecuta fuisset culpa in adam ad quaꝫ induxit eua ⁊ non dyabolus: ideo amarior morte. Iterũ amarior morte: quia hec naturalis ⁊ interimit tantum corpus: sed peccatum a muliere incohatum occidit animam priuando gratiam: ⁊ corpus similiter in penam peccati. Iterũ amarior morte: quia mors corporalis est inimicus manifestus ⁊ terribilis sed mulier inimicus blandus ⁊ occultus. Et ideo amarior et periculosior laqueus iam non dicitur venatorum: sed demonũ quia iam capiuntur homines: non solum per carnalia desideria eas videndo: audiendo: cum earum facies sit ventus vrens ⁊ vox serpentis sibilus. Juxta Bernardum. Uerum etiam innumeros maleficiendo homines ⁊ iumenta. Sagena dicitur cor eiꝰ. i. inscrutabilis malitia que in cordibꝰ eaꝝ regnat. Et manꝰ sunt vincula ad detinẽdũ vbi manũ ad malefaciẽdũ creaturã apponũt: tũc dyabolo coopante hoc efficiũt qđ ꝑtendũt. Cõcludamus. Omnia per carnalem concupiscentiam que qꝛ in eis est insatiabilis. Prouerbiorum penultimo. Tria sunt insatiabilia ⁊c. ⁊ quartum quod nunꝙ dicit sufficit: scꝫ os vulue. Unde ⁊ cũ demonibus causa explende libidinis se agitant. Plura hec deduci possent: sed intelligentibus satis apparet. non miruꝫ ꝙ plures reperiuntur infecti heresi maleficoꝝ mulieres ꝙ̃ viri. Unde ⁊ consequẽter heresis dicenda est non maleficoꝝ sed maleficarum vt a potiori fiet denominatio. Et benedictus altissimus qui virilem speciem a tanto flagitio vsqꝫ in presens sic preseruat in quo vtiqꝫ cum pro nobis nasci ⁊ pati voluit: iõ ⁊ ipsum priuilegiauit.

¶ Cuiusmodi mulieres ãplius inueniunt supsticiose ⁊ malefice

Quo ad scđm cuiusmodi mulieres pre ceteris inueniunt supsticiose ⁊ maleficijs infecte. Dicendum ꝙ ex precedenti qõne patuit. ꝙ qꝛ tria generalia vitia. scilicet infidelitas. ambitio. ⁊ luxuria: ꝑcipue in malis mulieribus regnare videtur. Ideo ille ꝑ ceteris maleficiis intendũt: que ꝑ ceteris illis vitijs dedite sunt. Iterũ: qꝛ illa inter illa tria vltimũ amplius ꝑdominatur: iõ qꝛ insatiabile ⁊c. ideo ⁊ ille inter ambitiosas amplius infecte sunt que ꝑ explendis suis prauis ꝯcupiscentijs amplius inardescũt vt sunt adultere fornicare ⁊ magnatorum concubine: et hoc ex

septēplici maleficio vt ī bulla tangit venereū actū ⁊ ꝯceptus in vtero varijs inficiendo maleficijs. Primo mentes hoim ad inordinatū amorē ⁊ cetera immutādo. Scdo vim gñatiuā impediēdo. Tertio membra illi actui accōmoda auferendo. Quarto hoies ꝑstigiosa arte in bestiales formas mutando. Quinto vim generatiuā quo ad femellas destruendo. Sexto aborsum ꝓcurando. Septimo infantes demonibꝰ offerendo absqꝫ alijs animalibus: ⁊ terre frugibus quibus varia nocumenta inferūt de quibus in sequentibus tractabit: sed ad presens de nocumētis hoim demus rōnes. Et prima conclusio sup eos quos maleficiunt ad amorem vel odium inordinatū. ⁊ post eadem materia ꝙ maiori intelligentia sub difficultate est discutienda. Cōclusio autem hec est. Nam sanctus Tho. in. iiij. di. xxxiiij. de impedimēto maleficiali pertractans sicut ostendit quare permittit dyabolo a deo maior potestas maleficij sup actus venereos hois ꝗꝫ sup alios: rōnes assignando. Ita dicere a simili opꝫ ꝙ he mulieres amplius infestant: que his actibus amplius delectantur. Dicit em̄. ꝙ qr corruptio peccati prima per quā homo factus est seruus dyaboli in nos per actū generantē deuenit. Ideo malefici potestas permittit dyabolo a deo i actu magis ꝗꝫ in alijs: sicut etiam in serpentibus magis ostenditur virtus maleficoꝝ vt dicit ꝗꝫ in alijs animalibꝰ. qr per serpentem dyabolus tanꝗꝫ per suum instrm̄ mulierem temptauit. Unde etiaꝫ vt postea subdit. lꝫ matrimonium sit opus dei tanꝗꝫ ab eo institutū adhuc per opera dyaboli interdū destruit. Non qdem ꝑ violentiā: qr censeretur sic fortior deo. Sed ex diuina ꝑmissione ꝓcurando impedimentū actꝰ cōiugalis vel tpale vel perpetuum. ex qbus hoc quod experientia docet dicamus ꝙ ꝓpter hmōi spurcitias explendas tam erga se ꝗꝫ ⁊ seculi potentes cuiuscunqꝫ etiam status ⁊ conditionis innumera maleficia ꝑtractant eoꝝ aios ad mortem hereū vel philocaptionē adeo immutādo vt nulla ꝯfusione aut ꝑsuasione ab eis desistere valeāt Ex qbus etiā ⁊ exterminiū fidei seu periculū intolerabile quotidie imminet ꝙ eoꝝ aios immutare taliter sciunt ꝙ eis nulluꝫ nocumentū siue per se siue ab alijs fieri permittant sicqꝫ quotidie crescūt. Et vtinam experientia nos minime edocuisset: imo ⁊ odia talia etiā in sacro m̄rimonij ꝯiunctis suscitata per male

ficia: et similr p infrigidatiões gñatiue potẽtiue: vt nec redditionẽ nec exactionẽ debiti mrimonialis locũ p ple hre valeant. Sz qr amor et odiũ i aia existũt quã etiã demõ itrare neqt ne alicui hec quasi incredibilia videantur sub qstione sunt discutienda: cum etiã oposita iuxta se posita magis elucescunt.

¶ Questio an malefici mentes hoim ad amorẽ vel odium valeant immutare. Et est septima in ordine.

Querit an demones p ipsas maleficas mẽtes hoim ad amorẽ vel odiũ inordinatũ imutare, et incitare valeãt. et arguit qp nõ sm pmissa. Tria sunt in homine. volũtas: itellectus et corpus. Primũ deus sicut hz p se regere: qr cor regis in manu dñi ita sm per angelũ illustrare: et ipm corpus p influxus celestiũ corporũ dirigere. Preterea intra corpa demones nõ pñt esse illa imutãdo: ergo minus infra aiam eius potẽtijs odiũ vel amorẽ imittẽdo. Patet ɔsequẽtia. qr ex natura maiorẽ habẽt ptãtẽ supra corpalia qz supra spũalia: et qdem qp nõ pñt imutare supra patuit i plerisqz locis: qr nullã formã substãtialẽ vel accidentalẽ inducere pñt nisi adminiculo alicuius alterius agentis: sicut etiã quilibet alius artifex. est etiã ad idẽ. c. xxvj. q. v. epi in fine. Qui credit aliquam creaturã posse transmutari in melius vel in deterius: nisi ab ipso oim creatore infideli et pagano deterior est. Preterea omne agens ex pposito cognoscit suũ effectũ. Si igit diabolus posset mẽtes hoim immutare ad odium vel amorẽ: posset internas cogitatiões aie videre qd est ɔtra illd qd in li. de ecclesiasticis dogmatibus dr. Diabolus internas cogitatiões non potest videre. Et iterum ibidẽ. Non oẽs cogitationes nostre male a diabolo excitant: sed aliquotiẽs ex nostri arbitrij motu emergũt. Preterea amor et odiũ sunt circa volũtatẽ q radicat in aia: ergo nõ pñt causari a diabolo quacunqz arte: tenet ɔsequentia: qr illabi aie vt dicit Augusti. Illi soli est possibile q eã creauit. Preterea si dicat qp põt mouere sensitiuas interiores. et sic ɔsequẽter voluntatẽ non valet: qr vis sensitiua est dignior qz vis nutritiua. Sz diabolus non põt formare actum virtutis nutritiue vt formet carnẽ aut os: ergo etiã nõ põt causare aliquẽ actũ interiorum viriũ aie. Sed ɔtra. Diabolus nõ solũ visibiliter sed etiã inuisibiliter homines tẽtare dr: hoc autẽ

falsum esset nisi interius circa animam ⁊ eius potentias aliqd cāre posset. Preterea Damascenus in suis sententijs. Omnis malicia ⁊ omnis immundicia a diabolo excogitata sunt. Et dionysius. iiij. ca. de diui. no. Multitudo demonum causa omniū malorum ⁊ sibi ⁊ alijs est. Responsio hic primo danda est distinctio de causa: ⁊ secundo qualiter potest interiores potētias aīe immutare dicuntur sensitiue interiores. ⁊ sic tertio concludetur propositum. Quo ad primū considerandum est ꝙ causa alicuius potest aliquid dici dupliciter. Uno modo directe. Alio modo indirecte. Indirecte quidem sicut cum aliqđ agēs causat aliquam dispositionem ad aliquem effectū: dicitur esse occasionaliter ⁊ indirecte causa illius effectus: sicut si dicat̄ ꝙ ille qui secat ligna est occasio combustionis ipsorū: ⁊ hoc modo dicere possumus ꝙ diabolus est causa omnium peccatorū nostrorum: quia ipse instigauit primum hominem ad peccandum: ex cuius peccato consecuta est in toto genere humano q̄dam pronitas ad omnia peccata. Et sic intelligenda sunt verba Dam̄. ⁊ Dioñ. Directe autem dicitur aliquid esse causa alicuius inquantum operatur directe ad illud: ⁊ hoc modo diabolus non est causa omnis peccati. Non enim omnia peccata committuntur diabolo instigante: sed quedam ex libertate arbitrij: ⁊ carnis corruptione. Quia vt origenes dicit. Etiam si diabolus non esset homines haberent appetitum cibi ⁊ venereorum ⁊ hm̄oi. circa que inordinationes multe contingunt: nisi per rationem talis appetitus refrenetur. Refrenare autem in ordine hm̄oi appetitum subiacet li. ar. super quē etiam diabolus minus habet potestatem. Sed qꝛ per hanc distinctionē non possumus discernere qualiter interdum amor hereos seu philocaptio procurari potest. Est vlterius aduertendū ꝙ diabolus licet non possit esse causa illius inordinati amoris directe cogendo hominis voluntatem. potest tñ esse per modū persuadentis. Et hoc iteruꝫ dupliciter. s. visibiliter ⁊ inuisibiliter. Uisibiliter sicut cum in aliqua specie hominis sensibiliter etiā apparet ipsis maleficis: ⁊ eis sensibiliter loquitur ⁊ persuadet peccatum: sicut tentauit primos parentes in paradiso in specie serpentis: christum in deserto in aliqua specie ei visibiliter apparens. Et qꝛ non est putandum ꝙ solum sic persuadeat ho

minem: q2 sequeretur φ nulla alia pctã fierent ex instructione diaboli: nisiq diabolus visibiliter apparens persuaderet. Jō dicendum est φ etiam inuisibiliter instigat hominem ad peccandū: qđ quidem fit dupliciter p modum persuasionis ꝛ per modum dispositionis. Per modū ꝑsuasionis: sicut cū ꝓponit aliqđ virtuti cognitiue vt bonū: ꝛ hoc pōt fieri tripl'r. quia vel proponitur quantum ad intellectum: vel quantum ad sensum interiorem: vel quantum ad sensum exteriorem. Quantum ad intellectum quidem: q2 intellectus humanus potest adiuuari ab angelico intellectu bono vel aliquid cognoscendum p modum illuminatiōis cuiusdam: vt Dio. dicit. Ratio q2 sicut intelligere ꝫm philosophum est quoddam pati. Jdeo pōt imprimere in intellectum aliquā speciem: vnde actus intelligēdi elicitur. Et si dicatur φ diabolus etiam hoc facere posset sua virtute naturali que non est diminuta: vt patet ex preceđ. Dicēdū φ nō pōt per modū illuminatiōis: sed p modū persuasionis. Ratio. q2 intellectus hoīs est istius cōditionis: φ q̄to magis illuminatur tantomagis cognoscit verum: tantomagis pōt sibi cauere a deceptione. Et q2 hanc deceptionē diabolus finaliter intēdit: ideo quecūqꝫ eius ꝑsuasio non pōt dici illuminatio: lꝫ possit dici reuelatio: inquantum p impressionē quādam in vires sensitiuas interiores aut exteriores vbi visibiliter persuaderet: aliqđ imprimeret: vñ intellectualis cognitio persuaderetur ad aliquem actū exercendū: φ qualiter fieri pōt: videlicet vt in vires interiores aliquid imprimere possit. Aduertēdum est φ q2 corporalis natura nata est naturaliter mouere localiter a spirituali. Patet hoc in corporibus nostris q̄ ab animabus mouentur: similiter in corporibus celestibus. Non est aūt apta nata formari ab ea immediate: ꝛ loquimur precipue de formis a foris manendo: nō ab informando. vñ oportet φ cōcurrat aliquod corporale agēs: vt ꝓbatur in. vij. metaphysice. Materia corporalis naturaliter obedit bono vel malo angelo ad motum localem. quo stāte: q2 demones sic p motuꝫ localē semina colligere possunt: ꝛ ꝯtingere seu adhibere aliquibus effectibus mirabiliter faciendis. vt de magis pharaonis contigit vbi ꝓduxerunt serpentes ꝛ vera animalia: vbi debita actiua debetis passiuis cōiungebāt. Jdeo q̄cunqꝫ ex motu lo-

cali materie corporali accidere psit: nihil phibet p demones fieri: nisi diuinit⁹ impediant. Quo iterū stāte si volumus intelligere quō pōt fantasiā hois ⁊ interiores potentias sensitiuas incitare ad apparitiōes ⁊ impetuosos actus p motū localem. Notādum q̄ sicut phus in li. de som. ⁊ vigil. assignat causam apparitiōis somniorum p motū localē: ex eo q̄ cum aial⁹ dormit descēdēte plurimo sanguine ad principiū sensitiuū: simul descēdunt mot⁹ siue impressiōes relicte ex sensibiliū motionib⁹ preteritis: ⁊ q̄ cōseruate fuerunt in spiritibus siue virtutibus sensibilibus interiorib⁹: q̄ sunt fantasia seu imaginatio q̄ idē sunt ſm sctm̄ Tho. vt patebit. Est eīn fantasia seu imaginatio quasi thesaurus q̄dā formarum p sensum acceptarum. Unde ↄtingit q̄ ita mouent principium apprehēsiuū. i. potētiā conseruatoriā specierum q̄ apparent in fantasijs ita recenter: ac si tunc principiū sensitiuum a reb⁹ ipsis exterioribus recēter immutaret. Uerum est q̄ nō oēs hec intelligunt: sꝫ si q̄s se occupare vellet: cōsiderare haberet numerum ⁊ officium sensuum interiorum: q̄ ſm Auicēnam in lib. de aia. lꝫ dicat esse quinqꝫ scꝫ sensū cōem: fantasiā imaginatiuā estimatiuā memoriā. Tamen ſm btm̄ Tho. in. j. parte. q. lxxix. dicit esse quatuor tm̄: eo q̄ potentiam imaginatiuam ⁊ fantasiam ponit vnam. timetur prolixitas: ideo omittit̄ declaratio: eo q̄ etiā q̄ in plerisqꝫ locis de his ptractat̄. tātūmodo hoc quod dictum est fantasiam esse thesaurum formarū: ⁊ alicui videretur memoratiuam esse hmōi: distingue q̄ fantasia est thesaurus seu ↄseruatoriū formarum p sensum acceptarū: memoria aūt thesaurus intētionū que p sensum non accipiuntur. Quis eīn videns lupum fugit non pp̄ter indecētiam coloris aut figure q̄ sunt forme recepte a sensibus exteriorib⁹ ⁊ reposite in fantasia: sed fugit quia inimicus nature: ⁊ hoc habet p quādā intentionem ⁊ apprehensionem ex estimatiua q̄ apprehendit vt nociuum ⁊ canem vt amicum: sed ↄseruatorium illarū intētionū est memoria: q̄ recipere ⁊ retinere in corporalibus reducuntur ad diuersa principia: nā humida bene percipiunt ⁊ male retinent: econtrario aūt est de siccis. Ad propositum hoc quod ↄtingit in dormiētibus de apparitionibus somniorum ex spirituū. i. specierū in cōseruatorijs repositarum: ⁊ hoc ex naturali motu locali pp̄ter

commotionē sanguinis ꝛ humorum ad principia illa.i.ad vir tutes sensitiuas interiores ꝛ dicim⁹ motu locali intrinseco in capite ꝛ in cellulis capitis. Hoc etiā pōt accidere ex consimili motu locali per demones ꝓcreato. Et nō tm̄ in dormientibus sed ꝛ vigilātib⁹:in q̄bus demones pn̄t admouere:ꝛ cōmoue re interiores spūs ꝛ humores:vt species ꝯseruate in ꝯseruato rijs educātur de thesauris ad principia sensitiua.i.ad virtutes illas imaginatiuā ꝛ fantasticā vt res aliquas habeat talis ima ginare ꝛ talis dicetur interior tētatio:ꝛ non mirum ꝙ demon hoc possit sua naturali virtute:cum q̄libet hō ꝑ se vigilans ꝛ vsum rōnis habēs ꝑ voluntariā commotionē specierū conser uatarū educere pōt de suis thesauris.s.ꝯseruatorijs hmōi spe cies vt res aliquas ad suum placitū imaginet̄ quo stāte vt iam clare intelligit̄ materia de amore hereos. Nā q̄ꝛ demones vt dictum est cōmouere pn̄t hmōi species ꝛc.faciunt ista dupli citer. Aliqn̄ absq̧ ligamine vsus rationis:vt de tētatione dictū est:ꝛ ꝑ exemplū de volūtaria adhesione q̄ interdū fit:aliqn̄ au tem ꝙ totaliter vsus rōnis ligetur ꝛ hoc etiā possumus exem plificare per naturales quosdā defect⁹ vt in freneticis ꝛ ebrijs ergo nō mirum ꝙ demones sic ligare pn̄t deo ꝑmittēte vsum rōnis:ꝛ tales dicunt̄ arrepticij ꝛ inde arrepticius ab arripio pis.q̄ꝛ arreptum a demone ꝛ hoc dupliciter vel absq̧ malefi cia ꝛ maleficio vel cum ea absq̧ maleficio.q̄ꝛ vt ph̄us in prefa to libro dicit ꝙ aliquis in passione existens a modica similitu dine amari ꝛ sic odium habēti.ideo demones q̄ per actus ho minum experiunt̄ quibus passionib⁹ magis subduntur:illos ad hmōi amorem vel odium inordinatū instigant eo forti⁹ in eoꝝ imitationem efficaci⁹ imprimēdo hoc quod contendunt quanto etiam id facilius pn̄t. Facili⁹ autem possunt: quanto etiā amans facilius speciem reseruatā ad principiū sensitiuum id est imaginationē educit ꝛ in eius cogitatiōe delectabilius moratur. Cum maleficio vero qn̄ talia ꝑ maleficas ꝛ ad male ficarum instantiā ꝓpter pactū initū cum eis ꝓcurat:de quibus enumerare pre multitudine tā in spūalib⁹ q̄ȝ secularibus non est possibile. Quod em̄ adulteri pulcherrimas vxores dimittē tes in fetidissimas alias inardescunt. Nouimus vetulam tres successiue abbates vt publica oīm fratrum fama in illo mona

sterio etiã in hodiernũ diẽ refert:non solũ diem in his malefi-
ciasse:sed ⁊ interemisse quartum iã filii modo dementasse qđ ⁊
ipsa publica voce fateť:nec vereť dicere feci ⁊ facio:nec desiste-
re a meo amore poterũt:qꝛ tñ de meis stercoꝛib⁹ comederunt
quãtitatẽ ꝑ extensum brachiũ demonstrãdo. Fateoꝛ aũt qꝛ no-
bis non aderat vlciscẽdi ⁊ inquirẽdi suꝑ eã facultas:ideo ad-
huc superest. Et qꝛ dictum fuit in principio distinctionis ꝙ in-
uisibiliter instigat diabolus hoiem ad peccandum:nõ solum
ꝑ modum ꝑsuasionis:vt dictum est. immo etiã per modum di
spositionis:licet non deseruit ad propositũ tñ sic declaratur.
Per ꝯsimilem eñ admonitionem spirituũ ⁊ humoꝝ facit ali-
quos magis dispositos ad irascendũ:vel ꝯcupiscendũ:vel ad
aliqđ huius. Manifestũ est eñ ꝙ corpore aliqualiter disposi-
to est hõ magis pronus ad cõcupiscẽtiam ⁊ irã ⁊ hmõi passio-
nes:quibus insurgẽtib⁹ homo disponitur ad ꝯsensum. Sed
qꝛ precedentia difficile est ṗdicare:ideo faciliori modo ꝑ po-
puli auisamẽto sunt declaranda:⁊ quibus remedijs possint ta
les maleficiati liberari tractatur in tertia parte.

¶ Mod⁹ ꝑponẽdi ṗmissa de amore hereos i ṡmõib⁹ ad ppl'z

Predicatoꝛ de supradictis sic mouet q̃stionẽ. An ca-
tholicũ sit asserere ꝙ malefice valeãt ad amorẽ alie-
narũ feminarũ inordinatũ mẽtes hoim immutare
⁊ eoꝝ corda sic succẽdere vt nulla confusione pla-
gis verbis aut factis ad desistẽdum valeãt cogi et
silr ad odiũ inter mrimonialiter coniũctos incitare:vt nec red
ditiõis nec exactiõis debiti matrimonialis locũ pro ꝓle habe
re valeãt:quinimmo interdũ eos opꝫ currere ad amasias intẽ-
peste noctis silentio ꝑ multa terrarũ spacia. Suꝑ q̃ si voluerit
argumẽta aliqua ex precedenti questione sumat:si nõ dicat tã-
tũmodo ꝙ questiones iste patiũtur difficultates ꝓpter amorẽ
⁊ odiũ:qui cum fundanť in voluntate:q̃ in suo actu semꝑ libe-
ra est:nec cogi põt ꝑ aliquam creaturã nisi a deo:qui eã rege-
re põt:vnde nec demõ vel malefica eius virtute ad amorez vel
odium voluntatẽ cogere videť. Item:quia volũtas sicut ⁊ in-
tellect⁹ subiectiue existunt in aia:⁊ illabi aie illi soli est possibi
le q̃ eam creauit:ideo difficultatem patitur questio quo ad ve-
ritates enucleãdas in suis partib⁹:his tñ nõ obstãtib⁹ dicen-

dum est: primo sup philocaptionē ꝛ odium: scdo super malefi-
cum generatiue potētie. De primo ꝙ licet in intellectū ꝛ volū-
tatē hois immediate de modo nequeant opari tñ ẜm oēs do-
ctores theologos in. ij. senten. de virtute demonis in opando
in corpus ꝛ in potentias corporis siue corpori alligatas: siue
sint sensus interiores: siue exteriores permittente deo agere
valent. Hoc probatur authoritate ꝛ ratione ex precedēti que-
stione si placet inuenit si non dicat authoritatem ꝛ rationem.
Job. ij. Demoni dixit deus. Ecce in manu tua. id est potestate
est Job. ꝛ hoc erat quo ad corpꝰ qꝺ ptꝫ: qꝛ in aīam noluit da-
re. vñ dicit: verūtñ animam eius serua illesam. Ratio qꝛ enim
dedit in corpꝰ dedit etiā super oēs potētias corpori alligatas
vt sunt quinqꝫ exteriores ꝛ quatuor interiores: scꝫ sensus cōis:
fantasia siue imaginatiua estimatiua: ꝛ memoratiua si nō pōt
aliter declarari: det̃ de porcis ꝛ ouibus exēplum vbi porci per
memoratiuā redire sciūt: ꝛ oues lupum ꝛ canem discernunt ex
naturali imaginatione vnū tanqꝫ inimicum: alterū tanqꝫ ami
cum sue nature. Consequēter cum ois nostra cognitio intelle-
ctiua ortum habet a sensu cū intelligentem iuxta philosophū
in. ij. de aīa necesse sit fantasmata speculari. Ideo sicut demon
potest interiorem fantasiam immutare: sic etiam intellectū ob-
tenebrare. Et hoc quidem nō erit immediate agere in aīam sꝫ
mediantibus fantasmatibus. Itē qꝛ nihil amatur nisi cogni-
tum dentur exēpla ad placitum de auro qꝺ amat auarus qꝛ in-
telligit eiꝰ virtutem ꝛc. Ideo obtenebrato intellectu obtene-
bratur ꝛ sua volūtas in suis affectionibus. Hoc aūt potest fa-
cere demon ꝛ absqꝫ malefica ꝛ cum malefica: immo ꝛ accidere
possunt ex sola incautela oculoꝝ: ꝛ de singulis trademꝰ exem-
pla. Nam vt Jaco. j. dicit̃. Unusquisqꝫ tentat̃ a cōcupiscentia
sua abstractus ꝛ illectus. Deinde ꝯcupiscētia cum conceperit
parit pctm̃: pctm̃ vero cū consummatuꝫ fuerit generat mortē.
Sic sychem cū vidisset Dinam exeuntē ad vidēdum mulieres
regionis adamauit eā ꝛ rapuit ꝛ dormiuit cuꝫ illa ꝛ congluti-
nata est aīa eiꝰ cum ea. Genesis. xxxiiij. ꝛ ẜm glo. Infirme aīe
sic accidit qñ postpositis ꝓprijs vt dina aliena negotia curat
seducitur consuetudine et fit vna vnitate sensus cum illicitis.
De secundo ꝙ etiam absqꝫ maleficis oritur interdū ꝛ tētatio

ne demonū principaliter sic declarat. Nā amō sororē suā thamar speciosissimā adamauit ꝛ depierat in eā valde ita vt ꝑpt eius amorē egrotaret. ij. Regū. xiij. Nō em̄ in tm̄ facinus stupri quis ꝓsiliret nisi in toto corrupt⁹ ꝛ a diabolo grauiter tētatus. Un̄ glosa ibidē. Hoc mouet nos ꝛ ideo de⁹ permisit vt semp caute agam⁹ ne vitia in nobis dn̄entur: ꝛ princeps pc̄ti q̄ falsam pacē periclitātib⁹ spōdet: nos paratos inueniēs improuise trucidet. De hoc sc̄do genere amoris refertus est liber sanctoꝝ patrū q̄ refert ꝙ licet oēm tēptationē carnalis ꝯcupiscētie sibi subtraxissent tn̄ vltra quā credi pōt, tētabantur aliquotiēs amore mulierū. Un̄ ꝛ. ij. Corinth. xij. ap̄ls dicit. Datus est mihi stimulus carnis mee angel⁹ sathane qui me collaphiset: vbi glosa. Tentando per libidinem datus est mihi. Tētatio autem cui non consentitur non est pc̄tm̄ sed materia exercendi virtutē: ꝛ hoc intelligit de tētatiōe q̄ ab hoste non a carne q̄ semp est ad minus pc̄tm̄ veniale etiā si ei nō consentiatur Preterea predicat aliqua exēpla deducere si placuerit. De tertio ꝙ amor hereos ꝓueniat ex maleficijs demonuꝫ discussum est supra: ꝛ de hac loqmur tētatiōe. Et si q̄s diceret quō posset discerni ꝙ nō ex diabolo sed solū ex maleficio talis amor inordinatus ꝓcedit. Dicēdum ꝙ ex multis. Primo si taliter tentatus pulchrā ꝛ honestam habeat vxorē ꝛ oppositum constat de altera ꝛc. Secundo si iudiciū rationis oīno ligat ꝙ nullis plagis seu verbis aut factis aut etiā confusionibus ad desistendū ab ea induci valeat. Et tertio potissime qn̄ se continere nō potest: quin interdū inopinate se etiā per longū spacium nō obstāte asperitate itineris: prout ex talium confessiōe q̄sqꝫ sentire pōt se transferre habeāt siue de die siue de nocte. Naꝫ sicut dicit Chrisosto. super Matheum. xx. de asina quam xp̄s eq̄tauit: ꝙ cum demon voluntatem hoīs pc̄tō possidet quasi ad libitum trahit quo placet. exemplū dans de naui in mari perdito gubernaculo: que ad libitum venti proijcitur. ꝛ sicut qui equo potenter insidet ꝛ rex tyrāni habens possessionē. Quarto discernitur in eo ꝙ inopinate ꝛ subito vehuntur ꝛ immutantur interdum: vt nihil eis obstare possit. Elicitur etiam ex ipsius persone infamia: ꝛ anteq̄ꝫ ad vlteriorem questioneꝫ de maleficijs circa potentiam generatiuam procedamus: q̄ etiam

annexa est. primo soluenda sunt argumenta.

¶ Sequuntur solutiones argumentorum.

Ad argumenta aūt rn̄dendo. Ad primū. ꝙ volūtas hoīs regat a deo sicut intellectus ab angelo bono Pꝫ solutio. Intellectꝰ em̄ sicut tm̄modo illustrat ab angelo bono ad cognitionem veri. vnde sequit amor boni: qꝛ verū ꝛ ens conuertunt. ita etiā intellectus pōt a malo obtenebrari in cognitionē veri apparentis. ꝛ hoc per ↄfusionem specierum principijs sensitiuis. i. virtutibus ꝛ potentijs sensitiuis interioribꝰ representatis. vn̄ sequitur amor inordinatus apparētis boni: puta corporalis delectationis: quam etiā tales querūt. Ad scōm argumentū. ꝙ intra corpora non pn̄t esse illa immutando: partim est verū ꝛ partim nō ꝛ hoc quo ad triplicē immutationē. Non em̄ pn̄t ille immutare ꝗtum ad eductionē alicuius forme: siue substantialis: siue accidentalis. que etiā potius dicēda est ꝓductio ꝗ̄ immutatio sine adminiculo alicuius alterius agētis. aut etiā sine diuina ꝑmissione. Si aūt loquamur de immutatione qualeficatiua vt de sanitate ꝛ infirmitate: sic: vt ex p̄cedentibus ptꝫ pn̄t varias infirmitates etiā vsqꝫ ad ligamē rōnis inmittere: ꝛ sic odiū ꝛ amorē inordinatū ꝓcurare. Pōt etiā addi tertia immutatio: que fit qn̄ angelus bonus vel malus illabi corpori: sicut dicimus ꝙ deus tm̄modo illabit aīe. i. essentie aīe. Sed vbi dicimꝰ ꝙ angelus illabit corpori: p̄cipue malus vt in obsessis. ibi nō illabitur infra terminos essentie corporis: qꝛ sic ille solūmodo qui dat esse. s. deus creator illabi pōt. ꝛ continetur tanꝗ̄ qui hꝫ intrinsecā operationē aīe. Dicit tn̄ illabi corpori qn̄ aliqd operat circa corpus: qꝛ ibi est vbi operat: vt dicit Damascenus: ꝛ tūc opatur infra terminos corporalis ꝗtitatis: ꝛ infra terminos essentie corporis. Unde elicit ꝙ corpus hꝫ terminos duplicis rōnis ꝗtitatis ꝛ essentie. Et est distinctio sicut īter suppositū ꝛ naturā Unde sicut corpori illabi pn̄t: ita ꝛ potētijs affixis organis corporalibus. ꝛ per ↄsequens pn̄t impressiones facere in potētias vnde ꝑ per accidens talis operatio ꝛ impressio resultat in intellectum: cum eius obiectum sit fantasma: sicut color: visus: vt dr in. iij. de anima. ꝛ ↄsequenter per accidens vsqꝫ ad voluntatē: qꝛ volūtas suum obiectū recipit ab ītellectu sub rōne boni. sm

ꝙ intellectus apphendit aliquid: ĩn rõne boniverit apparẽtis Ad tertiũ argumentum cognoſcere cogitatiões cordis eſt du/ pliciter: vel in ſuo effectu: vel vt ſunt in itellectu. Primo modo nõ ſolũ angelus: ꝫ etiã homo cognoſcere põt: ꝫ angelus ſubti lius vt patebit. Naꝫ interdũ cogitatio cognoſcitur: non ſolum per actum exteriorem: ſed etiam per immutationem vultus. et etiam medici aliquas affectiones animi per pulſum cognoſce/ re pñt. Uñ Aug. in li. de diuinatione demonũ dicit. ꝙ aliqñ ho minũ diſpoſitiones: non ſolũ voce ꝓlatas: ſed etiã cogitatione ꝯceptas. ſigna quedam ex aĩo exprimunt in corpore tota faci/ litate ꝑdiſcunt ꝗuis in libro retractationũ hoc dicat nõ eſſe aſſerendũ. qũo hoc fiat: eſtimo ꝙ retractat. Si qs diceret eũ ſen ſiſſe ꝙ cogitationes demon cognoſceret in intellectu. Alio mo do pñt cognoſci cogitationes: ꝓut ſunt in intellectu: ⁊ affectio nes ꝓut ſunt in voluntate. ⁊ ſic ſolus deus cogitatiões cordiũ ⁊ affectiones voluntatũ cognoſcere põt. Cuius rõ eſt: qꝛ volun tas creature rationalis ſoli deo ſubiacet. ⁊ ipſe in eã ſolus ope/ rari põt qui eſt principale eius obiectũ ⁊ vltimus finis. ⁊ ideo ea que in voluntate ſunt: vel ex volũtate ſola dependẽt. ſoli deo ſunt nota. Manifeſtum eſt autem ꝙ ex ſola voluntate depen/ dent. ꝙ actu aliquis aliqua ꝯſideret: qꝛ cum aliquis hꝫ habitũ ſcientie. vel ſpẽs intelligibiles in eo exñtes vtitur eis cum vult. Probatᷣ etiam ex his que dicta ſunt: qꝛ angelus non põt illabi aĩe: ergo non põt per naturã videre ea que ſunt in aĩa. ⁊ ꝗdiu ſunt in intimo aĩe. Uñ qñ arguitᷣ. Demon nõ põt videre cogita tiones cordiũ: ergo nõ põt corda ſeu mẽtes hoĩm ad amorẽ vel odiũ incitare. Dicitᷣ ꝙ ſicut cognoſcit. ſ. per effectus ⁊ ſubtilio ri modo ꝗꝫ homo. ita etiã ſubtiliori mõ põt immutare ad odiũ vel amorem cõmouendo fantaſmata ⁊ intellectum obtenebrã/ do. Eſt etiã aliquid timoroſis ꝯſcientijs ⁊ virtuoſis pro eoꝝ cõ ſolatione aduertenduꝫ: ꝙ immutatio ſenſibilis exterior ⁊ cor/ poralis que cõcomitatᷣ cogitationes hoĩs qñ eſt ita exilis ⁊ in/ determinata ꝙ dyabolus per eam in certã cognitionem cogi/ tationis venire nõ põt: ꝑſertim qñ ſtudijs aut bonis opibus va cant interpellatim ⁊ tales tunc in ſomnis plus vexat: experien tia hoc docet. Qñ eſt ita fortis ⁊ determinata ꝙ per illã põt co gnoſcere cogitationẽ ꝗtum ad ſpẽm: vt ꝙ cogitat de inuidia

vel de luxuria: sꝫ an per eã possit certitudinalr cognoscere q̃tũ ad oẽs circũstantias vtvcꝫ sup̱ talẽ vl' talẽ sub dubio dimittam⁹ sicut ⁊ reperimus nisi qđ verꝝ est ꝙ tales circũstantias ex actibus postmodũ cognoscere põt. Ad quartuꝫ: qꝛ lꝫ illabi aĩe tñ cõueniat deo: tñ illabi corpori ⁊ per ↄ̃ñs potẽtijs affixis corp̃i modo supratacto: hec põt cõuenire angelo siue bono siue malo. vnde amor ⁊ odium in tali hoĩe causari p̃nt. Ad illud ꝙ virtus sensitiua sit dignior q̃ꝫ nutritiua que tñ non põt immutari ab eo Dicendũ ꝙ immo sup̱ vim nutritiuã etiã posset ita vt aliquid citius vel tardius dirigit̃ in os vel in carnẽ: sꝫ ad illđ nõ cooperat̃ sicut ad impediendũ vel agitandũ vires sensitiuas interiores vel exteriores: ⁊ hoc p̱pter suũ lucrũ qđ ex sensuũ deceptione ⁊ intellectus illusione plurimum procurat.

¶ Questio octaua an generatiuã potentiaꝫ seu actum venereũ malefici impedire p̃nt qđ maleficium in bulla continetur.

Secundo eadẽ veritas .s. ꝙ adultere fornicarie ⁊c. amplius existunt malefici ondit̃ per impedimentũ maleficiale super actum g̃natiue potentie ⁊ vt veritas magis elucescat arguitur primo ꝙ non sit possibile: qꝛ si tale maleficium esset possibile posset etiam maritatis ↄtingere qđ si cõceditur tunc cũ matrimonium sit opus dei ⁊ maleficiuꝫ opus dyaboli fortius erit opus dyaboli op̱e dei. Si vero cõceditur ꝙ tantummodo fornicarijs ⁊ non maritatis: tunc redibit opinio quod maleficium nihil sit in re: sed tãtum in opinione hominũ: cuius oppositum in prima q̃ne tactum est: aut dabitur ratio cur istis ⁊ non illis ↄtingere p̃nt: ⁊ cum non videtur subesse alia ratio: nisi quia opus dei matrimonij existit. Et illa ratio secundum theologos non concludit: vt patet in .iiij. dist. xxxiiij. de impedimento maleficiali manet adhuc argumentuꝫ quod opus dyaboli erit fortius opere dei: ⁊ cum hoc sit inconueniens asserere: ergo etiam inconueniens est asserere per maleficium posse impediri actum venereum. Item dyabolus non potest impedire actus aliarum virium naturalium: vt comedendi: ambulandi: erigendi: quod videtur esse verum ex eo quia interimere possent totum mundum. Preterea cum actus venereus equaliter se habet ad omnem mulierem si impeditur: impeditur etiam ad omnem mulierem: sed hoc est falsum

ergo ꝛ primũ ꝙ falsum sit docet experientia cũ tales qui dicũt se maleficiatos sunt potẽtes ad alias lꝫ non ad illas q̃s cognoscere non põt: q꞉ vcꝫ non vult vñ nihil põt in re. In ꝯtrium ꝛ ꝑ veritate est. ca. Si per sortiarias. xxxiij. q. vij. Iteꝫ oim theologoꝝ ꝛ canonistaꝝ sñia vbi tractant de maleficiali impedimẽto matrimonij. Iteꝫ rõ alludit cum maior sit potestas demonis q̃ hoĩs ꝛ homo impedire põt potentiã generatiuam: siue ꝑ herbas frigidissimas siue per alia impedimenta ꝛc. vt quisq̧ imaginari põt: ergo ꝛ demon qui acutioris scientie existit hoc facere peramplius põt. Rñsio ex duobus que supra tacta sunt: veritas satis patere põt licet modus impediendi nõ sit speculatiue declaratus Nam tactum est ꝙ maleficium non est solum in opinione hoim: quasi nihil in re: immo effectus innumeri maleficiales accidere pñt: vere ꝛ realiter deo permittente. Ostensum est etiam ꝙ deus amplius permittit suꝑ vim generatiuam ꝓpter maioreꝫ eius corruptionẽ q̃ suꝑ alios actus humanos Sed de modo quo tale impedimentum ꝓcuratur est aduertẽdum: ꝙ non ꝓcurat solũ circa vim gñatiuam: sed etiã circa vim imaginatiuam seu fantasiam: ꝛ suꝑ hoc notat pe. de pallude in suo. iiij. di. xxxiiij. quinq̧ modos. Dicit eñ ꝙ q꞉ demon ex hoc qꝺ est spũs hꝫ potestatẽ suꝑ creaturã corporalem ad motũ localẽ ꝓhibendum: vel faciendum. Ideo põt corpora impedire: ne sibi appropinquãt directe vel indirecte: interponendo se q̃nq̧ in corpore assumpto sicut accidit sponso qui despõsauerat idolum: ꝛ nihilominus ꝯtraxerat cuꝫ iuuencula: nec ꝓpter hoc poterat eam cognoscere. Scꝺo: modo hoiem inflãmare ad actũ illũ: vel etiã refrigerare ab actu illo adhibendo occulte virtutes reꝝ quas optime nouit ad hoc validas. Tertio modo turbãdo estimationẽ ꝛ imaginationẽ: qua reddit mulierẽ exosaꝫ: q꞉ põt vt dictũ est in imaginationẽ imprimere. Quarto reprimẽdo directe rigorẽ mẽbri fructificationi ꝯgruenti: sicut etiã motũ localẽ reprimere põt. Quinto ꝓhiberi missionẽ spũum ad membra in q̃bus est virtus motiua. quasi intercludẽdo vias seminis ne ad vasis gñationis descẽdat: vel ne ab eis recedat: vel ne excidat: vel emittatur: ꝛ multis alijs modis. Et subdit de hoc qꝺ supra tactum est ab alijs doctoribus ꝯcordando dicẽs. Plus eñ permittit deus suꝑ hunc actũ per quẽ primũ peccatũ diffun

ditur: q̄ sup alios actus humanos: sicut et sup serpentes: q̄ magis incantationibus deseruiunt q̄ alia aīalia. et post pauca dicit. Idez etiam de muliere est: qr potest imaginationez eius sic dementare: vt exosum habeat virum q pro toto mundo non pmittit se cognosci. Postvult dare rōnem quare plus maleficiuntur viri circa talem actum: q̄ mulieres. et dicit q qr tale impedimentū fit interdum per obstrusionem vasis. vel etiam per motum localem reprimendo frigorē membri: que potius et facilius in viris contingere pn̄t. ideo plures viri maleficant̄ q̄ mulieres. Posset etiam quis dicere q ideo qr plures mulieres. vl̄ etiam in despectum hoc faciunt mulieres coniuncte: vt vtrobiq3 faciant occasionē adulterandi. dum vir alias cognoscere potest: et nō ppriam et similiter vxor etiā alios habeat querere amatores. Addit etiam q deus pmittit amplius seuire peccatores q̄ in iustos. Unde angelus dixit thobie. In illos qui libidini vacant accipit demonum potestatē: s3 etiā aliqn̄ in iustos: sicut in iob: sed non circa vim generatiuam ppter que debēt facere ɔfessiōes et alia bona ne ferro manēte in vulnere frustra sit medicinam apponere. Hec Pe. sed de amotione talis effectus patebit in tertia parte operis.

¶ Incidentaliter aliqua dubia declarantur.

Incidentaliter vero si querit̄. Quare actus ille aliqn̄ impeditur respectu vnius mulieris: et nō respectu alterius: Rn̄sio fm Bonauenturā hec est: vel qr sortileg9 seu malefica ad hoc respectu psone determinate dyabolū immutauit. vel qr deus respectu psone cuiuslibet impedire nō permittit. Occultum em̄ dei iudicium hic latet. vt patet in vxore Thobie. Et addit. si querit̄ qūo dyabolus hoc facit? Dicendū q impedit gn̄atiuam: non impedimento extrinseco ledendo organū: sed extrinseco impediendo vsum. vn̄ qr est impedimentū artificiale nō naturale. iō pōt impedire ad vnā qō non ad alias. vel tollendo excitationē ɔcupiscētie ad illam et nō aduersus aliam. et hoc per virtutē propriam vel herbam: vel lapidē: vel per aliquā naturam occultā. Et hec cōueniunt cū dictis Pe. de palu. Preterea cū in potētia talis actus beneq3 ex frigiditate nature seu naturali defectu cōtingit. Si querit̄ qūo pōt discerni q ex maleficio vel non male

ficio ꝯtigerit? Rñdit Po. in summa. lꝫ hoc nõ sit p̄dicandū pu blice qñ virga nullatenꝰ mouet. ⁊ nunq̄ȝ potuit cognoscere. ⁊ h̄ est signū frigiditatis: sꝫ qñ mouet ⁊ erigit. pficere aūt non pōt est signū maleficij. Notādū insup ꝙ nō solū fit maleficiū ne qs actū illū exercere valeat: sꝫ etiā aliqñ fit ne mulier ꝯcipiat vel vt aborsum faciat. Sꝫ nota ꝯm canonū sanctiones. ꝙ quicūq̄ ppter vindicte libidinē explendā: vel ppter odiū aliqd fecerit viro vl' mulieri: ppter qd̄ nō posset gñare vel ꝯcipere: reputat̄ homicida. extra de homi. si aliqs. Et nota ꝙ cōiter loquitur ca. de amatoribꝰ seculi. qui suis amasijs per pocula ne ꝯfusionem incurrant talia pcurant. vel etiam per certas herbas naturā nimiū infrigidātes absq̄ȝ auxilio demonū. vñ penitētes sicut homicide sunt puniendi. Malefici aūt per maleficia talia pcurātes sunt ꝯm leges vltimo supplicio puniende. vt. s. in. j. q. tactū est. Et p solutione argumentoꝝ vbi difficultat̄ an matrimonialiter ꝯiunctis talia ꝯtingere possint. Est vlterius aduertendū ꝙ lꝫ ex his que tacta sunt nō pateat sup hoc veritas. tñ vere ⁊ realiter illis in matrimonio: sicut ⁊ extra ꝯtingere pñt. Et prudēs lector qui copiam libroꝝ hꝫ inueniet: tā apud theologos q̄ȝ canonistas: p̄cipue extra. ⁊ in materia de frigidis ⁊ maleficiatis. ⁊ in. iiij. di. xxxiiij. mutuo ꝯcordantes: ⁊ duos errores reprobātes. p̄sertim circa matrimonial'r ꝯiunctos: qui sentire videbantur ꝙ tale maleficium non posset ꝯtingere inter matrimonial'r ꝯiūctos motis illis rōnibus ꝙ dyabolus nō posset opa dei destruere. Et primus error qui ab eis reprobat̄ est ꝯ illos qui dicebant maleficiū nihil esse in mundo: sed tm̄ esse in opinione hominum. qui ex ignorantia cārum occultarum: ⁊ quas etiaꝫ nullus hoīm scire pōt aliquos effectus naturales maleficijs imputabāt: quasi illos efficerent non occulte cause: sed demones per se: vel maleficos: ⁊ hic error: lꝫ ab oibus alijs doctoribꝰ sub simplici falsitate reprobat̄. tñ a sancto Tho. acrius impugnatur. vbi ipsum tanq̄ȝ heresim condemnat dicens. ꝙ hic error ex radice infidelitatis procedit. ⁊ qꝛ infidelitas in xp̄iano heresis dicitur: ideo tales vt heretici merito suspecti sunt. De qua materia etiam in. j. q. tactū est. lꝫ ibi non taliter sit declaratum. Naꝫ si quis alia dicta doctoris sancti in alijs locis considerat. rationes inuenit. quare asserit taleꝫ errorē ex radice infidelitatis pro

cedere. Nam in q̄onibus de malo vbi tractat de demonibus: et
in .q.j. an demones habeāt corpora naturalr̄ sibi vnita. Inter
alia que ibi recitant: mētio de illis qui singulos effectus ad vir
tutes celestium corpoꝝ. quibus et subesse dicebāt occultas cās
effectum inferioꝝ dicens. Considerandū est ꝙ peripatetici ari
stotelis sectatores non posuerūt demones esse: sed ea que attri
buunt demonibus dicebant prouenire ex virtute celestium cor
porū et aliarum naturalium rerum. Unde Aug. dicit x. de ciui
dei. porphirium visum fuisse. ꝙ herbis et lapidibus et animāti
bus: ac sonis certis et vocibus: ac figurationibus atq; figmen
tis, quibusdam etiam obseruatis in celi cōuersione motibus si
derum fabricari in terra ab hominibus ptātes syderū idoneas
varijs effectibus exequendas. Ex quibus apparet error ꝙ oīa
reducebāt in cās occultas syderum: et demones tm̄modo fabri
carent ex opinione hoim. Sed ꝙ hec positio sit falsa: manifeste
pbat sanctus Tho. ex hoc ibidem. ꝙ reperiunt alique opera
tiones demonū: que nullo modo pn̄t ex aliqua naturali cā pce
dere: puta ꝙ aliquis obsessus a demone loquat linguā ignotā
et multa alia inueniuntur opera demonū. tam in arrepticijs q̄z
nigromanticis artibus: que nullo modo pn̄t: nisi ex aliquo itel
lectum pcedere ad minus bona sm naturam. lz mala sm volū
tatem. Et ideo coacti fuerūt pp̄ter incōuenientia tacta: alij phi
losophi ponere demones eē lz post in varios errores iciderūt:
alijs putantibus aias hoim a corporibus exeuntib9 demones
fieri. Unde et multi aruspices pueros occiderunt: vt aias eoꝝ
suos cooperatores haberent. et plures alij errores recitantur.
Unde ptz ꝙ non immerito doctor scūs dicit talem opinionem
ex radice infidelitatis pcedere. Si cui plz legat Aug. in. viij. et
ix. de ciui. dei super varios errores infidelium circa naturaz de
monum: quare etiam communis ratio omnium doctorum que
in prefata distinctione allegatur contra huiusmodi errantes.
scilicet qui maleficium aliquid esse negantes magne est effica
cie in sententia: licet breuis sit in verbis. vbi dicunt quod qui
maleficiuz nihil esse in mundo asserunt: contrariant omniū do
ctorum sententijs: et sacre scripture declarantes demones esse:
et demones habere ptātem supra corpora et supra imaginatio
nes hoim deo permittente, vnde et per eos malefici mira ope

rari pñt circa creaturas. Un̄ ⁊ merito ipsoꝝ demonū instīa: ⁊ ad quoꝝ instantiā demones interdū ad creaturaꝝ nocumenta operant̄ malefici dicunt̄. Et quidē q̄ per reprobationē huius primi erroris a doctoribus non fit mētio de matrimonialr̄ cō/iunctis: tn̄ per reprobationē scd̄i erroris hoc ptꝫ. Dicunt em̄ q̄ alioꝝ error erat. q̄ lꝫ maleficiū esset ⁊ abūdaret in mūdo: etiā ꝯ carnalē copulā. tn̄ q̄ nullū tale maleficiū pōt censeri ꝑpetuum ideo nunq̄ȝ dirimeret matrimoniū iam ꝯctum. Ecce q̄ mentio fit de matrimonialr̄ ꝯiunctis. Improbando aūt hunc errorem lꝫ declarare hoc non deseruiat ad ꝓpositum: tn̄ ꝓpter eos qui copiā libroꝝ nō habēt. Notandū q̄ improbāt per hoc q̄ talia asserere dicūt esse ꝯ experimentū ⁊ ꝯ iura antiqua ⁊ noua. Un̄ dant talē catholici doctores distinctionē: q̄ impotentia ex maleficio ꝓcreata: aut est tp̄alis: aut ꝑpetua. Si tp̄alis: tūc nō impedit. Tūc aūt ꝓ̄sumitur esse tp̄alis qn̄ infra spaciū triū annoꝝ cohabitātes: ⁊ q̄ȝtum pn̄t operam dantes: siue per ecclesiastica sacramenta: siue per alia remedia sanari pn̄t. Si vero nō sanē/tur aliquo remedio: extūc presumit̄ esse ꝑpetua: ⁊ tunc aut precedit matrimonij cōtractionem ⁊ ꝯsummationē: ⁊ sic impedit matrimoniū ꝯhendum: ⁊ dirimit iam contractū aut sequit̄ matrimonij ꝯtractionem: sednon ꝯsummationē. ⁊ sic etiā vt dicūt aliqui dirimit matrimoniū iam ꝯtractum. dr̄ em̄. xxxiij. q. j. c. j. q̄ ꝯiugium confirm... officio. s. carnis: vt dicit glo. aut sequit̄ matrimoniū ꝯsumm...: ⁊ tunc vinculū matrimoniale nō di/rimit. plura ibi notan̄. extra de frigid. ⁊c. per hosti. ⁊ gotfre. ⁊ ⁊ docto. etiā theologis vbi. s̄. Ad argumēta. Ad primū. satis ptꝫ ex his que dicta sunt. Nam primo q̄ dei opa pn̄t destrui ꝑ opa dyaboli si maleficium posset inter ꝯiugatos ꝯtingere. nō valet instantia. immo oppositū ptꝫ: cū nihil possit dyabolꝰ ni/si deo permittente. Item q̄ nō per violentiā destruit vt tyran/nus: sed pꝰ quandā artē extrinsecā. vt. s̄. patuit. Ad scd̄m. patuit s̄. quare potius deus permittit super hunc actum venereum q̄ȝ super alios actus. potest etiam super alios quando deus per/mittit. Unde non valet q̄ perimat mundum. Ad tertium. simi/liter patet ex dictis.

¶ Questio. ix. An malefice ꝓ̄stigiosa illusiōe operant̄ circa mē/bra virilia quasi illa oīo sint a corporibus euulsa.

Tertio eadē veritas declarat̄ p̄ diabolicas opatio
nes circa mēbꝛuȝ virile cui⁹ rei veritas vt magis
elucescat q̄rit̄. An malefice valeant mēbꝛa virilia
ꝟtute demonū vere ꝛ realiter vel solūmō pstigio-
sa apparitiōe auferre: ꝛ arguit̄ ꝙ vere ꝛ real'r p ar
gumentū a foꝛtioꝛi. Maioꝛa pn̄t demones vt hoīes occidere
vel localiter trāsferre: vt supꝛa patuit de Job. ꝛ thobie. vij. vi-
ris occisis: ergo etiā pn̄t mēbꝛa hoīs vere ꝛ real'r auferre. Pꝛe
terea glosa sup illō ps. Immissiōes p angelos malos. De⁹ pu-
nit p malos angelos sicut ppl'm israeliticū sepe puniuit varijs
lāguoꝛib⁹ vere ꝛ realiter coꝛpib⁹ immissis: ergo ꝛ hmōi infir
mitates circa mēbꝛū tale immittere pōt. Si dicat̄ ꝙ pōt diui-
na pmissiōe: tūc sic in pcedētib⁹ dictū est ꝙ de⁹ ampli⁹ pmittit
vim generatiuā maleficiari ppter pmā coꝛruptionē peccati: q̄
p actū generātē in nos deuenit: ergo etiā ampli⁹ pmittit super
mēbꝛū illi⁹ potentie generatiue vt ipm totaliter auferat. Pꝛe-
terea maioꝛ fuit ꝯuersio vxoꝛis loth in statuā salis. Gen̄. xix. q̄
auferre mēbꝛū virile: sȝ illa fuit vera ꝛ realis ꝛ nō apparēs cō-
uersio: qꝛ adhuc visibiliter vt dꝛ superest illa statua. Et factū fuit
p malū angelū vt coacti a bonis qui pꝛius cecitate eos pcusse
rāt vt ostiū dom⁹ inuenire non possent. sicut etiā alie punitio-
nes sodomitarū: qꝛ ꝛ glosa ibidē asserit ipāȝ etiā illo vitio in-
fectā: ergo ꝛ ista facere pn̄t. Pꝛeterea q̄cunqꝫ pōt inducere foꝛ
mā naturalē pōt ꝛ illaȝ auferre. Sȝ demones foꝛmas natura-
les plures induxerunt: vt ptȝ de magis pharaonis: q̄ virtute
demonū ranas ꝛ serpētes fecerūt. Item Augu. in li. lxxxiij. q.
dicit ꝙ oīa q̄ visibiliter fiunt etiaȝ per inferioꝛes ptātes aeris.
Hec nō absurdi fieri posse creduntur: sȝ hoc pn̄t facere hoīes
vt aliq̄ arte vel incisiōe mēbꝛū auferat̄: ergo ꝛ demones ista fa
cere inuisibiliter qō alij visibiliter pn̄t: sed ꝯtra Augu. xviij. de
ci. dei. Nō est credēdū etiā hoīs coꝛp⁹ demonū arte vl' potesta
te in bestiali liniamēta posse ꝯuerti: ergo etiā a simili non pōt
auferre hoc qō ad veritatē coꝛpis humani deseruit. Itē. iij. de
tri. dicit. Nō est putādū istis trāsgressoꝛib⁹ angelis ad nutum
seruire hāc visibiliū rerū materiā sȝ soli deo. Rn̄sio. Nulli du-
biū quin malefice q̄dā mira opant̄ circa mēbꝛa virilia: vt ex vi
sis ꝛ auditis plurimoꝝ immo ꝛ ex ipa publica fama ꝯstat de

hoc per sensum visus aut tact⁹ veritas illi⁹ mēbri cognosce-
batur. qd̄ qualiter fieri pōt. Dicendum q̄ licet dupliciter fieri
possit: scilicet vere ꝛ realiter vt argumenta prima tetigerunt ꝛ
prestigiosa operatione: ea tamen que a maleficis fiūt circa hu
iusmodi non fiunt nisi prestigiosa illusione: que tamen illusio
non habet locum in imaginatione patientis: quia imagina-
tio eius potest vere ꝛ realiter estimare aliquem rem non esse p̄
sentem: licet per nullam operationē sensus exterioris scilicet
visum aut tactum percipit esse presentem. Unde potest dici ve
ra ablatio membri ex parte imaginationis patientis: licet nō
ex parte rei q̄ qualiter fit sunt plura notāda. Primo duo mo-
di quibus ista fieri possunt. Nō mirum q̄ diabolus sensus hu
manos exteriores decipere pōt: q̄ interiores de quibus supra
tactū est illudere pōt formas reseruatas educēdo ad principa-
lia sua sensitiua: decipit aūt eos in sua naturali opatiōe vt qd̄
visibile est fit illi inuisibile: tāgibile: intāgibile: audibile inau-
dibile: ꝛ sic de aliis. Hec autē veritas illa nihil ponit ex parte
rei q̄ oīa fiunt ex immutatione organoꝝ destruentium ad vi-
sum auditū ꝛc. vt sunt oculi ꝛ man⁹ q̄bus immutatis iam falli
tur sensus iudicium. Possumus ista ex naturalib⁹ quibusdam
demonstrare: nā sicut vinum dulce ꝓpter infectionē lingue in
febricitāte videtur amarum: vñ gustus decipitur nō ex parte
rei sed ex parte humorū. Ita ꝛ ibi nulla deceptio ex parte rei
quin ibi sit virga adherens: sed deceptio ex parte organi sen-
sus. Iterum sicut supra dictum est de vi generatiua illam impe
diendo per impositionē alicuius alterius corporis eiusdem
coloris ꝛ apparentie: ita ꝛ aliquod corpus planum figuratū
colore carneo interponere possunt inter visum aut tactum ocu
lorum ꝛ manuum: ꝛ inter ipsum verum corpus patientis ita
q̄ suo iudicio nihil valeat videre ꝛ sentire nisi corpus planū
ꝛ nullo membro interruptum. Videātur dicta sancti Thome
in. ij. di. viij. arti. v. de prestigiosis illusionibus: ꝛ similiter se-
cunda secunde. q. xcj. ꝛ in questionibus de malo: frequenter al
legans illud August. in lib. lxxxiij. q. serpit hoc malum demo-
nis per omnes additus sensuales dat se figuris: accommodat
se coloribus. adheret sonis: odoribus se subijcit: infundit se sa
poribus. Preterea alludit ratio: q̄ non solū per interpositio-

nem alicuius corporis plani non membrato talis illusio pre-
stigiosa in vidente et tangēte fiat: imo et p modū quo certi spūs
seu species reseruati educunt̄ ad sua principia sensitiua interio
ra. s. ad imaginationē et fantasiaz. vñ ɔtingit aliquid imagina
ri: ac si primo eliciat̄ ex sensu interiori. Nam vt in precedenti
questione tactū est. Demones virtute ppria possunt localiter
corpa mutare: ex trāsmutatiōe aūt spirituum et humorū: etiaz
ſm nature opationē cōtingūt. aliqua ſm imaginationem vel
sensum videri naturaliter dico: quia et phus in de som. et vigil.
assignans causam apparitiōis somnioꝝ dicit. ꝙ cum aial dor
mierit descendente plurimo sanguine ad principiū sensitiuum
simul descēdunt mot⁹ siue impressiōes relicte ex sensibiliū mo
tionibus: q̄ in spiritibus sensibilibus cōseruant̄. Termini fue
runt superius declarati: ita ꝙ tūc aliqua appareant: ac si tunc
primo a reb⁹ exterioribus sensus immutarent̄. Et qr hoc natu
ra facere pōt a fortiori diabolus formas seu species corporis
plani et non mēbro virili organisato educere pōt ad vim fan-
tasticam et imaginatiuā: vt inde sensus iudicent: ac si in rerum
veritate ita esset. Per hūc etiā modū vt patebit inferius homi
nes videntur aialia: cum tñ non sint in rerū veritate.

Ecūdo notādi sunt alij modi faciliores ad intelli-
gendum et predicandum. Nam qr prestigiuz nihil
aliud est ſm Isido. viij. etymol. ca. ix. q̃ꝫ sensuum q̄
dam delusio: et p̄sertim oculorum. Unde et dr a pre
stringo: qr aciem oculorum prestringit: ita vt res vi
deantur aliter esse q̃ꝫ sint. Et vt alexāder de ales dicit parte. ij.
Prestigium proprie sumptum est illusio demonis: que nō ha-
bet causam ex parte mutationis rei: sed solūmodo ex parte co
gnoscētis q̄ deluditur: siue quantum ad interiores sensus: siue
quantum ad exteriores. Unde in genere: loquendo etiam de
humana p̄stigiosa arte dicam⁹. Tribus modis pōt fieri. Una
absq̄ꝫ demonibus: et illa potius dr delusio: quia artificialiter
fit agitatiōe hoim ostendētium vel occultātiuz aliquas res. si-
cut fit in traiectionib⁹ p ioculatores vel per mimos. Ali⁹ mo-
dus fit etiam sine virtute demonum: vtpote naturaliter virtu-
te corporum naturalium: vel etiam mineralium. q̄ qui habent
pñt ſm quādā ꝟtutē hmōi reb⁹ inditā rē ostendere vel facere

apparere nō sicut est. Un̄ Tho. pria parte. q. cxiiij. ar. iiij. ⁊ ſm alios plures q̄dā herba succēsa seu accensa fumigās facit trabes apparere serpētes. Terti⁹ modus delusiōis est q̄ fit p̄ demones: deo tn̄ pmittēte. Habēt em̄ demones ex natura: vt patuit quādā ptātē sup̄ quasdā res inferiores: quas pn̄t exercere circa illas qn̄ de⁹ sinit: vt tūc etiam res appareāt aliter q̄ sint. Pro quo notādū tertio q̄ demon pōt quinq̄ modis illudere aliquē q̄ indicat rē aliter q̄ est. Primo artificiali traiectione: vt dictū est: q̄ quicquid hō scit: p̄ artē melius ipse scire potest. Scdo modo: naturali applicatiōe alicui⁹ rei: put dictū est per interpositionē alicui⁹ corporis vt alterū occultet: vel etiam ex fantasijs hoim illas pturbando. Tertio modo: vt qn̄ in assum pto corpore ostēdit se esse aliquā rem q̄ nō est. sicut Gregorius in primo dialogorū narrat de moniali: q̄ comedit lactucā: q̄ tn̄ vt ipse demon fassus fuerat: lactuca nō: sed demon in lactuce specie: aut in ipsa lactuca erat. vel etiā contigit Antonio in massa auri: quā in deserto repperit. vel etiā qn̄ hoiem verum tegit ⁊ facit vt brutū aial videatur: prout iam dicet. Quarto modo: vt qn̄ turbat organum visus: vt videat res nubilosa q̄ est clara: vel econuerso: vt vetula appareat iuuencula. Nam ⁊ post fletū apparet aliter lumen q̄ ante. Quinto mō vt in imaginatiuā potentiā operādo ⁊ trāsmutationē specierum sensibiliū p̄ cōmotionē humor̄: vt supra tactum est faciēdo. vt tunc quasi recentes ⁊ noue apparitiones in ipsis potentijs sensitiuis causent. Et sic trib⁹ vltimis modis demon illudere potest prestigiosa arte sensus hois. ⁊ etiā scdo modo. Un̄ nulla difficultas quin membrū virile occultare p̄stigiosa arte velit. Euidens iudiciū siue experimētum qd̄ nobis in officio inquisitionis existētib⁹ reuelatum fuit infra ponet: vbi de his ⁊ alijs factis plura recitantur in secunda parte tractatus.

¶ Quomodo maleficiū a defectu naturali pōt discerni.

Incidentalis q̄stio cū certis alijs difficultatibus. q̄ sequitur. Petro ablatū est membrum. ignorat antē an p̄ maleficium seu al's diuina permissiōe p̄ demonis potentiam sit ablatum? sunt ne modi cognoscēdi ⁊ discernendi inter ista? Rn̄deri pōt q̄ sic. Prio q̄ tales quibus accidunt vt plurimū sunt adulteri: seu al's for-

nicarij. Un̄ dum amasijs non ad nutum seruiunt: seu eas relin
quere volunt alijs adherendo: tunc in vindictam talia procu
rát: aut al's potentiam illius mēbri amputant. Scdo cogno-
scitur per hoc ꝙ non est durabile. Nam si non sit ex maleficio
tūc non est durabile sed qn̄qꝫ redibit. Sed hic iterum suborit̄
dubitatio. an hoc sit ex natura maleficij ꝙ nō sit durabile. Re
spondetur ꝙ potest esse perpetuū ꝛ durare vsqꝫ ad mortem: si
cut etiam de impedimento maleficiali in matrimonio. Judi-
cant canoniste ꝛ theologi ꝙ reperitur tpale perpetuū. Nā di
cit Goffre. in summa Maleficiū non pōt solui semꝑ per illum
q̄ fecit: vel qꝛ est mortuus: vel qꝛ nescit delere ipm: vel qꝛ male
ficium est perditū. Un̄ a simili dicere possumꝰ ꝙ maleficiū pe-
tro illatum erit perpetuum: vel qꝛ illa malefica q̄ fecit non po
test eū sanare. Sunt em̄ malefice in triplici genere. Nā quedā
sanant ꝛ ledunt: q̄dam ledunt sꝫ sanari nequeunt. Quedā tā-
tūmodo sanare videntur: id est lesiōes amouere vt inferius pa
tebit. Sic enim nobis contigit. Nā due malefice mutuo rixā-
tes dum vna alteri improperaret: vna dixit. Non sum tā pessi
ma sicut tu: qꝛ quos ledo sanare scio. Uel etiā durabit vbi an-
te eius sanationem malefica discederet vel locum mutādo: vel
ab hac vita discedendo. Nam ꝛ sanctus Tho. dicit Malefi-
ciū quodlibet ita pōt esse perpetuū ꝙ nō pōt habere humanū
remediū: qꝛ ꝛ si habet remediū nō est tn̄ hoc homini notuꝫ vel
licitum: licet deus possit prestare remedium per sanctuꝫ ange-
lum demonem: licet non maleficā cogēdo. Uerūtamē summuꝫ
remedium ꝯtra maleficium est penitentie sacramētū: extra de
frigid. Nā ꝛ infirmitas corꝑalis sepe ꝓuenit ex pctō: extra de
peni. cum infirmitas qualiter etiam maleficia sint auferenda:
patebit in tertia parte tractatus. ꝛ in secunda parte, capitulo.
vj. tres alie differentie tanguntur.

¶ Solutiones argumentorum.

Patet ad primum ꝙ nulliꝰ dubium quin sicut deo
ꝑmittēte occidere possunt hoīes: ita vt mēbruꝫ
illud seu alia auferre pn̄t vere ꝛ realiter. Sꝫ tūc
demones nō operant̄ per maleficas: de quibus
iā mentio habet̄. Et per hec etiā ad secūdum pa
tet solutio. Sed ad illud ꝙ qꝛ deus ampliꝰ per-

mittit vim generatiuā maleficiare propter ⁊c. ergo etiā pmitti
tur vt illō mēbrū vere ⁊ realiter auferat. Non valet vt semper
hoc fiat. Qr non esset p modū maleficij hoc fieri: nec etiā male
fice hoc affectāt dum talia opant: ꝙ nō habeāt potestatē resti-
tuēdi mēbrū qñ volūt ⁊ sciūt. Ex quo ptʒ ꝙ nō vere ſʒ pstigio-
sa arte aufert. Ad tertiū de ꝯuersione vxoris loth dicimꝰ vera
fuit ⁊ nō pstigiosa arte: nūc aūt loqmur de arte pstigiosa. Ad
quartū ꝙ demones pñt inducere aliquas formas substātiales
ergo etiā auferre. Dicit quātum ad magos pharaonis ꝙ fece
rūt veros serpētes ⁊ pñt demones circa aliq̄s impfectas crea-
turas adminiculo alicuiꝰ alteriꝰ agētis aliquos effectꝰ pduce-
re q̄ nō pñt circa hoīes: de q̄bus deo magis est cura. Juxta il-
lud. Nunqd deo cura est de bobus. Pñt tñ semp vt dictuʒ est
deo pmittēte hoībꝰ etiā nocere vere ⁊ realiter aut etiā pstigio
sa arte: ⁊ p hec etiā ptʒ solutio ad vltimum argumentum.

¶ Questio decima An malefice opant circa hoīes in bestiales
formas prestigiosa arte illos transmutando.

Quarto ipsa veritas declarat: vbi etiā hoīes trās-
formāt in bestias qō q̄liter fiat arguit ꝙ non sit
possibile hoc fieri. xxvj. q. v. Epi ex ꝯsilio acqui-
rensi. Quisq̄s credit posse fieri aliquā creaturaʒ
aut melius aut deteriꝰ immutari aut trāsforma-
ri in aliā speciem vel aliā in silitudinem: nisi ab ipso creatore
q̄ oīa fecit ⁊ p quē oīa facta sunt: pculdubio infidelis est ⁊ pa-
gano deterior: ⁊ vtamur argumētis sancti Tho. in. ij. sentē. di.
viij. An demones possunt iprimere in sensus corpales presti-
gijs deludendo. Ubi primo arguit ꝙ non. Naʒ illa forma be
stie q̄ videtur oportet ꝙ sit alicubi ſʒ non pōt esse tñ in sensu:
qr sensus nō hʒ aliquā speciem nisi a rebꝰ acceptā: ⁊ ibi nō est
vera bestia p authoritatē cañ. allegatā nec iterum pōt esse i re
q̄ videt: sicut ꝙ mulier videat bestia qr due forme substātiales
non pñt esse in eodē simul ⁊ semel: ergo cuʒ illa forma bestie q̄
videt nullibi possit esse: ideo nulla prestigiosa illusio in oculo
videntis fieri pōt: cū visio p aliquaʒ formā necessario habeat
terminari. Preterea si dicat ꝙ forma illa sit in aere circūstante
hoc nō pōt esse: tū qr aer nō est susceptiuus alicuius forme seu
figure: tum etiā qr nō semp vnus ⁊ idē aer circa illā psonam p-

transformatio

pter fluxibilitatem manere potest:precipue qñ mouetur:tum etiam quia sic videretur ab omnibus talis transformatio qđ tñ non fit:qꝛ demones nõ videntur ad minus sanctoꝝ viroꝛũ visiones decipere. Preterea sensus visiuus seu potentia visiua est potentia passiua.sȝ omne passiuum mouetur ab actiuo sibi proportionato:actiuum autem proportionatum sensui est duplex. Unum quasi originans actum.s.obiectum. Aliud autem quasi deferẽs sicut medium:sȝ forma illa que videtur non põt esse obiectũ sensus:neqȝ etiam mediũ quasi deferens. De primo.s.ꝙ non põt esse obiectum:qꝛ a nulla re sumi põt.vt in p̄cedenti argumẽto tactũ est cum nõ sit in sensu a re accepta nec in ipsa re nec etiã in ipso aere quasi in medio differente vt pri⁹ tactum est in tertio argumento. Preterea si demõ mouet vim cognitiuam interiorem aut hoc facit se obyciendo virtuti cognitiue:aut hoc facit immutando ipam.non autẽ hoc facit se obijciendo qꝛ oporteret ꝙ vel assumeret corpus:⁊ sic nõ posset interius ingredi ad organum imaginationis:cuȝ duo corpora nõ sint simul in eodẽ loco neqȝ in assumendo fantasma. quod etiã esse non põt:qꝛ fantasma non est sine quãtitate. Similiter etiam non põt hoc facere immutando quia aut immutaret alterando:quod videtur non posse facere:quia omnis alteratio fit per qualitates actiuas quibus demones carent:aut immutaret transmutando siue localiter mouendo:qđ videtur esse incõueniens duabus rõnib⁹. Primo q̄dem qꝛ transmutatio organi nõ posset fieri sine sensu doloris. Scđo qꝛ ſm hoc demon nõ ostẽderet hmõi nisi nota.cũ tñ Augu.dicit:ꝙ ostẽdit hmõi formas ⁊ notas ⁊ ignotas:ergo videt ꝙ demones nullomõ possunt imaginationẽ vel sensuȝ hoĩs decipere. Sȝ contra Augu.xviij.de ci.dei dicit ꝙ transmutatiões hoĩm in aĩalia bruta q̄ dicuntur arte demonũ facte non fuerũt ſm veritatem:sed solũ ſm apparẽtiam. Hoc aũt fieri non posset si demones humanos sensus trãsmutare non possent. Preterea alludit ⁊ authoritas Aug.in li.lxxxiij.q.q̄ etiam prius allegata fuit:serpit hoc malum demonis p omnes addit⁹ sensuales ⁊c. Responsio si lector voluerit sup modum trãsmutandi inspicere inueniet in.ij.parte operis.c.vj.varios modos. Ad presens tãtũmodo scholatice pcedendo:dicam⁹ triũ doctoꝝ sentẽtias

fantasma

concordātes in eo ꝙ diabolus pōt fantasiā3 hoīs decipere vt hō verus aīal videat: inter quas etiā vltima subtilioꝛ ceteris ꝗ̄ sancti Tho. est. ⁊ pꝛima est dñi Antonini. j. parte summe ti. v. c. §. v. declarātis ꝙ diabolꝰ fantasiā hominis ad decipiēdū qñq3 opatur. ⁊ pcipue circa illusionē sensuū: ⁊ declarat natura li rōne canonis authoꝛitate ⁊ expimētoꝝ multiplicitate. Primū sic. Coꝛpa naturaliter subdunt ⁊ obediunt nature angelice ꝗ̄tum ad motū localem. Angeli autem mali etiā si amiserūt gratiā nō tñ virtutem naturalē: vt sepius supꝛa tactum est. Cū autē potentia fantastica siue imaginatiua sit coꝛpoꝛalis id est affixa oꝛgano coꝛpoꝛeo naturaliter subditur etiam malis: vt possint eam transmutare causando varias fantasias ex descensione humoꝛum ⁊ spirituum ad pꝛincipium sensitiuum pꝛocurata ab eis: hec ille: ⁊ subdit. Patet ⁊ ex hō canone. xxvj. q. v. epi. Illud non est omittendum ꝙ quedam scelerate mulieres post sathan retro conuerse demonum illusionibus ⁊ fantasmatibus seducte credunt se ⁊ pꝛofitentur cu3 diana hoꝛis nocturnis dea paganoꝛum: vel cum herodiade ⁊ cum innumera mulierum multitudine equitare super quasdam bestias et multa terrarum spacia intempeste noctis silentio pertransire ⁊ infra. Quapꝛopter sacerdos pꝛedicare debet populo dei: vt nouerint omnino falsa esse ⁊ non a diuino sed a maligno spiritu talia fantasmata mētibus fidelium interrogari. siquidem ipse sathanas trāsfoꝛmat se in diuersarum personarum species atq3 similitudines: ⁊ mētem quam captiuā tenet in somnis deludēdo per deuia queq3 deducit. Et quidem intellectus huius canonis in pꝛima questione tactus est quo ad quatuoꝛ ꝗ̄ pꝛedicāda sunt. Sed ꝙ non valeāt etiam vehi vbi hoc affectant ⁊ nō impediuntur diuina virtute. sic non esset verus intellectus qꝛ sepissime homines inuiti ⁊ non malefici per multa terrarū spacia coꝛpoꝛaliter transferantur. Sed quia vtroq3 modo potest fieri sequitur in pꝛefata summa. ⁊ in. c. nec mirum ea. q. Augu. narrat ꝙ in libꝛis gentilium legitur de quadam maga dicta circes: que socios vlyxis mutauerat in bestias ꝙ magicis pꝛestigijs potius fingebatur: ꝗ̄ in rerum veritate compleret alterando fantasias hoim. patet hoc etiam per plura exēpla. Legitur enim in vitaspatrum ꝙ quedam iuuēcula quia assentire

noluit cuidaz iuueni de turpitudine eã sollicitanti: ipe iuuenis turbatus ex hoc a quodam iudeo pcurauit maleficium fieri ꝫ illam: quo peracto mulier conuersa est in equam: que ꝯuersio non fuit ẜm rei veritatē: sed ẜm ludificationē demonis immutã tis fantasiã ⁊ sensum ipsius mulieris ⁊ aspicientiū eã vt videret equa que erat vera mulier. vnde ducta ad beatū Machariū nō potuit dyabolus ita opari ꝙ illuderet sensus eius sicut alioꝝ ppter suã sanctitatem: nam sibi videbat mulier vera non equa cuius tandem orone liberata est ab illa illusione: dicens hoc si bi accidisse: qꝛ non vacabat diuinis: nec frequētabat sacra vt di cebat. iō dyabolus ptãtem habuerat sup eã: ⁊ si al's esset hone sta. Pōt igit dyabolus p cōmotionē interioꝝ spūum ⁊ humoꝝ opari ad immutandū actū ⁊ potētiam nutritiue: sensitiue: ⁊ ap petitiue. ⁊ cuiuscūqꝫ potentie corpalis: organo vtentis ẜm bea tū Tho. j. pte. q. xci. Sicut credi pōt fuisse gestum super symo nē magū in incantationibus suis: que de eo narrant. Sꝫ nihil hoꝝ pōt dyabolus facere nisi deo permittente. qui cum ange lis suis bonis frequenter reprimit malitiam eius decipere nos ⁊ nocere querentis. vñ dicit Aug. loquēs de maleficis. Hi sunt qui pmissu dei elementa ꝯcutiunt: hoīm mentes pturbant mi nus ꝯfidentiū in deo. xxvj. q. v. nec mirū. Hoꝝ etiã opatione p maleficam artē fit qñqꝫ: vt vir non possit videre vxorem ⁊ econ uerso. ⁊ hoc per immutationē fantasie: repñtando ei talē: vt rē odibilē ⁊ horribilē. Ipse etiã dyabolus vigilantibꝰ ⁊ dormiē tibus suggerit representationes turpium fantasie ad decipien dū ⁊ inducendum ad malū. Verū. qꝛ peccatū non ꝯsistit in ima ginatione: sed in volūtate. ideo ex hmōi fantasijs per dyabolū suggestis ⁊ alterationibus varijs homo nō peccat: nisi volūtate ppria peccato assentiat. Scda snia: ad idē modernoꝝ doctoꝝ declarantes. primo qd sit pstigium: ⁊ quot modis demon pōt hmōi illusiones causare? Hic nota ꝙ Antonius allegat ea que in pce. q. ix. tacta sunt. vnde non est opus illa renouare. Tertia sententia est sancti Tho. ⁊ est responsum sup argumentum quo querit. vbi sit illa forma bestie que videt? Aut in sensu: aut in re aut in aere circunstante. ⁊ est talis. ꝙ illa forma bestie que vide tur non est nisi in sensu primo interiori: ⁊ per fortem imagina tionē resultat in sensum exteriorez quodãmodo. ⁊ ꝙ ibi sit pōt

per demonis opationem ɔtingere dupľr. Uno mõ: vt spẽs aïa lium dicamus que sunt in thesauro imaginationis reseruate fluant opatione demonum ad organa sensuum interioꝝ. sicẽt in somno ɔtingit: put supra declaratũ est ⁊ ideo qñ ille spẽs cõ tingunt organa sensus exterioris: puta visus videnť: acsi essent res p̄sentes extra ⁊ actu sentirenť. Alius modus põť esse ex im mutatione organoꝝ interioꝝ: quibus mutatis fallit sensus iu dicium: sicut patet in eo qui hꝫ gustum corruptum: cui oĩa dul cia videnť amara. ⁊ parum differt a primo. Hoc aũt facere pñt etiam hoĩes virtute quarũdam reꝝ naturaliũ: sicut ad vapora tionẽ cuiusdã fumi trabes domus videnť serpẽtes: ⁊ multa ex perimenta huius inueniuntur: vt supra tactum est.

¶ Solutiones argumentorum.

Ad argumenta. ptꝫ ad primũ ꝙ textus ille sepe alle gatur: ⁊ male intelligiť. Nam quo ad hoc ꝙ loqui tur de transformatione in aliam spẽm vel similitu dinẽ: declaratum est qualiter hoc fieri põt p̄stigio sa arte. Sed quo ad hoc qđ dicit ꝙ non possit fie ri aliqua creatura virtute demonis. si capiť fieri p creari. mani festum est ꝙ non. si vero capiť fieri p naturali pductione: sic cer tum est ꝙ non pñt facere aliquas creaturas imperfectas: quod qualr fit declarat sanctus Tho. vbi supra. Nã dicit ꝙ oẽs trãs mutationes corporaliuꝫ reꝝ que pñt fieri per aliquas virtutes naturales ad quas ptinent semina que in elementis huius mũ di inueniuntur: puta in terra: vel aquis: sicut relinquunt sua se mina serpentes ⁊ rane: ⁊ his silia pñt fieri per opationes demo nũ hmõi seminibꝰ adhibitis: sicut cũ aliqua res transmutať in serpentes vel ranas que per putrefactionem generari pñt. Ille vero transmutationes corporalium reꝝ: que nõ pñt virtute na ture fieri nullo modo opatione demonum ẜm rei veritatẽ pfici pñt: sicut qr corpus humanũ muteť in corpus bestie: aut ꝙ cor pus mortui reuiuiscat: quod si fieri videatur: apparentia est p̄ stigiosa: aut dyabolus in assumpto corpore se agitat corã ho minibus: fortificanť ista. Nam albertus in li. de aïalibus vbi querit. An demones seu etiam dicamus malefici possint facere vere animalia? Rñde ꝙ sic: deo pmittente. ⁊ hoc quo ad imper fecta aïalia: sed non pñt in instãti: sicut deꝰ facere: sꝫ motu quo

dam: lz subito: sicut ptz de maleficiis. Exo. vij. super ista. Uocauit pharao sapientes: dicit. Demones discurrunt per mundū: & colligunt diuersa semina: & eorum adaptione possunt prorumpere diuerse species. Et glosa ibidem sic dicit. Dum per incantationem demonum malefici aliquid efficere conant̄ discurrunt per mundum: & semina subito eorum de quibus hoc agitant afferunt: & sic ex illis permittente deo nouas spēs pducunt. Nec etiam superius tacta sunt. At vbi si difficultas suboriretur. An talia facta demonum essent opera miraculosa dicenda? Rn̄sio patuit ex pcedentibus: q etiam demones aliqua vera miracula facere pn̄t: ad que virtus nature pticularis se extendere potest Et lz talia sint vera non tn̄ ad veri cognitionem ab eo fiūt: sm quē sensum opa antixpi pn̄t dici signa mēdacia: qr ad seductionem hoim fiunt. Ptz & solutio ad alium argumentum de subiecto forme dicamus Bestie forma que videt̄ nō est in aere nec in ipsa re vt patuit sed in ipso sensu: put ex sententia sancti tho. vt superius declaratum est. Ad illud q omne passiuum mouet̄ ab actiuo sibi proportionato conceditur. Et qn̄ subinfertur q forma illa que videtur non potest esse obiectuz originans actū seu eliciens eo q a nulla resumatur. Dicitur q immo a re: qr a specie sensibili in imaginatione reseruata q̄ educere pōt & imaginationi seu etiam sensitiue potentie offerre potest vt dictum est supra Ad vltimum dicendum q demon non immutat potētiam sensitiuam & imaginatiuā se ei obyciendo vt ostensum est sed eum transmutando. non qdem alterando nisi q̄tum ad motum localem qr non pōt de se imprimere nouas species vt dictū est: immutat autem transmutando id est localiter mouendo. et hoc iterum facit non substantiam organi diuidendo. vt sic consequatur sensus doloris. sed mouendo spiritus & humores. q autem vlterius obijcitur. q sequeretur q sm hoc demon non possit aliquid noui homini demonstrare sm imaginatiuam visionem. Dicendū est q nouum aliqd pōt intelligi dupl'r. Uno modo totaliter nouum. & sm se & sm sua principia. & sm hoc demon non potest aliqd nouum hōi sm visionem imaginariam demonstrare. non em̄ pōt facere q cecus natus imaginetur colores. vel q surdus natus imaginetur sonos. Alio modo dr̄ aliquid nouum sm speciem totius. puta si dicamus esse nouum

in imaginatiõe q̄ aliq̄s imaginet̃ mõtes aureos quos nũq̃ vi
dit q: tñ vidit ⁊ aurũ ⁊ montem põt naturali motu imaginari
fantasmata aurei mõtis ⁊ hoc modo põt demõ aliq̄d noui ima
ginationi offerri.

¶ Quid de lupis interdũ hoĩes ⁊ pueros ex cunabulis rapiẽ
tes ⁊ comedẽtes sentiẽdũ sit an ẽt p̄stigiosa arte p̄ maleficas.

Incidẽtalis q̄ŏ de lupis interdũ hoĩes ⁊ pueros e
domibus rapiẽtes ⁊ comedẽtes: ⁊ cũ magna astu
tia discurrẽtes: ita vt neq̄ aliqua arte aut potẽtia
ledi aut capi valeãt. Dicendũ est q̄ hoc interdũ h̄z
naturalẽ cãm: interdũ p̄o p̄stigiosam artẽ dũ p̄ ma
leficas ꝯtingũt. De primo Albertus in de aialib⁹ dicit: q̄ ex q̄n
q̄ causis ꝓuenire põt. Aliq̄n ꝓpter famis augmentũ: sicut ⁊ cer
ui. aliq̄n ⁊ alie bestie hoib⁹ appropinquãt. Aliq̄n ꝓpter feroci
tatẽ viriũ: ⁊ hoc in regionib⁹ frigidis: ⁊ etiã q̄n h̄nt catulos.
Sz q: de his nihil ad ꝓpositũ dicimus: q̄ demonũ illusiõe fiũt
q̄n deus ꝓpter p̄ctã punit aliquẽ pp̄lm. Iuxta illud Leui. xvj.
Si nõ feceritis mãdata mea: mittã in vos bestias agri: q̄ cõsu
mentvos ⁊ pecora v̄ra. ⁊ Deutero. xxxij. Dentes bestiaꝝ immit
tã in eos cũ furore ⁊c. Per quẽ aũt modũ. An sint veri lupi vel
demones in formis sic apparẽtib⁹ d̃r q̄ sunt veri lupi: s̄z obsidẽ
tur a demonib⁹: vel agitant̃ duplici mõ. Uno mõ absq̄ malefi
coꝝ opatione: sicut quadraginta duob⁹ pueris ꝯtigit a duob⁹
vrsis de silua exeũtibus quos iugulauerũt ꝓpter irrisionẽ factã
helis eo ꝓphete dicẽdo: ascende calue ⁊c. Et de leone q̄ ꝓphetã
dei iussum nõ iplentẽ occidit. iij. Re. xiij. Et historia de ep̄o vie
nẽsi: q̄ letanias minores instituerat añ ascensionẽ dñi: eo q̄ lupi
ciuitatis intrãtes hoĩes vorauerũt publice. Alio mõ etiã male
ficoꝝ illusiõe. Sicut Guil. vbi supra narrat de quodã viro: q̄ se
ꝯuerti putabat in lupũ certis t̄pibus: q̄bus in antris latitabat
Illuc eñ certo t̄pe iuit: ⁊ ibi interim cũ fixus maneret: videbat̃
q̄ lupus ip̄e factus circuiret pueros deuorãdo ⁊ cũ illd realr̃ so
lũ demõ quẽdã lupũ possidẽs faceret putabat falso se somniãs
circuire: ⁊ sic tãdiu demẽtatus fuit quousq̄ inuẽtus est iacere in
silua raptus. Delectat̃ in his demõ vt paganoꝝ errorẽ: q̄ hoĩes
⁊ vetulas mutari credebãt inducat. Unde discernit̃ q̄ ex singl̃a
ri dei ꝑmissione ⁊ demonũ opere talia eueniũt: ⁊ nõ ex naturali

aliquo defectu: qñ nulla arte aut potētia ledi aut capi pñt: sicut
etiā Uincē. in spec. histo. li. vj. ca. xl. narrat. In gallia inquit añ
xpi incarnationem: ⁊ añ bellum punicum lupus vigili vagina
gladium abstulit.

¶ Questio nona: q̄ obstetrices malefice ꝯceptus i vtero diuer
sis modis interimūt: aborsum ꝓcurant: ⁊ vbi hoc nō faciūt de
monibus datos infantes offerunt.

QUinto sexto ⁊ septimo insimul veritas supradicta
ꝓbatur per quatuor horrendos actus: quos circa
infantes in vtero ⁊ exvtero matris exercēt: que cuꝫ
ꝑ mulieres demones exercere hñt: ⁊ nō per viros:
iō potius mulieres q̄ viros sibi associare ille isatia
bilis homicida satagit: ⁊ sunt hmōi opa. Nam canoniste plus
q̄ theologi de maleficiali impedimento tractantes: vbi supra
dicunt q̄ maleficium fit nō solum ne quis actū carnalē exerce-
re valeat: de quo supra dictū est. Sed etiā fit ne mulier ꝯcipiat:
vel si cōcipit: q̄ tūc aborsum faciat. Et addit tertius modus cū
quarto. q̄ vbi aborsum nō ꝓcurant: q̄ tūc infantē ꝯsumunt vel
demoni offerūt. De primis duobꝰ modis nō est dubiū: cū per
naturalia hō absq̄ demonū auxilio vt per herbas vel alia im-
pedimēta ꝓcurare posset q̄ mulier nō posset gñare vel ꝯcipere
vt supra tactū est. Sed de alijs duobus q̄ etiā a maleficis ꝓcu
rantur. differendū est: nec opus est argumēta deducere: vbi eui
dentissima iudicia ⁊ experimenta hec reddunt credibilius. Et
de primo q̄ certe malefice ꝯ humane nature inclinationē: imo
aduersus oīm bestiaꝝ ꝯditiones: lupina dūtaxat spēs excepta
infantes deuorare ⁊ comedere solent. Est inquisitor cumanus:
de quo supra mentio habita est. qui hec nobis retulit: q̄ ea de
cā ab incolis comitatus burbie vocatus ad inquisitionē facien
dam: eo q̄ quidam cū puerū ex cunis amisisset: ⁊ explorādo
conuentionē mulierū nocturno tp̄e vidisset ⁊ ꝑpendisset infan-
tē occidi: ⁊ liquore ebibito deuorare. Ideo vt prius tactū est vni
co anno: qui ⁊ fuit annus ꝓxime elapsus. xl. ⁊ vnam: maleficas
igni tradidit certis alijs ad dñūꝫ archiducis austrie Sigismū
di fugam capientibus. assunt pro confirmatione huius scripta
quedā Joh. nider in suo formicario: cuius vtiq̄ ⁊ eoꝝ. que scri-
psit recens memoria supest. vñ non incredibilia; sicut apparēs

existunt:sed ꝛ hoc ꝙ maioꝛa damna in his omnibus obstetri-
ces malefice ꝓcurant:pꝛout malefice penitentes nobis ꝛ aliis
sepius retulerunt: dicentes. Nemo fidei catholice amplius no-
cet ꝙ̃ obstetrices.vbi enim pueros non interimunt.tunc quasi
aliquid acturi foris extra cameram infantem deferũt.ꝛ sursum
in aere eleuantes demonibus offerunt. Modus aũt in hmõi
flagitiis qui obseruatur in scḋa iam ꝑte patebit.ꝛ ca.vii.quam
ꝛ aggredi necesse est pꝛius vnicam duntaxat decisiõe q̃onis de
permissione diuina pꝛemissa. Dictuꝫ est em̃ a pꝛincipio tria ne
cessario ad maleficalem effectum concurrere demonem cũ ma-
lefica ꝛ diuinam permissionem.

DEinde considerandum est de ip̃a ꝑmissione diuina
circa quam quatuoꝛ requirunt̃. Pꝛimo. an necessa
rium sit ipsaꝫ permissionẽ ad maleficialẽ effectum
ꝯcurrere? Scḋo ꝙ deus iuste ꝑmittit creaturaꝫ ex
natura peccabilẽ.etiã actũ maleficalẽ ꝛ alia hoꝛrẽ
da flagitia ꝑpetrare aliis duabus ꝑmissionibus p̃suppositis.
Tertio ꝙ maleficoꝝ flagitia cũcta mala que deꝰ fieri ꝑmittit ex
cedũt. Quarto qualr̃ hec materia sit populo publicanda.

CIrca tertiũ pꝛincipale huius pꝛime partis tangẽs
diuinã ꝑmissionem querit̃. An diuinam ꝑmissionẽ
in his opibus maleficoꝝ commẽdare ita sit catho
licum ꝙ eius oppositum.s.redarguere illam oĩno
sit hereticũ? ꝛ arguitur ꝙ non sit hereticũ asserere
ꝙ deus tantam ꝑtãtem non ꝑmittat dyabolo in hmõi malefi-
ciis.refutare em̃ illa que in contumeliam creatoꝛis ꝑñt credere
est catholicum ꝛ non hereticum. Sed asserere ꝙ dyabolo non
permittatur talis potestas nocendi hoĩbus est catholicum. ꝓ-
batur qꝛ oppositum asserere videt̃ cedere in ꝯtumeliam creato
ris. Nam sequit̃ ꝙ non oĩa sint subiecta diuine ꝓuidentie.eo ꝙ
oĩs sapiẽs ꝓuisoꝛ excludit defectum ꝛ malũ ꝙ̃tum põt ab his
quoꝛum curam gerit. Cum autem ea que per maleficia fiũt.si a
deo permittunt̃.ab eo non excludunt̃.ꝛ si ab eo non excludun
tur.non erit sapiens pꝛouisoꝛ ip̃e deus.ꝛ sic nõ subsunt oĩa sue
ꝓuidentie.quod quia falsum est.ideo hoc falsum ꝙ deus ꝑmit
tat. Preterea ille aliquid permittit fieri quod posset impedire

si vellet. aut q non potest impedire etiam si vellet: sed neutrum illorum deo potest conuenire. Non primum: q2 talis iudicatur inuidus. non secundum: quia talis iudicatur impotens. Tunc queritur incidentaliter. hoc maleficium petro accidit: & deus potuit impedire & non fecit: ergo deus est inuidus. seu non hz curam de omnibus. Si vero non potuit impedire etiam si vellet. tunc non est oipotens. que omnia sicut inconueniens est asserere. s. deum non habere curam omnium &c. ergo & hoc q maleficia ex dei permissione contingunt. Preterea quicunqz permittitur sibi & est dñs actuum suorum non subest permissioni aut prouidentie alicuius gubernantis: sed homines sub ipsis dimittūtur a deo secundum illud Eccl. xv. Deus ab initio constituit hominē & reliquit eum in manu consilij sui: specialiter etiam mali in suis operibus relinquuntur sm illud. Dimisit eos secundū desideria cordis eorū: igitur non omnia mala diuine pmissioni subduntur. Preterea Aug. dicit in Enchiri. sicut etiā phūs in. ix. meta. Melius est quedam nescire: q̄ scire vt vilia: sed omne quod est melius est deo attribuendum: ergo deus non impedit se de illis vilissimis maleficorum operibus: vt illa permittat vel non. Ad idem apl's. ij. Cor. ix. Non est deo cura de bobus: & eadem ratione de alijs irrationalibus creaturis. vnde quando maleficiatur vel non: non est deo cura: nec etiam eius permissioni: que ex eius prouidentia procedit subdūtur. Preterea que ex necessitate contingunt prouidam permissionez nō requirunt: sicut nec prudētiam. patet hoc per phm in. vj. ethi. Prudentia est recta ratio contingentium: de quibus est consilium & electio: sed plures effectus maleficiales ex necessitate cōtingunt: puta quando ex aliqua causa & influentia corporum celestium accidunt infirmitates vel aliqua alia que nos iudicamus maleficia. vnde non semper subduntur diuine permissioni. Preterea si permissione diuina homines maleficiantur. tūc queritur. Cur potius super vnum q̄ super alium. Si dicatur q ppter peccata que magis abundant in vno q̄ in altero: hoc videtur esse falsum: q2 tunc maiores peccatores amplius maleficiarentur. cuius contrarium dum apparet eo q minus in mundo sicut puniuntur. Iuxta illud. Bene est omnibus qui puaricant: ita etiā maleficiant. Ptz deniqz ex eo q innocentes pueri

de permissione divina

talia iusti amplius maleficiunt. Sed z. deus pmittit: lz nō velit malū fieri: ꝛ hoc ꝑpter pfectionem vniuersi. Dionysius. iiij. ca. de di. nominibus. Erit malū ad oēs. i. pfectionē vniuersi confe rens. Et Aug. in enchi. Ex oibus bonis ꝛ malis cōsistit vniuer sitatis admirabilis pulchritudo. Inquantum etiam illud qd̄ malum dicitur bene ordinatum: ꝛ in loco suo positū eminentiꝰ cōmendat bona: ꝛ illa magis placeant ꝛ laudabiliora sint dū comparant malis Item sanctus Thomas improbat opinionē illoꝝ ꝙ lz deus non velit mala: qꝛ neqꝫ creatura aliqua appetit malum: siue appetitu naturali: siue aīali: siue intellectuali que est voluntas cuius obiectum est bonum. vult tn̄ mala esse vel fieri. hoc dicit esse falsum: qꝛ deꝰ neqꝫ vult mala fieri: neqꝫ vult mala non fieri: sed vult permittere mala fieri: ꝛ hoc est bonum ꝑpter pfectionem vniuersi. Quare aūt sit erroneū dicere. Deus vult mala esse vel fieri ꝑpter bonum vniuersi? dicit. Quia nihil est iudicandū bonum: nisi ḃm id qd̄ competit ei per se ꝛ nō per accidēs: sicut virtuosus iudicat bonus in intellectuali creatura ꝛ non animali. Malum aūt non ordinatur ad bonū per se: sed per accidēs: qꝛ p̄ter intentionē eoꝝ qui malū operant ꝛ resultat bonū: sicut p̄ter intentionē maleficoꝝ: aut p̄ter intentionē tyrānoꝝ fuit ꝙ ex eoꝝ psecutione claresceret patientia martyrum.

Rn̄sio. Questio quanto vtilior ad p̄dicandum: tanto etiam dif ficilior ad intelligendum existit. Est eīn inter argumenta hoc principium. nō tam laicoꝝ: q̄ꝫ ꝛ quorūdā sapientū. Maleficia tam horrenda: vt superius tacta sunt non pmitti a deo causas diuine pmissionis huius ignorantes. ex qua etiam ignorantia qꝛ malefice non supprimuntur per vltionem debitam. iam totā xp̄ianitatem depopulare vident: vt ergo ad vtranqꝫ viā iuxta theologoꝝ sententiā doctor indocto satisfiat per discussiones duarum difficultatum est respondendum: ꝛ primo. Quod mū dus diuine ꝑuidentie ita subiacet ꝙ ip̄e immediate oībus ꝑ uidet. Scd̄o. ꝙ vniuersitatem maloꝝ que fiūt: siue in malis cul pe: siue pene: siue damni. ex duabus primis permissionibus cir ca casum angeloꝝ ꝛ primoꝝ parentū iuste permittit. Unde ꝑpa tebit ꝙ in his diffidere pertinaciter heresim sapit cum errori bus infidelium talis se implicat. Quo ad primum notandum quod presupposito illo ꝙ prouidentia deo conueniat. Iuxta il

lud Sap.xiiij. Tu autem pater gubernas oia prouidentia.opor tet etiam asserere q oia sunt ita subiecta sue prouidentie: q etiā omnibus immediate prouideat quod vt pateat ostēdamus. primo per reprobationem cuiusdā contrarij erroris. Nā sup illō Job.xxij. Nubes latibulum eius: et circa cardines celi perambulat: nec nostra cōsiderat. Quidam opinati fuerunt iuxta doctrinam sancti Tho.j.parte.q.xxij. Ponere tātūmodo incorruptibilia subiacere diuine prouidentie: prout sunt substātie separate: et corpora celestia cum speciebus rerum inferiorū: que etiam sunt incorruptibilia. Indiuidua vero specierum: q2 sunt corruptibilia dicebāt non subiacere. Unde sic diuine prouidentie dicebant subiacere omnia inferiora q̄ in mundo agunt: in vniuersali tm̄: et non in particulari seu singulari. Sed q2 hoc alijs videbatur inconueniēs: vt de homine non esset amplior deo cura: q̄z de alijs animalib9: ideo rabbi moyses volēs medium tenere dixit cōcordādo cum primis. Corruptibilia omnia sicut sunt indiuidua rerum oino non subiacere diuine gubernatiōi: sed tm̄modo vniuersalia et alia q̄ tacta sunt: hominem vero ab illa generalitate corruptibilium excepit. hoc propter splēdorē intellect9 quo participant cum substātijs separatis: et sic s̄m istam opinionē q̄cquid hoibus accideret in maleficijs esset ex p̄missiōe dei: nō aūt quicq̄d aialib9 aut alijs terre frugib9 eueniret. Et hec opinio l3 sit veritati ppinquior q̄z illa q̄ omnino prouidentiā dei de rebus mundi negabat: asserens mundū casu esse factū: sicut fuerunt Democritus et Epicuri. tm̄ etiam nō caret magna falsitate: eo q necesse est dicere oia diuine prouidētie subiacere nō in vniuersali tm̄: sed etiā in particulari. vt nō solum maleficio hoim: sed et iumētorum et terre frugum ex diuina et prouida permissione eueniunt. qd̄ sic patet. Ad tm̄ se extendit prouidentia et ordinātia rerum in finē: quātū ipsa causalitas se extēdit: sicut a sili i reb9 alicuius dn̄o subiectis: q̄ intm̄ subiacent ei9 prouidentie inquantum sibi existūt subiecte. Cum aūt causalitas dei qui est primum agēs extēdit se ad oia entia. non solū quantū ad principia speciei: sed etiā quantū ad principia indiuidualia: et nō solū incorruptibiliu3. Jdeo sicut oia habēt esse a deo: ita oia sunt puisa ab eo. i. ad aliquē fine3 ordinata. Et hoc tāgit apl's ad Roṁ. xiij. Que a deo sunt: or-

dinata sunt: quasi dicat. Sicut oīa a deo sunt: ita etiaꝫ oīa ab ipso ordinata sunt: ⁊ ꝑ consequens prouidētie eius subiecte quia prouidētia dei nihil aliud noscitur q̄ꝫ ratio .i. causa ordinis rerum in finē. Oīa ergo inquantū participant de esse: intātū etiā subduntur diuine ꝓuidētie. Item deus oīa cognoscit: nō solū in vniuersali seu vniuersalia: immo ⁊ in particulari seu particularia. Et cum dei cognitio comparatur ad res creatas: sicut cognitio artis ad artificiata. Ideo sicut omnia artificiata subduntur ordine ⁊ prouidentie artis: ita omnia subduntur ordini ⁊ prouidētie dei. Sed quia per hoc non satis fit vt intelligat ꝙ deus iuste permittat mala fieri ⁊ maleficia in mundo: sꝫ intelligamus hoc ꝙ ipse sit prouisor omnia gubernans . quod quia conceditur: ideo etiā deberet omne malū ab his quoruꝫ curam gerit excludere. Inter homines eñ videmus ita fieri ꝙ sapiens prouisor excludit defectuꝫ ⁊ malū quantū potest ab his quorum curam gerit. ideo ad intelligēdum ista: cur nō omnia mala deus excludit. Notandum ꝙ aliud est loqui de ꝓuisore particulari: ⁊ aliud de prouisore vniuersali. Prouisor eñ particularis necesse habet malum excludere quantuꝫ potest: quia non potest ex malo elicere bonum. Deus aūt cum sit vniuersalis prouisor totius mundi: ⁊ potest ex particularibꝰ malis plurima bona elicere. sicut ex ꝑsecutione tyrannorum. patientiam martyrum: ⁊ ex operibus maleficoꝝ purgationem seu probationem fidei ⁊ iustorum vt patebit. Ideo non habet deus oīa mala impedire. ne multa bona deesse contingat vniuerso. Vñ Augustinus in enchi. Adeo misericors est omnipotēs deus ꝙ non fineret aliquod malum esse in operibus suis. nisi adeo eēt omnipotēs. ⁊ bonus ⁊ vt benefaceret etiam de malo. Et huiꝰ exemplum etiam habemus in actionibus rerum naturalium. Nam corruptiones ⁊ defectus qui accidunt in rebus naturalibus. licet sint contra intētionem nature particularis illiꝰ videlicet cui talis corruptio contingit vt ꝙ fur suspendatur. vel ꝙ animalia in cibum hoīs occidantur. sunt tñ de intentione nature vniuersalis. vt videlicet ꝯseruantur hoīes in vita et in bonis. vt ⁊ sic bonū vniuersi ꝯseruet. vt eñ species rerum conseruantur oportet vt corruptio vnius sit conuersatio alterius. Occisiones eñ aīalium conseruat vitam leonum.

¶ Declaratur super permissionē diuinam ꝙ deus non potuit
conferre creature vt ex natura esset impeccabilis.

Nunc ad secundum ꝙ vniuersitatem malorum siue in culpis siue in penis iuste deus permittat: ⁊ presertim iam refrigescente: ⁊ mundo ad occasum declinante declaratur ex duabus propositionibus necessario presupponendum. Quarum prima: ꝙ deus non potest siue melius vt cum timore dei loquamur nō est possibile vt natura creata: vt est homo vel angelus haberet hoc ꝙ ex conditione sue nature peccare non posset. Secunda ꝙ deus iuste permisit hominem peccare vel tentari: quib⁹ stantibus cum ad diuinam prouidentiam pertineret: vt vnaqueqꝫ creatura in sua natura relinquetur dicere oportet ꝙ ex premissis impossibile est ꝙ deus non permittat maleficia fieri virtute demonum. Et primum quidem ꝙ non fuit possibile creature communicare: ꝙ peccare non posset ex conditione nature: ostenditur a doctore sancto: in. secunda distinctione. xxiij. ar. primo: quia si hoc fuisset communicabile alicui creature deus vtiqꝫ communicasset: eo ꝙ omnes alie communicabiles bonitates ⁊ perfectiones creaturarum sunt communicate: saltē in genere: vt vnio personalis duarum naturarum in xp̄o. maternitatis ⁊ virginitatis in maria. vnio gratuita in viatoribus. vnio beatifica in electis: ⁊ sic de alijs. Cur ergo non legimus hoc alicui creature communicatum? q2 nec homini nec angelo. Iuxta illud. Et in angelis suis prauitatem: certū est: q2 hoc a deo nō pōt cōicari hoc qđ ex natura sit impeccabilis: lꝫ hoc ꝑ gratiā inueniat. Scđo ad idē. ꝙ si esset cōmunicabile ⁊ non cōmunicaret̄ de vniuersum nō esset ꝑfectū. cuius ꝑfectio ī hoc consistit. vt oēs bonitates creaturarū cōmunicabiles in genere sint cōmunicate. Nec valet argumētū. ꝙ deus cū sit summe potēs ⁊ alias ad suā similitudinem hoīes ⁊ angelos creauit. ꝙ etiam hoc cōferre potuerit: ꝙ creatura ex cōditione sue nature haberet ꝙ peccare non posset. Vel etiā ꝙ faceret vt habitus ille gratie q̄ confirmationē in bono causat. esset pars essentialis nature angeli vel hoīs: vt sic sm̄ naturale suū principiū ⁊ naturalē cōditionē haberet confirmationē in bono: vt pec-

care nō posset. Nam primum argumentū non concludit: q2 licet deus sit summe potēs sicut et summe bonus: non tn̄ hoc cōferre potest nō ex imperfectione sue potētie: sed ex imperfectione creature. q̄ imperfectio cōsideratur. primo. q hoc recipere nō pōt nec potuit homo vel angelus. Ratio: q2 cum sit creatura: esse suum dependet a creatore: sicut causatum a causa sui esse. et creare est aliquid ex nihilo facere. ideo si sibi relinquitur deficit. conseruatur autem q̄ diu cause influentiā recipit. Exemplū si vis de cādela que tādiu lucet q̄diu hz ceram. Quo stante notū est q deus creauit hoiem et reliquit eum in manu consilij sui. Eccli. xvij. Et similiter angelum a principio creatiōis. Et hoc factum est per liberum arbitrium: cuius sicut proprium est facere vel omittere. ita proprium est a suo casu recedere: et q2 non recedere. Et hoc est posse peccare. posse ex libertate arbitrij a deo recedere. ideo non potuit hoc homo vel angelus recipere: nec ei potuit a deo communicari: vt ex natura haberet libertatem arbitrij. et etiam ex natura haberet non posse peccare. alia imperfectio ex qua hoc nō potuit homini vel angelo communicari est. q2 implicat contradictionem. que q2 in se non sunt factibilia dicimus: deus non potest illa facere. Sed potius dicēdum q creature nō possunt ista recipere: vt videlicet aliquid sit viuum et mortuum simul et semel. Ita etiā implicat vt aliqs habeat liberum arbitrium ex quo possit cause sue inherere: et q possit non peccare: q2 si non potest peccare: non pōt cause sue inherere cū pctm̄ sit spreto incommutabili bono rebus mutabilibus inherere. Spernere autem vel nō spernere est ex libertate arbitrij. Secundum etiā argumentum non valet: q2 si gratia confirmationis verteretur creature in naturam: ita q ex principijs essentialibus haberet nō posse peccare: tunc nō haberet ex aliquo dono accidētali et gratia non posse deficere et peccare: sed haberet hoc per naturam: et tūc esset deus: qd̄ est absurdū. Hāc solutionem tāgit sanctus Tho. vbi supra in solutiōe vltimi argumenti cū dicit: q qn̄cūqz alicui creature conuenit aliqd̄ accidēs: qd̄ ex influētia superioris tm̄modo inest: nō pōt inferior natura illud accidēs per se habere: nisi efficeretur nature superioris: sicut si aer illuminatur in actu per ignē non pōt esse q sit de natura sua lucidus in actu: nisi fiat ignis. Dico ergo q cum confirma-

tio insit creature rõnali solum p grãm q̃ est quoddã spirituale
lumẽ: ⁊ silitudo increati luminis non põt esse ꝙ aliqua creatu-
ra ex natura sua ꝯfirmationẽ habeat vel grãm: nisi efficeretur
diuine nature p esse dicamꝰ eiusdẽ nature: qd̃ est oĩno impossi-
bile. Concludamus ꝙ non posse peccare p naturã: deo tm̃mo-
do ꝯuenit. eo ꝙ sicut ab esse deficere nõ põt: cum dat oĩbꝰ esse.
ita nec a rectitudine bonitatis deficere: cum hoc ei cõueniat p
conditionem sue nature. Omnibꝰ aũt alijs q̃ hoc habẽt vt pec
care nõ possint: confert ex hoc ꝙ ꝯfirmantur per grãm in bo-
no: ex quo filij dei efficiuntur. ⁊ quodãmodo diuine nature cõ
sortes. Declarat̃ questio sup duas pmissiões diuinas quas deꝰ
iuste pmisit: videlicet diabolũ authorẽ oĩs mali peccare: simul
⁊ primos parẽtes cadere: ex quibus maleficorũ opera iuste p-
mittuntur: ⁊ est tertiadecima in ordine prime partis.

Ecũda q̃stio simul ⁊ ppositio ꝙ deꝰ iuste permisit
quasdã creaturas angelicas q̃s aliter ꝯcedere nõ
potuit: nisi ꝙ peccare possent: etiã actu peccare. Et
q̃sdã silr̃ modo creatas p grãz p̃seruare: ⁊ h̃ absqꝫ
preuia tẽptatione. hoiem ꝓo iuste pmisit ⁊ tẽtare
⁊ peccare: q̃ oĩa sic declarant̃. Nã ad ꝓuidẽtiã diuinã ptinet:
vt vnũquodqꝫ in sua natura relinquat̃: ⁊ in suis naturalibꝰ ope
ribꝰ non oĩno impediat̃: qꝛ vt Dionysiꝰ dicit. iiij. ca. de di. no.
Prouidẽtia nõ est corruptiua nature: sꝫ saluatiua quo stãte cũ
manifestũ sit ꝙ sicut bonũ gentis diuinius q̃ꝫ bonum vnius. s.
ethico. Ita ⁊ bonũ vniuersi excedit bonũ pticulare cuiuscũqꝫ
nature creati in particulari. Ideo etiã attẽdere opꝫ: ꝙ si pctm̃
oĩno impediret̃ per hoc multi gradus tollerent̃ pfectiõis: tol-
leret̃ em̃ natura illa q̃ põt peccare ⁊ nõ peccare: ꝙ si dicat̃: tñ
habuisset hõ ex ꝯditiõe nature: vt priꝰ tactũ est. Rñdet̃ si nullũ
pctm̃ fuisset subiectuꝫ in actu: sed statim ꝯfirmatio/tũc semp la
teret: quid gratie deberet̃ in bonis erga deũ: ⁊ qd potestas pec
cãdi potuisset ⁊ plura alia q̃bꝰ ablatis vtiqꝫ vniuersi multuꝫ
detraheret̃. Decuit etiam vt nullo suggerẽte ab extra peccaret
sed occasionem peccandi ex seipso susciperet qñ ⁊ fecit vbi deo
equalis esse voluit qd̃ est intelligenduꝫ non simpliciter ⁊ dire-
cte nec indirecte sed solũ ẜm quid: ⁊ hoc declaratur ppter au-
thoritatem. Esaie. xiiij. In celo ascẽdam ⁊ similis ero altissimo

nō em̄ simpliciter ⁊ directe q2 sic habuisset intellectū ligatū ⁊ erroneū appetendo aliq̄d qđ sibi erat impossibile. Cognouit em̄ se esse creaturā ⁊ a deo creatuꝫ: ⁊ ideo equalē fieri creatori cognouit hoc sibi esse impossibile. Nec etiā indirecte quia cuꝫ totum bonum angeli ⁊ creature est in hoc: ꝙ deo subest. sicut tota claritas aeris est in hoc: ꝙ subij̄cit radijs solis: nō hoc ab angelo nō potuit appeti: q2 appetijsset ꝯtra bonū nature: sed appetijt dei equalitatē non absolute. sed ꝑm q̄d. hoc, sic est cuꝫ deus habet per naturā suam duo: btitudinem ⁊ bonitatem. ⁊ aliud ⁊ qđ ab ipso oīs creature btitudo ⁊ bonitas transfundi- tur: videns angelus dignitatem nature sue q̄ creaturis cūctis preeminebat: voluit ⁊ appetijt a se in oīa inferiora beatitudi- nem ⁊ bonitatē deriuari: ⁊ hoc per sua naturalia: ita ꝙ ipse pri mo illa ex natura haberet. ⁊ sic alie creature ex nobilitate sue nature acciperēt. Et quia etiā illa appetij̄t a deo ⁊ sub deo vo lēs esse dummodo ista haberet ⁊ ideo nec etiā quātū ad modū habendi deo equiparari voluit. sed tm̄modo ꝑm quid. Nota insuper: ꝙ q2 suū desiderium attētauit: vt ad actum ꝑduceret: ideo subito suum desiderium alijs exposuit. Et q2 subito etiaꝫ fuit alioꝝ angelorum visio desiderij ⁊ consensus peruersus sui desiderij. Ideo peccatum primi angeli alioꝝ peccata excessit ⁊ ꝑcessit quātitate culpe ⁊ cālitate: non tn̄ duratione ita qđ illđ Apocal. xij. Draco de celo cadēs traxit tertiam partē stellarū. Et in figura leuiathā habetur. Ipse est rex sup omnes filios su perbie. ⁊ rex ꝑm phm̄. v. meta. đr principiū inquantum mouet ꝑ suam volūtatem ⁊ imperiū sibi subiectos. Ideo ⁊ suū pecca- tum alioꝝ occasio peccandi fuit: ita ꝙ ipse primus a nullo ex- trinseco tētatus alios extrinsece tētauit. Et quidem qđ dictum est ꝙ instātanea opatio in oībus illis fuit exēplificatur hoc ex sensibilibus. Nā simul tpe sunt illuminatio aeris. visio colo- ris: ⁊ discretio rei vise. Hec ad longū posui: vt ꝯsiderando taꝫ stupendam ꝑmissionē diuinam sup nobilissimas creaturas ꝓ- pter vnum dumtaxat pctm̄ ambitionis quō non particulares ꝑmissiones sup maleficoꝝ opa ꝓpter maiora pctā quātum ad aliquas circūstātias admittet. Nā maleficoꝝ pctā in varijs cir cūstantijs pctm̄ angeli ⁊ primoꝝ parētū excedūt: vt iā in scđa q̄stione patebit. Sed ⁊ hoc ꝙ ꝓuidētia dei iuste ꝑmisit primū

hoiem tentari ⁊ peccare ex his q̄ dicta sunt de transgressorib⁹ angelis satis patere potest. Sicut enim ad eundē finem homo ⁊ angelus creati fuerunt ⁊ in libertate arbitrij relicti. Ideo vt beatitudinis premium non absq₃ merito perciperent. ideo sicut angelus a casu non fuit preseruatus: vt potestas peccandi ex vno ⁊ potestas gratie confirmationis ex altero ad decorez vniuersi patesceret ita ⁊ circa hominem seruari oportuit. Unde ⁊ sanctus Tho. in. ij. di. xxiij. ar. ij. Illud ex quo deus appa ret laudabilis non debet penitus impediri: sed in pctō etiam deus apparet laudabilis cum p misericordiam parcit ⁊ p iusticiam punit. vnde non debuit pctm̄ impedire: tm̄modo breuiter ⁊ recapitulando ad ppositum redeamus: dicamus q̄ iusta dei puidentia homo in his pmissus est multis rōnib⁹. Prima vt ostendatur dei potentia qui solus inuertibilis est omnis autem creatura mirabilis. Secunda autem ratio vt declaretū dei sapientiam que ex malo scit elicere bonum: quod non potuit fieri nisi deus creaturam peccare permisisset. Tertia vt manifestetur dei clementia in qua xp̄s per mortem suam hominē perditum liberauit. Quarta vt ostendatur dei iustitia que non solum reddit bonis premia: sed ⁊ malis supplicia. Quinta vt homo non sit peioris conditiōis q̄₃ alie creature quas omnes sic deus administrat: vt eas agere proprijs motibus sinat. Unde ⁊ hoiem pprio arbitrio relinquere debuit. Sexta est laus humana: laus em̄ viri iusti qd̄ potuit ⁊ nō est trāsgressus. Septima est decor vniuersi: q2 sicut triplex malum culpe: pene: ⁊ dāni inuenitur. ita ex opposito triplex bonum. s. honestū bonū: delectabile: ⁊ vtile decoratur. Nam culpa decoratur honestas per penam delectabilitas: per damnum summa vtilitas. Et p hec patet responsio ad argumenta.

¶ Solutiones argumentorum.

Nam ad primū vbi dr̄ asserere q̄ diabolo permittatur potestas nocēdi hominibus sit hereticū. Oppositum potius patet: q2 sicut asserere q̄ deus nō pmittat hoiez ex libertate arbitrij peccare qn̄ vult est hereticū. ita asserere q̄ de⁹ pctm̄ dimittat inultū: hoc aūt fit p ptātē nocēdi hoib⁹ in vindictā maloꝝ ⁊ decorem vniuersi: iuxta illud Aug. in li. solliloquioꝝ. Iussisti dn̄e ⁊

ita est vt nunq̃ dedecus culpe sit sine decore vindicte. Proba tio deniq̃ argumẽti non valet de sapiẽte prouisore q̃ excludit defectum ⁊ malũ quãtum põt. q2 aliud est de deo q̃ habet curã particularẽ ⁊ de puisore vl'i. Nã prius ex malo non põt elicere bonum sicut vniuersalis puisor facit: vt p p̃cedentia patuit Ad secũdum patuit: q2 tam potentia q̃ bonitas ⁊ iusticia diuina patescũt in hoc q2 mala pmittit. vñ qñ dr. Aut deus potest mala impedire aut nõ. Dicitur q2 põt impedire. s3 non debuit rõnib9 p̃tactis. Neq̃ valet instãtia si dicat: ergo vult mala fieri cum põt impedire ⁊ non vult: q2 vt in argumẽtis p veritate tactũ est. Deus non potest velle mala neq̃ vult mala fieri neq̃ vult malum nõ fieri: sed vult permittere malũ fieri: ⁊ hoc propter pfectionem vniuersi. Ad tertium Aug. ⁊ phus loquuntur de cognitione humana cui melius est non cognoscere mala ⁊ vilia duplici de causa. Primo q2 p ea impeditur interdũ a consideratione maloꝝ ⁊ hoc contigit: q2 nõ possumus simul multa intelligere. Etiam ⁊ ea de causa q2 cogitatio malorum peruertit interdum voluntatem in malum. Hec autem in deo locum nõ habẽt q̃ intelligit oĩa opera hoim ⁊ maleficoꝝ absq̃ aliquo defectu. Ad quartũ apl's curam dei a bobus remouit: vt ostendat q2 q2 creatura rõnalis habet p liberum arbitrium dñiũ sui actus vt dictum est. Ideo vt ei imputetur aliquid ad culpam vel ad meritum ⁊ reddat ei iuxta hoc pena vel p̃miu3 habet deus specialem de eo puidentiã ſm q̃ irrationabilia nõ puidentur. Velle aũt asserere q2 in diuidua irrõnabiliu3 creaturarum ex illa authoritate non ptinerent ad diuinam puidẽtiam esset hereticum q2 esset asserere q2 non oĩa subiecta essent diuine puidentie contra scripture sacre commendationem super diuinam sapiẽtiam que attingit a fine vsq̃ ad finem fortiter ⁊ disponit omnia suauiter: ⁊ esset error rabbi moyses vt in argumẽtis p veritate patuit. Ad quintum: q2 homo nõ est institutor nature: sed vtitur naturalibus opibus artis ⁊ v̾tutis ad suum vsum. Ideo puidentia humana nõ se extendit ad necessaria q̃ ex natura pueniunt: vt q2 cras sol oriatur. Ad q̃ tñ se extendit puidentia dei: eo q2 ipse est actor nature. Unde ⁊ defectus naturales: etiã si ex cursu rerum naturalium prouenirent adhuc diuine puidentie subiacerent: quare ⁊ democrit9 ⁊ aliĳ

philosophi naturales errauerunt. attribuentes soli necessitate materie quicquid inferioribus accideret. Ad vltimum licet om nis pena infligitur a deo ꝑpter peccata. non tñ semper maiori bus peccatoribus maleficia infligūtur. vel quia dyabolus nō vult vt illos affligat ꝛ temptat quos iusto titulo possidere se cernit. vel ideo vt non a deo accelerant. Juxta illud. Multipli cate sunt infirmitates postea accelerauerūt ꝛc. Et ꝙ omnis pe na infligit̄ a deo ꝑpter peccata ptꝫ ex sequentibꝰ. qꝛ iuxta Hie ro. Quicquid patimur peccatis nostris meremur.

¶ Declaratur ꝙ peccata maleficorum grauiora sunt peccatis malorum angelorum ꝛ primorum parentum. Unde sicut inno centes puniuntur ex culpis parentum. ita etiam plures inno cētes damnificantur ꝛ maleficiuntur ꝑpter peccaca maleficorum.

¶ Questio decimaquarta ꝛ est tota materia ꝑdicabilis.

Sed super enormitatem criminum queritur. an male ficorū flagitia cuncta mala que deus fieri sinit. ꝛ vsqꝫ in pñs a principio mundi fieri permisit taꝫ in culpis ꝙ̄ in penis ꝛ damnis excedunt. Et videtur ꝙ non pre cipue quo ad culpam. Nam peccatum ꝙquis committit quod faciliter vitare potuisset excedit peccatum quod aliter commit tit: quod ita faciliter vitare non potuit. Patet per Augustinū in de ciui. dei. Magna est in peccando iniquitas vbi est tanta in non peccando facilitas. Sed adā ꝛ plures qui ex aliquo sta tu perfectionis seu etiaꝫ gratie peccauerunt. Facilius propter assistentiam gratie peccata vitare potuissent: presertim adam qui in gratia creatus fuerat quam plures malefice qui huius modi dona non perceperunt: ergo illorum peccata omnia ma leficorum flagitia excedunt. Preterea quo ad penam maiori culpe maior pena debetur: sed peccatum ade grauissime puni tum fuit in hoc quod vt patet in omnes posteros eius pena cuꝫ culpa ostenditur in transfusione originalis peccati: ergo eius peccatuꝫ grauius est omnibus alijs peccatis. Preterea quo ad damnum. Nam iuxta Augustinum. Ex hoc aliquid est malum quia adimit bonum: ergo vbi plus de bono amittitur ibi ma ior culpa precessit: sed peccatum primi parentis maius dam num: tam in naturalibus quam in gratuitis intulit: vbi nos in nocentia ꝛ immortalitate priuauit, quod nullū aliorum sequē

tium peccata intulit: ergo &c. Sed econtra. id qd plures rones mali includit magis est malum: sed peccata maleficaꝝ sunt huius. Nam omnia mala in bonis nature & fortune pcurare possunt deo permittente: vt ex bulla pape deducit. Preterea adã peccauit solummodo faciendo illud quod est vtroqꝫ modo malum: qꝛ prohibitum: & quod non erat malum ſm se. Sed malefici & alij peccatores peccant faciẽdo illud quod est vtroqꝫ modo malum & ſm se est prohibitum vt homicida & alia multa inhibita. Unde eorũ peccata grauiora sunt alijs peccatis. Preterea peccatum quod est ex certa malitia: est grauius peccato quod est per ignorantiam: sed malefice ex magna malitia contemnunt fidem & sacramenta fidei: prout plures confesse sunt? Responsio ꝙ mala que a modernis maleficis perpetrantur cũcta alia mala que deus nunꝗ fieri permisit: ſm ꝙ in titulo questionis tangitur excedunt: & hoc quo ad peccata que cõtingũt in peruersitate morum: licet secus sit de peccatis que opponũtur alijs virtutibus theologicis. potest ostendi triplici via. Primo. in generali: comparando eorum opera indifferẽter ad quecunqꝫ flagitia mũdi. Scdo. in speciali comparando ad spẽs superstitionis ex quocũqꝫ pacto cum demonibus inito. Tertio. comparando illa ad peccata maloꝝ angelorum: aut etiam primoꝝ parentũ. Primum sic. Nam cum triplex sit malũ: videlicet culpe: pene: damni: eo ꝙ triplex sit bonum cui illa opponunt. scilicet honestum: delectabile: & vtile. Et culpe opponitur honestum. Pene: delectabile. Damnovtile. Qd culpa maleficarum excedit cũcta alia peccata sic apparet. Naꝫ iuxta doctrinam sancti Tho. in. ij. di. xxij. ar. ij. Licet in peccato multa possint ꝯsiderari: ex quibus peccati grauitas vel etiã leuitas trahi potest. Unde & contingit ꝙ idem peccatũ quod ſm vnum eorũ est grauius: ſm aliud leuius inueniat: put dicere possumus In fornicatione iuuenis peccat. senex insanit. Tamen illa simpliciter grauiora sunt: que plures & potentiores hñt: non dico circũstantias solum: sed in spẽ & ꝗtitate peccati essentiali. peccati grauitatẽ. Et sic dicere possumus ꝙ lꝫ peccatũ ade ꝗtum ad aliquas circũstantias grauius sit oibus alijs peccatis ꝗtũ ad hoc ꝙ minori tentatione pulsat⁹ cecidit: qꝛ vcꝫ tm̃ ab intrinseco. Et etiam qꝛ facilius resistere potuisset ꝓpter originalẽ iusti

tiam in qua creatus erat. Tamen q̃tum ad spẽm ⁊ q̃titatem
peccati: ⁊ etiã q̃tum ad alias circũstãtias: que pctm̃ magis ag
grauant: sicut multa grauiora peccata sunt secuta: ita ⁊ inter il
la oĩa maleficoꝝ excedũt. quod etiã clarius ex duobus deduci
tur. Nam sicut vnũ peccatũ dicit maius altero: vel causalitate:
vt pctm̃ luciferi: vel gñalitate: vt pctm̃ ade. vel deformitate: vt
pctm̃ iude. Uel difficultate remittendi: vt pctm̃ in spm̃ sanctuz
vel periculo: vt pctm̃ ignorantie: vel inseparabilitate: vt pctm̃
cupiditatis: vel ꝓnitate: vt pctm̃ carnis. vel diuine maiestatis
offensione: vt peccatũ idolatrie ⁊ infidelitatis: vel expugnãdi
difficultate vt superbia: vel mẽtis cecitate: vt ira. Ita ⁊ post pec
catũ luciferi omnia alia pctã maleficoꝝ opera excedũt: tam in
deformitate crucifixũ abnegãtes: q̃ ⁊ pronitate spurcitias car
nis cum demonibus exercentes. Ac mentis cecitate in omne no
cumentũ: tam animarũ q̃ corpoꝝ hoĩm ⁊ iumentoꝝ: toto ma
lignitatis spiritu debachãtes prout ex supradictis patuit. Qđ
etiã scđm Isidoꝝ nomen ostendit. Dicuntur enim malefici: ob
facinorum magnitudinem ⁊c. vt. s̃. patuit. Deducitur ⁊ ex isto
Nam duo sunt in peccato: auersio: ⁊ cõuersio. iuxta illud Aug.
Peccatum est spreto incommutabili bono rebus mutabilibꝰ
inherere. Et ipsa etiam auersio a deo fit tanq̃ formale: sicut ip
sa conuersio tanq̃ materiale. Ideo tanto aliquod pctm̃ est gra
uius q̃to magis homo per ipsum a deo separat. Et q͛ per infi
delitatem homo maxime a deo elongat: ideo ⁊ maius oĩbus
peccatis maleficiũ infidelitatis existit. Et hoc declaratur ꝑ no
men heresis: qđ est etiã apostasia a fide simul: ⁊ ꝙ tota earũ vi
ta pctm̃ est. De primo. nam cum pctm̃ infidelitatis consistit in
renitẽdo fidei. Et hoc põt dupliciter fieri: vel q͛ renitit fidei nõ
dũ suscepte: aut suscepte. Si primo modo: tũc est infidelitas pa
ganoꝝ seu gentiliũ. Si scđo modo: tũc iterũ dupl'r: q͛ aut reni
tit xpiane fidei suscepte in figura: aut in ipsa manifestatione ve
ritatis. Primo modo est infidelitas iudeoꝝ. Scđo modo infi
delitas hereticoꝝ. Unde ptꝫ ꝙ heresis maleficaꝝ inter tres spe
cies ĩfidelitatis grauissima existit: qđ etiam rõne ⁊ authoritate
cõprobat. Nam. ij. Petri. ij. dr. Melius erat illis viã veritatis
nõ cognoscere: q̃ post cognitã retrorsum conuerti. Rõne. Nã
sicut grauius peccat qui non implet quod promisit: q̃ ille q̃ nõ

implet hoc qd nunq̃ promisit. Ideo infidelitas hereticoꝝ qui profitent fidem euangelij: ꝛ tamen ei renituntur corrūpentes ipsam grauius peccant q̃ iudei ꝛ pagani. Et iterū. Judei grauius peccant q̃ pagani: qꝛ susceperūt fidei christiane figuram in veteri lege quam male interpretantes corrūpunt: quod pagani non faciunt ideo etiam eoꝝ infidelitas est grauius peccatū q̃ infidelitas gentilium qui nunq̃ fidem euangelij susceperunt. De secūdo ꝙ ꝛ apostate nūcupantur. Nam ſm Tho. scḋa ij.q.xij. Apostasia importat quandam retrocessionem a deo et religione: que fit per diuersos modos quibus homo coniūgitur deo: vel per fidem: vel per subiectam ad obediendum volūtatem: vel per religionem ꝛ clericatū. Scḋm ꝙ etiā dicit Raymūdus ꝛ Host. ꝙ apostasia est temerarius a fidei statu vel obedientie vel religionis excessus. Et cū remoto priori: remouetur posterius: sed non econuerso. Ideo ꝛ prima alias duas excedit scilicet apostasia a fide precedit a religione. de qua. xlviij. dist. q̃tumlibet. ꝛ. xvj. q. j. legi non debet. Tamen ſm Raymundū non iudicat̃ apostata seu fugitiuus: etiam si ad longinqua diu euagetur. nisi postq̃ sic viuit ꝙ animum redeundi se deposuisse ostendit. ff. de re mili. l. desertorem. Et hoc fieret si vxorē duceret: vel simile tale. Similiter ꝛ apostasiam inobedientie: vbi quis sponte contemnit precepta ecclesie ꝛ prelatorum. de qua. iij. q. iiij. alieni. Qui etiaꝫ infamis efficitur: repellitur a testimonio ꝛ debet excommunicari. xj. q. iij. Si autem. Unde ꝛ apostasia de qua loquimur super apostasiam maleficarū dicitur apostasia perfidei: que ꝛ tanto grauior quāto ꝛ cū inimico fidei rōnis salutis per pactum expressum peragitur. Hoc em̄ habent facere malefice ꝛ hoc inimicus ille exigit in toto vel in parte. Reperte sunt enim per nos inquisitores que omnes fidei articulos abnegauerant: quasdam vero certos in numero semp tñ ꝯfessionem veram vel sacramentalem habeant abnegare. Uñ ꝛ Juliani apostate perfidia non videt̃ tanta fuisse: licet in alijs aduersus ecclesiam maiora exercuisset: de qua ꝛ. ij. q. vij. non pōt. Si quis vero incidentaliter quereret. Quid si mente ꝛ corde ꝛ fidem tenerent quoꝝ scrutator solum deus est: ꝛ non quecunq̃ angelica creatura: vt supra patuit facerent tñ reuerentiā ꝛ obedientiā dyabolo per actus exteriores. Dicendum videtur ꝙ cū

apostasia perfidei dupliciter potest fieri per actus infidelitatis
exteriores absq3 expresso pacto cum demone inito sicut qui in
terris christianorum cum expresso pacto ꝛc. Primi vbi mente
retinent fidem actu tamen exteriori negant: licet non sint apo-
state nec heretici: tamen mortaliter peccant. Sic enim salomō
dijs suarum vxorum reuerentiam exhibuit. Nec enim aliquis
excusatur si ex metu hoc faceret: quia ꝫm Aug. Sanctius est mo
ri fame ꝙ vesci idolaticis. aliqui habent. Satius. xxxij. q. iiij.
Satiꝰ. Malefici autem quātumcunq3 fidem retinent corde et
abnegant ore apostate tamen iudicantur eo ꝙ fedus cum mor-
te: ꝛ pactum cum inferno pepigerunt. Unde ꝛ sanctus Tho. in
ij. di. iiij. ar. vi. Loquens de similibus operibus magicis. Et ꝗ
quocunq3 modo auxilium petunt a demonibus dicit. In om-
nibus est apostasia a fide propter pactum initum cum demone
vel verbotenus si inuocatio intersit vel facto aliquo. etiam si
sacrificia desint: non enim potest homo duobus dominis ser-
uire. Ad idem albertus vbi supra dist. viij. vbi queritur. Utrū3
magicis ꝛ mathematicis intendere sit peccatum apostasia a fi-
de. Ita respondit. In talibus est semꝑ apostasia verbi vel ope
ris. Si enim inuocationes fiant: tunc apertum pactum initur
cum demone: ꝛ tunc est aperta apostasia verborum. Si autē nō
sit nisi opere simplici: tunc est apostasia operis. Et quia in his
omnibus semper est fidei contumelia: quia expectatur a demo
ne quod expectandum est a deo: ideo semper apostasia iudica
tur. Ecce ꝙ clare duplicem apostasiam ponunt tertiam subin-
telligentes scilicet cordis que si desit: tamen malefice ꝓbis ope
ribus apostatrices iudicantur. Penis ergo vt patebit ꝛ hereti
corum ꝛ apostatarum subiacere debent. Et est tertia criminis
enormitas pre cunctis alijs heresibus in eis. Nam si iuxta Au
gustinum omnis infidelium vita peccatum est. xxviij. q. j. §. ij. ꝛ
est glosa super illud Romanorū. xiiij. Omne quod non est ex fi
de peccatum est. Quid iudicandum est de tota vita. i. de oibus
alijs operibus maleficaꝝ: que tn̄ non ad cōplacentiā demonū
fiant: sicut ieiunare. ecclesia frequentare: cōicare: ꝛ sic de alijs.
In oibus enim peccant mortaliter: quod sic declaratur. Tāta
est em̄ labes huius peccati, ꝙ facultatē resurgendi licet non ex
toto amputant, eo ꝙ peccatum non corrumpit totum bonum

nature τ lumen naturale in eis remaneat. Tamen propter prestitum homagiũ nisi ab illo absoluant. omnia eoꝝ opera etiã de genere bonorum sunt poti9 de genere maloꝝ: quod in alijs infidelibus non cernitur. Nam secundũ Thomam secũda secũde. q. x. An omnis actio infidelis sit peccatũ? dicit ꝙ ꝗuis opa infidelium: que sunt de genere bonorum: vt ieiunia. elemosine τ huiusmodi non sint eis meritoria propter infidelitatem: que est grauissimũ peccatoꝝ: tamen q2 peccatũ non corrumpit totũ bonum nature: sed remanet in eis lumen naturale. Ideo non ois actus eoꝝ est mortale peccatũ: sed actus procedens ex ipsa infidelitate: vel relatus ad ipsam: etiam si sit de genere bonoꝝ: puta sarracenus ieiunat vt seruet legẽ Mahumeti de ieiunio mandantẽ. Judeus seruat suas festiuitates: τ hmõi in his est mortale. Et sic intelligit illud Augustini supra allegatum. Ois infidelium vita peccatum est.

¶ Quod malefice grauissimas merentur penas vltra omnes flagitiosos mundi.

DEniqꝫ flagitia cũcta alioꝝ peccata excedũt: ꝗtum ad demeritũ pene declarat. Primo quo ad penam hereticis infligendam. Scdo. quo ad penam apostatis inferendam. Naz heretici quadruplici pena puniuntur scdm Raymun. s. excommunicatione: depositione: reꝝ ablatione τ corporali morte. De quib9oibus lector inueniet super primũ de senten. excõ. Nouerit. τ super secundum. xxiiij. q. i. Qui contra pacem. τ tertium di. viij. quo iure. xxiij. q. vij. c. j. τ sequen. super quartum. eo. ti. scilicet de hereticis. Excommunicamus. j. τ. ij. immo τ grauissimas incurrũt penas. Credentes receptores: fautores: τ defensores. Nam vltra penam excommunicationis illis inflctam: heretici cum fautoribus τ defensoribus suis τ receptatoribus: τ ipsorũ filij vsqꝫ ad secundam generationem per lineam paternam. per lineam vero maternam vsqꝫ ad primum gradũ ad nullũ beneficiũ vel officiũ ecclesiasticũ admittunt. vt eo. ti. quicũqꝫ. τ. c. statutũ. li. vj. Sed sup tertiam penã si heretici habent filios catholicos priuant paterna hereditate in detestationem criminis. τ super quartam penã: si post deprehensionem erroris continuo non velit reuerti τ heresim abiurare, subito debet comburi si laicus

est. Falsarij em̄ pecunie statim morti tradunt. q̃tomagis falsa
rij fidei. Siuero clericus post solemnem degradationem relin
quitur curie seculari occidendus. Si autem reuertantur ad fi-
dem detrudi debent in perpetuum carcerem. de hereticis. Ex-
communicamus primo ⁊ secundo. ⁊ hoc de rigore iuris. Mi-
tius tamen agit̄ cum eis post abiurationem quā ad arbitrium
epi ⁊ inquisitoris facere debent ꝑut in tertia parte operis pa-
tebit. vbi de varijs modis sententiandi tales tractatur. q̄s etiā
dicatur deprehensus ⁊ conuictus seu etiam relapsus. His aūt
modis mulctare maleficas nonvidetur sufficere: cum non sint
simplices heretice: sed apostate ⁊ vltro hoc ꝙ in ipsa apostasia:
non hominibus propter metum aut carnis oblectamenta fidē
abnegant: vt supra tactum est. Sed ipsi demonibus vltra ab-
negationem: etiam homagium: corpora ⁊ animas offerendo
prestant. Ex quibus satis probabile videtur: ꝙ quantūcunq̄
peniteant: ⁊ ad fidem reuertantur non debent sicut alij hereti
ci carceribus perpetuis mancipari: sed vltimo supplicio puni-
ri: ⁊ hoc etiam propter damna temporalia hominibus ⁊ iumē
tis varijs modis illata leges imperant: vt patet. C. de malefi-
cis. l. nullus. l. nemo. ⁊. l. culpa. Et est similis culpa prohibita
discere ⁊ docere. Et loquuntur leges super sortilegos quanto
magis super maleficos: vbi dicunt quod pena illorum est bo-
norum publicatio et decapitatio. Et si quis tali arte mulierem
ad luxuriam prouocauerit: vel econuerso bestijs exponitur: vt
dicitur ibidem: lege multi. Et de his in prima questione ta-
ctum est.

¶ Questione decimaquinta declaraturꝙ propter pec
cata maleficarum innoxij sepe maleficantur: etiā inter
dum propter peccata propria.

SEd hoc ꝙ diuina ꝑmissione plures innoxij dānifi-
cantur ⁊ puniunt̄ in ꝑmissis nocumētis ꝑpter alie
na peccata maleficaꝝ: ⁊ non ꝑpter culpas ꝓprias
Nec alicui hocvideatur inconueniens. ostēdit san
ctus Tho. scda scde. q. ca. viij. Hoc fieri iuste a deo
loquēdo denis presentis vite triplici ratione. ¶ Primo qui-
dem. ꝙ vnus homo est res alterius. ⁊ sicut quis punitur in re-
bus: ita ⁊ in penam alterius aliquis puniri pōt. Nam filij sūt

corpus sunt quedam res patris. et serui et aialia res dñorum: et sic filij puniunt quãq pro parentibus. sicut filius natus ex adul terio dauid: mortuus fuit q̃citius: et animalia amalechitarum iussa sunt interfici: q̃uis et in huiusmodi sit ratio mistica: vt ha bet. j. q. iiij. §. paruulos. ¶ Scd̃o. q2 peccatũ vnius deriuatur in alterũ: et hoc dupliciter. Per imitationem: sicut filij imitant peccata parentum: et serui et subditi peccata dominoꝝ: vt auda cius peccent: vt fit in rebus male acquisitis: in quibus filij suc cedunt. serui in latrocinijs et guerris iniustis. Unde sepius iter ficiunt: et subditi prelatoꝝ audacius peccant: dum eos peccare cernunt. etiam si eadem peccata non committunt. vnde et iuste puniunt. Deriuatur etiã peccatũ vnius in alterũ per modũ me riti: vt subditoꝝ in malũ prelatum. i. ꝙ peccata subditoꝝ merẽ tur peccatorem p̄latum. ƀm illud Job. Regnare facit hypocri tam ꝑpter peccata ppl'i. Deriuat etiã peccatũ: et consequenter pena per aliquem ꝯsensum vel dissimulationem. Hoc est qñ su periores peccata nõ redarguunt. tũc sepissime boni cuȝ malis puniunt: vt dicit Aug. in primo de ci. dei. Exemplum vbi inter nos inquisitores vnus reperit quoddam oppidũ mortalitate hoim quasi destitutũ: et vbi fama volabat ꝙ quedam mulier se pulta lintheamen in quo sepulta erat successiue deglutiret. et ꝙ pestis cessare non posset: nisi ex integro lintheamen deglutien do ad ventrem consumpsisset. Habito consilio desuper sculte tus cũ prefecto ciuitatis sepulcrum effodiẽtes: inuenerũt qua si dimidietatem lintheaminis per os et collũ vsq in ventrẽ im missam et consumptam. Quo viso motus sculteus gladium ex traxit. et caput amputando extra foueam proiecit. sicq subito pestis cessauit. Ex quibus vtiq diuina permissione peccata il lius vetule super innoxios propter dissimulationem preceden tium punita fuerunt. Naȝ prehabita inquisitione repertũ fuit ipsam longo tempore vite sue sortilegã et magam fuisse. Exem plum de punitione dauid in enumeratione populi per pestem ¶ Tertio fit diuina permissione: vt humane societatis vnio cõ mendetur. ex qua vnus homo debet pro alio sollicitus esse vt non peccet: et ad detestationeȝ peccati. dum. scilicet pena vnius redundat in omnes: quasi omnes sint vnum corpus. Examplũ de peccato Achor Josue. vij. Possumus adhuc addere duos

modos:prout puniuntur mali interdum p bonos. interdum etiam p alios malos. Nã vt Gratia. dicit. xxiij. q. v. §. vl. Aliqñ deus punit malos p legitimam potestatẽ gerentes ex mandato suo: ⁊ hoc dupliciter. Interdum cũ merito punientium: sicut puniuit pctã chananeorum per populum suum. Interdũ absq3 merito punientium: sed etiã in ipsorum penam: sicut tribũ beniamin puniuit ⁊ deleuit vsq3 ad paucos. Aliquãdo punit etiam p populos suos iussu seu permissione excitatos. non tamẽ intendentes deo obsequi: sed sue satisfacere cupiditati. ⁊ ideo cum sui dãnatione: sicut iam punit pplm suum p turcos: ⁊ sepius ante p alienigenas etiã in veteri lege. ¶ Sed nota q quacũq3 de causa quis puniatur: si non sustinet patienter penas: tunc sunt flagella: non ad satisfactionem: sed ad vindictã tantũ. i. punitionẽ. Juxta illud. Deutero. xxxij. Ignis. s. pene temporalis succensus est in furore meo. i. in punitione: q2 als non est in deo furor: ⁊ ardebit vsq3 ad inferni nouissima. i. vindicta: hic incipiet ⁊ ardebit vsq3 ad extremam damnationez. vt exponit August. Et habetur de peni. di. iiij. §. authoritas. Sed si patienter ferantur ipsa flagella: ⁊ sit patiẽs in statu gratie habent locum satisfactionis: vt dicit Tho. in. iiij. Etiam si quis puniretur a iudice propter maleficium commissum: vel etiam malefica ⁊ hoc sm plus ⁊ minus: sm deuotionem patiẽtis: ⁊ qualitatem criminis. Mors autem naturalis cum sit vltimum terribilium. non tñ est satisfactoria: q2 p naturam inoleuit in penam originalis pctĩ. Licet sm Scotum etiam volũtarie ⁊ cum deuotione expectata ⁊ deo oblata in sua amaritudine possit fieri aliquo modo satisfactoria. Mors tamẽ violẽta: siue quis eam meruit: siue non: semper est satisfactoria. si patiẽter sustineatur ⁊ in gratia. Et hec quidem quo ad penas propter aliorum peccata inflictas. Propter propria autem etiam deus flagellat in vita presenti: ⁊ specialiter circa maleficia inferẽda. Nam Thobie. vij. Super illos qui libidini deseruiũt diabolus accipit potestatem: qd etiam ex precedẽtibus patuit declarando maleficia circa membra ⁊ potẽtias generatiue potentie: q deus amplius permittit maleficiari. Attamẽ ad pdicandum populo notãdum: q premissis punitionibus nõ obstantibus: sm quas deus pro culpis alienis siue proprijs pu-

nit. hanc regulam iuris pro fundamento teneat: et populo proponit: q̄ dicit. Sine culpa nisi subsit causa non est aliqs puniendus. extra de reg. iur. et hec regula locum habet in iudicio poli. i. dei. et in iudicio fori. i. in foro humano siue seculari siue ecclesiastico. Declara de iudicio poli. Nam cum de⁹ duplici pena spirituali et t̄porali punit. In prima inuenit̄ q̄ nunq̄ sine culpa. In scd̄a inuenit̄ q̄ interdū bn̄ sine culpa: sz non sine cā. De prima spirituali pena q̄ cū est triplex. s. subtractio gr̄e. vnde seq̄tur obduratio in p̄ctis: nō fit sine culpa propria. Scd̄a pena dāni. i. priuatiōis glorie. hoc etiā nunq̄ infligit̄ sine culpa propria: vt in adultis. vel ꝯtracta vt in paruulis in originali decedentibus. Tertia pena sensus. i. cruciatio ignis infernalis. etiā ptz. Vn̄ quod dr̄ Exodi. xx. Ego dn̄s zelotes visitans peccata parentum in filios vsq̄ in tertiā et quartā generationē intelligit̄ de imitatoribus paternoꝝ scelerum. vt exponit Gratianus. j. q. iiij. §. q̄bus. vbi etiā dat alias expositiones. De secunda aūt pena tp̄ali punit deus. ¶ Primo si ꝓpter culpā alterius vt supra tactū est: triplici rōne. vel etiā sine culpa aliena et propria: sz non sine causa. vel etiā ex culpa propria et nō aliena. quod si vis scire causas ꝓpter quas deus punit: et tn̄ absq̄ culpa aliena et propria. videas quinq̄ modos quos ponit magister in. iiij. dist. xv. c. ij. Et recipe tres primas causas. Reliq̄s duas accipe ꝑ culpis proprijs. Nā dicit quinq̄ de causis de⁹ hoiem flagellat in vita p̄nti: siue penas infert. Primo vt deus glorificetur. Et hoc fit qn̄ miraculose remouetur pena siue flagellum. Exemplū de ceco nato Joh. ix. de lazaro resuscitato. Joh. xi. Secundo si primum desit: immittitur tn̄ vt meritū cumuletur per exercitium patientie. Ac etiam vt virtus latēs intus: alijs manifestetur. Exemplum in Job. j. et Thobie. ij. Tertio vt virtus conseruetur per humiliationem flagelloꝝ. Exēplum in paulo qui de se dicit. ij. ad Corꝫ. xij. Ne magnitudo reuelationum extollat me: datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane. qui stimulus ſm Remi. fuit hec infirmitas corporalis. Hec sunt sine culpa. Quarto: vt eterna damnatio hic inchoetur: vt scz aliqualiter ostendatur quid in inferno patietur. Exemplum in herode. Act. xij. et in Antiocho. ij. Macha. ix. Quinto: vt homo purificetur: vel per expulsionem cul-

pe:scȝ ex flagellis conteritur. Exemplū de maria sorore aarō. Numeri.xij.lepra infecta:⁊ israelitis ꝓstratis in deserto ꝭm Hiero.xxiij.q.iiij.quid ergo. Uel ad satisfactionem pene. Exēplum in dauid:qui post remissionem adulterij commissi:quo ad culpam in penā fuit expulsus de regno:vt ptȝ in.ij. Regū. quod notat Grego.de peñ.dist.j. si peccatum dauid. Posset etiam dici omnem penā quam patimur procedere ex culpa nostra:saltim originali cū qua nascimur.qꝛ ip̄m est causa omniū causalitatum.ar.dist.v.ad eius. Sed ⁊ tertia pena q̄ ⁊ dāni loquēdo de illa quo ad eternā dānationē quam in futuro sustinebunt:nemo ambigat quin super omnes dānatos in penis subsensibilibus cruciabunt: Sicut em̄ gratie visio in patria: ita mortali culpe pena in inferno succedit. Et sicut gradꝰ beatitudinis in patria cōmensurantur iuxta gradus charitatis et gratie in via:ita ⁊ mēsura suppliciorum in inferno iuxta mensurā criminū in via. Hoc est quod Deutero.xxv.dicitur. Pro mensura pc̄ti erit ⁊ plagarum modus. Et sic hoc in alijs peccatis oībus:tn̄ in speciali maleficis hoc conuenit quod ad Hebre.x.tāgitur. Quātomagis putatis deteriora mereri supplicia qui filium dei cōculcauit ⁊ sanguinē testamēti pollutū duxit:in quo sanctificatus est. Hec sunt propria maleficaruȝ fidem abnegantium:⁊ per diuinissimum sacramētum plurima maleficia vt iam in secunda parte patebit exercentium.

¶ Sextadecima:declaratur in speciali veritas premissa:cōparādo opera maleficaruȝ ad alias superstitionis species.

PRemissa deniqȝ veritas quo ad enormitatem criminum in maleficijs ꝓbatur per comparationem ad alia opera magorum ⁊ diuinatorum. Nam cū quatuordecim sint species circa opera superstigiosa ex triplici genere diuinationum. Quorum primum fit per manifestam demonuȝ inuocationem. Secundum per tacitam solam consideratione dispositionis vel motus alicuius rei.vt syderum dierum horarum ⁊ huiusmodi. Tertium per considerationem alicuius actus humani ad inquirendū aliquid occultū q̄ sortiū nomen habent. Et sp̄es primi generis diuinationis:q̄ fit p̄ expressam

demonum inuocationē. sint prestigium: diuinatio somniorū: Nigromantia. Diuinatio phitonica. Geomātia. Jdromātia. Aeromantia. Piromantia. et ariolorum cultus. Tho. secunda scđe. q. xcv. et. xxvj. q. iiij. igitur. et. q. v. nec mirum. Species deniq; secundi generis genethlitici. aurispices: augurus: omen. seruantibus. cheiromantia. et spatulamantia. Species etiam tertij generis variantur sm oia illa q̄ sortium nomen habent ad inquirendū aliqd occultum. sc; p considerationē punctoꝝ. festucarū figurarū in plumbo liquefactarum. Et de his Tho. vbi supra. et. xxvj. q. ij. et. q. iiij. p totum. Tamē hec oia crimina maleficarū flagitia excedunt: qđ de pstātioribus speciebus deducit. Uñ et de minoribꝰ non difficultatur. Nā in prima specie vbi aliquid pstigiosis quibusdā apparitionibus sensus humanos decipiunt: vt res corporalis aliter sentiatur per sensum visus: aut tactus: vt in pcedentibus tactum est de modo prestringendi. Malefice his nō cōtente circa membra generatiue potētie: illa interdum pstigiosa apparitiōe auferēdo: l; non in rerum veritate. etiam ipsam generatiuam potētiam pluries auferunt: ne mulier concipere aut vir actum exercere valeat. etiam remanēte membro absq; pstigiosa illusione post conceptum. etiam aborsum pcurant: sepe procurant cum innumeris alijs malis. in diuersis etiam formis bestiaru; apparent: vt in superioribus patuit. Jn secunda deniq; specie: q̄ et nigromātia dr. et fit p mortuorum apparitionē vel locutionem: cū vt dicit tertio libro etymo. Nigros grece: mors dicitur latine. mātis vero diuiuatio. faciunt aūt talia p sanguinem hoīs: aut alicuius aīalis super quibusdā caracteribus: scientes demone; sāngui nem amare. i. eius effusione; et pctā. Unde fit: vt vbi mortuos ab inferis se vocare putāt ad respondendum ad interrogata: demones in eorum similitudinibus apparentes talia exercēt. Et hmōi artis erat illa maga et phitonissa. de qua. j. Regum. xxviij. q̄ ad instantiam saulis samuelem suscitauit. Nec ex hoc putat quis talia esse licita qꝛ scriptura commemorat animam iusti prophete ab inferis vocatam sauli euentum futuri belli: etiam p mulierem phitonissam aperuisse: Quia vt Augu. dicit ad simplicianum. Non est absurdū credere aliqua dispēsatione permissum fuisse. vt nō domināte arte magica vel potentia

sed dispensatione occulta. q̄ phitonissam et saulem latebat se iusti spiritus ostēderet regibus aspectibus. diuina eū sentētia percussurus. Uel nō vere spiritus samuelis a sua requie est excitatus. sed aliqđ fantasma ⁊ illusio demonū imaginaria diaboli machinationib⁹ est facta: quā appellat samuelē scriptura sicut imagines solēt suarū rerū nominib⁹ appellari. Hec ex responsione cuiusdā argumēti sup̱ questionē. An diuinatio que fit inuocatiōe demonum sit illicita. ij. scđe. q. xcv. ar. iiij. Ad secundum. Sꝫ si lectori placet videat rn̄sionē super vltimū argumentum q̄stionis. An gradus ꝓphetie sint in beatis in eadem summa. q. clxxiiij. Inspiciat etiā dictum Augu. xxvi. q. v. Nec mirum. Sed hec parū ad maleficarum opera q̄ nullā in se retinent speciem pietatis: vt intuenti eorum opera ptꝫ. sanguinē innocentē fundere non cessantes: occulta queqꝫ diabolicis instructionibus manifestātes: nec viuis aut mortuis parcūt: vbi aīas cum corporibus interimunt. In tertia deniqꝫ specie: que ⁊ somniorum diuinatio đr: dupliciter obseruatur. Primo. qn̄ quis vtitur somnijs vt valeat aliqđ occultum inuestigare ex reuelatione maloꝝ spirituum: cū quibus habētur pacta exp̄ssa: quando scꝫ ad hoc inuocant. Secundo vero quando quis vtitur somnijs ad cognoscendum futura ƀm ꝙ somnia procedūt ex reuelatiōe diuina: vel ex causa naturali intrinseca vel extrinseca: quantum potest se extendere talis virtus non erit illicita diuinatio. hec Tho. vbi supra. Pro cuius intelligentia vt predicatores nucleum ad minus habeant. Notandum ad primū de angelis. ꝙ cum angelus sit limitate virtutis efficacius reuelare potest aliquod futurorum anime disposite q̄ȝ indisposite. Dispositio autem fit post sedationem motuum exteriorum ⁊ interiorum: vt qn̄ silentes sunt noctes ⁊ sedati sunt motus fumositatum: ⁊ hoc fit circa auroram qn̄ digestio est completa. ⁊ hoc dico de nobis peccatoribus similibus: quibus angeli ex diuina pietate ad prosecutionem officij aliqua reuelant: aut tēpore studij in aurora intellectum de occultis scripturarum informante. Presidet enim angelus bonus intellectui: sicut de⁹ voluntati: ⁊ corpora celestia nostris corporibus. alijs autem perfectoribus quibuscūqꝫ potest ⁊ quacunqꝫ hora reuelare vigilando ⁊ dormiendo: q̄ȝuis ⁊ iuxta philosophum in de som.

ꝛ vigil'.sunt magis apte recipere reuelationes vt dictū est vno tempoꝛe q̄ȝ altero:pꝛout ceteri magi facere consueuerunt. Ad secundum nota.ꝙ ex naturali sollicitudine nature de regimine coꝛpoꝛis contingit ꝙ quedam futura habent causam naturalem in hoie somniante:ꝛ tunc illa somnia seu visiones sunt tātummodo signa ꝛ non cause:sicut ex parte angeli dictuȝ est. ꝛ hoc accidentium futuroꝛum in hoie:vt sanitatis vel egritudinis vel periculi ꝛc.Et hec est sententia Arist.vbi supꝛa.quia natura repꝛesentat in somnis aie aliquas dispositiones q̄ sunt in coꝛpoꝛe.ex quibus postea contingit infirmitas vel aliud:vt si quis somniat de occupationibus igneis signum est ꝙ pꝛedominatur in eo colera.si de aeris:vt de volatu ꝛ hmōi signū est sanguinis.si aque vel alterius liquoꝛis aquei signū est flegmatis.si de terreis:signum est melācolie.Et ideo per somnia quādoqȝ iuuantur medici ad cognoscendum dispositiones coꝛpoꝛis:vt etiam dicit philosophus in eodem libꝛo.Sȝ hec iteruȝ leuia sunt per comparationem ad somnia a maleficis superstitiose obseruata.Nam si coꝛpoꝛaliter vt supꝛa tactum est:nolunt transferre:sed tm̄ imaginarie cernere que a consodalibus maleficis perpetrantur:reponere se habent ad sinistrum latus in nomine sui diabolo ꝛ omnium demonioꝛum.Unde fit vt ei singula imaginaria visione repꝛesentatur a simili.Si aliqua occulta scire pꝛo se vel aliis hoibus volunt a demonibus per somnia destruuntur non per tacita:sed per expꝛessa cuȝ eis pacta inita.Nec iterum ꝑ quodcunqȝ pactum quocūqȝ modo ꝑ aliquod sacrificium alicuiꝰ aialis seu sacrilege depꝛecationis: aut cultus etiam latrie exhibitionis:sȝ seipsas in anima ꝛ coꝛpoꝛe demonibus offerentes:fidem penitꝰ sacrilego oꝛe abnegando.Nec his contente etiam pꝛopꝛios aut alienos infantes demonibus offerunt aut interimūt.de quibus supꝛa habitum est.In quarta deniqȝ specie q̄ ꝑ phitones a phiton apolline.Juxta Isido.qui authoꝛ diuinādi dꝛ fuisse:exercetur.nō per somnia aut ꝑ moꝛtuoꝛū allocutionē:sed ꝑ viuos.vt in arrepticiis.qui sic arrepti a demonibꝰ vel volūtarie aut inuoluntarie ad pꝛedicandum tm̄modo futura:ꝛ non ad alia flagitia perpetrāda agitantur qualis fuit illa puella de qua Act.xvi. Clamando post apl'os ꝙ essent vere serui dei.Unde indigna

tus paulus imperauit spiritui exire ab ea. Patet q modica sit
cóparatio per respectum ad maleficas et eorum opera: q̄ vtiq3
sic ob magnitudinem facinorum et enormitatē criminum. Iuxta
Isido. vt supra habitum est nuncupantur. vnde causa breuita
tis de alijs minoribus speciebus diuinationū hec probare nō
expedit: vbi maiores excedere noscuntur. nā vbi predicatore
placet applicare alias species vt geomantiam: q̄ fit circa cor-
pus terrestre vt in vngue: vel in ferro: vel lapide polito. Idro-
mantiam que fit in aqua vel cristallo. Aremantiā que fit in ae-
re. Piromātiam que fit in igne. Ariolorum que fit in visceribus
aialium immolatorum in aris demonū. Licet he oēs per expres-
sum demonū innocationem fiant: nulla tñ est comparatio ad
maleficia maleficarum cū ad nullum nocumentū hoim: iumen
torum: et terre frugum tendunt directe: sed ad futurorum pre-
cognitionem. De alijs etiā speciebus diuinationum q̄ cum ta-
cita innocatiōe et etiam per tacitum: vt sic pactum erga demo-
nes practicantur: vt sunt genethlitici seu astrologi sic dicti p-
pter natalium considerationes. Aurnspices qui dies et horas
obseruant. Augures: qui gestus et garritus auium. et omen: q̄
verba hominum obseruant. Et cheiromantici qui ex lineamē-
tis manuum aut spatulis animalium diuinant. Si cui placet
inspiciat preceptorium nider circa scdm preceptum: et plura in
ueniet quomodo sint licita et quomodo non. Maleficaruz ve
ro opera nunq̄ sunt licita.

¶ Decimaseptima est declaratiua quaterdecime: grauitatē cri
minis ad peccata quecunq3 demonum comparando.

Sed et tanta est earum facinorū magnitudo: q etiaz
malorum angelorum peccata et ruinā excedunt. Et si
in culpis quō nō etiam in īfernalibus supplicijs. Et
hoc quidā ad culpas demōstrare: nam est difficile
varijs rōnibus. Primo. nam lz eius pctm̄ sit irremis
sibile: hoc tñ non est ppter magnitudinē criminis habēdo re
spectū ad eorum naturalia: et pcipue sm opinionē illorum qui dicūt
eos tm̄ i naturalibus: et nūq̄ i gratuitis fuisse creatos. Et qr bo
nū gratie excedit bonū nature: ideo illorum pctā q̄ a statu grē ca
dūt prout vt malefice fidē susceptam in baptismo abnegantes
existūt: eorum vtiq3 pctā excedunt. Si vero dicamus eos in gra-

tia fuisse creatos:licet nō confirmatos.sic etiam malefice licet non creati in gratia.tñ a grã sponte ceciderunt:sicut ꝛ ille volens peccauit. Scđo demonstrať:nam lꝫ eiꝰ pctm̄ sit irremissibile varijs de causis alijs puta ƀm Augustinū:qꝛ nullo suggerente peccauit:ideo nullo suggerente peccauit.ideo nullo reparēte redire debet. Uel ƀm Damas.contra dei formā intellectu peccauit ꝛ cognitio quanto est nobilioꝛ tanto peioꝛ est erroꝛ. Seruus em̄ sciens voluntatem dn̄i sui ꝛc. Uel iterum ƀm eundem Damas.qꝛ non est susceptibilis pnie:ideo nec venie. ꝛ hoc ex natura sua:que quia spiritualis tantūmodo est semel vertibilis:eo ꝙ se totam conuertit:quod in homine nō fit vbi caro semꝑ repugnat spiritui. Uel iterum:qꝛ excelso loco peccauit vt in celo:hō autem in terra. His tñ non obstantibus eius culpa in multis alijs minoratur comparatiue ad maleficarum flagitia. Pꝛimo in hoc ꝙ ille iuxta Anselmum in quadaꝫ oratione nulla p̄cedente delicti vindicta suꝑbiens peccauit. Malefice vero post tantas penas sepe multis alijs maleficis inflictas immo ꝛ post penas quas percipiūt in ecclesia diabolo occasione sue ruine inflictas oīa hec contēnunt ꝛ nō ad minima pctā moꝛtalia vt ceteri peccatoꝛes qui ex infirmitate aut malicia absqꝫ habitu malicie peccant. Sed ex ꝓfunda coꝛdis malicia ad hoꝛrenda flagitia ꝓperant. Secundo qꝛ licet triplex sit status mali angeli. Innocentie: Culpe et miserie seu pene. Ipse tamen sic ab innocentia semel tm̄ cecidit ꝛ ꝙ ad illā nūqꝫ restitutus fuit. Peccatoꝛ autem ad innocentiam per baptismum restitutus iterum ab illo cadens multum ꝓfundatur. Et super omnes ipse malefice vt earum flagitia demōstrant. Tertio ille contra creatoꝛem nos autem ꝛ super omnes ipse malefice contra creatoꝛem ꝛ redemptoꝛem ꝛc. Quarto ille dereliqt deum permittentem videlicet eum peccare ꝛ non ex pietate eū pꝛosequentem:nos autem super omnes ipse malefice peccatis elongamur a deo permittente ꝛ ex pietate nos continuo pꝛosequente et beneficijs plurimis nos pꝛeueniente. Quinto ille pꝛestat in malicia deo repꝛobante ꝛ suam gratiam non apponenti nos miseri currimus in illam maliciam deo continue reuocante. Sexto ille manet obduratus ad punientem:nos obdurati ad blandientem. Et si ambo contra deum tñ ille cōtra

se requirentē. nos ꝯ pro nobis morientem. quē vt premisimus
sup oēs malifice dehonestantes offendunt.

¶ Solutiones argumentoꝝ etiā declarāt veritatē p cōpationē

AD argumenta. Ad primū patet rn̄sio per ea que in
principio corporis qōnis tacta sunt. Unde vcʒ ali-
quod pctm̄ dʒ censeri grauius altero. ⁊ qūo pctā
maleficarum grauiora cunctis quo ad culpam exi-
stunt. Et aliud quo ad penā Dicendū. ꝙ sicut cul-
pa ade ita ⁊ eius pena dupliciter ꝯsideratur. vel quo ad psonā
vel quo ad naturam totā. videlicet posteritatem ex eo secutam
Primo modo. Sicut maiora peccata fuerunt post eū perpe-
trata qꝛ videlʒ ipse solummodo peccauit faciēdo illud qd̄ erat
malum non ſm se. sed qꝛ prohibitum. Fornicatiōes vero adul
teria ⁊ homicidia vtroqꝫ modo mala sunt. scilicet ſm se. ⁊ qꝛ p-
hibita ideo etiam grauior pena eis debetur. Scd̄o vero modo
lʒ maxima pena primum peccatum secuta est. hoc tn̄ est per in-
directum inq̄ꝫtum vcʒ per eū tota posteritas originali peccato
fuit infecta eo ꝙ ip̄e primus parens omnium ꝓ quibus oībus
solus filius dei satisfacere potuit potētia ordinata. Pro suo au
tem psonali mediante diuina gratia penituit ⁊ saluatus post
solutionem factam per xp̄m incomparabiliter autem pctā ma-
leficarum excedunt in grauitate non contente de suis persona-
libus pctis ⁊ perditionibus: cum etiam innumeras alias post
se continue trahunt. Ad tertium dicendum ex prehabitis ꝙ hō
fuit per accidens in pctō ade ꝙ maiorē lesionē intulit. Et hoc
videlʒ ꝙ naturā integrā inuenit ⁊ ꝙ corruptam necessario non
volūtarie transfundere habuit vn̄ non sequit ꝙ suum pctm̄ sim
pliciter grauius ceteris fuit. Tū etiam qꝛ hec idē etiā sequentia
peccata fecissent si talem naturā inuenissent. sicut ⁊ ſm mortale
peccatū nō grauat gratiā. eo ꝙ illam non inuenit: priuaret aūt
si illā iueniret. Hec est solutio sancti Tho. in. ij. di. xxj. arti. ij. in
solutione secundi argumenti: quam solutionem si quis ad ple-
nū vult intelligere habet ꝯsiderare ꝙ adam originalem iustitiā
si pstitisset nō transfudisset in posteros prout Ansel. opinabat:
qꝛ etiaʒ aliquis post eum peccare potuisset: videbant dicta do
cto. di. xx. An pueri mox nati fuisset i grā ꝯfirmati. Itē quoli.
ij. an idem qui nunc saluantur homines saluati fuissent si adaʒ

non peccasset.

¶ Sequitur modus predicandi ꝯ quinq; argumenta laycoꝝ qbus ꝓbarevidentur sparsim ꝙ deus non permittat tantā potestatē dyabolo ꝛ maleficiꝭs circa hmōi maleficia inferenda.

Sit deniq; ꝑdicator ꝓuidus sup certa argumenta laycoꝝ: vel etiā peritoꝝ quorundā: qui intm̄ maleficas eē negant ꝙ lꝫ malitiā ꝛ potentiā demonis ad inferendū ex suo desiderio hmōi mala ꝓcedant: diuinā tn̄ ꝑmissionē sibi condescendentē negāt: nec volūt ꝙ deus talia fieri permittat. ꝛ lꝫ modū arguendi non habeant: ꝛ in tenebris sicut ceci palpitant. iam vnum iam alterū mediū tangēdo: opus tn̄ est eoꝝ assertiones ad quinq; argumenta reducere. Ex qbus vtiq; oēs eoꝝ cauillationes ꝓcedere pn̄t. ꝛ primo ꝙ deus non permittat dyabolo sub tanta potestate seuire in homines.

Utrum ad maleficialem effectum a demone per maleficam ꝓcurandum semꝑ hꝫ cōcurrere diuina permissio? Et arguit quinq; argumentis ꝙ deus non permittit. vn̄ etiam maleficiū nihil est in mūdo. Et pmū sumitur ex pte dei. Scdm ex parte dyaboli. Tertium ex pte malefice. Quartum ex pte morbi. Quintum ex pte ꝑdicatoꝝ ꝛ iudicū q talia ꝯ eas ꝑdicant ꝛ iudicāt vtiq; nūq̄ꝫ securi essent. Primo sic. Deus punire pōt hoīeꝫ ꝓpter peccata ꝛ punit gladio fame ꝛ mortalitate. Item diuersis aliꝭs infirmitatibus variꝭs ꝛ innumeris quibus humana ꝯditio subiacet. vnde qꝛ opus ei non est adiungere alias punitiones: iō non ꝑmittit. Scdo sic. Ex parte dyaboli si vera essent que predicant ꝙ vcꝫ vim gn̄atiuam impedire possunt. vt vcꝫ mulier non concipiat vel si ꝯcipiat ꝙ aborsum faciat. vel si non aborsum ꝙ ēt post partum natos interficiunt: vtiq; sic perimere possent totū mundum. ꝛ iterū posset dici ꝙ opa dyaboli essent fortiora operibus dei. s. sacramēto matrimoniꝭ: qd̄ est opus dei. Tertio. ex parte hois: nam videmus si maleficium dꝫ esse aliqd in mūdo tunc aliqui hoīes plus aliꝭs maleficiunt. De quo si querit vtiq; dr̄ hoc esse propter punitioneꝫ peccatorum: sed hoc est falsum ergo ꝛ illud quod maleficia sint in mundo. Falsitas autem ꝓbatur ex eo. qꝛ tunc maiores peccatores amplius punirent: hoc est falsum cum minus puniant q̄ꝫ aliꝭ interdum iusti: qd̄ etiam

cernitur in pueris innocētibus qui asserunt maleficiari. Quarto pōt addi ⁊ aliud argumentū ex parte dei hoc ꝙ quis impedire posset ⁊ non impedit: sed fieri ꝑmittit: vtiqȝ iudicat ex sua voluntate ꝓcessisse. Sed deus cū sit summe bonus nō pōt velle malū: ergo non pōt permittere vt fiat malum qđ ipse impedire pōt. Item ex parte morbi defectus ⁊ infirmitates qui dicuntur maleficiales. similes etiam sunt defectibus ⁊ infirmitatibus naturalibus. i. qui ex defectu nature ꝓcedunt: quod enim aliquis claudicat. excecat: vel rōnem perdit: vel etiam moritur ex defectu nature contingere possunt: vnde non pñt secure maleficis ascribi. Ultimo ex parte iudicū ⁊ ꝑdicatoꝝ: qui cū talia aduersus maleficas predicant ⁊ practicant vtiqȝ ꝓpter ingens odiū a maleficis contra eos conceptum nunqȝ essent securi: sed contra argumenta sumantur ex questione prima: super tertium principale prime partis tractatus. ⁊ proponantur illa que sunt magis ad populum: quomodo videlicet permittit mala fieri: licet non velit malum fieri. permittit autem propter admirabilem ꝑfectionem vniuersi: que considerant in hoc ꝙ bona commendantur eminentius ⁊ magis placent: ⁊ sunt laudabiliora dum comparant malis: habentur ibi authoritates. Item profunda dei diuine sapientie: iustitie: ⁊ bonitatis relucent: que al's essent occulta ⁊ breuiter pro decisione questionis possunt colligi ex his que ibi tanguntur varia documenta pro informatione populi: videlȝ ꝙ deus iuste duos casus permisit. s. angeloꝝ ⁊ primorum parentum: qui cum sint maiores omnibus alijs casib⁹ Non mirum si alij minores permittantur. Qualiter autē sunt maiores quo ad causalitatem: non quo ad alias circunstantias ꝭm quas peccata maleficarum: vt in. q. tangitur. ⁊ malorum angeloꝝ ⁊ primoꝝ parentū peccata excedūt: ⁊ quare deus iuste ꝑmisit illos primos casus tangitur. in. ij. q. ex quibus plurima colligere ⁊ dilatare potest ad suum placitum. Sed ad respondendum super argumenta. Nam ad primum cum dicitur. De⁹ sufficienter punit per naturales infirmitates mortales gladio et fame. Respondetur ex tribus. Primo quia deus non limitauit suam virtutem ad naturalem processum: aut etiam ad influentias corporum celestium: vt videlicet preter illa agere non possit: ideo et preter illa sepissime egit in punitionem

peccaminum: mortalitates ꝛ alia inferendo: preter omnem in-
fluentiã corpoꝝ: sicut in punitione peccati superbie: in dauid su-
per mortalitatẽ inflictaꝫ pplo: ppter populi numerationẽ ꝛc.
Scdo hoc vtiqꝫ ꝯgruit diuine sapiẽtie: que cũ rebus oibus sic
administrat, vt eas pprijs motibus agere sinat. Ideo sicut nõ
cõuenit malitiam demonis oino impedire: sꝫ potius decet ip-
sam pmittere: vt agat qꝫtum ad bonũ vniuersi spectare põt, lꝫ
ꝯtinuo etiã refrenat per bonos angelos: vt nõ tm̃ noceat qꝫtũ
nocere vellet. Ita etiam nõ cõuenit malitiã humanã refrenare
sup ea ad que ex libertate arbitrij põt: vt est fidẽ abnegare ꝛ se
ipm demoni reuouere: que vtiqꝫ facere in ptãte sunt volũtatis
humane. Ex qbus etiã duobus cũ deus maxime offendit: iuste
permittit ea que a malefica desiderant: ꝛ ppter que fidẽ abne-
gauit ꝛ ad que dyaboli potentia se extẽdit: vt est hoibus: iumẽ-
tis: ꝛ terre frugibus posse nocere. Tertio, deus iuste permittit
illa mala fieri p que dyabolus etiã per indirectũ maxime tor-
quetur: ꝛ summam recipit displicentiam: sed per illa mala que
a maleficis virtute demonũ fiunt per indirectũ dyabolus ma-
xime torquetur: dum contra suam voluntatem deus oibus ma-
lis ad gloriam sui nois: ad fidei cõmendationẽ: ad electoꝝ pur-
gationẽ ꝛ cumulũ meritorium vtitur. Certum est em̃ ꝙ inter
oẽs displicentias quas dyabolus ex supbia que semp ꝯ deum
exigit, iuxta illud. Superbia eoꝝ qui te oderũt ascendit semp.
hec pcipua est qua sibi displicet ꝙ deus oia sua machinamẽta
in sui gloriã ꝛc. cõuertit. Iuste ergo deꝰ cũcta pmittit. Ad scdm
superius rñsum est: ꝛ dꝫ rñdere ad duo que includunt in argu-
mento, s. ꝙ non dr̃ dyabolus fortior deo: nec eius factura: imo
cernitur ꝙ minime virtutis existit: cũ nihil possit nisi pmissione
diuina vñ eius virtus põt dici minima: cõparando ad diuinaꝫ
pmissionẽ, lꝫ sit maxima cõparando ad virtutes corpales quas
naturalr̃ excedit. Iuxta illud sepe allegatũ. Non est ptãs super
terrã que ei valeat cõparari, Iob. xlj. Alterũ ad qd rñdendum.
Cur vcꝫ deus potius sup vim gñatiuam pmittit maleficia fieri
qꝫ sup alios actus humanos. De qbus etiã supra tactum est in
materia de pmissione diuina sub titulo. quo malefice vim gene-
ratiuã ꝛ actũ venereum impedire pñt. Est em̃ hoc ppter fedita-
tem illius actus. Et qꝛ originale pctm̃ inflictum ex culpa pri-

moꝝ parentum per illū actū transfundit: ⁊ exemplificat etiā de
serpēte qui primū instr̄m dyaboli fuit ⁊c. Ad tertiū. dicendum
ꝙ sicut intentio ⁊ appetitus dyaboli maior est ad tēptandum
bonos q̄ʒ malos: lʒ ex parte tēptati magis tēptat malos q̄ʒ bo
nos. i. ꝙ amplior habilitas est in malis ad recipiendū tēptatio
nem demonis q̄ʒ sit in bonis. Ita etiam plus affectat ledere bo
nos q̄ʒ malos: lʒ maiorem habilitatē ledendi inueniret in ma
lis q̄ʒ in bonis. ⁊ huius est rō. q2 ꝯm Grego. quanto crebrius
qs dyabolo se subijcit: tanto intolerabiliorem sibi facit: vt ei
reluctari non possit. Sed cum mali crebrius se subijciant dya-
bolo eis sit tēptatio magis intolerabilis ⁊ frequentior cū non
habeāt scutū fidei formate quo se tueant̄. De quo scuto aplus
Ephe. vj. In oibus sumentibus scutū fidei in quo possitis oia
tela nequissimi ignea extinguere. Sed ex alia parte magis et
acrius impugnat bonos q̄ʒ malos. Et ratio: q2 cum iam possi-
deat malos non aūt bonos. ideo magis conatur per tribula-
tionem trahere ad sui dominium iustos quos non habeat q̄ʒ
peccatores possessos: sicut aliqs princeps terrenus magis in-
surgit ꝯ illum qui plus aufert de iure suo. vel qui plus nocet re
gno q̄ʒ ꝯ illos qui non sibi ꝯtrariantur. Ad quartum ꝙ deus per-
mittit mala fieri: nō vult tn̄ mala fieri vltra premissa que tacta
sunt: ꝑdicator declarare potest per quinqꝫ signa voluntatis di
uine que sunt. preceptum: ꝓhibitio: ꝯsilium: operatio: ⁊ ꝑmis-
sio. vide sctm̄ Tho. precipue in prima parte: q2 ibi planius de-
clarat. q. xix. ar. xij. Nam lʒ vna sit voluntas in deo que est ip̄e
deus: sicut ⁊ vna eius essentia: tamen per respectū ad eius opa
indicat̄ ⁊ significatur nobis eius voluntas multiplr̄. ꝯm quod
Psal. dicit. Magna opa domini exquisita in oēs voluntates
eius. Unde voluntas in deo distinguitur non ex parte rei: sed
ex pte suorum effectuum. ita vt volūtas proprie dicta dicatur
voluntas beneplaciti. voluntas metaphorice dicta dicatur vo
luntas signi inq̄ʒtum videlicet per signa ⁊ metaphora indicat̄
nobis deum hoc velle. A simili Sicut paterfamilias vnaʒ hn̄s
in se voluntatem, demonstrat illam quinqꝫ modis. s. per se. ⁊ ꝑ
alium. Per se dupliciter. directe ⁊ indirecte. Directe cuʒ aliqd
operat̄. ⁊ tunc est operatio. Indirecte aūt qn̄ non impedit ope
rantem sicut ⁊ in. iiij. phys. dr̄. Remouens ⁊ prohibens est mo-

nens per accidens ꝛ q̃tum ad hoc dr̃ signum ꝑmissio. Per aliũ aũt declarat se paterfamilias aliquid velle tripl'r. Uel inq̃tum ordinat aliquem ad aliquid faciendum necessario ꝛ ꝓhiben/do contrarium: ꝛ sic sunt preceptio in preceptis: ꝛ prohibitio in affirmatiuis ꝛ negatiuis preceptis. Uel inquantum ordinat aliquem persuasiue ad aliqua conciliatiue ꝛ hoc pertinet ad cõ silium: ꝛ sicut voluntas humana manifestatur per hec quinq;: sic ꝛ ipsius dei. Quod enim preceptum ꝓhibitio ꝛ cõsilium di catur voluntas dei. ptꝫ per illud Mathei. vj. Fiat volũtas tua sicut in celo ꝛ in terra. i. vt in terra impleamus eius p̃cepta: vi temus prohibita. ꝛ impleamus pro posse consilia. Et similiter ꝙ permissio ꝛ operatio dicatur dei voluntas. patet per Augu/stinum qui dicit in enchi. Nihil fit: nisi omnipotens deus fieri velit vel sinendo vt fiat: vel faciendo. Ad propositum cum dici tur illud qđ quis impedire posset: ꝛ nõ impedit. indicat̃ ex sua voluntate ꝓcessisse: verum est. Sed cum infert̃. Deus est summe bonus: ergo non potest velle mala fieri: verum est voluntate be neplaciti ꝛ per quatuor signa huius voluntatis: quia non põt operari mala: nec percipere mala: nec vt non ꝓhibeat mala ꝛ ꝑ suadeat bona supererogationis. potest autem velle permittere mala fieri. Ad aliud quomodo cernunt̃ infirmitates ab inuicẽ vt vna sit maleficialis: altera naturalis puta ex defectu nature. Respondet̃ ꝙ varijs modis. Primo medicorum iudicio. xxvj. q. v. Non licet. ꝛ. q. ij. ca. Illud. vbi verba Augustiui ex secũdo de doc. xp̃iana. Ad hoc genus superstitionis pertinẽt oẽs liga ture ꝛ remedia: que medicorum disciplina condemnat in qui/buscunq; rebus suspendendis: atq; ligandis. A simili: vbi me dici ex circunstantijs: videlicet etate: complexiõe sana: ꝛ subito quasi in ictu oculi immutata: ꝛ ꝙ non ex defectu sanguinis sto machi: aut labe' infirmitas acciderit. Judicant illam: non ex de fectu nature. sꝫ ab extrinseco accidisse. Et ab extrinseco. vbi nõ ex venenosa infectione. quia sic sanguis ꝛ stomachus malis hu moribus esset repletus. tunc ex sufficienti diuisione indicant effectum esse maleficialem. Item secundo. cum eis existit incu/rabilis. vt nullis medicaminibus eger potest releuari. immo potius cernunt ipsum aggrauari. Tertio. quia sic subito inter/dum accidit. ꝙ indicium infirmi super hoc cõtingit. Res gesta

vni ex nobis innotuit. Nam quidam de optimatibus ciuitatis Spirensis nimis ceruicose voluntatis vxorem habuit intantū vt cum ipe libens in omnibus complacere studeret. tamen in cunctis fere suis affectionibus ei recalcitrabat. ⁊ verbis ꝯtumeliosis semper ipm molestare satagebat. Accidit inde vt domuz ingressus quadam die cum mulier solito more contra se brigāti verbis opprobriosis. ⁊ ire locum dare ⁊ domum exire volebat ipsa hostium per quod exire habebat cursu veloci: anticipando obseruauit: ⁊ vociferando contestabatur: ꝙ nisi eā verberaret nulla probitas aut honestas sibi inesset. Ad que verba grauia ille manum: non aio ledendi extendit: ⁊ ipam expansis digitis super spatulam leuiter tangendo: subito ad terram collisus oēm sensum perdidit: ⁊ per plures septimanas in lecto decumbens grauissima infirmitate detentus fuit. qua in re pēsari potest illam infirmitatem non ex naturali defectu: sed per maleficium mulieris sibi accidisse. Plura immo quasi innumera consimilia acta sunt: ⁊ multis innotuerunt. Sunt quidam qui per certam practicam experientiam rei capiunt per hunc modum. Nam plumbū liquefactum super infirmū tenent: ⁊ in scutellam plenam aqua infundunt: ⁊ si imago aliqua condensata cernitur: tunc infirmitatem ex maleficio accidisse indicant. ⁊ quidam an talis imago opere demonum aut naturali virtute erūpat? vbi interrogant talia practicantes respondere solēt: ꝙ virtute saturni super plumbū: qꝛ al's malus existit. sicut sol super auruz maleficium sua virtute ostendere solet. Sed quid de his sentiendum sit. an videlz practica licita sit aut non? Circa tertium principale huius tractatus tractabitur. canonistis enī videtur licitum vt vana vanis confundantur. licet theologis omnino contrarium videatur. cum non sint facienda mala vt eueniant bona. Ad vltimum. vbi diuersa querunt. Primo cur malefice non ditantur. Secundo cur principibus eis fauentibꝰ ad pniciem oim inimicoꝝ ipsoꝝ nō cooperantur. Tertio cur p̄dicatoribus ⁊ alijs eos persequentibus non nocere valeant. Ad primum dicendū. ꝙ ideo vt plurimum malefice non ditantur: vt iuxta complacentiam demonis in contumeliā creatoris quantum possibile est pro vilissimo p̄cio emant. Et secundo ne

in diuitijs notent. Ad scđm cur principibus nō nocēt causa est manifesta: q₂ q̄ntum in ipsis est: hoc fit vt ipos in amicitia retineant? Et si querit. cur eoꝝ inimicis non noceant? R̄ndetur: q₂ bonus angelus ex altera parte hoc maleficiū impedit. Juxta illud Danielis. Princeps ꝑsarum restitit mihi viginti vna dies. Uide doctorem in secundo sententiarum an inter bonos angelos sit pugna ⁊ qualiter? Ad tertium dicitur ꝙ ideo nec inquisitoribus: aut alijs officialibus nocere possunt: q₂ publica iustitia vtuntur. Exempla varia ad hoc possent adduci: sed temporis ꝓlixitas non patitur.

¶ Incipit secunda pars huius operis.

SEcunda pars principalis huius operis: q₂ est de modo ꝓcedendi: qui a maleficis pro maleficijs inferendis obseruat. Et per decem ⁊ octo capl'a distinguunt cū duabus dūtaxat difficultatibus. quaꝝ vna in principio sup̱ remedia ꝑseruatiua: vt vꝫ quis maleficari non possit: altera in fine sup̱ remedia mouentia maleficia. ⁊ per que maleficati curari possunt. cum ƀm pħm in. iiij. physi. remouens ⁊ prohibens coincidunt: ⁊ sunt cause per accidens. ideo vt per hec totale fundamentuꝫ huius horrende heresis habeatur. Circa duo principaliter insistendum erit. Primo circa introitum earum: ⁊ ꝓfessionem sacrilegam. Scđo circa progressum in modo operandi: ⁊ horrendā obseruantiam. Tertio impedimēta salubria ꝯ earum maleficia: ⁊ remedia ꝑseruatiua. Et q₂ in morali iam laboramus materia. Unde argumentis varijs ⁊ declarationibus vbiq₃ insistere opus non est: cum ea que per capitula sequenter sint per precedentes q̄ōnes sufficiēter discussa. Jō precamur in deo lectorem ne demonstrationem in oībus querat: vbi accommodata sufficit ꝓbabilitas ea deducendo que constant: aut visus vel auditus ꝓpria experientia: aut fide dignoꝝ relatibus esse vera. Circa primum aūt duo principaliter tangentur. Primo diuersi modi ipsius demonis alliciēdi. Secundo. diuersi modi ipsam heresim ꝓfitendi. Circa secundum vero sex per ordinem tangentur quo ad modum procedendi ⁊ curandi. Quia primo de his que a maleficis pro se ⁊ suis corporibus practicantur. Secundo de his que erga alios hoīes

operantur. Tertio de his que erga bestias. Et quarto de his quibus terre frugibus nocent. Quinto de maleficio tantūmodo virorum: quibus videlicet maleficijs tantummodo viri: et non mulieres insistūt. Sexto de questione sup̱ maleficia amouenda: ⁊ quibus modis curanť maleficiati. Est ergo prima q̄stio p̱ decem ⁊ octo capitula distincta cū totidē modis in suis ritibus variantur ⁊ multiplicantur.

VTrum quis possit p̱ bonos angelos ita beneficiari ꝙ a maleficis p̱ quoscūqꝫ infra scriptos modos non valeat maleficiari? Et videtur ꝙ non. Eo ꝙ p̱ p̄cedentia declaratū est etiā innoxios: ⁊ innocētes ⁊ iustos pluries a demonibꝰ affligi: vt Job ⁊ plures pueri innocentes: qui cernunť maleficiati cuꝫ alijs multis iustis: lꝫ non equaliter: vt pctōres: eo ꝙ non in p̱ditionē suarū animarum: ꝗuis bonis fortune ⁊ corporum affligant. Jn contrarium est maleficiarū fassio. ꝙ videlicet nō oēs ledere valeāt sed tantūmodo illos quos cernunt ex īformatione demonum diuino auxilio destitutos? Rn̄sio. Tria sunt genera hoim beneficiati a deo. quibus illud pessimū genus suis maleficijs nocere non pōt. Et primi sunt q̄ publicam cōtra eos iusticiā exercent: aut officio aliquo publico aduersus eos insistunt. Scdi. qui de ritibus ecclie seruatis ⁊ veneratis: vt p̱ aque benedicte aspersionem: p̱ salis consecrati sumptionē: per candelarum in die purificationis ⁊ frondium in die palmarum consecratorū vsum licituꝫ: cum ad hoc talia ecclia exorcizat: vt vires demonis imminuāt se minuūt: de quibus modis patebit. Tertij sūt qui p̱ sanctos angelos varijs ⁊ infinitis modis beneficiantur. De primis ratio datur: ⁊ p̱ varia acta ⁊ gesta comprobatur: q̄z em̄ ois potestas a deo est: ⁊ gladium portat. Juxta aplm. Jn vindictā malorum ⁊ retributionē bonoꝝ non mirum: ꝙ tunc angelica potestate demones arcentur. qn̄ iusticia in vindictam illius horrēdi criminis exerceť. Notant ad idē doctores ꝙ q̄z potestas demonis quinqꝫ modis impediť: in toto vel ī parte. Primo p̱ terminū sue potestati a deo impositum: sicut de iob primo ⁊ secundo tangiť. Et de illo de quo in formicario nider legiť: q̄ iudici fassus fuerat. ꝙ dū quidā ip̄m inuocasset: vt inimicum suum vita priuaret: aut in corpore lederet: vel ictu ful-

minis interimeret. cum vocassem demonem ait: vt cuius auxi-
lio talia perpetrarem? Rndit mihi q neutrũ facere posset. ha-
bet inquit fidem bonã: & diligẽter se signo crucis munit: idcir
co non in corpore: sed in vndecima parte fructuũ suoꝝ in cam
po: si libet ei nocere possum. Scdo impeditur p impedimentũ
exterius adhibitum: vt in asina balaam. Numeri. xxij. Tertio
per miraculum impossibilitatis exterius factum. Et sunt q ex
singulari priuilegio beneficiantur. De quo tertium genus ho
minum: q maleficiari nõ possunt iam inferi⁹ patebit. Quarto.
per dei iudicium singulariter disponentis per obstaculũ boni
angeli: vt de asmodeo interficiente sponsos sare virginis. non
autem thobiam. Quinto. interdum per cautelam suspsius: qr
non vult interdum diabolus ledere vt peius inde sequatur:
vt cum excommunicatos vexare posset sicut & corinthũ quem
vexauit excõicatum. Coꝝ. v. tñ nõ facit vt fidẽ eccłie in clauiũ
ptãte eneruat. Ideo a sili etiam dicere possumus: q etiã si diui
na virtute non arcerentur quando publica iusticia exerceretur
adhuc tñ sepe manum seu ptectionem a maleficis voluntarie
retrahunt. qr vel timent earum conuersionẽ: vel qr desiderant
& accelerant earum dãnationem. Actis deniq & gestis hec cõ-
probantur. Nam & prefatus doctor refert q malefici verbo &
experientia testimonium dederunt q eo ipo quo per reipubli
ce iusticie officiales capiuntur statim ois maleficorum enerua-
tur potestas. Unde & qdam iudex petrus nomine de quo & su
pra mẽtio facta est. cum quendam maleficuz statim in nomine
per suos famulos capere voluisset: tantus tremor eorum ma-
nibus incussus fuit & naribus tam mal⁹ fetor illapsus: vt se fe-
re disperarent an maleficum inuadere auderent. Quibus dũz
iudex imperasset. Secure miserum iuadite: qr publice tactus
omnes vires perdet sue nequitie. Et ita rei probauit effect⁹. nã
captus & incineratus fuit ppter plurima ab eo perpetrata ma
leficia que sparsim hinc inde posita sunt & accõmodata diuer-
sis materijs. Sed & plura que nobis inquisitoribus in officio
inquisitionis laborantibus ɔtigerũt si recitare expediret vtiq
aiam lectoris in ammiratione verterent. Sz qr laus in ore p-
prio sordescit potius expedit silentio pterire: q notam inanis
glorie incurrere: illis dũtaxat exceptis que a deo in lucem p-

dixerunt q celari non possunt. In oppido nempe rauenspurg dum a consulibus malefice incinerande interrogarent: cur nobis inq̄sitoribus aliqua maleficia sicut alijs hoībus non intulissent? R̄nderunt. Licet pluries hoc facere attētassent: non tamen potuerunt. Et de causa inq̄rentibus r̄ndebant se nescire nisi q sic a demonibus informate fuissent: quotiens enim nocturnis ⁊ diurnis temporibus nobis infesti fuerunt enarrare non sufficimus: iam vt symee cum iam vt canes aut capre suis clamoribus ⁊ insultibus nos inq̄etarent. de nocte ad orationes lȝ indeuotas surgentibus iuxta fenestram loci que tñ in tāta altitudine erat: q nisi per longissimas scalas quis adire potuisset: ictu validissimo quasi ad caput de directo percutiebat. acus lintheo quo caput tegebatur inserentes sic etiā a nobis surgētibus reperiebantur quasi illos capiti nostro immittere arte magica voluissent. Sed laus altissimo q̄ sua pietate absq meritis nostris nos tanq̄ publicos iusticie fidei indignos famulos preseruauit. De scōis vero ratio in se patet. Nam ad hoc exorcizant ⁊ ab ecclīa oīno sunt efficacissima remedia ad preseruandum se ab insultibus maleficarum. Quod si querit p quem modum quis se munire debet? Dicendū primo de his que absq allegationibus sacrorū verborum fuerit ⁊ demū de ipsis sacris carminibus. Nā de primis licitum est aqua benedicta etiam quecunq honesta loca hoīm ⁊ iumētorum cū inuocatione sanctissime trinitatis ⁊ oratione dñica in saluationē hoīm ⁊ iumētorū aspergere: sic em̄ in exorcismo dr̄ vt vbicūq aspersa fuerit careat omni imundicia liberet a noxa non illic resideat spūs pestilens ⁊c. Hoīes em̄ ⁊ iumēta saluat dñs iuxta prophetam vnūquodq pro modulo suo. Secūdo sicut primum de necessitate: ita hoc secūdum lȝ cereum bn̄dictū accēdere est de congruitate aspergere: videlicet cum tali cereo loca inhabitantia. Tertio herbas consecratas adiungere vel fumigare cum illis habitabilis in aliquo loco oculto coniungere plurimum expedit. Sic em̄ in ciuitate Spirensi anno eodem quo hic liber est inchoatus contigit q dū quedā deuota mulier cū quadam suspecta malefica verba habuisset iuxta morē muliercularū mutuo brigantiū rixosa de nocte: tñ cū parunlum lactantē cunis inponere voluisset: ⁊ mēte reuoluēs ea que de

die cũ suscepta malefica peregisset timẽs de periculo pueri her bas benedictas puero supposuit: aqua simili aspersit: sal exor cizatum ori parum immisit: signo crucis muniuit ⁊ cunabuluȝ diligenter alligauit. Et ecce circa medium noctis vagientem puerum audiuit ⁊ dum iuxta morẽ puerũ contrectare ⁊ cuna-bulũ in altũ ꝑpe lectũ positum mouere voluisset cunabulũ qui dem mouit: sed puerum ꝯtrectare: quia aberat non potuit. tre mẽs paupercula ⁊ de pueri amissiõe vehementer dolẽs: lumi-ne accẽso paruulũ vagiantẽ sub lectica ⁊ in angulo sine tamen lesione repperit. Qua in re perpendi põt quãta insit exorcis-mis ecclesie aduersus insidias diaboli virtus. Liquet insuper oĩpotẽtis dei clemẽtia ⁊ sapiẽtia que attingit a fine vsqȝ ad fi-nẽ fortiter disponit etiã istoꝝ pessimoꝝ hoim ⁊ demonuȝ ma-leficia suauiter: vt vbi q̃rũt fidẽ imminuere ⁊ infirmare eundeȝ in multoruȝ cordibus firmant ⁊ radicent validius. Utilitates enim plurime fidelibus ex hmõi malis ꝓueniunt: vbi sic fides roboratur: demonis malicia inspicit: dei misericordia ⁊ pote stas manifestatur. hoies ad sui custodiam actuantur: ⁊ ad reue rendum xpi passionem ⁊ cerimonias ecclesie accendunt. Illis etiã diebus scultetus cuiusdaȝ ville visental: dum grauissimis doloribus ⁊ torsionibus corporis esset maleficatus: ⁊ ꝙ per maleficia sibi contigisset: non tam ab alijs maleficis ꝙ̃tum et per experientiam edoctꝰ fuit. dixit eñ ꝙ singulis dñicis diebꝰ se munire cum sumptione salis ⁊ aque benedicte solebat: et qr vno die propter cuiusdam celebrandas omiserat nuptias: eo-dem etiam die maleficatus fuit. Quid deniqȝ de illo in rauen-spurg cum a diabolo in forma vnius mulieris ad carnalẽ actũ sollicitaretur. ille plurimuȝ anxius dum desistere nollet diabo lus illi pauperi in mente venit: vt sumptione salis: prout in ꝑ-dicatione audierat se munire deberet. vnde cum ad introituȝ stube sal benedictum sumpsisset mulier toruo vultu eum inspe xit: ⁊ quis diabolorum ipsum de hoc docuisset: improperãdo subito disparuit vbi diabolus per se in effigie malefice: aut cũ presentia corporali malefice affuerat: cum vtrunqȝ facere deo permittente potest. Sed ⁊ illi tres socij per viam ambulãtes. duo eorum ictu fulminis percussi fuerãt. ⁊ tertius territus cuȝ voces in aere clamantes audisset. percutiamus ⁊ illum. altera

vox cum respondisset non possumus: q2 hodie verbuȝ caro fa
ctuȝ est audiuit: intellexerat ꝙ ea de causa: q2 missam audierat
⁊ in fine misse euangelium iohannis. In principio erat verbū
⁊c. audiuisset. ideo preseruatus fuisset. Sed ⁊ per sacra verba
corpori alligata ꝙ miro modo sunt preseruatiua: dummodo
septem conditiones in ipsis seruentur. De quibus ⁊ in vltima
q̄stione huius secunde partis mentio fiet: eo ꝙ ibi de remediis
sanatiuis: sicut hic de remediis preseruatiuis tractabitur. Et
illa sacra verba nō solum ad p̄seruandum: sed etiā ad curāduȝ
maleficatos tendunt. Plurimum aūt sunt preseruatiua locoꝝ:
hoim: ⁊ iumentorum verba tituli triumphalis nostri saluato-
ris. dum. s. ꝑ quatuor partes loci in modum crucis inscribun-
tur. Iesus † Nazarenus † Rex † Iudeorum † vel etiam
iungēdo nomen virginis marie: aut euangelistarum: aut etiaȝ
verba Iohannis. Uerbum caro factum est. Tertiū vero genus
quod a maleficis ledi nō potest est singularissimū: vtpote pre-
cipua angelica custodia munitum interius ⁊ exteriꝰ. Interius
per gratie infusionem. Exteriꝰ per celestium virtutū id est per
motores orbium celestiū ꝓtectionem. Et hoc q̇dem genus in
duabus speciebꝰ electoꝝ diuersificat̄: q2 vel munitur cōtra oīa
genera maleficoꝝ. ita ꝙ in nullo ledi pn̄t: vel ꝙ precipue circa
generatiuā potētiam ita castificent̄ ab ipsis bonis angelis: si-
cut mali sp̄us quosdam malos hoīes: vel inflāmant circa vnā
vel infrigidant circa aliam ꝑ suā maleficia. Primum de inte-
riori ⁊ exteriori protectione quo ad gratiam: ⁊ quo ad influē
tias corporum celestium sic declaratur. Nā licet deus ꝑ se gra
tiam infundat mēti nostre. ita ꝙ nulli creature potestas ad ta-
lem infusionē se extendere pōt. Iuxta illud. Gratiā ⁊ gloriam
dabit dn̄s: tn̄ dispositiue vt tradit sctūs Tho. in quodaȝ loco
super tertium sentētiarum qn̄ deus aliquam notabilē gratiaȝ
vult infundere angelus bonꝰ cooperatur. Et hoc est ad quod
Dionysius ꝑtendit. iiij. ca. de di. nominibus. Hec est lex diui-
nitatis immutabiliter stabilita: vt ima a summis per media ꝑ
ficiantur. ita ꝙ quicquid boni a fonte totius bonitatis in nos
emanat totuȝ per ministerium bonorum angeloruȝ. habemus
exempla cū rōnibus. Nam lȝ ad verbi dei cōceptionem in vir
gine beatissima. ꝑ quam deus hō factus est sola diuina virtus

efficienter affuerit:tñ angelico ministerio mens virginis ꝑ sa-
lutationem ꝛ per intellectus cõfortationem ꝛ informationem
multum excitata ꝛ ad bonũ ꝑdispofita fuit. Rõne. nã ꝛ prefati
doctoris sententia est:ꝙ in hoie sunt tria vt videmus. s. volun
tas:intellectus:ꝛ potentia. alie interiores ꝛ exteriores affixe:
membris ꝛ organis corporalibus. In primũ solus deus age-
re valet:qꝛ cor regis in manu dñi dispositiõe:angelꝰ bonꝰ in-
quãtum intellectũ ad veri ꝛ boni agnitionẽ:ampliꝰ illuminat:
ita ꝙ in scðm ꝛ deꝰ ꝛ angelus bonus agere pñt illuminando.
Et in tertium sistr bonus angelus ad bonũ:ꝛ malus angelꝰ lꝫ
deo permittente immissiões malas imprimere põt. Tñ in po-
testate humane voluntatis est tales immissiões factas accepta
re:vel refutare. quas etiaꝫ semper hõ cum dei inuocata gratia
põt perpulsare. De exteriori etiã custodia. que ꝑ motores or-
bium a deo cõicatur est communis traditio:magis consona.
tam sacre pagine ꝙ̃ philosophie naturali:ꝙ omnia corpora
celestia mouentur virtute angelica:ꝛ dicuntur motores orbiũ
a xp̃o ꝛ ab ecclesia virtutes celorum vocantur ꝛ consequenter
a celestibus influentijs. omnia huius mundi corporalia regũ-
tur. teste philosopho. j. methe. Quare ꝛ dicere possumus cum
deus singularem habet prouidentiam de suis electis. lꝫ quos-
dam malis huius vite:scilicet penalitatibus subijcit quosdaꝫ
tamen ita preseruat ꝙ in nullo ledi possunt. Et hoc donum re
cipiunt vel ab angelis bonis ipsis ad custodiam a deo deputa
tis. Uel ex influentijs celestium corporum seu a motoribꝰ ipo
rum orbium. Insuper notandum:ꝙ licet aliqui contra omnia
maleficia muniuntur. Aliqui vero contra aliqua ꝛ non contra
omnia:sunt tamen aliqui qui singulariter a bonis angelis su-
per vim generatiuam ita castificantur ꝙ nullo modo a malis
maleficiari circa illam potentiam possunt:sed de his scribere
videtur in parte superfluum. licet in parte foret necessariũ pro
pter hoc ꝙ isti qui circa potentiam generatiuam maleficiãtur:
ideo destituuntur angelica custodia:ꝙ vel semper sunt in mor
tali peccato:vel nimis libidinoso affectu illis spurcitijs insi-
stunt. Unde etiam vt in prima parte operis tactum est: deus
amplius permittit potentiam illam maleficari:ne dum ꝓpter
eius turpitudinem quantum ꝛ propter hoc ꝙ corruptio pri-

mi parentis sub originali cogitatione in totum genus huma
num traducitur. Dicamus tamen pauca qualiter bonus inter
dum viros iustos et sanctos beneficiet: et precipue circa vim ge
neratiuam. Nam ita factum est de sancto Sereno abbate. De
quo refert Cassianus in collatione patrum collatio abbatis
sereni prima. Hinc inquit pro interna cordis atqz anime casti
tate nocturnis diurnisqz precibus: ieiunijs quoqz atqz vigi
lijs infatigabiliter insistens cunctos estus carnalis concupiscē
tie tandem per diuinam gratiam in se extinxisse precepit. De
inde maiori zelo castitatis succensus prefatis vsus remedijs a
deo petijt vt interioris hominis castitas in corpus redūdaret
dei dono. Postremo autem veniens ad eum angelus in visio
ne nocturna eiusqz velut aperiens ventrem quandam ignitaz
carnis strumam de eius visceribus euellens suisqz omnia vt
fuerant locis intestina restituens. Ecce inquit incentiua carnis
sue abscisa sunt: et obtinuisse te noueris hodierna die perpetuā
corporis puritatem iuxta votū: quo poposciti vt ne ipse qui
dem naturali motu q̄ etiam in paruulis atqz lactētib⁹ excitat
vlterius pulseris. Sic etiā de beato equitio abbate dicit bea
tus gregorius primo libro dialogoꝝ. Hunc inq̄t cum iuuētu
tis sue tp̄e acri certamen carnis incētiua fatigarent: ipse sue tē
tationis angustie ad orationis studium solertiorem fecerunt.
Cūqz hac in re ab oīpotenti deo remediū continuis precibus
quereret: nocte quadā assistēte angelo eunuchari se vidit: eius
qz visione apparuit ꝙ omnem motū ex genitalib⁹ mēbris ab
sciderent: atqz ex eo tempore ita fuit alienus a tentatiōe ac si se
xum non haberet in corpore ecce quale beneficiuz castificatio
nis: q̄ virtute fretus ex dei omnipotentis auxilio vt viris an
te preerat: ita cepit postmodum feminis preesse. Ita in vitas
patrum illorum quos sanctus Heraclides vir religiosissimus
collegit in lib. suo: quem paradisum nominat: meminit cuius
dam sancti patris et monachi quem heliam vocat. hic mia mo
tus trecentas feminas in monasteriuz collegit: et regere cepit
Trāsacto aūt biēnio iā. xxxv. annos habēs vite: tētatus a car
ne in heremū fugit: vbi biduo ieiun⁹ orans ait. Dn̄e deus: aut
occide me. aut libera me ab hac tētatione. Uespere igitur som

nus ei irrepsit: ꝛ tres angelos a se venire vidit. quibus querẽ-
tibus. Cur a monasterio virginum fugisset: nec ille pre verecū
dia respōdere auderet. Dixerunt angeli. Si liberaberis nū re-
dibis curam feminarū gerẽdo? Respōdit ille ꝙ libens. Tūc il
li iuramentum ab eo excipientes quod exegerant eū eunucha
runt. Nam vnus manus: alter pedes: tertius nouacula testicu
los eius visus est abscindere: non ꝙ ita vere esset: sed quia ita
esse videbatur. querentibusqꝫ an ne remedium sentiret? Respō
dit ille se plurimum exoneratum. Un̄ quinta die ad lugentes
feminas rediȷ̈t: ꝛ per. xl. annos quibus superuixit: nec pristine
tẽtationis deinceps scintillam sentit. Non minus beneficium
collatum esse legimus beato thome doctore nostri ordinis: q̄
a consanguineis propter ingressum dicti ordinis incarceratꝰ
vt per meretricem seduceretur ad seculum tẽtatus est: que per
consanguineos immissa veste ꝛ ornatu compotissimo: cum do
ctor eam intuitus fuisset ꝛ materialẽ ignem cōcurrit titionem
ignitū arripuit ꝛ suggestricẽ ignite libidinis e carcere fugauit
ꝛ orationi statim pro castitatis damno stratꝰ obdormiuit: vbi
duo angeli ei apparuerunt dicentes. Ecce dei ex parte cingi-
mus cingulo castitatis: ꝙ nulla possit decetero impugnatiōe
dissolui: ꝛ ꝙ humana virtute meritis nō acq̄ritur ex parte dei
confert̄ ex dono. Sensit igitur cincturam. s. tactus cincture: et
exclamando euigilauit. Deincepsqꝫ tāto numere castitatis se
dotatum sensit: vt ab eodẽ tpe omnem abhorreret luxuriam:
vt nec sine necessitate feminis colloqui posset: sed perfecta casti
tate polleret hec ex formicario nider. His igitur tribus gene-
ribus hominum dēptis nemo securus a maleficis: quin ex de-
cem ꝛ octo modis infrascriptis aut maleficiatur aut ad male-
ficium tentatur ꝛ incitat̄: de quibus per ordinẽ primo est disse
rendū: vt post eo clarius q̄bus remediȷ̈s maleficiati possint re
uelari discutiatur: ꝛ vt eo clarius pateāt ipsi decem ꝛ octo mo
di per totidem capitula deducẽtur: vt primo circa maleficarū
introitum pateant diuersi modi per quos ipse malefice inno-
xios iuuẽculos in augmentum illius perfidei attrahunt. Se-
cundo de modo sacrilege professionis earum: vt ꝛ quedaꝫ de-
claratio omagiȷ̈ prestādi ipsi diabolo īducitur. Tertio: de mo-
do quo localiter transferuntur in corpe vel in spiritu. Et q̄rto

quo in se incubis demonibus subijciunt. Quinto: de modo generali prout per sacramenta ecclesie sua maleficia exercent. Et in speciali de modo quo demptis corporibus celestibus quascunqz creaturas deo permittente inficere solent. Sexto. de modo quo vim gñatiuã impedire solent. Septimo sup modũ quo mẽbra virilia auferre p̃stigiosa arte solent. Octauo: sup modũ quo homines in bestiales formas transmutare solent Nono: sup modum quo demones intra capita sine lesione existunt qñ prestigiosas apparitiones operant̃. Decimo: super modũ quo demones op̃atione maleficaꝝ hoies interdũ substantialiter inhabitant. Undecimo: quo omne genus infirmitatis inferre solent: ⁊ hoc in gñali. Duodecĩo de q̃busdã infirmitatibꝰ in sp̃ali Tertiodecimo: sup modũ quo obstetrices malefice maiora dãna inferũt dũ infantes aut interimũt: aut demonibus execrãdo offerunt. Quartodecimo sup modũ quo iumẽs varia nocumenta inferunt. Quintodecimo: sup modũ quo grãdines ⁊ tẽpestates ꝯcitare ⁊ fulgura fulminare sup hoies ⁊ iumẽta solẽt. Sextodecimo: decimoseptimo ⁊ decimooctauo super tres modos quo tñ viri ⁊ nõ mulieres maleficijs istis intenti. Post hec sequetur questio sup modos tollẽdi hmõi maleficia. Nec estimat quis funditus hoꝝ noticiã capere p eo q hi varij modi sup varia maleficia inferenda recitant̃. Hoc em̃ ⁊ modicũ vtile immo fortassis ⁊ nocere posset neqz em̃ p̃hibiti libri nigromãtie hic inferunt̃: cũ hoc genus supstitionis non libris aut a doctis: sed oino ab imperitis practicat̃: vnũ hñs fundamentum dũ illud non exprimit̃ aut practicatur: impossibile sit aliquẽ maleficijs vt maleficũ insistere. Recitant̃ aũt hic modi in superficie: vt eorũ opera non incredibilia videant̃ sicut hucusqz in magnam fidei ꝯtumeliam ⁊ ipsoꝝ maleficoꝝ augmentũ actum est: q si aliq̃s ex p̃habitis cũ dictũ est aliquos p̃seruari per influẽtias corpoꝝ celestium vt maleficari nullo modo possint velit hoc etiam attribuere illis influentijs duz aliqui maleficiantur quasi quedam necessitas ibi sit siue ad p̃seruandum a maleficijs siue ad inficiendum ab illis talis non recte mentez doctorum saperet varijs respectibus. Primo: qr em̃ tria sunt que a tribus celestibus causis dirigi p̃nt. s. voluntatis actus. intellectus actus: et corporalia. Et primum vt supra tactũ est a solo deo ⁊ immedia

te dirigit. Scdm vero ab angelo. Tertiu a celesti corpore: lz di rigit non tn necessitatur. Scdo qr em exdictis manifestu est: q electiones z volutates immediate a deo dirigunt. Juxta aplm Deus est qui operat in nobis velle z perficere pro bona volun tate z cognitio humana intellectiua a deo mediantibus ange lis ordinatur. Ideo etiaz corporalia quecunqz siue sint interio ra vt virtutes z scientie acquisite per corporales potentias ex teriores siue sint exteriora: vt sanitates z egritudines a celesti bus corporibus mediantibus angelis dispensant qd z Diony sius tangit. iiij. c. de di. no. q corpora celestia sunt cause eorum que in hoc mundo fiunt. tamen hec sunt intelligenda quo ad sanitates z egritudines naturales. He aut egritudines cu sint supernaturales pp̄ter demonis potentiam: que illas deo per mittente infert. ideo non possumus dicere q ex influentijs cor poru celestium contingat q aliquis maleficiat sicut bene dici pot q ex influentijs corpoꝝ celestiu est q aliquis maleficiari no pot. Et si dicit q opposita habent fieri circa ide z sicut ppositu in proposito ita oppositum in opposito? Respondet q vbi aliquis preseruatur virtute corpoꝝ celestium ab infirmitatibus his supernaturalibus. hoc non fit virtute corpoꝝ celestium im mediate: sed virtute angelica que illam influentiam confortare potest. vt inimicus suis maleficijs non possit super eam preua lere: z virtus illa angelica potest deriuari: vel a motori orbis celestis: vt si iam in puncto qs mori deberet super periodo na turali deus sua potetia qui semp per medias causas hmoi ope rat: hoc immutare potest virtutem pseruatiuaz p defectiua na ture immittendo z eius influentie. ita z dicere possumus de eo qui maleficiari posset. q etiam tali modo a maleficijs preserua tur: vel fit talis pseruatio ab angelo ad custodiam deputato. q etiaz precipua est inter oes custodis. Et qd dr Hiere. xxij. Scri be virum iustu sterilem qui in diebus suis non prosperat. Hoc intelligit qntum ad electiones voluntatis in qbus homo vnus psperatur: alius non. qd etiam ptingere pot ex influentijs cor poꝝ celestiu. verbigratia. aliqs inclinat ex impressione corpoꝝ celestium ad aliquas electioes vtiles: vt de ingressu religionis vel huius. Et cu ex lumine illuminatur eius itellectus ad eade agenda z ex diuina operatione inclinat eius volutas ad hoc p

sequendū talis dicitur bene prosperari. vel etiam quando q̄s inclinat̄ ad aliquam artem vel ad aliquid vtile practicandum. Econtra dicetur male fortunatus. quando ex superioribus causis ad contraria eius electio inclinatur. De quibus sententijs ⁊ multis alijs loquit̄ sanctus Tho. in summa ꝯ genti. li. iij. ⁊ in plerisq; alijs locis q̄uo differt dicere aliquem esse bene vel male natum. bene vel male fortunatum. bene vel male gubernatū ⁊ custoditum. Quia ex dispositione relicta a corpore celesti dicitur aliquis bene vel male natus: ⁊ sic etiam fortunatus. Sm vero q̄ ab angelo illuminatur dicitur bene custoditus ⁊ non male. vbi sequitur illuminationes. Sed sm q̄ a deo in bonū: ⁊ illō ꝓsequit̄ dr̄ bn̄ gubernatus. Que tn̄ electiōes hic nō hn̄t locū: q2 de ipsis non intendimus. sicut de preseruatione a maleficijs inferendis. De qua ad presens sufficiat aggrediendo earū cerimonialia que ab eis practicantur. ⁊ primo q̄bus modis innoxios ad earum perfidiam alliciunt.

¶ De diuersis medijs quibus demones attrahunt ⁊ alliciunt innoxios per maleficas ad augmentum illius perfidie.

¶ Capitulum primum.

SUnt aūt tres modi p̄ ceteris q̄bus demones ꝑ maleficas innoxios subuertūt. Et ex q̄bus ꝯtinue illa ꝑfidia augmentat̄. Et primus est ꝑ tediū ex importuna tp̄alium damnificatione. Nā sicut sctūs Gregorius dicit. Dyabolus frequenter tentat vt saltim tedium vincat. Intelligas tn̄ hoc infra vires tētati. vt supꝑ diuinā ꝑmissionē declaratq; deus ꝑmittit ne hoīes ignauia torpeant. In cuius figura Judicū. ij. Has gentes non deleuit deꝰ vt erudiret israel in eis. ⁊ loquitur de finitimis nationibus cananeoꝝ Jebuseis ⁊ alijs. Et iam hussite ⁊ alij heretici permittūtur vt delere non valeāt. Ita ⁊ demones per maleficas tātis afficiunt damnis in tp̄alibus vicinos ⁊ innoxios: vt quasi coacti maleficaꝝ suffragia primo habeant implorare: ⁊ demū earum ꝯsilijs se submittere. Experientia sepe nos edocuit. Nouimus in dioceśi Augustiensi hospitē: cui infra annū. xliiij. equi successiue dū fuissent maleficiati vxor tedio affecta maleficas cōsuluit: ⁊ iuxta earum consilia vtiq; non salubria alios quos ex post emerat: quia vector erat a maleficijs preseruauit. quāte deniq;

mulieres in officio inquisitionis nobis existentibus conquesste fuerunt. q dum propter damna vaccis ex priuatiōe lactis et aliis iumentis illatis suspectas maleficas consuluissent: etiam remedia oblata percepissent: dummodo aliquid vni spiritui promittere voluissent: et illis inquirentibus q̇dnam ꝓmittendum foret: rn̄debant paruū hoc esse: dūmodo informationibus illius magistri assentirent super certas obseruantias tpe diuinoꝝ in ecclesia: aut in confessionibus sacerdotibus faciendum: aliqua subticendo assentirent. Ubi notandū q vt supra tactum est mille ille artifex a minimis et paucis incohat: vt q tpe eleuationis corporis xpi in terram spumant: aut oculos claudant q aliqua verba inutilia proferant: sicut et nouimus eā que adhuc superest seculari brachio defensa: qn̄ infra missarum solemnia sacerdos pplm̄ salutat dicendo. Dn̄s vobiscum. Ita semper subiungit vulgari sermone. ker myr die zūgim arß. vmb. Aut q in ꝯfessione post absolutionem factā etiā filia ꝓferant: aut q nunq̄ ex integro confiteantur: precipue mortalia peccata. sicq3 ad omnimodam fidei abnegationem et sacrilegam professionem paulatim producuntur. Et hic modus seu etiam quicunq3 cōsimilis obseruat̄ a maleficis erga honestas matronas vitijs carnalibꝰ minus deditas: magis aūt terrenis commodis inhiātibꝰ. S3 erga iuuenculas ambitioni et voluptatibus corporis magis deditas: alium modum obseruant. s. per carnalia desideria et voluptates corporis. Ubi notandum q sicut intentio et appetitus dyaboli maior est ad tētandum bonos q̄3 malos: l3 ex parte tentatoꝝ magis tentat malos q̄3 bonos. i. q amplior habilitas reperitur in malis ad recipiendū tēptationem demonis q̄3 fit in bonis. Ita et dyabolus sanctiores quasq3 virgines et puellas magis seducere conatur: cui experientia superest et etiam ratio Nam cum malos iam possideat nō aūt bonos: ideo magis conatur seducere ad sui dn̄ium iustos quos non h3 q̄3 possessos malos. Sicut etiam aliquis princeps terrenus magis insurgit contra illum qui plus aufert de iure suo: q̄3 contra alios q̇ non sibi contrariantur. Experientia. Nam in oppido rauenspurge duabus incineratis ꝓut etiam inferius patebit: vbi de modo quem obseruant concitando tēpestates tangetur vna illa balneatrix inter alia que fassa fuerat: etia3 hoc recitauit se multas

a dyabolo fuisse perpessas iniurias:ea de causa q̄ virginē quā-
dam deuotam:⁊ filiam cuiusdam prediuitis quem nominare
opus non est:cum ⁊ ipsa iam defuncta sit disponente diuina
clementia:ne malitia deprauaret cor eius:seducere deberet ta-
liter vt ipsam festiuo aliquo die inuitaret:vt ⁊ ipse demō in spe
cie iuuenis cum ea sua colloquia habere posset. Aderat etiaʒ q̄
licet sepissime hoc facere attentasset:semper tamen vbi iuuēcu
la fuisset:allocuta illa signo sancte crucis se muniuit. Et hᵒ vtiqʒ
ex instinctu sancti angeli ad effugandum opa dyaboli ꝓcessisse
nemo dubitat. Est ⁊ alia virgo in dyocesi argentinensi constitu
ta:que ⁊ vni ex nostris confessa:asseruit q̄ die quadam domini
ca dum solitaria in domo paterna incederet: vetula quedam
illius oppidi ipsam visitandi gratia accessit ⁊ inter alia scurri-
lia verba que ꝓtulerat:hec vltimatim subintulit vt eam si pla-
ceret ad locum vt iuuenes oibus hominibus oppidi incogniti
morarentur deduceret. Et dum ait virgo assensum prebuissem
⁊ ipsam subsecuta ad domum venissem:vetula subintulit. Ecce
per gradus ad cameram superiorem ascendimus vbi iuuenes
morantur:sed caueas ne signo crucis te munias. quod dum me
facturam asseruissem:illa precedente ego per gradus sequēdo
occulte me signo crucis muniui. Unde contigit q̄ in summita-
te graduum ⁊ ante cameram pariter constitute:illa vetula hor
ribili vultu ⁊ stomachato animo se vertendo ⁊ me aspiciendo di
xit. En maledicaris signo crucis cur te signasti? abi hinc:in no-
mine dyaboli recedas:sicqʒ ad propria redij illesa. Qua ex re
colligitur quantis versutijs antiquus ille hostis in seductioneʒ
animarum debacchatur. Prefata deniqʒ balneatrix incinera-
ta per hunc modum asseruit ab aliqua quadam vetula se sedu-
ctam:cum tamen eius consodalis differēti modo. qr vcʒ demo
nem invia in specie humana inuenisset:cum ⁊ ipsa intentionis
fuisset amasium suum fornicationis causa visitare. ⁊ vbi a demo
ne incubo cognita fuisset ⁊ interrogata an eum agnosceret: et
ipsa se cum minime agnoscere assereret. Ille respondit. Demon
sum:⁊ si volueris ad tuum beneplacitum semper ero paratus:
nec in quibuscunqʒ necessitatibus te deseram. Ad que illa que
dum annuisset decem ⁊ octo annis vsqʒ videlʒ ad vltimum vi-
te spurcitijs illis dyabolicis inseruiuit cum fidei tñ oīmoda ab

negatione. Et est tertius modus alliciendi per viam mesticie et paupertatis. Nam corruptis iuvenculis et spretis ab amatoribus quibus se nubendi gratia ad eorum premissa impudicitie copulaverant vt iam omni frustrantur confidentia et se vndique infamatos considerant etiam ad quecunque dyabolica presidia se convertunt. aut ratione vindicte illum maleficiando amatorem seu illam cui se coniunxit: aut alias omnibus spurcitijs se submittendo machinant. Et sicut talium iuvencularum nō est numerus: vt heu experientia docet: ita nec numerus maleficarum ex eis insurgentiū pauca ex multis referamus. Est locus in dyocesi Brixiñ. vbi iuvenis super vxorem sibi maleficatam talem casum deposuit. Me enim tpe iuventutis quandam ait adamādo dum ipsa iugiter instaret: vt eam matrimonio copularem: et ego eam spernendo aliam ex alio dñio duxissem in vxorem volens tamen amicitie gratia ei cōplacere ipsam ad nuptias invitabam. Qua veniente dū alie mulieres honeste suas ppinas seu oblationes presentarent: illa que invitata fuerat manū elevans ceteris mulieribus que circunstabant audientibus dixit paucos dies sanos post hanc diem habebis. Et sponsa territa cum eam non agnosceret eo vt p̄missum est ex alio dominio copulata fuerat dum interrogaret circunstantes quenā esset que ei hmōi minas intulisset. Alie ipsam vagam et dissolutam mulierem existere affirmabant. non minus tñ ea que p̄dixit: et eo ordine subsecuta fuerunt. Nam post paucos dies adeo maleficata fuit: et oibus membris destituta. q etiam vsque in pñs vltra annos decem in suo corpore maleficia cernuntur. si ea que in vno dūtaxat oppido illius dyocesis reperta sunt inferenda essent liber integer foret conficiendus. ꝯscripta autē stant: et reposita sunt apud eundem episcopum brixiñ. et vtique stupenda et inaudita vt testis idem existit. Nec silentio pretereundū putamus rem stupendā et inauditam. Nam comes qdam preclarus gñe vestranienfis territorij in confinibus argentinensis dyocesis iuvenculam simili genere preclaram duxit vxorem: quam tñ post celebratas nuptias vsque ad tertium annum carnalr cognoscere non poterat maleficiali impedimento. vt rei probavit eventus prepeditus. Anxius et quid ageret ignorans et sanctos dei iugiter interpellans, Accidit vt ad civitatem metēsem

ob negocioꝝ quorūdam expeditionem applicaret. In qua dū
per vicos ⁊ plateas seruis ⁊ familia vallatus incederet quādaꝫ
mulierem: que ante illos annos concubina sua fuerat, obuiam
haberet. qua visa dum super maleficia sibi illata minime cogi-
taret: improuise eam blande ex antiqua amicitia cōtracta allo-
quitur: ⁊ qualiter se haberet ⁊ valeret inuestigat. At illa cernēs
comitis pietatem viceuersa comitem de valitudine sui corporis
⁊ status diligenter inuestigauit. Quo respondente ꝙ bene ⁊ p-
spere cuncta sibi succederet. Illa attonita paululum siluit. Et
comes cernens eam attonitam amplius verbis blandis eam
aggreditur ad collationem inuitando. At illa de statu vxoris
inuestigando simile responsum accepit. quod bene in omnibꝰ
se haberet. Tunc illa. an ne pueros generasset inquisiuit: ⁊ co-
mes. tres mihi ait sunt pueri masculi. quolibet anno vnum ge-
nuit. Tunc amplius illa stupefacta paululum siluit. Et comes
rogo te charissima. cur tam diligenter inquiris indica. nec em̄
dubito quin mee felicitati congratularis. Tunc illa. Uere con-
gratulor: sed maledicatur illa vetula que obtulit se corpus ve-
strum velle maleficare ⁊ carnalem actum cum vxore vestra exer-
cere minime haberetis. In cuius signum puteus qui est in me-
dio curie vestre continet in fundo ollaꝫ certas res maleficiales
continentem. que ea de causa ibidem posita fuit: vt quamdiu
ibidem contineret. tandiu coeundi impotentia vobis adesset
sed ecce omnia vana sunt: de quibus gaudeo ⁊c. Nec comes
diu distulit ad domum regressus puteum exhauriri fecit ollaꝫ
reperit. ⁊ cuncta concremando potentiam illam perditam su-
bito recuperauit. Unde comitissa denuo nobiles quasqꝫ ad
nuptias nouas inuitauit affirmans se iam dominam illius ca-
stri ⁊ dominij: que tanto tempore virgo permansisset. Castrum
⁊ dominium propter honorem comitis non expedit nomina-
tim exprimere. hoc enim ipsum recta ratio persuadet. ⁊ vt sub-
stantia facti in detestationem tanti criminis detegatur. Ex qui-
bus patent varij modi a maleficis vsitati in augmentum sue
perfidie. Prefata enim mulier: quia ab vxore comitis expulsa.
Hoc maleficium comiti ex alterius malefice informatione tu-
lerat. Qua de causa innumeri effectus maleficiales sequuntur.

¶ Sequitur de modo sacrilege pfessionis.

¶ Capitulum secundum.

Modus aūt sacrilege pfessionis sup exp̄ssum pactū fidelitatis cū demonibus varijs existit: vtpote cuꝫ ꝛ ipse malefice varijs exercitijs circa maleficia infe-renda insistūt. Pro cuius itellectu est primo aduertendū. ꝙ sicut in gñe triplices apparent malefice vt in prima pte tractatus tactum est. s. ledentes: sed curare nō valētes. Curantes ꝛ ex aliquo singulari pacto cum demone inito non ledentes. ledentes ꝛ curantes ita ꝛ inter ledentes vnū genus existit supremū: in quo genere existētes oīa alia maleficia que alie sparsim exercent ppetrare valent. Unde pfitendi vbi describit satis declarat de alijs speciebus inferioribus. Sunt autem he que ꝯ humane nature inclinationem immo oim ferarū proprie speciei infantes vorant ꝛ comedere solent. Et hec est suprema species in maleficijs exercendis. sunt em̄ que ad innumera nocumēta alia tendūt. He em̄ grādines ꝛ auras lesiuas cū fulminibus exagitant sterilitatem in oibus ꝛ iumentis procurāt. Infantes quos non deuorant demonibus: vt supra patuit offerūt: aut alr̄s occidunt. Sed hoc circa infantes non renatos fonte baptismatis. quos autem deuorant renati sunt: vt patebit: sed non nisi deo permittente. Sciunt ꝛ infantes ppe aquas ambulantes in ipas nullo vidente in aspectu parentum pijcere equos sub incessoribus freneticos facere de loco ad locum per aera: vel corporaliter: vel imaginarie transmeare iudicum ꝛ p̄sidentium animos: ne eis nocere valeant immutare taciturnitatem sibi ꝛ alijs in tormentis procurare in se capientium manus: ꝛ animos tremorem magnum incurrere occulta alijs manifestare: ꝛ quedam futura ex demonum informatione: que vꝫ aliquam causaꝫ possunt habere naturalem predicere. vide questionem an demones valeant futura precognoscere in. ij. sentē. di. xij. absentia velut presentia conspicere ad amorem vel odiuꝫ inordinatum mentes hominum immutare. ictu fulminis non nunꝙ quem volunt seu etiam aliquos homines ꝛ iumenta interimere. vim generatiuam: aut etiam potentiam coeundi auferre: aborsum pcurare: īfantes in vtero matris solo ex interiori tactu interimere. solo etiaꝫ visu absqꝫ tactu interdum hoies

⁊ iumenta maleficiare:⁊ morteinferre:ꝓpꝛios infantes demo-
nibus dedicare:⁊ bꝛeuiter oīa vt p̄missum est pestifera:q̄ alie
malefice sparsim pꝛocurare sciunt qñ dei iusticia talia fieri per-
mittit. Heu in illo genere supꝛemo existētes perpetrare sciūt:
non aūt ecōuerso. hoc tñ est cōmune oīm spurcitias carnales
cūm demonibus exercere. ideo ⁊ ex illoꝝ modo ꝓfitendi qui
in supꝛemo genere existūt aliarū maleficarū modū faciliter q̄s
capere pōt. Fuerunt aūt tales dudū ante triginta annos in cō
finibus sabaudie versus dñium bernēsium:vt recitat nider in
suo foꝛmicario. nūc autē in confinib⁹ lōbardie versus dñium
ducis austrie:vbi ⁊ inquisitoꝛ cumanus:vt in p̄cedente parte
tactū est vno anno quadraginta ⁊ vnam maleficas incinerari
fecit. ⁊ fuit annus dñi ⁊c.lxxxv. q̄ etiam adhuc continue inqui
rendo laboꝛat. Modus aūt ꝓfitendi duplex est. Un⁹ solēnis
ꝓsimile ad votū solēne. Alius priuat⁹:q̄ seoꝛsum demoni qua-
cunq̄ hoꝛa fieri pōt. Solēnis inter eos fit vbi malefice incer-
tam contionem statuto die veniunt:⁊ demonē in assumpta effi
gie vident hoīs:q̄ dum sup̄ seruāda sibi fidelitate cum tēpoꝛa
lium ꝓsperitate ⁊ longitudine vite hoꝛtatur. ille qui assunt no
uitiam suscipiendam sibi commendāt. Et demon si de abnegā
da fide ⁊ cultu xp̄ianissimo:⁊ de extensa muliere. sic em̄ ⁊ bea-
tissimam virginem mariā nuncupāt:⁊ de sacramētis nunq̄ ve
nerandis inuenerit nouitiū seu discipulum voluntariū. Tunc
demon manum extēdit. ⁊ viceuersa discipulus seu nouitia sti-
pulata manu illa seruare pꝛomittit:⁊ demon habitis illis pꝛe
missis statim subiungit hec non sufficere. Et vbi discipul⁹ que
nam vlterius sint facienda inquirit. Demon omagium petit
quod continet:vt in anima ⁊ coꝛpoꝛe sibi eternaliter ꝑtineat:
⁊ pꝛo posse alios quoscunq̄ vtriusq̄ sexus sibi associare velit.
Adiungit deniq̄ vt certa vnguēta ex ossibus ⁊ membꝛis pue-
roꝛum:⁊ p̄cipue renatoꝛum fonte baptismatis sibi conficiant:
per que cunctas suas voluntates explere cum sua assistētia po
terit. Hunc modum nos inquisitoꝛes experientia teste percepi
mus in oppido bꝛisiaco basilieñ. dioces. plenam infoꝛmatio-
nem capiendo ad vna iuuēcula malefica:sed conuersa:cuius et
matertera in diocesi argentiñ. incinerata fuerat:que etiā addi
derat ꝙ per modum quo eius matertera ipsam pꝛimitus sedu

cere tētasset talis erat. Quadam enim die secum p gradus ascē
dere habebat ꝛ eius iussu camerā intrare: vbi cū vidisset quin
decim iuuenes in vestimētis viridi coloris ad modum quorū
theri incedere solent: matertera sibi dixit. Elige ex his iuueni
bus ꝛ eum quem volueris tibi tradā: ꝛ ipse te sibi in sponsam
assumet: ꝛ cum illa nullum se velit habere asseruisset grauiter
vulnerata tandem acquieuit modum exprimens premissum.
asseruit etiam ꝙ sepius per longa terrarum spacia de nocte se
cum translata fuerat etiam ab argentina vsqꝫ coloniā. Hec est
illa cuius occasione in prima questione pmissum est nos velle
declarare an malefice vere ꝛ corporaliter a demonibꝰ transfe
rantur de loco ad locum. ꝛ hoc propter verba canonis. xxvj.
q. v. epi. vbi textus sentit ꝙ solūmodo imaginarie. cum tñ in
terdum etiā vere ꝛ corpaliter trāsferantur. Interrogata eñ an
solum imaginarie ꝛ fantastice sic incederent p demones illuse?
Respōdit ꝙ vtroqꝫ modo: prout etiā veritas se habet: vt infe
rius de modo transferēdi localiter declarabitur. Asseruit etiā
ꝙ maiora dāna ab obstetricibus inferunt: qꝛ vt plurimuꝫ in
fantes: aut habent interimere: aut demonibus offerre. ab ipsa
etiam matertera asseruit se grauiter fuisse semel verberatā: eo
ꝙ ollam quandam occultatam discooperando plurimorū in
fantium capita reperisset. Et plura alia retulit prius pstito pro
dicenda veritate iuramento: vt decuit eius deniqꝫ verbis sup
modum profitendi fides indubia. accommodatur etiam p ea
que in suo formicario prefatus Jo. nider doctor precipuꝰ: qui
etiam nostris tpibus mitis claruit scripturis recitat: ꝛ hoc ex
relatu inquisitoris edueñ. diocesis q etiam in ipa diocesi mul
tos de maleficijs reos inquisierat ꝛ incinerari fecerāt. dicit eñ
prefato inqsitore mihi referente percepi: ꝙ in lausaneñ. duca
tu quidam malefici proprios natos infantes coxerant ꝛ come
derant. Modus autem discendi talem artem fuit: vt dixit ꝙ
malefici in certam concionem venerunt ꝛ opere eorum verisi
militer demonem in assumpta imagine viderent hoīs cui di
scipulus habeat necessario dare fidem de abnegando christia
nismo de eucharistia nunqꝫ adorāda ꝛ de calcādo super cruceꝫ
vbi latenter valeret. Sequitur aliud exemplum ab eodē. Fuit
insuper fama communis petro iudice in boltigem referente ꝙ

in terra bernensium.xiij. infantes deuorati essent a maleficis quaobrem etiam publica iusticia satis dure exerceat in tales perycidas. Cum autem petrus quesiuisset a quadaz capta malefica per quem modum infantes comederēt. Illa rn̄dit. Modus iste est. Nam infantibus nondum baptizatis precipue insidiamur: vel etiam baptisatis: presertim quando signo crucis non muniuntur ꝛ orationibus. Lector aduerte ꝙ ideo non baptisatis: precipue insidiantur instinctu diaboli: vt non baptisetur: sequitur hos in cunabulis vel ad latera iacentes parentum cerimonijs nostris occidimus quos postq̄ putantur oppressi esse: vel aliunde mortui de tumulo clam furtiuo recipimus ꝛ in caldari decoquimus quousq̧ euulsus ossibꝰ tota caro efficitur pene potabilis: de solidiore materia vnguentū facimus nostris voluntatibꝰ ꝛ artibus ac trāsuectionibus accōmodis de liquidiori vero humore flasconem aut vtrē replemꝰ de quo is q̄ potatus fuerit additis paucis cerimonijs statiz cōscius efficitur ꝛ magister nostre secte. Sequitur ad idem modꝰ alius magis distinctus ꝛ clarus. Nam iuuenis quidam cū vxore malefica captus in bernensium iudicio seorsum ab eadem ꝛ in distinctam turrim repositus dixit. Si meorum facinorū veniam consequi possem omnia que de maleficijs scio libens patefacerem: mori enim video me oportebit. Cumq̧ per literatos circunstantes audisset omnimodam posse consequi veniam si vere peniteret: tunc lete se morte obtulit: ꝛ modos prime ue perfectionis disseruit. Ordo inquit talis est quo etiam seductus sum. Oportet primo vt dominico die anteq̄ aqua benedicta consecratur discipulum futurum cum magistris ecclesiam introire ꝛ ibidem abnegare coram eis xp̄m eius fidē baptisma ꝛ vniuersalem ecclesiam. Deinde omagium p̄stare magisterulo.i.paruo magistro: ita enim demonem ꝛ non aliter vocant. Ubi notandum: ꝙ iste modus cum alijs recitatis concordat. Nec obstet ꝙ demon interdum presens est: vbi omagium sibi prestatur interdum vero non. Dolose eīn tunc operat̄ cernens dispositionem futuri discipuli: quem fortassis ab eiꝰ presentia tanq̄ nouitius retraheretur timoris causa. cum tn̄ alias per sibi notos et familiares facilius estimat eum assentire. Ideoq̧ eum ꝛ tunc magisterulum vocat cum absens est vt mi

nore terrore ex parua estimatione magistri concutiatur. Seq-
tur postremo. de vtre bibit supradicto: quo facto statim se in-
terioribus sentit imagines nostre artis concipere ⁊ retinere su-
per principales ritus huius secte. In hunc modum ait sedu-
ctus sum. Et vxor mea quam tante pertinacie credo vt potius
incēdium sustineat: q̄ʒ minimā fateri velit veritatē: sed heu am-
bo rei sumus: sicut dixit iuuenis ita veritas per oīa reperta est
Nam ꝓcōfessus iuuenis in magna contritione mori visus est.
Uxor vero testibus conuicta nihil veritatis nec in ipsa tortu-
ra fateri voluit. nec in morte sed incendio preparato per licto-
rem eidem verbis pessimis maledixit: ⁊ sic incinerata fuit. Ex
quibus liquet modus ꝓfitendi earum solēnis. Alius vero mo-
dus priuatus fit diuersis medijs. Interdum eīn viris aut mu-
lieribus. aut aliqua alia corporali seu tpali afflictione inuolu-
tis demon astat interdū visibiliter. interdum ꝑ medias allo-
quetur personas: ⁊ si sm eius concilia agere velint oīa ꝓfutu-
ra pollicitetur ad nutum: a paruis tñ vt in primo capitulo ta-
ctum est inchoando vt ad maiora paulatim perducat. Uaria
possent adhuc deduci acta ⁊ gesta per nos in inqsitione reper-
ta: sed quia difficultatē hec materia non patitur breuitati stu-
dendum est cum vlteriori declaratione.

¶ Pro declaratione omagij prestandi aliqua sunt aduertenda.

VErum super hoc q̄ diabolus omagium recipit ali-
qua sunt aduertenda: que videlicet de causa et q̄ʒ
differenter hoc faciat ⁊ primo. Nam licet hoc fa-
ciat principaliter ad maiorem offensionem diuine
maiestatis creaturam ei dicatam sibi vsurpādo. et
ob maiorē certitudinē future illius dānatiōis: quā summe affe-
ctat. Tamen sepe repertū est a nobis tale omagiū ad certos ac-
cepisse annos simul cum ꝓfessione. Interdū ꝓfessionē tantum
⁊ omagiū ad certos annos distulisse. Et dicamus ꝓfessionē cō-
sistere in fidei totali: aut partiali abnegatiōe. Totali: vt supra
tactum est cum fides ex integro abnegatur. Partiali cū ex pa-
cto inito habet cerimonialia quedam cōtra statuta ecclesie ob-
seruare: vt dñicis diebus ieiunare: aut sextis ferijs carnibꝰ ve-
sci: aut certa crimina in confessione celare: vel aliquod simile

perpetrare. Omagium vero dicamus consistere in corporis ⁊ anime traditione. qua de causa autez talia practicantur possumus assignare quatuor causas ex parte demonis. Cum eñ vt supra in prima parte tractatꝰ declarat circa secūdū principale. An demones ad odium vel amorē mētes hoim possint immutare: patuit. ꝙ intima cordis nō possit penetrare: cum hoc soli deo cōueniat. Ex coniūcturis tñ in illoꝝ cognitionem deuenit vt etiā iam inferius patebit. Ideo versutus ille hostis si considerabit nouitiam in aggressu difficilē ad consensum: tunc blāde eam aggredit pauca exigens vt paulatim ad maiora perducat. Secunda causa. nā cum inter abnegātes fidem diuersitas credenda est cum quedam ore: sed nō corde: quedam ore ⁊ corde diabolus experire volens: an corde sicut ore sibi profiteat. certos annos deputat: vt eo in tempore ex operibus ⁊ conuersatione mentē eius inuestiget. Tertia causa. nā si ꝑ tantum tēporis spatium cognoscet ipsam ad quacūqz exequēda minus voluntariam: ⁊ ꝙ iam ore ⁊ nō corde sibi adhereat: ꝓsumitqz diuinam misericordiā ei propter angeli boni custodiā quā demon in multis experiri pōt ꝑfuturuz: tunc ipsam abijcere ⁊ tēporalibus afflictiōibus exponere conat: vt vel sic ex desperatione eius lucrū habere valeat. Huiꝰ veritas ptz: nā si cā q̄rit vñ sic ꝙ certe malefice sub q̄buscūqz tormētis etiam maximis nec minimā veritatē fateri volūt. vbi tñ alie faciliter ad quecūqz interrogata: sua crimina fatentur. Itē vnde hoc ꝙ sibijpsis postq̄z fasse sunt: vitā auferre suspendio conantur. Reuera eñ dici potest ꝙ sibi diuina coactio ꝑ sanctum angelū ad hoc nō concurrit: vt malefica cogat fateri veritatem: ⁊ maleficiū taciturnitatis abscedere: ꝙ tūc opere demonū fit quodcunqz euenit: siue taciturnitas siue criminum confessio. Primum fit sup illas quas ore ⁊ corde nouit fidem abnegasse: ⁊ silimodo omagium prestitisse. De quarū etiaz ꝑseuerantia certus est vbi per oppositum alias relinquet nō tuendo eo ꝙ nouit illas sibi minime proficuas. Experientia nos sepe docuit cum oēs quas incinerari fecimus ex earū confessionibus patuit ipsas fuisse inuoluntarias circa maleficia inferēda. Nec hoc sub spe euadendi dicebant: cū ex plagis ⁊ verberibus eis a demonibus illatis vbi ad eorum nutū nō seruiebāt veritas constabat. sepissi-

me vise cum faciebus tumidis ⁊ liuidis. Et fit q̄ post cōfessio nem criminū sub tortura semp̄ seipsas vita priuare laqueo sa tagunt. veritas ex nostra practica habet: cū semp̄ post criminū cōfessionē custodes deputantur singulis horis sup̄ talia atten dentes: vbi etiā ex negligentia interdū custodū ad corrigeas vel peplas reperiebant suspēse. Inimico vtiq̄ vt dictū est hoc p̄curante p̄ contritionē aut sacramentalē confessionē veniā cō sequerentur. Et quas corde allicere nunq̄ poterat. quo etiam facilime gratiam apud deum inuenissent. Jam vltimo p̄ tēporalē confusionē ⁊ horribilem mortē in desperationem deducere conatur: Quis ⁊ per dei gratiam maior vt pie est credēdum veniam p̄ veram contritionē ⁊ puram cōfessionem consecuta sit. vbi non voluntarie illis spurcitijs inheserūt. Patet ex his que p̄ diocesim argētin. constantiēsem ⁊ oppidū hagenouie et rauēspurg acta sunt vix annis trib⁹ euolutis. In primo nāq̄ oppido vna vili peplo et fragili se suspendit. Altera nomine walpurgis de maleficio taciturnitatis miro modo fuit notata alias mulierculas informando qualiter talem taciturnitatem per puerū masculum ⁊ primogenitum in fornace decoctum p̄curare deberent. Acta ⁊ gesta adhuc pre manibus habentur: ⁊ similiter de alijs in scd̄o oppido incineratis sparsim hincinde deducentur. Et est quarta causa cur demones omagium recipere sup̄ certas differūt. sup̄ alias vero minime: eo videlz q̄ cum periodum hoīs cognoscere subtili⁹ q̄ astronomi possunt facilius eis terminū vite vel p̄figere vel terminū naturalez per casualē modo quo dictū est p̄uenire pōt. Hec breuiter peracta ⁊ gesta maleficarum declarant. Primo demonis astutiā in talibus deducendo. Nā qr̄ s̄m Augu. in lib. de natura demonū assignantur septem cause. vnde etiā p̄babiliter coniecturāt futura contingētia. Non q̄ illa scire certitudinaliter valeāt. Prima est qr̄ vigent subtilitate naturali quo ad operationem intellectus ipsorum. Vn̄ ⁊ sine discursu qui necessarius est in nobis rōnis intelligunt. Scd̄a quia propter experientiam tēporū ⁊ reuelationē supernoꝝ spirituum plura sciūt q̄ nos. vnde ex Isid. allegatur sepius a doctoribus triplici acumine scire vigent demones: subtilitate nature: experientia tēporū: ⁊ reuelatione supernorū spirituū. Quarta est p̄pter celeritatez mot⁹

vnde q̄ in oriente fieri habent p̄cedere pōt mira celeritate oc-
cidēte. Quinta: qꝛ sicut sua potētia cū deus permittit possunt
inducere morbos: auarū inficere ⁊ famē inducere: ita possunt ⁊
illa predicere. Sexta: quia per signa possunt subtilius predice
re mortem q̄ꝫ medicus videndo vrinam ⁊ pulsum. Nam sicut
ille p̱ signa videt aliqua in infirmo que simplex non conside-
rat: ita ⁊ demō ea q̄ nullus homo videt naturaliter. Septima
qꝛ ex signis q̄ precedunt ab aio hominis coniecturant ea que
sunt vel erūt in aia astutius prudēti viro. Sciunt em̄ qui istin-
ctus sunt verisimiliter secuturi ⁊ ꝯsequēter cuiusmodi opera.
Octaua: qꝛ acta ꝓphetarum ⁊ scripta noscūt melius q̄ꝫ homi
nes: ⁊ ex illis multa futura dependent. Ideo ex illis multa fu
tura p̄dicere pn̄t: etiam tāgūt. xxvi. q. iiij. sciēdum. Vn̄ non mi
rum si periodū hoīs scire pōt naturalem licet secus sit de ter-
mino cāli q̄ fieret per incinerationem quā demon finaliter pro
curat: qn̄ vt dictū est ipsas inuolūtarias repperit timens de ea
rum reditu ⁊ ꝯuersiōe: cū tn̄ alias quas nouit volūtarias rep-
perit timens de earū reditu ⁊ cōuersione cū tn̄ alias quas no-
uit voluntarias etiā ad naturalē: vt sic vsqꝫ mortem defendit.
Demus ex vtraqꝫ parte exēpla: q̄ a nobis reperta sunt ⁊ acta.
Nam in basilien̄. diocesi villa supra rhenum situata nomine
oberrviler plebanum conuersatione honestum habuit: illius
tn̄ opinionis seu potius erroris ꝙ maleficiū nihil esset in mū-
do: sed tamen in opinione hoīm q̄ hmōi effectus mulierculis
attribuebant quam taliter a suo errore deus purgare voluit
quod etiam ⁊ alia demonū super prefigēduz terminis vite ma
leficis commercia patefierent. Nam dum festine pontē ob cu-
iusdam negocij expeditiōe pertransire vellet obuiam simili in
oportunitate quandam vetulā habuit cui dum in pōtis acces-
su locū vt preiret dare noluisset sꝫ importune incederet casu ve
tulā luto intrusit: vn̄ indignata in verba ꝯtumeliosa prorupit
eiqꝫ dixit: paff. ipune nō trāsibis. Sꝫ ille lꝫ ꝟba parū aduerte
ret de nocte se īfra cingulū vbi surgere e lecto volebat se male
ficiatū sensit: ita vt brachijs hoīm aliorꝫ sustētari semp̱ habuit
vbi eccl'iam visitare volebat. sicqꝫ p̱ trienniū mansit: sub cura tn̄
domestica matris carnalis. Quibus expletis dum vetula illa
egrotaret quā etiā p̱ ꝟba ꝯtumeliosa qbꝰ minata fuerat semp̱

suspectã de maleficio sibi illato habuerat. accidit tñ vt pro cõfessionis audientia infirmata ad eum mitteret. Et sacerdos lz importune diceret: ꝯfiteat̃ diabolo suo magistro. Ad istãtiã tñ matris ꝑ duos villanos sustẽtatos inter brachia domum accessit ꝛ ad caput lecti in qua malefica iacebat sedendo. Duo9 illi villani ab extra auinculare volebant ꝑpe fenestrã: sic eñ stuba in plano erat situata an maleficiũ illatum plebano confiteretur: vñ contigit vt lz infra ꝯfessionẽ mentionẽ nullã de maleficio illato fecisset ipsa tñ confessiõe peracta dixit. Scis ne tu. paff. quis te maleficauit? Et dum blande ille rñderet se nescire illa subintulit. Tu habes me suspectam ꝛ bene. Scias me tibi intulisse tali de causa vt. s̈. tactum est. Et dũ ille pro sua liberatione instaret dixit. Ecce tp̄s statutum aduenit ꝛ mori habeo: sed ita disponã vt paucis diebus euolutis post mortem meam sanaberis. ꝛ ita euenit. Nam illa iuxta statutum a demone terminum obijt: ꝛ infra triginta dies quadam nocte sacerdos ex integro se sanum repperit. Nomen sacerdotis dicitur passheslin: iam in diocesi argentinensi. Simile in diocesi basiliensi villa buchel prope oppidum gervyle contigit. Mulier quedam capta ꝛ tandem incinerata: sex annis incubum demonez habuerat etiam in lateri viri dormientis in lecto. Et hoc teri septimana. Sabbatis quintis ꝛ tertijs ferijs aut alijs noctib9 sacratioribus. Tale autem omagium prestiterat diabolo vt post septimum annum in corpore ꝛ anime perpetue sibi dedicata esset. Pie tamen dispensauit deus. Nam in sexta capta et igni adiudicata vere ꝛ integre confessa veniam creditur a deo percepisse. Plurimum enim voluntaria ad mortem existit asserens: ꝙ ꝛ si liberari posset mortem tamẽ amplius preeligeret dummodo potestatem demonis euaderet.

¶ De modo quo localiter transferuntur de loco ad locum.

Capitulum tertium.

Nam autem aggrediẽdũ est de earum cerimonijs ꝛ quibus in suis operibus procedũt modis. Et primo de his que erga se ꝛ proprias personas operãtur. Et qꝛ transferri de loco ad locum corporaliter est de precipuis earũ actionibus carnalib9 etiam spurcitijs cum incubis demonibus insistere. De singulis ali-

qua deducemus ⁊ primo de eaꝝ corporali transuectione. Ubi
notandū est: ꝙ hec transuectio patitur difficultatē vt sepius ta
ctum est ex vno dūtaxat ꝓcessu scripture: puta. xxvi. q. v. Episco-
pi Ubi dicitur ex ꝯsilio acquirensi. Illud non est admittendū
ꝙ quedā scelerate mulieres post sathan retro conuerse demo-
num illusionibus ⁊ fantasmatibus seducte credent se ⁊ ꝓfiten-
tur cum diana horis nocturnis dea paganoꝝ vel cum herodia
de ⁊ innumera multitudine mulierum equitare super quasdaꝫ
bestias ⁊ multa terrarum spacia in tempestate noctis silentio ꝑ
transire eiqꝫ tanq̄ domine in oībus obedire ⁊c. Quapropter
sacerdotes dei p̄dicare debent ppl'o: vt nouerint oīno hec fal-
sa ⁊ non a diuino sed maligno spū talia fantasmata mentibus
fidelium irrogari si quidem ipse sathanas transformat se in di
uersarum ꝑsonaꝝ spēs atqꝫ similitudines. Et mentē quā capti-
uam tenet in somnis deducendo per deuia queqꝫ deducit ⁊c.
Et ad hoc predicatur interdum a quibusdam exempla publice
de sancto germano ⁊ de quodā alio qui filiā suam suꝑ hoc ob-
seruauit: quasi oīno hec sint impossibilia fieri. Et indiscrete ap
plicantur ad maleficas ⁊ eoꝝ opera tanq̄ vt ⁊ singula eoꝝ fa-
cta in lesionibus hoīm: iumentoꝝ: terre frugū non sint eis ap-
plicanda: eo ꝙ sicut fantastice in transuectionibus: ita ⁊ circa
creaturarum lesiōes illudūtur. queqdem opinio cum in prima
qōne tanq̄ heretica sit reprobata: vtpote ꝯ diuinam permissio
nē suꝑ dyaboli potentiam que ad maiora vt sic se extendere po
test. militans similiter ⁊ ꝯ sacre scripture intentionē ⁊ ad eccl'ie
sancte intolerabile damnum vbi iam multis annis impune ex
hac pestifera opinione permanserunt seculari brachio punien
do facultatem amputando. Unde ⁊ in immēsum sic creuerunt:
vt iam non sit possibile eas eradicare. Ideo diligens lector ea
que ibi posita sunt in destructionē illius opinionis ꝯsiderabit
⁊ ad p̄ns qualiter transferantur ⁊ quibus modis hoc sit possi
bile aduertet cum rōnibus super exempla que ab eis in me-
diuꝫ deducunt. Quod igitur corporaliter possint transferri va
rijs modis ostenditur. Et primo ex alijs magoꝝ operationibus
Nam si non possent transferre hoc esset. vel qr deus nō ꝑmit-
teret: aut qr dyabolus hoc facere non posset: eo ꝙ creature re-
pugnaret. Non primum: qr vbi maiora vtiqꝫ ⁊ minora dei per

missione fieri possunt. Sed maiora tam in pueris q̃ in hoibus sepissime facta sunt: vtpote iustis: ꝛ in gratia cõstitutis pꝫ. Naꝫ vbi querunt an campsiones puerorum opere demonum fieri possunt. Et an demon localiter possit transferre aliqueꝫ hoiem de loco ad locum etiaꝫ inuitum. Ad primum rñdet ꝙ sic. Nam ꝛ Guillermus parisiensis in vltima parte de vniuerso: dicit. Campsiones puerorum fieri possunt: ita ꝙ deo permittente demon vicem infantis gerere potest: vel etiam translationem facere. Tales etiaꝫ pueri semper sunt miseri eiulantes. Et licet quatuor aut quinqꝫ matres vix sufficerent ad lactandũ: nunq̃ tñ impinguãtur: sed vltra modũ ponderosi existunt. Mulieribus tñ ꝓpter nimiũ terrorẽ quẽ ꝯcipere possent. nec affirmanda sunt nec neganda: instruende sunt vt literatorum iudicia querãt. Permittit eṁ deus ꝓpter peccata parentũ: cũ interdũ viri impregnatis vxoribus maledicunt. Vellem inquiunt vt dyabolũ portares: vel similia. Et similiter impatientes mulieres sepe similia proferunt. De alijs etiam hominibus interdũ iustis exempla plurima reperiuntur. Nam Vincentius in speculo hysto. li. xxvj. ca. xliij. ex recitatione Petri damiani refert de puero quinquennij cuiusdam nobilissimi viri. qui puer pro tunc monachus factus a monasterio nocte illatus est pristino clauso: vbi mane repertus ꝛ interrogatus: dixit se per quosdam ad magnũ conuiuium delatum: ꝛ vt comederet iussum. Et post per superiora pistrino immissum. Quid deniqꝫ de his magis qui' vsitato vocabulo a nobis nigromantici vocant: nuncupant: ꝛ per aera sepe a demonibus ad longinqua terrarũ spacia vehuntur. Qui etiam alijs interdum hoc idem suadentes eos secũ sup caballum: qui vtiqꝫ non verus equus sed demon in tali forma existit vehunt: ꝛ vt loquant nec vt signo crucis se muniant hortantur Et licet duo simus hunc tractatũ scribentes: vnus tñ ex nostris sepissime tales vidit ꝛ reperit. Nam scholaris quidam p tunc nunc vero sacerdos frisingeñ. dyocesis adhuc superesse credit: qui ꝛ referre solitus est semel se corporaliter a demone fuisse p aera subuectum: ꝛ ad remotas partes illatum. Superest sacerdos alius in oberdorff oppido prope lantzhutam qui p tunc consodalis illius existens oculis ꝓprijs illam subuectionem vidit. Et qualiter extensis brachijs in altum clamando ꝛ nõ eiulã

do translatus fuit. Causa autem vt idem retulit hec erat. Nam
conuenientibus quadam die multis scholaribus in potagijs
ceruisie omnes in hoc consenserant: vt ille qui ceruisiam affer-
ret nil exponere haberet: et sic vnus ex socijs dum pro ceruisia
apportanda exire volebat hostium aperiendo nebulam den-
sam ante hostium intuitus fuit. vnde territus redijt et quod potū
afferre nollet causaz aperiendo eis insinuauit. Tunc idem qui
illatus fuerat indignatus dixit. Et si dyabolus adesset potum
apportabo. Et sic exigens alijs omnibus videntibus per aera
subuectus fuit. Uerum quidem quod non solum vigilantibus: sed
dormientibus talia accidere possint fateri. necesse est vt videli-
cet dormiendo per aera localiter et corporaliter transferantur.
Patet et de quibusdam qui super tegulas domorum et edificia al
tissima somniando incedunt. Nec quicquam eis obstare potest ad
eorum transitum: tam in altum quam in profundum. Et si proprijs
nominibus ab alijs circunstantibus vocantur: statim ad terrā
quasi collisi ruunt. Hec vtique opere demonum fieri pluries ar
bitrantur: et non absque ratione. Nam cum demones sint in mul
tiplici differentia. Aliqui de inferiori choro angelorum qui eti
am exiguis penis vltra penam damni: quam eternaliter patien
tur tanquam pro paruis delictis cruciantur. qui etiam neminem
possunt ledere saltim grauiter. sed solum principaliter iocula-
tiones exercere. Ubi etiam alij incubi sunt vel succubi punien
tes nocturno tempore homines vel peccato luxurie coinquinā
tes eos. Non mirum si etiam his trufis insistunt. Potest dedu
ci veritas ex dictis Cassiani colla. j. vbi dicit tot esse immundos
spiritus quot in hominibus studia non dubie comprobatur.
Naz nonnullos eorum quos etiaz paganos vulgus appellat
nos vero trollen. et abundant in regno norweye. aut schretel.
Ita seductores et ioculatores esse manifestum est vt certa quecque
loca vias iugiter obsidentes. Nequaquam tormentis preterreun-
tes ledere possunt derisu tantummodo et illusione contenti fa-
tigare eos potius studeant quam nocere. Quosdā vero solūmodo
innocuis incubationibus hoim pnoctare. Alios ita esse furori
sic truculentie deditos: vt non sint contenti illorum tantummo
do corpora quos suppleuerint attroci dilatione vexare: sed etiā

irruere superemi nus transeuntes atq; affligere illos seuissima cede festinent. Uult dicere quod non tantam obsident: immo etiam horribiliter cruciant quales illi in euangelio. Mathei viij. describuntur. Ex quibus concludere possumus primumq non est dicendum maleficas non transferri localiter. eoq deus non permittat. Si enim super iustos & innocentes: aut etiam super magos permittit quomodo non sup illas ex toto se dyabolo deuouentes. Et vt cum timore loquamur. Nonne dyabolus saluatorem nostrum sustulit & duxit & statuit hincinde: vt euangelium testatur. Nec etiam secundum suffragatur aduersarijs quasi dyabolus hoc facere nō possit: cui vt in supradictis patuit. tanta inest virtus naturalis omnia corporalia excedēs quod nulla ei virtus terranea ei comparari potest. Iuxta illud Non est potestas super terram &c. immo ipsi lucifero tanta naturalis inest potestas seu virtus: qua maior etiam inter angelos bonos in celo non existit. Sicut enim omnes angelos in naturalibus excessit & naturalia per casum non sunt imminuta: sz tantummodo gratuita. Ideo adhuc in eo remanent. licet obfuscata & ligata. Unde glosa ibidem super illud. Non est potestas super terram &c. Et si omnia superat: meritis tamen sanctorum subiacet. Nec valet si quis duo obijceret. Primo. quod anima hominis posset resistere. & quod textus videtur sentire de vno in singulari: scilicet lucifero. cum in singulari loquatur. Et quia hic fuit qui christum in deserto tentauit. Et primum hominem seduxit. iam autem religatus sit & alij angeli nō sint tante virtutis cum ipse omnes excedat. Ideo alij mali homines transferre localiter per aera non possunt. Non valent instātie Primo dicamus de angelis. Nam minimus angelus omnem humanam virtutem incomparabiliter excedit. Rationes sumuntur ex pluribus. Primo. quia virtus spiritualis fortior virtuti corporali. sicut virtus angeli: aut etiam anime superior q̄ virtus corporalis. Secundo quo ad animam. Qr cum omnis forma corporalis est forma indiuidua per materiam & determinata per hec & nunc prout iam anima nostra existit forme autē immateriales sunt absolute & intelligibiles. Unde etiam potestatem habent absolutā & vniuersaliorem. Ideo aīa coniuncta non potest ita subito transferre corpus suū localiter nec in altū

eleuare. Bene autem faceret cum esset separata deo permitten
te: que omnia a fortiori potest spūs omnino immaterialis ꝑut
est angelus tam bonus ꝙ̄ malus sicut etiam angelus bon⁹ trā
stulit abachuc in momento a iudea in chaldeam ⁊ ex hac rōne
etiam ꝯcluditur: ꝙ illi qui de nocte in somnis per alta edificia
vehunt non feruntur a proprijs animabus: nec ex influentijs
corporum celestium: sed ab aliqua excellētiori virtute vt supra
patuit. Tertio: quia sicut natura corporalis nata est moueri im
mediate a natura spūali ſm locum: tū q̄ motus localis est pri
mus motuum. viij. physicoꝝ. tum etiam q̄ perfectiorem inter
oēs motus corporeos: vt ibidē probat phs ea rōne: quia mo
bile secundum locum non est in potentia ad aliquid intrinsecū
inq̄ntum huius: sed solum ad aliquid extrinsecū: vnde etiā nō
tam a doctoribus sanctis ꝙ̄ ⁊ philosophis concluditur ꝙ sup̄
ma corpora supple celestia mouent a substantijs spiritualibus
⁊ separatis bonis ⁊ ſm naturam ⁊ voluntatem: tum etiam q̄
videmus ꝙ anima primo ⁊ principaliter mouet corpus motu
locali. Ideo dicere oportet: ꝙ ratio corporis humani nec quā
tum ad ipsum corpus nec quantum ad ipsam animam obsta-
re potest quin vtrunq̄ moueri possit subito deo permittente
de loco ad locum a spūali substantia bona ſm voluntatem ⁊ na
turam quando boni ⁊ in gratia constituti transferunt: aut bo-
na secundum naturam non autem secundum voluntatem quā-
do mali transferunt. Si cui placet videre sanctū thomā in pri-
ma pte. q. xc. per tres ibidem articulos: aut etiā. q. de malo seu
etiam in. ij. sententiaꝝ di. vij. de potestate demonū sup effectus
corporales. Modus aūt transferendi talis est. Nam vt ex p̄-
cedentibus patuit vnguentū ex membris pueroꝝ precipue in
teremptoꝝ ab eis ante baptismum ꝯficere hn̄t ad demonis in
structionem sedile aliquod aut lignum inungere: quo facto sta
tim in aera ferunt: ⁊ hoc siue de die siue de nocte visibiliter seu
etiam si id volunt inuisibiliter ſm ꝙ demon ⁊ obstaculum ali-
cuius corporis alterū corpus occultare potest: vt in prima par
te tractatus de prestigiosa apparitione operum demonum pa
tuit. Uerum licet demon per tale vnguentum vtplurimum hu
iusmodi practicat in finem vt baptismi gratia infantes priuat
⁊ saluatione: tñ ⁊ absq̄ his pluries efficere visus est: vbi per

aīalia que vtiqꝫ non aīalia vera sed demones sub formis illis existētes ipsas trāsuexerunt: aut etiaꝫ aliquo sine exteriori amminiculo solūmodo demonis virtute visibiliter operante interdum transferuntur. Res gesta de visibili ꝛ diurna transuectione. In oppido rvalzhut super flumen rheni ꝯstantieñ. dioces.

Malefica quedaꝫ oppidanis cum esset plurimum odiosa ꝛ ad quasdā celebrandas nuptias nō fuisset inuitata: cū tn̄ pene omnes oppidani illis interessent ipsa indignata vindicare se estimans: demonem aduocat sue tristicie cām aperuit vt grandinē excitare vellet ꝛ cunctos de chorea dispergere petĳt: que annuēte ipam subleuauit: ꝛ per aera ad montem ꝓpe oppidum vidētibus certis pastoribus trāsuexit: ꝛ vt postmodum fassa fuerat cum aqua sibi deesset ad fundendam in foueam quē modum vt patebit. vbi grandines excitant obseruant ipa in foueam quā paruam fecerat vrinam loco aque immisit: ꝛ cum digito more suo astante demone mouit: ꝛ demon subito illum humorem sursum eleuans grandinem vehementē in lapidibus sup chorizantes: tn̄modo ꝛ oppidanos immisit. Unde ipsis dispersis ꝛ de causa illius mutuo ꝯferentibus malefica oppidum ingreditur: vn̄ suspitio magis aggrauatur. At vero cū pastores ea que viderant recitassent suspitio vehemens inuiolentem creuit. Un̄ capta ꝛ fassa qȯ ea de causa qꝛ inuitata non fuerat talia perpetrasset ob multis etiam alĳs maleficĳs ab ea perpetratis incinerata fuit. Et qꝛ publica fama de hmōi transuectionibus etiā apud vulgares ꝯtinue volat non expedit plura ad hoc probādum de his hic inserere. Tantūmodo hec sufficiant aduersus illos qui hmōi corporales transuectiones aut oīno negant aut ꝙ solūmodo imaginarie ꝛ fantastice fiant affirmare conantur qui vtiqꝫ in suo errore si relinquerent parum esset immo nec aduertendum: dummodo in fidei ꝯtumeliaꝫ sponsorum error nō vergeret. Attento aūt ꝙ illo errore non contenti: etiam alios inferere ꝛ publicare in maleficarum augmentationem ꝛ fidei detrimentum non verentur. Dum asserūt ꝙ omnia maleficia que eis iuste tanq̄ꝫ instrumentis demonum vere ꝛ realiter imputantur eis tantummodo imaginarie ꝛ illusorie tanq̄ꝫ innoxys esse imputanda secuti ꝛ ipsa transuectio fantastica. Unde ꝛ pluries impune in magnam creatoris contumeliam ꝛ grauissimum iā

ipsoꝝ augmentum remanserũt. Nec argumẽta etiam a princi-
pio eis adducta suffragari possunt. Nam primum cũ allegant
caplm epi. xxvj. q. v. vbi asseritur ꝙ tm̃ fantastice ꝛ imaginarie
transferant quis tam insipiẽs qui velit ꝯcludere ꝙ non possint
etiam corporaliter transferre. Sicut em̃ ex fine illius capituli
vbi ponitur. ꝙ qui credit posse hoiem in melius vel in deteri⁹
transmutari aut in aliam speciem transformari. Infideli ꝛ pa-
gano deterior sit censendus. quis possit ꝯcludere ꝙ nõ possint
hoies in bestias prestigiosa illusione transformari: aut etiam
de sanitate in infirmitates tanq̃ meliori in deterius transmu-
tari. Jam talis qui sic in cortice verborum canonis laboraret.
vtiq; contra mentem omnium doctorum sanctorum: immo et
contra scripture sacre processum sentiret. Ex quibus multiplr
oppositũ appetvt ex supradictis in plerisq; locis circa primaꝫ
partem tractatus deductum est. Oportet ergo ad nucleum ver
borum attendere. Juxta quod in prima questione prime par-
tis tractatus tactum est. Et hoc circa solutionem secundi erro-
ris inter tres qui ibi reprobantur. quod quatuor iniungun-
tur predicatoribus populo ad predicandum. transferuntur
enim ꝛ corporaliter ꝛ fantastice. Juxta quod ex earum pro-
prijs confessionibus patet: non tam illarum que incinerate fue
runt quam etiam aliarum que ad fidem ꝛ penitentiam redie-
runt. Inter quas ꝛ illa in oppido Brisiaco interrogata a no-
bis. an ne fantastice ꝛ illusorie aut corporaliter possent trans-
ferri: Respondit quod vtroq; modo. Si enim casu aliquo nol-
lent corporaliter transferri: scire tamen vellent omnia que in
concione illa ab earum consodalibus agerentur: tunc talis ab
eis seruaretur modus: vt illa in nomine omnium dyabolorum
ad latus sinistrum se reponeret ad cubitum. extunc quasi va-
por quidam glaucus ex eius ore procederet. Unde singula
que ibi agerentur perlucide consideraret. si vero corporaliter
transferri vellet modum supradictum seruare necesse esset. Pre
terea in casu quo canon ille nude absq; omni declaratione in
telligendus esset quis tam stolidus: vt propterea omnia eoruꝫ
maleficia et nocumẽta esse fantastica et imaginaria affirmaret
cum ad sensum omnibus appareat cõtrarium. eo precipue ꝙ
plures sint superstitionum species: vtpote quatuordecim. In-

ter quas maleficarum species supremum in maleficijs ⁊ nocu-
mentis continet gradum ⁊ species phitonum ad quam reduci
possunt qui fantastice vehunt minime gradū. Demū nec exem
pla ex legenda sancti Germani aut alioꝝ quorūcunqꝫ eis suffra
gantur. Utiqꝫ qꝛ possibile erat demonibus: vt seipsos ad late
ra viri dormientis tpeītermedio quo scrutiniū de vxoribus fie
bat applicarent quasi viris cōdormirent: qđ tñ factū fuisse pro
pter honorez sancti nō asseritur. casus tñ ponit vt nō credatur
esse impossibile. oppositū illius quod in legēda ponit. Et similí
respōderi pōt ad qualcūqꝫ alias obiectiones: qꝛ sicut inueniū-
tur ꝙ quedā tm̄modo imaginarie. Ita etiam reperiūtur in scri
ptis doctorum plures fuisse corporaliter translatas. Si cui pla
cet thomam brabantinum in lib. suo de lapidibꝰ inspicere mi
ra: inueniet tam de imaginaria ꝙ̄ etiam corporali hominum
transuectione.

¶ Sequitur de modo quo se incubis demonibus subijciunt.

¶ Capitulum. iiij.

SEd ꝙ̄tum ad modum quo malefice demonibus incu
bis se subijciunt sex videnda. Aliqua ex pte demonis
⁊ corporis ab eo assumpti. ex quo elemento sit illud
formatum. Secundo ex pte actus. an semper cum in-
fusione seminis ab altero recepto. Tertio ex parte temporis ⁊
loci. an potius vno ꝙ̄ altero tempore se exerceat? Quarto an vi
sibiliter se agitat ex parte mulieris: ⁊ an tantummodo ille que
ex huiusmodi spurcitijs procreantur: a demonibus frequentā-
tur? Quīto an ille que ab obstetricibus tempore partus demo
nibus inferuntur? Sexto. an remissior vel intensior sit in talibꝰ
ipa venerea delectatio. ⁊ primo sup assumpti corporis materia
⁊ qualitate? Dicendum ꝙ aereum corpus assumit. ⁊ ꝙ aliquo
modo est terrestre inquantum habet terre proprietatez per cō
siderationem: quod sic declaratur. Nam quia aer in se non est
figurabilis: nisi ſm figurationem corporis alterius in quo in
cluditur. vnde etiam minime suis terminis terminatur: sed tan
tummodo alienis. ⁊ vna pars aeris alteri continuatur. Ideo
simpliciter vt sic non potest corpus aereum assumere. Attento
aūt ꝙ aer est maxime trāsmutabilis ⁊ vertibilis in qđcunqꝫ: cu
ius signū est. ꝙ quidā nitētes corpꝰ a demone assumptū scidere

gladio vel ꝑfodere: id efficere nõ valuerunt: qꝛ partes aeris di uisi statim continuant de nouo. Ideo patet. ꝙ in se aer est bene cõpetens materia. Sed qꝛ non põt figurari nisi aliqđ aliud terrestre sibi adiungat. Ideo oportet ꝙ aer ille sit aliquo modo inspissatus ⁊ ad ꝓprietatẽ terre accedẽs. seruata tñ aeris veritate. ⁊ hãc cõdensationẽ facere pñt demones ⁊ aïe separate ꝑ vapores grossos ex terra eleuatos: ⁊ ꝑ eorum motum localẽ eos congregando ⁊ figurãdo. in qbus manẽt tanꝙ motores tm̃: ⁊ non vt infamatores vitaꝫ illi corpori formaliter influentes: quia sic fluit ab aïa in corpꝰ cõiunctum. Sunt aũt in suis sic assumptis ⁊ figuratis corporibꝰ: sicut nauta in naui quem mouit. Unde qñ queritur quale sit corpꝰ quantũ ad materiam a demone assumptum? Dicendum ꝙ de eo aliud est loqui quãtum ad principium assumptionis: ⁊ aliud quantum ad terminum: qꝛ quo ad principium sic est aer. Quantum ad terminuꝫ est aer inspissatus ad ꝓprietatẽ terre accedens. Hec auteꝫ oïa possunt demones deo ꝑmittẽte ex natura: cũ natura spiritualis sit superior nature corporali. Uñ ⁊ necesse habet sibi obedire intelligẽdo quo ad motum localẽ: non aũt quo ad formarum naturalium tam accidẽtalium ꝙ ⁊ substãtialiũ susceptioneꝫ: nisi in aliquibꝰ paruis creaturis: ⁊ hoc ammiculo alicuiꝰ alterius agentis: vt supra tactũ est. Per motum auteꝫ localem nulla forma ponitur in remota. vnde sic ad nutuꝫ mouere pñt cum alijs circunstantijs. Ex quibus tñ si quis incidentaliter q̃reret. quid sentiendum vbi angelus bonus vel malus aliqua opera vite exerceret per corpora vera naturalia ⁊ non aerea sicut in asina balaam: per quam angelus loquebat̃: ⁊ vbi demones in obsessis corporibus agitant̃. Dicendum ꝙ illa corpora non dicuntur esse assumpta: ꝫ tm̃ occupata. Inspiciãtur dicta doctoris in. ij. di. viij. An angeli corpora assumant? Sed maneamus in ꝓposito. Demones in assumptis corporibus cum maleficis loquuntur: vident: audiunt: comedunt: ⁊ generant. quomodo hec sunt intelligẽda. ⁊ hec est scđa pars huius prime difficultatis. Dicendum ad primum. ꝙ ad veram locutionem tria requiruntur. s. pulmo cum retractione aeris: que non solum propter vocem: sed propter refrigerium est cordis. vñ ⁊ muti habent attractionẽ necessariam. Secundo requiritur ꝙ

m

formetur ex percussione corporis in aere:sicut cum quis ligno percutit in aere vel campana sonum facit magnuz vel paruū: q2 materia in se sonorabilis.⁊ percutitur cū sonabili instrumē to redditur sonus ꝑm quantitatē corporis ⁊ recipitur in aere ⁊ multiplicatur vsqꝫ ad aures audientis:qui si est remote post spacium:vt videt̄ preuenire hꝫ. Tertio requirit̄ vox ⁊ dici potest ꝙ sonus in corporibꝰ inanimatis đr vox in aīatis corporibus ⁊ ibi est lingua q̄ aerē respiratum ⁊ iterum emissum percutit in instrumento ⁊ vase fuso a deo ⁊ viuo naturaliter:qđ non est in campana. Ideo q2 ibi sonus hic vox dicitur. Et hoc tertium pōt exemplificari ꝑ secundum:vt ptꝫ:⁊ hec ideo posui vt predicatores habeant modū tradendi populo. Quarto requiritur:vt ille qui vocem format conceptum mentis vult alteri per vocem exprimere:⁊ vt ipse intelligat. Ideo illam vocē organizat.i.distinguit successiue in ore per linguā:dētes ꝑcutiendo:⁊ per labia claudendo ⁊ aperiēdo:ꝑcussum aerē in ore ad aerem extrinsecum emittendo:vt sic multiplicādo successiue vsqꝫ ad aures audiētis:qui tūc intelligit cōceptum mētis. Ad propositum. Demones carent pulmone ⁊ lingua:quaꝫ tamen artificiatam ostēdere possunt:iuxta corporis cōditioneꝫ: sicut ⁊ dentes ⁊ labia.vnde non vere ⁊ proprie loqui possunt. Sed q2 intelligunt ⁊ intellectum mētis vbi exprimere volunt tūc non ꝑ voces:sed per sonos qui habent quandam similitudinem vocum:aerē non respiratū ⁊ attractum: vt in hoībus: sed inclusum in corpore assumpto ꝑcutiunt ⁊ ad aerem extrinsecum articulatim emittūt vsqꝫ ad aures audientis.⁊ ꝙ absqꝫ aere attracto ⁊ non respirato possit fieri vocis similitudo. patet per cetera aīalia non respirantia:q̄ dicuntur vocare ⁊ certa alia instrumenta vt dicit phs in.ij.de aīa. Alec em̄ dum capit̄ extra aquam subito vocē emittit ⁊ morit̄.possunt hec applicari:⁊ ea que sequunt̄ vsqꝫ ad vim generatiuam:exclusiue tamē ad bonos angelos. Si quis velit vlterius speculari de locutione demonum in obsessis corporibus. Ibi enim vtuntur corporalibus instrumentis veri corporis obsessi q2 illis illabuntur sic intelligendo infra terminos corporalis quantitatis:⁊ non infra terminos essentie:neqꝫ corporis neqꝫ anime. Da differētiam inter substantiam ⁊ quantitatem seu accidens:sed de his

nihil ad propositum. Si cui autez placet inspiciat sctm̃ Tho.
in.ij.senten.di.viij.arti.v. Consequenter autē qualiter vidēt ꝛ
audiunt dicēdū.ꝙ qꝛ duplex est visio. Spiritualis ꝛ corpora-
lis. Et prima in infinitum excedit alteram. tum qꝛ penetrat: tū
qꝛ per distātiam nō impedit᷑ iuxta luminis facultatem qđ sibi
deseruit. Ideo dicēdū: ꝙ nullo modo videt angelus siue bonꝰ
siue malꝰ ꝑ oculos corporis assumpti: nec aliqđ corporale sibi
deseruit sicut tñ in locutione deseruit sibi aer ꝛ percussio aeris
ad sonum procurādum ꝛ vlterius ad multiplicādum vsq̧ ad
aures audiētis. Unde oculi eoꝝ sunt oculi depicti. Libēter au
tem sub his similitudinibus hoībus se offerūt vt eis eoꝝ pro
prietates quas naturaliter habēt ꝛ loqui spūaliter per hmōi
opera manifestent. Ideo em̃ ꝛ patribus sancti angeli sepe ap-
paruerūt ex dei ordinatione ꝛ eius permissiōe. Malis hoībꝰ
sese manifestāt: vt hoies eorum ꝓprietates cognoscentes illis
se associēt: hic in culpis ꝛ alibi in penis. Uñ dionysius celestis
ierarchie in fine dicit. Ex oībus partibꝰ humani corporis do-
cet angelus suas ꝓprietates considerare. Concludēdo: ꝙ cor-
poralis visio cum sit operatio corporis viuētis per organum
corporale q̄bus demones in se carent. Ideo in assumptis cor-
poribus sicut siĺitudines mēbroꝝ habent: ita ꝛ similitudines
operationum. Et siĺr dicere possumus de eius auditu q̄ multū
nobilior corporali: eo ꝙ conceptum mētis ꝛ aīe locutionē sub
tilius cognoscere pōt ꝙ̄ homo audiendo cōceptum mētis per
verba corpalia expressum. Uide sctm̃ Tho.in.ij.sentētiarū di.
viij. Si em̃ in vultu hominis legitur secreta eius voluntas et
motu cordis ꝛ qualitate pulsus a medicis passiones anime co
gnoscuntur. a fortiori per demones. Sed quo ad comestionez
Dicamus ꝙ completa ratio comestionis quatuor dicit. Diui-
sionem cibi in ore ꝛ traiectionē in corpus virtus corporis po-
tentis dirigere ꝛ quartum cōuertere necessarium nutrimentū
ꝛ superfluum excere. Angeli quicūq̧ prima duo in assumptis
corporibus comedendo faciunt tertiū ꝛ quartum nō pñt: sed
loco virtutis digestiue ꝛ eiectiue adest ei virtus: alia que cibis
dissoluitur subito in p̄iacentē materiā. In xp̄o etiam fuit vera
comestio in oībꝰ: qꝛ habuit virtutē nutritiuā ꝛ ꝯuersiuam non
autem conuertēdo in suū corpꝰ. qꝛ ille ꝟtutes fuerunt glifica-

te sicut ꝛ corpus. vñ etiam resoluebatur cibus in corpe subito sicut qui aquam in ignem proiceret.

¶ Quomodo modernis tēporibus malefice actus carnales cum incubis demonibus exercent: et qualiter ex his multiplicantur.

SEd quo ad actus carnales de qb⁹ pncipaliter itēdit quos etiā cū maleficis tāq̄ incubi in assūptis corpib⁹ exercēt nulla subest difficultas ex pmissis: nisi fortassis qs dubitaret. An psentes malefice hmōi spurcitijs intēderēt: ꝛ an originē malefice ex his spurcitijs sumpserūt. Ad has duas dubitationes rñdēdo. Dicam⁹ ad primam. Quicquid de pcedētib⁹ maleficis añ annos incarnatiōis dñice Mille ꝛ quadrigentos vel circiter actum sit. An videlicet his spurcitijs inseruiebāt sicut ab illo tpe moderne malefice hoc ignoratur: eo q nulq̄ hoc q experientia iā edocuit historia disseruit. Maleficos eī semp fuisse ꝛ ex eorum prauis opibus plurima nocumēta hoibus: iumentis: ꝛ terre frugibus: euenisse sicut ꝛ incubos ꝛ succubos demones nemo qui hystorias peragrat dubitare pōt: cum traditiones canonū ꝛ sacrorum doctorum plurima a multis cētenis annoꝝ de ipsis in posterum reliquerunt ꝛ tradiderunt: licet in hoc sit differētia: q incubi demones in retroactis tpibus infesti fuerunt mulierculis ꝯtra ipsarum volūtatē prout in suo formicario nider: ꝛ in libro de vniuersali bono siue de apibus. Tho. brabantinus plurima recitat: huic aūt positiōi que asseritur presentes maleficas huiusmodi spurcitijs diabolicis esse infectas nō nostra snia intm̄ adheret quātū ipsarū maleficarū experta testimonia q̄ cūcta illa reddiderūt credibilia: nō iā vt hacten⁹ inuitis animis s; spōte ꝑ volūtate refetidissima miserabili seruituti se subijcientes. Quotquot eī a nobis seculari brachio ad puniēdū relicte fuerunt in varijs diocesib⁹ pcipue in ꝯstañ. ꝛ in oppido Rauēspurg multis annis his inheserūt spurcitijs certis sub. xx. alijs sub. xij. aut sub. xxx. annis: ꝛ semp cū fidei abnegatiōe in toto vel in parte testes sunt ibidem oēs incole. Dēptis eī secrete penitētib⁹ ꝛ ad fidē reuersis nō minus q̄. xl. ꝛ octo in qnq; annis igne tradite fuerūt: nec tñ illis accōmodata fides quātū sponte reuersis ad pniam credulitas

adhibita fuit: oibus in hoc ɔcordantibus ꝙ hmōi spurcitijs in augmētū hui⁹ pfidie habēt insistere. De qbus etiā sigillatim in scda parte opis vbi eoꝝ pticularia opera describent tractabitur: omittēdo ea q̄ ꝛ socius noster inquisitor cumanus in comitatu burbie peregit qui ꝛ in spacio vnius anni q̄ fuit Millesimus quadringentesimus octuagesimusquintus. xli. ꝛ vnam maleficas cōburi fecit. Et oibus publice asserētib⁹ illis spurcitijs diabolicis inhesisse. Cōstat ergo oia: aut visus vel audit⁹ ppria experientia: aut fide dignoꝝ relatib⁹. Quo ad secūdū. vbi difficultatur an ipsi malefici ex his spurcitijs originē sumpserunt? Dicamus scdm Augustinū hoc vtiqꝫ verum esse omnes superstitiosas artes ex pestifera societate hoim ꝛ demonū originem sumpsisse. Sic em̄ dicit libro. i. de doct. xpiana. ꝛ habetur. xxvi. q. ij. illud qd est. Omnes artes hmōi vel nugatorie vel noxie supstitionis ex quadam pestifera societate hominum ꝛ demonum: quasi pacta infidelis ꝛ dolose amicitie constituta penitus sunt repudiande. Illo attento manifestum est ꝙ sicut diuerse sunt species superstitionis seu magice artis. ita ꝛ diuerse sunt eorum societates. ꝛ sicut species maleficorum inter quatuordecim illi⁹ artis species pessima existit. qꝛ non p pactum tacitum: sed expressum vltra hoc ꝙ cultum latrie p fidei abnegationem ipsius demonibus habēt exhibere. Ideo ꝛ pessimā cum ipsis conuersando retinent societatē. Iuxta mulierū: que semper vanis delectantur conditiones. Attento insuper iuxta doct. san. Tho. in. ij. senten. di. iiij. ar. iiij. In solutione vni⁹ argumenti vbi querit. An geniti ex hmōi demonibus modis pactis sint maioris virtutis q̄ alij homines? Respondit hoc verum esse: non solum ex textu scripture Genesis. vi. Isti sunt potentes a seculo ꝛc. Sed etiam ea ratione ꝙ demones possunt scire virtutem seminis decisi. Primo ex dispositiōe eius a quo decisum est. Secundo mulierem proportionatam ad seminis illius susceptionem. Tertio constellationem iuuantem ad effectum corporalē. Et quartum addere possumus etiam ex suis verbis. s. ipsius geniti cōplexionem optimā ad effectus illi pportionatos. ex quib⁹ oibus sic concurrentibus cōcluditur. ꝙ tales sic geniti sunt fortes ꝛ magni corpore. Ideo ad ppositū cum queritur. An malefici ex his spurcitijs originem sumpse-

runt? discamus. Originem sumpserūt vtiqꝫ ex pestifera mutua societate: vt ex primo notabili patuit. Multiplicationem vero non sumpsisse ex illis spurcitijs nemo negare pōt ex secūdo notabili cū non delectationis: sed corruptiōis causa illius demones intendūt. Erit ergo talis ordo ꝙ succubus demon ab homine scelerato semen decidat: q̄ si est pri⁹ illi homini deputatus ⁊ noluerit se incubum facere ad maleficam tradit illud semen demoni mulieri seu malefice deputatus: ⁊ ille sub certa constellatione sibi deseruiente: vt talis genitus vel genita fortis viribus ad peragenda maleficia ꝑsistit se incubum malefice faciet. Nec ꝙ illi de quibus textus loquit͛ non fuerint malefici: sed tātummodo gigantes ⁊ viri famosi ⁊ potentes: q̄ꝛ vt superius dictum est maleficia nō fuerunt perpetrata tempore legis nature. ⁊ hoc ꝓpter recentem memoriam creationis mundi. Unde idolatria locum habere non potuit. Jam autem malicia hominum excrescente diabolus maiorē ad seminandum hoc genus perfidie repperit oportunitatem. Sed neqꝫ illi termini in bonum virtutis intelligi possunt: vbi illi asserunt͛ fuisse viri famosi dicebantur.

¶ An semper cum decisione seminis incubus demon maleficam aggreditur.

Ad illud etiā vbi querit͛. An semꝑ cū infusione seminis ⁊c. Rn̄det͛. cum mille nocēdi habeat modos ⁊ artes vtpote qui a principio ruine sue conat͛ ecclesie vnitatem rescindere ⁊ humanum genus oībus modis auertere. xvj. q. ij. Ideo de istis regula ifallibilis non potest dari. sed probabilis distinctio. videlꝫ: ꝙ aut malefica annosa est ⁊ sterilis aut non. Si sic: tunc vtiqꝫ absqꝫ seminis decisione. cum ad nihilum valeret: ⁊ demon in suis operibus etiam quantū pōt superfluitatem subterfugit: sicut ⁊ natura maleficam aggredit͛. Uel etiā si sterilis non sit: tn̄ delectationis causa ex parte malefice causande ipsam aggreditur. Si vero ad impregnationē disposita: tunc si commode semen a viro decisum habere potest cū illo ipam aggredere ob infectionem ꝓlis non differt. Uerū si quis quereret an semen emissum per nocturnam pollutionem ita colligere posset sicut decisum ꝑ actum carnalē. Ad hec probabilis pōt dari ratio: ꝙ non li

cet aliis videri post oppositum. Nam attento q demones vt premissum est virtutē seminis generatiuā attendūt. ⁊ talis vis in semine per actum carnalem amplius effunditur ⁊ conserua- tur. scinditur semen per pollutionem nocturnam emissam tan tummodo ex superfluo humore: ⁊ non cum tanta vi generati- ua descinditur. Ideo cum eo se minus exercere ad generatio- nem prolis creditur: nisi fortassis vim illam adesse seminis in- telligeret. Sed ⁊ hoc oīno negare nō possumꝰ: q malefica ma- ritata ⁊ p maritum impregnata etiā p cōmixtionem alteriꝰ se- minis incubꝰ demon cōceptū inficere potest.

¶ An potius vno tpe q̄ȝ altero ⁊ silr de loco.

AD aliud an obseruat tpa ⁊ loca. Dicēdū q vltra ob- seruantiā tēpoꝝ quo ad ꝯstellatiōes quas obseruat quādo ad prolis infectionē opatur. Obseruat etiaȝ certa tēpora quando nō infectionis: sed veneree vo luptatis causa ex parte malefice exercende agitatur: ⁊ sunt sa- cratiora totius anni tēpora vt natalis xpi: paschalis: ⁊ pēthe costem solēnitatibus: ⁊ aliis festiuis diebus. Et hoc faciūt tri- plici ex causa. Primo vt sic malefici non solum perfidi per apo stasiam a fide: verūetiā sacrilegii vitiū incurrunt in q̄bus ipsi demones vt ipse creator amplius offendaẗ ⁊ grauius in pro- priis aiabus malefice ꝯdēnenẗ. Scda causa: q cū deus sic gra uius offenditur eis maiorē ptātē seuiēdi in hoies ⁊ puniendi illos siue in rebꝰ siue in corpibꝰ etiā innoxios relinquant. Qđ eñ dr filiꝰ non portabit iniq̄tatē pr̄is ⁊c. intelligiẗ ad eternaȝ punitionē: tpali aut sepiissime innoxii pp̄ter alioꝝ facinora af- flictione puniunẗ. Uñ ⁊ alibi deꝰ clamat. Ego deꝰ fortis ⁊ ze- lotes visitās pctā parentū in tertiā ⁊ q̄rtā generationē. Talis punitio patuit in filiis sodomitarum submersis pp̄ter paren- tum scelera. Tertia causa vt maiori oportunitate plures ruere faciant: p̄sertim iuuenculas que festiuis diebꝰ ocio ⁊ curiosita tibus dum ampliꝰ insistūt eo facilius a maleficis vetulis sedu cantur: prout in terra natiuitatis vnius ex his inquisitoribus cum duo simus hoc opus colligentes contigit. Nam iuuen- cula quedam et virgo deuota sollicitata festiua die ab vna vetula: vt secum per gradus ad cameram ascenderet: eo q certi iuuenes pulcherrimi ibidem essent inclusi: ⁊ dum illa an-

nueret ascendentibus simul vetula precedente iniunxit iuuen
cule ne se signo crucis muniret. Et licet illa ānuisset occulte ta
men signo illo muniuit: qua ex re contigit vt dum ascēdissent
ꝛ virgo neminē ꝯspexisset: eo ꝙ demones ibidē existētes suaꝫ
presentiam in assumptis corporibus illi virgini nequibāt ostē
dere. Uetula maledicēdo virgini dixit. Uadas in noie omniū
diabolorum cur te signasti? Hec ex confessione pura illius vir
ginis collegi. Pōt ꝛ addi quarta causa: vt sic faciliꝰ homines
seducant: q̄ dum sic ꝯsiderant ꝙ talia eis a deo sacratioribꝰ tē
poribus fieri permittunt non estimēt illa tam grauia esse sicut
si illis tēporibus nequirent facere. De loco vero an plus in lo
cis certis se exercent. Dicēdū: ꝙ ex ꝟbis factisqꝫ maleficarum
constat: ꝙ spurcitias illas omnino in locis sacris exercere non
possunt. Qua in re perpēdit efficacia angelice custodie ob re
uerentiā illius loci: ꝛ quod amplius est asserūt se nunq̄ꝫ habe
re pacem nisi tpe diuinorū cum presentes fuerint in ecclesia: et
ideo citius ꝛ tardiꝰ igrediunt ꝛ egrediunt lꝫ alia pessima cer
ta cerimonialia habēt ad instructionē demonuꝫ obseruare. vt
videlicet tpe eleuationis in terrā spuere: seu cogitationes ne
phādissimas p verba aut sine ꝟbis pponere: vt vtinā esses in
tali vel tali loco put iam in scda parte tāgetur.

¶ An visibiliter sicut ex parte malefice: ita etiam quo ad circū
stantes se mutuo agitant.

AD illō an visibiliter vel inuisibiliter hmōi spurci
tias agāt mutuo dicendū quātū experientia nos
edocuit: ꝙ licet semp visibiliter ex parte malefice
demon incubus operet: ita ꝙ non est necessarium
inuisibiliter ppter federatū pactū ꝛ expssum ei ap
propinquare. Tñ quo ad circūstantes sepius ipse malefice su
pine iacētes in agris seu siluis vise sunt ꝛ denudate supra vm
bilicum. Et iuxta dispositionē illius spurcitie coaptatis mem
bris tibijs ꝛ cruribus se agitātes demonibꝰ incubis inuisibili
ter ibidem quo ad circūstātes cooperantibus: licet in fine actus
vapor nigerrimꝰ in lōgitudine hoīs sursum a malefica in aerē
eleuabatur: sed hoc rarissime. Et qua de causa nouit ille mille
artifex vt iuuēcularū circunstantiā vel alioꝝ hoīm mentes va
leat aut allicere aut immutare de qbꝰ gestis ꝛ q̄liter i plerisqꝫ

locis tam in oppido Rauẽspurg. q̃ʒ etiam in dominio nobiliũ de roppelstei ⁊ certis alijs terris talia sunt peracta in. ij. parte patebit. Sed ⁊ hoc contigisse certum est q̧ maritis visibiliter interdum cernentibus incubos demones: quos tñ non demones sed viros putabant cum eorum vxoribus talia peragere dũ arma arriperent ⁊ transfodere volebant: subito demon disparuit se inuisibilem faciendo. vnde ⁊ mulieribus manus et brachia obijcientibus licet interdum lesi fuissent ipos tñ viros obiurgãtes an ne oculos haberent aut si a demonibus obsessi forent deridebant. ¶ Quod non solum demones incubi mulieres ex eorum spurcitijs procreatis: aut eis obstetricibus oblatas infestant: sed quascunqʒ indifferenter cum maiori vel minori venerea delectatione.

Finaliter vero concludendo dici potest ipsos demones incubos: non tantum mulieribus ex eorũ spurcitijs progenitis aut eis ab obstetricibus oblatis fore infestos: sed toto conatu in quascunqʒ sanctiores virgines illius terre aut oppidi per ipas maleficas seductrices aut copulatrices anhelare. Hoc enim experientia rerum magistra edocuit: vbi in oppido rauenspurg certe combuste ante finalem sententiam. Hinc simile asseruerunt quod eis ab earum magistris iniunctum fuisset omni conatu debere in subuersionem sanctarum virginum ⁊ viduarum laborare. Et de venerea delectactione an maior sit vel minor cum incubis demonibus in corpore assumptis: q̃ʒ ceteris paribus cum viris in corpore vero dicendum. Videtur q̧ licet naturalis ordo hoc minus excusat quin maiori sit vbi simile suo simili alludit: tamen mille ille artifex vbi debita actiua debitis passiuis licet non in natura tamen sub qualitatibus in calore vel temperaneo aliquo cõiungit vtiqʒ non minorem excitare videtur concupiscentiam: sed de his in sequentibus latius quo ad conditionem sexus feminei declarabitur.

¶ De modo generali quo per sacramenta ecclesie sua maleficia malefice exercent. Et de modo quo vim generatiuam impedire solent seu etiam alios defectus super quascunqʒ creaturas demptis corporibus celestibus.

¶ Capitulum quintum.

Nam aũt qualiter illas creaturas in vtroq₃ sexu ꝛ terre fruges inficiunt plures sunt sup modos agendi aduertenda. Et primo qualiter hoies: demum qualiter bestias. Tertio qualiter terre fruges. Ex parte hominis. Primo qualiter vim generatiuam seu etiam actũ venereum: ne mulier concipere aut vir actum exercere valeat maleficẏs impediunt. Secundo qualiter actus ille impeditur respectu vnius mulieris interdum ꝛ non alterius. Tertio qualiter membra virilia auferũtur: quasi omnino sint a corporibus euulsa. Quarto quomodo si aliquid premissorum cõtingeret potentia demonis inferente per se: non per maleficaꝫ posset discerni. Quinto: quomodo malefice homines vtriusq₃ sexus in bestias prestigiosa arte transmutant. Sexto: quomodo obstetrices malefice conceptibus in vtero matris diuersis modis interimunt ꝛ vbi hoc non faciunt demonibus infantes offerunt: ꝛ ne hec quasi incredibilia putarẽtur. Ideo in prima parte operis per questiones ꝛ argumentorum solutiones sunt decise. Ad quas si opus sit dubius lector pro inuestiganda veritate recurrere potest. Ad presens tantummodo acta ꝛ gesta p nos reperta: siue etiam ab alẏs conscripta in detestationem tãti criminis sunt deducenda ad prioresquestiones si fortasis alicui difficiles ad intelligendum forent. Ex his que in hac secunda parte traduntur fidem capiat: ꝛ ab errore resiliat quo nullã maleficaꝫ esse aut nullũ maleficium posse fieri in mũdo estimauit. Unde primo notandum: ꝙ cum sex modis homines ledere possunt absq₃ modis quibus alias creaturas ledunt. Et vnus sit quo amorem malum ingerunt viro alicui ad mulierem vel mulieri ad virum. Alius est quo odium vel inuidiam in aliquo seminare procurant. Tertius in his qui maleficiati dicuntur. Ne vi generatiua vti valeant ad feminam vel viceuersa femelle ad virum: vel etiam alẏs modis aborsum procurando. vt. s̃. tactum est. Quartus cum in membro aliquo hominem egrotare faciunt. Quintus cum vita priuant. Sextus cũm vsum rationis auferunt. Et fateri cum hoc oportet quod in vim genere rerum: demptis corporibus celestibus veros defectus ꝛ veras infirmitates ex virtute naturali inferre pñt: ꝛ hoc ex potẽti virtute naturali ꝛ spũali quã corporali quacũq₃ eminẽt virtute. Mul

la etiam infirmitas cum altera ꝯcordat: seu etiā defectus natu ralis vbi infirmitas desit: ideo diuersis medijs vtiqꝫ ad diuersas infirmitates ꝛ defectus ꝓcedunt. De qbus aliqua ꝙ̄tum necessitas postulat in medium ꝑducamus: prius tū se animus lectoris maneat suspensus cur supra corpora celestia aliquā immutationem facere non pn̄t. Dicemus triplicem esse cām. Prima quia super eas etiam quo ad locum penalem existunt. qui locus est aer caliginosus: ꝛ hoc propter ipsorum officium eis deputatus vide supra in prima parte tractatus in. q. ij. vbi dicitur de incubis ꝛ succubis demonibus. Secunda causa: qꝛ corpora celestia mouentur a bonis angelis: vide in plerisqꝫ locis de motoribus orbium: precipue sanctum tho. in prima parte. q. xc. in quo concordant philosophi cum theologis. Tertia cā propter vniuersale regimen ꝛ commune bonum vniuersi cui detraheretur in generali: si malis permitteretur spiritibus in illa corpora celestia aliquas immutationes causare. Unde ꝛ illi immutationes miraculose facte in veteri aut in nouo testamento a deo per eorum motores seu angelos bonos facte sunt. vt in statione solis sub Josue. Retrogradatione sub ezechia: obscuratione innaturali in passione xp̄i. Jn omnibus autem ex post elementis ꝛ elementatis sua maleficia deo permittente. ꝛ per se absqꝫ maleficis ꝛ cuꝫ maleficis exercere pn̄t. Et de facto exercere non cessant. vt patebit. Scd̄o notandum ꝙ in oibus modis maleficandi: vt plurimum semꝑ maleficas informant: vt instrumenta sue maleficie per sacramēta seu sacramentalia ecclesie: vel per quecūqꝫ diuina seu deo cōsecrata efficiant: vt qn̄ imaginem ceream sub palla altaris ponit ad tempus ponit vel per crisma sacrum filū trahunt: vel ex quibuscunqꝫ rebus consecratis. Et hoc quidem triplici ratione: sicut etiam quod sanctioribus anni temporibus: ꝛ precipue circa aduentum dn̄i: ꝛ festa natalia sua maleficia exercere solent. Primo. vt non solum homines per talia perfidi fiant: sed etiam sacrilegi diuina ꝙ̄tum in eis est contaminanda. ꝛ sic plus deum creatorem suum offendant intimus animas proprias condemnent: ꝛ plures in pctā ruere faciant. Secundo. vt deus sic grauiter per hoies offensus demoni maiorem potestatē in homines seuiendi relinquat Sic etiam Gregorius dicit, quod malis interdum iuxta eo-

rum desideria ⁊ petitiones concedit: iratusq̃ aliis denegat p/pitius. Tertio vt sic sub specie boni apparentis plures simplices facilius decipiat: quando per tacta diuinis rebus putant aliquid numinis a deo obtinuisse vbi solū peccata maiora sunt commissa. Potest ⁊ addi quarta ratio sup sacratiora tēpora et principium anni. Naꝫ quia festa plus frangūtur peccatis mortalibus: quam mechanicis operibꝰ. Iuxta Augusti. in li. de decem cordis. Superstitio autem ⁊ maleficia de maximis seruilibus operibus demonis est contra diuinam reuerentiam. Ideo vt dictuꝫ est homines profundius cadere facit ⁊ creator ampliꝰ offenditur. Et super principium anni dicere possumus. Iuxta Ysi. lib. viii. ethi. ca. ii. q sicut Janus a quo ianuarius mensis dictus est: qui ⁊ in diem circuncisionis incipit: idolum fuit diuersis faciebus confictuꝫ. vna tanq̃ esset finis anni precedētis ⁊ alia tanq̃ esset principium futuri: ⁊ imminentis anni esset protector. ⁊ fortunatus author in eius reuerentiam: sed potius demonis in idolo faciebant pagani varias commotiones luxuriosas ⁊ strennuas: ⁊ iocula sibi mutuo tradiderunt: choreas varias duxerunt: mensas preparauerunt de quibus mentio fit per beatum Augusti. in multis locis: ⁊ fere per totum recitantur. xxvi. q. variis. Et sicut iam mali christiani has corruptelas imitantur: licet quo ad lasciuiam sint translata ab eis ad tempora carnisprivii quando cum laruis ⁊ ludis ⁊ aliis superstitionibus discurrunt. Ita ⁊ nunc malefice his persuasionibus a demonibus in ipsorum complacentiam circa principium anni: qui ad diuinum officium ⁊ cultum: vt festum Andree ⁊ festa natalia christi existunt sua maleficia exercent. Et quidem iam in speciali qualiter per sacramēta primo. Demum qualiter per sacramentalia talia exercent aliqua nouiter facta. ⁊ a nobis per inquisitioneꝫ reperta referamus oppidum quod nominare nō expedit: q2 ordo charitatis ⁊ rationis imperat ⁊ suadet. vbi malefica corpus dominicum sumpsit. ⁊ declinans subito vt detestabilis modus est mulierum peplum ori adhibuit: ⁊ in panniculum dominicum corpus extrahendo inuoluit. ⁊ in ollam in qua bufo erat: sic ⁊ dyabolo informata proiecit: ⁊ sub terra in stabulum prope horreum domus sue occultauit cum aliis plurimis rebus adiunctis: ex quibus sua maleficia exercere ha/

huisset. Sed assistente diuina pietate tantum facinus detectuȝ ad lucem peruenit. Ne sequente die mercennario quodam causa sui laboris prope stabulum iter faciente: vocem quasi cuiusdam infantis eiulantis audiuit et quanto propius accessit: vsqꝫ dum ad pauimentum sub quo olla abscondita erat peruenisset tanto clarius audiuit: et estimans infantem aliquem a muliere subtumulatum cuitetum seu presidentem accessit. et rem gestaȝ sua estimatione a parricida perpetrataȝ narrauit. qui cito missis seruitoribus ita esse vt ille narrauerat repertum est. exhumare autem puerum nolebat: sed potius vt custodes a remotis positis si qua mulier accederet sano vsi consilio attendere haberent. Nec enim dominicum opus ibi absconditum esse nouerat. vnde et contigit vt eadem malefica locum accederet: et sub pallio alijs occulte cernentibus olla abscondit. Unde capta et questionibus exposita facinus detexit: asserens dominicum corpus cum bufone in olla absconditum ex his pulueribus sua ad libitum nocumenta hominibus seu alijs creaturis inferre posset. Insuper aduertenduȝ: quod hanc obseruant malefice communicantes consuetudinem: vt si absqꝫ nota efficere valeant dominicum corpus sub lingua et non supra recipiant rationibus his vt estimari potest: vt abnegationis fidei remedium nunqꝫ percipere velint: nec per confessionem nec per sacramenti eucharistie perceptionem. Secundo: vt eo facilius ex ore dominicum corpus accipiatur pro earum vt dictum est vsibus applicandum in maiorem creatoris offensam. Quare et omnium ecclesie rectoribus et populum communicantibus semper iniungitur summam adhibere diligentiam. vt plurimum aperto ore et lingua bene extensa cum amotione pepli mulieres communicent. Et quanto maior adhibetur diligentia tanto plures malefice per hunc modum notantur. De alijs rebus sacramentalibus innumeras exercent superstitiones. Interdum imagines cereas quandoqꝫ res aromaticas sub palla altaris: vt supra tactum est ponentes: et sub limine domus occultantibus vt per transitum ille pro quo positum est maleficiatur. Innumera possent deduci: sed hec minima per maiora maleficia approbantur.

¶ De modo quo vim generatiuam impedire solent.

Capitulum sextum.

De modo aūt quo vim gn̄atiuaʒ impedire solent tā in hominibus q̄ȝ iumentis etiam in vtroqȝ sexu. Potest lector ex his que supra tacta sunt in q̄one. An demones per ipsas maleficas mētes hoim ad amorem vel odium immutare valeant. Ubi post solutiones argumentoꝝ specialis fit declaratio de modo quo vim gn̄atiuam impedire valeant deo permittente. Ubi tn̄ notandum: q̄ tale impedimentū ab intrinseco practicatur. Intrinsece autem fit ab eis dupliciter. Primo: vbi rigorem membri ꝑ fructificatione accommoda directa reprimunt. Ne hoc videatur impossibile cum ⁊ motum alias naturalem in aliquo membro impedire possunt. Secundo: vbi missionem spūum ad mēbra in quibus est virtus motiua ꝓhibent: quasi intercludendo vias seminis: ne ad vasa generationis descendat: vel ne excidatur vel emittatur. Extrinsece procurant interdum per imagines vel ex herbarum comestionibus. Interdum per alias res exteriores: puta ex gallorum testiculis vel ex herbarum comestionibus. Non tamen credendū est: q̄ virtute illarum rerū vir impotens reddat̄: sed occulta virtute demonum illudentē huiusmodi maleficas per hmōi vim gn̄atiuam ne videlʒ vir coire aut mulier concipere valeāt maleficare pn̄t. Et huius ratio est q̄ plus permittit deus super hunc actū per quē primum peccatum diffundit: q̄ȝ sup alios actus humanos: sic ⁊ super serpentes qui magis incantationibus deseruiunt q̄ȝ alia aīalia. Unde ⁊ pluries a nobis ⁊ ab alijs inquisitoribus repertum est: q̄ per serpentes aut per huiusmodi impedimēta intulerunt. Nā quidam captus maleficus fassus fuerat q̄ multis annis sterilitatem tam in hominibus q̄ȝ iumentis quādam domū inhabitantibus per maleficium intulisset. Nider insuper vbi. s. refert quendam maleficū nomine stadlin. in dyocesi lausanensi captū qui ⁊ fassus fuerat q̄ in certa domo vbi vir ⁊ vxor simul permanebant per sua maleficia successiue in vtero vxoris viri septem infantes occidisse. Ita vt semper aborsuʒ fecerat femina annis multis. Simile fecerat in eadem domo omnibus pecoribus ⁊ iumentis fetosis quorum nullum viuum partum edidit in eis

dem annis. Et cum maleficus questionaretur qualiter talia ꝓ-
curasset: aut quomodo reus esse posset facinus apperuit: dicēs
Subter limen hostij domus serpentem posui: qui si amouebi-
tur fecūditas inhabitantibus restitueretur: ⁊ sicut predixit ita
euenit. Nam licet serpens non fuisset inuentus: quia in pulue-
res redactus: terram tamen omnino asportabat. Et eodem an
no vxori ⁊ omnibus iumentis fecunditas restituta fuit. Aliud
deniq; factum in Rychshofen paucis ⁊ vix quatuor annis ela
psis contigit famosissima quedam malefica erat: vtpote que so
lo tactu ⁊ omni hora maleficiare ⁊ aborsum procurare sciebat
In quo dum vxor cuiusdam potentis impregnata esset ⁊ ob
sui custodiam quandam obstetricem ad se recepisset: auisataq;
ab eadem obstetrice fuisset nec castrum exiret: ⁊ quod precipue
a colloquio ⁊ conuersatione illius malefice supra dicte se caue-
ret. Post aliquas septimanas immemor illius auisamenti ca-
strum exiens quasdam mulieres congregatas in quodam con-
uiuio visitandi gratia accessit vbi cum paululum resedisset: ma
lefica superuenit: ⁊ ipsam dominam quasi salutatiōis gratia su-
per ventrem ambabus manibus tetigit: ⁊ subito puerum se do
lorose mouentem persensit. Unde territa vbi ad propria redijt
⁊ rem gestam obstetrici narrasset. Heu inquiens iam puerum
perdidisti exclamauit: ⁊ vt predixit in partu contigit. Naz nec
aborsum integrum: sed paulatim frustra iam capitis iamq; pe
dum ⁊ manuum peperit. Magna vtiq; ex diuina permissione
castigatio in penam eius: videlicet mariti. qui tales maleficas
punire ⁊ iniurias creatoris vlcisci deberet. Fuit et in oppido
mersburg constantiensis dyocesis quidam iuuenis intantum
maleficatus quod nullum actum carnalem cum aliqua dem-
pta vna: exercere poterat. Multis etiam audientibus retulit
quod sepissime dum eam declinare et alias terras inhabitare:
⁊ fugam capere volebat. Adhuc interdum nocturno tempore
assurgere ⁊ festine cursu velocissimo iam per terram: iam per
aerem quasi volando redire volebat.

¶ De modo quo membra virilia auferre solent.
Capitulum septimum.

SEd ꝛ hoc ꝙ membra virilia auferre solent:nõ quidem in rex veritate corpa humana illis spoliãdo ꝗ pstigiosa arte occultando.vt.s.in qõne desup tactu declaratum est aliqua gesta in mediũ pducamus. In oppido nãqꝫ rauẽspurg iuuenis qdam iuuẽcule adhesit:quã relinquere volens membrũ virile pdidit pstigiosa vtiqꝫ arte:vt nihil videre aut tãgere pter planũ corpus posset.Anxius inde cellare quoddam adyt:vt vinum emeret ꝛ paululũ residens mulieri:cui alteri supueniente causam tristicie sue aperiendo singula enarrauit:ꝛ ita esse corpore demonstrabat Astuta illa an ne aliquam suspectam haberet inquisiuit.Et ille vtiqꝫ:talem ipsam denominando:ꝛ rem gestam narrando manifestauit.Et illa.Expedit vt per violentiam aliquam vbi beniuolentia tibi non suffragatur:pro acquirenda sanitate ipsam inducas.At iuuenis in crepusculo noctis viam quam transire malefica solebat obseruauit.Et ipsam reperiens dum pro sanitate corporis sibi reddenda supplicaret.Et illa se innoxiã nec quicqꝫ scire assereret ipsam inuadendo manutergium quoddã ad collum fortiter cõprimendo strinxit:dixit.Nisi mihi sanitatem restitues e manibus meis peribis.Unde illa:qr clamare non poterat:ꝛ iam facies tumefacta nigrescebat.Sine inquit me liberam:ꝛ te sanabo.Et iuuenis dum nodum ꝛ stricturã laxasset malefica manu ipm inter femora seu coxas tetigit dicens iam habes quod desideras.Et iuuenis vt postmodum referebat notabiliter persenserat:anteqꝫ visu aut tactu seipsum certificasset membrum sibi ex tactu duntaxat malefice fuisse restitutũ.Simile.Uenerandus quidam pater honestate vite:ꝛ scientia preclarus in ordine ꝛ conuentu Spirensi referre solebat. Quadam inquit die dum confessionem audientie instarẽ.Iuuenis quidam accessit:ꝛ inter verba confessionis membrum virile lamentabiliter se perdidisse asseruit.Ammirans ego pater ꝛ verbis suis faciliter credere nolens.eo ꝙ leuis corde qui facile credit:a sapiente iudicatur.Experientia didisci per visum nihil cernẽdo:dum iuuenis locum vestes detegendo demõstrasset.vnde in me sano cõsilio visus.An ne aliquã haberet suspectam:que ei tale maleficium intulisset inquisiui:ꝛ iuuenis vnã se habere suspectam:sed absentem ꝛ in wormacia residentem

asseruit. Tunc ego hec tibi iniungo quanto citius ipsam acce-
das ꝛ promissionibꝰ ac blandis verbis pro posse ipsam emol-
lire studeas: quod ꝛ fecit. Nam post paucos dies reuersus est
gratias mihi referens se sanum ꝛ cuncta recuperasse asseruit:
ꝛ sic verbis credidi. experientia tamen visus certificatꝰ denuo.
Sunt tamen ꝛ hic aliqua notanda ad intelligendum clarius
que supra de eadem materia tacta sunt. Primo. ꝙ nullo mo-
do credendum est talia membra euelli aut segregari a corpo-
ribus. sed arte prestigiosa per demonem vt nec videri aut tan-
gi valeant occultari. Et hoc authoritate ꝛ ratione: lꝫ supra ta-
ctum sit: vbi Alexander de ales parte secunda dicit. Prestigiū
proprie sumptum est illa illusio demonis que non habet cau-
sam ex parte mutationis rei: sed solummodo ex parte cogno-
scentis qui decluditur: siue quantum ad interiores sensus: siue
q̄tum ad exteriores. Super hec tamen verba notandū. ꝙ hic
illuduntur sensus duo exteriores. s. visus ꝛ tactus ꝛ non inte-
riores: vt sunt sensus communis: fantasia imaginatiua estima
tiua ꝛ memoria. Licet sanctus Thomas tantummodo ponat
quatuor: vt supra tactum est. Eo ꝙ fantasiam ꝛ imaginatiuam
ponit vnam ꝛ bene. pauca enim differentia est inter imagina-
ri ꝛ fantasiari. Tho. in p̄ma parte. q. lxxix. Et hi sensus immu-
tantur: ꝛ non exteriores solum quando nihil occultat̄: vel ma-
nifestatur vel vigilando: vel dormiendo. Uigilando: vt dum
res aliter videtur q̄ʒ in se sit. vt cum quis videt aliquem equuʒ
cum assessore deuorantem: aut in bestiam esse hominem trans-
formatum: aut seipsum bestiam esse: ꝛ cum bestijs debere ince-
dere estimantem. tunc enim sensus exteriores deludūtur ꝛ oc-
cupantur per interiores: q̄ꝛ virtute demonum species sensibi-
les dudum reseruare in thesauro specierum sensibilium: vt est
memoria: non illa intellectiua in qua species intelligibiles cō
seruantur. sed memoria que est conseruatrix specierum sensibi
lium. que etiam est in posteriori parte capitis educuntur vir-
tute demonum. deo interdum permittente ad sensum commu
nem imaginatiuam. Et tam fortiter imprimuntur ꝙ sicut ne-
cesse habet imaginare equum vel bestiā per impetuosum actū
quo demon educit de memoria speciem equi vel bestie: ita ne-
cesse habet estimare se videre per oculos exteriores tantum ta-

lem bestiam. que in re ab extra non est bestia: sed per impetuosam demonis operationem mediantibus illis speciebus sic videtur. Nec mirum videatur quod demones possunt cum et natura hoc facere potest etiam defectuosa vt patet in freneticis: melācolicis: maniacis et ebriis aliquibus qui non possunt discernere. Et frenetici putant se mira vidisse et videre bestias et alia horrenda: cum tamen nihil in rerum veritate. Uide supra in questione. An malefice mentes hominum ad amorem vel odiū possunt immutare vbi plura notantur. Est demon et ratio in se clara. Nam cum demon habeat quandam potestatem super quasdam res inferiores: excipiendo tātummodo animā. Ideo potest et circa istas res aliquas immutationes facere quando deus sinit vt res appareāt aliter quam sint. Et hoc vt dixi aut turbando aut illudendo organum visus vt res clara videatur nubilosa. sicut etiam post fletum propter humores collectos lumen aliter apparet quam ante. Uel operando in imaginativā potentiam per transmutationem specierum sensibilium vt dictum est: vel humores varios mouendo vt appareant ignea vel aqua que sunt terrestria vel sicca. vt quidam faciunt quod omnes in habitatione aliqua habent se vestimentis exuere et denudare: putantes se in aquis natare. Ulterius autem super modum prefatum si queritur. An huiusmodi illusiones indifferenter bonis et malis accidere possunt: sicut vt inferius patebit. corporales alie infirmitates etiam in gratia existētibus inferri a maleficis possunt. Super quo inherendo verbis cassiani colla. ii. abbatis sireni. Dicendum est quod non. Unde omnes isti qui sic illuduntur presumuntur in peccatis mortalibus esse. dicit eīn. Ex verbis antonii patet demonem nullatenus posse mentem cuiuscūque vel corpus inuadere: nec habere facultatem aliquam in cuiuslibet animam penitus irruendi: nisi eam primo destitueret omnibus cogitationibus sanctis: ac spirituali contemplatione vacuam nudamque reddiderit. Concordat cum eo quod philosophia primo de consolatione ad Boetium tangit. Talia tibi contuleramus que nisi prior abiecisses inuicta te firmitate tuerentur. Unde Cassia. ibidem refert de duobus maleficis paganis: qui differentes in malicia successiue per sua maleficia demones miserunt ad cellam beati Antonii: vt eum ten-

tationibus exinde fugarent odio viri sancti infecti: eo ꝙ multitudo populi ad eum quotidie confluebat. Qui demones licet amarissimis cogitationum stimulis Antonium pulsarunt. Illos tamen semper repulit signo crucis fronti ꝛ pectori impresso: ꝛ orationum incubationibus insistẽdo. Ita dicere possimus ꝙ omnes qui sic a demonibus ludificantur absqꝫ alijs infirmitatibus corporalibus: vtiqꝫ diuina gratia inhabitante carent. Unde ꝛ illud Thobie. vj. Qui libidini deseruiunt in eo diabolus accipit potestatem. Concordat ꝛ illud quod supra circa primam partem tractatus in questione. An malefice operantur circa homines in bestiales formas illos transmutando tactum est vbi iuuencula conuersa fuit in equam sua estimatione ꝛ omnium eam aspicientium: dempto sancto Machario: cuius sensus diabolus illudere non poterat: ad quem ducta pro sanitate cum iam veram mulierem ꝛ non equã aspiceret. Et ecõuerso omnes alij acclamarent ꝙ equa eis videret. Ipse sanctus suis orationibus eam ꝛ alios a tali illusione liberauit: asserens hoc ei accidisse: quia diuinis nõ vacasset: nec sacramenta vt dicebat. s. confessiõis ꝛ eucharistie: vt decebat frequentasset. Unde iuuenis q̃ eam de turpitudine sollicitauerat. licet renuisset ex honestate: tamen iudeus maleficus quẽ iuuenis ea de causa vt iuuenculam maleficiaret accesserat virtute demonis eam in equam conuerterat. Summarie concludam⁹ ꝙ in bonis fortune sicut sunt res exteriores: vt bona temporalia: fama: ꝛ sanitas corporis: licet boni per demones ꝛ sua mẽbra ledi possint in eorum meritũ ꝛ probationem: sicut de beato Job patuit qui in talibus per demonem lesus fuit. Tamen eius inuitis sicut in nullum peccatum per maleficia trahi possunt aut violentari: licet ab intra: ꝛ in carne ab extra valeant tentari. Item etiam nec huiusmodi illusiones fantasticas actiue ꝛ passiue inferre possunt. Actiue: vt eorum sensus haberent demones illudere: sicut aliorum in charitate non existentium. Passiue: vt eis eorum membra prestigiosa illusione haberent auferre. hec enim duo beato Job nunquam diabolus inferre potuisset: presertim passiuum nocumẽtũ super actũ venereũ: qui tante cõtinentie erat: vt dicere posset. Pepigi fedus cũ oculis meis: ne quidẽ cogitare de virgine. A fortiori de muliere alie-

na: cum tñ super pctõres demon magnã noscit (ex verbis euã-gelij Luce. xi. Cũ fortis armatus custodit atriũ suum: in pace sunt oĩa q̃ possidet) habere potentiã. Uerum ex his si q̃s q̃re-ret circa illusiões membris virilis: ꝙ lꝫ illam illusionem non posset: demon existẽti in grã inferre passiue. An ne posset acti-ue. vt. s. existẽs in grã illuderet in suo visu: q2 videret mẽbrum annexum. cũ tñ ille q̃ sibi existimaret ablatum: non videret an-nexum: nec etiã alij circũstantes. q̃d si conceditur videtur esse contra predicta. Põt dici ꝙ q2 non tãta vis existit in dãno acti-uo sicut passiuo. capiẽdo actiuum non q̃ actiue intulit: sed qui dãnum ab extra videt: vt de se patet. Ideo existẽs in gratia li-cet posset videre dãnum alterius: ⁊ in illo demon sensus eius illuderet. Non tñ posset sibi ipsi tale damnum inferre passiue: vt scꝫ suo membro priuaretur cum libidini non deseruit. sicut per oppositum vt angelus dixit Thobie. Qui libidini vacãt demoniuꝫ accipit potestatem. Quid deniqꝫ sentiendum super eas maleficas q̃ hmõi membra in copioso interdum numero. vt viginti vel triginta membra insimul ad nidum auium: vel ad aliquod scrinium includunt. vbi ⁊ quasi ad viuẽtia mẽbra se mouent: vel auenam vel pabulum consumẽda prout a mul-tis visa sunt ⁊ cõmunis fama refert. Dicendũ ꝙ diabolica ope-ratione ⁊ illusione cuncta exercentur: sic eñ sensus videntium illuduntur modis supra tactis. Retulit enim quidam ꝙ dum membrũ perdidisset: ⁊ quendam maleficam cause recuperãde sue sanitatis accessisset. Illa vt quẽdam arborem ascẽderet in-firmo iniũxit: ⁊ vt de nido in quo plurima erãt membra si q̃d vellet accipere posset indulsit. Et cum ille magnum quoddam accipere attentasset non ait malefica illud accipias: ⁊ quia vni ex plebanis attineret subiunxit: hec oĩa vtiqꝫ p̃stigiosa illusio-ne fieri a demonib⁹ modis supra tactis organum visus p trãs-mutationẽ specierum sensibiliũ in imaginatiuam potentiã tur-bãdo. Nec eñ oportet asserere ꝙ demones sint in assumptis sic membris ostendẽtes quẽadmodum solent in assumptis cor-poribus ex aere maleficis: ⁊ interdum hominibus apparere: ⁊ cum eis conuersari. Ratio est: q2 faciliori modo videlicet per modum interiorem localẽ specierum sensibilium ex conserua-toria seu memoratiua potẽtia ad imaginatiuaꝫ ista facere p̃nt.

Et si quis dicere vellet: ꝙ etiam simili modo facere possent: vbi in assumptis corporibus asserantur maleficis aut alijs hominibus conuersari: vt videlicet tales apparitiones facerent per transmutationem specierum sensibilium in imaginatiuam potentiam: vt homines dum putarēt demones in assumptis corporibus esse presentes: tunc non essent nisi tales specierum sensibilium in interioribus potentijs immutationes. Dicendum ꝙ si nil altius demon ostendere vellet nisi tantūmodo humane effigie presentationem: tunc vtiqꝫ opus nō esset ei in assumpto corpore apparere cum sufficienter per p̄fatam transmutationem hoc efficere posset. Nam autē quia altiora habet exercere puta loqui: conuesci: ⁊ alijs spurcitijs intendere. Ideo et ipsum presentem esse oportet ab extra visui realiter in assumpto corpore se obijciendo: quia virtus angeli ibi est: vbi operatur ſm docto. In questione vero qua queritur. Quid si demō per se absqꝫ malefica membrum virile alicui auferret. An aliqua sit differentia inter vnam ablationem ⁊ alteram. Dici potest vltra illa que tanguntur in prima parte tractatus in q̄stione. An malefice membra virilia possint auferre: ꝙ vbi demon per se membrum auferret: tunc vere ⁊ realiter auferret: et vere ⁊ realiter restitueret quandocūqꝫ restituere haberet. In secundo: sicut non absqꝫ lesione ita non absqꝫ dolore auferret. Tertio: ꝙ nunq̄ꝫ nisi coactus per bonum angelum hoc faceret: eo ꝙ materiam sui lucri amputare haberet. nouit enim plura maleficia super illum actū exercere q̄ꝫ super alios humanos actꝰ. sicut em̄ deus plus permittit illum actum maleficiare q̄ꝫ alios humanos actus: vt supra tactum est: que singula locum nō habent vbi per maleficas deo permittente operatur. Et si dubitatur an demon plus affectat homines ⁊ creaturas per seipsuꝫ ledere q̄ꝫ per maleficas. Dici potest ꝙ nulla est cōparatio. In infinitum enim plus affectat per maleficas ledere. Tum quia maiorem infert deo contumeliā creaturam sibi dicatam vsurpando. Secundo: quia cum deus amplius offenditur. ampliꝰ sibi nocendi hominibꝰ potestas permittitur. Tertio ꝓpter sui lucrum: quod in ꝑditionē statuit animarum.

¶ De modo quo hoīes in bestiales formas transformant.

¶ Capitulum. viij.

Sed et hoc q͏ꝫ malefice hoīes in bestiales formas virtute demonū: q͏ꝛ talia principaliter operantur transformant. Licet in prima parte operis q̄stione. An talia malefice valeant efficere satis sit declaratum. q͏ꝛ tn̄ aliquibus illa q̄stio sub suis argumētis ⁊ solutionibus nimis posset esse obscura: presertim cū acta ⁊ gesta super hec non sunt deducta. Modus etiam quo seipās sic transformant nō est expressus. Ideo presens addēda est declaratio ꝑ solutiones plurimoꝝ dubiorum. Et primo q͏ꝫ canon ille. xxvj. q. v. Episcopi. non est sic nude intelligēdus circa hanc materiā: prout plures etiā docti: sed vti: nā bene docti decipiuntur. ⁊ qui publice in eorum sermonibus asserere non verentur hmōi transmutationes prestigiosas. nullo mō etiam virtute demonū posse fieri. Et hoc vtiq͏ꝫ in magnum fidei detrimentum: vt sepe tactum est: ⁊ maleficarum confortationem que ⁊ multū de talibus cōgaudēt sermonibus. Contingit autem hoc hmōi predicatoribus eo q͏ꝫ in cortice ⁊ nō in medulla verboꝝ canonis laborāt: vt. s̄. tactū est. Cū em̄ dicit. Quisq͏ꝫ credit posse fieri aliquā creaturam: aut in meli⁹ aut in deteri⁹ trāsmutari: aut trāsformari in aliam speciem: vel in aliā similitudinem: nisi ab ip̄o creatore q̄ oīa fecit. proculdubio infidelis est. Hic plus lector attendat ad duo principalia. Primo sup verbum fieri. Scd̄o super verba in aliā similitudinē conuerti. Super primū sit resolutus q͏ꝫ fieri capitur dupliciter: videlꝫ p creari ⁊ pro naturali ꝓductione alicui⁹ rei. Primo modo soli deo cōuenit: vt notum est q̄ sua infinita potentia aliq̄d ex nihilo creare pōt. Scd̄o modo distinguendum est de creaturis: q͏ꝛ aut sunt creature ꝑfecte vt hō asinus ⁊c. Aut sunt imꝑfecte: vt serpētes: rane: mures ⁊c. q̄ ideo dicunt̄ imperfecte: q͏ꝛ ex putrefactione generari etiā possunt. Iꝫ em̄ semꝑ de primis loquitur canon: nō de scd̄is: qd̄ pōt patere: eo q͏ꝫ Albertus in lib. de de aīalibus: vbi q̄rit. An demones possint facere vera aīalia? Et r̄ndit q͏ꝫ sic: sed hoc quo ad imperfecta aīalia. Etiaꝫ cum ea differētia: q͏ꝫ non instāti: sicut deus operat̄: sed motu quodam: licet subito: sicut ptꝫ de maleficis. Exo. vij̄. si placet. ⁊ vide aliqua que in notata q̄stione tangunt̄ circa primā partē operis: ⁊ in solutiōe primi argumēti. Sup scd̄m vbi tangitur q͏ꝫ nō pn̄

aliquā creaturam transmutare. Dicas q̄ est duplex transmutio. Substātialis ⁊ accidētalis. ⁊ hec accidentalis iterum duplex. q2 p formā naturalem ⁊ inherētem rei q̄ videtur: vel per formā nō inherentem rei q̄ videt. sed inherentē organis ⁊ potentijs ipsius videntis. De primis loquit canon: ⁊ precipue de formali seu quiditatiua transmutatione: prout vna substantia in aliam trāsmutat: cuiusmodi solus deus q̄ taliū quiditatum creator existit facere pōt. loquitur etiam ⁊ de scōa: lʒ illā demō efficere possit inqʒtum p infirmitates diuina permissione immissas aliqua forma accidētalis corpori inducit: vt vbi leprosa facies appareret vel hui⁹ sil'e: sed q2 pprie de his nō loquimur: sʒ de pstigiosa apparitiōe ſm quā vident res trāsmutari in alias sil'itudines. Dicimus q̄ has trāsmutationes allegat ca. excludere nō potest. qd̄ authoritate: rōne: ⁊ experientia simul. ex his que supra certa experimēta que Augu. li. xviij. ca. xvij. de ciuitate dei refert deducuntur. ⁊ p varias q̄stiones illa etiā declarando. nam inter alias pstigiosas transformationes refert q̄ famosissima maga circes mutauerit socios vlixis in bestias. Et q̄ quedam stabularie mulieres conuertissent hospites suos in iumēta onera portātia. Refert etiā socios Diomedis in aues conuersos: ⁊ q̄ postea longo tempore circa templum diomedis volassent. Et quod prestantius narrasset de patre suo veraciter. q̄ ipse pater dixisset se caballuʒ fuisse ⁊ annona cum alijs animalibus baiulasse. De primo nanqʒ q̄ socijs vlyxis fuissent in bestias mutati. ibi vtiqʒ sola apparentia fuit ⁊ oculorum deceptio: ita q̄ forma illa bestialis educta fuit de conuersatorio seu memoria specierum ad ipsam vim imaginatiuam vnde ⁊ visio imaginaria causabatur: ⁊ ꝯsequenter ex forti impressiōe in potentias alias: ⁊ organa vidēs estimabat se bestiaʒ videre modo quo. s̄. in p̄cedenti ca. tactū est: sed quō ista fieri pn̄t virtute demonis sine lesiōe infra patebit. De secundo vero vbi hospites in iumēta onera portātia a stabularijs conuertebantur: ⁊ sil'r hoc q̄ pstantij pati se equum fuisse ⁊ bladum portasse narratur. Notādum: q̄ ibi tres fuerunt deceptiōes. Prima: q̄ illi hoīes pstigiosa arte videbant cōuersi in iumēta q̄ ꝯuersio facta fuit modo. s̄. tacto. Scōa: q̄ illa onera, vbi excedebāt vires portātiū demones inuisibil'r illa attule-

runt. Tertia: q illi qui aliis videbant transmutati in species: sibiipsis etiã videbant se in bestias conuersos: sicut nabuchodonosor cõtigit vbi septem tempora sup eũ fuerũt immutata: vt fenũ quasi bos comederet. De illo autem q socii diomedis fuissent in aues ꝯuersi: ⁊ circa tẽplũ volasse. Dicendum: q ille diomedes qr in exitu grecoꝝ circa obsidionẽ ciuitatis Troie fuerat vbi ad ꝓpria redire volebat i mari cũ sociis submersus fuit. Ideo cũ suggestione cuiusdã idoli tẽplum sibi quasi inter deos annumeratꝰ esset ꝯstructum fuerat: demones in ꝯfirmatione erroris longo tpe tanq̃ aues loco eoꝝ volabãt: quare ⁊ aliud genꝰ supstitiõis a p̃dictis p̃stigiis ibi fuit: qr videlʒ non ꝑ reductionẽ specierũ sensibiliũ ad vim imaginatiuam: sed in assumptis corpibꝰ tanq̃ aues volãtes se oculis aspiciẽtiũ igerebãt: q si q̃ritur An etiã p̃dicto mõ ꝑ reductionẽ specierũ sensibiliũ aspiciẽtes illudere potuissent: vt demones nõ in assumptis corpibus ex aere tanq̃ volãtes aues se ingessissent? Dicenduʒ q sic. Nã ⁊ opinio quorũdã fuit: vt recitat sanctus Tho. in. ii. sentẽ. di. viii. ar. ii. q ãgeli q̄cũq̃ siue boni siue mali nũq̃ assumerẽt corpa: sʒ q̃d oĩa que de eoꝝ apparitionibꝰ leguntur in scripturis facta fuerint in p̃stigiis vel secundũ visionez imaginariã. In q̄bus verbis notaẽ a doctore sancto differentia inter prestigiũ ⁊ imaginariam visionẽ. Quia p̃stigium potest habere rem ab extra corpali visui se obiicientem. Licet aliter videatur q̃ sit. Imaginaria autem visio non hoc necessario requirit: vt videlicet res ab extra obiiciatur sed potest fieri absq̃ illa exteriori obiectione: tantummodo per illas interiores species sensibiles vbi ad vim imaginariã reducuntur. Unñ illoruʒ opinionem sequendo socii diomedis non fuerũt representati per demones in assumptis corporibꝰ ⁊ similitudinibus auiũ: sed tantummodo fantastica ⁊ imaginaria visione per illarũ videlicet specierum sensibilium reductionẽ ⁊c. vt. s. Sed qr doctor sanctus opinionem illam vt errorẽ ⁊ non vt opinionẽ simplicem reprobat lʒ non vt heresim forte vt pie creditur: cũ etiã tales apparitiones imaginarie interdum ⁊ a bonis ⁊ a malis angelis fuerint absq̃ corporibus assumptis vsitate. Ideo vt ibidem dicit: cum sancti communiter dicunt angelos etiã corporali visiõe apparuisse: ⁊ talis apparitio fit in assumptis cor

poribus. Textus etiam scripture sacre super tales corporales apparitiones plus ꝯcordat: q̄ sup imaginarias aut p̄stigiosas Ideo ex his ad pn̄s dicere possumus etiam sup quascūq̧ visiones ꝯsimiles illis de socijs diomedis ꝙ lȝ illi socij imaginaria visione videntiū potuissent opere demonū videri modo quo dictū est tn̄ potius presumit: ꝙ per demones in assumptis corporibus ex elemento aeris tanq̄ aues volātes fuerint visi: aut ꝙ alie aues naturales a demonibus agitata illos repn̄tauerint.

¶ Qualiter demones intra corpora ꝛ capita existunt sine lesione qn̄ prestigiosas operantur transmutationes.

¶ Capitulum nonum.

Quod si vlterius sup modū p̄stigiose trāsmutatiōis querit. An intra corpora ꝛ capita tūc existant: ꝛ an tales sint tāq̄ obsessi a demonibus estimādi ꝛ qualiter fieri possit: vt absq̧ lesione potentiaꝝ ꝛ viriuȝ interioꝝ possint species ab vna potentia interiori ad aliam deducere. Et vtrum tale opus debeat censeri miraculosum factum aut non. Ad primum opȝ distinguere de p̄stigiosa illusione: eo ꝙ vt dictū est. Illa illusio fit em̄ interdū sup sensus exteriores: interdū sup interiores vsq̧ ad sensum exteriorē Prima ergo lȝ possit fieri absq̧ hoc ꝙ demones intrēt potentias exteriores illas occupādo: sȝ tm̄ exterius deludēdo: vt vbi corpus aliq̄d occultare vellet ꝑ interpositionē alicuiꝰ alteriꝰ corporis vel alio quocūq̧ mō. Aut vbi ꝑ se corpus assumeret ꝛ sevi sui obijceret. Scd̄a tn̄ nō pōt fieri nisi ip̄m caput ꝛ potētias principalr̄ occupet. Et hoc ōnditur authoritate ꝛ rōne. Nec obstare pōt: ꝙ duo sp̄us creati non pn̄t esse in vno ꝛ eodē loco: ꝛ aīa sit in qualibet pte corporis. Est aūt authoritas sup hoc Damasceni. Angelus ibi est vbi opat̄. Ratio scti̅ tho. ij. sen. di. vij. ar. v. Oēs āgeli boni ꝛ mali ex virtute naturali que p̄stantior vtiq̧ est quacūq̧ corporali hn̄t ptātem trāsmutādi corpora nr̄a. Ptȝ hoc nedū ꝑpter p̄stantiam ꝛ nobilitatē nature. Sȝ ꝛ iō ꝙ tota machina mūdi ꝛ creatura corpalis amministrat̄ per angelos. Gre. iiij. dialo. In hūc mundū visibilē nihil nisi ꝑ creaturā inuisibilē disponi pōt: tn̄ oīa corpalia regunt̄ per angelos sicut et motores orbiū asserunt̄ non solum a doctoribꝰ sanctis: lȝ etiaȝ a phis oībus. Ptȝ: ꝛ ex eo ꝙ oīa corpora humana mouent̄ ab

animabus sicut omnia alia per corpora celestia ⁊ per ipsorum motores. Si cui placet videat sanctum Tho.in.j.parte. q.cx. ar.j. Ex quo concludit ꝙ qꝛ demones vbi operant̄ ibi sunt. Jō qñ fantasias ⁊ interiores potentias pturbant tunc etiaȝ ibi exi stunt. Jtē lȝ illabi aīe illi sit tm̄ possibile qui eam creauit. tñ de mones etiam illabi possunt deo permittente corporibus nr̄is. Et qꝛ pro tunc pñt impressiones facere in potentias interiores affixas organis corporalibus. Ideo ⁊ per illas impressiones si cut immutant̄ organa ita immutant̄ operationes potentiaruȝ modo quo dictū est. ꝯeducere pñt species reseruatas in vna po tentias affixa organa sicut ex memoria que est in vltima pte ca pitis educit speciē equi localiter mouendo illud fantasma vsqȝ ad mediam partem capitis vbi est cellula virtutis imaginatiue ⁊ demum ꝯsequenter vsqȝ ad sensum cōem cuius residentia est in anteriori pte capitis. Et oīa subito sic immutare ⁊ pturbare pñt: vt forme tales necessario estiment̄. Ac si exteriori visui obij cerent̄. Exempluȝ patuit ex naturali defectu in freneticis ⁊ alijs maniacis. Quod si querit̄: qūo hoc absqȝ dolore capitis effice re possit facilis est responsio. Primo quia enim organa non di uidit nec immutat que ad ipsorum subiectum: sed tātummodo species mouet. Item scdo: qꝛ non alterat immittendo aliquam qualitatem actiuam: vnde necessario passio sequatur cum ⁊ ipe in se demon omni qualitate corporali careat: ideo sine alio sa lia operari potest. Item tertio qꝛ vt dictū est tm̄modo facit trās mutationes per motū localem ab vno organo ad aliud ⁊ non per alios motus ex q̄bus alterationes lesiue interdum causant̄ Illud ergo ꝙ difficultatem facit ꝙ qꝛ duo spiritus nō pñt esse in eodem loco puta diffinitiue: ⁊ anima etiam existit in capite qūo tunc demones ibidem existere possunt. Dicendū: ꝙ residē tia anime assignat̄ centrū cordis in quo vitaȝ influendo oībus membris cōicat. Et exemplū datur de aranea ī medio tele que sentit tactum ex omni parte. Tamen qꝛ dictum Augustini in li bro de spū ⁊ aīa ꝙ est tota in toto: ⁊ tota in qualibet pte corpis Jō dato ꝙ sit in capite adhuc demō ibi operari pōt: qꝛ alia est eius opatio ab opatione aīe cū opatio aīe in corpe est: vt infor mat ⁊ vitā influat: vnde est ibi sicut forma in materia nō sicut in loco. Demon aūt sicut in tali pte corporis ⁊ tali loco immu

tando ⁊ operando circa species sensibiles: vnde q2 nulla confu
sio operationum est inter eos. Ideo vtrunq3 simul in eadē par
te corporis esse possunt. Ad illud. An tales sint tanq3 obsessi ⁊
arreptici id est a demonibus arrepti estimandi: q2 specialē hoc
vult habere declarationez. An videlicet hoc possibile sit vt ope
re maleficorum aliquis vt obsessus a demone. i. q demon eum
possideat vere ⁊ corporaliter. Ideo de tali materia specialis
tractabitur modus in capitulo sequenti: habet enim ⁊ hoc spe
cialem difficultatem. An operibus maleficorum id fieri valeat
Ad illud tantummodo An temporalia opera maleficorum et
demonum sint ad modum miraculorum operum censanda: ita
q debeant opera miraculosa estimari. Dicendum: q sic inquā
tum fiunt preter ordinem nature create nobis note per virtu-
tez creature nobis ignote: licet non sint proprie miracula sicut
illa que fiunt preter ordinem totius nature create: qualia sunt
miracula dei ⁊ sanctorum. Uide que in prima parte operis sub
quinta questione ⁊ reprobatione tertij erroris tacta sunt vltra
que addenda sunt hec propter eos qui huiusmodi opera impu
gnare possent quasi non debeant censeri opera miraculosa: sed
simpliciter opera dyabolica: eo q cuz miracula sint data in cō
firmationem fidei non debent concedi fidei aduersatio. Tum
etiam quia signa antixpi dicuntur ab apostolo signa menda-
cia. Sed dicenduz ad primum quod miracula facere est donū
gratie gratis date. Unde sicut per malos possunt fieri homi-
nes: ita ⁊ per malos spiritus in his videlicet ad que eorum vir
tus extendere se potest. Unde etiam discernuntur miracula per
bonos facta ab illis que per malos fiunt ad minus tripliciter.
Primo ex efficacia virtutis operantis quia signa facta per bo
nos diuina virtute fiunt in illis etiam ad que virtus actiue na-
ture se nullo modo extēdit: sicut suscitare mortuos ⁊ hmōi: que
demones ſm veritatē facere non pñt: sed in prestigijs tm̄: vt sy
mon magus de mortuo cuius caput agitabat: que diu durare
nō pñt. Scdo ex vtilitate signoꝝ: q2 signa per bonos facta sunt
de rebus vtilibus vt in curationibus infirmitatum: ⁊ hmōi. Si
gna aūt per maleficas facta sunt de rebus nociuis vel vanis si-
cut quod volant in aere vel reddant membra hominum stupi-
da et huius. Et hanc differentiam assignat beatus Petrus

In itinerario Clemētis. Tertia differentia est quantū ad finē: quia signa bonorum ordinant ad edificationē fidei et bonorum morum. Sed signa malorum sunt in manifestū nocumentū fidei et honestatis. Etiam quantum ad modū operandi differūt: quia boni operantur mirabilia per inuocationē diuini nois: pie et reuerēter. Sed malefici et mali quibusdā delirametis: et demonū inuocationibus. Aliud etiā nō obstat: quod vez apls opera dyaboli et antixpi nominat signa mēdacia: quia tūc illa mirabilia que fiēt ab eo diuina pmissione sunt vera: et etiā falsa diuersis respectibus. Uera in illis que fiūt virtute demonis: ad que eius virtus se extēdere pōt. Falsa. quando faciet ea ad que sua virtus se non pōt extēdere vt suscitare mortuos: illuminare cecos: quia in primo vbi facere attentabit: aut intrabit corpus defuncti: aut illud amouebit. et loco illius ipse in assumpto corpore ex aere se psentabit. et sic in secundo prestigiosa arte visum aufert: aut infirmitates alias: et subito sanabit a lesione cessando: non quantitates interiores rectificando: sicut in legenda Barto. ponit. Possunt etiā oia mirabilia opa antixpi et maleficarum dici signa mendacia: inquantum solummodo ad decipiendū fiunt iam: et tunc operabit antixps. Hec thomas dist. viij. de virtute demonū in operando. Posset etiam hic adduci differentia miraculorum que ponit in cōpendio theologice veritatis: et inter mirū et miraculū: quia cū miraculum pprie quatuor requirat. s. quod sit a deo: et quod fit pter existentiam nature: contra cuius ordinem fit. et tertio quod sit euidens. et quarto quod ad fidei corroborationem: quia ergo in operibus maleficarum primum et vltimū ad minus deficiunt: ideo mira opera: nō autem miracula dici possunt. Ea etiam rōne: quia et si aliquo modo miracula dici possunt: quia tamen quedam sunt supra naturam. quedam contra naturam: quedam preter naturam. Et supra naturam sunt illa in quibus non est simile in natura: nec in eius potentia: vt virginem parere. Contra naturam: vt que fiunt vsu contrario nature. terminantur autem ad conforme nature vt ceci illuminatio. Et preter naturam vt que fiunt ordini simili nature: vt in mutatione virgarum in serpentes: quod natura facere potuisset per longam putrefactionem propter rationes seminales: sic etiam opera magorum dicētur mirabilia. Rem gestam narrare expedit: et paululum eius declarationi insistere

Est oppidum in dyocesi Argentinensi: cuius nomen occultare
ordo charitatis ⁊ honestatis postulat. In quo laborator qua-
dam die dum ligna ad comburendum dūtaxat in domo secaret
Catus quidem non parue q̄titatis ipsum molestare ei impor-
tune se obijciendo nisus est: quem abiendo ecce alius maioris
q̄titatis simul cū priori acrius ipm aggrediuntur: quos itē
vbi repellere volebat ecce tres pariter: ⁊ iam versus vultum sa-
liendo: iamq̄ inter tybias morsibus lacerando ipsum aggredi
untur. Perterritus inde: ⁊ vt retulit maiori anxietate nunq̄
perplexus signo crucis se muniendo: ⁊ opus pretermittendo p̄
incisa ligna catos īfestos: ⁊ modo ad faciē: modo ad guttur de
nuo saltantes iam vnam ad caput: iam alteram ad pedes: aut
super dorsum percutiendo vix abegit. Et ecce post hore spaciū
dum iterum suo opere insisteret: duo famuli oppidi consulum
tanq̄ malefactorem ipsum capientes: ad presentiam baliui seu
iudicis ducere volebant. qui iudex a longe ipsum aspiciēs: nec
audientiam sibi prestare volens: imperat vt ad profundum cu-
iusdam turris seu carceris vbi plectendi includebantur ad mor
tem proijceretur. Eiulans ille: ⁊ cur talia pateretur: cum in nul-
lo crimine se conscium agnosceret: per triduum custodibus car
ceris querulose lamentabatur. Et hi quidem quāto pro audiē-
tia sibi prestanda amplius instaret. Tanto acrius iudex ira se-
uiebat verbis cōtumeliosis: asserens qualiter ⁊ quomodo tan-
tus maleficator adhuc reatum suum non agnosceret: aut quo-
modo se innocentem proclamaret: cum euidentia facti eius fla
gitia horrenda demonstrarent. Et cū hi nil proficerent: tamē
suasu aliorum consulum iudex inductus audientiam sibi pre-
stare habuit. Eductus itaq̄ de carcere: cum ante iudicem staret
⁊ iudex ipsum intueri renueret pauper genibus aliorū circun
sedentium: prouolutus petijt vt causa sue calamitatis sibi aperi
retur. sicq̄ iudex hec verba prorupit. Tu scelestissimus hominū
quomodo tua flagitia non recognoscis? Ecce tali die ⁊ tali ho
ra tres matronas precipuas huius ciuitatis vulnerasti: vt in
lectis decumbentes: nec surgere aut mouere se valeant. Refo-
cillatus pauper ⁊ de die ⁊ hora ac de euentu rei apud se rumi-
nans: dixit. En diebus vite mee mulierem nunq̄ percussi aut
verberaui: ⁊ quod tali die ⁊ hora sectioni lignorū institi: testiū

legitima productione probabo. Sed & vestri familiares sequē ti hora huic operi me insistentem comparuerunt. Tunc iterum furibūdus iudex. Ecce ait quō scelera sua palliare nititur. Mu lieres verbera deplangunt: demonstrant: & ꝙ eas percusserit pu blice testantur. Tunc pauper amplius super euentum rei rumi nans. Illa inquit hora creaturas me percussisse recolo: non au tem mulieres. Attoniti circunsedentes: & vt cuiusmodi creatu ras percusserit reserari cupiunt. Tunc ille rem gestam & prout supra tactum est: omnibus stupentibus recitauit. Et intelligen tes opus demonis fuisse: pauperem solutum & illesum abire: et ꝙ negocium nulli reuelaret precipiunt. Sed nec a fidei zelato ribus qui & interfuerant euentus occultari potuit. super quem modum ali qua differendo. An ne demones in assumptis sic effigiebus absq̧ presentia maleficarū apparuerunt. aut earum corporalis presentia prestigioso artificio in bestiales illas for mas transmutata fuerit. Respondendo concludere oportet ꝙ licet vtrunq̧ virtute demonum fieri possit: ipsum tamen secun dum fuisse amplius presumitur. Nam motum localem vbi de mones in effigiebus catorum laboratorem inuaserunt: etiam laboratoris ictus & verbera catis illata mulieribus in domo residentibus subito & per aerem inferre potuisse: & hoc propter pactum mutuo dudum initū nemo dubitat. Sic enim & lesionē vel puncturam quam inferre volunt: sciunt alicui imagini depi cto vel fuso: vbi aliquem maleficiare volunt: quod non illi ima gini sed illum quem presentare habet iuxta puncturas super imagines factas ledunt: varia super hunc modum gesta dedu ci possent. Nec valet instantia si q̄s obijceret illas mulieres sic lesas fortassis fuisse innocentes: eo ꝙ per exempla tacta lesio nes etiam innocentibus posse contingere patet. Dum aliquis ignoranter per imaginem quomodo scelera sua pallare nititur

Mulieres verbera deplangunt: demonstrant: & ꝙ eas pcusse rit publice testātur. Tunc pauper amplius super euētum rei ru minans. Illa inquit hora creaturas me percussisse recolor: nō autem mulieres. Attoniti circunsedentes: & vt cuiusmodi crea turas percusserit reserari cupiunt. Tunc ille rem gestam & put supra tactum est omnibus stupentibus recitauit. Et intelligen tes opus demonis fuisse pauperem solutum & illesum abire: et

ꝙ negotium nulli reuelaret precipiunt. Sed nec a fidei zelato
ribus qui ⁊ interfuerant euentus occultari potuit super quem
modum aliqua differendo. An ne demones in assumptis sic
effigijs absq; presentia maleficarum apparuerunt: aut earum
corporalis presentia prestigioso artificio in bestiales illas for-
mas transmutata fuerit. Respondendo concludere oportet:
quod licet vtrunq; virtute demonum fieri possit: ipsum tamen
secundum factum fuisse amplius presumitur. Nam motum lo
calem vbi demones in effigiebus catorum laboratorem inua-
serunt etiam laboratoris ictus ⁊ verbera catis illata mulierib⁹
in domo residentibus subito ⁊ per aerem inferre potuisse ⁊ hoc
propter pactum mutuo dudum initum nemo dubitat. Sic enī
⁊ lesionem vel puncturam quam inferre volūt sciunt alicui ima
gini depicto vel fuso vbi aliquem maleficiare volunt: quod nō
illi imagini sed illum quem presentare habet iuxta puncturas
super imagines factas ledunt. Uaria super hunc modum ge-
sta deduci possent. Nec valet instātia si quis obijceret illas mu
lieres sic lesas fortassis fuisse innocentes eo: quod ⁊ per exem-
pla tacta lesiones etiam innocentibus posse contingere patet.
Dum aliquis ignoranter per imaginem artificialem a malefi-
ca leditur instantia non valet: quia aliud est a demone per ma
leficam ledi: ⁊ aliud per ipsum demonem absq; malefica: quia
demon per se in effigie animalis tunc verbera suscipit quando
alteri sibi per pactum coniuncto infert. Et quando cum eius
consensu ad talem apparitionem sub tali forma ⁊ modo se in-
gessit. Unde sic tantummodo noxios ⁊ sibi per pactum con-
iunctos nocere potest: ⁊ nullo modo innocentes. Per malefi-
cas autem vbi demones ledere querunt tunc etiam innocentes
permissione diuina inultionem tanti criminis sepe affligunt:
verum quod etiam demones per se interdum deo permitten-
te ⁊ innocentes ledunt ⁊ dudum. Job sanctissimum leserunt: sȝ
vbi non fuerunt nec vsus fuit dyabolus huiusmodi prestigio-
sis apparitionibus: prout in tali facto ⁊ per tale fantasma cati
qd̄ aīal ꝑfidoꝝ est appropriatū signum: sicut canis p̄dicatoꝝ
in scripturis. Unde semper mutuo sibi insidiantur. Et ordo
p̄dicatorum sub figura catuli latrantis in primo fundatore

aduersus hereses p̄monstratus fuit. Presumit aūt q̄ per scd̄m
modum malefice ille tres laboratorē inuaserūt: tum q̄ primus
modus nō tm̄ eis placuisset: tū q2 scd̄s eaꝝ curiositati magis cō
gruit. In quo etiā talis ordo circa tria seruatus fuit. Prio quo
ad demonū instantiā sollicitate sup̱ hoc fuerūt: ⁊ non demones
ad istantiā maleficaꝝ. Sic em̄ sepissime ex eaꝝ fassionibꝰ reptū
est a nobis q̄ ad instantiā demonum eas continue ad mala per
petranda infestantes: plura habent facere. Et verisimile q̄ de
se non cogitassent pauperez molestare. Causa aūt quare demo
nes ad hoc sollicitabant sine dubio extitit: q̄ q2 bene noscunt
vbi crimina manifesta impunita remanēt amplius deus offen
ditur: fides catholica dehonestat: ⁊ ipsaꝝ numerus amplius
augmentat. Scd̄o. habito eaꝝ consensu demones eaꝝ corpora
localiter transtulerunt: ea facilitate: qua ⁊ spūalis virtus p̄stan
tior corporali existit. Tertio. q̄ p̄stigiosa apparitione mō quo
supra tactum est in formas illas bestiales conuerse ip̄m labora
torem inuadere habuerunt: nec defense a verberibꝰ: sicut vtiq3
ea facilitate: qua translate fuerant: eas defendere potuissent: s3
verberari ⁊ verberatorem manifestari permiserunt scientes illa
flagitia per effeminatos viros nullum zelū fidei habentes. re
manere ob causas pretactas impunita. Alludit quod legit de
quodam sancto viro: qui dum semel predicantem dyabolu3 in
forma sacerdotis deuoti in ecclesia repperisset: ⁊ per spiritum
ipsum demonē agnouisset esse: verba sua obseruauit: ⁊ an bene
vel male pplm̄ informaret attendebat. Et dum ipsum irrepre
hensibilem: ⁊ potius criminum obiurgatorem perpendisset: fi
nito sermone accersito dum causam super his quereret respon
dit. Ecce veritatem dico: sciens quod dum auditores sint verbi
⁊ nō factores: amplius deus offendit: ⁊ lucrū meū augmentat.

¶ De modo quo demones per maleficarum operationes ho mines interdum substantialiter inhabitant.

¶ Capitulum nonū.

Quia in p̄cedenti capitulo tactum est qualiter demo
nes etiā capita hoim̄ aut alias p̄tes corporis occu
pare ⁊ intrare ⁊ spēs iteriores de loco ad locū mo
uere possunt. Dubitare quis posset. An ne ex toto
hoies ad instantiam maleficaꝝ obsidere possent

Et de diuersis modis obsidēdi absq̧ maleficarum instantia. Unde pro harum declaratione tria sunt declaranda. Primo. de diuersis modis possidendi. Scdo. q̄ ad instantiam maleficarum diuina permissione demones interdū omnib⁹ illis modis possidēt. Tertio. acta ⁊ gesta sup̱ hec sunt deducēda. Quo ad primum: secluso illi generali modo quo diabolus hominē cum quolibet pctō mortali inhabitat. De quo modo sanctus Tho. quol. iij. q. iij. sub dubio. An diabolus semper substātialiter inhabitat hominem qn̄cūq̧ peccat mortaliter. Causa dubitationis eius sit: q̄ cū spūssctūs semp̱ inhabitat hoiem cum gratia iuxta illud. j. ad Chorin. iij. Templum dei estis: ⁊ spūs dei habitat in vobis: ⁊ gratie opponit̄ culpa: ⁊ opposita habent fieri circa idem. Ubi etiam declarat q̄ qr inhabitare hominem pōt intelligi dupliciter. Uel q̄tum ad aīam: vel q̄tum ad corp⁹. ⁊ primo modo cū non est diabolo possibile inhabitare aīam: eo q̄ solus deus menti illabitur. Nec iterū diabol⁹ ita est causa culpe: sicut spūsanctus efficit in aīa p̱ se operando Ideo silr̄itudo non valet. Quantū vero ad corpus dicere possumus q̄ dupliciter diabolus pōt inhabitare hoiem: sicut etiā dupliciter hoies pariuntur: vel in pctō vel in gratia existētes. Pmo modo. dicere oportet q̄ quia ex quolibet pctō mortali homo seruituti diaboli additur: inquantum diabolus interdum exterius suggessit pctm̄. vel quantum ad sensum: vel quātum ad imaginationem. Ideo dicit̄ inhabitare affectum hois cum ad quēlibet motum tentationis mouetur: sicut nauis in mari sine gubernatione. Potest etiam diabolus hoiem substātialiter inhabitare: sicut patet in arreptijs. ⁊ qr hoc magis pertinet ad rōnem pene q̄ culpe: vt patebit. Et pene corporales non semper consequuntur culpam: sed qn̄q̧ peccantib⁹: et non peccantibus inserūtur. Ideo ⁊ in gratia ⁊ extra grām existentes s̄m altitudinē incōprehēsibilium iudiciorum dei inhabitare substantialiter possunt. ⁊ hic modus possidēdi: lʒ non sit nostre speculationis: ponitur tamē ne alicui impossibile videatur: q̄ etiam dei p̱missione hoies a demonibus ad instantiam maleficarum substātialiter interdum inhabitant. Possumus ergo dicere q̄ sicut quinq̧ modis demones per se absq̧ maleficis homines ledere ⁊ possidere possunt: ita ⁊ omnibus

illis modis ad instātiam maleficarum: cuʒ extūc sicut amplius deus offendit. ita ꝛ maioꝛ seuiendi in hoies ꝑ maleficas demoni permittit facultas. ꝛ modi ꝑfunctoꝛie recitādo. hi sunt dē pto eo ꝙ vexant aliqñ in bonis foꝛtune exterioꝛibus. ꝙ aliqñ etiam aliquos in ꝓꝛijs ledūt tm̄modo coꝛpib⁹ aliqñ in coꝛpibus simul ꝛ in potētijs interioꝛib⁹. Aliqñ solum tentant int⁹ ꝛ extra. Alios vsu rōnis ad tps priuāt. Alios velut bestias irrationales reddūt. De singulis dicam⁹. Sed prius quinqꝫ causas ꝓpter quas deus ꝑmittit hoies possideri p̄mittam⁹: qꝛ habēt oꝛdinē seruare materia postulat. Naꝫ aliqñ quis possidet pro maioꝛi suo merito. Aliqñ ꝓ alieno leui delicto: aliquando ꝓ suo veniali pctō. aliqñ ꝓ graui pctō alieno. aliqñ ꝓ magno facinoꝛe ꝓpꝛio. Et his oibus de causis nulli dubiū quin ꝛ de⁹ ad instantiā maleficarum ꝑ demones etiam sil'ia fieri interduꝫ permittat: ꝛ singula ex scripturis: ꝛ non ꝑ noua gesta tm̄ ꝓbare expedit: cū semꝑ noua ꝑ antiqua roboꝛātur. Nam de p̄mo patet in dialogo. Seueri, beati martini charissimi discipuli. vbi fertur quendam patrem sanctissime vite tanto dotatuꝫ in gratia expellendi demones: vt hi nedum verbis pꝛopꝛijs fugarentur: sed etiā eiusdem patris epistolis ꝛ cilicio. ꝛ cum coꝛam mundo pater esset celeberrim⁹ se tentari sensit vana gloꝛia cui vitio licet viriliter resisteret: tm̄ vt humiliaretur amplius totis pꝛecoꝛdijs deum p̄cabat. quaten⁹ quinqꝫ mensibus a demone possideretur: qđ ꝛ factum est. Nā eum statim possessum vinculari opoꝛtebat: ꝛ oia applicare sibi demoniacis cōmunia. Finito autē quinto mense pꝛoꝛsus ꝛ ab omni vana gloꝛia: ꝛ a demone liberatus est. Sed ꝙ hac de causa qs ꝑ maleficiū alterius posset a demone possideri: sicut factum fuisse non legitur Ita nec ad pꝛesens affirmatur: lꝫ vt pꝛemissum est incōpꝛehensibilia sint dei iudicia. De secundo autē. ꝙ ex alieno leui delicto aliquis possidetur. ponit exemplum beatus Gregoꝛius de beato eleutherio abbate viro simplicissimo: q̄ cum ꝓpe monasterium virginum pernoctaret: ꝛ ignoꝛanti oꝛdinauerunt ad suam cellā poni paruulum puerū qui omni nocte vexabatur a demone. Sed eadem nocte demone liberatus est ad patris p̄sentiā. Hic cum rē didicisset gestā: ꝛ puer iam positus esset in monasterio sancti viri, ꝛ transactis multis dieb⁹ paulo immo

derate letus de liberatione pueri: ait ad cōfratres suos. Diabolus sibi cū illis sororibus iocabatur. Sz vbi ad seruos dei venit puerum hūc accedere non p̄sumpsit. Et ecce statim diabolus puerū vexare cepit. Et p lachrymas ꝛ ieiunia sancti viri ꝛ cōfratrum difficulter. sz eodē die liberatus fuit. Et quidā vbi ex alieno ꝛ leui delicto q̄s innocens possidet. Nō mirum si propter veniale ꝓpriuz. aut ꝓpter graue alienum peccatum aut etiā ꝓpter ꝓprium facinus aliq̄ etiā ad maleficarū instantiam p demones possidētur. Nā ꝛ de ꝓprio veniali pctō patet p cassianū colla. abba. sereni prima: dicentē de moyse. Moyses inq̄t in heremo cū singularis ꝛ incōparabilis vir esset ob reprehēsionē vnius sermonis quē cōtra abbatē machariuz disputās paulo duri⁹ ꝓtulit quādā scz opinionē preuēt⁹ dico cōfestim tradit⁹ est demoni: vt humanas egestiones ori suo ab eo supplet⁹ ingereret. Quod flagellū purgatiōis gr̄a dn̄s intulisse videt: ne. s. in eo vel momētanei delicti macula resideret: patuit ex miraculosa curatiōe. Nā cōtinuo abbate machario in orone submissa citi⁹ nequā sp̄us ab eo fugatus abscessit. Sile videtur huic qđ Gregorius primo dialo. refert de moniali: q̄ lactucam comedit: non pri⁹ signo crucis se muniēs: ꝛ p beatuz Equitium patrem liberata. De quarto etiā: videlz pro alieno graui pctō aliquem possideri ibidem refert beatus Gregori⁹ de beato Fortunato epo: qui dum diabolum ab obsesso homine ꝓpulisset sero: idē demon in specie peregrini p plateas ciuitatis clamare cepit. O virum sanctum fortunatum episcopū. Ecce de hospitio me peregrinuz ꝓiecit: nec vbi quiescam inuenio. Tunc q̄dā cū vxore sua ꝛ filio sedens peregrinū inuitauit suum ad hospitiū: ꝛ querendo causam expulsionis est gauisus super derogatione sancti viri: quaz a peregrino ficte audiuit. Exinde aūt diabolus puerum inuasit ꝛ prunis iniecit: ac animam eius excussit. Sicq̄z pater miser primum quem recepisset hospitio intellexit. Et de quinta causa proprij facinoris ꝛ magni communiter: tam in sacra scriptura q̄z in sanctorū passionalibus legimus. Naz ꝛ sic. j. Regū. xv. Saul inobediēs deo possessus est. Que omnia vt diximus tacta sunt ne impossibile cuiquā videatur: ne ob facinorū maleficarū vt aliqui etiā ad earum instantiaz possideantur. Sup quo vt diuersos modos

possidēdi intelligere valeamus. quo ad scdam rem gestam in medium producamus. Tpe siquidem Pij pape secūdi ante iniunctū inquisitionis officiū vni e duobus inqsitorib⁹ talis accidit casus. Bohemus qdā de dachono oppido filiū vnicum ꝛ sacerdotem secularē ob liberationis grām: qꝛ obsessus erat. Romam vsqꝫ perducit. A casu autem dum ego vnus ex inquisitorib⁹ hospitium refectionis grā intrassem cōtigit: vt tanqꝫ cōmēsalis idē sacerdos cum patre ad tabulā pariter mecū cōsederēt. Cōueniētes autem ꝛ mutuo vt moris forēsium est conferentes. Idē pater pluries suspirās. Et ꝙ prosperū iter cōplevisset a deo oipotēti optabat: cui ex intimis cōpatiēdo: qnāꝫ sui itineris ꝛ cā tristicie esset inqrere cepi. Tūc ille filio audiēte q ꝛ mihi collateralis in mēsa erat rn̄dit. Heu filiū habeo a demone obsessum quē ob liberatiōis grām magnis laborib⁹ ꝛ impēsis hucusqꝫ pduxi. Et ego. Ubinā filius esset dū inquireret: ꝙ mihi collateralis esset indicauit. Atterritus ego paululum ꝛ diligēter ipm intuēs: ꝙ cum tāta modestia cibū sumeret: ꝛ ad queqꝫ interrogata pie respōderet. Hesitare aio cepi ꝙ obsessus non esset: sed infirmitatis causa sibi aliqd accidisse obieci: tunc filius rē gestā p se narrans: ꝛ qualiter quātoqꝫ tpe obsessus fuisset indicauit. Mulier inquit qdam malefica hāc mihi infirmitatē contulit: briganti em̄ contra eā ratione cuiusdam discipline circa regimē curie cum eā durius increpassem qꝛ ceruicose volūtatis erat dixit: ꝙ post paucos dies haberem intēdere his q mihi contingerent. Sed ꝛ demon in me habitans hoc idem refert: ꝙ maleficiū sub quadā arbore positū sit a malefica: qd nisi amoueat nō potero liberari: sꝫ nec arborēꝫ vult indicare. At ego nec minimā suis dictis fidē adhibuissem: nisi experientia me protinus edocuisset. Nam interrogatus a me de interuallo tēporis: vt preter consuetum moduꝫ obsessorum tante sue rationis esset capacitatis. Respondit: vsu rōnis tantummodo priuor qn̄ diuinis aut vacare aut sacra loca visitare voluero: precipue autem demon ex suis verbis per me p̄latis dixit. Quod sicut maiorem displicentiam hactenus i sermonibus ad populum sibi fecisset: ita vt nullo modo me predicare sineret: gratiosus enim ex relatu patris predicator extitit: ꝛ omnibus amabilis. At ego inquisitor cum de singulis

certificari volebam. per quindenam et vltra ad varia sanctorū limina ipsum deducere decreui. Precipue autem ad ecclesiam sancte praxedis virginis: vbi pars statue marmoree cui in sua flagellatiōe saluator noster alligatus fuerat: et ad locū in quo petrus apostolus crucifixus fuerat: i quibus locis horribiles eiulatus dum exorcizabatur emittebat: iam afferens se velle exire: post paululum vero minime. Et vt premissum est in omnibus moribus mansit sacerdos compositus et sine omni nota: nisi dum exorcismi incipiebantur: et illis finitis dum stola de collo amouebatur: ex tunc iterum nec minimum irrationabilem aut inhonestum motum demōstrabat. Hoc dempto dū ecclesiam aliquam pertranseundo genua pro salutatione virginis gloriose flectebat. Tunc diabolus eius linguam in longum extra os suum emittebat. Et interrogatus: an non ab illo se posset continere: respondit. Hoc facere minime valeo: sic enim vtitur omnibus membris et organis collo, lingua, pulmone: ad loquendum vel eiulandum dum ei placet. Quod audio quidem verba que sic per me: et ex membris meis loqtur: sed resistere omnino non valeo: et quando deuotius oratione aliqua insistere affectarem: tanto acrius me impugnat linguā emittendo. Et quoniam columna in ecclesia sancti petri in templo salomonis circunferrata existit: per cuius virtutem plures licet a demonibus obsessi liberantur: eo q̄ et christus predicādo in templo illi se appodiasset: hic tamen occulto dei iudicio liberari non potuit. Alium moduz pro sua liberatione sibi disponendo: licet enim per integrum diem et noctem circa colūnam inclusus mansisset: tamen sequenti die post varios exorcismos super eum perlectos dum circunstaret populus: et magnus fieret concursus. Et interrogatus in qua parte columne se xp̄s appodiasset: tunc dentibus mordendo columnam locū demōstrabat eiulans. Hic stetit hic stetit. Ultimatim tamē dixit. Nolo exire. Et cum interrogaretur. qua de causa. Respondit propter lombardos. Et interrogatus denuo. Cur propter lombardos egredi nollet. Tunc rn̄dit in italica lingua cuz tn̄ infirmus sacerdos illud idioma ignoraret dicēs. Oēs faciunt sic et sic nominando pessimuz vitium luxurie. At sacerdos post hoc me interrogādo dixit. Pater qd sibi volunt hec v̄ba ita-

lica que ex ore meo protuli. Cui cum indicasset respōdit. Uerba quedam audiui sed intelligere non potui. Et qr vt rei pbauit euētus hoc demonium erat de genere illo de quo saluator in euangelio. Hoc genus demoniorum non eijcitur nisi i oratione ⁊ ieiunio. Jdeo quidam venerabilis episcopus per turchos vt fertur a sede expulsus pie illi compatiēs per totū quadragesimale tempus in pane ⁊ aqua ieiunijs ⁊ orationibus et exorcismis quotidie insistens ipm per dei gratiam tandem liberauit: ⁊ ad propria cum gaudio remisit. Super quo lꝫ sine miraculo nullus in hac vita possit sufficienter differere quib⁹ ⁊ quot modis demon hoies possideat vel etiam ledat. Possumus tñ dicere ꝙ quinqꝫ modis: dempto eo ꝙ in rebus fortune exterioribus: aliqñ tñ ledunt. Nā aliqui in ppriis tantummodo vexanť corporib⁹. aliq̄ in corpore simul ⁊ in potētijs interioribus. aliqui in potentijs tantummodo interioribus: aliqui castigatione eoꝝ ad tempus tantummodo vsu rōnis priuantur. Aliqui vero velut bestie irrōnales redduntʹ. Prefatuꝫ sacerdotē quarto modo possessum fuisse declaraťʹ. Naꝫ nec in reb⁹ fortune: nec in proprio vexatus corpore fuit: prout contigit beato Job vbi de⁹ demonem licētiasse manifeste scripturā super hoc tradidit: dicens ad sathā. Ecce vniuersa que habet in manu sua sunt: tñ in eo ne extēdas manum tuam: ⁊ hoc in res exteriores. Jn corpus vero postmodum ait. Ecce in manu tua est: verumtamen aīam eius serua. i. vitam eius ne auferas. Potest etiā dici ꝙ tertio modo. s. in potentijs aie interioribus simul ⁊ corpore vexatus fuit cum dicebat: vt Job. xij. habetur Ad dominum si dicitur: consolabitur me lectulus meus ⁊ releuabor loquens mecuꝫ in stratu meo: terrebis me per somnia: ⁊ per visiones horrore cōcuties demone: scilꝫ procurante ſm Nicolaum de lyra ⁊ ſm Tho. Terrebis me ꝑ somnia: que scꝫ dormienti apparēt: ⁊ ꝑ visiones q̄. s. apparent vigilanti ab vsu exteriorum sensuuꝫ alienato. solent em̄ fantasmata informata diurnis cogitationibus esse in terrorem dormientiñ. Et hec reprobantur in eo ex infirmitate corporis. Unde sicut consolatione vndiqꝫ seclusa nil remedij videbatur. Job euadendi tot angustias nisi ꝑ mortem: horrorē inquit concuties. Quib⁹ modis ⁊ malefice homines ledere ꝑ demones nemo dubitat: put

⁊ in sequentibus patebit qualiter per grandines in rebus fortune ⁊ in corpora aialiũ ⁊ hominum lesiones inferunt. Et tertius etiã modus ledendi est in corpore: ⁊ in interioribus potẽtijs absq̃ priuatione vsus rõnis. Patet ex earum opationib⁹ vbi vt supra tactum est adeo mẽtes hoim ad illicitas affectiones incẽdunt: ꝙ necessario etiã nocturno tpe ad amasias p longa terrarũ spacia currere habẽt: fisco carnalis amoris nimis illaqueati. Potest adduci ⁊ illð quod ĩ hassia oppido margburck contigisse dicit̃ de quodam obsesso etiã sacerdote: dum in exorcismis demon interrogaret̃ quanto tẽpore sacerdotem inhabitasset? Rñdisse fertur septẽ annis. Et cum exorcista obijceret. Cum vix per tres menses eũ vexasti. reliquo tẽpore vbi eras. Rñdit. In corpore suo me occultabã. Et ille. In qua parte corporis vbi inquirebat? Rñdit vt plurimum in capite. Et denuo: vbinam fuisset qñ diuina celebrasset ⁊ sacramẽtũ sumpsisset requisitus dixit. Sub lingua eius me occultaui. Et ille miser. qua temeritate ad p̃sentiã creatoris tui non aufugisti. Tunc demon. Nunq̃d sub põte se nec̄ occultare potest donec desup vir sanctus ptransibit: dummodo gressus non fixerit: diuina tñ cooperante gratia liberat⁹ fuit: siue verũ siue ficticiũ protulerit cum mẽdax sit ⁊ pater eius. Quart⁹ modus applicatur ad prefatũ possessum rome liberatũ sub hac declaratione: ꝙ demon possit illabi corpori: lz non aie. cum hoc soli deo sit possibile: illa etiam corpori: non tñ infra terminos essentie corporis. hoc inq̄ declarat terminos essentie corpis. hoc inq̄ declarando habetur modus quo demones substantialiter interdum homines inhabitãt: ⁊ ad tẽpus tm̃modo vsu rationis priuant. Et quidem hoc sic declaratur. Nam dicere possumus ꝙ corpus habet terminos duplicis rationis. s. quantitatis et essentie. Unde quando angelus quicũq; bonus vel mal⁹ operatur infra terminos corpalis quantitatis. Et sic etiam illabitur corpori: operando circa potentias quantitatiuas: sic etiã boni angeli etiam imaginarias in bonis visiones operantur. Nunq̄ autem dicuntur illabi essentie corporis: q2 nõ possunt illabi vt pars: neq; sicut virtus. Non sicut pars: quia alia et alia est essentia vtrobiq;. Non sicut virtus quasi dans esse: q2 suũ esse habet per creationẽ a deo. Unde ⁊ ipse solus habet

intrinsecam essentie operationē τ conseruationem q̄diu placitum fuerit sue pietati cōseruando. Unde ꝯcluditur ꝙ alie oēs perfectiones seu defectus loquēdo de bonis quo ad ꝑfectiōes scʒ de malis quo ad defectus quando oꝑantur: si operātur circa corpus τ partes eius: vt circa caput. illabuntur tali corpori super terminos: videlʒ quantitatis τ quantitatiuas potentias. Si vero circa aiam: tunc iterum vterqʒ extrinsece oꝑatur: sed modis diuersis. Et dicunt oꝑari circa aiam fantasmata illa seu species intellectui repꝛsentādo: τ nō solum ad iudiciū sensus cōmunis τ sensuū exterioꝝ. Ex q̄bus operationibus sequūtur tētationes a malis angelis: τ affectiōes τ cogitatiōes male per indirectum operando versus intellectū. A bonis autem angelis sequuntur illustratiōes fantasmatum ad cognoscēdū reuelādo ab eis. vnde τ talis diuersitas est ꝙ boni angeli etiā directe possunt imprimere in intellectum fantasmata illustrando. Mali autem neqʒ illustrare dicuntur fantasmata: sed pꝛ9 offuscare. Item nec directe imprimere possunt: sed tantūmodo indirecte: inquantum intelligentem necesse est fantasmata speculari. Per hec tamen etiā angelus bonus nō dicit illabi aie: lʒ eam illuminet. Sicut nec dicitur superior angelus illabi in inferiorem: licet eā illuminet: sed tm̄modo extrinsece operat τ cooperatur modo quo dictum est: vn̄ multominus malus illabi potest. Et ꝑ hunc modum demon sacerdoti corpus in trib9 occupauit. Primo ꝙ sicut illabi suo corpori potuit infra: videlicet terminos corporalis quantitatis: ita caput suum occupauit substātialiter illud inhabitando. Secundo: ꝙ circa animā eius extrinsece operari potuit: offuscando intellectuʒ vt rationis vsum perderet. Ita etiam potuit vt sine intermissione vel etiam interpellanti eum quo ad amissionem rationis vexaret. Licet etiam dici potest ꝙ ex dono dei hoc habuerit sacerdos: vt non sine intermissione a demone vexaretur. Tertio: ꝙ licet omnibus membris τ organis ad loquendum: τ voces ad formandum priuaretur; semper tamen ad verba lʒ nō ad sniam verboꝝ aduertētiā habuit: q̄ mod9 obsidēdi plurimū ab alijs obsidēdi modis differt: cū cōiter obsessi legūt sine itermissiōe a demonib9 affligi: vt ptʒ i euāgelio tā de lunatico cui9 pr̄ dixerat ad iesum. Dn̄e miserere filio meo: q2 lunatic9 est τ male

patiť. Math. xvij. Et etiã de muliere illa quã sathanas alligauerat. xviij. ãnis: ⁊ erat inclinata: nec oĩno poterat sursum aspicere. Luce. xiij. Quibus etiaȝ modis indubie demones diuina permissione ad instantiã maleficaꝝ vexare possunt.

¶ De modo quo omne genus infirmitatis inferre possunt. Et hoc in generali de grauioribus.

Sed ⁊ hoc ꝙ nõ sit aliqua ĩfirmitas corpalis que a maleficis deo ꝑmittẽte inferri nõ possit. Etiã si ad lepraȝ vel epilensiã seextendere hẽat. Probari põt ꝑ hocꝙ per doctores nullũ genus infirmitatis excipiť. Nã diligenter ea que superius tacta sunt tã devirtute demonũ ad maliciam maleficaꝝ considerant nullam patiť hoc difficultatẽ Nam ⁊ nider tam in suo ꝓceptorio etiã formicario: vbi querit. An malefici possintveraciter suis maleficijs hoies lederẽ. Et est qõ absq; exceptione alicuius infirmitatis etiã tumcũq; incurabilis. Et vbi rñdit ꝙ sic: q̃rit ꝯñr q̃bꝰ modis ⁊ q̃bꝰ rebꝰ. Et quo ad primũ rñditvt. s̃. ex prima qõne prime ꝑtis tractatꝰ patuit. Probať etiam per Isidoꝝ describentẽ maleficaꝝ opationes. viij. ethi. ca. ix. Malefici dicunť ob facinoꝝ magnitudinẽ hi em̃ elemẽta ꝯcutiunt. s. ope demonũ ad tẽpestates ꝯcitãdas mentes hoim turbãt modis vcȝ. s̃. tactis vsum rõnis vel oĩno impediẽdo aut grauiter offuscãdo subdit: ⁊ absq; vllo veneni haustuviolentia tm̃ carminis aias interimũt vitã vcȝ auferẽdo Probať etiaȝ per sanctũ Tho. in. ij. sen. circa dist. vij. ⁊. viij. Et in. iiij. di. xxxiiij. Et cõiter per oẽs theologos ibidẽ scribentes ꝙ malefici oibus modis pñt ꝓcurare lesiones in hoibus ⁊ eoꝝ rebus coopante demone in q̃bus demon põt solũ lederevel decipere vcȝ in rebus fama corpore, vsu rõnis ⁊ invitavult dicere ꝙ in istis in q̃bus demõ per se absq; malefica possit ledere possit etiam cũ malefica: immo ampliori facilitate ꝑpter maiorem diuine maiestatis offensionẽ vt supra tactũ est. De rebus nãq; ptȝ Job. j. ⁊. ij. vt. s̃. patuit. De fama ptȝ in legenda beati Hieroni. vt refert. Jo. an. in hierominiano: ꝙ dyabolus se trãsformauit in formã sancti siluani epi in nazareth amatoris hieronimi. Qui demon primo feminã nobilem nocte in lecto ꝓcare ⁊ ꝓuocare cepit ad luxuriam verbis: ⁊ deinde factis sollicitauit ad malũ: que cũ clamaret demon sub specie sancti epi sub lecto

mine se abscondit: vbi requisitus ꝛ inuentus per luxuriosa ver
ba se mentitus est esse epm siluanum. In crastinum igitur san
ctus vir disparente dyabolo diffamatus est grauissime que dif
famia tandem circa sepulchrum sancti hieronimi fauente dya
bolo in obsesso corpore purgatus est. De corpore patet in bea
to Job. qui pcussus fuit a demone: vlcere pessimo qd exponit
de lepra. Refert etiã Sigibertus ꝛ Uincentius in spec. hysto. li.
xxv. c. xxxvij. ꝙ tpe Ludouici scdi ipatoris i prochia maguntina
qdam demon prio sepe lapides iecit ꝛ quasi malleo ad domos
pcussit. Et deinde publice loquendo furta pdẽdo ꝛ discordias
seminando plures inquietauit. Deinde oẽs ꝯ vnum irritauit cu
ius hospitium vbicũqꝫ manebat incẽdit. Et ob illius peccata
oẽs pati affirmauit. Unde tandẽ agros p hospitio habere po
tuit pp̄ter qd cũ p̄sbyteri letanias celebrarent multos iactib⁹
lapidũ demon vsqꝫ ad cruentationem lesit aliqñ quieuit: aliqñ
seuit: ꝛ per trienniũ ista ꝯtinuauit quousqꝫ oia edificia ibi incẽ
dio ꝯsumpta sunt. Itẽ de nocumento vsu rõnis ꝛ vexatione in
teriorꝝ sensuum probat ex possessis ꝛ arrepticijs per euãgelicas
etiam hystorias. Itẽ de morte ꝛ ꝙ de vita etiam quosdam pri
uat. Ptꝫ Thobie. vj. de septem viris sare virginis occisis qui p
pter luxuriosum affectum ꝛ effrenem appetitũ in virginẽ saram
eiusdẽ non erant digni matrimonio. Quare concludit: ꝙ sicut
per se ita ꝛ amplius per maleficas in oibus nihil dempto hoi
bus nocere pñt. Uerũ vbi querit. An hmõi lesiones sint potius
demonibus aut maleficis imputande? Rñdetur: ꝙ sicut ppria
ꝛ immediata actione demones operant infirmitates immittẽ
do: ita ꝛ ipsis principaliter sunt imputande: sed quia in con
temptum et offensam creatoris simul ꝛ in perditionem anima
rum querunt huiusmodi per maleficas exercere: scientes quod
per talem modum sicut deus amplius irritatur: ita ꝛ amplius
pmittit eis ptãtem seuiendi qr ꝛ de facto innumera maleficia p
petrantur que non pmitterentur dyabolo inferre hoibus si p
se solum affectaret hoies ledere que tñ permittunt iusto ꝛ occul
to dei iudicio per maleficas pp̄ter eaꝝ perfidiam ꝛ catholice fi
dei abnegationem. Unde ꝛ eis iusto iudicio talia maleficia im
putant secundario quãtũcunqꝫ dyabolus sit actor principalis
Scopa ergo quam mulier intingeret aqua vt pluat ꝛ sursum in

aerem aquaz spergendo lz in se nō causat pluuiā nec posset mu lier inde reprehendi: qr tñ ex pacto cum demone inito vbi iam vt malefica talia facit: lz demon sit qui pluuiam causat: ipa tñ merito inculpat: eo q mala fide ⁊ ope dyabolo seruit: eius ob sequijs se tradendo. Sic etiam qñ imaginem ceream vel simile ad maleficandum aliquem maleficus facit vel qñ maleficio ali cuius in aqua vel plumbo imago apparet quicqd molestie ifer tur tali imagini cū tale experit fieri imaginario. i. homini male ficiato puta punctura vel alia lesura quecūqz. Licet lesio realr inferat imagini per maleficam vel alium hominem ⁊ inuisibi liter demon maleficiatum hominem eodem modo ledit merito tamen malefice imputantur: quia sine ea deus nunqz lesionem inferre dyabolo permitteret: nec dyabolus per se ledere ipsum attentasset. Sed qr dictum est de fama in qua demones p se ho mines ledere pñt absqz maleficarum cooperatiōe posset in du bium verti. An etiā demones p se possent honestas mulieres in famare: vt tanqz malefice reputarent cū in eaꝝ effigie ad male ficandum aliquez apparerent: vñ ꝯtingeret talē innocenter in famari? Rñsio. aliqua sunt p̄mittenda. Primo: qr dictū est de monē nihil posse efficere absqz diuina permissione: vt in prima pte operis circa vltimam qōnem patuit: etiam tactū est q nō est tanta permissio super iustos: ⁊ in charitate existentes sicut sup peccatores in quos vtiqz sicut maiorem hz ptātem iuxta illud Cum fortis armatus custodit ⁊c. Ita vtiqz plura permittuntur a deo in eorum afflictionem quam super iustos. Demum licet iustos in rebus exterioribus vt fama ⁊ sanitate corporis ledere possunt deo permittente: quia tamen sciunt hoc eis cedere in augmentum meritorum: ideo minus eos ledere affectant. Ex quibus dici potest: quod i hac difficultate respectus potest ha beri ad diuersa. Primo ad diuinam permissionem. Secundo ad hominez qui sensetur honestus: cum tales non semper sunt in charitate existentes sicut sunt sub honestate reputati. Ter tio ad facinus in quo innocens deberet infamari: quia illud ex sua radice cuncta flagitia mundi excedit. Ideo dicendum. Li cet ex diuina permissione quiqz innocens siue in gratia con stitutus: siue non, ledi possit in rebus fortune et fame: haben do tamen respectum ad ipsum facinus et grauitatem criminis

cum malefici sic nuncupantur ob facinorum magnitudinem. Iuxta Isidorum sepe allegatum. Dici potest quod hoc vt aliquis innocens predicto modo a demone infametur fieri non est bene possibile iterum multis respectibus. Primo: quia cum infamare in vitiis que absq; peccato expresso vel tacito inito cum demone perpetrantur: vt sunt furta latrocinia ꝛ tactus carnales. Aliud sit ab infamia super vitia que nullo modo possunt homini imputari aut ab eo perpetrari nisi super pactum expressum cum demone inito qualia sunt opera maleficarum que nisi virtute demonuȝ a maleficis perpetrantur: vt vbi hoies: iumenta. aut terre fruges maleficiantur. vnde ꝛ eis aliter imputari non pñt. Ideo lȝ demon possit hoiem de aliis vitiis infamare: de tali tñ vitio infamare. ꝙ sine eo non pōt perpetrari non videt̃ bene possibile. Preterea hucusq; nunq̃ actum est nec repertum vt aliq̃s innocēs sit per demonē taliter infamatus. ꝛ sic ꝑpter talem infamiā morti fuisset adiudicatus. immo vbi tm̃modo infamia laborat: talis nulla pena punitur: nisi ꝙ canonica purgatio sibi indicit̃: vt in tertia pte operis circa secūdum modū sniandi maleficas patebit. ꝛ lȝ ibi contineat̃ ꝙ in casu dū in purgatione deficeret ꝓ reo esset hn̄dus. adhuc tñ adiuratio sibi indiceret̃ anteq̃ vlterius super penā relapsis debitā procederet̃. Sed q2 circa ꝯtingentia laboramus: que actu nunq̃ fuerunt ꝑpetrata. nulli dubiū quin ꝛ in posterū diuina ꝑmissio fieri non ꝑmittat. Preterea ꝛ a fortiori ꝑpter angelicam custodiā que nō permittit insontes in aliis criminibus minoribꝰ infamari: vt in latrocinijs ꝛ hmōi minus ꝑmittet. immo fortiꝰ sue custodie deputatum ab infamia talium flagitioꝝ ꝓseruabit. Nec valebit si quis acta per sanctū Germanū obyceret qn̄ demones in assumptis corporibꝰ ꝛ ad mensaȝ ꝯsedentibus alias mulieres viris suis condormientibus representabāt hospitē illudentes; quasi ille mulieres in ꝓpriis corporibus semꝑ edentes ꝛ bibentes aduentarent. de qua etiam supra mentio habita est: q2 nec ibi ille mulieres excusant̃ quasi innocentes oīno: sȝ ꝙ talia mulieribus sepe accidunt. qđ iuxta ca. xxvj. q. v. epi. notatur. Ubi reprehendunt̃ tales ꝙ dum in imaginaria solūmodo illusione transferant̃ putant se veraciter ꝛ corporalr̃ trāsferri; lȝ vt. s. tactū est etiā interdū corporalr̃ a demonibus vehunt̃

Sʒ ꝙ corꝑales infirmitates alias oēs: nulla dempta diuina ꝑ
missione inferre pñt. De illo est pñs speculatio. Cōcludendo ex
ꝑnotatis ꝙ sic: cū nulla fiat a doctoribus exceptio: cui ꝛ rōnem
assentire opʒ: cū al's demones sua naturali virtute cuncta corpa
lia excedunt: vt sepe tactum est. Acta deniqʒ ꝛ gesta per nos re-
perta hec affirmant. Nam lʒ maior difficultas fortassis circa
lepram aut epilensiā oriri possit. an vcʒ talia inferre possent: eo
ꝙ hmōi tm̄modo ex diuturnis preuijs interioꝝ dispositionib⁹
ꝛ defectibus solēt oriri. Nihilominus per maleficia interdum
esse illata repertū est. Nam in dioceſi basilieñ. in ꝯfinibus par-
tium lothoringie ꝛ alsatie cū quidam honestus laborator que
dam ꝟba dura ꝯ rixosam quādam mulierem ꝓtulisset illa indi
gnata minas adiecit: quod in breui se de eo vindicare vellet. Et
ille: lʒ minas paruidendisset: eadem tñ nocte sibi pustulā collo
accreuisse sensit. fricando tñ paululum ꝛ tangens totā faciē in-
flatam ꝛ tumefactam cū collo ꝑsensit intantū vt horribilis spe-
cie lepre: etiam per totū appareret corpus qui non distulit: sed
ꝙ̄tocitius amicis ꝛ ꝯsulibus accersitus rem gestā sup cōmina-
toria verba mulieris narrauit: ꝛ ꝙ sic mori ea fide ꝛ suspitione
vellet ꝙ illa sibi arte magica eadem malefice intulisset. Quid
plura mulier capit: qōnibus exponit: ꝛ crimen fatet. At iudex
de modo ꝛ cā diligentius inqrere rñdit. Cū me verbis oppro-
briosis hō ille aggressus fuisset: ego ira succensa cū ad domum
venissem malignus spūs cām tristicie mee inquirere cepit: cui
cū singula enarrassem: ꝛ vt me vindicare possem eidē insinuādo
instare. Jlle inquisiuit dicēs. Quid ergo vis vt ei faciā? At ego
rñdi. Uellem vt inflataʒ faciē semꝑ retineret: ꝛ sic ille abscessit ꝛ
illam infirmitatē vltra quā petij homini intulit: ego em̄ ꝙ tali
lepra eū percuteret minime sperassem: vñ ꝛ incinerata fuit. Jn
dioceſi deniqʒ ꝯstantieñ. inter brisiacū ꝛ friburg leprosa que-
dam mulier multis referre solet: nisi debitū vniuerse carnis iaʒ
ab annis duobus persoluerit. qō simili de causa ꝯtrouersie qūe
inter ipam ꝛ quandam aliam mulierē mota fuisset: cū de nocte
domū egressa añ ostium quid operis agere tentasset: ventus q̄-
dam calidus a domo alterius mulieris que ex opposito dom⁹
sue fuerat eius faciem repente insufflauit. vñ ꝛ subito in lepraʒ
quam gestabat se incidisse assernit. Jn dioceſi deniqʒ eadem et

territorio nigre silue malefica: dum per lictorem super struem lignorum pro incẽdio sibi parato a terra eleuaretur: dixit. Dabo tibi mercedem: ⁊ sic insufflando in eius vultũ. statim lepra horribili per totũ corpus percussus paucis expost superuixit diebus. horrenda eius flagitia breuitatis causa omittuntur. sicut ⁊ alia quasi innumera super hec recitari possent. Epilensiã namq₃ seu caducum morbum certis inflixisse per oua: cum mortuorũ corporibus subtumulata: precipue ex earũ secta ex inhumatis cũ aliis eaꝝ cerimoniis que recitanda nõ sunt: vbi in potu vel cibo alicui prebuerunt sepius a nobis repertũ est.

¶ Super modũ quo alias consimiles infirmitates in spãli hominibus inferre solent. Capl'm. xii.

Alias deniq₃ infirmitates ĩflexisse vt cecitatẽ: vl' acutissimos dolores ⁊ torsiones in corporibꝰ hoim quis enumerare põt. Tñ ex his que oculis nr̃is ꝑspeximus: ⁊ que vni ex inquisitoribꝰ innotuerũt aliqua i mediũ ꝑducamꝰ. Eo in tpe quo ĩ oppido ysbruck inquisitio suꝑ maleficas fieret: hic inter alios deductus fuit casus. Nam honesta quedã ꝑsona ⁊ vni ex familiaribus archiducis matrimonio copulata in pñtia notarii ⁊c. ẜm formam iuris deposuit. ⁊ cũ tpe sue virginitatis cuidam ex ciuibus famularetur. Accidit vt vxor illius graui dolore capitis langueret. Pro cuius curatione cum quedam mulier accessisset ⁊ suis carminibus ⁊ certis praxis mitigare dolorẽ haberet. Ego eius practicam vbi diligenter obseruabam: perspexiq₃ ꝙ contra naturam aque fuse in scutellam quandam: ipsa aqua in ollam aliam ascẽdisset cum aliis cerimoniis que recitare opus non est ꝯsiderans q₃ ex illis dolor capitis in dñia non mitigaretur aliqualiter indignata hec verba ad maleficam ꝓtuli. Nescio quid agitis vos non facitis nisi supstitiosa: ⁊ hoc ꝑpter commodũ vestrũ. Tunc malefica statim subiunxit. An sit superstitiosa vel non: tertia die tu senties quod rei probauit euentus. Naꝫ tertia die mane me sedente ⁊ fusum apprehendente: tantus dolor subito corpus meũ inuasit. Primo in interioribus: vt non esset pars corporis in qua non pũctiones horribiles sentirem. Scdo: non aliter mihi videbat̃: nisi ꝙ ꝯtinue igniti carbones capiti meo supfunderent̃. Tertio: in cute corporis a vertice vsq₃ ad plantas pedis

non fuisset spaciū ad punctū acus vbi nō fuisset pustula alba sa-
nie repleta. Sicq̧ in his doloribus eiulando ⁊ tm̄modo mor-
tem postulando vsq̧ ad diem quartū p̄stiti. Tandem maritus
dn̄e mee vt stabulū quoddā intrarē mihi iniunxit. At ego pau
latim incedendo eo p̄cedente: dum an̄ ostium stabuli eramus.
Ecce inquit ad me pecia panni albi sup̱ ostium stabuli. At ego
Uideo bn̄. Tunc ille. Quantū potes remoue: q̄ꝛ forte melius
habebis. Tūc ego q̄ꝫtum potui vno brachio me ad ostiū tenen
te: cū altero peciā apprehēdi. Aperias inq̄t dn̄s: ⁊ ꝯsidera dili-
genter ibi reposita. Tūc vbi peciā solui plura ibidē inclusa rep
peri: precipue aūt grana quedam alba ad modū quo pustule in
erāt corpori meo: semina quoq̧ ⁊ legumina: quoꝝ filia nec ede
re poterā aut intueri: cū ossibus serpentū ⁊ aīalium intuita suꝫ
Et sic stupefacta dū inquirerē a dn̄o quidnā agendū foret: vt in
ignē cuncta p̄ijcerem iniunxit. Proieci. Et ecce subito non post
hore spaciū aut quartale: sed in momento vt in ignē res ille fue
rant p̄iecte: oēm sanitatem pristinam recuperaui. Et q̄ꝛ plura ꝯ
vxorē illius cui famulabaṫ fuerunt deposita: per que suspecta
non tam leuiter q̄ꝫ ⁊ vehementer fuit habita: ⁊ p̄cipue ꝓpter
magnam familiaritatem cum maleficis habitam. Unde presu-
mitur ꝙ conscia de maleficio reposito hoc viro indicauit: ⁊ de
inceps modo p̄misso publicatum sanitatem ancilla recupera
uit. Insup̱ aliud maleficium cuidam persone: etiam muliebri il
latum in eodem oppido referre in detestationem tāti criminis
expedit. Mulier quedam maritata ⁊ honesta accessit ⁊ iuxta iu
ris formam vt supra deposuit. Retro domum inquit habeo vi
ridarium: est ⁊ illi ortus contiguus vicine mee. Unde cum qua
dam die transitum fieri ex orto vicine ad viridarium meū non
absq̧ damno ꝓspexissem/stans in ostio viridarꝗ ⁊ apud meip-
sam conquerendo ⁊ querulando tam de transitu q̄ꝫ de damno
vicina subito superuenit: ⁊ an eam suspectam haberē inquisi-
uit. At ego territa ꝓpter malam eius famam nil aliud nisi hec
ꝟba ꝓtuli. Gressus in germinibus dāna demonstrāṫ. Tūc illa
indignata q̄ꝛ ab eius fortassis bn̄placitum mee litigiosis ꝟbis
cū ea implicare nolebā. Abscessit cū murmure. Et verba que ꝓ-
tulit lꝫ audirē tn̄ intelligere nō potui. Post paucos ꝟo dies in
gens infirmitas mihi accidit cum doloribus ventris ⁊ acutissi-

mis torsionibus a latere sinistroversus dextrū ⁊ viceuersa quasi duo gladij aut cultri essent pectori infixi. Et sic die noctuq₃ clamoribꝰ oēs vicinos alios inquietaui. Et ꝯfluentibus hincinde ꝑ consolatione: accidit vt lutifigulus ꝓfatam vicinā ⁊ maleficā adulterino flagitio hñs in amasiā silimodo visitationis grā accedēs: ⁊ infirmitati mee cōpatiens post ꝟba ꝯsolatoria abscessit. Sequenti tñ die festine redijt: ⁊ inter alia ꝯsolatoria subiunxit. Experimentū capiā an ex maleficio hec vobis īfirmitas acciderit: qđ si sic repertū fuerit sanitatē vobis recupabo. Accepto ergo plūbo liquefacto ⁊ me in lecto decūbente plumbū in scutellā aqua plenā suprā corpus meū appodiādo īfudit: ⁊ vbi quedā imago ⁊ figure diuersaꝝ reꝝ ex plūbo ꝯgelato apparuissent. Ecce inquit ex maleficio hec vobis ꝯtigit infirmitas. Et sup limē ostij domus vna pars instrumentoꝝ maleficij continet. Accedamus ergo ⁊ illis amotis melius sentietis. Sicq₃ maritus meus cū eo pariter ad tollendū maleficium accedunt. Et lutifigulus limē eleuans marito iniunxit: vt manum in foueam que apparuerat mitteret: ⁊ quecūq₃ inueniret extraheret. Qđ ⁊ fecit. Nam primo imaginē quandā cereā in lōgitudine vnius palme vndiq₃ perforatā habentis duos acus ex aduerso per latera admodū quo ipa punctiones a sinistro latere vsq₃ ad dextrum: ⁊ econuerso ꝑsenserat extraxit. Demū pecias pānicu⁄ loꝝ diuersas plurimas res: tam in granis q̄ in seminibus ⁊ offibus ꝯtinentes: sicq₃ illis in ignē ꝓiectis ego quidē cōualui: sꝫ non ex toto. Nam lꝫ torture ⁊ pūctiones cessassent: appetitusq₃ comedendi redijt ex integro: tñ pristine sanitati vsq₃ in pñs minime sum restituta. Unde hoc q̄ pristina sanitas non rediret. Rñdit. Sunt ⁊ alia instrā alibi abscondita: que inuenire nō valeo. Et qualiter tunc prima instrumenta reposita agnouisset dū inquirerē. Rñdit. Ex amore quo amicus amico reuelare solet hec cognoui vnde dū adulteram ꝑcabat ⁊ mihi vicinā agnoui Ideo argumentū sup eā cepi suspitionis: hec egrota recitabat. Sed quid si singula: que in illo dūtaxat oppido reperta sunt: dum recitare vellem liber vtiq₃ foret conficiendus. quāti eñ ceci. claudi: aridi: ⁊ diuersis irretiti infirmitatibus iuxta formā iuris ex vehemēti suspitione sup maleficas eis hmōi infirmitates in genere vel in specie ꝓdicentes; ⁊ q̄ talia in breui sentire

haberēt: vel ad dies vite: vel ad mortē statim percipiēdam. Et qd ꝫm eorum auisamēta cuncta accidissent: vel ad specificataꝫ infirmitatē: vel ad mortē alioꝝ: qꝛ eñ terra illa vasallis ꝛ armigeris abundat: ꝛ ocia dant vitia vbi interdum mulieres ꝑcabant: dum illas ꝑcatas abijcere ꝛ alias honestas matrimonio sibi copulare disposuerūt: raro sine vindicta sup maleficiū inferēduꝫ: aut viro: aut vxori dum se spretas cernebāt. thorus coniugalis ꝑseuerabat: non aūt viris tātum quātum mulieribus. eo vt pie estimari pōt illis interēptis: aut arefactis priores amasias ꝑcare haberent. Nam ꝛ cocus qdam archiducis: dum iuuēculam honestā ꝛ alienigenā duxisset malefica ei⁹ amasia in publica via alijs honestis personis audiētibus iuuēcule maleficium ꝛ mortem ꝑdixit extensa manu dicens. Nō diu de tuo marito gaudebis. Statimqꝫ sequēti die lecto decubuit: ꝛ post paucos dies debitum vniuerse carnis ꝑsoluit in extremis contestando. En sic morior qd illa suis maleficijs deo permittente me interimit: ꝛ vtiqꝫ ꝑ meliori deo sibi alias nuptias in celis disponēte. Sic deniqꝫ ꝑ maleficia miles quidē vt publica fama testat̄ interemptus fuit: sic ꝛ alij plures quos recitare omitto. Inter quos ꝛ domicellus qdā dum ad nutum amasie secum ꝑnoctare nolebat: ꝛ ꝑ famulum suū quod ea nocte secuꝫ certis negocijs ꝑpeditus ꝑnoctare non posset: ei indicasset. Illa indignata famulo iniūxit. Dicas domicello. Nō diu me vexabit. sicqꝫ ꝛ sequēti die infirmat⁹: post paucos dies sepultus. Sunt ꝛ tales malefice: q iudices solo aspectu ꝛ oculoꝝ intuitu maleficare sciūt qd etiā nullam molestiā eis inferre publice se iactātes: sed vt quibuscūqꝫ pro criminalibus causis detentis ꝛ grauissimis tormētis ꝑ dicēda veritate expositis taciturnitatē inferre sciūt ꝙ nuncꝫ eoꝝ facinora detegere poterūt. Sūt ꝛ que imaginē crucifixi flagellis ꝛ cultris impingēdo ob maleficia perpetrāda cū turpissimis verbis cōtra gl'iosissime virginis marie puritatē: ꝛ nostri saluatoris ex ei⁹ intemerato vtero natiuitatē dehonestauerunt verba illa ꝛ singulos act⁹ recitare nō expedit: cum nimis sint purioꝝ auriuꝫ offensiua. in scriptis tn̄ redacta ꝛ reposita sunt: prout baptizata qdā iudea ꝛ alias iuuēculas induxerat: quaruꝫ vna rvalpurgis noīe eodē anno in extremis posita; dum a circūstātibus ad cōfessionē peccami-

num hortaret exclamauit. Corpꝰ ꝛ aiam tradidi diabolo:nec spes mihi adest venie:ꝛ sic defuncta. Singula hec nō ad ignominiā:ſʒ ad laudem ꝛ gl'iam illustrissimi archiducis cōscripta sunt:cū reuera vti catholicꝰ princeps ꝛ pcipuus fidei zelator in exterminiū earū cum assistētia reuerēdissimi ordinarij Brixień.nō mediocriter laborauit. Recitata autē potiꝰ in detestationē ꝛ odiū tanti criminis:vt q̄ iniurias hoim vlcisci non desistūt:quō iniurias creatoris ꝛ fidei cōtumelias etiā nō habendo ad tpalia dāna respectū sufferre pñt.oim em̄ eoꝝ hoc pcipuū fundamētū fidei,videlicet abnegatio existit.

¶ Super modum quo obstetrices malefice maiora dāna inferunt dum infantes:aut interimunt:aut demonibus execrādo offerunt. ¶ Capitulum.xiij.

NEc ptereūdum est de nocumētis a maleficis obstetricibꝰ pueris illatis. Et pmo quō interimūt. Secūdo quō demonibꝰ offerēdo execrāt. In dioceſi nāq̄ Argentinensi ꝛ oppido zabernio mulier q̄dā honesta:ac beatissime virgini Marie plurimum deuota hūc casum referre sibi accidisse singulis eiꝰ hospitiuʒ: qd publice tenet:nigrā habēs aquilā p' intersignio frequētantibꝰ cōmemorāt. A viro inquit legitimo:ſʒ iam defuncto impgnata. Ubi dies pariēdi appropinquarēt. Mulier q̄dā obstetrix:vt ipam ad obstetricandū puerū acceptaret iportune instabat. At ego ɔscia de eiꝰ infamia:ſʒ aliā mihi assumere decreuissem. Uerbis tñ pacificis q̄si suis annuere vellē:petitionibꝰ me simulabam. Aduenięte aūt tpe partus cū aliā obstetricem cōduxissem. Illa prior indignata q̄dā nocte cameraʒ meā:euolutis vix octo diebꝰ:cum duabꝰ alijs mulieribus ingredit. Et lecto appropinquātes in quo iacebam. Cū maritū meū:qui in altera dormiebat camera vocare voluissem:singulis mēbris ꝛ lingua ita remāsi viribꝰ destituta:qd dempto visu cū auditu: nec pedicam mouere potuissem. In medio ergo illarū duaruʒ stans malefica:hec vba ptulit. Ecce hec pessima mulieruʒ:qr in obstetricem me recipere noluit:impune non trāsibit. Et cuʒ alie due a latere stātes p ea supplicarent dicētes:tñ nunq̄ alicui ex nostris nocuit. Malefica subiūxit. Hanc mihi:qr displicētiam fecit suis intestinis aliqua immittere volo. Sic tamen

quinfra dimidium annũ nullos ꝓpter vos dolores sentiet: sed illo euoluto satis cruciabit. Accessit ergo: ⁊ vẽtrem cum manu tetigit. Mihiq; videbat quasi intestinis extractis certas res: quas tñ videre nõ potui intromitteret. Illis ergo abeũtibus: cum vires ad clamãdũ recuperassem: maritũ quam totius vocaui: ⁊ rem gestam denudaui. Cum aũt ille causam puerperio assignare vellet dicẽs. Uos puerpere plurimis illusionibus ⁊ fantasijs laboratis: nec quoquo modo dictis meis fidẽ adhibere volebat adiũxi. Ecce spacium ꝑ anni dimidio mihi donauit: quo elapso: si nulli cruciat⁹ superuenient: dictis tuis fidem adhibebo. Cõsimilia deniq; verba filio clerico: q̃ ⁊ ꝑ tunc archidiaconus ruralis erat: ꝓtulit cum ⁊ ipse visitationis gratia illo die eam frequẽtasset. Quid plura sex mẽsib⁹ ad punctum euolutis internoꝝ viscerum tortura subito ipsam tam dire inuasit: vt nec diebus nec noctibus a clamorib⁹ oẽs inquietãdo abstinere potuisset. Et qr vt premissum est deuotissima virgini ⁊ regine misericordie extitit: in pane ⁊ aqua singulis sabbatinis diebus ieiunando. Ideo ⁊ ꝑ ipsius suffragia credidit se liberari. Uñ ⁊ quadam die vbi opus nature perficere volebat: tunc oĩs illa immundicia e corpore prorupit. Et aduocãs maritum cum filio dixit. Sunt ne res iste fantastice? Nonne dixi post dimidij anni spaciũ veritas cognoscetur? Aut quis vidit vnq̃ spinas: ossa: simul etiam ligna me comedisse? Erant eni; spine rosarum in longitudine vnius palme cum alijs varijs innumero rebus immisse. Insuper: vt in prima parte operis ex illius famule reducte ad penitentiam in Brisiaco confessione patuit maiora damna fidei circa hanc heresim maleficaru; ab obstetricibus inferuntur: quod etiam quarundam confessio: q̃ ⁊ postmodum incinerate fuerunt: luce clarius demonstrauit. Nam in diocesi basiliensi ⁊ oppido danni quedam incinerata fassa fuerat vltra. xl. pueros necasse per modum talẽ: vt quãdo ex vtero egrediebantur. acum capitibus eorum per verticẽ vsq; in cerebrũ infixit. Altera deniq; in diocesi Argentinensi: pueros absq; numero: puta qr de nũero nõ cõstabat se interemisse fassa fuerat. Taliter aũt deprehensa. Nã vbi ex vno oppido in aliud cã obstetricandi mulierem quãdã vocata fuisset officio suo cõpleto dũ ad ꝓpria redire volebat vbi porta; op-

pidi exiuit casu brachium pueri recenter nati ex lintheo quo pcincta erat: cui ⁊ inuolutū brachium fuerat ad terrā cecidit: quo viso ab his q̄ infra portā sedebāt dum illa pterisset leuatā e terra: vt putabāt peciā carnis cauti⁹ ītuebanť: ⁊ cū nō peciā carnis: sꝫ brachiū pueri ꝑ articulos mēbroꝝ agnouissent: consilio cū p̄sidētibus habito ⁊ inuēto ꝙ infans ante baptismum decesserat brachioqꝫ careret: malefica capitur: q̄stionib⁹ exponiť: ⁊ crimē detegiť. sicqꝫ vt p̄dictū est absqꝫ eius numero se infantes interemisse cognouit. Qua aūt de causa vtiqꝫ presumēdum ꝙ ad instātiā malignoꝝ spirituum etiā eis interduꝫ inuitis talia facere coguňť. Nouit em̄ diabolus ꝙ ab introitu regni celestis ꝑpter penam dāni: aut originale pctm̄ tales pueri sequerenť. Uñ etiam diuti⁹ finale iudiciū protrahiť: sub quo eternis cruciatibus deputabunť: cū eo tardius numerus electoꝝ compleť: quo completo mūdus cōsummabiť. Et vt in premissis tactū est suasu demoniorū ex hmōi mēbris vnguēta earum vsib⁹ accomoda cōficere habēt. Sed ⁊ hoc horrēdum facinus silētio p̄tereūdum in detestationē tanti criminis nō est. Nā vbi infantes nō interimūt: tñ illos demonib⁹ execrādo ꝑ hunc modū offerūt. Nato em̄ infante obstetrix vbi puerpera malefica ꝑ se nō existit: tunc quasi q̄d opis ꝑ infantis refocillatione actura ip̄m extra cameram deportat: ⁊ sursum eleuās p̄ncipi demonioꝝ. s. lucifero ⁊ oībus demonib⁹ immolāt: ⁊ hoc in loco coquine suꝑ ignem. Et vt q̄dā retulit cū perpēdisset vxorē suā tp̄e partus: ꝙ p̄ter consuetū modum puerperatam nullaꝫ ad se ingredi mulierem permittebat nisi dūtaxat filiā propriā: q̄ obstetricādi officium gerebat cām huiuscemodi experiri volens latenter se illo tp̄e in domo occultabat. Uñ ⁊ ordinem sacrilegij ⁊ diabolice immolationis modo p̄dicto perpēdit cuꝫ eo: ꝙ vt sibi videbať per appēdiculi instrumētū in quo olle suspēdunť infans non fult⁹ humano auxilio: sed demonis sursū vehebať: vñ mente consternatus cū ⁊ horrenda verba pro demonū inuocatiōe ⁊ alios ritus nephādissimos ꝑsensisset subito vt infans baptizareť acri⁹ institit: ⁊ cum ad aliaꝫ villam in qua parrochialis erat eccl'ia deferendus esset: ⁊ per pontē suꝑ flumē quoddam pertransire haberent: ille euaginato gladio super filiā que infantem gerebat irruit dicens aliȷs duob⁹ sibi

adiunctis audiētib⁹: Nolo vt infantem p pontē deferas: quia aut per se pontē gradiet̄ aut tu in flumine submergeris. Qua perterrita cum aliꝭs q̄ aderāt mulieribus ⁊ an ne compos esset rōnis inquirētes. Res em̄ gesta cūctas alias latebat demptis duobus viris sibi coniunctis. Tūc ille Pessima mulierū arte tua magica scandere pendiculuꝫ infantem fecisti. Fac etiam vt nullo deferēte pontē pertrāseat aut in flumine te submergam. Sicq̄ꝫ coacta puerū super pontē posuit: ⁊ arte sua demonem inuocās subito ex altera parte pōtis infans cernitur. Baptizato ergo puero ⁊ ad ꝓpria rediēs cū iam p testes filiā de maleficio conuincere poterat: prout primū facinus oblatiōis minime probare potuisset: eo ꝙ tpe vnicus illi sacrilego ritui interfuisset apud iudicē post tempus purgatiōis filiā cuꝫ matre accusant ⁊ pariter incinerant̄ ⁊ facin⁹ de sacrilega oblatione qđ per obstetrices fieri solet detegit̄. Sed hic dubium oritur. Quid ne opis aut efficacie talis sacrilega oblatio ī hmōi pueri efficere valeat. Ad qđ dici pōt: ꝙ sicut triplici ex causa demones efficiūt: ita ⁊ ad tria nephādissima hec eis deseruiūt. Naꝫ primo ex superbia eoꝝ: q̄ q̄ semꝑ ascēdit. Juxta illđ: superbia eoꝝ q̄ te oderunt ascēdit semꝑ: querunt quātū possunt diuinis rebus ⁊ cerimoniꝭs se conformare: vt sic sub specie boni apparētis facilius decipiāt. Sic em̄ ⁊ virgines pueros mares vel feminas expetūt a magis vbi in speculis vel vnguib⁹ maleficorum furta sublata vel alia occulta habēt manifestare lꝫ p corruptos idē ostēdere valerēt: sed tñ vt fingat se false castitatem amare quā tñ odit cum castissimā virginē summe odit: eo ꝙ caput ei⁹ contriuit. Gen. iij. Uñ sic aīas maleficoꝝ ⁊ eius credentiū p infidelitatis vitiū sub specie virtutis decipiūt. Tertio: vt ipsa ꝑfidia maleficarum ampli⁹ in sui augmētū crescat dum a cunabulis sibi dicatas maleficas seruāt. Ex his efficit hec sacrilega oblatio tria in puero. Primo: ꝙ sicut exterior oblatio fit in reb⁹ sensibilibus deo: puta in vino: pane: terre frugib⁹: ⁊ hoc in signuꝫ debite subiectiōis ⁊ honoris: iuxta illud. Eccli. xv. Nō apparebis in ꝯspectu dñi dei tui vacuus q̄ etiam res aliꝭs postmodū ꝓphanis vsibus nullo mō applicari debēt nec pñt. Uñ ⁊. x. q. j. Damas. papa di. Oblatiōes q̄ intra ecclesiam offerūtur sacerdotib⁹ tm̄modo ꝑtinere: sic tñ vt nō solū eas in

suos vsus ꝯuertat: vt fideliter dispensent partim ad ea que ad cultū diuinū pertinet: ⁊ partim etiā in vsus pauperū cōuertat Ita ⁊ talē puerū diabolo in signū subiectiōis ⁊ honoris oblatum diuinis vsibꝰ applicari digne ⁊ fructuose subiectiōis causa ꝑ se q̄ȝ ꝑ alijs quō est possibile hoc a catholicis fieri. Quis eñ dicere pōt materna scelera seu aliena pctā quo ad punitionem nō redūdare in filios fortassis ille q̄ dictū ꝓpheticū attendit. Filius nō portabit iniqtatē patris. Sed qd de illo passu. Exo.xx. Ego dñs zelotes visitās pctā patrum in filios vsqȝ in tertiam ⁊ quartā generationē. Est eñ hec vtriusqȝ snīa: vt prima intelligat̃ de pena spūali in iudicio poli siue dei ⁊ nō in iudicio fori. Et est pena q̄ principaliter tangit aīam siue sit pena dāni vt priuatio glīe siue pena sensus. i. cruciationis ignis infernalis. His eñ penis nunq̄ȝ punitur aliquis sine culpa propria vel ꝯtracta quantū ad originale vel cōmisso quantuȝ ad actuale pctm̄. Secūda ꝟo authoritas: qr intelligitur de imitatoribus paternoꝝ scelerū vt Gratianus exponit. s. q. iiij. §. quibus. Vñ etiam dat alias expositiōes: ideo alijs penis quibuscunqȝ in iudicio dei punitur quis non solū ꝑ culpa sua cōmissa vel committēda: vt. s. euitet̃: sed etiam ꝑ culpa alterius. Nec valet si dicat̃: ꝙ tunc punit̃ sine causa ⁊ sine culpa q̄ debet esse causa pene: qr iuxta regulā iuris: sine culpa nisi subsit causa non aliquis puniendus. vnde ⁊ dicere possumus ꝙ semper superest causa etiā iustissima: lȝ nobis ignota. xxiiij. q. iiij. Augꝰst. ⁊ si super actionē facti ꝓfunditatē iudiciorum dei penetrare non possumꝰ: verūtamen verū scimus esse: qd̄ dixit ⁊ iustum esse qd̄ fecit. Est tñ distinctio in pueris oblatis. Eo ꝙ loquendo de innocētibus: qui nō ꝑ matres maleficas: sed ꝑ obstetrices demonibus offerunt̃ ⁊ rapiunt̃ occulte: vt dictū est supra ab amplexibus ⁊ vtero honeste matris: ꝙ tales innocētes non adeo deseruntur vt imitatores efficiant̃ tantoꝝ scelerum: sed imitatores paternarum virtutum: hoc pie credendum est. Scd̄m qd̄ efficit: hec sacrilega oblatio est. Quod sicut in oblatione qua hō seipm̄ deo offert in sacrificiū recognoscit deum suum principiū ⁊ finē. quodquidē sacrificium dignius est omnibus sacrificijs alijs exterioribus ab eo impēsis: iuxta illud. Sacrificiuȝ deo spūs contri ⁊c. Et hoc quo ad principiū crea

tionis et finem glorificationis: ita et ipsa malefica puerũ offerẽs diabolo eius aiam et corpus tanq̃ suo principio et fini dãnationis eterne cõmẽdat. vñ et non nisi miraculose a solutiõe tãti debiti liberari poterit. Solet q̃daz historia immo et plures recitari de pueris ex materno vtero demonib⁹ improuise: et ex aliqua passiõe et cõmotiõe mẽtis a matribus oblatis. et qualiter cũ maxima difficultate in adulta etate a demonum iurisditione: quã diuina pmissiõe sibi vsurpant liberari poterunt. de quib⁹ liber exẽplorum beatissime virginis marie refertus noscit. specialiter et de illo q̃ p summum põtificẽ dum liberari a vexationibus demonũ non poterat: missus tandẽ ad quẽdam virũ sanctum in oriẽtalibus partib⁹ degentem: cum magna adhuc difficultate p intercessionem ipsi⁹ gloriosissime virginis ab illa iurisdictiõe ereptus fuit. Vñ si in vltionem vnius improuise non dico oblatiõis: sed exhibitionis vbi mater ex indignatione: dumtaxat super copulam carnalem viro exhibendam: tum dixisset maritus spero inde fructum prouenturum: et illa replicans. Sit fructus ille diabolo datus. tanta seueritas diuine punitionis patuit quanta creditur seuire vbi tanta diuine maiestatis cernitur offensa. Tertium q̃ hec sacrilega oblatio efficit: est habitualis inclinatio ad hmõi maleficia hominibus: iumẽtis: et terre frugibus inferenda. Huius ratio assignari põt ex his que ſm Tho. ij. ij. q. cviij. super punitionem tẽporalem: qua aliq̃ pp̃ter alienas culpas puniuntur deducuntur. Dicitur eñ q̃ q2 filij sunt ſm corp⁹ res quedam patris et serui: et aialia res dñorum. Et cũ aliquis sit puniendus in reb⁹ suis omnibus: ideo et filij puniuntur pluries p parentibus. Et differt hec ratio ab illa que supra tacta fuit de pctis patruz: quia deus visitat in filios vsq̃ in tertiam et quartam generationez: q2 vt ibi tactum est hoc intelligitur de imitatoribus paternorum scelerum. Hec autem ratio concludit de punitione filiorũ pro parentibus vbi non imitant̃ paterna scelera in actu p mala opera: sed tm̃ in habitu. sic enim et filius natus ex adulterio dauid mortuus fuit q̃ citius. Et aialia amalechitarum iussa sunt iterfici: q̃uis et hmõi sit rõ mystica. vt habetur. i. q. iiij. §. paruulos. Ex quib⁹ oib⁹ non incõuenienter d2 q̃ hmõi pueri semp ad maleficia perpetranda vsq̃ in finem vite inclinantur.

Sicut em̄ deus suam oblationē sanctificat: vt sanctorū gesta demonstrāt vbi parētes sobolem ex eis pcreandā deo dicassent: vtiqꝫ ꝛ diabolus suā oblationē inficere nō cessat ex veteri ꝛ nouo testamento quasi innumera possent gesta deduci. Sic em̄ plures patriarche ꝛ prophete: vt Isaac: samuel: sampson: Sic etiā Alexius: Nicolaus: ꝛ alij innumeri gratijs plurimis ad sanctitatē vite fuerūt prouenti. Experientia deniqꝫ demonstrat semp filias maleficarum cū consilibus tanqꝫ imitatrices maternorum scelerū esse diffamatas: imo ꝛ totā quasi pgeniē esse infectā. Et huius quidē ꝛ oim̄ pcedentiū ratio: q: supstitē semp habēt relinqre: ꝛ in augmentū illius perfidie summis conatibus ex pacto cum demone inito tēdere. Vn̄ em̄ cōtingere posset ꝙ sepissime repertum est puellas impuberes: vt octo vl' decem annorū tempestates ꝛ grādines ꝯcitasse: nisi ex tali pacto sub tali oblatione sacrilega diabolo per matrē maleficam infantē execrasse: nec em̄ per se pueri talia ex fidei abnegatiōe prout adulte malefice a pricipio facere habēt: efficere possent: cum nec alicui⁹ fidei articuli fortassis noticiam habēt. E quibus gestis aliqua in mediū pducamus. In partib⁹ em̄ sueuie dum quidā villanus segetes in campis cum filia paruula vix octo annoꝝ conspicere decreuisset ꝛ ppter siccitatē terre pluuiam apud se ruminans ꝛ conferēs optasset: dicēs. Heu quādo veniet pluuia? Puella audiēs verba patris: ex simplicitate animi dixit. Pater si pluuiam desideras faciam ꝙ cito veniet. At pater. Unde hec tibi. noscis ne pluuiam procurare? Rn̄dit puella: vtiqꝫ. ꝛ nedum pluuiam sed ꝛ grandines et tēpestates concitare scio. Et pater. Quisnā te docuit? Rn̄dit mater mea: verum ꝙ mihi inhibuit ne alicui hoc indagarē. Tunc iterum pater. Et quō te docuit? Rn̄dit. Me cōmisit vni magistro: quē omni hora ad qcunqꝫ petita habere possum. At pater. Uidisti ne illum? Respondit. Uidi interdum viros introeūtes ꝛ exeūtes ad matrem: ꝛ cum interrogassem quidnam essent. Respondit. Sunt magistri nostri qbus etiā te tradidi ꝛ commisi: magni fautores ꝛ diuites. Tertio pater. An ne illa hora grandinem excitare posset inquisiuit? Et puella. Utiqꝫ si modicū aq habuero faciam. Tunc pater puellam p manum ad torrentē deduxit. Fac inquit: sed tm̄modo super agrum nostrum. Tunc

puella manum in aquam misit: ⁊ in noīe sui magistri iuxta do-
ctrinā matris mouit. Et ecce tm̄modo pluuia agruȝ illū ꝑfudit
qđ cernens pater. Fac inquit ⁊ grandinem: sed tm̄modo super
vnū ex agris nostris. Qđ cum iteꝝ puella fecisset: pr̄ de experiē
tia certificatus vxorē apđ iudicē accusauit. Que capta ⁊ ꝯuicta
incinerata fuit: ⁊ filia denuo baptizata ⁊ deo dicata amplius il
la efficere non potuit.

¶ Sequit̄ super modum quo iumētis malefice varia nocumen
ta inferunt. ¶ Caplm̄. xiiij.

Utiqȝ a fortiori cū apl's dicat. Nunqđ deo cura est
de bobus? volens per hoc innuere: ꝙ lȝ oia subsint
diuine prouidentie tam hoies ꝙ̄ iumenta vtrosqȝ
iuxta modulum suum seruans: vt psalmista ait. Fi-
lij tñ hoim sub regimine ⁊ ꝓtectione alarum am-
plius gubernantur. Si inqȝ hoies diuina permissione per ma-
leficos affligunt̄: innocentes: iusti: ⁊ peccatores: parentes deni
qȝ in filijs qui res sunt pertinentes ad eos. Cum etiam iumen
ta: terre fruges: silr̄ de rebus hoim existunt. vtiqȝ ⁊ sup illos va
ria nocumenta posse a maleficis inferri nemo dubitare diuina
permissione ꝯcurrente p̄sumat. Sic eñ Job a dyabolo percus-
sus cuncta iumenta perdidit. Sic deniqȝ nec minima repperit̄
villula vbi mulieres mutuo vaccas inficere: lac eas priuare: ⁊
sepissime interimere non cessant. A minimo autem nocumento
incohando qđ de priuatione lactis estimari pōt. Si de modo
quo id efficere valeant querit̄. Rn̄deri pōt ꝙ q᷑ ſm Albertum
in de aialibus. Lac de natura fit mēstrui in quolibet aiali: sicut
etiā fluxus alius in femina: vbi non restringit̄ talis fluxus ali-
qua infirmitate: vel ex ꝯditione nature: vel ex accidentali infir-
mitate: tunc restringit̄ aut aufertur interdum maleficiali ope.
Ex ꝯditione aūt naturali: lac restringit̄ post ꝯceptum fetū. Ex
infirmitate vero accidentali sicut pluries ex comestione alicu⁹
herbe que ex natura lac restringere hȝ: ⁊ vaccā alterare. Ex ma
leficio aūt talia ꝓcurant varijs modis. Quedā eñ nocturnis tē
poribus ⁊ sacratioribus vtiqȝ ex inductione dyaboli ob ma-
iorem offensam diuine maiestatis in quocūqȝ angulo domus
sue se collocant vrceū inter crura hn̄tes. Et dū cultrū vel aliqđ
instrm̄ in parietē aut columna infigūt ⁊ manus ad mulgendum

appponũt tunc suũ dyabolũ qui semp eis ad oĩa cooperatur in uocant: ⁊ quod de tali vacca ex tali domo que sanior ⁊ que magis in lacte abundat mulgere affectat pponit tũc subito dyabolus ex mamillis illius vacce lac recepit: ⁊ ad locum vbi malefica residet ⁊ quasi de illo instrumento fluat reponit. Hec q̃dez populo predicando nemo ppterea ex eis informat̃: q² q̃tumcũ q̃z quas demonem innocare ⁊ p nudam inuocationẽ hec se posse efficere estimaret seipm̃ deciperet: q² caret fundamẽto illius perfidie q² sc̨ omagium non prestitit ⁊ fidem non abnegauit. Hec ideo posui cũ plures hec ⁊ alia que posita sunt estimãt populo non esse proponenda propter periculum informationis cũ sit impossibile aliquez per p̃dicatorem posse informari rõne tacta. Potius aũt sunt in detestationem tanti criminis ⁊ vt iudices inultionem tanti sceleris. scilicet fidei abnegationis amplius inardescant sunt predicanda: licet non semper plus etiã ponderant seculares huiusmodi temporalia damna cum magis terrenis implicantũr affectionibus q̃z spiritualibus: vnde ⁊ cum eis talia posse fieri affirmantur in punitionem ipsorum amplius seuiunt: sed tamen astutiam dyaboli q̃s explicare potest. Noui illos in quadam societate constitutos qui dum tempore maij butyrũ maicũ comedere affectarẽt: eis in itinere existentib⁹ ⁊ in prato circa torrentẽ ꝯsedentibus: vnus ex eis quo pacto cũ demone per antea siue tacito siue expresso inito dixit. Ego optimũ butyrũ maicũ pcurabo. Et statim depositis vestimentis ⁊ torrentẽ intrans non stãdo: s̨ sedẽdo ꝯ aque fluxum dorsum vertebat. Et ceteris ꝯspicientibus ipe dũ certa v̾ba ptulisset ⁊ aquã manibus post tergũ mouisset post paululũ butyrũ formatũ ad modũ quo villane tp̃e maĳ vẽdere in foro solent in magna q̃titate apportauit. Et aliĳs gustantibus optimum fuisse butirũ affirmarũt. Qua ex re colligit̃ primo hunc de sua practica fuisse certũ: vel q² mere maleficus per expressum pactũ cũ demone initũ. Uel q² per tacitum pactũ nouit sibi dyabolũ ad vota affuturũ. Si quidem primũ tunc non indiget discussione quin verus maleficus fuerit. Si aũt scd̃m tunc vsus suffragio dyaboli fuit: eo q̃ sibi oblatus ⁊ execratus a matre vel obstetrice fuerit. Quod si q̃s obĳceret dyabolũ fortasse apportasse butyrum sine aliquo pacto tacito vel expresso. Ac etiam absq̃

oblatione aliqua: vt p̄mitur facta fuisse. Respondet ꝙ nunꝙ aliqs vtitur suffragio dyaboli in ꝯsimilibus operibus sine eiꝰ inuocatione: qꝛ ipso facto cum quis demonis auxiliū petit ꝯ si dem vt apostata ait. Juxta determinationē doctoris in. ij. sen. dist. viij. super difficultatē. Utrū auxilio demonū vti sic apostasia a fide. Nam cum aliis doctoribus Albertus magnus lꝫ cōcordat tñ magis expresse dicit: ꝙ semꝑ in talibus est apostasia verbi vel operis. Si eñ inuocationes: coniurationes: fumigationes: ꝛ adoratiōes fiant: tunc apertū pactū initur cū demone absꝗꝫ hoc: videlicet ꝙ aliquis corpus ꝛ animam cū fidei abnegatione in toto vel in ꝑte tradat: qꝛ per hoc ꝙ ip̄m inuocat iam committit apostasiam verboꝝ apertam: si autem non fit inuocatio verborū: sed solummodo fit opere simplici: qꝛ scꝫ tale opus facit qđ non nisi demonum auxilio effectum sortire pōt. Tunc siue faciat illud incohando in nomine dyaboli siue per alia verba ignota siue absꝗꝫ omni verbo. Jlla tñ intentione vt dictum est: tunc vt subdit Albertus est apostasia operis: qꝛ illđ opus expectat a demone. Cum aūt expectare aliquid a demone vel aliquid percipere per ipsum semper est fidei contumelia ꝛ ideo apostasia. Unde ꝛ hic concluditur ꝙ quocunꝗꝫ modo p̄fatus magus hoc procurauit: vtiꝗꝫ per pactum tacitum vel expressum procurauit. Et verisimiliter si absꝗꝫ pacto expresso qđ tunc vt malefice facere solent per tacitum ꝛ occultum pactū vel ex se vel a matre aut obstetrice initum talia effecit. Et dico ex se qꝛ tantummodo opus exercuit effectū a dyabolo expectās. Secundū: ꝙ colligitur ex illa vel ꝯsimili practica est ꝙ quia dyabolus nouas rerum species concedere non potest. Jdeo vbi tā subito naturale butyrū ex aqua prorupit: hoc virtute demonū non aquam in lac mutando: sed vel butyrum alibi ex loco reposito accepit ꝛ illi ad manus tradidit. vel ex lacte naturali hoc ex naturali vacca recipiendo et subito: vt sic coagulando in naturam butyri: quia quod ars mulierum per spacium temporis efficit butyrum formando hoc ipse in breuissimo tempore efficere nouit: et tunc sibi obtulit. Ad idem reducitur modus quo aliqui superstitiosi vinum aut talia necessaria non habentes nocturnis temporibus tantummodo flasconem aut aliud vasculum recipiunt: ꝛ dum per vicum aliquem incedunt subi-

to vas vino impletū reportāt. Tūc eñ dyabolus vinū natura le ex aliquo vase recipiendo illi flasconem impleuit. Super modū aūt quo aialia ⁊ iumenta malefici interimūt. Dicere opꝫ ꝙ sicut hoies ita ⁊ iumenta vel tactu ⁊ visu: vel visu tm̄ vel vbi sub ter limen ostij ipsius stabuli. vel vbi solent adaquari maleficiū aliqđ seu instrm̄ malefici reponūt. Sic eñ ⁊ iste in Rauēspurg incinerate. De quibus ⁊ infra patebit semꝑ ad instantiā demonū: vbi meliores equi aut pinguiora iumēta erant maleficiare habebant. Et dū interrogate fuissent per quē modū talia efficerent. Respondit vna noie agnes: ꝙ subter limen ostij ipsius stabuli certas res occultarent. Et interrogata cuiusmodi res. Rñdit. Diuersarum specierum aialium ossa. Et vlterius. In cuius noie hoc facerent interrogata. Rñdit. In noie dyaboli et omnium alioꝝ demonioꝝ. Sed ⁊ altera noie anna que dū ex quibus successiue vigintitres equos maleficiasset qͥ vector erat Ultimatim dum vicesimumquartum emisset ⁊ iam ad extremā paupertatē deuenisset vector stans in ostio stabuli dixit ad maleficam que ⁊ in ostio domus sue stabat. Ecce iam emi equum ꝓmitto deo ⁊ sue matri si equus ille morieť ꝙ ego manibꝰ meis proprijs te interficiam. Sicqꝫ territa malefica equum sibi intactum reliquit. Dum autem capta ⁊ interrogata fuisset per quē modum talia effecisset. Respondit se nil aliud nisi foueam fecisse: qua facta dyabolus certas res iposuisset sibi innotas. Qua ex re colligitur ꝙ tm̄modo aut manum aut visum apponere habent. Et hoc vt quoquo modo malefica coopereť. alias eñ diabolo seuiendi in creaturas facultas non permitteretur vbi malefica non concurreret: vt prius tactum est. Et hoc contingit ꝓpter maiorem offensam diuine maiestatis. Sepissime etiā a pastoribus visa sunt ꝙ certa aialia in campis dū tres aūt quatuor saltus in aerem fecissent: subito in terram collapso interierunt. Et hoc vtiqꝫ demonū ad instantiam maleficarū virtute in diocesi Argentinensi inter oppidum fiessen ⁊ montē ferreriū. quidem ꝑdiues asseruit sibi ⁊ alijs vltra quadraginta iumenta in bobus ⁊ vaccis in alpibꝰ fuisse maleficiata. Et hoc infra āni spacium: non peste aut aliqua infirmitate ꝑcedente. Et pro intersignio dixit: ꝙ vbi peste aut alia casuali infirmitate moriunť: nō subito; sed paulatim ⁊ successiue deficiunt. Illud autem malefi

cium subito: abstulit omnem vigorem: ita q̄ ab omnibus iudicabantur illa maleficijs fuisse interempta. Uerum talem annotaui numerum. estimo tamen q̄ ampliorem expressit. hoc tñ verissimum q̄ in partibus: ⁊ precipue in alpibus plurimum iumēta asserunt maleficiari. Qd̄ genus etiā maleficij vndiqꝫ diffusuz noscitur. Aliqua filia infra in caplo de remedijs adhibendis ꝯ maleficia iumentoꝝ discutientur.

¶ Super modum quo grādines ⁊ tēpestates cōcitare ac etiam fulgura super hoīes ⁊ iumenta fulminare solent.

¶ Capitulum decimumquintum.

Deniqꝫ q̄ demones ⁊ sui discipuli talia maleficia in fulminibus: grandinibus: ⁊ tempestatibus ꝯcitare possint: ⁊ hoc accepta ptāte a deo quo ad demōes seu eius pmissione: quo ad ipsius discipulos sacra scriptura. Job. j. ⁊. ij. testatur vbi accepta potestate a deo statim demon pcurauit. vt sabei quingenta iuga boum ⁊ quingentas asinas auferrent. ⁊ deinde ignis de celo descēdens septem milia camelorum consumeret. tandem etiam septem filij ⁊ tres filie per vehentem ventū: ⁊ per lapsum domus occumberent. ⁊ semper pueri. i. famuli multi. vno qui nunciaret dempto interierunt. vtiqꝫ vlcere pessimo sancti viri corpus percuteretur ⁊ vxor ⁊ tres amici eius vt ipm̄ vexarent grauiter pcurauit. vbi ⁊ sanctus Tho. in postilla sua super Job. ita loquitur. Necesse est confiteri q̄ deo permittente demones pn̄t pturbationem aeris inducere: ventos concitare ⁊ facere vt ignis de celo cadat: Quis enim natura corporalis non obediat ad nutum angelis: neqꝫ bonis: neqꝫ malis ad susceptionē formarum: sed soli deo creatori. tñ ad motum localem natura corporalis nata est spūali nature obedire. cuius iudiciuz in hoīe apparet. nā ad solum imperium voluntatis que subiectiue est in aīa mouētur membra: vt opus a voluntate dispositum prosequant̄. quecunqꝫ igitur solo motu locali fieri pn̄t. hec per naturalē virtutē non solū boni: sed etiam mali facere pn̄t: nisi diuinitus phibeātur. Uenti autem ⁊ pluuie ⁊ alie hmōi aeris pturbationes solo motu vaporum resolutorum ex terra ⁊ aqua fieri possunt. vnde ad huiusmodi procreanda naturalis virtus demonis sufficit. hec Tho. Mala enim que nostris exigentibus in mundo fiūt

deus velut per suos tortores iuste per demones solet infligere
Unde ⁊ glo. super illud. ps. ciiij. Uocauit famē super terram: ⁊
omne firmamentum panis contriuit: dicit sic. Hec mala pmit-
tit deus per angelos malos qui talibus ppositi sunt. Uocat er-
go famē. i. angelum fame ppositum. Possent ⁊ illa que supra
notata sunt circa qōnem an semper malefici circa maleficia in
ferenda habent concurrere cum demonibus: vbi de triplici no
cumento: ⁊ quō interdū demones sine maleficis mala nocumē
ta inferunt: cū maleficis aūt demones plus affectant hoibus
nocere. ꝙ eo cum deus amplius per hoc irritatur: inde eis ma
ior facultas puniendi ⁊ affligendi conceditur. Deseruiunt ⁊ illa
que doctores super. ij. sen. di. vj. An locus sit conuenienter de-
putatus malis angelis in aere caliginoso mouent: qꝛ cum tria
considerantur in demonibus. natura: officium: ⁊ culpa. Sicut
nature corresponderet celum empyreum: culpe vero inferius:
ita eorum officio cum tortores sint ⁊ ministri: vt supra tactum
est in punitione malorum ⁊ exercitum bonorum competit aer
caliginosus: ne videlicet nimis nos infestarent si in mundo in-
feriori circa nos habitarēt. vnde ⁊ in aere ⁊ circa speram ignis
actiua passiuis coniungere sciunt vbi a deo permittunt: ⁊ ignē
de celo cadere seu fulgora fulmina reprocurant. Narratur in
formicario de quodam capto per iudicem: dum interrogaret
quomodo grandines ⁊ tempestates concitandas procederent
⁊ an facile hoc eis foret pcurare? Respondit. Faciliter grandi
nes pcuramus: sed ad libitum ledere non valemus. Nota cu-
stodiam bonorum angelorum. vnde addidit. Eos tantummo
do ledere possumus qui dei destituti sunt auxilio: ⁊ qui signo
crucis se muniunt: illos ledere non possumus. est autem hic no
ster modus. Primo verbis certis in campis principem omniū
demoniorum imploramus: vt de suis mittat aliquem qui a no
bis designatum pcutiat. Deinde venie certo demone eidem in
biuio pullum nigrum immolamus eundem in alto pijciendo
in aera quo a demone sumpto obedit: ⁊ statim auiam cōcitat:
attamen non semper in loca destinata a nobis: sed iuxta dei vi
uentis permissionem grandines ⁊ fulmina proijcit. Narratur
etiam ibidem de quodam autore seu heresi arca maleficorum
status dictus: qui in Bernensium territorio ⁊ locis adiacent

bus constitutus publice de hoc gloriari audebat: ꝙ quandocunqꝫ vellet ipse se in omnium emulorum oculis velut murem facere vellet: ⁊ dilabi manibus inimicorum suorum letalium ⁊ ita etiam capitalium suorum inimicorum manibus sepius euasisse. Diuina tamen iusticia cum terminum sue malicie facere voluit: per hostes suos in stupa quadam prope fenestram quādam sedere: dum caute explorabatur a sibi insidiantibus: gladiis ⁊ hastis inopinate transfixus ob sua facinora miserabiliter obiit: superstitem tamen discipulum qui in hoppo vocabatur relinquit: qui ⁊ supradictum stadio. de quo in capitulo sexto mentio fit: magistruꝫ fecit. Sciuerunt hi duo quādo eis placuit tertiam partem fimi: feni: vel frumenti: aut cuiuscunqꝫ rei de vicino agro nemine vidente ad proprium agrū deferre grādines viuacissimas ⁊ auras lesiuas cum fulminibus ꝓcurare: in aspectum parentum infantes ꝓpe aquam ambulantes in ipsam nullo vidente proiicere sterilitatem in hominibus ⁊ iumentis efficere occulta aliis manifestare in rebus ⁊ corporibus modis quibuscunqꝫ ledere: ictu fulminis nonnunq̄ꝫ quem vellent interimere: ⁊ multa alia pestifera procurare: vbi ⁊ quando dei iusticia hec fieri permisit. Ad ea tamē que per nos reperta sunt expedit conuertere. In diocesi namqꝫ constan. ab oppido rauenspurg ob vigintiocto miliaria teuthonicalia ꝓsus saltzburgam grando seuissimus excitatus: cunctas fruges: segetes: ⁊ vinetas adeo in latitudine vnius miliaris contriuerat: ꝙ tertius annus vix indicabatur frugeferus in vinetis. Unde res gesta cum per notarium inquisitiōis innotuisset: ⁊ ꝙ propter clamorem populi inquisitione opus esset: dum certi per malefica: immo oēs pene oppidane talia cōtigisse indicarēt: Quare ꝯsulibꝰ an id consentientibus per quindenam iuxta iuris formam super heresim duntaxat maleficarum a nobis inquiritur: non ad duas duntaxat personas pre aliis: que tamen in paruo numero non erant diffamatas peruenitur. nomen vnius agnetis balneatricis: alterius anna de mindelheim: quibus captis: et seorsum ad distinctos carceres positis: ignorante penitus vna de altera: sequenti mane balneatrix questionibus leuissimis a rectore seu ciuium magistro fidei zela-

tore gelte cognoiato: ab aliis ex consulibus sibi adiunctis in pñtia notarij exponit: lz maleficiū taciturnitatis indubie penes se habuisset: de quo semp iudicibus timendū est: eo q in primo aggressu nō iam muliebri sed virili aio se innoxiā affirmat diuina tñ fauente clementia ne tm̄ facinus impune transiret: subito libere a vinculis absoluet: lz in loco turture cuncta flagitia ab ea perpetrata detexit. Naz a notario inquisitionis interrogata sup articulis deposi tione testiū circa nocumēta hoibus iumētis illata: ex quib9 iam violenter reddebatur tanq̄ malefica suspecta: cū nemo testis de fidei abnegatione ac carnali spurcitia cū demone icubo aduersus eā deposuisset: eo q illa secretissima: attñ vbi post nocumenta animalib9 hominibus illa vti rea respondisset: cetera oīa de fidei abnegatione spurcitijs dyabolicis cū incubo demone peractis interrogata publice fatebatur: asserēs se vltra decem octo annos illi incubo cum omnimoda fidei abnegatione succubuisse: quibus expletis vbi super grandinem prefatam an ne aliquid de illis sciret inquireretur: Respondit q sic. Et interrogata quomodo qualiter. Respondit. In domo eram hora meridiei demon me accersiuit: vt super campum seu planiciem kuppel sic ei nominatur paululū aque mecum deferendo me transferrem iniunxit: dum interrogassem quidnam operis in aqua explere vellet: pluuiam se velle causare rñdit: portam ergo ciuitatis exiēs ipm demonem sub arbore stantem repperi. Interrogata enim a iudice sub qua arbore respondit. Sub illa ex opposito illius turris ipm denotando: interrogata quid sub arbore egisset: respondit demon vt foueam paruam foderem illi aquam infundere iniunxit. Et interrogata. an ne pariter ꝯsedissent. Respondit me sedente ipe demonstrabat. Interrogata demum q̄bus ne verbis aut modis aquam mouisset. Respondit digito q̄dem moui: sed in noie ipsius dyaboli omnium alioꝝ demonioꝝ. Et rursum iudex: quid actum fuit de aqua: Rñdit: disparuit. rursum in aere dyabolus duxit: demum an ne aliquaz sociaz habuisset interrogata. respondit ex opposito sub tali arbore aliam captam maleficam annam: videlicet mindelheim nominando consodalem habui qd autē egerit ignoro. finalr interrogata balneatrix de interuallo tpis ab aque assumptiōe

vsq3 ad grandinē. Rñdit. tanta dilatio fuit quousq3 ad domū puenissent. Sed ꝛ hoc mirabile cū sequenti die: altera q̄stioni⸗bus etiā leuissimis exposita primo fuisset: vtpote digito vix a terra, eleuata post libere soluta. p̄fata oīa nō discrepādo in minimo: nec quo ad locū prout altera fassa fuerat: qꝛ. videl3 sub tali arbore: ꝛ alteram sub alia. nec quo ad tempus: quia hora meridiei: nec quo ad modum: qꝛ per motionem aque in foueā immisse in nomine diaboli ꝛ oīm demonioꝝ. nec quo ad interuallum tp̄is: qꝛ dū eius diabolꝰ aquā accepisset in sublime eleuando regressa ad domum supuenisse grandinem affirmabat: singula detexit. sicq3 tertia die incineranť: ꝛ balneatrix cōtrita ꝛ confessa plurimum se deo commendauit: asserens se libenti aīo mori: vt demonis iniurias posset euadere crucē in manibꝰ tenēdo ꝛ amplexando: quā tñ altera spernebat. q̄ etiā vltra viginti annos incubū demonē cū oīmoda fidei abnegatiōe habuerat: primā in multis maleficijs hoībus: iumētis: ꝛ terre frugibus illatis excedēs vti processus ad consulatū repositꝰ demonstrat. Sufficiant ista: cū reuera quasi innumera circa huiusmodi maleficia illata recitari possent. Sed ꝛ de ictu fulminis ꝙ sepissime aut hoīes solū: aut cū bestijs: aut cū demonibꝰ ꝛ horreis cōsumpserūt. l3 occultiorem ꝛ magis ambiguam videať habere causam: eo ꝙ alia diuina pmissiōe sepe ꝯtingant absq3 maleficarū: videl3 coopatiōe: tñ vbi spōte ex earū fassiōibus talia eas fecisse seu ꝓcurasse reptū est. super q̄ etiam varia acta ꝛ gesta p̄ter ea q̄. s̄. tacta sunt deduci possent. rō etia3 suffragať cū ea facilitate que grādines. sic ꝛ fulmina ꝓcurare pñt in mari ꝛ tēpestates: ideo oīs ambiguitas de medio tollitur.

¶ Sup tres modos quo viri ꝛ non mulieres repiunť maleficijs infecti p tria capl'a: ꝛ primo de sagittarijs maleficis.

Vltimū ad p̄sens genꝰ maleficij quo viri inficiunť in tribꝰ speciebus. Notādū est prio de grauitate criminis quo ad maleficos sagittarios in septē horrēdis maleficijs. na3 primo sacratiori die dñice passionis sexta: videl3 feria parasceuen. vt ferť infra missaru3 solēnia habēt sacratissimā crucifixi imaginē: tela quasi ad metam sagittādo. O quāta crudelitas ꝛ iniuria saluatoris. Secūdo. l3 sub dubio vertiť an aliam apostasiā verbo vltra illa3

apostasiam operis habēt cum demonibus inire. tñ quocunq3 modo fiat maior cōtumelia non pōt a xpiano irrogari fidei: cum certū sit q si infidelis cōsimilia perpetrarēt: nulli9 forent efficacie. In nullo etiā tāto complacere aduersario salutis opere potest. Unde miseri talis fidei catholice veritatē ꝛ efficaciā potius perpēdere deberēt. qua etiā de causa de9 hmōi flagitia iuste permittit. Tertio q tres aut quatuor iactus totidez tela hz infigere: ꝛ ex consequenti tot ꝑm eūdem numerū homines qualibet die poterit interimere. Quarto. q sic de ꝑmissis certificantur a demonibus: qd tñ corporali visu illum occidendū prius habēt conspicere: ꝛ cordis volūtatē: vbi ex integro illū ad interimendū flectunt: talis quocunq3 loco inclusus se tueri nō poterit: quin tela emissa ferat: ꝛ p diabolū ei infigat. Quinto. q sub tali certitudine sagittam emittere valent: vt in casum quo denarium a capite per sagittā deponere absq3 capitis lesione voluerint hoc ipsum efficere valeant: silr̄modo ꝛ p bombardā quātūcunq3 magnam. Sexto. q super hec efficiēda homagium tale cum corporis ꝛ anime perditiōe diabolo ꝑstare habent. sup quibus aliqua gesta in medium ꝑducamus. Naz princeps qdam rheni barbarus cognominatus: eo q2 barbaz nutriebat cum ante annos. lx. adiunctis sibi terris imperialibus quoddā castrum lendēbrūnen ꝑpter rapinas quas castrēses inde faciebāt obsidēdo circūuallasset habuit in suo comitatu quendam hmōi maleficū pūker noie: qui intm̄ castrenses molestabat. q vno dēpto oēs successiue sagittis interimit. taléq3 modum seruauit: vt cū quem intuit9 fuisset quocūq3 se diuertisset ꝑmissam sagittam letaliter vulneraret ꝛ occideret: talesq3 tract9 quolibet die tres dūtaxat in sua ptāte habebat: eo videlicet q tres sagittas imagini salvatoris infixerat. cur aūt diabolus ternarium numerum pre alijs eligit estimari pōt q in abnegationē sanctissime trinitatis hoc efficiat. illis autē tribus emissis tractib9: non nisi in sortē vt ceteri sagittas emittebat. accidit demū vt cum qdam ex castrēsibus deridendo ad ipm clamasset pūker. nonne circulum in porta pendentē illesum permittes? ꝛ rñdēte illo ab extra nocturno tempore: non sed ipm die captiōis castri auferā. hoc idem qd predixit adimpleuit. nā oibus vt ꝑmissum est: dēpto vno interemptis castrū

capitur. ꝛ ipse circulum domui sue in rorbac Wormacieñ. doce. appẽdit: ꝛ sic appẽsum in hodiernũ diem cernit. q etiã post a rusticis quibus plurimũ molestus erat quodã sero cum fosso- rijs eoꝝ instrumentis occiditur: ꝛ in pctis suis moritur. Fert deniqꝫ de ipso ꝙ qdam de optimatibus dum artis sue experiẽ tiam certam capere voluisset: eidẽ ꝓprium filium paruuluꝫ ad metum posuit: ꝛ ꝓ signo super byrretũ pueri denarium sibiqꝫ mãdauit: vt denarium sine byrrero ꝑ sagittam ammoueret. cũ autem maleficus id se facturum: ſꝫ cũ difficultate assereret libẽ tius abstinere: ne ꝑ diabolum seduceretur in sui interituꝫ: ver- bis tñ principis inductus sagittam vnum collari suo circa col- lum immisit: ꝛ alterum baliste superponẽs denarium byrreto pueri sine omni nocumẽto excussit. quo viso dum ille maleficũ interrogasset. cur sagittaꝫ collari imposuisset: rñdit. si decept⁹ per diabolũ puerũ occidissem: cũ me mori necesse fuisset: subi- to cũ sagitta altera vos transfixissem: vt vel sic mortẽ meã vin- dicassem. Et qdem lꝫ diuina ꝑmissa mala hmõi in ꝓbationẽ ꝛ castigationem fideliũ fieri sinit: ex aduerso tñ in cõfortationeꝫ ꝛ gloriam fidei potiora miracula: clemẽtia saluatoris opatur. Nam in diocesi cõstãtieñ. prope castrum hohenzorn. ac mona sterium monialium ecclesia quedã iam de nouo cernitur con- structa. in qua hmõi imago saluatoris cũ sagitta ifixa: ac cruo re effuso cernitur: cuius miraculi veritas tali ordine patuit. Miser eñ quidam dum iuxta ordinem prenotatum suꝑ tres aut quatuor tractus baliste ad interiorum aliorum a diabolo certificari cuperet in biuio quodam imaginem crucifixi sagit- ta petit ꝛ modo quousqꝫ in presens cernitur transfixit: et dum cruor miraculosus erumperet miser immobiliter diuina vir- tute gressu percussus figitur. ꝛ vbi a pretereunte quodam cur ibi fixus maneret interrogaret. miser caput agitabat: brachijsq- qꝫ ac manibus quibus ballistam tenebat: ac toto corpore tre- mens nil rñdere poterat: ꝛ alter hincinde circũspiciẽs dũ ima- ginẽ crucifixi intuet ꝛ sagittã infixam cũ cruore effuso specula- tur: pessime inquit neqꝫ imaginẽ dñi nostri transfixisti ꝛ alios cõuocans attendite inqt ne fugam capiat: dum tñ vt ꝑmissum est se de loco mouere nõ poterat ad castrũ cõcurrit: ꝛ rẽ gestaꝫ narrauit q cõscite descendũt: ꝛ miserũ in eodẽ loco ꝑsistentem

reperiūt:⁊ inqrentibus de casu:dū crimen fassus fuisset ex con tractu publice iusticie de loco mouet̃.⁊ dignā ꝑ cōmissis vlto nem ꝑ miserabilē mortē recepit. Sed heu ꝙ cogitatu horribi le existit:nec his humana puersitas terretur vt a sĩilib⁹ flagi tĳs se cōtineat. Nam in curĳs optimatum vndiqꝫ vt fertur ta les sustentant̃ de suis flagitĳs publice in cōtēptum fidei ⁊ gra uem offensionē diuine maiestatis ⁊ cōtumeliā nostri redēpto ris gloriari:⁊ se iactari de talibus ꝑmittunt̃.vñ et tales vtiqꝫ ⁊ receptatores defensores ⁊ fautores nedum hereticorum:sed apostatarum a fide iudicādi sunt ⁊ penis plectēdi subscriptis: ⁊ hoc est septimum. Nā primo ipso iure excōicati sunt.⁊ fauē tes clerici ab omni officio ⁊ bñficio deponunt̃ ⁊ priuant̃:nec ad illa restituūtur absqꝫ speciali apostolice sedis indulto. Itē prefati receptores postqꝫ fuerint publicati si in excōicatiōe ste terint ꝑ annum aīo pertinaci:velut heretici sunt condēnandi: q̃ singula sic ꝓbant̃. Nam in ca.vt inquisitiōis.§.prohibem⁹ li.vj.tangit̃ de nō impediēdo directe vel indirecte ꝓcessum iu dicium diocesanoꝝ ⁊ inqsitorum in causis fidei:vbi tangitur p̄dicta pena infligenda post annum.nam dr̃ primo. Prohibe mus districtius potestatibus dñis tꝑalibus ⁊ rectorib⁹ eorū dem officialibus ⁊c.si cui placet capitulum ꝑlegat. Deniqꝫ ꝙ ⁊ ipsi malefici cum eoꝝ receptatoribus sint ipso iure excōica ti.ptꝫ de ipsis hereticis maleficis in ca.ad abolendā.in prin.⁊ in.ca.excōicamus primo ⁊ p̄sertim:⁊ breuius in.c. excōicam⁹ ĳ.de here.vbi sic dicitur. Excōicamus ⁊ anathematizam⁹ vni uersos hereticos catharos:paterinos:⁊ infra.⁊ alios quibus cūqꝫ nominibus censeant̃ ⁊c. Et nota super quibuscūqꝫ nomi nibus.de credentibus autem ⁊ receptoribus ⁊ ceteris supra dictis habetur in.c.excōicamus.j.§.credentes.vbi sic dicitur Credentes preterea receptatores:defensores:⁊ fautores taliū excommunicationi decernimus subiacere.⁊c.⁊ in capitulo ex communicamus.ĳ.tanguntur plures pene:quas incurrunt infra annum cum ipsis clericis vbi sic dr̃. Receptatores:fauto res:⁊ defensores:excommunicationi decernimus subiacere:vt postqꝫ quilibet talium fuerit excommunicatione notatus si sa tisfacere cōtēpserit infra annum:extūc ipso iure sit infamis nec ad publica officia seu ꝯsilia:nec ad eligendos aliquos ad

hmói nec ad testimonium admittantur: sint etiam intestabiles vt nec testãdi liberã habeãt facultatem nec ad hereditatis successionem accedat: nullus preterea ipsi sup quocũq3 negotio rñdere cogatur. Quod si forte iudex extiterit eius sentẽtia nullã obtineat firmitatẽ: nec cause alique ad eius audiẽtiam proferãtur: si fuerit aduocatus nullaten⁹ ei⁹ patrociniũ admittat. Si tabellio instrumẽta confecta nullius sint momẽti: sed cum authore dãnato dãnent: ⁊ in filibus idẽ pcipimus obseruari. Si vero clericus fuerit ab omni officio ⁊ bñficio deponat: vt in quo grauior est culpa maior exerceatur vindicta. Si qui tales aũt postq̃ ab ecclesia fuerint denotati euitare contẽpserint excõicationis sentẽtia vsq3 ad satisfactionẽ idoneam percellãtur. Sane clerici non exhibeant hmói pestilẽtibus ecclesiastica sacramẽta nec eos xp̃iane presumant tradere sepulture: nec elemosinas aut oblationes eorum recipiant: alioquin suo priuentur officio ad quod nequaq̃ restituantur absq3 indulto sedis aplice speciali. Sunt deniq3 alie pene q̃plures super pdictos etiã si non psistant per annum oĩno pertinaci super eoru3 videlicet filios ⁊ nepotes qui ab epo ⁊ inquisitori possunt priuari seu priuatos denunciari dignitatibus: personatib⁹: ⁊ omnibus honoribus ac beneficijs ecclesiasticis ⁊ officijs publicis quibuscunq3 iuxta ca. vt commisi. §. priuandi. de here. li. vi. Intelligitur tñ si impenitentes extiterint. vt in ca. statutum felicis. e. li. ⁊ ti. Item q̃ etiam ipsorum filij vsq3 ad secunda3 generationem sunt priuati omni beneficio ecclesiastico ⁊ officijs publicis vt in ca. quecũq3. §. heretici. eo. li. Intelligendum tñ qui p paternã ⁊ nõ per maternam lineã descẽderunt ⁊ etiã de impenitentibus vt in alle. c. statutum. Item q̃ illis supple credentibus: receptatoribus: defensoribus: ⁊ fautoribus eorũ sit appellationis ⁊ proclamatiõis beneficium interdictum patet in ca. vt inq̃sitionis eo. li. vbi tamen archidyacon⁹ super. c. eo. intelligit. vt postq̃ per sententiam esse tales sunt declarati: tũc non possunt: ante autem sñiam si in aliquibus aggrauantur seu indebite fatigãtur appellare pñt. plura alia possent deduci: sed ista sufficiant. Pro ampliori tamen premissorum intelligentia aliqua sunt discutiẽda. Primo q̃d si princeps vel secularis potestas iuxta prenota gesta ad deuastationem alicuius

castri iusto bello aliquem hmői maleficum secum recipiat ꝛ eiꝰ assistentia tirannidem malorum cópescat nunqd totus exercitus vt fautores ꝛ receptatores talium sunt iudicandi ꝛ predictis penis mulctandi. Respondendum videtur ꝙ qꝛ propter multitudinez rigor iusticie est temperandus. di. xl. constituere tur. Ideo licet principalis ꝛ eius accessores ꝛ consiliarij talia fouentes: omnino sint ipso iure penis prefatis innodati. vbi moniti ab eorum ordinarijs non destituerint cum iam vti receptatores fautores iudicantur. vnde ꝛ ipsis penis subijciuntur: reliquus tamen exercitus cum absqꝫ eorum consilio ꝛ fauore talia fiant: immo pro defensione rei publice sua corpora exponere sunt parati. licet fortassis in factis maleficis complacentiam habeant: tamen censuram illam excommunicationis euadunt. licet reatum illum in eorum confessiōe agnoscere habeantur debita cautione accepta super omnimoda huiusmodi detestatione in perpetuum a confessore absolui: ꝛ quantum in ipsis est ab eorum finibus huiusmodi maleficos expellere. Si vero queritur a quibus possint presidentes vbi resipiscant absolui: an ab eorum ordinarijs aut inquisitoribus? Respondetur vtiqꝫ absolui possunt: ꝛ ab inquisitoribus ac alijs inquisitoribus si resipiscant habere in ca. vt' officium in prin. de here. li. vj. vbi sic dicitur. vt officium ꝛ infra contra hereticos credentes: receptatores: fautores: ꝛ defensores eorum: necnon cōtra infamatos de heresi vel suspectos secundum sanctiones canonicas hominum metu diuino timore postposito procedatis. si vero aliquis ex predictis heretica labe primitus abiurata redire voluerit ad ecclesie vnitatem iuxta formam ecclesie absolutionis beneficium impendatis. Si deniqꝫ instatur quando dicetur princeps vel alius respicere. Respondeť quādo maleficium propter iniuriam creatori illatum preueniendum tradit: vnde ꝛ vt ipsum a domino tantummodo expellat non est malefici seu heretici manifeste deprehensi in heretica prauitate. vt. s̄. patebit pena debita: ꝛ vt de preteritis doleat: ꝛ tales nunqꝫ decetero fouere vti catholicum decet principem firmiter in aïo suo statuat. Quod si queritur cui tradendus ꝛ quo ordine puniendus: ꝛ an vt manifeste deprehēsus in heresi sit iudicandus? Ad primum specialis tangetur difficul-

tas in principio tertie partis. an videlʒ eorum punitio tātummodo ad iudicem secularē ⁊ nō ecclesiasticū ptineat? Manifestum est eīm per ca. vt inquisitionis. §. phibemus. li. vj. q̄ potestatibus ⁊ dn̄is tpalibus interdicitur: ne de crimine heresis quoquomodo iudicēt absq3 episcopoꝝ seu inquisitoꝝ. aut saltim alterius eorūdē licentia: sed q2 ratio q̄ ibi assignatur circa maleficos nō videť habere locū q2 dicit ibi q̄ ideo non debēt iudicare: eo q̄ crimen heresis est mere eccl'iasticū: malificoꝝ autē crimen nō videť mere ecclesiasticū sed etiā ciuile ppter dāna tpalia. quicquid tn̄ sit vt infra patebit: lʒ iudicis ecclesiastici sit cognoscere ⁊ iudicare: tn̄ iudicis secularis est exequi ⁊ punire: vt patet extra de here. ca. ad abolēdam. ⁊. c. vergētis. ⁊. c. excōmunicamus. vtriq3. Un̄ ⁊ iudex secularis si tradet talem ordinario ad iudicandum: hʒ tn̄ per se eundem punire postq3 ab epo sibi traditur aut relinquitur. vel etiā ex consensu epi secularis iudex vtrūq3 facere potest. s. iudicare ⁊ punire. Nec valet si dicatur q̄ tales malefici non sunt heretici: sed potius apostate: q2 cum vtrūq3 contingat circa fidem: tamen sicut hereticus circa illam tm̄modo dubitat. ⁊ hoc in toto vel in parte ita et apostate malefici. ratio etiam per se dictat. cum eīm grauius est corrumpe fidē: per quā est aīe vitaq3 falsare pecuniā: per quā vite temporali subuenit. Unde si falsarij pecunie vel alij malefactores statim per seculares potestates iuste morti tradūtur: multomagis tales heretici ⁊ apostate statim q̄ conuincuntur: possunt iuste occidi. Unde ⁊ per hec est responsio ad secundū: quo scilicet ordine ⁊ a quo iudice sit puniēdus: sed clarius de illo tractabitur in tertia parte operis circa modos sentētiandi. qualiter deprehensus manifeste in heresi sit sententiandus circa. viij. ⁊. xij. modum: ⁊ super dubium quid si peniteret an adhuc esset occidendus? Reuera enim si hereticus simplex relapsus quantumcunq3 peniteat est occidendus in ca. ad abolendam. allegato. ⁊ hoc rationabiliter ꝑm thomā cū per hoc prouideť bono cōi: q2 si heretici reuersi sepe recipienť: vt in vita cōseruarenť ⁊ alijs tpalib⁹ bonis posset hoc esse in preiudiciū salutis alioꝝ. tū q2 si relabereť alios inficerēt. tum etiā q2 si sine pena euaderent: alij securius in heresim relaberentur ex relapsu etiā ipsorum p̄sumitur de incōstātia eoꝝ circa fidē: ⁊ iō

iuste occidēdus. quare ꝛ hic dicere opoꝛtet ꝙ si ꝓpter suspitio nem solā inconstantie eccl'iasticus iudex relapsum hꝫ tradere curie seculari ad occidēdum: a foꝛtioꝛi si nō velit tradere apo statam aut maleficam quācūqꝫ curie seculari propter pniam ꝛ eius conuersionē. tñ relinquere hꝫ talē ꝛ non impedire: cū iu dex secularis ꝓpter dāna tpalia ipsoꝝ maleficum vult occidere ſm leges lꝫ ecclesiasticus iudex pꝛiꝰ habeat penitentem male ficum absoluere ab excōicatione: quā pꝛopter heresim malefi carum incurrit: cum ꝛ hereticus sit excōicatus. iuxta ca. excōi camus. ſ. ꝛ. ij. ꝛ ad gremiū ecclesie recipere: vt spūs saluus fiat: vt dicit. xj. q. iij. audi. Alie rōnes assignant inferius circa que stionē pꝛimā tertie partis. sufficiant ista. ad pꝛesens tm̄modo aduertāt aīarum rectoꝛes ꝙ̄ dura ꝛ districta exiget ab eis: ra tio a tremendo iudice cū reuera iudiciuꝫ durissimum his qui pꝛesunt: ac vbi tales in iniuriam creatoꝛis viuere permittunt. Seq̄tur de duobus alijs maleficoꝝ generibus. Nā ad idē ge nus maleficij reducunt: ꝛ illi qui ꝑ incātatiōes ꝛ carmina sacri lega arma q̄cunqꝫ incantare sciunt. vt eis nullo modo nocere valeāt. vñ nec etiam vulnerari pñt: hi em̄ diuersificantur. Nā aliqui sunt q̄ cum pꝛedictis sagittarijs maleficis concoꝛdant: in eo ꝙ etiam circa imaginem crucifixi ꝛ contumelia ei illata talia addiscūt gratia exempli qui vult: vt nō valeat ledi in ca pite aliquo ferro aut ictu habet caput imaginis auferre: q̄ cir ca collum auferat collum: q̄ circa bꝛachium auferat seu cōmi nuat bꝛachium ꝛ sic consequenter. Interdum supꝛa cingulum aut infra: interdū ex toto comminuunt. ꝛ in huius signuꝫ vix inter decem imagines in biuio aut in campis repositas vna in tegra reperitur. Aliqui vero sunt q̄ certa bꝛeuia secum deferūt aliqui verbis interdum sacris aut etiam ignotis talia pꝛocu rant. Inter que hec estimatur diuersitas. Nam pꝛimi lꝫ in cō tumeliam fidei circa dehonestationem imaginis saluatoꝛis cū pꝛefatis maleficis sagittarijs concoꝛdant: vnde ꝛ veri aposta te reputandi ꝛ iudicandi vbi fuerint depꝛehensi: alio tamē re spectu sagittarioꝛum: nec etiam in malum pꝛoximi manifestuꝫ pꝛout in tuitionem pꝛopꝛij coꝛpoꝛis supꝛa cingulum vel infra aut etiam totius coꝛpis seruire videtur: ideo tanq̄ꝫ heretici pe nitentes ꝛ nō relapsi: vbi sunt malefici cōuicti ꝛ peniteant sunt

iudicandi ꝛ iuxta octauũ modũ penitentiandi cũ adiuratione ꝛ inclusione vt in tertia ꝑte operis tanget̃. Pro secũdis vero q̃ per carmina arma incantare nitunt̃: ꝛ super illa nudis plantis incedere ꝛ silia exercere. Incãtatores eñ dicunt̃ iuxta Isi. viij. ethi. qui artem aliquam verbis peragũt distinguendũ. qꝛ interdum incantationes fiunt per verba sacra aut per carmina scripta super infirmos. ꝛ he quidem incantationes licite fieri pñt septem ꝯditionibus seruatis: vt inferius patebit circa modos curandi maleficiatos infirmos. Incantationes aũt que fiũt super aliqua verba aut vbi talia carmina scripta deferunt̃ hoc in dicibus attendendũ: ꝙ sibi sunt noĩa incognita. Item caracteres ꝛ signature alie p̃ter signaculum crucis: tũc talia sunt oĩno refutanda ꝛ attendendi sunt hoĩes pie a talium credulitate: qđ si desistere nollent tunc tanq̃ leuiter suspecti sunt iudicandi de q̇bus in scđo modo sñiandi: inferius patebit: non eñ tũc caret scrupulo heretice prauitatis: immo qꝛ talia oĩno ope ꝛ auxilio demonum hñt fieri: cuius vt. s̃. patuit qui auxilio vtit̃ apostata a fide iudicat̃: licet etiam ꝓpter ignorantiá ꝛ emendationis gr̃am minus q̃ cum sagittarijs maleficis sit agendum. Et qꝛ plurimum cõe cernit̃ apud clientes ꝛ mercatores secum deferre hmõi carmina ꝛ bñdictiones que incantionis speciem habere videntur: expedit oĩno siue in foro pñie per cõfessorem: siue in foro ꝯtentioso per ecclesiasticum iudicem hmõi eliminare cum tacitum pactũ ꝓpter verba ignota ꝛ caracteres signaticũ demone initur ꝛ demon occulte se ingerit ꝛ optata ꝓcurat vt tandem ad peiora alliciat: vnde vbi in foro ꝯtentioso talis debet adiurare iuxta scđm modum sententiãdi vbi in foro ꝯscientie ꝯfessor debet carmina inspicere ꝛ si nolit oĩno proijcere: debet tñ nomina ignota ꝛ caracteres delere reliqua vero vt euangelica verba ꝛ signacula crucis permittere. Super quibus oĩbus ꝛ precipue sup̱ maleficos sagittarios notandum qꝛ supra tactũ est an vt manifeste deprehensi in heretica prauitate iudicandi sint: de qua materia etiá prius tactũ est in prima questione prime partis. Et quidem ꝙ sic ptꝫ ibidem. Nam vt dicit Ber. in glo. ordinaria in ca. abolendam. §. presenti. ꝛ verbi depreheñ. tribus modis de iure quis pro manifeste deprehenso in heretica prauitate habetur puta facti euidentia: vt in simplici heresi

qn̄ publice p̄dicant heresim. ff. de ritu nup. palam. §. vlti. vel legitima ꝓbatione per testes vel ex sua ꝯfessione. Et eiusdē. bern. glo. in ca. excōicamus. ij. sup ver. deprehensi publice: ita ꝙ notorium sit illis etiam q2 ꝯdemnati sint. Ad idez videt̄ facere super ca. sup quibusdam extra de ver. sig. put patuit in. j. q. prime ptis huius operis. Ex q̄bus ptz: ꝙ malefici sagittarij fab̄r ꝛ alia arma incantantes ꝓ manifeste deprehensis in heretica prauitate per aliquod pactum expressum cuz demone initum ꝓpter manifesta ipsoꝝ opera que non nisi dyabolica virtute fieri possunt habendi sunt. ¶Patet ꝛ secūdo q2 eorum fautores: receptores: defensores: vt manifeste tales pro talibus habendi sunt et penis prescriptis manifeste subiacere ita ꝙ non iam sub dubio aut tanq̄ suspecti receptatores leui aut graui vel violenta suspitione iudicandi prout plures alij existere possunt: vnde ꝛ semꝑ grauissime contra fidem delinquunt: ꝛ semꝑ mala morte a deo percutiuntur. Nam vt fertur quidam princeps cum cōsimiles foueret maleficos ꝛ cum hoc quandam ciuitatez in certis negocijs indebite aggrauaret: dum hoc sibi a quodā familiari obijceret ille omni timore dei postposito. Rn̄dit: det deus ꝙ in hoc loco moriar si iniuste a me illi aggrauentur ad que verba subito diuina vltio subsecuta subitanea morte expirauit: reuera in vindictam non tam iniuste aggrauationis q̄tum ꝛ fautorie heresis. ¶Patet ꝛ tertio: ꝙ prelati quicūq3 ꝛ rectores vbi hm̄oi flagitijs ꝛ eoꝝ authoribus: ꝛ fautoribus iuxta oēm possibilitatez non resistunt: etiā tanq̄ manifesti fautores ꝛ ꝙ p̄scriptis penis manifeste subiacere debeant iudicantur.

¶ Sequitur scōm principale huius secunde partis sup modos tollendi ꝛ curandi maleficia premittendo difficultatem.

Vtrum licitum sit maleficia per alia maleficia vel ꝑ aliqua illicita tollere. Et arguitur ꝙ nō: quia vti auxilio demonū non est licitū vt. s̄. patuit ꝛ in. ij. sen. dist. vij. a doctoribus communiter determinatur q2 videlicet est apostasia a fide ꝛ quidez quod sine auxilio demonum non possit dissolui. ¶Probatur: quia aut dissoluitur humano artificio aut dyabolica aut diuina potētia. Nō primum: q2 inferior potestas non potest infringere superiorez: cum nihil agat vltra suam virtutem: non etiam diuina: q2 hoc

esset opus miraculosum ⁊ cum illa deus ad suum nutum opera tur: ⁊ non ad instantiam hoim sicut ⁊ xp̃s matri petenti miracu lum de subuentione necessitatis vini: vt doctores exponunt ꝙ hoc miraculuz ꝯuersionis desiderabat xp̃s. Respondit. Quid mihi ⁊ tibi mulier. s. commune in opere miraculoso. Apparet etiam ꝙ rarissime liberantur q̃ztuncunq̧ diuinũ auxilium ⁊ suf fragia sanctorum implorant: ergo non nisi auxilio demonũ li berari possunt qđ tamen non est licitum querere. Preterea hoc quod cõiter toleratur in vsu practicatur lz sit licitum sed hoc cõiter practicatur: ꝙ tales maleficiati currunt ad mulierculas superstitiosas a quibus sepissime liberantur: ⁊ non per sacerdo tes aut exorcistas: ergo practica ostendit ꝙ auxilio demonum maleficia tolluntur: cuius tñ auxilium querere cum sit illicituz etiam non est licitum maleficia tollere: sed patienter sufferre. Preterea ẜm Tho. ⁊ Bonauẽ. in. iiij. dist. xxxiiij. de impedimẽ to maleficiali maleficium est ita ꝑpetuum: ꝙ non potest habere humanum remedium: q2 si haberet remedium non est homini notum vel licitum in quibus verbis dant intelligere: ꝙ sit quasi infirmitas incurabilis ⁊ perpetue inherens: vnde subdunt licz deus prestare possit remedium demonem cogendo et demon desistendo ille curaretur: tamen curatio non erit humana ergo nisi deus dissoluerit per se non est licituz eius dissolutionẽ quo cunq̧ modo querere. Preterea in eadẽ dist. ⁊. q. dicunt: ꝙ etiã per aliud maleficium adhibere remedium est illicitum vnde di cunt ⁊ si posset per aliud maleficiũ adhiberi remedium: nihilo minus reputaret̃ perpetuũ: lz amoueretur maleficiũ: q2 nullo modo est licitum per maleficium inuocare demonis auxilium Preterea exorcismi ecclesie non valent ad reprimendum demo nes semper quo ad oẽs molestias corporales hoc dei iudicio exigente: semper tñ valent contra illas demonum infestationes contra quas principaliter sunt institute sicut contra obsessos vel circa pueros exorcisando. Preterea non oportet ꝙ si ꝑpter peccatum dyabolo sit potestas in aliquem data cessante pecca to cessat potestas: quia interdum cessante culpa remanent pec cata ex quibus verbis videntur prefati duo doctores sentire: quod non sit licitum maleficia tollere: sed permittere illa si cut permittuntur alie infirmitates incurabiles: et committe

re:illa tm̄modo dn̄o deo qui illa tollere pōt ad suum placitū. In ɔ̄rium est: ꝙ sicut deus ꝛ natura non abundant in sup̄fluis ita non deficiūt in necessarijs: quare ꝛ necessario fidelibus ɔ̄ huiusmodi insultus demonū sunt dati non solū remedia p̄seruatiua de quibus in principio huius secunde p̄tis tactū est. verum etiam remedia curatiua cum alias non sufficient fidelibꝰ a deo p̄uisum esset ꝛ opere dyaboli viderent̄ fortiora operibus dei. Preterea glo. super illud Job. xli. Non est p̄tās sup̄ terram ꝛc. dicit oīa humana superat: etsi meritis sanctoꝝ subiacet. Unde ꝛ meritis sanctorum virorum in hac vita subiacent. Preterea Augustinus de moribus ecclesie non est angelus cum inheremus deo mente nostra potentior: nam si potestas virtus est in hoc mundo toto mundo sublimior est mens deo inherens. vnde ex talibus dissolui pn̄t opera dyaboli. Rn̄sio: hic sunt due solennes opiniones sibi̇̄ inuicem vt videt̄ ɔ̄riantes. Sunt em̄ quidam theologi ꝛ canoniste inuicem concordantes: ꝙ licitū est maleficia tollere etiā per opera superstitiosa ꝛ vana. Et huius opinionis sunt. Scotus Hostien. ꝛ Goffre. ꝛ cōiter omnes canoniste. Aliorum theologoꝝ opinio ꝛ precipue antiquorum ꝛ quorūdam modernorum vt Thome Bonauenture Alberti Petri de palude: ꝛ aliorum multorū: ꝙ nullomodo sint facienda mala vt eueniant bona: ꝛ ꝙ potius homo mori debet ꝙ̄ in talia ɔsentire vt. s. per opera superstitiosa ꝛ vana liberaretur: sꝫ quia vnica distinctione poterunt eorum dicta concordari videde sunt prius eorum sententie. Nam Scotus in suo. iiij. distin. xxxiiij. de impedimento maleficiali siue de frigidis ꝛ maleficiatis reputat fatuitatem asserere ꝙ etiam per vana ꝛ superstitiosa non debeant maleficia tolli: dicit enim nec in hoc est infidelitas aliqua: quia destruens non assentit operibus dyaboli: sed credit eum posse ꝛ velle fatigare dum durat tale signum quia ex pacto non assistit ad hoc nisi dum illud durat. Et sic destructio illius signi non ponent finem tali vexationi: vnde ꝛ dicit ꝙ est meritorium opera dyaboli delere: ꝛ qr loquitur de signis ponamus exemplum. Sunt quedam mulieres que tali signo notant maleficas vt si vacca vbertate lactis ex maleficio priuatur tunc vrceum lactis super ignem appendunt. ꝛ certis v̄bis superstitiosis insistendo: vrceum cum baculo percutiunt: ꝛ lꝫ flasculi

mulier ꝑcutiat tamen oĩa verbera dyabolus ad dorſum male-
fice defert per que ſic dyabolus cum malefica fatigat͛: facit tñ
illa dyabolus vt percutientem catholicam ad peiora alliceat.
vnde periculoſum non exiſtit: al's non videretur opinio tanti
doctoris habere difficultatẽ. pñt ⁊ alia exempla adduci. Hoſt.
ad idem in ſumma copioſa de frigidis ⁊ malefi. ⁊ ti. de impotẽ
tia coe. in glo. ſuper ca. lr̃e. §. mulierem aũt. dicit ꝙ in hoc defe
ctu recurrendum eſt ad remedia medicorum. Et lꝫ quedam re-
media ꝯ hec ſcripta vana ſeu ſuperſtitioſa videant͛: tñ cuilibet
authori in ſua arte credendum eſt. Sed ⁊ ſatis tolerare pôt ec-
cleſia retundere vana vanis. Humbertinus deniqꝫ in ſuo quar
to p̃fata diſtinctione his vtitur verbis. Poſſunt maleficia aut ꝑ
orationes: aut per artem per quam facta ſunt deſtrui. Ad idem
Goffre. in ſumma ſua. eo. ti. Maleficium non pôt ſolui ſemper
per illum qui fecit: vel qꝛ eſt mortuus: vel qꝛ neſcit delere ipm:
vel qꝛ maleficium eſt perditũ. ſi aũt ſciretur: licite poſſet ſoluere
⁊ loquit͛ ꝯ illos qui dicebant ꝙ per maleficia non poſſet copu-
le carnali preſtari impedimentum: eo ꝙ nullũ tale eſſet perpe-
tuum. vnde non dirimeret matrimoniuꝫ iam ꝯctum. Preterea
illi qui fuerũt moti aſſerere ꝙ nullum maleficium ſit perpetuũ
mouebantur his rõnibus: qꝛ putabant omne maleficium poſ-
ſe moueri. vel per aliud maleficium vel per exorciſmos eccleſie
qui ſunt ordinati ad reprimendum vim demonum vel per verã
pniam cuꝫ dyabolus non habeat ptãtem niſi ſup peccatores.
Unde quo ad primũ ꝯcordabant cũ opinione alioꝝ ꝙ ad mi-
nus per ſuperſtitioſa poſſint tolli. Contrarie aũt opinionis eſt
ſanct⁹ tho. in ſuo. iiij. prefata di. ſic inquientis. ꝙ ſi maleficium
non poſſit reuocari niſi per aliquod illicitũ: vt per demonis au
xiliũ: vel huius etiam ſi ſciret͛ poſſe ſic reuocari nihilominus ꝑ
petuum iudicatur: qꝛ remedium non eſt licitũ. Ad idem Bona
uentura. Pe. Albertus ⁊ cõiter oẽs theologi vbi cum breuiter
tangunt demonis auxilium tacite vel expreſſe inuocandũ videẽ
tur ſentire ꝙ per nil aliud niſi per licitos exorciſmos vel perve
ram pniam: vt in. c. ſi per ſortiarias. alle. tangit͛ remoueri de-
beant moti: vt apparet rõnibus in principio queſtionis anno
tatis. Et qꝛ tãtos doctores in eorum dictis ꝙ̃tum poſſibile eſt
expedit concordare: ⁊ hoc vnica diſtinctione fieri pôt. Ideo

notandū ꝙ maleficiū aut tollit per aliū maleficū simul:⁊ per
aliud maleficiū.aut tollit:non qdē per maleficū:sed per male
ficiales ritus ⁊ illicitos.⁊ hoc iterū dupliciter:qr vel per illici-
tos ⁊ vanos ritus insimul:vel per vanos ⁊ nō illicitos.Primū
remedium est oīno illicitū tam ex parte authoris q̄ ⁊ ipsius re
medii.sed tñ qr fit dupliciter:qr aut cum nocumento illius qui
maleficiū intulit:aut sine nocumento fit.tñ per maleficiales ri
tus ⁊ illicitos tunc comprehendit sub scđo modo vʒ vbi male
ficium tollitur non per maleficum alium:sed per maleficiales
ritus ⁊ illicitos.tunc iterum illicitum iudicatur:licet non tm̄ si
cut primum.Unde summarie dicere possumus ꝙ per tria ⁊ tri
bus modis remedium redditur illicitum:qñ vʒ tollit per ma
leficum alium.⁊ per maleficia alia:vʒ virtute demonis alicu-
ius.Secundo qñ non per maleficum sed honestam personam
tollitur:sic tñ ꝙ superstitiosis remediis maleficium quod vni p
sone aufertur:alteri infertur:⁊ hoc iterum illicitum.Tertio:qñ
aufertur sine eo qđ alteri infertur:vtitur tñ demonum inuoca-
tione expressa vel tacita:tunc iterum illicitū:⁊ ſm hos modos
dr̄ a theologis ꝙ potius mors sit p̄eligenda q̄ in talia ꝯsenti-
re.Aliis vero duobus modis vltimis tollere maleficium potest
esse vel licitum vel non vanum ſm canonistas.⁊ ꝙ tolerari pñt
vbi remedia ecclesie prius attentata:vt sunt exorcismi ecclesie:
suffragia sctōꝝ implorata:aut vera penitentia nihil effecisset.⁊
vt clarior habeatur intellectus de singulis sint aliqua gesta et
acta per nos reperta recitanda Romam tempore Nicolai pa-
pe eps quidaʒ ex alemanie ptibus certa expediturus negotia
aduenerat cuius nomen occultare ordo charitatis postulat.lʒ
iam vniuerse carnis debitum persoluerit.Hic quandam iuuen
culam adamādo:⁊ ipam ad suam diocesim destinare cum duo
bus famulis ac rebus aliis ⁊ clenodiis disposuisset iuuencula
auiditate feminea super clenodia que p̄ciosa erant decepta mo
dum excogitare cepit:vt ea in itinere existente episcopus male
ficiis interiret.iamqʒ in sua habebat clenodia commissione et
ecce sequenti nocte episcopus subito infirmatur ⁊ ne fortassis
veneno intoxitatus esset.a medicis percunctatur:⁊ a famulis
dolenter dubitatur.tam ingens enim calor inerat pectori.vt
non nisi gargarismis per aquam frigidam continue haberet

refocillari. Tertia igitur die cum iam nulla spes vite haberetur. Uetula quedam ingressum ad episcopum instanter petijt. ⁊ ꝙ causa sue sanitatis aduenisset aperuit. Ingressa igit̄ episcopum alloquitur ⁊ sanitatem pꝛomittit: dummodo suis acquiescere suasiōibus velit. Episcopus vero quidnam foꝛet cui acquiescere pꝛo recuperanda sanitate: ꝗꝫ summe affectabat: vbi inquirit. vetula respondit. Ecce hec infirmitas maleficio vobis accidit: ⁊ non nisi per aliud maleficium liberari poteritis: vt vcꝫ ipsa malefica que vobis intulit moꝛiatur: ⁊ eadem vestra infirmitate inficiatur. Stupefactus episcopus ⁊ ꝙ alio modo liberari non posset: vbi ꝯsensit: nil tn̄ temere volens agere papā cōsulere per supplicationem decreuit. At pontifex cum eū tenerrime diligebat: ⁊ ꝙ nō nisi per moꝛtē malefice liberari posset cū didicisset annuit: vt inter duo mala minus permitteret: ⁊ super hoc supplicationem signauit: vn̄ denuo vetula accersita ⁊ tam ipse ꝗꝫ summus pontifex in moꝛtem malefice ꝯsentirent: dummodo p̄stine sanitati restitueretur differuit: sicqꝫ vetula abscessit. ⁊ ꝙ sequenti nocte liberaretur pꝛomisit: ⁊ ecce circa mediuꝫ noctis vbi se sanum ⁊ ab omni infirmitate liberatum persensisset nuncio misso quidnam de iuuencula foꝛet perscrutatur. ⁊ ecce aderat que ipsam circa mediam noctis in latere matris doꝛmientem infirmatam fuisse subito affirmabat. que in re dabatur intelligi: quod eadem hoꝛa et momēti infirmitas episcopū relinquendo maleficam iuuenculam per aliam maleficam vetulā inuasit. ⁊ sic spūs malignus a lesione epi cessando ip̄m sanitati per accn̄s restituere videbatur: cum tn̄ ꝑpꝛie sanitatē nō immittebat ꝗꝫ tamen occupare deo permittente poterat ⁊ pꝛopter pactum cum malefica altera initū que foꝛtune alterius inuidebat: ipse demon magistram iuuenculam inficere habebat ⁊ bn̄ estimari pōt illa duo maleficia non per vnū demonē duabus ꝑsonis: sed a duobus demonibus duabus maleficis seruiētib⁹ fuisse inflicta: nec ī isto demones sibijnuicē ꝯꝛiantur cū semper in ꝑditionem aīarum ꝗꝫ summe ⁊ concoꝛditer affectant singula operant̄. Ep̄s deniqꝫ cū pietatis causa ipsam visitare pꝛoponeret cameram ingrediens hoꝛribilibus maledictionibus susceptus fuit exclamando. Tu cū tua que te talia docuit ⁊ te liberauit maledicamini ineternū. ⁊ episcopus emollire eius ani

mum ad pniam et q oem offensam ei remisisset vbi tentabat illa vultum auertendo clamabat: exeas maledicte hic nulla spes venie sed aiam meam oibus demonibus commendo et miserabiliter interijt: et eps cum gaudio ad ppria remeauit. Ubi etiã notandum: q quia priuilegium vnius non facit legem commu nem. Ideo dispensatio pape in hoc casu non arguit oibus sic allicere. Ad idem refert nider in suo formicario: dicit em. Modus tollendi maleficiũ: aut se vindicandi in malefico talis practicatur interdum modus. Uenit em aliquis lesus in se vel in suis ad maleficam sciscitans scire malefactorem: tunc malefica plumbũ liquefactũ aliquotiens fundebat in aquam quousqz opere demonis in plũbo imago aliqua videret. Qua visa malefica quesiuit ab explorante in qua parte vis ledi maleficum tuũ: et in eodem vulnere eum agnoscere. cũqz explorator locum eligeret: statim malefica in eadem parte imaginis que in plumbo relucebat fixuram vel vulnus per cultrum posuit: et locũ vbi reum inueniret indicauit. nomen tñ nullatenus manifestauit: sed experientia teste maleficus per oia ledi reperiebat sicut sua imago plũbea demõstrabat. Hec inqz remedia et similia vtiqz iudicantur illicita: qzuis humana fragilitas sub spe venie consequende a deo: sepius his inuoluit plus estuans pro sanitate corporis qz aie. Scdm vero remedium. De ipsis maleficis malefícia dissoluentes sub expresso pacto cuz demone inito absqz nocumento psone: et quidem de eis quid agendum sit et qualiter cognoscuntur infra in sextodecimo modo sententiandi patebit. hi em qzplures existunt: et semper infra vnũ aut duo miliaria teuthonicalia reperiunt: in quo spacio quicquid alie malefice ledunt hoc ille curare vident. quas etiam curationes alique simpliciter quo ad omne tps: alique vero tñ a proxima angaria lesos maleficijs curare se iactitant. alique vero nõ: nisi in cõsensu malefice que maleficiũ intulit curare possunt. Et he notãtur super expressum pactum cum demone initum: ppter hoc q occulta manifestare solent illis qui causa sanitatis recuperande ipsas accedunt. ipsis enim causas sue calamitatis subito manifestant: dicẽtes. q ppter brigas et rixas cum vicina vel alia muliere aut viro habitas: lesa fuerit in se vel in suis attinentibus. Que etiam ad occultandum sua flagitia interdum peregrinatio

nes vel alia pietatis opera iniungunt: quas quidem accederet pro recuperanda sanitate: tanto perniciosius existit quãto pre illis q solum per pactũ tacitum curare videntur in contumeliam fidei amplius delinquunt. Hi enim dum ex vna parte sanitatem corporalem deo preponunt: ex altera parte sibiipsis in vindictam criminis vitam deo percutiente abbreuiãt. Sic eñ in saul diuina seuit vltio: cum primo magos & ariolos abstulisset de terra. postea consuluit vnde & in bello occisus cum filius fuit. j. Reg. xxviij. & culpa tangitur. j. Paralipo. x. pp̃ter hoc etiam ochosias infirm⁹ mori habuit. iiij. Reg. j. tales etiã visitatores maleficarum infames. vnde nec ad accusationẽ debent admitti. ij. q. viij. q̃squis nec. Item tales s̃m leges debent pena capitis plecti: vt in prima questione operis tactum est. Sed heu dñe deus cum omnia iudicia tua iusta sunt: q̃s liberabit pauperes maleficiatos & in continuis doloribus eiulantes: p̃ctis nostris exigentibus inimicus nimis p̃reualuit. vbi sunt q licitis exorcismis illa opera diaboli dissoluere valeant. hoc vnicum ergo superesse videtur remedium: & iudices eorũ insultis adminus refrenam. varijs penis auctrices maleficas castigando. vnde & infirmis facultas visitandi maleficas ampu tabitur: sed heu nemo percipit corde omnes que sua: non q̃ iesu xp̃i sunt querentes. Illa eniz maleficia in rychshoffen. de qua. s̃. mentio facta est adeo assiduis frequentabatur p̱ recuperanda sanitate maleficiatis q̈ comes castri thelonei lucrum habere voluit: ita q̈ quilibet maleficiatus in se vel in sibi attinentibus denarium vnum in introitu porte soluere habebat. vnde & magnum exinde se habuisse prouentum asseruit: teste etiam experientia didicimus plures tales per diocesim constans. existere non q̈ ipsa pre alijs diocesibus sit infecta cũ hoc genus insidie serpit per omnes dioceses: & heu totum mũdum infecisse videtur: sed q2 ipsa diocesis amplius elaborata fuit: & quidam hẽgst nomine repertus: qui maiorẽ concursum & quotidianuz a maleficiatis pauperculis habere cernitur: quẽ etiã concursum sic oculis nostris perspexim⁹ in villa quadã eningẽ q̈ sine dubio ad quecũq3 loca beatissime virginis siue aq̃sgrani: siue ad heremitas tantus pauperum concursus non existit: sicut ad eundem superstitiosum hominẽ. nam hiemali & frigi

dissimo tempore dum pre abundantia nimium omnis viarū gia ꝛ publica obstruit adhuc a circūiacentibus terris ad duo vel tria miliaria cum magnis hominum fatigationib⁹ frequē tatur: quibusdam remedia percipientibus: alijs vero minime vt reor ꝙ non eque omnia maleficia dissolui propter varia: vt s̄. tactum est obstacula pn̄t. ꝛ hi quidem sub expressa demonuꝫ inuocatione maleficia dissoluentes quo ad secunduꝫ remediū illicitum: non tn̄ sicut primum. Tertium vero remedium. ꝙ q̄ busdam cerimonijs superstitiosis practicatur: non tn̄ in nocu/mentum alicuius ꝑsone: aut per manifestos maleficos agitať experientia teste per hunc modum. In ciuitate Spirensi mer/cator q̄dam forensis hunc casum sibi accidisse ꝓposuit. In par tibus inquit sueuie. in quodā castro nobilium me degēte qua/dam die dum peracto prandio associatus duobus domicellis solatij causa super pratum incederet quedā mulier obuiando: dum a remotis adhuc incederet: ꝛ a duobus domicellis agni ta fuisset: vnus eorum ad me hec verba protulit. munias te ci/to signo crucis: ꝛ similiter ad idem alius ab alio latere horta batur. At ego causam huius timoris inquirens. Respōderūt. En peior malefica totius prouincie iam nobis obuiā dat: ipa em̄ solo visu maleficare homines nouit. Tunc ego stomachan do ꝛ nunq̄ꝫ tales timuisse me iactitabam ecce vix verba cōple ui: ꝛ me grauiter in pede sinistro lesum persensi: ita vt sine gra ui dolore de loco figere pedem non potui aut gressum. vnde ꝛ alij concito e castro per nuncium mihi equum destinanduꝫ ad illud reducunt. doloribus autem per triduum augmentatis: prefate incole intelligentes maleficio me infectum quendā ru/sticum ad spacium vnius miliaris accedunt: ꝛ casum ꝓponunt quem nouerant per artem quendam maleficia tollere: qui con cito veniens ꝛ pedem prospiciens si inquit ex vobis contigit aut naturale defectu experimentum capiam: ꝛ siquidem ex ma leficio accidit cum dei adiutorio curabo: sin auteꝫ remedijs na turalibus opus erit insistere. At ego si absq̄ꝫ superstitione ꝛ cū dei adiutorio curari potero libens acceptabo: qm̄ cum demo ne nihil commune habere volo: nec eius adiutorio affecto ad idem ꝛ ipse villanus respondit se non velle nisi licita remedia ꝛ cum dei adiutorio adhibere ꝛ curare: dummodo. experien

tia didicisset hoc per maleficium mihi contigisse: ad que duo assensi ille plumbum vt supra de alia malefica tactum est lique-factum in cocleari ferreo supra pedem tenuit ꝛ in scutellā aqua plenam fudit: ꝛ subito diuersarum rerum species proruperūt: acsi spine vel pili aut ossa ꝛ similia fuissent intromissa. Jaꝫ in-quit video ꝙ infirmitas hec non ex naturali defectu: sed male-ficio vobis contigit. At ego quomodo talia ex plumbo lique-facto scire posset dum inquirerem. Ecce inquit septem sunt me-talla ex septem planetis: ꝛ qꝛ saturnus dn̄atur plumbo eius proprietas est: vt si plumbum super maleficium aliquod fusuꝫ fuerit per suum influxum maleficiuꝫ demonstrabit: ꝛ bene in-quit actum est vt cito remedium adhibeatur: ꝙ tot diebꝰ vos visitare habeo quot sub maleficio stetistis: ꝛ interrogare quot dies elapsi fuissent: iam triduo fassus sum. vnde ꝛ ipse singulis diebus per triduum me visitando ꝛ pedem inspiciendo: soluꝫ ꝛ tangendo: ꝛ cuncta verba penes se ruminando integre sani-tati: fugato maleficio me restituit. Hic certe modus actorē nō monstrat maleficum: sicut modum superstitiosum. in eo enim ꝙ dei adiutorio ꝛ non opere diaboli sanitateꝫ promisit: ꝛ hoc ꝙ saturni influxum super plumbum tanꝗ̄ ex eius dn̄io causa-tum allegauit irreprehensibilis extitit: ꝛ potius commendan-dus fuit. Sed qua virtute maleficium fugatur ꝛ species reruꝫ in plumbo causauit: sub dubio relinquitur. Nam cum malefi-cium nulla virtute naturali possit amoueri: licet mitigari va-leat. vt inferius de obsessorum medijs patebit. potius videtur ꝙ per aliquod pactum ad minus tacitum cum demone inituꝫ hoc practicauerit. ꝛ dicitur hic pactum tacituꝫ quando ad mi-nus author tacite in assistentiam diaboli consentit per quem modum innumera superstitiosa opera practicātur: licet diffe-renter quo ad diuinā offensam: cū in vno ope maior sit creato-ris offensa ꝗ̄ in altero. In eo eīn ꝙ de sanitate procurāda cer-tus fuit: ꝛ in eo ꝙ tot diebꝰ quot sub infirmitate extiterat ipm̄ visitare habuit: nec aliquibus medicaminibus naturalibus vsus fuit: ꝛ tamen iuxta premissa egrotum sanitati restituit. nō tam suspectus ꝗ̄ vt manifeste deprehēsus ad minus: lꝫ nō sup expressum initū cū demone: pactuꝫ tn̄ indicat: ꝛ tanꝗ̄ ꝑ cōui-cto haberi: ꝛ penis ad minꝰ in scd̄o mō sentētiādi infra cōten-

tis:sed punire dꝫ cum adiuratiõe solẽni:nisi leges que in contrariũ sentire videntur ipm sustentarẽt. In quo casu qd ordinariũ sit faciendũ in solutione argumẽtoꝝ patebit postea. Quartum vero remediũ tolerandũ:⁊ de quo canoniste ad minus intendunt cum certis theologis ďꝛ vanum tm̃ ⁊ p̃cise:puta quia solũ supersticiosum ⁊ nõ sub aliquo pacto expꝛesso vel tacito ex intẽtione ⁊ ꝓposito pꝛacticãtis operatũ:⁊ dico ad minꝰ:qꝛ foꝛtassis si velint etiã tertiũ remedium huic quarto adiũgere: potiꝰ videtur nobis eoꝝ assertioni cedere q̃ꝫ cõtẽtionibꝰ deseruire. ⁊ hoc quidẽ remedium vanũ superius exẽplificatũ de mulieribus q̃ vꝛceolum super ignẽ positum percutiunt in finẽ:vt erat malefica:que vaccam verberãte lactis pꝛiuauit verberet̃: lꝫ foꝛtassis talia in noĩe diaboli facere habeãt:aut foꝛtassis sine eius expꝛessione. Ad idẽ possunt ⁊ alia earum gesta adduci Nam interdum vbi vaccas hmõi lesas ad pascua emittere volunt exploꝛare etiam ipam maleficam:nitunt̃ tũc bꝛacam viri vel aliud immundũ sup caput aut doꝛsum vacce:⁊ hoc potius festiuis diebus ⁊ sacratioꝛibus ipsam vaccam cum baculo foꝛtassis iterũ sub tali vt supꝛa expꝛessiõe percutiẽdo expellunt ⁊ tunc vacca recto tramite ad domum malefice pꝛoperat ⁊ coꝛnua in eius ostiũ vibꝛat cũ magno eiulatu cõtinue pulsando. ⁊ hec vtiqꝫ diabolus in vacca operatur tãdiu quo p alia maleficia sedabatur. Reuera ⁊ ſm pꝛefatos doctoꝛes talia sint tolẽranda:non tñ meritoꝛia:vt q̃dam asserere conantur existunt. cum eñ iuxta apostolum oĩa q̃ in verbo aut opere facimus:in nomine dñi nostri iesu xp̃i facere p̃cipimur:lꝫ ibi non fit exp̃ssa demonis inuocatio:⁊ tñ eius noĩs expꝛessio:⁊ iterũ lꝫ ibi non fit intentio p pactum aliquod tacitũ vel expꝛessum talia facere qꝛ foꝛtassis dicet. volo hoc facere : siue diabolus intromittat se siue non:ipsa temeritas qua diuinũ timoꝛem postponit deũ offendit. vnde ⁊ diabolo potestatem talia faciendi ꝑmittit inducẽdi:ergo tales sunt ad pñiam hoꝛtãdi:vt potius desistant ⁊ ad remedia infra scripta vt superius ⁊ in parte tacta p vsum videlicet aque benedicte ⁊ salis exoꝛcizate ⁊c. recurrant. Simili modo iudicandum de illis q̃bus dum aliquod iumentũ maleficio interemitur ⁊ exploꝛare maleficium aut etiam si naturali defectu vel maleficio sit interemptum vbi nituntur ad loca

vbi cadauera bestiarum excorticantur: properant et intestina cadaueris super terram trahēdo vsq; ad domum deferunt nō aūt intro domum p ostium sup: sed sub limine domus ad coquinam trahunt: ⁊ igne facto sup cratem intestina ponunt: ⁊ tunc vt ex relatu talia practicantium sepissime informati sumus sicut intestina calefiunt ⁊ ardent. ita intestina malefice calore et doloribus crucientur. aduertūt ergo illi exploratores vt ostiū domus optime sit obstrusum: eo q̄ pre doloribus malefica ad introitum habebit carbonem de igne aufert: ⁊ tunc omnis cruciatus effugatur repertum deniq; sepius nouimus vbi introitum habere non poterant: extunc densissimis tenebris domū intus ⁊ extra vallabant cum commotione tam horribili ⁊ strepitu: vt ex ruina domus omnes se tandem interimere putarēt: nisi ostium aperiretur. At idem etiam certa experimēta reducūtur: nam certi volentes multitudine mulierum in ecclesia existentium experiri maleficas: que etiam sine eorum ꝯsensu ecclesiam diuinis peractis exire non valeant tali experimēto insistunt. Nam die dn̄ica sotularia iuuenum axūgia seu pinguedine porci vt moris est pro restauratione fieri perungūt ⁊ sic vbi ecclesiam intrant tādiu malefice exire ecclesiam non poterunt quoadusq; exploratores aut exeunt: aut illis licentiam sub expressione vt supra exeundi concedant. Simile fit etiam per certa verba que annotare non expedit: ne quis per diabolū seducatur. Nam nec iudices aut presidentes his infallibilem fidē aut opinionem accommodare debent: nisi talis ꝑsona als plurimum esset diffamata: cum sub tali pretextu ille mille artifex etiam innoxias infamare posset. Unde potius auertendi sunt homines a talibus experimentis ⁊ salutares penitentie iniungende: licet interdum tolerantur. Per hec patet rn̄sio ad argumenta que concludunt maleficia non esse tollenda: q2 primis duobus modis omnino illicitum est tollere tertium remediū ꝫm leges. ⁊ si toleratur: tamen non paruam super ecclesiastic⁹ iudex debet habere aduertentiam. Nam q̄ leges videntur tolerare patet. C. de maleficis, l. eorum. vbi sic habetur. Alij autem qui faciunt id ne labores hominum vetorum grandinisq; lapidatione sternuntur non pena: sed premio digni sunt. Et antonius in summa de legibus in quibus ius canonicum ⁊ ci-

nile discrepant:hoc idem allegat.ex quo videtur ꝙ concedūt leges pro conseruatione frugum ⁊ iumentorum:⁊ in omnem euentum posse certos homines talia practicantes non solum tolerare:sed ⁊ premiare.Erit ergo ecclesiastici iudicis eis aduertere si tantummodo iuxta mentē legis contra grandines ⁊ aeris temperiē modis congruis vt inferius patebit.aut etiā quibusdam superstitiosis procedit:⁊ tunc dum inde nulluꝫ sequitur fidei scandalum etiam tolerare:sed reuera hoc non erit iuxta tertium sed quartum modum ⁊ quintum.de quo consequenter tractandum erit de ecclesiasticis ⁊ licitis remedijs:inserendo interdum de supstitiosis ad quartum modū pertinentibus.⁊ hoc p capitula sequentia.

¶Remedium ecclesiasticum contra incubos ⁊ succubos demones. Capitulum primum.

QUia vero in p̄cedētibus capitulis prime q̄stionis super modos maleficandi hoīes:iumenta:⁊ terre fruges tacta sunt ante oīa ea q̄ ipse malefice erga proprias personas practicant:qualiter videlꝫ innoxias iuuēculas in augmentum sue perfidie alliciūt qualis etiā modus sit profitendi earū ⁊ omagiū prestandi qualiter etiā infantes proprios aut alienos demonibꝰ offerūt Et quomodo localiter trāsferant̄. Hec inq̄ꝫ ⁊ similia remediare qꝛ non est possibile nisi vt per suos iudices de medio tollātur aut ad minus in exēplum oīm futurorum puniantur:ideo de hmōi remedijs non ad presens sed in vltima parte operis vbi viginti modi procedendi ⁊ sententiandi cōtra ⁊ super maleficarum personas deducentur tractabitur. Ad presens tm̄ super remedia contra earum maleficiales effectus tendere opꝫ: ⁊ primo qualiter hoīes maleficiati remediant̄:demū qualiter bestie:⁊ vltimo qualiter fruges terre conseruant̄. De hoībus vero maleficiatis quo ad incubos demones vel succubos:qꝛ sunt in triplici genere sed earū qua se voluntarie demonibꝰ incubos subijciūt:vt sunt malefice.qꝛ de succubis quo ad viros nō ita voluntarie practicatio reperitur cum ex naturali vigore rōnis quo viri mulieribꝰ p̄eminent:talia plus abhorrēt:est et eorum qui a maleficis cū incubis aut succubis contra eoꝝ voluntatē inuoluuntur:⁊ est tertiū genus ad hoc precipue virgi-

nem quarũdam que ꝯtra earum oĩno volũtatẽ ab incubis de-
monibus molestanť: de q̃bus etiã sepe presumitur ꝙ a malefi-
cis sic maleficianť: puta quia demones ad instantiam malefica
rum sicut sepissime alias infirmitates immittere solẽt: ita ꝛ in-
cubos illis ꝑsonis se facere habent: vt vel sic eos ad suã ꝑfidiã
allicere valeant. Demus quedã exẽpla. Est in ciuitate cõflnẽ-
tie pauper quidã sic maleficatus ꝙ in presentia vxoris omnez
actũ venereũ prout viri cũ mulieribus agere solẽt: etiam repe-
titis vicibus ꝑ se exercet nec ab illis ad instantiã ꝛ eiulatũ mu-
lieris auerti potest: q2 vno aut tribus actibus expletis verba
replicat: volumus iterum de nouo ꝛ iterum de nouo incboare
cum tamen nulla persona corporali visu cernatur ei succumbe
re. fitq3 vt post diutinas huiusmodi vexationes pauper ille col
lisus in terram oĩbus viribus destituitur. ꝛ dum post aliqua-
rum viriũ recuperationez interrogatur quõ ꝛ qualiter ista sibi
contingant: ꝛ an ne personam succubantẽ habuerit? Respõde
re solet se nihil videre: sed ita mente captiuatum vt oĩno absti
nere non valeat: ꝛ quidem super hoc maleficium mulier q̃daz
plurimũ habetur suspectu ꝙ ei intulerit: eo ꝙ illi pauperi mi-
nata fuerit per verba contumeliosa: ꝙ ipsum propter displicẽ
tiam sibi factaz expedire vellet: sed legum ꝛ executores iusticie
non assunt: q̃ saltim super diffamiaz ꝛ grauem suspitionem in
vindictã tanti criminis procederent putantes neminem debe-
re condẽnari: nisi qui confessione propria aut trium testiũ pro
ductione legitima conuincatur: quasi iudicia facti: aut euiden-
tia super graues aut violentas suspitiones nullas mererẽtur
penas. de quibus tñ modis sententiandi inferius: vt premis-
sum est patebit. De secundo vero genere quo puelle ab incu-
bis demonibus molestantur. Etiam nostris tp̃ibus referre ni-
mis longũ foret: cum hystorie certe de sitibus existunt referte.
Sed cũ quanta difficultate talia remediari possint. patere po-
test ex his que thomas brabantinus circa finem operis sui de
apibus de quadã in hunc modũ refert. Uidi inq̃t ꝛ in cõfessio
ne audiui virginem quandã in religioso habitu: que primo di
xit se nunq̃ȝ in concubitũ cõsensisse. ꝑ hoc tñ dat intelligere se
cognitam fuisse: at ego nõ credens arctaui eã rõnibus ꝛ duris
cõminationib9 sub periculo aie sue: tãdẽ cũ lachrymis cõfessa

est se prius corruptam mēte q̄z corpore: ꝛ cum postea doleret quasi ad morte ꝯfiteret omni die cū lachrymis: non potuit tn̄ ingenio studio vel arte ab incubo demone liberari: nec signo crucis nec aqua benedicta: que tn̄ specialiter ad fugandos demones ordinātur: nec sacramento xp̄i corporis. ipsis etiā angelis terrifico donec post plures annos oratione ꝛ ieiunio pie lucardis fugaretur: ꝛ est credibile: saluo meliori iudicio ꝙ postq̄ȝ de peccato suo dolens confitebatur potius ei concubitus demonis pena culpe q̄ȝ culpa fuit. Nec etiam cuȝ ī̄n vigilia penthecosten querularetur apud cristinam in valle ducisse brabātie monialem deuotam: que mihi hoc retulit ꝙ non auderet cōmunicare propter demonis importunam vexationē compatiens: dixit ei cristina. Uade qesce secura cōicātura cras dn̄ico corpore ego in me recipiam penā tuam. Recedēs illa gaudēs dormit in pace: ad orationem de nocte surgit mane cum omni trāquillitate sacramenta suscipit. Cristina autem susceptā in se penā non pōderās vespere quieti se dās audit in stratu suo q̄si pcellam cōmouentē se: ꝛ inquietius agitantē nec suspicans demonem arrepto colo fugare nititur: q̄cq̄d esse decumbit iterū: sed pauida vexata surrexit: ꝛ hoc pluries tandem sensit ꝛ vidit euersis fere straminibus ꝙ demonis nequitia vexaretur. Dimisso ergo lecto noctem ducit insomnem: et orare volens demonis cruciabatur insultu. Et vt dixit nunq̄ȝ talia passa fuerat Unde predicte mulieri mane. Renuncio inquit: renuncio pene tue. Uix sine vite discrimine violentiam tētatoris pessima euasi. Qua ex re perpēditur difficile esse hmōi remediare siue maleficio: siue absq̄ȝ eo contingat. Sunt tamen adhuc aliqua per que fortassis ipsi demones fugantur. de quibus ꝛ nider in suo formicario. Licet em̄ vt ibi fertur quinq̄ȝ modis valeant puelle ꝛ viri liberari. videlicet per sacramentalem confessionem ꝛ sanctam exercitationem in crucis consignatione: vel angelica salutatione. Tertio. per exorcismorum applicationem. Quarto per certi loci mutationem: ꝛ per cautam sanctorum excommunicationem: ꝛ ex premissis patuit ꝙ prima duo moniali nō profuerūt: non tn̄ ꝓpterea omittēda sunt: qd̄ em̄ vni est remediū non ꝓpter hoc sequit̄ qd̄ ꝛ alteri: ita ecōuerso. Nā ꝛ incubos sepe ꝑ orōnem dn̄icam aut aq̄ aspersionē: vel etiā ꝑ ange/

licam salutationē fuisse repulsos: hystorie tradunt. Refert enī
Cesarius in dyalogo suo: q̄ sacerdos q̄dam postq̄ se suspende
rat eius ꝯcubina monasterium intrauit: ⁊ per incubum ad lu-
xuriam prouocata est: quē tñ per crucis ꝯsignationem repulit: ⁊ p
aque bñdicte aspersionē: ſʒ statim postea rediit. Qñ aūt angeli
cam salutationem dicebat: lōge velut sagitta disparuit ⁊ recessit
sed interdū rediit: ſʒ ꝑpe eam accedere non auderet. Itē de ter
tio vʒ per sacramentalē confessionem: ptʒ per eundē cesariū q̄
dicit q̄ ꝯcubina antedicta cū iam ꝯfessa esset pure in toto dere
licta est ab incubo. Refert idē q̄ quidam vir in leodio passus in
cubū ꝯfessione sacramentali finita totalr̄ liberatus est. Ponit
insup exemplū de quadā inclusa quā incubus nec oratione nec
ꝯfessione: nec ꝑpter aliud spiritale exercitiū reliquit: quin eius
lectū ascēderet: sed cū ad informationē cuiusdā viri religiosi di-
ceret bñdicite statim eā demon reliquit. De quarto loci vʒ mu
tatione: dicit qui prius q̄ filia cuiusdam sacerdotis stuprata ꝑ
incubū ⁊ facta ex dolore frenetica: trans renū q̄ elongata ab in
cubo dimissa est: sed pater eius q2 a loco filiam disposuerat a
demone percussus est adeo vt moreretur in triduo. Fit ⁊ mētio
de quadam que per incubū crebro in lecto vexata ꝑprio cōso-
ciam deuotam petiit vt loco vexate iaceret qd̄ cum fecisset tota
nocte quasdam inquietudines grauissimas sensit ⁊ prior tunc
quieta fuit. Notat̄ etiam a Guilhelmo. q̄ incubi plus vexare vi
dentur mulieres ⁊ puellas pulchros crines habentes: ideo q2
aut cure aut ornatui criniū nimiū incubūt hmōi: aut q2 per cri
nes viros inflammare cupiunt vel consueuerūt: permittit vt ter
reantur mulieres viros inflammare per ea que etiam demones
inflammari viros volūt. De quinto de excōicatione que fortas
sis aliq̄ñ eadem est exorcisationi patet in legenda sancti bernar
di. In aquitania siquidē mulier ab incubo sex annis incredibi
li abusu libidinis vexata audiuit sibi incubū ne ad virum san-
ctum qui venturus erat appropinquaret minantem. Nihil in-
quit tibi ꝑficiet sed eo recedente tuus crudelissimus ero ꝑsecu-
tor: qui hactenus tuus amator extiti. Que cum sanctum virum
bernardū inuocaret. Rn̄dit. Tolle meū baculum ⁊ lecto tuo in
fige: ⁊ faciat malignus quod potest: hoc cū fecisset demō came-
ram femine non est ausus intrare: sed foris minabat̄ atrocissi-

me se eam velle psequi bernardo recedente. Quo per feminam audito cõuocat pplm beatus bernardus oẽs iubet accẽsas candelas gestare in manibus demonez cum vniuerso qui aderat cetu excõicauit ac ne ad illã vel aliam deinceps accessum habeat interdixit: ꝛ ita illa pene liberata est. Uerum hic notandum: ꝙ potestas clauium concessa petro ꝛ suis successoribus qꝛ sonat super terram ꝛ tantum pro viatoribus hec iurisditionis potestas sit in remedium ecclesie ꝯcessa: mirum vr̃ ꝙ ꝛ aeree potestates hec iurisditione valeant arceri. Sed dici põt: ꝙ qꝛ psone que a demonibꝰ molestanẗ sunt sub iurisditione pape ꝛ clauium: nõ mirũ si per indirectũ hmõi ptãtes vigore clauiũ arceantur: sicut etiam indirecta aias ptãte clauiũ a penis purgatorij ignis absoluere põt: non obstãte ꝙ ptãs illa sonat sup terram ꝛ aie sunt sub terra. De ptãte etiã clauiũ ꝯcessa capiti ecclesie scꝫ vicario xp̄i nõ est tutũ disputare: cum notũ sit ꝙ tãta ptãs sit a xp̄o ecclesie ꝛ eius vicario ꝯcessa quanta puro homini ꝯcedi a deo potuit: ꝛ hoc in vtilitatẽ ecclesie. Pie etiã estimari põt: ꝙ si egritudines a maleficis virtute demonum inflicte excõicarentur cum ipsis maleficis authoribus ꝛ demonibus nõ adeo in ip̄os infirmos seuirent: ꝛ ꝙ citius liberarentur adhibitis sup hoc ꝛ alijs exorcismis licitis. In partibus deniqꝫ athisis vulgaris est narratio simul ꝛ alijs in locis qđ dum diuina pmissione locuste volantes cum ingenti multitudine. Uinetas: frondes: segetes: ꝛ cuncta virentia eradicarent hmõi excõmunicatione ꝛ maledictione fugate ꝛ subito interempte fuerunt. Qđ si sanctificati viri quis ascribere velit ꝛ non virtuti clauiũ sit in noĩe domini vnum pro certo hactenus ꝙ nec virtus miraculorum nec potestas clauiũ gratiam gratũ facientẽ de necessitate p̄supponit cũ vtrunqꝫ ex grã gratis data pcedat. Est ꝛ iterꝫ notandum ꝙ vbi nullũ predictoꝝ remedioꝝ iuuat: ꝙ tunc ad exorcismos licitos sit recurrendũ de quibus inferius patebit: ꝛ ꝙ si hi ad fugandũ demonis nequitiã nõ sufficiẽt: tunc reuera talis vexatio demonis est pena p peccatis satisfactoria: si put oportet sustineatur in charitate sicut ꝛ alia mala huius mũdi que nos sic p̄munt: vt ad deum ire cõpellant. Uerũ etiam aduertendũ: ꝙ interdum alique in veritate per incubum non vexantur: sed tantummodo ita se vexari putant: ꝛ hoc quod mulieribus preci

pue ⁊ non viris cum alias sint timide ⁊ mirabilium formarum in imaginatiõe susceptiue: Unde ⁊ Guil. sepe allegatus. multe inquit de apparitionibus fantasticis ex morbo melãcolico in multis fiunt ⁊ in mulieribus maxime sicut apparet de visionibus ⁊ reuelationibus. Et causa in hoc est vt norunt medici ipsi. nam muliebrium animarum: eo ꝙ longe facilioris ⁊ lenioris impressionis sunt quam anime viriles: ⁊ subdit ibidem. Scio me vidisse mulierem que credebat se cognosci ab intus a dyabolo ⁊ talia incredibilia se sentire dicebat. Nonnunꝗ etiã impregnate sibi videntur mulieres ab incubis ⁊ intumescunt vehementer ventres earum: ⁊ cum partus tempus aduenerit sola emissione multe ventositatis detumescunt. Nam de ouis formicarum in potu sumptis incredibilem ventositatem ⁊ tumulũ in ventre generant hominis. Similiter de granis catapucie et de granis arboris que dicitur nigra pinus ꝯsimilia in ventre fiunt. Facillimum est aũt demoni similia ⁊ maiora in ventribus hoim ꝓcurare. Hec addita sunt vt nõ facillime qs muliercults fidem adhibeat: sed illis dũtaxat sup quibus experimenta fidẽ fecerunt: vt de illis qui didicerũt in ꝓprys lectis vel alio modo condormientibus per experientiam talia vera esse.

¶ Remedia pro illis qui circa vim generatiuaꝫ maleficiuntur.

Capitulum secundum.

LIcet mulieres in maiori numero sint malefice ꝗ viri: vt in prima parte operis ostẽsum est. tñ viri plus maleficiuntur ⁊ huius rõ est: q2 cum deus plus permittit sup actũ venereũ per quẽ primũ pctm̃ diffunditur: ꝗ sup actus humanos sicut ⁊ p serpẽtes qui magis incantationibus deseruiunt ꝗ alia aialia: eo ꝙ dyaboli primum instrm̃: ⁊ cũ actus ille venereus plus ⁊ faciliori modo põt maleficiari in viro ꝗ in muliere ideo. Et quidem ptꝫ ꝙ tactum est. Nam cum quinqꝫ modis demon in gñatiuam potẽtiam potest agere: ⁊ illi modi citius procurantur in viris. Remedia adhibenda super vnumquemqꝫ modum iuxta possibilitatem sunt deducenda: ⁊ ille qui vitiatus est in tali potentia attendat: sub quo modo suum maleficium contineatur. Sunt autem quinqꝫ modi iuxta petrum de palude in suo. iiij. distin. xxxiiij. in processu huius maleficij. Nam demon ex hoc qd est

spūs hʒ ptātem sup creaturā corporalē deo permittente: ex ꝯditione nature sue: pcipue ad motū localē vt illū phibeat vel vt pmoueat. Unde per hanc ptātem pōt corpa viri ⁊ mulieris impedire ne sibi appropinquāt: ⁊ hoc directe vel indirecte. Directe qñ vnū elongaret ab altero: vel non sineret ad alterum appropinquare. Indirecte qñ aliqḋ ipedimentū pcuraret: vel qñ se interponeret in corpore assumpto sicut cuidam iuueni pagano acciderat qui idolum desponsauerat: ⁊ nihilominus ꝯtxerat cū quadam iuuencula nec ppter hoc poterat eam cognoscere: vt supra patuit. Scḋo modo vbi hoīem inflammaret erga vnā ⁊ refrigeraret erga aliam: ⁊ hoc posset occulte pcurare per applicationem quarūdam herbaꝝ aut aliaꝝ rerum quas optime nouit ad hoc validas. Tertio mō vbi estimationē viri aut mulieris ꝯturbaret que redderet vnam personam alteri exosam: qr vt supra patuit in prima parte operis potest imaginationeꝫ imprimere. Quarto modo reprimendo vigorem membri qui ad fructificationem necessario requirit: sicut ⁊ motum localem cuiuscunqꝫ organi reprimere potest. Quinto: prohibendo missionem spirituū ad membra in qͥbus est virtus motiua quasi intercludendo vias seminis ne ad vasa gñationis descendāt: vel ne ab illis vijs recedat: vel ne excidatur vel emittatur. Quod si quis dicat: nescio sub qūo maleficiū mihi illatū ꝯtinetur: vnum scio ꝙ gñatiua potētia erga vxorem meam careo. Rñderi pōt si potens est ad alias mulieres non aūt ad ppriam: tunc sub secundo modo qr de primo modo certificaretur per succubū demonē. i. ꝙ per demones incubos ⁊ succubos deluderetur. Itēꝫ si vxorem non hʒ exosam: ⁊ tñ non pōt ipsam agnoscere sed bñ alias: tunc iterum manet sub scḋo modo. si aūt hʒ exosam ⁊ nō pōt agnoscere tunc sub scḋo ⁊ tertio modo ꝯtinetur. Itēꝫ si nō hʒ exosam vellet aūt cognoscere: sed non hʒ vigorē membri tūc sub quarto modo. Si vero hʒ vigorem membri: sed non hʒ excisionem seminis: tunc sub quinto modo. Modus ergo curādi patebit vbi declaratur si equaliter in charitate ⁊ extra charitatem existentes his maleficiari valeant. ⁊ quidem ꝙ non: dempto quarto modo qui tñ etiam rarissime: accidere eñ pōt qui in gratia ⁊ charitate existit sic declaratur: tñ lectori psupponitur quod loquimur de actu ꝯiugali inter matrimonialiter con

iūctos quia alias implicaretur cum omnis actus venereus extra matrimonium est peccatum mortale: et non nisi ab his qui extra charitatem existunt exercetur. Nam cum asserere oportet ex totius scripture sacre traditione q demones magis permittuntur a deo seuire in peccatores q̄ in iustos: licet legatur ip̄m iustissimum Job fuisse percussum: hoc tamen non fuit singulariter super potentiam generatiuam nec etiā directe: ideo dicere oportet q quibuscūq; talia maleficia inter matrimonialiter coniūctos contingunt signum est q vel ambe persone vel altera extra charitatem existat: et quidam fundamentum hui⁹ ex scripturis deducitur authoritate et ratione. Nam angelus dixit thobie. In illos qui libidini vacant accipit demoniū potestatem effectus demonstrauit: vbi septem viros virgine sare occiderat. Item cassia. colla. patrum diffinit beatus anto. nullatenus posse demones mentem cuiusq; vel corpus inuadere nisi eam prius destituerit omnibus cogitationibus sanctis ac spirituali contemplatione vacuam nudāq; reddiderit: hec verba vtiq; applicari p̄nt super maleficiū corporis vniuersaliter sup totum corpus cū Job tali maleficio percussus: non tñ nudus diuina gratia fuit sed particulariter qñ vc; particulare maleficium ratione alicuius peccati accidit corpori: et hoc quidē non potest esse nisi peccatum incontinentie. Ratio. Nam vt dictum est ꝓpter feditatem illius actus et q2 per ip̄m primū peccatum diffundit deus plus permittit sup ip̄m q̄ sup alios humanos actus: ergo et inter matrimonialr̄ cōiunctos vbi diuino auxilio ꝓpter pctm̄ destituunt amplius circa illā vim gn̄atiuam maleficiari a deo permittunt: q si querit cuiusmodi sint illa peccata dici pōt q pctā incontinentie que inter cognatos cū varia sint Juxta illud hiero. et habet in tex. Adulter est in ꝓpriam amator ardentior simul et hmōi amatores amplius in p̄dictis maleficiunt. Remedia ergo ecclesiastica sunt duplicia vnū in foro cōtentioso alteꝝ in foro cōscientie practicat. Primum si in iudicio allegatur impotentia ex maleficio illata: tunc distinguendum est q2 talis impotētia aut est tp̄alis aut ꝑpetua. Si tp̄alis nō impedit: tunc añt presumit esse tp̄alis qñ infra spaciū trium annorū cohabitantes et q̄tum p̄nt operam dantes: siue per ecclesiastica sacramenta siue per alia remedia sanari p̄nt. Si vero non

sanent̄ aliquo remedio extunc presumit̄ esse ꝑpetua. Jtē aut̄ pre
cedit matrimonij ꝯctionem ⁊ consummationem: ⁊ sic impedit
ꝯhendum ⁊ dirimit iam ꝯctum: aut sequitur matrimonij ꝯctio
nem: sed non ꝯsummationem: ⁊ est cōis modus maleficiandi vi
ros qn̄ spernunt amasias: tunc eim̄ qꝛ sperabant se matrimonia
liter copulari ⁊ defraudant̄ inferunt maleficia viris ⁊ ne alijs cō
misceri valeant. in tali eim̄ casu vt dicūt aliqui dirimit matrimo
nium iam ꝯctum nisi sub ꝯtinentia cohabitare velint vt maria
⁊ ioseph ⁊ hn̄t ꝓ se can̄. dr̄ eim̄. xxvij. q. j. ꝙ ꝯiugium confirmat̄
officio. s. carnis vt dicit gl'. ⁊ paꝝ post dr̄ anteq̄ꝫ cōfirmet̄ impos
sibilitas officij soluit vinculū ꝯiugij. Aut sequit̄ matrimoniuꝫ
ꝯfirmatuꝫ: ⁊ tunc vinculū matrimoniale nō dirimit: plura alia
a doctoribus notant̄: sꝫ qꝛ nō ꝑcise sunt p̄ntis speculatiōis no-
tant̄ aūt in varijs scriptis doctoꝝ vbi de maleficiali impedimen
to tractāt: ideo hoc est supsedendū. tm̄modo si q̄s difficultaret
q̄uo actus ille possit impediri respectu illius mulieris ⁊ non re
spectu alterius. Rn̄dit bon̄. hoc est: vel qꝛ sortilegus ad hoc re
spectu ꝑsone determinate dyabolū inuitauit: vel qꝛ deꝰ respectu
ꝑsone cuiuslibet impedire nō ꝑmittit. Occultū eim̄ iudiciū dei
hic latet: vt i vxore thobie: qualr̄ aūt dyabolus hoc facere pos
sit ptꝫ ex p̄missis. dicit tn̄ hic Bonauē. ꝙ impedit gn̄atiuā nō
impedimēto intrinseco ledēdo organū: sꝫ extrinseco impedien
do vsum ⁊ est impedimētum artificiale ⁊ nō naturale: ⁊ ita pōt
impedire ad vnā ⁊ non ad alias: vel tollēdo exercitationē con
cupiscentie ad illam vel aliā ⁊ hoc per virtutē ꝓpriam vel per
herbam vel per lapidē vel per aliquā creaturā occultā: ⁊ satis
cōcordat cū dictis petri. Remediū vero ecclesiasticū in foro cō
sciētie tradit̄. xxxiij. q. viij. si per sortiarias vbi sic dr̄. Si per sor
tiarias atq̄ꝫ maleficas artes nōnunq̄ꝫ occulto iusto dei iudicio
ꝑmittente ⁊ dyabolo p̄parante ꝯcubitus sequit̄. Hortādi sunt
q̄bus ista eueniūt vt corde ꝯtrito ⁊ spū humiliato deo a sacerdo
ti de oībus peccatis suis purā ꝯfessionē faciāt: ⁊ ꝓfusis lachri-
mis ⁊ largioribus elemosynis: ⁊ orōnibus: atq̄ꝫ ieiunijs dn̄o
satisfaciant. Jn q̄bus verbis notat̄ ꝙ tm̄modo ꝓpter peccata
⁊ extra charitatem existentibus talia ꝯtingunt: sequit̄ ⁊ per ex
orcismos ac ceteros ecclesiastice medicine munimia ministri ec
clesie tales ꝗtum annuerit dn̄s qui abimelech ⁊ domum eius

abrae orônibus sanauit sanare procurent. Unde summarie di
cere possumus: q quinq̃ sunt remedia que talibus sic malefi-
ciatis licite applicare pñt: vc3 sanctoꝝ aliquoꝝ limina peregri
natio: ⁊ ibidem peccatoꝝ suorum cum ꝯtritione vera ꝯfessio si
gni crucis: ⁊ orationis deuote multiplicatio per verba sobria
licita exorcisatio: que qualiter fieri debet inferius patebit ⁊ cau
ta maleficij oblatio facit ad hoc quod .s̃. de comite tactũ est q̃
cum per trienniũ sibi matrimonialiter copulatam virgine3 co-
gnoscere non potuisset.

¶ Remedia contra maleficiatos super amorem vel odium in-
ordinatum. ¶ Capitulum tertiũ.

Sicut maleficiũ i potẽtia gñatiua ita ⁊ philocaptio
⁊ odiũ in voluntate causant: expedit primo de ei⁹ cã
⁊ tandẽ q̃ntum possibile est de eius remedijs trãscur
rere. Philocaptio igit̃ seu amator iordinatus vni⁹
sexus ad alteꝝ triplici ex cã oriri põt. Aliqñ ex sola
incautela oculoꝝ: aliqñ ex tẽtatione demonũ solũ: aliqñ ex ma
leficio nigromanticoꝝ ⁊ maleficiaꝝ simul ⁊ demonum. De pri
mo dicit̃ Jacobi .j. Unusquisq̃ tentat̃ a ꝯcupiscẽtia sua abstra
ctus ⁊ intellectus dei de ꝯcupiscentia cum ꝯceperit parit pctm̃
peccatũ vero cum consummatum fuerit generat mortem. Sic
sichem cum vidisset dinam exeuntẽ ad videndũ mulieres regio
nis illius adamauit eam: ⁊ rapuit ⁊ dormiuit cũ ea. ⁊ cõglutina
ta est aĩa eius cum ea. Geñ. xxxiiij. ꝯm glo. Infirme aie sic acci-
dit qñ postpositis ꝓprijs aliena negocia curat: seducitur ꝯsue-
tudine ⁊ fit vna vnitate consensus cum illicitis. De scdo q oria
tur ex tentatione demonũ principalr̃. Sic aman sororem tha-
mar speciosissimam adamauerat ⁊ deperierat in ea valde: ita vt
propter amorem eius egrotaret. ij. Reg. xiiij. non eñ in toto tã
corruptus esse potuit mente: vt intantum facinus stupri prosi-
leret si non grauiter dyabolo tẽtatus fuisset. De hoc etiam gñe
amoris refertus est liber sanctorum patrum: qui refert omnem
temptationem ⁊ carnalis amoris sibi in heremis subtraxisse:
quosdam tamen vltra quam credi potest: amorem mulierum
tẽtabantur aliquotiens. vnde ⁊ .ij. Corum. xij. apostolus dicit.
Datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me
collaphiset. vbi glosa tentando per libidinem datus est mihi

stimulus.aiunt qdam tẽtatio aũt cui nõ ↄsentit non est pctm̃: sz materie exercende virtutis. hoc intelligit de tẽptatione que ab hoste non a carne qui peccatũ est veniale: etiã si ei nõ ↄsentia tur. De his varia exempla legunt in varijs locis. De tertio ꝙ amor hereos ꝓueniat ex maleficijs demonũ ⁊ maleficaꝝ possi bilitas huius maleficij supra in qõnibus prime ꝑtis an demo nes per maleficas mentes hoim ad amorem vel odiũ immuta re ⁊ incitare valeant ad longũ deducit per varia etiam gesta ⁊ acta a nobis reperta cõprobatur: immo inter oĩa maleficia ni mium ꝑpter sui gñalitatem reputat. Qđ si querit: petrus philo captus amore talis ⁊c. nescitur an primo scđo aut tertio modo Rñdetur odium inter ↄiugatos cũ crimine adulterij: ⁊ si opera tione demonum fieri possit: vbi tñ si sco carnalis ↄcupiscentie amoris quis adeo inuoluit ⁊ succendit: vt nulla ↄfusione ꝟbis plagis aut factis ad desistendum cogi valebat. Itez vbi quis se pe pulchriorem dimittit vxorem ⁊ turpissime adheret. Itẽ vbi nocturno tpe nec quiescere valent: sed ita dementant: vt per de uia queqz incedere habeant. Optimates: prelati: et alij diui tes sepissime his miserijs inuoluuntur. Et quidem hoc tp̃s mu liebre de quo hildegardus vt Vin. in spe. hysto. refert p̄dixitꝙ non tandiu durabit q̃ʒtum hucusqz p̄stitit: cum iaz mũdus ple nus sit adulterij: p̄cipue in optimatibus: ⁊ quid opus scribere de remedijs qui remedia abhorrent: tñ vt pio lectori satisfiat aliqua breuiter tangamus. Super philocaptionem sine male ficio. Auicẽna septem remedia ponit: qñ vez personam egrota re facit: sed parum ista nostre speculatiõi nisi q̃ʒtum mystice aie languenti deseruiunt. dicit em̃ lib. iij. ꝙ ex variatione pulsus ⁊ ad nominationez amati cum ibi radix egrotationis habet: tũc si lex sustinet fiet copula per matrimonium: qꝛ sic sanantur cum obeditur nature. Aut fiat applicatio medicinaliũ: de quibꝰ ibi dem tractat ⁊ docet. Aut vt egrotus amorem suũ de dilecto ꝑ licita remedia ad aliud diligendum conuertat: ꝙ priori preeli gere dz. ⁊ ita fugere p̄ñtiam qꝛ sic distrahitur animus. Aut etiã si corrigibilis est tribuletur horretur quod opus amoris est ma xima miseria vel dirigantur ad ip̃m qui quantum cum veritate ⁊ deo p̄nt vituperent corpus ⁊ dispositionem dilecti ⁊ mores cũ trãsfiguratione facieꝝ turpi seu difformi. Vel saltim vltimo

vt occupent in reb⁹ arduis ⁊ distractiuis officijs Reuera sicut
aialis hō p̄ hmōi remedia sanat̃.ad spūalem singula capiēdo
interiorem hoiem reformant:obediatur legi mētis potius q̄
nature conuertit amorē suū ad certas delitias:recordetur q̄
momētaneum sit qđ delectat ⁊ eternum qđ cruciat querat deli
tias in illa vita sic inchoantur ꝙ nunq̄ finiunt̃:cuius q̄ ama-
tor esse noluerit ⁊ istā perdet ⁊ illā non inueniet ⁊ eternis igni
bus deputabitur:ecce tria damna irrecuperabilia ex amatore
hereos ꝓuenientia.Super philocaptionē vero ex maleficio re
media in precedēti capitulo tacta nō inconuenienter ⁊ hic ap-
plicare possunt precipue autem exorcisato per sacra verba q̄
sibijsi facere taliter maleficatus pōt.Quotidie angelū sanctū
sibi ad custodiam a deo deputatū inuocet:puta confessiōe san
ctorum limina precipue aūt beatissime virginis frequētet ⁊ si-
ne dubio liberabitur.Sed q̄ vituperabile vt barbati homi-
nes donis naturalibus ⁊ virtutum armis abiectis seipsos tue
ri rēnuunt cū puellule sepissime inuicta infirmitate hmōi ma
leficia his armis propulerunt in quarum cōmendationē vnū
e multis in medium producamus.Fuit in rurali villa quadam
prope lindawe constantiensis dyocesis virgo adulta facie pul
chra ⁊ elegantior moribus in huius aspectu captus quidā vir
leuis moribus clericus inferre solo nomine vtinam non sacer-
dos qui vulnus sue mentis vltra celare non valens venit ad la
boratorium dicte virginis:⁊ honestis verbis se rete demonis
exhibens.primo tandem ad amorē sui virginis ausus est ꝟ-
bis dumtaxat prouocare animo.ꝙ illa diuino instinctu perci-
piens intacta mente ⁊ corpore respondit viriliter.Domine:cū
verbis talibus domum meam nolite frequentare:alioquin re-
pulsam sustinebitis:verecundia mediante.Cui ille.Et si me di
ligere modo renuis:verbis dulcibus monita:non post modi-
cum coacta operibus me amabis tibi promitto. Erat vir ille
suspectus incantator ⁊ de maleficio.Sed verba hec virgo ꝓ
vento habuit nec scintillam amoris carnalis ad virū in se sen-
sit pro tunc:sed euoluto non multo tēpore imaginatiōes amo
rosas de viro illo cepit habere.Quod illa ꝑcipiens diuinitus
inspirata ad matrem misericordie confugit:⁊ ꝓ auxilio a filio
impetrādo deuotissime implorauit.Et statim honestā societa-

tem requirens peregrinari cepit ad locum heremitarū. sic em̄ nominatur ecclesia in honore ipsius genitricis miraculose cō secrata in prefata diocesi. In qua sacramentaliter confessa ne i ea aliquid inuenire posset malignus spūs: ꝛ ad ipam matrem pietatibus precibus fusis: protinus omnis cessauit hostis ma- chinatio: ita vt eam postmodum nunꝗ̃ tangeret. Supersunt tn̄ adhuc ꝛ barbati viri a maleficis mulierculis importune su per hmōi sollicitati quasi nequaꝗ̃ a philocaptione earum se continere possent: qui tn̄ viriliter resistens quantū se vltro pul sare illecebris imaginationibus sentiret. tm̄ etiaꝫ per presidia premissa cuncta machinamenta diaboli superent. Et vere spe- culum huius pugne quidam iuuenis prediues in oppido ys- bruck: qui quantum a maleficis pulsatus fuit: nec calamo exa- rari quis posset. semper virilem animum gerens per prefata re media intactus euasit. quare ꝛ merito concludit prefata reme dia contra hmōi morbum esse certissima: ita ꝙ certissime ita li berantur quicunqꝫ his armis vtuntur: ꝛ quod de amore inor- dinato hoc ꝛ de odio inordinato cum oppositorum eadem sit disciplina intelligendum est: lꝫ equalis in modo maleficiandi cum sit differentia: etiam aliud remedium illa persona q̄ odio habetur requirere debet. ipse em̄ qui odio hꝫ ꝛ in corde defert non de facile si adulter est ad amorem vxoris etiam ꝑ quascū- qꝫ peregrinationes flectitur. Et qꝛ relatu maleficarum cōper- tum est ꝙ ꝑ serpentes hmōi maleficia ad odium procurant: eo ꝙ dum primū instrumentum erat diaboli ꝛ in sui maledictio- nem recepit inimicitiā inter ipsum ꝛ mulierē: ideo ꝛ tales ini- micitias ex ipsis procurare satagunt ponendo pellem aut ca- put serpētis sub limine ostij camere aut domus. vn̄ ꝛ oēs an- guli domus sunt ꝑquirēdi ꝛ innouādi quo ad inhabitatiōes ꝗ̄tum possibile est: vel alienas inhabitare domos. Et quidem cum dictū sit ꝙ seipsos maleficiati exorcizare valeāt intelligit̄ ꝙ verba sacra: benedictiōes: ꝛ carmina secum deferre in collo poterunt. siquidē legere aut seipsos bn̄dicere nescirent: que tn̄ qualiter faciēda sint in sequētibus patebit.

¶ Remedia quibus super eos virilia mēbra prestigiosa arte auferuntur. ꝛ vbi interdum in bestiales formas homines trās- mutantur. ¶ Caplm̄ quartum.

SUper eos q̄ prestigiosa arte illuduntur ⁊ se virili membro carere: aut in bestiales formas trāsmutatos esse putant: quibus remedijs subleuari valeāt ex premissis satis euidenter elicitur. Nam cū tales omnino diuina gratia destituuntur q̄ principium in maleficiatis existit fundamentum non possibile vt ferro manente in vulnere emplastrum curatiuū apponatur. expedit ergo vt per veram confessionē deo ante omnia reconcilietur. Demum q̄ vt supra in secunda parte operis in ca. vij. tactum est talia membra nunq̄ in veritate euelli aut segregari a corporibus: sz tantummodo prestigiosa arte occultari ad sensum tactus ⁊ visus. patuit etiam q̄ hm̄oi illusiones in gratia constitutis non ita faciliter nec actiue nec passiue contingunt vt videlz eis membra auferantur: aut q̄ in eorum visiua potētia quasi alijs sint ablata deludantur: ideo ⁊ remedium in eodem capitulo exprimitur cum ipso morbo: vt videlicet quantum possibile sit cum ipsa malefica amice se componant. Sup eos deniq̄ qui in bestiales formas se transmutatos esse putāt. Sciendum q̄ hoc genus maleficij non ita in occidentalib⁹ sicut orientalibus regnis practicatur. intellige quo ad secūdas personas: licet quo ad proprias maleficarum personas hoc sepius apud nos visum fuerit: ipsas videlicet maleficas in effigijs animalium oculis intuentium se obiecisse: vt supra capitulo octauo deductū quare ⁊ remedia que in tertia parte operis deducentur: super extremum videlicet maleficarum per seculare brachium forent applicanda. Et quidā quomodo oriētales hm̄oi illusiones remediare solent: sic deducitur. Naz ex milialibus fratribus ordinis sancti iohannis hierosolymitani in rhodis veridica relatione plura de his percepim⁹. Precipue autem q̄ in ciuitate salamina regni cipri talis casus accidit. Nam cū ibi portus sit maris: ⁊ nauis q̄dam onusta mercimonijs applicādo peregrinis nauim exeuntibus: vt quisq̄ victualibus se muniret: iuuenis quidam ex eis robustus domuz cuiusdā mulieris extra ciuitatē supra litt⁹ maris situatā accessit ⁊ an oua haberet ad vendendum a muliere sciscitabat. At mulier cernens iuuenē robustum forensem ⁊ alienum a patria: vñ minor de eo suspitio apud intraneos super ei⁹ pditionē ori

ri possit: expecta inquit paululum: et iuxta optata singula reci-
pies: et dum morã faceret clausa et in interiori parte dom⁹ iuue-
nis ab extra: vt eum q̃z totius expediret ne nauem eũ neglige-
re contingeret clamare cepit: tũc mulier aliqua oua attulit iu-
ueni tradidit: et in casu quo nauem neglexisse et ad eam rediret
sibi iniunxit. Ueloci igitur cursu ad nauem q̃ in littore maris
erat pperauit. et ante ingressum eo q̃ nec dum alij socij omnes
cõuenerant oua comedere et seipm̃ reficere studuit. Et ecce post
horam mutus effect⁹: et quasi mente destitutus: vt post ipse re-
ferre solitus erat de seipso ammirãs quidnã sibi accidisset cõ-
ijcere non poterat. volens ergo nauim intrare ab immoranti-
bus baculis verberatus repellit: cunctis acclamantibus. ecce
ecce quidnã in asino: maledicaris bestia: non et tu nauim in-
trabis. Repulsus sic iuuenis et verba illorum qui ipsum asinũ
affirmabant: intelligẽs apud se ruminabat. et q̃ maleficio mu-
lieris infectus esset cogitare cepit: precipue in eo q̃ nullu᷒ ver-
bum formare poterat: cum tñ ipse omnes intelligebat: et dum
rursum nauim ascendere tentaret grauioribus cesus verberi-
bus: ipsum amaro corde remanere: et recessum nauis conspice-
re opus erat. Huc illucq̃z discurrens cum omnes ipm̃ asinum
estimabant: necesse erat vt tanq̃z bestia ab oĩbus tractaretur.
compulsus igitur ad domũ mulieris redijt: cui ad placitu᷒ p
conseruatione vite sue vltra trienniũ seruiuit: nil operis faciẽs
manibus: nisi necessaria domus in lignis et bladis apportãs:
etiam que exportanda erant tanq̃z iumentu᷒ deportabat: hoc
consolationis relicto: vt l᷒ ab oĩbus alijs vt iumentu᷒ reputa-
retur. ab ipsis tñ maleficis coniunctim vel diuisim morãtibus
vt verus homo humanitus conuersando in incessu statu et ha-
bitu agnoscebatur. Quod si queritur: quõ onera sibi tanq̃z iu-
mento imponebantur. Dicẽdum q̃ sicut narrat Augu. de mu-
lieribus stabularijs q̃ hospites conuertebãt in iumenta onera
portantia lib. xviij. ca. xvij. de ciui. dei et de patre prestatij q̃ se
caballum seu equum fuisse et annonã cum alijs animalib⁹ ba-
iulasse narrauit: vtiq̃z ex illis actis de p̃senti iudicamus: ita q̃
triplex deceptio prestigiosa arte fiebat. Prima quo ad hoĩes
iuuenem non vt hoĩem: sed vt asinum intuẽtes. q̃ qualiter de-
mones faciliter pcurare p̃nt supra. viij. c. patuit. Scd̃o. q̃ illa

onera nõ fuerũt illusoria. sʒ vbi vires iuuenis excedebãt demõ
inuisibiliter deferebat. Tertio. ꝙ sibiipsi dum inter alios con
uersabatur: iuuenis etiã iumentum videbat in imagine dũta
xat ⁊ estimatiua potentia: que sunt affixe organis corporalibꝰ
non aũt in rõne: que non adeo erat ligata: quin se hoiem scie
bat: sed arte magica delusuʒ vt tanꝙ̃ bestia estimaretur: sicut ⁊
de nabuchodonosor ibideʒ exemplificatur. Triẽnio sic elapso
in quarto dum quodã die ante meridiem ciuitatẽ prefataʒ in
trasset ⁊ mulier a longe sequeret: contigit quẽdam ecclesiaʒ in
qua diuina celebrabant iuuenẽ sic maleficiatũ pterire audiẽs.
nolam campane cũ more latinoꝝ ⁊ non grecorũ in illo regno
diuina peragunt pro eleuatione corporis xpi ad ecclesiã se cõ
uertit ⁊ intrare dum propter verbera ⁊ expulsionem nõ aude
ret, a foris genua ⁊ crura posteriora in terram fixit et anterio
res pedes. i. manus simul iunctas eleuans ex capite asinino vt
putabatur sacramentum in eleuatione intuetur. Quod prodi
gium dum certi ianuenses mercatores conspexissent mirantes
asinum sequuntur ⁊ inter se de miro opere conferẽtes: ecce ma
lefica cum baculo asinum insequitur: ⁊ qꝛ vt premissum est hu
iusmodi maleficia illis in partibꝰ plurimum practicantur. ad
instantiam mercatoꝝ per iudicẽ asinus cũ malefica capit: inter
rogata ⁊ q̃stionibus exposita crimen fatet: ⁊ vt ad domum re
dire valeat iuuenem restituere sue forme ꝓmisit. dimissa igitur
ad domum regressa: iuuenis ad pristinam formam reducitur:
⁊ ipsa denuo capta debitã vltionem ꝑ cõmissis suscepit: ⁊ iu
uenis ad ꝓpria cum gaudio remeauit.

¶ Remedia cõtra obsessos ex maleficio. ¶ Capl̃m. v.

Quod interdum ⁊ maleficio demones quosdaʒ ho
mines substãtialiter inhabitãt, ſ. c. ix. satis patuit.
quibus etiam de causis: qꝛ nõ solum ꝑ grauibus
criminibus ꝓprijs: immo interdum ꝑ ꝓprio suo
maiori merito: aliqñ pro alieno leui delicto: aliqñ
pro suo veniali pctõ: aliqñ pro graui alieno pctõ: ⁊ aliqñ pro
alieno facinore ꝓprio. ꝑ quibꝰ etiã diuerse diuersimode possi
dentur quidam plus: alij minus: vt etiã nider in suo formica
rio recitat. non mirũ si maleficio seu ad instãtiã malefice demõ
deo ꝑmittẽte hoiem substantialiter modo quo ibi declaratur

qđ videlicet p substãtiã sit intelligendum inhabitet. Quibus aũt remedijs liberari possunt: q videlʒ per exorcismos ecclesie: ꝛ cũ hoc vera contritione: vel etiã confessione. vbi p mortali qs esset obsessus: patuit ex ibidem deductis: ꝛ ex illi⁹ sacerdotis bohemi liberatione: sed q vltra hec duo remedia etiaʒ tria alia valeant suffragari: videlicet eucharistie sacra communio: sanctorum locoꝝ applicatio: vel bonorum oratio: ꝛ excõmunicationis absolutio prefati doctoris discursu. quem etiaʒ deducere expedit: cum oẽs necessariorum tractatuum habent. Nam de ipsa sacra communione Cassianus colla. abba. pͥma loquitur in hec verba cõionem sacrosanctam nequitie spiritibus traditam a senioribus nostris nunq̄ʒ meminimus interdictam: quinimmo etiam si possibile esset eis quotidie impartiri eam etiã debere censebant: que ad purgationẽ ac tutelam corporis aieqʒ peruenire credenda est ꝛ q̄ ab hoĩe percepta euʒ q̄ in mẽbris eius insidet spũ seu in ipsis latitare conat̃ quodam exurens fugat incendio. hoc nãqʒ modo curatũ: abbatem andronicum nuper aspexim⁹: insultabit offenso: cũ eum a celesti medicina viderit segregatũ. tanto eñ durius ꝛ frequẽti⁹ attẽtabit affligere q̄ʒto eũ a spiritali remedio senserit lõgius abdicatum. hec cassian⁹. Et iterum de eisdẽ ibidem dicit. Duo hic credere immobiliter opʒ. primo q sine dei ꝑmissu null⁹ ab eis spiritibus oĩno tẽtat̃. Scđo q oĩa q̄ nobis a deo inferũtur siue tristicia ad presens: siue leta videant̃. velut a pijssimo patre clementissimoqʒ medico p nostris vtilitatibus irrogantur. Et idcirco eos velut pedagogos traditos humiliari vt descẽdentes ab hoc mũdo vel purgatiões ad vitam aliã trãsferant̃: vel penali vigore plectantur. q̄ ꝫm apl̃m traditi sunt in presenti sathane in interitũ carnis vt spiritus saluifiant in die dñi nostri iesu xpi. Sed hic orit̃ dubitatio cuʒ apl̃s dicat. probat seipm̃ hõ: ꝛ sic de pane illo edat: quõ pñt obsessi non habẽtes vsum rõnis cõicare. Rñdit sanctus tho. de hoc in. iij. parte. q. lxxx. sic distinguendũ de oibus amentibus. Aliq̄ inquit dicunt̃ nõ habere vsum rõnis dupliciter. Uno mõ qr habẽt debilẽ vsuʒ rõnis. sicut dr nõ vidẽs q̄ male videt. Et qr tales pñt aliquam deuotionẽ cõcipere hui⁹ sacramẽti nõ est eis hoc sacramentũ denegandũ. Alio modo dicunt̃ aliqui nõ habere vsum rõnis:

quia sic a natiuitate permanserūt ⁊ sic talibus non est hoc sa-
cramentū adhibendū: q2 in eis nullo modo precessit huius sa-
cramēti deuotio. Aut non semꝑ caruerūt vsu rōnis: ⁊ tūc si pri⁹
q̄n erāt sue mētis cōpotes: apparuit in eis hui⁹ sacramenti de-
uotio debet eis in articulo mortis hoc sacramētum exhiberi:
nisi forte timeatur periculum vomit⁹ vel expuitionis. Un̄ legi
tur ex concilio carthaginensi. ⁊ habet. xxvj. q. vj. Is qui in in-
firmitate penitentiam petit. si casu dum ad eū inuitatus sacer-
dos venit oppressus infirmitate innotuit vel in frenesim cōuer
sus fuerit dent testimonium qui eum audierunt. Et si continuo
creditur moriturus Reconcilietur per manus impositionem:
⁊ infundatur ori eius eucharistia. De baptizatis qui corpora-
liter ab immundis spiritibus vexātur est eadē ratio: ⁊ de aliis
amentibus. hec tho. Addit tn̄ in. iiij. di. ix. ꝙ demoniacis non
est deneganda cōio: nisi certum sit ꝑ aliquo crimine a diabolo
torqueri. cui sic petrus de palude addit in hoc casu ꝑ excōican
dis sunt habendi q̄ traditi sunt sathane. Ex quibus liquet ꝙ
si aliqui sunt possessi a demone: etiam propter sua crimina. ha
bentes tn̄ lucida interualla ⁊ rōnis vsum postea cōterūtur de
peccatis suis vel debite confitentur tales cum sint absoluti co
ram deo: nullatenus sunt a communione diuinissimi sacramē-
ti eucharistie sequestrandi. De sanctorum applicatione vel de-
uota oratione quomodo per hec obsessi etiam potenter liberā
tur legende sanctorum referte sunt. Merita em̄ sctōrum: mar
tyrum: confessorum: virginum: exigunt vt hi spūs neq̄ sancto
rum in patria existentium: oratione ⁊ intercessione vincantur.
quos sancti in via vicerunt. Similiter viatorum deuote ora-
tiones liberationem obsessorum obtinuisse sepe leguntur. Un
de ad hoc hortatur Cassi. vt. s̄. Si inquit haberemus hāc sen
tentiam immo fidem quam superius comprehendi. ⁊ vt oīa ꝑ
dn̄m fieri ꝑ vtilitate aiarum ⁊ dispensari vniuersa: non solum
nequaq̄ despiciem⁹ eos: sed etiā ꝑ eis tanq̄ ꝑ mēbris nostris
incessanter orabimus: eisq3 totis viscerib⁹ ac pleno compatie-
mur affectu. De vltimo modo absoluēdi aliquem ab excōica-
tione. Sciendū ꝙ nec iste cōis est: nec forte licitus: nisi haben-
ti authoritatē ⁊ specialem reuelationē: vel ꝓbabilitatē ꝙ pos-
sessus q̄s sit ꝓpter excōicationē ecclesie: sicut apl's. j. ad chori.

v.excōicatū a se ꝛ ad plebem corinthū fornicarium tradidit sathane in interitū carnis vt spūs saluus fieret in die dñi nostri Jesu xpi.i.vt glo.dicit vsqꝫ ad illuminationem gratie:contritionis:vel ad iudicium.Et pseudo doctores qui fidem perdiderant videlꝫ imeneū ꝛ alexandrum tradidit sathane vt dicerent non blaphemare.j.ad thim̄.j.Tante em̄ ptātis erat apostolus.dicit glo.tantáqꝫ gratiam habebat vt recedentes a fide solo verbo traderet diabolo.Uñ sanct9 tho.in.iiij.di.xviij. vbi magister tres effectus excōicationis tradit:eosdē sic declarat idem doctor.Ex hoc ipso inquit ꝙ aliqs suffragijs ecclesie priuaꝛ triplex incommodū incurrit ꝑ tria que:qs ex suffragijs ecclesie cōsequitur.Ualēt em̄ ad augmētū gratie eis q̄ habent vel ad merendū ei qui non hꝫ.Et q̄ꝫtum ad hoc magister dicit ꝙ gratia subtrahiꝛ ꝑ excōicationem.valet etiaꝫ ad custodiam virtutis.ꝛ quantum ad hoc dicit ꝙ protectio subtrahiꝛ:nō ꝙ oino a dei prouidentia excludantur:sed ab illa que filios ecclesie specialiori modo custodit.valent etiam ad defendendū ab hoste quantum ad hoc dicit ꝙ diabolo maior potestas seuiendi in ipsum datur:ꝛ corporaliter ꝛ spūaliter.Uñ in primitiua ecclesia quando oportebat per signa homines ad fidem inuitare:sicut spūsctūs visibili signo manifestatur:ita excōicatus corporali vexationi a diabolo innotescebat.Nec est inconueniens si ille q̄ non est desperatus hosti datur:qꝛ non datur ei quasi damnandus:sed quasi corrigendus.cum in potestate ecclesie sit ex eius manu ipsum eripere cum voluerit.hec Thom̄. Ubi tamen exorcista ad cautelam obsessum absoluat:non videtur inconueniens.Sed subdit nider ꝙ cauendum est valde exorciste:ne de suis viribus faciliter presumat.Aut iocum ꝛ ludum serioso dei operi intermisceat.Aut superstitiosum vel suspectum aliquid de maleficio adijciat.Alioquin penaꝫ vix euadet vt declaratur per exempla.Nam de primo refert beatus Grego.j.dialogo de quadam:que contra conscientiam suam a marito petēte ꝛ obtinēti debiti redditionem in vigilia dedicationis ecclesie sancti Sebastiani:ꝛ qꝛ cōtra consciētiā ecclesie ꝑcessioni se immiscuit possessa est ꝛ publice furiebat. Quo viso sacerdos eiusdē ecclesie de altari syndone tulit:eáqꝫ cooperuit:sed ꝛ hūc sacerdotē repente diabolus simul inuasit.Et

q2 vltra vires voluit quicq̃ p̃sumere cōpulsus est in sua vexa- tione cognoscere quis esset. Hec Greg. De scḋo: vt nullus de of ficio exorcistatus sctm̃ ordinē concernens iocū faciat. Refert ni der se vidisse in conuentu Coloniensi fratrē verbis satis iocosuz sed in grā expelli demones famosum. Hic cū in terminis cōuē- tus Coloniensis demonem in obsesso corpore artaret. Jam de mon petiuit, a fratre locū recedendi: quo gauisus frater ait in ioco. In cloacā meā vadas. Exijt igit demon nocte: cum frater ventrem purgare vellet demon eū tam dire torsit ppe cloacam vt vitam cum difficultate saluaret. Sed τ hoc p̄cipue cauendum vt obsessi etiam per maleficas ad p̄sidia maleficaꝝ non ducant vnde τ de p̄fata femina Greg. infert. Cum inquit ꝓpinqui eaz carnaliter amantes atq3 amando ꝓsequentes ad obtinendum salutis remedium maleficis tradidisset: τ per eas ad fluuium du- cta τ in aquam mersa multis incantationibus agitata fuisset. dum vnus demon expelli debuit legio subintrauit: τ eoꝝ distin ctis vocibus iam clamare cepit. vnde consanguinei tandem cō fitentes τ de hoc dolentes eam presentarunt sancto epō fortu- nato: qui diuturnis orōnibus τ ieiunijs eū ex integro sanauit. Sed q2 dictū est debere exorcistas cauere ne supstitiosuz vel sus pectum aliqd de maleficio adyciant. Dubitare exorcista posset An certas herbas τ petras etiam non bn̄dictas adhibere pos set? Rn̄sio. Si bn̄dicte sunt herbe: tāto melius si vero nō vt her ba quedam: que al's noiatur fuga demonis: vel etiam naturas lapidum si qs adhibeat non erit superstitiosum: dummodo cre dat ꝙ non directe de sui natura demones compellant: q2 tūc in cideret in errorem ꝙ simili modo alijs herbis aut verbis pos- sent cogi vt errore nigromanticorum fatetur putantes se effice- re per naturales τ inditas talium virtutes. Unde sanctus tho. in. iiij. dist. vij. ar. vl. Non est inquit credendum aliquibus vir- tutibus corporalibus demones subiacere: τ ideo non cogunt inuocationibus τ factis quibusdam maleficis: nisi inquantum per hoc fedus cum eis initur ꝭm quod dr̄ Esa. xviij. Percussi- mus fedus cum morte τ cum inferno fecimus pactum. Et illud Job. xl. An extrahere poteris leuiathan hamo: τ sequentia ver ba sic finaliter exponit super Job dicens. Si quis recte ꝯside- rat omnia premissa videntur pertinere ad presumptionē nigro

manticorum ꝯfutandam qui nitunt cum demonibus pactum inire ac eos sibi iniicere vel qualitercunq ꝯstringere. Ostenso ergo ꝙ homo non pot sua virtute dyabolū superare ꝯcludit dicens. Pone super eū manum tuam subaudi si potes: superatur tn̄ virtute diuina vnde subdit memento belli quo. s. ego pugno ꝯ eum: ⁊ potest dici ꝙ ponitur pn̄s pro futuro. s. pugnabo in cruce: vbi capietur leuiathan per hamū. s. per diuinitatē occultatam sub esca humanitatis estimans saluatorem purū hoiem Unde etiam postea. xli. dicitur. Non est potestas super terram que ei pot cōparari. per hoc inquit signatur ꝙ nulla virtus corporalis potest adequari potestati demonis que est potestas pure spūalis. Hec de Tho. Sed qꝛ indirecte a demone obsessus pot virtute melodie vt saul per cytharam dauid vel herbe vel corporalis rei alterius sibi a naturali ꝓprietate inexistenti reuelari. Ideo applicari possunt ꝙ quidem posse fieri authoritatibus ⁊ rōnibus deducitur. Naz. xxvj. q. vij. demonium sustinenti dicitur: licet petras vel herbas habere sine incantatione: et sunt Hiero. verba. Item magister in hysto. tractans illud thobie. Cordis ꝑticulam. s. de pisce quam cepisti si super carbones ponas fumus eius exterret omne genus demoniorum siue a viro siue a muliere: ita ⁊ vltra non accedat ad eos dicit. Nec sup hoc mirari debemus cum fumus cuiusdam arboris adustee eandem vim habere videat: q̄uis etiam spūalem in se ꝯtineat sensum. s. de futuro spūalis orōnis. Ad idem alber. super luc. ix. et Nico. de lyra. j. reg. xvj. imo ⁊ paulus burdegalen̄. sup. j. Re. xvj. hanc ꝯclusionem tꝫ: ꝙ nō solū ꝯcedendum videt ꝙ per aliqua sensibilia pn̄t afflicti a demonibus reuelari: sed etiam per sensibilia aliqua possint totaliter liberari: sed hoc intellige qn̄ non atrociter affligunt: ⁊ probat per rōnem. Nam cum demones non possint materiam corporalem secundum suam voluntatem transmutare. sed debita actiua debitis passiuis coniungendo: vt nico. dicit. Eadē rōne per aliquā rem sensibilem pot dispositio causare in corpore humano: ꝑ quā fiet aptū ad suscipiēdū actionē demonis. verbi gr̄a. nā mania est maxime dispositiua ad alienationem mentis ẜm medicos: ⁊ per ꝯn̄s ad suscipiēdum afflictionem demoniacā que q̄dam demoniaca passio vbi penitus curatur penitus afflictio demonis actiua receden

te passiua in possesso recederet. Item posset dici de iecore piscis Item de melodia dauid rõne cuius lz primo refocillaret saul ⁊ leuius haberet: tamen totaliter expulsus fuit per illam vt dicit litera. Recedebat ab eo spiritus malignus. Nec consonum est litere dicere: quod hoc fiebat ex merito dauid seu per orationes eius quia non est verisimile quod hoc scriptura taceret cum esset in laude eius notabiliter dictum. Hec de paulo prefato: licet non posuerimus supra. in. q. v. prime partis: qd quia prefigurabatur virtus crucis per expansionez venarum corporis xpi: ideo liberabatur saul. et plura ibi etiam continentur que presenti speculationi seruire possunt tantum concludamus quod rerum sensibilium applicatio in exorcismis licitis non est superstitiosum: iam autem non expedit de ipsis exorcismis aliqua disserere.

¶ Remedia per licitos exorcismos ecclesie contra quascunqz infirmitates a maleficis illatas: ⁊ de modo exorcisandi maleficiatos. ¶ Capitulum sextum.

Quia vt in superioribus tactum est malefice omne genus infirmitatis corporalis inferre pñt: quare ⁊ sub gñali regla ꝯcludere opꝫ: qꝛ quicqd remedij in ꝯbis vel opibus: aut alijs infirmitatib9. s. notatis applicari põt. hoc etiã quibuscũqz alijs infirmitatibus pcedentibus non expressis: vt vbi epilepsia aut lepra esset inflicta conuenire potest: ⁊ qr inter remedia verborum exorcismi liciti computantur: de ipso etiam sepe mentio tanqz de quodam gñali remedio habita est tria principaliter de ipo practicanda sunt. Primo: an non hñs exorcistatus ordinem vt. s. laicus vel secularis persona valeat licite demones aut eius maleficia exorcisare vbi tres alie annectuntur qualiter videlicet sunt liciti: et de septem conditionibus que requiruntur ad carmina ⁊ benedictiones: vt quis valeat secum talia proferre: et tertio qualiter morbus sit exorcisandus et demon coniurandus. Secundum principale quid agendum: vbi gratia sanitatis per exorcismos non obtinetur: et tertio quo ad remedia non iam verborum sed operum cum solutionibus certorum argumentorum. Ad primum est doctoris Thom. in. iiij. distin. xxiij. senten. In ordine inquit exorcistatus ⁊ in alijs minoribus

ordinibus oibus cū ꝯferuntur recipitur ptās: vt quis hoc vel
illud ex officio facere possit puta exorcisare. Et idem᷑a non ha
bentibus ordinem licite fieri pōt: Quis illi hoc non habeāt ex
officio: sicut in domo non consecrata pōt dici missa: Quis con
secratio ecclesie ad hoc ordinetur: vt in ea missa dicatur sʒ hoc
tunc magis pertinet ad gratiam gratis datam: q̄ ad gratiā sa
cramenti. Ex quibus verbis dici potest: ꝙ licet ad liberationeʒ
maleficiati bonum est concurrere exorcistam habens potestatē
exorcisandi morbos maleficiales: tamen etiā interdum deuote
persone absq̃ exorcismis vel cū ipsis fugare possunt hmōi mor
bos. Nam fertur de quadam virgine paupercula ⁊ ideo pluri
mum deuota cuius dum amicus in pede maxime per maleficiū
lesus fuerat: ꝙ iudicio medicoꝝ patuit: eo etiam q̄r nullis me
dicaminibus sanari poterat: contigit vt virgo infirmum visita
ret qui ⁊ statim ab ea petiuit: vt pedi benedictionē aliquam ap
plicaret. Annuit illa ⁊ silenter tm̄modo orōnem dn̄icam ⁊ apo
stoloꝝ simbolum cū geminatis viuifice crucis signis applicuit
Tunc statim infirmus curatum se sentiens scire voluit in reme
diuʒ futuroꝝ quid carminationis virgo applicasset. Que respō
dit vos debili fide diuinis ⁊ approbatis exercitijs ecclesie non
inheretis ⁊ carmina ac remedia prohibita crebro vestris infir
mitatibus applicatis: idcirco raro in corpore curamini: q̄r sem
per in aīa ledimini. Sed si in orationum ⁊ signorum licitorum
efficaciam speraretis facillime sepe curaremini nihil em̄ vobis
applicui nisi dn̄icam orōnem ⁊ apostoloꝝ simbolū ⁊ iam sana
tus estis: gratia huius exēpli querit: an non alie bn̄dictiones ⁊
carminationes seu etiā ꝯiurationes p exorcismos habeāt effica
ciā cum hic videant̄ reprobari. Rn̄detur: ꝙ hec virgo nō repro
bauit nisi illicita carmina cū illicitis ꝯiurationibꝰ ⁊ exorcismis
Pro cuiꝰ intellectu ꝯsiderare oportet: vn̄ hmōi habuerunt ori
ginē ⁊ qn̄o ad abusum deuenerūt. Nam principiū horum fuit
sanctissimū: sed sicut oia demonis instinctu deprauant̄ median
tibus demonibus ⁊ malis hoibus: ita ⁊ diuina noia. Apl̄i em̄
⁊ sancti viri scd̄m illud Marc. vlt. In noie meo demonia eijciēt
infirmos visitarūt ⁊ orōnes sup eos p sacra verba fuderūt dein
de successu tpis sacerdotes deuote simīa rite peregerūt ppter qđ
deuotissime orōnes ⁊ sancti exorcismi reperiunt̄ in antiqs ho

die ecclesijs ad oia que hoies facere aut pati poterāt per deuo
tos viros applicati olim sine omni supstitione sicut etiā hodie
literati ⁊ sacre theologie doctores reperiuntur qui infirmos vi
sitantes filia ꝟba egrotis applicāt: ⁊ non solū demoniacis. Sꝫ
heu superstitiosi hoies a se multa vana ⁊ illicita ad instar hoꝝ
inuenerūt: q̄bus hodie vtunt̄ circa infirmos ⁊ iumēta nec clerus
amplius ex sua desidia: licitis vtit̄ verbis visitādo infirmos p
pter qđ Guil. dictus durādi glosator Raymūdi dicit: ꝙ talia
p̄fata sacerdos religiosus aut discretus: etiā laicus vir siue mu
lier excellentis vite ꝓbate discretionis facere pōt: fusa oroñe li
cita super infirmum non sup pomū aut sup cingulū aut filia: sꝫ
super infirmantes: iuxta illud euāgeliste sup egros manus im
ponent ⁊c. nec sunt hmōi persone ꝓhibende a talibus nisi for
te timeatur: ꝙ ad exemplum illoꝝ indiscreti ⁊ supstitiosi alij car
minationis sibi vsurpent abusum tuentes se exemplo illorum:
hi ergo superstitiosi carminatores reprehenduntur a predicta
virgine ⁊ dixit illos habere debilem fidem: immo malam qui
tales ꝯsulerunt. Iterum aūt gratia huius declarationis querit̄
quibus verbis carmina ⁊ benedictiones censentur licite vel sup
stitiose: ⁊ de modo quo debēt applicari. ⁊ an demon sit ꝯiuran
dus ⁊ morbus exorcisandus. Ad primū: ꝙ qr hoc dicit̄ licitum
in cultu xp̄iane religionis quod non est superstitiosum: ⁊ super
stitiosum dicit̄ vt notatur ex gl. super illo ad Col. ij. que sunt rō
nem habentia in superstitione quod super modū religionis ser
natur: vnde ibi dr̄ superstitio est religio supra modum seruata.
i. religio modis vel circunstantijs malis ⁊ defectuosis practica
ta. Etiaꝫ superstitiosum est quicquid traditione humana nomē
religionis vsurpat absq; superioris authoritate: vt hymnos iū
gere ad missas defunctoꝝ p̄fationem inrumpere symboluꝫ in
missa cantandū abbreuiare: aut in organis ⁊ non in choro de
cantare missa respondentem non habere: ⁊ his similia. Sed ad
ꝓpositum nostrum modo quando fit aliquod opus ⁊ virtute
religionis xp̄iane: vt vbi quisquis vellet infirmo subuenire per
aliquam orationem ⁊ benedictionem per ꝟba sacra. de qua ma
teria nūc intendimus talis hꝫ ꝯsiderare septem ꝯditiones: que
si reperiunt̄ talis bn̄dictio censet̄ licita. ac si fiat per modū adiu
rationis per virtutē diuini noīs: ꝑ virtutē operū xp̄i. que ex sua

natiuitate passione preciosa morte rc.innotuerũt:per que etiã dyabolus victus ꝛ eiectus fuit. dicentur ille benedictiones:carmina:ꝛ exorcismi liciti.ꝛ hi qui practicant possunt dici exorcistе:aut incantatores liciti. Juxta Jsido.viij.ethi. Jncantatores dicuntur qui artem aliquam verbis peragunt.ꝛ prima conditio consideranda: vt ex doctrina sancti Tho.ij.ij.q.xciij.elicit: vt verba non contineant aliquid quod pertineat ad inuocationem demonum expressam vel tacitam.quid sit expressa patet. quid tacita:hoc consideratur ex intentione ꝛ opere. Jntentione:vt vbi operans non curat siue a deo:siue a dyabolo habeat in suo opere intentũ:dũmodo finem optatum consequatur ope vt vbi opus qđ facit non hꝫ aliquam ꝓprietatem ex natura ꝑducendum talem effectum.de qua non solum medici ꝛ astrologi:immo ꝛ theologi habent iudicare per quem modum nigromantici faciunt imagines:annulos:ꝛ lapides artificiales :qui vtiqꝫ nullam habent naturalem inclinationẽ ad effectus quos ipsi expectant sepissime.vnde ꝛ in eorum operibus dyabolus se habet immiscere. Secundo considerãdum est ne benedictiones seu carmina contineant aliqua nomina ignota.qꝛ ꝭm Crisost.talia metuenda sunt ne in eis aliquid superstitionis lateat. Tertio.ne materia verborum aliquid falsitatis contineat:quia sic eius effectus non posset expectari a deo:cum ipse non sit testis falsitatis.sic quedam vetule in suis carminibus vtũtur rigmatizando beata virgo iordanem transiuit rc. s. stephanus ei obuiauit:eam interrogauit:ꝛ multas alias fatuitates . Quarto.ne ibi contineantur vana et caracteres inscripti propter signum crucis vnde breuia que portantur a soldatis reprehenduntur. Quinto.ne spes habeatur:immo scribendi aut ligandi:aut in quacunqꝫ huiusmodi vanitate que ad diuinam reuerentiam non pertineat:quia alʳs oino iudicabitur superstitiosum. Sexto.vt in allegatione prolatione diuinorum verborꝫ vel scripture sacre:respectus solum habeatur ad ipsa sacra verba ꝛ ad intellectuꝫ eoꝝ:ꝛ ad dei reuerentiam seu ad virtuteꝫ diuinam a qua expectatᷣ effectus:vel ad sanctoꝝ reliquias:a quibus etiam prefata expectantur secundario:licet a deo principaliter. Septimo.vt committatur effectus qui expectatur diuini voluntati qui scit vtruꝫ sanitas vel tribulatio plus prosit inuo

canti vel minus: vel an obsit. ꝛ hanc conditionem ponit Tho. in. j. secunde in materia de gratia. ꝛ distin. xv. in. iiij. Unde concludamus quod si nulla dictarum conditionum opus infecerit illud erit licitum. probat tho. super illud Marci. vlti. Signa eos q̄ crediderūt. ꝛ post in nomine meo demonia eyciētꝛc. serpentes tollent. ex quo elicit quod predictis seruatis conditionibus per diuina verba licitum est asserere serpentes. Item probat premissa vlterius. Non minoris sanctitatis sunt verba deiꝫquam sanctorum reliquie: dicente Aug. Non est minus verbum dei q̄ꝫ corpus christi: sed ſm omnes licet reliquias sanctorum secum reuerenter portare: ergo qualitercunqꝫ nomen dei inuocetur rite per orationem dominicam: per salutationē angelicam: per eius natiuitatem: passionem: quinqꝫ vulnera: ꝑ septem verba que protulit in cruce. per titulum triumphalem: per tres clauos: ꝛ aliorum armorum militie christi contra dyabolum ꝛ eius opera omnino erunt licita ꝛ spes potest haberi in eius committendo effectum diuine voluntati. Et hoc quod dictum est de coartatione serpentum: idem itellige de aliꝫs animalibus quando solus respectus habetur ad sacra verba ꝛ ad diuinam virtutem. de ipsis tamen caute est agendum de incantationibus: quia vt dicit doctor. Tales incantatores sepe habent illicitas obseruantias ꝛ per demones sortiuntur effectum precipue in serpentibus: quia serpens fuit primum demonis instrumentum ad hominem decipiendū. Nam in ciuitate salczburgēci quidam incantator erat hic quadam die ad spectaculum aliorum cunctos serpentes ad quandam foueam incantare voluit: ꝛ interimere ex spacio vt fertur vnius miliaris cōgregatis: ergo vndiqꝫ serpentibus dum ipse supra foueam staret. nouissime quidem ingens ꝛ horribilis serpens foueam intrare difficultabat: ꝛ sepe quasi ipsum abscedere permitteret: ꝛ liber serpere quo vellet motibus innuebat. Sed cum ille ab incātatione eius desistere nolebat: aliꝫs oibus in fouea iteremptis q̄ statim ibi moriebant: ꝛ necesse erat vt ꝛ ille horribilis intraret: ꝛ stans serpens ex opposito cantatoris sup foueā saltum fecit: ꝛ in ipsum incantatorem irruit: ꝛ ventrem eius: vt angulum strangens ipsum incantatorem secum in foueam traxit et interemit. Qua ex re perpenditur: non nisi pro vtilitate

ad fugandū vcꝫ ab hoim inhabitationibus talia sunt virtute diuina practicanda. ꝛ cū dei timore ꝛ reuerentia. Quo ad scdm vcꝫ quō sunt huiusmodi exorcismi vel carmina deferenda et ad colla suspendenda: vel in vestimentis insuenda. Uidetur ꝙ talia sint illicita. Nam Aug. ij. de doctrina christiana. Ad superstitionem pertinent mille magicarum artium ꝛ ligature ꝛ remedia que medicorum quoqꝫ disciplina condennat: siue in precantationibus siue in quibusdam notis quas caracteres vocant: siue in quibusdam rebus suspendendis atqꝫ insignandis. Item Christo. super math. Quidam aliquam partem euangelij scriptam circa collum portant: sed nonne quotidie euangelium in ecclesia legitur ꝛ auditur ab omnibus: cui ergo in auribus euangelia posita nihil prosunt: quomodo em̄ possunt circa collum suspensa seruare? Deinde vbi est virtus euangelij in figuris literarum: an in intellectu sensuum sit in figuris bene circa collū suspendis: si in intellectu: ergo melius in corda posita plus'sunt: ꝙ circa collum suspēsa. Sed hic est rn̄sio doctorꝫ: precipue sancti Thome vbi supra. ar. iiij. vbi querit an suspendere diuina verba ad collum sit illicitum: ꝙ in oibus incantationibus vel scripturis suspensis: duo cauenda videntur. Primo quidem quid sit quod scribitur: vtrum sit ad inuocationes demonum pertinens manifeste tunc nō solū supstitiosum immo illicitū ꝛ apostasia a fide iudicatur: vt supra tactum fuit sepe. Similiter etiam cauendum ne contineat ignota noīa ꝛc. accipe conditiones supra positas: ꝛ tunc sicut licitum est huiusmodi super infirmos ore proferre: ita licitum est illa secum deferre. Prefati autē doctores respectum habent ꝛ damnant: cum quis ad figuras ꝛ literas scriptas maiorem haberet aduertentiam ꝛ respectum ꝙ ad intellectum verborum. Et si dicatur: ꝙ laicus nō intelligēs verba non potest habere respectum ad intellectum eorum rn̄detur: habeat respectum ad virtutem diuinam: ꝛ illam cōmittat diuine voluntati: vt faciat quicquid placitum fuerit sue pietati Quo ad tertium: an simul demon sit coniurandus ꝛ moribus exorcisandus vel econuerso: aut vnum sine altero? Responsio. Hic plura sunt aduertenda. Primo an demon semper sit quando maleficiatus affligitur. Secundo: cuiusmodi res possunt exorcisari aut adiurari. Tertio: de modo exorcisandi. Ad primū:

cum iuxta Damasc. demon ibi est vbi opatur: videtur q maleficatio semp presens sit cum eu affligat. Item in legenda beati bartholomei tunc videtur sanare demon qn cessat a lesione. Rñsio: q demon p̄sens sit maleficiato ꝛ afflicto hoc pōt intelligi dupliciter: vel quo ad suū esse vel quo ad suū effectū. Primo mō p̄sens est in principio dū maleficiū intromittit. Secūdo modo per se nō dr presens in suo effectu: sicut etiā cum doctores querunt an diabolus cū qualibet culpa mortali hominem substantialiter inhabitat: dicūt q non p se: sed per suum effectum: sicut dñs inhabitare dicitur seruū quātū ad suū dominiuz: aliud tñ de obsessis. Quo ad secundū: cuiusmodi res possunt exorcisari. Notandum est sup doctores tho. in. iiij. di. vj. sententiam vbi dicit: q qꝛ propter pctm̄ hois diabolus accipit potestatem in hoiem: ꝛ in oia que in vsum hois veniunt in ipsius nocumentum. Et cū etiam nulla conuenientia est xpi ad belial. Ideo qñcūqꝫ aliquid sanctificandum est ad cultū diuinum prius exorcisatur: vt liberatuz a potestate diaboli qua illud in nocumentum hois assumere poterat deo consecretur. Et hoc ptꝫ in benedictione aque ꝛ consecratione templi ꝛ in oibus hmōi. Unde cum prima satisfactio qua homo deo consecratur sit in baptismo: oportet q etiam homo prius exorcisetur q̄ꝫ baptisetur multo fortiori ratione q̄ꝫ alie res: quia in ipo hoie est causa quare diabolus potestatem accepit in alia q̄ sunt propter hoiem scilꝫ peccatum originale vel actuale ꝛ hec significant ea que in exorcismo dicuntur: vt cum dicitur recede ab eo sathana ꝛ huius: ꝛ silr ea que ibi fiunt. Ad propositum ergo cum queritur: an morbus sit exorcisandus ꝛ demon adiurandus: ꝛ quid illorum primo. Respondetur morbus nō exorcisatur: sed ipo homo morbatus ꝛ maleficiatꝰ sicut in puero non exorcisatur infectio fomitis sed puer infectus. Item sicut prius puer exorcisatur ꝛ post diabolus adiuratur vt recedat: ita maleficiatus prius exorcisatur ꝛ post diabolo ꝛ eiꝰ facture imperat vt recedat. Item sicut sal ꝛ aqua exorcisant: ita maleficiato oia q̄ in ipsius vsum ꝯuerti pñt. vt cibaria ꝛ potagia exorcisare ꝛ benedicere plurimum expedit. Iteꝫ licet ritus exorcismi tenet in baptisandis vt fiat exufflatio versus occidētalem partem ꝛ abrenunciatio. Scdo: manuuꝫ ad celū erectio

cum sacra fidei cōfessione xpiane religionis. Et tertio ōrō be-
nedictio ꝛ manus iposítio. Et quarto denudatio ꝛoleo sancto
vnctio: expost baptismuꝫ cōmunio: ꝛ candidioris vestis indui
tio. tñ non est necesse vt hec circa maleficiatū exorcizādū fiant:
sed ꝙ primo pure ꝛ debite sit ꝯfessus: candelaꝫ accēsam si pōt
teneat ꝛ sacram cōionem recipiat: ꝛ loco vestis cādide candela
benedicta in longitudine corpis xpi aut ligni crucis nudo cor
pore circūligatus maneat. Dici ergo pōt. Exorcizo te petrum
aut barbaram infirmā: sꝫ sacrosctē baptismatis regeneratam
per deum viuum: per deū verum: per deū sanctum: per deuꝫ q̄
te suo precioso sanguine redemit vt fias homo exorcizatus: vt
effugiat atqꝫ discedat a te oīs fantasia ꝛ neq̄tia diabolice frau
dis omnisqꝫ spūs immundus adiuratus p eum q̄ venturus est
iudicare viuos ꝛ mortuos ꝛ seculum p ignē. Amen. Oremus.
Deus misericordie: deus clemens: q̄ ḃm multitudinem misera
tionum tuarum quos diligis corripis: ꝛ quos recipis pie ad
emendationem coerces. te inuocamus dñe: vt famulo q̄ in cor-
pore patitur membrorum debilitatē: gratiam tuā conferre di-
gneris: vt quicquid terrena fragilitate corruptum: q̄cquid dia
bolica fraude violatum est vnitati corporis ecclesie membruꝫ
redemptionis annecte: miserere dñe gemituū: miserere lachry
marū eius: ꝛ non habētem fiduciam nisi in misericordia tua:
ad tue sacramentum reconciliationis admitte: per xpm domi
num nostrum. Amen. Ergo maledicte diabole recognosce sen
tentiam tuam: da honorem deo viuo ꝛ vero: da honorem dño
iesu xpo: vt recedas ab hoc famulo cum tua factura: queꝫ dñs
noster iesus xps suo precioso sanguine redemit. demum secun
do ꝛ tertio iterum exorcizet: supra cum orationibus. Oremꝰ.
Deus qui facture tue semper pie dñaris affectui: inclina aurē
tuam supplicationibus nostris. ꝛ famulo tuo ex aduersa vali-
tudine corporis laborantem placatus respice ꝛ visita. ꝛ salu-
tari tuo ꝛ celestis gratie presta eis medicinā. per xpm dñm no
strum. Amen. Ergo maledicte diabole ꝛc. vt supra. Pro tertio
exorcismo oratio. Deus infirmitatis humane: singulare presi-
dium auxilij tui super infirmum nostrum ostende virtutem. vt
ope misericordie tue adiutus vel adiuta. ecclesie tue sancte in-
columis representari mereatur. per xpm dñm nostrum. Amē.

ꝛ semper aspergat cum aqua benedicta. Et nota ꝙ hic modus
p̄scribitur: non ꝙ omnino ita fieri debeat: aut ꝙ aliȷ̄ exorcis-
mi non sint maioris efficacie: sed vt modus exorcizandi ꝛ ad-
iurandi habeatur. In antiquis enim historiȷ̄s ꝛ ecclesiarum li
bris interdum deuotiores ꝛ efficaciores exorcismi reperiūtur
sed q: in omnibꝰ dei reuerentia sit: preponendas agat ſm hoc
vnusquisqꝫ quantum expediens fuerit conclusiue ex premissis
concludēdo propter simplices: sit modus iste exorcizandi ma-
leficiatum: vt primo puram faciat confessionē Juxta ca. alle.
sepe. si per sortiarias. Demum fiat diligens inquisitio per sin-
gulos angulos ꝛ in lectisterniȷ̄s culcitris: ꝛ sub limine ostiȷ̄ si
fortassis instrumenta maleficiȷ̄ caute possent inueniri: inuenta
etiam statim sunt ad ignem proȷ̄cienda. expediret etiā vt cun-
cta renouarentur in lectisterniȷ̄s ꝛ indumentis habitationem:
etiam ꝛ domum mutaret. In casu vero quo nil inuentum fue-
rit: tunc exorcizandus si potest ecclesiam intrabit mane ꝛ quā-
to dies sanctiores vt festa beate virginis aut vigilie existunt:
tanto melius sacerdos etiaꝫ confessus ꝛ in bono statu ampliꝰ
proficit teneat itaqꝫ exorcizandus candelam in manu benedi
ctam melius quo poterit sedendo: aut genua flectendo: et qui
assunt deuotas orationes pro eius liberatione fundāt. Et inci
piat letaniam inchoando. Adiutorium nostrum in nomine do
mini. ꝛ habeat respondētem: aspergat ipsum aqua benedicta:
ꝛ stola circundabit collum: ꝛ subinferat psalmum. Deus in ad
iutorium: ꝛ prosequatur letaniam: vt moris est super infirmos
dicendo ad inuocationē sanctorum ora ꝓ eo: vel orate. ꝛ ꝓpi-
tius esto. libera euꝫ dn̄e: singula ꝓsequendo vsqꝫ ad finem vbi
orationes sunt dicende: tunc loco orationum incipiat exorcis-
mū: ꝛ continuabit modo prescripto: vel alio meliori: vt sibi vi
debitur. Possent etiā hmōi exorcismi continuari: ad minꝰ ter
in septimana: vt sic multiplicatis intercessiōibꝰ gr̄a obtinea-
tur sanitas. Uerū post oīa cōicādus est eucharistie sacramēto
lꝫ q̄dā an̄ exorcismū hoc faciendū putāt: ꝛ in confessione atten
dat cōfessor si aliquo vinculo excōicationis esset innodatus: vl'
si vnq̄ temere innodatꝰ absolutionē a suo iudice non recepis-
set. tunc em̄ lꝫ ad cautelam eum absoluat: tn̄ reddita sospitate

a suo iudice q̄ eum ligauerat q̄rat. Attendendum q̄ vbi exor-
cista non hz ordinē exorcistatus: tūc p̄cedere pōt per orōnes: τ
si legere nouit scripturas legat euāgelia quatuor prima euāge
listarū. Itē euangeliū. Missus est angelus. Et passionez dn̄i. q̄
oīa magnam habēt virtutē ad expulsionem operum diaboli.
Itē euangelium sancti iohannis. In principio erat verbū scri-
batur: τ ad collum infirmi suspendat: τ sic gratia sanitatis a
deo expectetur. Uerum si q̄s quereret de differētia inter aque
benedicte aspersionem τ exorcismum cū vtrūq̄z in effectu con
tra demonis molestiam ordinatur. R̄ndit sanctus Tho. vt su-
pra di. vj. diabolus impugnat nos ab exteriori τ interiori. Aq̄
ergo benedicta ordinatur contra impugnationē diaboli: que
est ab interiori. Sed exorcismus contra impugnationē diabo
li q̄ est ab exteriori. vnde illi contra quos datur dicunt ener-
gumini: ab en qd̄ est intra τ geron labor: quasi intus laboran
tes. In maleficiato ergo exorcisando vtrunq̄z abhibetur cum
vtrobiq̄z molestentur. Uerum quo ad secunduz principale q̄d
agendum vbi gratia sanitatis per exorcismos non obtinetur.
R̄nsio. lz sex ex causis hoc fieri possit. est tn̄ vna septima super
quam indiciū nostrum suspendit. Nā q̄ aliquis nō liberatur:
aut hoc est propter paruitatē fidei circunstātiuz: aut ip̄m egro
tum offerentium. Aut propter peccata maleficium sustinentiū:
aut propter accommoda remedia adhibere negligentiuz: aut
propter exorciste aliquod in fide vitium: aut propter reueren-
tiam virtutum in alio existentium propter purgationē vel me
ritum maleficiū patiētium. De primis quatuor docet euāgeli-
ca virtus. Mathei. xvij. et Mar. ix. In patris vnice filij sui
lunatici τ discipulorum x̄pi p̄sentia. Primo em̄ afferens vt tur-
ba fide carebat. vn̄ pr̄ cū lachrymis orauit. Credo. dn̄e adiu-
ua incredulitatez meā: τ ad turbam iesus ait. O generatio in-
credula τ peruersa quousq̄z ero vobiscum? De secundo: videlz
de sustinente demonem: iesus increpabat eum: scz filium: quia
beatus Hiero. ibi dicit propter pctā sua a demone fuerat op-
pressus. De tertio. de neglectu debitorum remediorz ptz: q̄
non fuerūt p̄ntes boni τ p̄fecti viri. Unde Criso. ibi dicit. Co-
lūne fidei: videlz. Petrus. Jacobus: τ Johannes nō aderāt si-
cut in transfiguratione x̄pi presentes erant. Nec oratio τ ieiu-

nium aderãt. Sine quib⁹ xp̄s ait: hoc genus demoniorum nõ
eijcitur. Unde orige. ibi dicit. Si aliqñ oportuerit circa oratio
nem aliquid patientũ remanere non admiremur: neqȝ inter-
rogamus: neqȝ loquamur q̄si audienti spũ immundo: sed abi-
gamus ieiunijs ꝛ orationib⁹ nostros spũs malignos. ꝛ glo. di
cit. Hoc genus demonij. id est ista carnalium voluptatum mu
tabilitas ad quem. s. spũs ille inclinabat non vincit: nisi spũs
orationem confirmet: ꝛ caro per ieiuniũ maceret. De quarto
exorciste vitio: p̄sertim. s. in fide. Patet ibidem de xp̄i discipu-
lis p̄ñtibus. Unde postea secreto discipuli querẽtes causaȝ sue
impotentie. Rñdit propter incredulitatem vestram. Amen di
co vobis: si habueritis fidem sicut granũ sinapis: dicetis mõti
huic tollere ꝛc. Ubi Hylarius. Crediderunt quidem aposto-
li: sȝ nondum erant ꝑfecti in fide. Nam dño in monte morante
cum alijs trib⁹. ꝛ illis cum turba residentibus q̄dã tepor eorũ
fidem relaxauerat. De quinto. patet in vitaspatrum. vbi legi-
mus aliqñ obsessos non liberatos per sanctum anto. sed ꝑ di-
scipulum eius paulũ fuisse liberatos. De sexto patuit supra. q2
non semper cũ quis liberatur a culpa liberatur a penis: sȝ re-
manet interdum pena in vindictam ꝛ satisfactionem p̄ceden-
tis delicti. ꝛ adhuc aliud remedium de quo fert ꝙ plures fue-
rint liberati: videlȝ ꝙ maleficiati de nouo fuerint baptiȝati: lȝ
sub cõditione suꝑ quo vt premisi nil determinare audem⁹. Ue
rissimum tñ existit ꝙ cum debite quis ante baptismum nõ fuit
exorcisatus vtiqȝ diuina ꝑmissione diabolus sempꝛ maiorẽ re-
cipit in talem potestatem. ptȝ ex p̄missis: nec ambiguũ est quin
plures negligẽtie siue a sacerdotibus non bene dispositis vbi
iam quartum impedimentum p̄notatum tãgitur: videlȝ exor-
ciste vitium cõmittunt: siue a vetulis que tempore necessitatis
debitum modũ baptiȝãdi nõ seruant. Nec tñ asserere volo q̄n
sacramẽta a malis conferri possint. ꝛ ꝙ immo quantũcũqȝ ma
lus baptiȝat ꝛ cõficit: dummodo debite sub debita forma ver-
borum materia in intentione baptiȝat ordinatus ꝛ conficere
intendat. sic a simili in exorciȝando rite ꝓcedat. ꝛ non suffusus
aut violentus. vñ ꝛ sine actuali vel habituali intẽtiõe ꝛ vtinaȝ
non cespitando: ꝛ verba necessaria obmittẽdo. hmõi sacris of
ficijs se immisceatur. Reuera sicut ad conficiendum quatuor

essentialia deseruiunt: scilȝ materia: forma: intentio: ordo: mo-
dis tñ pretactis. ⁊ vbi vnũ defuerit: nec ꝯficere poterit: ita cir
ca exorcismos suo modo asserere oportet. Nec obiectio valet
ꝙ sine exorcismis in primitiua eccl'ia baptisabantur: aut etiaȝ
ꝙ nunc caracterem baptismalem sine eo valeat baptisatus re-
cipere q2 sic Grego. inuanum exorcismos instituisset: ⁊ ecclesia
in suis cerimonijs potius erraret. Quare nec ausus sum omni
no reprehendere q̇ maleficiatos sub conditione vellent reba-
ptisare: ⁊ neglecta fortassis recuperare. Fertur etiam de illis q̇
nocturno tempore in somnis per alta edificia sine lesione solẽt
incedere: quod vtiqȝ opus esse maligni spũs tales sic deferen-
tes plures asserũt hi cum rebaptisantur meli⁹ habere noscun
tur. ⁊ mirũ ꝙ vbi noĩbus proprijs annuũt: subito ad terrã col
liduntur: acsi fortassis illud nomẽ non debite in baptismo fue
rit impositũ. Expedit lectorem esse attentũ super sex illa impe-
dimẽta: lȝ eñ super energuminos aut possessos ⁊ non sup ma
leficiatos sonãt: tñ q2 equa virt⁹ vtrobiqȝ requirit diuina: im-
mo dici potest ꝙ maioris sit difficultatis maleficiatum curare
q̄ȝ energuminum aut possessum. ideo illa ĩpedimẽta si ibi pñt
habere locũ ⁊ a fortiori sup maleficiatos: qđ tali rõne ꝓbatur
Nam vt supra patuit ca. x. possident interdum pro nullo pro-
prio delicto: sȝ ꝑ leui alieno: ⁊ varijs alijs de causis. In malefi
cio aũt qñ adulti maleficiunt vtplurimum eis contingit: q2 in
aĩe necationem grauissime a demone ab intus possident. Uñ
duplex labor circa maleficiatos vbi simplex circa possessos ab
extra reqritur de hac grauissima possessione. Cassia. colla. ab-
ba. sereni dicit. Illi sunt veri miseri ac miserabiles iudicandi:
qui cum se vniuersis criminibus flagitijsqȝ contaminant: non
solum nullum in eis verisil'r signuȝ diabolice suppletiõis ostẽ
ditur: sed nec alique q̇dem operibus eoꝝ cõdigna tẽtatio: nec
vllum flagellũ correptionis infertur. Nõ eñ merent celerem
tp̄is istius expeditãqȝ medicinam: quoꝝ duritia ⁊ impenitens
cor penam vite pñtis: excedens thesaurizãt sibijpsis irã ⁊ indi
gnationẽ in die ire ⁊ reuelatiõis iusti iudicij: in quo vermis eo
rum nõ extinguetur. Et iterum idẽ Cassianus comparãdo cor
poralẽ possessionem ad aĩe per pctm̃ pauloante dicit. Multo
grauius inq̇t constat illos vehemẽtiusqȝ vexari: q̄ cum corpo-

raliter ab ipsis affligi minime videantur: aio tamen perniciosius possidentur eoꝝ: scꝫ vitiis ꝛ voluptatibus inuoluti. Secūdū apl'i nāqꝫ sententiam a quo q̄s superatur eius seruus efficitur: nisi ꝙ in hoc isti desperatius egrotāt: ꝛ cum sint eorū mancipia nec impugnari se ab illis nec dn̄atum eorūꝫ ferre cognoscunt. Ex q̄bus elicitur ꝙ a fortiori maleficiati in corpore: non tn̄ possessi a demone ab extra sed ab intra quo ad aīe necationem grauius ꝓpter plura impedimēta sanant̄. Quo ad tertiū principale. s. quo ad remedia notandū ꝙ q2 opera illa sunt duplicia. Licita oīno ꝛ non suspecta: aut suspecta ꝛ non oīno licita. ꝛ de p̄mis. s̄. tactum est immediate. c. v. circa finez. vbi dubitatio ponit̄ super herbas aut petras vt maleficia repellant quomodo hoc licitū sit. De secundis vero remediis que vidētur esse suspecta: non tn̄ oīno licita: nunc tractandū aduertere oportet ea que in scd̄o principali huius scd̄e partis opis tacta sunt de quatuor remediis: quorum tria censent̄ illicita. q̄rtum aūt non oīno licitum sed vanū. de quo ꝛ canoniste loquūtur ꝙ licitum est vana vanis cōtūdere. Sed q2 nos inq̄sitores huius opinionis sumus cum sanctis doctoribus. ꝙ in casu quo remedia per sacra verba ꝛ exorcismos licitos non sufficiunt: et hoc propter impedimenta superius tacta in numero sex aut septeꝫ ꝙ tunc tales maleficiati hortandi sunt ad patientiam equanimiter ad tolerandum mala presentis vite in suorum criminuꝫ purgationem: ꝛ non vlterius querere quocunqꝫ modo superstitiosa ꝛ vana remedia. Ideo si q̄s p̄missis licitis exorcismis non contētus ad hmōi vana ad minus remedia de q̄bꝰ supra tactum est se tranferre voluerit sciat hoc non nostra voluntate aut admissione fieri: sꝫ ꝙ posita ꝛ enucleata fuerūt ibidē talia remedia factū fuit: vt tantorū doctorum. vt Scoti ꝛ Hostien. ꝛc. ex parte vna ꝛ aliorū theologorū ex parte altera dicta quocūqꝫ modo concordarentur. Fatemur ergo cū sancto Augustino in quodā sermone ꝯtra sortilegos ꝛ diuinatores. Et intitulatur sermo de auguriis vbi dicit. Fratres nostis me frequētiꝰ supplicasse vt ꝯsuetudines paganorum ꝛ maleficoruꝫ minime seruare deberetis sed hoc ꝓficit apud aliquos parum. Et quia si vobis non dixero pro me ꝛ pro vobis redditurus suꝫ in die

iudicij rõnem ⁊ vobiscũ mihi necesse erit eterna supplicia susti
nere. Ergo apud deũ me absoluo dũ iterũ atq̧ iterum ammo-
neo ⁊ cõtestor vt null⁹ ex vobis diuinos aut sortilegos requi-
rat nec eos de qualibet re: aut causa: aut ĩfirmitate interroget
q2 quicũq̧ fecerit hoc malum statim peribit in eo baptismi sa
cramentum: ⁊ cõtinuo sacrilegus ⁊ pagan⁹ efficitur: ⁊ nisi pe-
nitentia subuenerit statim ineternum peribit. Et postea subdit
nullus dies exeundi ⁊ redeundi obseruat. fecit eñ deus om-
nia bona valde: ⁊ qui vnum diem ⁊ alterũ statuit: sed quotiẽs
necessitas vrget faciendi aliq̃d: aut exeundi: signate vos in no
mine xp̃i: ⁊ symbolum vel orationem dñicam fideliter dicen-
tes securi in dei adiutorio agatis. His autem quidã supstitio-
si ⁊ filij huius seculi non contenti errores erroribus accumula
re volentes vltra intellectũ ⁊ intentionẽ Scoti ⁊ canonistarũ
his argumentis se defendere conanẗ. Quia eñ res naturales
habent quasdam virtutes occultas. quarũ rõ ab hoïe assigna-
ri non põt: sicut ⁊ adamas trahit ferrũ. Et multa alia que Au-
gust. xxj. de ci. dei enumerat. Ideo inquire de hmõi rebus pro
sanitate acquirenda vbi exorcismi ⁊ naturales medicine defi-
ciunt non erit illicitum: lz videatur vanum. hoc autẽ fieret vbi
q̃s per imagines nõ nigromanticas: sed astrologicas: vel per
annulos ⁊ huius sanitatẽ in se vel in alio procurare vellet. Itẽ
arguunt. Sicut corpora naturalia subduntur corporibus ce-
lestibus: ita etiam corpora artificialia: puta imagines sortiun-
tur quasdam virtutes occultas speciem cõsequentes ex impres
sione corporum celestium: ergo etiã corpora artificialia: puta
imagines sortiuntur aliquã virtutem occultã a corporibus ce-
lestibus ad aliquos effectus causandos: ergo vti eis ⁊ alijs hu
ius non est illicitum. Preterea demones pñt multipliciter cor
pora trãsmutare: vt Augu. iij. de trini. dicit: ⁊ patet in malefi-
ciatis: ergo licet vti etiam eoꝝ virtute ad tollendum illa. Sed
reuera in oppositũ sunt dicta oĩm sctõꝝ doctorum: vt satis ⁊
sparsim hincinde patuit. Uñ ad primũ dicitur ꝙ si res natura
les simpliciter adhibenẗ ad aliquos effect⁹ ꝓducẽdos ad q̃s
putanẗ hr̃e naturalẽ virtutẽ nõ est illicitũ. Si ꝟo adiunganẗ.
vel caracteres aliq̃ vel alique quecũq̧ ignota ⁊ vane obserua-
tiones que manifestũ est naturalẽ nõ habere sup hoc efficaciaꝫ

erit superstitiosum ꝛ illicitū. vnde sanctus Tho. ij. ij. q. xcvj. ar. ij. in pede q̄ōnis tractās hanc materiā dicit: ꝙ in his que fiunt ad aliquos effectus corꝑales inducēdos vtputa sanitatē vel aliquid huius ꝯsiderandum est vtrū videant̄ natural'r posse tales effectus causare: ꝛ q2 lz causas naturales adhibere ad suos effectus: ideo non est illicitum. Si aūt videant̄ non posse natural'r tales effectus causare ꝯsequens est ꝙ nō adhibent̄ ad hos effectus causandos tanq̄ꝫ cause: sz solū quasi signa: ꝛ sic ꝑtinent ad pacta significationū cū demonibus inita. Unde Augu. xxj. de ci. dei. alliciuntur demones per creaturas quas nō ipsi sed deꝰ condidit delectabilibus ꝑ sua diuersitate diuersis: non vt aīalia cibis: sed vt spūs signis per varia genera lapidū: herbaꝝ lignoꝝ: aīalium: carminū rituū. Ad scōm dicit idem doctor virtutes naturales corpoꝝ naturalium ꝯsequuntur eoꝝ formas substantiales quas sortiunt̄ ex impressione corpoꝝ celestiū ꝛ sō ex eorūdem impressione sortiunt̄ quasdam virtutes actiuas. Sed corpoꝝ artificialiū forme ꝓcedunt ex ꝯceptione artificis: ꝛ cū nihil aliđ sint q̄ꝫ cōpositio: ordo: ꝛ figura: vt dr̄. j. phyſi. nō possunt habere naturalē virtutem ad agendū: ꝛ inde est ꝙ ex impressione celestiū corpoꝝ nullam virtutē sortiunt̄ inquantū sunt artificialia: sz solum ſm materiam naturalē: falsum est ergo quod Porphyrio videbat̄. vt Aug. dicit. x. de ci. dei. herbis: lapidibus: ꝛ aīantibus: ꝛ sonis certis: quibusdam etiā vocibus ꝛ figurationibus ac figmentis quibusdā etiā obseruatis in celi auersione. motibus syderū fabricari in terra ab hoībus ꝑtātes idoneas varijs effectibus syderū exequendas: quasi effectus magicaꝝ artiū ex virtute celestium corpoꝝ ꝓuenirent. Sed sicut Augu. ibi subdit totuꝫ hoc ad demones pertinet ludifactores animarum sibi subditarū. Unde etiam imagines quas astronomicas vocant ex operatione demonum habēt: cuius signū est eis inscribi quosdam caracteres que natural'r nihil operant̄: non em̄ est figura principiū actionis naturalis: sz in hoc distāt astronomice imagines a nigromanticis: ꝙ in nigromāticis fiunt expresse inuocationes. vnde ꝛ ad expssa pacta cū demonibꝰ inita ꝑtinent. Astronomice ad tacita pacta propter figurarum ꝛ caracterum signa. Ad tertium: non est homini ꝑtās super demones cōmissa vt eis licite vti possit ad quodcūq̄ꝫ voluerit: sed est

ei ꝯ demones bellū indictū. vnde nullo mō lꝫ hoī demonū au/xilio vti per pacta tacita vel expressa. hec Tho. Ad ꝓpositum: qꝛ dicit nullo mō: nec etiā quibuscūqꝫ vanis q̄bus vcꝫ se demō quocūqꝫ modo possit immiscere. Si tn̄ sunt adeo vana vt ꝛ fragilitas hūana ꝓ recuperāda sanitate illa aggredit̄: doleat de p̄teritis: caueat de futuris: orat vt sibi debitū dimittat̄: ꝛ in ten/tationem non amplius inducat̄ inquit Aug. in fine regule.

¶ Remedia ꝯ grādines ꝛ sup iumēta maleficiata. Ca. vij.

Qualr̄ deniqꝫ iumēta maleficiata possint remediari sil'iter ꝛ tempestates aeris. Notanda sunt primo q̄dam remedia illicita: que a quibusdā practicantur Nam quibusdā verbis aut factis supstitiosis: vt q̄ vermes in digitis aut membris per quedā ꝟba et carmina illicita curāt. de quibus carminibus qualiter cogno/scuntur vt sint licita vel non in precedenti. c. tactū est. Alij sunt qui sup iumēta maleficiata non aquā bn̄dictam spargūt: ſꝫ ori infundunt. Primum remediū verboꝝ esse illicitū vltra p̄missa. Guil. sepe allegatus sic demonstrat. Si em̄ verbis inesset virtus ꝛ dicamus verbis vt verbis: tūc ex q̄nqꝫ modis eēt vnus: vel ex pte materie. i. aeris aut ex pte forme: hoc ē soni. aut ex mō signi ficādi. aut ex pte oīm sil'. Nā primū: qꝛ aer nō īterficit nisi sit venenosus. sonus etiā nō: qꝛ excellēs obiectū corrūpit potentiam nec tertiū qꝛ tūc nomē h̄ dyabolus vel mors īferius illa nocerēt semp ꝛ sanitas bonitas semp ꝓdessent. Itē nec oīa sil': qꝛ totum aggregatū ex ptibus inualidis etiā totū est inualidū. Nec vꝫ si obijcit̄ deus ꝯtulit vim ꝟbis sicut herbis ꝛ lapidib⁹: qꝛ si que virtutes insunt quibusdā ꝟbis aut sacramentalib⁹: aut alijs bn̄dictionib⁹ ꝛ carminib⁹ licitis has h̄nt in se nō vt ꝟba ſꝫ ex insti tutione ꝛ ordinatiōe diuina/ꝛ ex pacto dei: sicut si dn̄s diceret q̄cunqꝫ hoc fecerit faciā ei hāc grām: ꝛ sic ꝟba in sacris efficiūt qd̄ signāt. Quis ſm alios etiā h̄nt virtutem intrinsecā: ſꝫ prima opinio: qꝛ iā deseruit: iō amplectit̄. De alijs aūt ꝟbis ꝛ carmini bus ptꝫ ex p̄missis ꝙ vt ꝟba sunt ꝟba cōposita vel ꝓlata aut fi gurata nihil efficiūt: ſꝫ inuocatio noīs diuini ꝛ obsecratio que est ꝑ sacra quedā ꝓtestatio cōmittendū effectū diuine volūtati ꝑ sunt. Remedia ēt opeꝝ que illicita vident̄ vt supra tactū est. Et etiā vbi in ptibus ꝯuenie plurimū practicat̄: ꝙ prima die maij

ante oꝛtū ſolis mulieres villane exeūt: ⁊ ex ſiluis vel arboꝛibus
deferunt ramos de ſalicibus aut alias frōdes: ⁊ ad modū circu
li plectentes in itroitu ſtabuli ſuſpendūt: aſſerētes ꝙ ꝑ integrū
annū iumēta cūcta illeſa a maleficis remanēt ⁊ ꝓſeruant. hoc q̄
dem remediū ſm opinionē illoꝝ qui dicūt vana vanis ꝯtunde
re poſſe nō eſſet illicitū: ſicut nec etiā q̄ per carmina ignota moꝛ
bos expellerēt. Sed ſine offenſiōe ꝓcedendo dicamus ꝙ ſi pꝛi
ma die vel ſcda mulier vel quicūqꝫ egrediat nō hn̄s reſpectū ad
ſolis occaſum vel oꝛtū colligit herbas: frōdes: aut ramos: cum
orōne dn̄ica aut ſymbolo fidei ſuſpendit illa ſup oſtiū ſtabuli
bona fide cōmittens effectū cuſtodie diuine volūtati nō erit re-
pꝛehenſibilis: vt. s̄. in ꝓce. ca. ex ꝓbis hiero. ⁊ habet. xxvj. q. vl.
lꝫ herbas ⁊ petras habere etiā ſuſtinēti demoniū ſine incanta-
tione. Ad idē ſunt qui intra vineas aut ſegetes ſignū crucis frō
des aut floꝛes bn̄dictos in die palmaꝝ ꝯtinent erigunt ⁊ aſſe-
runt: ꝙ vndiqꝫ frugibus per grādines leſis ſegetes in eoꝝ cam
pis illeſi remanſerūt. De q̄bus iuxta diſtinctionē tactam diſcer
nendū vr̄. Ad idem. Sunt que ꝑ conſeruatiōe lactis: ne vcꝫ vac
ce per maleficia pꝛiuentur integrum liquoꝛem lactis quem die
ſabbati colligunt pauperibus gratis pꝛo deo diſtribuunt: ⁊
per huiuſmodi elemoſynam aſſerunt: vaccas etiam ſub vberta
te amplioꝛi lactis a maleficijs pꝛeſeruari. In quo opere nihil
ſuperſtitioſum iudicatur: dummodo pietatis cauſam quā pau-
peribus exhibent etiam diuinam pietatem imploꝛare ꝑ cōſer
uatione iumentoꝛum taliter pꝛoponunt: vt tamen affectum cu
ſtodie diuine pꝛouidentie pꝛo ſuo beneplacito relinquūt. Pꝛe
terea nider in ſuo pꝛeceptoꝛio, pꝛecepto. j. ca. dicit: ꝙ etiam per
carmina ſcripta ⁊ verba ſacra licet iumenta ſicut homines in-
firmos benedicere ⁊ per ea que incantationis ſpeciem habere
videntur: dummodo ſeptem pꝛemiſſe conditiones ſignificant:
dicit enim quod a deuotis perſonis ⁊ virginibus experientiam
habuerit: ꝙ adhibito ſigno crucis ſuper vaccam ⁊ dominicam
oꝛationem cum ſalutatione angelica trinies vel circiter ceſſat
opus demonis: etſi eſt per maleficium. Et in ſuo foꝛmicario
conſtat: quod malefici de ritibus eccleſie veneratis: et ſer-
uatis ſua maleficia pꝛediri fatentur: vt per aque benedicte
aſperſionem per ſalis conſecrati ſumptionem per candela-

rū in die purificationis: ꝛ palmarū in die palmaꝝ ꝯsecratarum vsum licitum ꝛ similia: qꝛ ad hoc talia ecclesia exorcisat vt vires demonis imminuant. Preterea qꝛ malefice quando volūt iumentū priuare liquore lactis solēt ex illa domo in qua iumētum moratur modicum lactis: vel butyri; ex illo iumēto coagulatum petere: vt ꝛ si ꝯsequenter valeant per suam artem iumētum maleficiare. Ideo sint caute mulieres a quib⁹ suspecte huiusmodi petunt ne eis in minimo mutent aut donēt. Preterea sunt certe mulieres que duꝫ sentiunt: ꝙ in coagulando butyrū nil ꝑficiunt: sicut in vasis oblongis ad hoc aptis laborare solent: tunc si subito ex suspecte malefice domo modicū butyri habere possunt: tria frustra seu bolos ex illo butyro faciunt: ꝛ sub sanctissime trinitatis inuocatione patris ꝛ filij ꝛ spūssancti illa frustra in vasculū ꝓijciunt: ꝛ sic omne maleficium fugatur. Ubi iterum incidit. Uanum vanis ꝯtundere tantūmodo ex eo: ꝙ butyrū a malefica suspecta habet mutare: ꝙ si absqꝫ hoc sub inuocatione sanctissime trinitatis orͦonem dn̄icam adiūgendo: etiā si de ꝓprio butyro siue alieno si ꝓprium non haberet tres petias immitteret effectum diuine voluntati committens irreprehensibilis maneret: lꝫ commendanda non esset ꝓpter tres: vꝫ petias butyri immissas commendanda aūt si per aspersionem aque bn̄dicte salis exorcisari immissionem cum orͦone vt. s̄. maleficiū fugaret. Preterea qꝛ sepe oīa iumenta maleficijs intersiciunt: aduertere debent q̄bus talia accidunt ꝛ sub limine ostij stabuli aut p̄sepe vel vbi adequantur: terra amoueat̄: ꝛ alia terra cum aspersiōe aque bn̄dicte ad illa loca reponat̄: qꝛ sepe malefice fasse sunt maleficij aliqua instrumenta ad illa loca occultasse fasse: ꝙ ad instantiam demonum tm̄modo foueam facere habeant. Demon aūt maleficium reposuisse qḋ quidem maleficium res vilissima erat: vt lapis lignum vel mus aut serpens aliquis: constat em̄ ꝙ dyabolus maleficia operatur per se nec in illis rebus indiget ꝯsensu aut ꝛ perditionem malefice querit: vnde ꝛ ipam aliqui modo cooperari cogit. Contra grādines vero ꝛ tēpestates vltra ea que supra de signo crucis erecto hoc remediū pcacticat̄: lapilli enim tres ex grandine in igneꝫ sub inuocatione sanctissime trinitatis subijciūtur: oratio dn̄ica cū angelica salutatiōe bis aut ter adiungit̄: euangeliū ioannis

In principio erat verbũ cũ signo crucis vndiqʒ ꝯ tempestatem
ante ⁊ retro ⁊ ex omni pte terre subinfert. Et tũc cum in fine re-
plicat trinies verbum caro factum est: ⁊ trinies expost dixerit:
per euangelica dicta fugiat tempestas ista. subito si quidem tẽ-
pestas ex maleficio fuit ꝓcurata cessabit: hec verissima experi-
menta nec suspecta iudicant: hoc ipm enim ꝙ lapilli in ignem
pijciuntur si absqʒ inuocatione diuini nois fieret: superstitio-
sum censeretur. Qd̄ si dicatur: nunqd sine illis lapillis sedari
possit tẽpestas. Rñdetur vtiqʒ per alia sacra verba. Projciens
aũt intendit dyabolũ molestare dũ eius facturã per inuocatio-
nẽ sanctissime trinitatis destruere conatur. Ad ignem potiusq̄ꝫ
ad aquam ꝓijcit. q2 citius dum resoluuntur. eo etiam citius fa-
ctura destruitur. effectum tñ custodie diuine voluntati cõmit-
tit. Est ad hoc ꝙ malefica quedam a iudice interrogata an per
aliquẽ modũ tẽpestates a maleficis cõcitate sedari possunt? Rñ-
dit. pñt per hoc vcʒ. adiuro vos grandines vt ventos ꝑ quinqʒ
vulnera xpi ⁊ per tres clauos qui eius manus ⁊ pedes pforã-
runt. ⁊ per quatuor euangelistas sanctos: matheũ: marcum:
lucã. ⁊ ioannem. vt in aquam resoluti descẽdatis. Fatent etiaʒ
multe lʒ quedã sponte quedã in torturis ⁊ difficulter. ꝙ quiqʒ
sunt ꝑ que multũ impediunt. Aliqñ in toto. aliqñ in pte. aliqñ
ne in personam hois fiant. aliqñ ne in suis amicis. Et sunt fidẽ
integram vel dei precepta seruantibus se signo crucis ⁊ orone
munientibus. Ritus ⁊ cerimonias ecclesie colẽtibus publicaʒ
iusticiam bñ exequentibus. ⁊ xpi passionem verbo vel mente ru-
minantibus. Unde ⁊ nider vbi supra. Ea de causa vniuersalr̃
vel cõiter in ecclesia campane ꝯ auram pulsant. tum vt tanq̄ꝫ tu-
bas deo consecratas demones recedant a suis maleficijs. tum
etiam vt populus excitatus deum ꝯ tempestates inuocet. Et eã-
dem ob causam cum altaris sacramento ⁊ sacris verbis ad au-
ram sedandam procedit communiter ex antiquissima ꝯsuetu-
dine ecclesiaꝝ in gallia ⁊ in germania. Sed q2 hic modus circa
deportationem sacramenti ad auram sedandam videtur mul-
tis quoddaʒ superstitiosum, non intelligentes regulas ꝑ quas
agnoscitur aliquid superstitiosuꝫ vel non. Ideo considerandũ
est. quod quinqʒ dantur regule seu considerationes per quas q̄-
libet cognoscere potest. An opus deo exhibitum sit superstitio

sum.i.supra modum xpiane religionis obseruatu.vel sit ad debitum cultum et honorem deo exhibendum tam in cordis quam corporis actibus ex vera virtute religionis pgrediens.ista enim eliciuntur ex glo.sup illud apostoli ad Collo.ii.que sunt rationem habentia sapientie in superstitione que dicit. Superstitio est religio supra modum seruata.vt etiam supra tactum est. Prima est.quod in oibus operibus nostris cum gloria dei debeat esse principalis finis noster. Juxta illud.siue manducatis.siue bibitis: siue aliud quid faciatis.oia in gloriam dei facite. Jdeo in omni opere ad religionem pertinens xpianam:attendat an opus sit ad gloriam dei et homo in ope det principaliter gloriam deo. ita quod per ipm opus et mens hois deo subyciat.Et quidam licet ppter hanc regulam cerimonialia vel etiam iudicialia veteris testamenti iam in nouo non exercentur.cum sciamus illa sub figura.hec autem in veritate iam esse propalata.tamen deportatio sacramenti vel reliquiarum ad auram sedandam non videtur contra hanc regulam militare. Jtem cum scda regula sit quod attendat an opus quod fit sit ad corporis exercitium.vel refrenatiuum concupiscentie vel abstinentie corporalis.modo tamen virtuti debito. hoc est secundum ritum ecclesie.vel secundum moralem doctrinam.quia apls dicit Ro. xii. Rationabile sit obsequium vestrum.et ppter hanc scdam regulam fatue faciunt vouentes non pectinare caput sabbato.vel ieiunare die dnico.tanquam meliori die.et similia.non videtur iterum quod deportatio sacramenti etc.sit superstitiosum. Jtem cum tertia regula sit quod attendatur an opus sit secundum statutum vniuersalis ecclesie. vel secundum sacre scripture testimonium.vel saltem secundum particularem ecclesie ritum.aut de consuetudine generali.que secundum Augustinum pro lege habenda est.Unde et beatus Gregorius scribit angelicorum epo conquerenti quod sunt diuerse ecclesie consuetudines in missarum celebratione.respondit Gregorius.vt siue in romana.siue in galliarum.siue in quacunque ecclesia aliquid inuenisti quod plus omnipotenti deo possit placere sollicite eligas.diuerse enim consuetudines ecclesie in cultu diuino in nullo veritati repugnant.et ideo seruande et eas preterire illicitum est. Jdeo vt in principio tactum est antiquissime consuetudines ecclesiarum gallie.et quarundam germanie cum decreuerint eucharistiam ad auram deportare non poterit hoc esse illicitum. verum quod non in

patulo. sed in sacrario abscondito ⁊ incluso. Itē cum quarta re
gula sit ꝙ inspiciatur ꝙ opus qđ fit habeat naturalem ꝓprieta
tem ad effectum qui expectatur. alr̄s em̄ si hoc nō hꝫ censet̄ sup
stitiosum. ex qua consideratione caracteres ignoti ⁊ noīa suspe
cta etiam imagines astronomice ⁊ nigromātice refutantur oīa
tanq̄ȝ suspecta. Ideo ⁊ ex hac consideratione non possumus di
cere ꝙ deportatio reliquiaꝝ aūt eucharistie ꝯ dyabolicas infe-
stationes sit superstitiosum. immo religiosissimum. cum ibi to
ta salus nr̄a ꝯ aduersariū contineat̄. Itē cū quinta regula sit vt
attendat̄ ꝙ opus qđ fit nō ꝓbeat occasionē scādali vel ruine qꝛ
tūc lꝫ nō esset supstitiosum: tn̄ ꝓpter scandalū esset dimittendū
vel differendū: vel occulte sine scādalo faciendū. Ideo si depor
tatio talis sine scādalo fieri pōt vel saltē occulte: tūc nō est omit
tendū. Ex ista em̄ regl'a sepe omittunt̄ bn̄dictiones ꝑ v̈ba deuo
ta: siue sup infirmos: siue vt ad collū alligent̄. ⁊ hoc a secularib⁹
omittunt̄. dico ꝙ saltim nō publice fiunt: vbi occasione ruine
in aliis simplicibus p̄stare possent. Hec sufficiant quo ad reme
dia ꝯ grandines per verba ⁊ opera licita.

¶ Remedia quedam occulta ꝯ quasdam occultas demonum
infestationes. Caplm. viii.

Sed iā iterū suspendit̄ iudiciū ad scribendū remedia cō
tra quedā terre frugū nocumēta: que per vermes īter
dū ⁊ cinifes. ꝑ turmas ad lōgissima terraꝝ spacia in
aere volātes: ita vt supficiē terre coopire videant̄ radi
citus cūcta virentia: tam in vinetis q̄ȝ segetibus ⁊ graminibus
ꝯsummatis immittunt̄. Item remedia ꝯ pueros ope demonū
cābitos. Ad primū tn̄ dicendum iuxta sanctuꝫ Tho. ii. ii. q. xc.
vbi petit. An liceat adiurare irrōnalem creaturā? Rn̄dit ꝙ sic
per modū tn̄ cōpulsionis: que referri tunc dꝫ ad dyabolū: qui
in nocumentū nostrum vtit̄ irrationalibus creaturis: ⁊ talis est
modus adiurandis in ecclesie exorcismis: per quos demonum
ptās excludit̄ ab irrationabilibus creaturis. Si em̄ intētio re-
ferret̄ quo ad irrationalē creaturam quo ad se: que nihil intel-
ligit vana esset. Ex quo dat̄ intelligi ꝙ per exorcismos licitos ⁊
adiurationes pn̄t depelli: diuina tn̄ assistente clementia taliter
vt prius populo ieiunia: ꝓcessiones: ⁊ alie deuotiones iniun-
gantur. ꝓpter adulteria enim ⁊ multiplicationem criminum

hmōi mala immittunt. vñ ad ꝯfessiones hoīes inducēdi sunt In nōnullis etiā puincijs excōīcationes fulminant: sed tūc vim adiurationis sup demones sortiuntur. Est alia horribilis dei permissio sup hoīes; vbi interdū mulierib⁹ subtractis pprijs filijs pueris alieni a demonibus supponunt: hi qdem pueri vulgariter cāpsores in almanico wechselkind nūcupati sunt in triplici differentia. Nam aliq sunt semp macilēti eiulantes: cū tñ quatuor mulieres nulla vbertate lactis vnum lactare suffice rent. Aliqui vero sunt incuboꝝ demonū opere pducti: quoꝝ tñ filij nō sunt: sȝ pprie illius hoīs viri cuius semen receperunt vt succubi: vel in somnis viros polluentes hos em̄ pueros interdū diuina pmissione supponunt: subtractis pprijs filijs. Est tertium genus vbi interdū demones in specie paruuloꝝ apparentes: nutricib⁹ se ꝯiungunt. Cōe in oībus tribus ꝙ multū pōderosi macilētes nō crescunt; nulla vbertate lactis vt pmissum est lactantur. Et sepius dicunt euanuisse. Quare aūt diuina pietas talia pmittit: dici pōt ꝙ ex duplici cā. Primo qr parentes pueros nimis diligunt: vñ ppter eoꝝ vtilitatē talia permittuntur. Scđo: qr p̄sumendum est ꝙ hmōi mulieres qbus talia accidunt: vtplurimū sunt supstitiose: in multis alijs a demonibus seducunt: vñ dñs verus zelotes ẜm rectū zelū qui est vehemēs amator in ppriam spōsam ex quo aliū non solū accedere non patit: sed nec signa adulterij vel suspitionis vt marit⁹ zelosus sup aīam quam precioso sanguine emit: per fidem desponsauit sustinere pōt in tactu colloquio appropinquatione quocūqȝ modo cū inimico dyabolo aduersario salutis. Et si signa adulterij maritus zelosus non patit: ꝗtum tunc turbat qñ adulteriū committit: vñ non mirum si pprij subtrahuntur filij adulterini supponunt. Et quidem vt fortius ista imprimantur ꝗtum deus animam zelat nonvult nec signa suspitionem causantia pati. Patet ex antiqua lege: vbi vt pplm suū funditus elongaret ab idolatria phibuit non solū idolatriam sed multa alia que occasionem possent prebere ad idolatriam que etiam in se nonvidentur habere vtilitatem: quam tamē in suo mystico sensu miserabiliter retinent: vnde non solum dixit. Exo. xxij. Maleficos non patieris viuere super terram: sed hoc adiunxit; non habitet in terra tua ne forte peccare

te faciat:sicut copulatrix occiditur ⁊ peruagari inter hoīes nō
permittit. Nota zelū dei. Deutero.xxij.deus p̄cepit. Nidū cū
ouis aut pullis desup cubātem matrē nō deberēt simul serua-
re:sed matrē pmittere auolare:q2 hoc gentiles ad sterilitatem
vertebant:zelotes dn̄s in suo pplo noluit tale signū adulterij
pati:sic iā vetule inuētionē denarij signū magne fortunij ⁊ per
oppositū vbi thesaurum somniarēt indicant. Item p̄cepit oīa
vasa cooperiri:⁊ vasculū nō habens opculū immūdum cēseri.
Error erat vt veniētes de nocte demonibus vt aut vetule dicūt
dye seligen.sꝫ sunt malefice vel demones in earum effigijs de-
bent oīa ꝯsumere vt post abūdantius tribuāt. Colorāt qdam
⁊ dicūt schrettel sunt cōtra determinationeꝫ doctoꝝ:ꝙ preter
hoīes ⁊ angelos nō sunt alie creature rōnales:vn̄ nō sunt nisi
demones. Item leui.xix. Ne in rotundum attōdetis comam:
ne radetis barbam. Illa em̄ faciebāt idolatre in veneratione
idolorum. Item Deutero.xxij.vt viri nō induerentur vestibꝰ
mulierum nec ecōuerso:ꝙ ille in venerationem dee veneris ⁊
alij in venerationem martis ⁊ dee priapis. Item ea de causa
iussit destrui aras idoloꝝ.⁊ Ezechias destruxit serpentē eneū
qn̄ populus ei voluit offerre dicēs:cuprum est. Et ea de causa
inhibuit somnia nō obseruari ⁊ auguria:⁊ precepit vt vir aut
mulier in quo phitonicus sp̄us esset occideretur sicut iam sunt
rvarsagerin nuncupati:que oīa q2 suspitionē generāt ad adul
terium sp̄uale:ideo vt dictum est ex zelo quem deus habet ad
aīas sibi desponsatas sicut sponsus ad sponsam inhibuit. Sic
etiam ⁊ nos p̄dicatores aduertere debemus:ꝙ nullū sacrificiū
deo magis acceptum q̄ȝ zelus aīarū.vt Hiero.sup Ezechieleꝫ
testatur. Unde ⁊ consequēter in tertia parte operis de extermi
nio maleficarum quo ad vltima remedia tractandum erit:hoc
ipm em̄ vltimum ecclesie refugiuꝫ ad quod etiā ex diuino ob-
ligatur:vt dictum est precepto. Maleficos ne patiaris viuere
super terram:vbi ⁊ remedia contra maleficos sagittarios iclu
duntur:cum ⁊ hoc ipm genus nisi per seculare brachium po-
terit exterminari. Remedium dum quis intuitu commodi tē-
poralis se ex toto demoni deuouit sicut experiētia sepe docuit
per veram confessionem licet a diaboli potestate liberantur:
tamen diu ⁊ post grauissime molestati:⁊ p̄cipue nocturnis tē-

poribus fuerũt: ꝛ hoc in eoꝝ penam deus permisit: signum au
tem ꝙ liberati erant ex illo agnoscebatᷣ: qꝛ pecunia in bursis
aut capsulis post ꝯfessionem deficiebat sup̄ que plurima gesta
deduci possent: sed breuitatis causa omittuntur.

¶ Seqͭur tertia p̄s totꝰ opis sup̄ modos exterminãdi vel ad
minꝰ puniẽdi p̄ debitã iusticiã in foro eccl'iastico ꝛ ciuili: ꝛ ha-
bebit q̃stiones. xxxv. gñalis tñ ꝛ introductoria premittitur.

VTrũ malefice ꝛ earuꝫ fautores. receptatores. ꝛ de-
fensores ita subyciunt iudicio eccl'iastico diocesa-
noꝝ ꝛ ciuili ꝙ ab earũ inquisitione valeãt heretice
prauitatis inq̃sitores esse exonerati. Et arguit ꝙ
sic. Nã in ca. accusatꝰ. §. sane. li. vi. dꝛ. Sane cũ ne-
gociũ fidei qđ summe priuilegiatũ existit. p̄ occupatiões alias
nõ debeat impediri pestis inq̃sitores heretice a sede apostoli-
ca deputati. de diuinationibꝰ aut sortilegĳs nisi heresim sape
rẽt manifeste intromittere se non debent nec punire talia exer-
centes: sꝫ relinquere suis iudicibꝰ puniendos. Sed videtᷣ ob-
stare ꝙ heresis maleficarum hic nõ exprimitᷣ. Tuꝫ qꝛ eisdẽ pe-
nis in foro ꝯsciẽtie puniunt. de ꝯse. di. ĳ. p̄ dilectiõe. Si diui-
natoꝝ ꝛ maleficoꝝ pctm̃ occultũ sit interponitur penitẽtia. xl.
dierum: si notoriũ eucharistie denegatᷣ. ꝛ quoꝝ in eadem pena
etiã idem iudiciũ decernitᷣ: tũ etiã qꝛ eadeꝫ vtrobiqꝫ videtᷣ esse
culpa cũ sicut sortilegi iudiciũ sortiũt: ita malefice nocumenta
creaturaruꝫ a demonibus expectant ꝛ exigunt vtrobiqꝫ: qđ a
solo deo q̃rendũ est a creaturis illicite requirẽtes. vñ vtrobiqꝫ
pctm̃ idolatrie ad quẽ sensum Esaie. xxi. notatᷣ ꝙ rex babilo-
nis stetit in biuio in capite duarũ viarum commiscẽs sagittas
interrogauit idola. Preterea si dicatᷣ ꝙ ca. restringit diuinato
res ꝛ sortilegos sup̄ crimẽ heresis. i quo subesse debẽt iudicio
inq̃sitoꝝ cũ dicit. nisi heresim saperent manifeste. ita ꝙ ad mi-
nus diuinatores ꝛ sortilegi hereticales sint eis subiecti. Con-
tra: qꝛ tũc essent dãdi diuinatores artificiales. de q̃bꝰ nullibi i
scripturis sit mẽtio. Preterea si malefice sunt inq̃sitoꝝ iudicio
subiecte. hoc erit p̄pter crimẽ heresis: sꝫ qꝛ facta maleficarũ si-
ne heresi pñt fieri. p̄batᷣ. Nã sicut cõculcare corpus xp̄i in luto
qđ valde horrẽdũ esset pctm̃ põt fieri sine errore in intellectu.
ꝛ p̄ consequẽs etiam sine heresi: qꝛ stat firmiter aliqueꝫ credere

ibi esse corp9:proijceret tñ in lutum ad cõplacendũ demoni ex
aliquo pacto ideo vt optatũ finẽ:puta thesauri inuentionem:
vel filie obtineret:ita ꝛ facta maleficarum sine errore fidei:lꝫ nõ
absqꝫ grãdi pctõ fieri pñt.vñ in illo casu vtiqꝫ iudiciũ inqſito
rum subterfugiũt:ꝛ suis iudicibus relinquunt̃. Preterea sicut
Salomon dijs suarũ vxorum reuerẽtiã exhibuit ꝑpter cõpla-
centiam:nec tñ propterea apostasiam pfidie incurrebat:qꝛ mẽ
te fidelis ꝛ verã fidem semꝑ retinuit:ita ꝛ malefice ꝑpter reue-
rentiã quam exhibent diabolo ꝑpter pactum initũ mẽte fideꝫ
retinẽtes; nõ sunt ꝑpterea heretice nũcupãde. Preterea si di-
catur ꝙ oẽs malefice fidẽ habent abnegare:vñ ꝛ heretice iudi-
cãde. Contra qꝛ in casu quo etiam mente ꝛ corde abnegarent
adhuc non heretice:sed apostate nuncupant̃.ꝛ cũ sit differẽtia
inter hereticum ꝛ apostatã ꝛ heretici inquisitoꝝ iudicio subij-
ciunt̃ vtiqꝫ malefice eoꝝ iudiciũ subterfugere habẽt. Preterea
xxvj.q.v.dꝛ. Epi eorũqꝫ ministri oibus modis elaborare stu-
deãt:vt pniciosam ꝛ a zabulo inuentã sortilegam ꝛ magicam
artẽ ex parrochijs suis penit9 eradicare studeãt.ꝛ si aliquẽ vi-
rum aut mulierẽ huius sceleris sectatoreꝫ inuenerint turpiter
dehonestatum de parrochijs suis eijciãt.vñ cum ca.dicat suis
iudicibus relinquãt:ꝛ qꝛ loquitur in plurali tam de ecclesiasti
co q̃ ciuili iure:ideo ad minus per cap.alleg.subduntur dyo-
cesanorum iudicio. Quod si dyocesani etiã seipsos exonerare
vellent:prout inquisitores prefatis iam tactis argumentis ra-
tionabiliter facere videntur.vellẽtqꝫ maleficarum punitionem
ad temporales iudices retorquere. His argumentis probabi-
liter hoc facere possent.habetur in ca.vt inqſitionis.§.prohi-
bemus quoqꝫ districtius prefatis dñis tẽporalibus ꝛ rectori-
bus:ipsorũqꝫ officialibus.ne ipsi de hoc crimine cum sit mere
ecclesiasticũ quoquomodo cognoscãt vel iudicent:ꝛ loqtur de
crimine heresis.sequitur ergo ꝙ vbi crimen nõ est mere eccle-
siasticũ:sicut est crimen in hmõi maleficiis:q̃ ꝑpter dãna tp̃alia
q̃ ab eis inferunt̃ a ciuili ꝛ non ab ecclesiastico debent puniri.
Preterea.C.de iudeis.l.vl.in fi.dꝛ. Cernat preterea bona sua
proscripta ꝛ mors sanguinis pena destinãdus.qui fideꝫ christi
repugnabat peruersa doctrina.ꝙ si dicatur ꝙ lex loquitur de
iudeis conuersis:ꝛ post redeuntibus ad ritum iudeoꝝ instan-

tia nõ valet. immo argumẽtuʒ ampli⁹ ꝑ hoc fortificatur: eo ꝙ cũ tales ꝓpter apostasiam a fide iudex ciuilis hʒ punire. ergo etiã maleficas fidẽ abnegantes: cũ abnegatio fidei in toto vel in parte sit fundamentũ maleficarum. Preterea lʒ in solutione dicatur ꝙ ꝓ eodẽ apostasia ⁊ heresis sit capiẽda: adhuc tñ ecclesiasticus iudex nõ se hʒ de eis intromittere: sed ciuilis. nam occasione q̃stionis heresum null⁹ dʒ populum cõmouere. Sʒ preses debet ꝑ se ꝓuidere. In autẽti. de manda. princi. i. de mandatis principum. colla. iij. §. neq; occasione. vbi dr neq; occasione religionum: heresumq; q̃stionis permittas alicui ꝓuinciam cõmouere: aut aliter quadam p̃ceptiõe iniungi ꝓuinciaʒ cui p̃sides: sed ipse prouidebis cõpetenti vtilitate fiscalibus ⁊ q̃ alia sunt ꝑscrutari: ⁊ nõ ꝑmittere aliquid fieri circa nostras p̃ceptiones occasione religionuʒ. Patet ex his ꝙ de expugnãte fidem nullus dʒ se intromittere nisi p̃ses. Preterea si cognitio iudicũ ⁊ punitio taliuʒ maleficarum nõ spectaret totaliter ad ciuilem iudiceʒ quõ leges de his trib⁹ se intromittere possent. Nã. C. de maleficis. l. nemo. l. culpa. l. null⁹. omnes illos quos vulgus maleficos vocat capitali pena subijcit. ⁊ .e. l. militi. bestijs obijcere decernit: q̃ magica arte vite innocẽtũ insidiantur. Itẽ ꝙ questionibus ⁊ tormentis ad interrogandum subijci debeant: ⁊ ꝙ null⁹ fidelium sub pena exilij ⁊ amissione oĩm bonoꝝ cũ eis participet: cũ multis alijs penis annexis: q̃ legenti illas leges occurrunt. Ecõtrario vero ⁊ ꝓ veritate legum doctores taliũ maleficarũ punitionẽ in ecclesiasticũ iudicem pñt retorquere: vt simul copulatiue habeant cognoscere ⁊ iudicare. Et hoc sic probat̃. In crimine canonico preses cum metropolitano hʒ discernere ⁊ nõ metropolitanus per se: sed adiuncto p̃side. ptʒ in auten. de manda. prin. §. si vero canonicum sit qđ querit̃. vna cũ metropolitano ꝓuincie hoc disponere ⁊ decernere ꝓuidebis: siue alij quidam dubitant. glo. j. in fide quo casu solus cognoscet: siue alij quidam glosa. tũc eps cũ p̃side. s. cognoscet ⁊ cause deo dare amabilem ⁊ decibilem terminũ: qui ⁊ decẽter orthodoxã custodiat fidẽ: ⁊ idemptitatem ꝓcuret fiscalibus: ⁊ nostros subiectos seruet inuiolatos. glo. j. eos non corrũpat in fide. Preterea princeps secularis licet puniat pena sanguinis, non tñ ꝑ hoc iudicium ecclesie excludit̃

cuius est cognoscere ⁊ diffinire:immo necessario p̄supponit vt
ptʒ.C.de summa tri.⁊ fi.ca.l.j.i fine.⁊ extra de here.c.ad abo-
lendam.⁊.c.vergentis.⁊.c.excōicamꝰ.j.⁊.ij.immo eadem pe-
na est ⁊ ꝫm leges:⁊ ꝫʒ cañ.vt ptʒ.C.de here.l.manicheos.⁊.l.
arriani.vñ ⁊ ad eos pertinet:p̄cipue insimul.⁊ non diuisim ta
lium punitio.Preterea sicut leges decernūt clericos a ꝓprijs
iudicibus emendari:⁊ non temporalibus seu secularibꝰ.eo ꝙ
crimen ecclesiasticū in eis censet̄:ita ⁊ maleficarū crimen : cum
sit partim ciuile ⁊ partim ecclesiasticum:ꝓpter damna tp̄alia
⁊ fidem quā violant.Ideo ad vtriusqʒ partis iudices pertinet
ad cognoscendum:iudicandum:⁊ puniendūʒ.⁊ fortificatur ra
tio in auten.vt cleri.apud ꝓprios iudices.§.si vero.colla.vj.
vbi dicitur.Si vero ecclesiasticum sit delictum egens castiga-
tiōe ecclesiastica ⁊ multa. deo amabilis ep̄s h̄ discernit nihil
cōicantibus clarissimis prouincie iudicibus.Neqʒ eñ volui-
mus talia negocia omnino scire ciuiles iudices cū oporteat ta
lia ecclesiastice examinari ⁊ emendari animas delinquentium
per ecclesiasticaʒ mulctam:ꝫm sacras ⁊ diuinas regulas:quas
⁊ nostre sequi non dedignantur leges.Hec ibi.Vñ ⁊ p opposi
tum crimen mixtum ab vtriusqʒ est puniendum.Respōsio.cuʒ
principalis intētio nostra in hoc opere sit ab inquisitione ma-
leficarum quantū cum deo fieri possit.nos inquisitores partiū
superioris alemanie exonerare suis iudicibus ad puniendū re
linquendo:⁊ hoc ꝓpter negocij arduitatem:dūtamen idempti
tate fidei ⁊ saluti aīarum:non eo minus prouideretur.quare ⁊
presens opus aggressi sumus ipsis iudicibus modos cogno-
scendi: diffiniendi:⁊ sententiandi relinquendo.Ideo ad osten
dendum ꝙ ep̄i contra maleficas in multis procedere possint:
etiam seclusis inquisitoribus: lʒ ipsi ep̄i sine temporali ⁊ ciui
li iudicio vbi punitio transit in vindictam sanguinis non ita
procedere valeant.expedit certas opiniones aliorum inquisi-
torum in diuersis regnis hyspanie in medium deducere et il-
las salua eorum semꝑ reuerentia:cum sub ordine vno predica-
torum militamus infringere:vt eo clarior in singulis habea-
tur intellectus.Est itaqʒ eorum opinio ꝙ omnes malefici:sorti
legi:diuinatores:nigromantici:⁊ breuiter sub quocūqʒ gene-
re diuinationū existant:⁊ qui fidem sacram semel susceperūt et

professi sunt iudicio inquisitoꝝ subiaceant taliter vt in tribus
que notanť in capitulo multoꝝ q̄rela.in p̄ncipio de here.in cle
menti.nec inq̄sitoꝛ sine ep̄o:nec ep̄s sine inq̄sitore p̄cedere ha
beat. Licet in quinq̄ aliis vnus sine altero p̄cedere valeat:ꝗ si
cui placet capitulū legat ⁊ inueniet:vnum aūt e trib⁹ est sentē
tia diffinitiua ad quam vnus sine altero non dꝫ procedere:et
hoc vbi p̄fati heretici sunt habendi.Addunt insuper blaphe
mos ⁊ quocūq̄ modo demones iuocātes ⁊ excōicatos q̄ in ex
communicatione stetissent p annū aio contumaci in causa fidei
vel etiam in nō causa fidei sub certis casib⁹ ⁊ plura alia inclu
dunt:per que authoꝛitas oꝛdinarioꝝ nimis eneruať:⁊ nobis
inq̄sitoꝛib⁹ amplioꝛa onera imponunť minus secure corā tre
mendo iudice q̄ vtiq̄ districtaꝫ a nobis sup cōmissi officii exi
get ratiōnē:⁊ q̄ eoꝛum opinio non infringiť nisi eoꝛuꝫ funda
mentū sit annullatū.Ideo notandū:ꝙ pꝛincipale fundamētuꝫ
per glosatoꝛes canonū ⁊ p̄cipue super ca. accusatus.⁊.§.sane.
⁊ super verba heresim sapiant manifeste accipitur fundant in
super se super dicta theologoꝛuꝫ Thome.Alberti.Bonauen.
in.ii.senten.di.vii.Ex his specialiter aliqua expedit recitare.
Nam vbi ca. dicit.vt in argumento pꝛimo deductuꝫ est:ꝙ in
quisitoꝛes heretice pꝛauitatis de soꝛtilegiis ⁊ diuinationibus
se non debeant intromittere:nisi heresim sapiant manifeste:di
cunt ꝙ soꝛtilegi vel diuinatoꝛes sunt duplices scꝫ artificiales
⁊ hereticales:⁊ pꝛimi dicuntur meri diuinatoꝛes:q̄ videlicet
mere ex arte agunt:dequibus etiam loq̄tur ca.ex tenoꝛe.extra
de soꝛtilegiis:vbi dicit ꝙ vdalricus p̄sbyter cum quodaꝫ infa
mi hoc est diuinatoꝛe dicit glosa ad secretum locum perrexit:
non ea intentione vt demonem inuocaret:quasi dicat.q̄ hoc
fuisset hereticum:sed vt cum inspectione astrolabii furtū quod
dam inueniret:quasi dicat.ꝙ est mera diuinatio vel soꝛtilegiū
Secundi vero hereticales dicuntur diuinatoꝛes qui in eoꝛum
arte demonibus aliquem honoꝛem latrie vel dulie impendūt
qui diuinando futura pꝛedicere conātur:vel aliquid simile q̄d
heresim sapiat manifeste exercent:⁊ tales iudicio inquisitoꝛuꝫ
sicut ⁊ alii hereti subiacent.Et ꝙ hec sit mens ca.pꝛobant per
canonistas glosantes verbum saperent.Nam Io.an.super al
le.c.accusatus.⁊ ver. saperent.dicit ita saperent sicut est circa

aras idolorum nepharias preces emittere. sacrificia offerre: demones consulere: eorumq; responsa suscipere vel associãt sibi propter sortes exercendas hereticos. Uel faciunt predicta cuz sanguine vel cum corpore xpi vel in sortibus vt possint habere responsa puerum rebaptisant vel his similia. Ad eũdem sensum allegant Arch. super eo. ca. ꝛ. §. sane ꝛ super eodem verbo saperent. Item allegant Jo. mo. Raymundum. Guilhel. de de mõte Laudu. Item probant per determinationem ecclesie ex consilio acquirensi. xxvj. q. v. epi. vbi hmõi mulieres superstitiose ĩfideles nominãtur cum dr vtinam he sole in sua perfidia perissent ꝛ pfidia in xpiano dr heresis. Unde ꝛ inquisitorum hereticorum iudicio sunt subiecti. Probant insuper per theologos. Primo: per sanctum Thomam in. ij. senten. distin. vij. vbi querit: vtrum vti auxilio demonis sit peccatum: vbi inter alia hec verba dicit super illud Esaie. viij. Nunquid non populus a deo suo requiret visionem. In omnibus in quib9 complementum operis ex virtute demonis expectatur est apostasia a fide propter pactum initum cum demone vel verbo tenus si inuocatio intersit vel facto aliquo etiam si sacrificia desint. Ad idem allegant Albertum in eodem suo scripto et distin. Item petrum de taranthasia. Item petrum de Bonauentura nouiter canonizato: qui tamen non petrus nominatur cũ fuerit verum nomen suum. Item alexandrum de ales. Et Guidonem ordinis carmelitarum qui omnes dicunt ꝙ demones inuocantes sunt apostate. ꝛ per consequens heretici vnde inquisitorum hereticorum iudicio subiecti. Sed quod prefati inquisitores per hec ꝛ per quecunq; ab eis allegata non possunt sufficientet probare quin etiam prefati sortilegi ꝛc. iudicio ordinariorum seu epõrum reclusis inquisitorib9 possunt subiacere: ꝛ ꝙ inquisitores a talium diuinatorum nigromanticorum seu etiam maleficorum se possunt exonerare: non ꝙ illi inquisitores male faciant inquirendo super tales vbi episcopi non inquirunt in quo casu potius inquisitores illi sunt commendandi: sic probatur. Inquisitores non habent se intromittere nisi super crimen heresis: ꝛ cum hoc oportet ꝙ illud crimen sit manifestum. Patet per frequenter alle. ca. accusatus. ꝛ. §. sane Quo stãte tunc iterum arguitur cum quis aliqua committit ꝙ

absq3 vitio heresis cōmittere pōt: quātūcunq3 illa sunt grauia ꝛ enormia adhuc non est vt hereticus iudicandus: lȝ sit puniēdus. ex quo sequitur ꝙ vbi q̄s non est iudicādus vt hereticus: sed vt malefactor puniendus: inquisitor nō se dȝ intromittere: sed dȝ talē iuxta tenorē canonis suis iudicibus ad puniendum relinquere. Quo iterū stante sequitur ꝙ oīa inducta ꝑ glosatores: canonistas: ꝛ theologos: vt demones inuocare: eis sacrificare ꝛc. vt supra tactum est: nisi ex vitio heresis processerint: inquisitores non se debent intromittere: sed suis iudicibus. vt supra relinquere. Quo iterū stante cum p̄fata sepissime sine vitio heresis fieri possunt. in quo casu talia facientes non sunt vt heretici habendi aut condonandi. subscriptis probatur authoritatibus ꝛ rōnibus. Nam ad hoc ꝙ aliq̄s sit proprie hereticus quinq3 requiruntur. Primum est. vt sit error in rōne. Secundum est. ꝙ error ille sit circa ea que sunt fidei vel contra veritatem determinationis ecclesie in his q̄ pertinent ad fidem vel bonos mores: et necessario ad concutionem vite eterne. Tertium est. ꝙ error talis sit in illo qui catholicā fidē ꝓfessus est. al's eñ esset iudeus vel paganus non hereticus. Quartum est. ꝙ talis error in eo q̄ fidem suscepit sit taliter ꝙ aliquam veritatem de xp̄o confiteatur ꝑtinentē ad diuinitatem vel humanitatem: al's si totum discrederet esset apostata. Quintum est. vt talem errorem pertinaci voluntate ꝛ obstinata eligat ꝛ sequatur. ꝛ qd̄ de heresi ꝛ heretico sic sumpto. ca. alle. accusatus. ꝛ verbum saperēt intelligatur. glo. tn̄ canonistarum non reprobando: sed saluādo sic probat̄. Nā ꝙ primū requirat̄. s. error i intellectu. hoc notum est oib⁹ ꝑ cōmunem regulā. Duo requirunt̄ vt q̄s dicatur hereticus. vnū materiale. s. error in ratione alterū formale. s. pertinacia in volūtate. Patet ꝛ ꝑ Augu. Hereticus est qui nouas ꝛ falsas opiniones aut gignit aut sequitur. Rō etiā adest: q2 heresis est species infidelitatis: ꝛ infidelitas est in intellectu subiectiue sicut ꝛ fides sibi contraria ꝛ opposita habent fieri circa idem. Quo stāte factū vel opus quodcūq3 sine errore nō facit hereticū: vtputa. si q̄s fornicatur aut mechat̄: lȝ agat contra veritatē q̄ dicit. Non mechaberis. ex hoc non est hereticus: nisi credat vel opinet̄ fornicari esse licitum. Et rō est: q2 q̄ſcunq3 alia duo necessaria requiruntur ad

ꝯstitutionem alicuius: deficiente altero illoꝝ impossibile est illud esse: q͛ dato opposito ꝙ sine illo possit esse iam non necessario requireretur ad constitutionem illius: sicut q͛ ad ꝯstitutionem domus necessario requiritur fundamentum: paries: tectū ideo altero deficiente non habet domus. Sic ergo q͛ ad heresim constituendam requirit error in intellectu necessario: nullū factum absolute sine errore in intellectu facit hereticum. Et propter hoc nos inquisitores germanie dicimus cuȝ beato Anto. in.ij.pte summe sue hanc materiam pertractantis ꝙ baptizare imagines: adorare demones: eis thurificare: conculcare corpꝰ xp̄i in luto: ꝛ oia hm̄oi que sunt valde horrēda peccata: nisi sit error in intellectu non faciunt hoiem hereticum. Et ideo si qs faceret ista. vtputa baptizaret imaginem non male sentiens de sacramento baptismi nec de eius effectu. nec credens istū baptismum esse aliquid. nec habere effectum ex vi sua. sed fecit hoc ꝓpter aliquem finem facilius assequendum a demone cui querit ꝓpter hoc complacere. ita ꝙ aliquo pacto implicito vel expresso illud agat vt demon sibi vel alicui faciat quod petit ꝫm ꝙ caracteribus ꝛ figuris ꝫm artes magicas ab hominibus demones pacto expresso vel tacito inuocantur ad desideria eoꝝ explenda. dūmodo non petāt a demone qd̄ sit supra facultatem eius: nec q̄ꝫtum ad potentiam. nec q̄ꝫtum ad cognitionem sic. s. ꝙ non male sentiat de ptāte aut cognitiōe demonis. sicut eēnt illi qui crederent ꝙ demon possit necessitate liberum arbitriuȝ hois. vel illi qui crederent ꝙ demon omnino ex tali pacto ꝛ in oēm euentū q̄ꝫtumcunqȝ a deo non ꝑmissus posset facere qd̄ petunt. vel qui crederent ꝙ posset scire alteram partem futuri cōtingentis. vel effectum aliquē. facere qui est ꝓprius soli deo tales eni᷑ non est dubiū ꝙ haberent errorem in itellectu ꝛ male de potestate demonis sentirent: ꝛ per consequens suppositis alijs ꝯditionibus que requirunt ad heresim essent heretici. ꝛ ordinarioꝝ simul ꝛ inquisitorum iudicio subiecti. Sed si ex causis predictis facerent non male sentientes de baptismo ꝛ alijs ꝑdictis put cōiter fit. eo ꝙ ipso facto malefici ꝛ nigromantici cum sciūt ipsum dyabolū esse inimicū fidei ꝛ aduersarium salutis iam coguntur in eorum cordibus sentire magnam vim esse in fide et ꝙ nulli falsitati subiacere potest. cui pater mendacij tm̄ preesse

noscitur. Ideo licet talia facientes peccarent grauissime: nõ tñ essent heretici. Et rõ est: qꝛ non male sentiunt de sacramento: lꝫ eo male ꝛ sacrilege vtant. vnde sunt magis soꝛtilegi ꝙ̄ heretici ꝛ de numero illoꝛum de q̄bus alle. ca. accusatus: pꝛetendit non subiacere iudicio inquisitoꝛum cum non manifeste sapiant heresim: immo vix occulte ꝛ quasi nullo modo. Et eodē modo de adoꝛantibus demonem ꝛ sacrificantibus ei: qꝛ si hoc faciūt credentes diuinitatē esse in demonibus: vel credentes ꝙ cultus latrie sit ei exhibēdus: vel ꝙ oino ex exhibitione talis cultus assequant qͦ requirūt a dyabolo: nõ obstante dei pꝛohibitiõe seu etiam permissione tales essent heretici. Sed si ista faciunt non ita sentientes de demone: sed vt aliquo pacto cum demone facilius per ista exequant ab ipso quod intendūt: tales non sunt heretici: ex natura rei lꝫ grauiter peccent. Et quidem pꝛo maioꝛi declaratione sunt alique obiectiones mouende. Nā obstare vr̃ ꝙ ƀm iura symoniacus non est hereticus. vt. i. q. i. quisquis per pecuniam. ꝛ tñ non habēt erroꝛem in intellectu. Nā symoniacus non est hereticus pꝛopꝛie sed large ꝓpter quandam silitudinem: qꝛ ex quo vendit vel emit sacra: ita agit ac si estimaret donum gratie pecunie posse possidere ƀm Tho. Sed non hoc estimādo sicut cõiter accidit nõ est hereticus: qꝛ hoc nõ credit. sed bene verum esset si hoc crederet scꝫ donum gratie posse pecunia possideri. Item obstare videt quod dr̃ de hereci. quicūqꝫ ꝛ alle. c. accusatus. ꝙ adoꝛans hereticum est hereticus. Sꝫ grauius peccat qui adoꝛat demonem ꝙ̄ qui adoꝛat hereticum: ergo ꝛc. Item qui iudicandus est vt hereticus videtur esse hereticus. Nam ecclesia nõ potest iudicare nisi de his que patent. occultoꝛum enim cognitoꝛ est deus ꝛ iudex. dist. xxxiij. erubescant. Sed ea que sunt in intellectu non possunt patere nisi ex factis intrinsecis visis vel pꝛobatis: ergo talis faciens talia est iudicādus hereticus. Preterea impossibile videtur ꝙ aliquis faciens talia. s. conculcando coꝛpꝰ xp̄i ꝛ huiusmodi: licet male sentiat de coꝛpoꝛe xp̄i. pꝛobatur hoc: qꝛ impossibile est maliciam eius in volūtate quin sit erroꝛ in intellectu: cū ꝛ ƀm philosophū oīs malus est ignoꝛās seu errans: cum ergo talia faciētes habeant maliciā in volūtatem: ergo habēt erroꝛē in intellectu. Rñdetur ad ista. Et pꝛimo super pꝛimū ꝛ tertium: qꝛ coincidūt. Duplex

est iudicium.s.dei qui videt interiorem hoim q̄ non possunt iu
dicare de interioribus nisi per exteriora vt argumentū fatetur
tertiū. Modo ille qui iudicat vt hereticus iudicio dei:est vere
hereticus ex natura rei. Deus em̄ nullum iudicat hereticū nisi
habentem errorem fidei in intellectu. Sed ille qui iudicat he-
reticus iudicio hoim non oportet ꝙ sit hereticus ex natura rei
sed ꝙ fecerit tale factum per qd̄ apparet ip̄m male sentire de fi-
de:ꝛ per consequens iuris p̄sumptione hereticus reputat̄. Et si
queratur an ecclesia habet statim iudicare tales qui sic adorāt
demones: vel baptisant imagines hereticos : Responsiones
nota. Primoqꝫ ad discernendum istud magis pertinet ad cano
nistas quam theologos. Canoniste dicent iuris presumptione
hereticus reputat̄:ꝛ vt hereticus est puniēdus Theologus di-
cet primo iudicio sub correctione sedis ap̄lice non ꝗ̄tum est ex
natura rei:quicquid sit iuris presumptione. Et rō potest eē ista
qꝛ qn̄cunqꝫ aliquis effectus dependere pōt ex duplici causa:nū
ꝗ̄ ex natura rei ex illo effectu potest iudicari precise altera cau-
sa. Cum igit̄ iste effectus qui est adorare demonē vel eiꝰ auxiliū
ad maleficandū postulare imaginē baptizādo vel infantē viuū
offerendo vel occidendo:ad aliud huius possunt procedere ex
duplici causa:scilicet vel credendo demonem esse adorandum
ꝛ sibi sacrificandum:ꝛ imagines capere sacramentales effectus
vel qꝛ aliquo pacto facto cum demone facio : vt facilius obti-
neam quod volo a demone in his que non sunt supra faculta
tem suam: vt supra tactum est:non debeo statim iudicare ex ta-
li effectu precise alteram causam.s.ꝙ hoc faciat:vt male sentiēs
de fide. Unde qn̄ constat de huiusmodi effectus: vlterius inq̄-
rendum est de causa ꝛ si ex errore ꝛ peruersitate fidei hoc fecerit
iudicandus est hereticus. ꝛ iudicio inquisitorum cū ordinarijs
subiacebit. Sed si ex alia causa iudicandus: vt sortilegus ꝛ vilis
simus peccator. Alia respōsio ad nostrum propositum. quicq̄d
sit ex omnibus dictis ꝛ allegatis constat. ꝙ omnes diuinatores
ꝛ malefici qui iudicantur heretici iuris presumptione . et non
ex natura rei ordinatorum iudicio. ꝛ non inquisitorum subia-
cent. nec prefati inquisitores aliquorum regnoꝝ per allegatio-
nes canonū ꝛ glosatorum se tueri pn̄t. eo ꝙ tales demonibus
sacrificātibus ꝛ adorātibus iudicāt hereticos iuris p̄sumptio

nē ꝛ non ex natura rei. Textus aūt dicit: ꝙ debeant sapere heresim manifeste.i.sapere itrinsece ꝛ ex natura rei: ꝛ sufficiet nobis inq̄sitoribus de hereticis ex natura rei infectis se itromittere alios suis iudicibus relinquendo. Et q̄ꝛ dictum est ꝙ inq̄rendum est de causa: vtrum ex errore fidei hoc fecerit: vel non vtiq̄ꝫ hoc facile erit. Nam sicut habitus fidei cognoscitur per actum fidei: qui est credere ꝛ confiteri que sunt fidei ꝛ habitus castitatis per caste viuere: ita ecclesie potest iudicare aliquē hereticum inquirendo si habet actum discernendi de aliquo articulo fidei. Sic etiam ꝛ malefica que fidem in toto vel in parte abnegauit: vel corpus xp̄i vilissime tractauit omagium prestitit vtrum hmōi ad complacendum demoni tm̄ fecerit: immo si in toto abnegauit etiā corde iam iudicabitur vt apostata: et deficiet quarta conditio: que habet concurrere ad hoc vt quis proprie dicatur hereticus. Quod si huic determinationi obijcitur bulla ꝛ commissio nobis ab Innocentio octauo facta: vt malefice iudicio inquisitoꝝ subijciuntur. Respondetur: per illa non excluditur quin ꝛ dyocesani etiam vsq̄ꝫ ad sententiā diffinitiuam contra eos procedere possint per illa antiqua iura vt dictum est: cum hec bulla potius in partem sollicitudinis nobis inq̄sitoribus tradita sit: quam ꝛ opere quātum possumus cum dei adiutorio exhibemus. Vn̄ ꝛ primū argumentum non suffragat̄ inq̄sitoribus illis. sed potius cōtrarium concludit: cū tales symoniaci tm̄modo iuris presumptione censent̄ heretici: de quibus ordinarij p̱ se iudicare pn̄t: irreq̄sitis inquisitoribus: immo nec inq̄sitores de symoniacis varijs se intromittere habent: ꝛ pari rōne de alijs q̄ tm̄ iuris p̄sumptiōe heretici iudicant̄. Nā ꝯtra ep̄os scismaticos ꝓcedere nō possunt: ꝛ prelatos alios superiores: vt pꝫ in capitulo inq̄sitionis: de here. li.vi. vbi sic dr̄. Inq̄sitores heretice prauitatis ab apostolica sede seu alijs quibuslibet deputatis de hmōi crimine inquirere contra eos: vt nequeunt aut eius pretextu procedere contra eos nisi in literis commissiōis sedis apostolice. ꝙ hoc possint contineatur expresse. Si tn̄ inq̄sitores ipsi ep̄os vel alios superiores p̄latos sciuerint: vel inuenerint: circa crimen hereseos commisisse aut eos de hmōi diffamatos existere vel suspectos id tenebuntur sedi apostolice nunciare. Ad secunduꝫ similiter

patet ex p̄habitis r̄nsio. Nā adorans hereticū est tūc hereticꝰ si adoret ip̄m credēs esse adorandū seu honorandū ꝓpter suaꝫ doctrinā ꝛ opinionē. Si aūt honorat ipsum ꝓpter aliqđ tēporale sine aliquo errore fidei in intellectu: non est ꝓprie hereticus: sed iuris fictione vel presumptione seu similitudinarie: q͛ agit sicut male sentiret de fide: sicut ille quem adorat: vnde nec inquisitorum iudicio subiacebit. Ad tertiuꝫ patet ex premissis quia lꝫ iudicatur ab ecclesia vt hereticus propter facta extrinseca visa ꝛ probata: non tñ sequitur ꝙ semper sit hereticus ex natura rei: sꝫ iuris p̄sumptione sic reputatur. vñ et in illo casu inq͛sitorum iudicium subterfugit: q͛ non sapit heresim manifestum. Ad quartum dicēdū ꝙ falsum presupponit. q͛ non est possibile ꝙ aliquos ꝯculcet corpus xp̄i absq; hoc ꝙ male sentiat. vel peruersitatē fidei habeat de corpe xp̄i. q͛ pōt hoc facere sciēs se peccare ꝛ credēs firmiter ibi esse corpus xp̄i. Facit tamen hoc vt placeat demoni ꝛ facilius obtineat quod vult ab eo. Et lꝫ omnis malus erret. non tñ errore intellectꝰ qui est heresis. seu errans male sentiens de his q̄ sunt fidei. sed de his q̄ sunt virtutis alicuius ꝯtrarium in vitijs operat̄. Et tm̄ de p̄mo principali qđ ad heresim ꝓprie sumptum requirit̄. ꝛ s̄m ꝙ iudicio inq͛sitoꝝ debet hereticus subiacere. Nec obstat si dicatur tamē etiam cōtra diffamatos aut suspectos leuiter vehemēter de heresi. ꝛ qui non videtur sapere heresim manifeste inquisitor potest procedere. Respondetur. inquirere potest ꝛ procedere super tales inquantum sunt suspecti aut diffamati de heresi proprie dicta. de qua etiam nunc loquimur vt sepe tactum est que habet errorē in intellectu. ꝛ alia quatuor sequētia annexa quorum secundum est vt talis error sit circa ea que sunt fidei. vel contra veritatē determinationis ecclesie in his que ꝑtinent ad fidē ꝛ bonos mores. ꝛ necessaria ad consecutionē vite eterne. Si enim error sit de his q̄ non pertinent ad fidem. puta ꝙ credat quis solē non maiorē terra ꝛ huiusmodi non est periculosus error. Error autē contra sacram scripturam. contra articulos fidei. contra determinationem ecclesie vt supra tactum est est heresis. ar. xxiiij. q. j. hec est fides. Itē quia determinatio dubiorum circa fidē pertinet principaliter ad ecclesiam. ꝛ p̄cipue ad pontificem summum christi vicarium. Petri successo-

rem: vt expresse dicitur. xxiiij. q. j. quotiens. Et ꝯ determinatio/nē ecclesie nullus doctor vel sanctus suam sniam defendit. vt dicit Tho. y. ij. Nec Hiero. nec Aug. nec alius. Sicut ergo asserens ptinaciter ꝯ fidē est hereticus. ita ꝛ cōtra determinationē ecclesie in his que ptinent ad fidē. ꝛ necessaria ad salutē ptinaciter asserens est hereticus. Ipsa em̄ eccl'ia nunꝗ errasse in fide probaẗ. vt dicit. xxiiij. q. j. a recta. ꝛ aliijs. c. Signanter aūt diciẗ. quia asserens contra determinationem ecclesie non simpliciter sed in his duntaxat que pertinēt ad fidem ꝛ salutem est hereticus. Nam in alijs contrarium sentiēs non est hereticus. sicutꝙ ius non pōt separari ab vsu in rebus vsu consumptibilibus: quod declarauit ꝛ determinauit Johan. xxij. in extraua. ad cōditorem. Ubi dicit contradicētes huic snie esse contumaces et rebelles ecclesie non hereticos. Tertium quod requiritur estꝙ error sit in illo qui catholicam veritatē est pfessus. Si quis em̄ nunꝗ esset pfessus fidē xpianam non esset proprie hereticus. sꝫ simpliciter infidelis. vt iudeus ꝛ gentilis qui foris sunt. Unde Augu. de ciui. dei. Uidens dyabolus genus humanum a cultura idolorum ꝛ demonum liberari hereticos nocuit. qui sub vocabulo xpiano doctrine resisterent xpiane. Oportet ergo ꝙ error sit in illo qui in baptismo suscepit fidē xpianam. ad hoc vt sit hereticus. Quartuꝫ quod requiriẗ est. ꝙ talis error sit in eo qui fidem suscepit taliter ꝙ aliquam veritatem de xpo confiteatur pertinentem ad diuinitatem vel humanitatem. Si em̄ nullam veritatem penitus confiteretur: magis proprie apostata ꝗ̄ hereticus censeretur. Sic iulianus apostata. ꝛ distinguitur vnū ab altero: lꝫ aliquando vnum sumatur pro alio. Sub hac conditione reperiuntur certi: qui interdum egestatem ꝛ molestijs varijs afflicti corpus ꝛ aīam tradunt dyabolo ꝛ fidē abnegāt dummodo in eoꝝ necessitatibus ꝛ ad possidendum diuitias ꝛ honores dyabolus eis assistat. Nouimus certos nos inquisitores ꝛ post aliquos penitentes: qui vtiqꝫ absqꝫ errore fidei intellectu: q2 tm̄modo pp̄ter cōmoda tpalia talia cōmiserunt. vñ nec heretici pp̄rie: nec iterū apostate ex corde. Et Julianus. lꝫ magis apostate censentur. Ex corde vero apostate. si nolunt resilire vt heretici impenitentes: tradentur curie seculari. Si autem velint: recipiuntur: prout heretici penitentes. Juxta. c. ad

abolendam. §. pñti. de hereti. li. vj. Concordat Raymundus. ti. de apostolica. reuertentes. vbi dicit. Qđ reuertentes ab apostasie pfidia cũ fuerint heretici tanꝗ reuertentes ab heresi sunt recipiendi. ⁊ hic sumitur vnum pro alio: vt prius tactum est. et subdit. Illi vero qui metu mortis fidem abnegant hoc tu accipe. qui propter commodum temporale dyabolo fidem abnegant ⁊ erroribus non credũt: lʒ iure heretici non sunt nota hic ꝙ nõ sunt ꝑprie heretici. Subdit postꝗ nõ hñt in mẽte errorẽ Judicio ecclesie que hʒ ꝑ exteriora de interioribꝰ iudicare. heretici habendi sunt. nota hoc iuris fictione: ⁊ si reuertantur vt penitentes heretici recipiendi sunt. Non enim metus mortis est metus cadens in constantem virum ad fidem christi abnegandam: sic ⁊ tu accipe propter commoda temporalia. vnde concludit sanctus est mori ꝗ abnegare vel vesci idolaticis: vt dicit Augu. ⁊ recitatur. xxij. q. iiij. Simile iudicium de maleficis fidem abnegantibus esset: vt ibi resilere vellent reciperentur vt penitentes absqꝫ hoc quod curie seculari relinquerentur: omnibus tamen modis ad gremium ecclesie recipiuntur: vbi petunt ⁊ curie seculari si non traduntur relinquuntur: ⁊ hoc propter damna temporalia illata prout in modis sententiandi patebit ⁊ omnia prefatus ordinarius exequitur. itaꝙ etiam inquisitor suas vices illi committere potest in hoc dũtaxat casu apostasie: secus est in aliis casibus sortilegorum. Quintum qđ requiritur ad hoc vt quis proprie sit hereticus vt talem errorẽ firmata voluntate ⁊ obstinata eligat ⁊ pertinaciter sequatur opiniones. Unde ꝭm Hieronymum heresis ab electione est dicta. Et ideo ꝭm Augu. non qui falsas opiniones gignit vel sequitur: sed qui pertinaciter defendit hereticus est censendus. Unde si quis non pertinaci malicia sentiret aliquid contra fidem: sed ignorantia paratus corrigi si quis sentit falsum ostenderetur sibi esse contra fidem vel sacram scripturam vel determinationem ecclesie. xxiiij. questio. iij. dixit apostolus. Et ideo ipse Augustinus dicebat. Errare potero hereticus non ero: quia scilicet paratus corrigi cum sibi fuerit ostensus error. et constat quod quotidie inter doctores circa diuina sunt varie opiniones: et aliquando contradictorie. ita quod necesse est alteram esse falsam: et tamen nulla earum reputatur falsa: donec per

ecclīam fuerit determinata articulo.xxiiij.q.iij. q̄ in ecclīa. Ex q̄bus oībus ↄcludit: q̄ ꝓbare maleficos subiacere iudicio inq̄sitoꝝ vel etiā alios quocūq̄ mō demones inuocātes ꝑ dicta canonistaꝝ sup alle. verbū saperēt in ca. accusatus. compꝛehēsum non sufficienter pꝛobat: cum tales ab eis heretici iudicant quedam iuris fictione: nec etiā per dicta theologoꝝ: cū ⁊ ipsi tales noīant apostatas v̄bo: vel opere: nō aūt cozde: ⁊ mente. de quo erroꝛe ꝟbum saperent ꝑtendit. Et lꝫ iudicant vt heretici: nō tñ ꝓpter hoc sequit q̄ ep̄s sine inquisitoꝛe non possit sniam diffinitiuā ꝯ eos ꝓcedere: aut carceri ad penaꝫ deputare aut tormētis exponere Jmmo in casu quo hec decisio non videat sufficere ad hoc: vt nos inquisitoꝛes simus a maleficaꝝ inquisitione exonerati nolumus tñ hoc via iuris exigere cū vices nostras in his dūtaxat sup sniam ferendā ipsis dyocesanis cōmittere possum⁹. Hoc em̄ habet in ca. multoꝝ. in pꝛin. de hereti. in clemē. Ubi sic dr̄. Multoꝛum querela ⁊ infra: vt negotiū inquisitionis huiusmodi pꝛosperet felicius quo deinceps eiusdē labis indago solertius diligentius ⁊ cautius peragetur: ip̄m tam ꝑ diocesanos ep̄os: q̄ꝫ per inquisitoꝛes a sede ap̄lica deputatos omni carnali odio vel timoꝛe: aut cuiusmodi cōmodi tp̄alis affectione semotis decernimus exerceri: sic q̄ quilibet de p̄dictis sine alio citare ⁊ arrestare seu capere tute custodie mancipare ponendo in cōpedibus ⁊ manicis ferreis: si ei visum fuerit: sup q̄bus faciendū ipsius ↄscientiam oneramus: necnō inquirere ꝯ illos de q̄bus pꝛo hmōi negocio: scd̄m deum ⁊ iusticiā viderit expedire: duro tñ tradere carceri qui potius ad penā q̄ꝫ ad custodiam videat: vel toꝛmentis exponere illos: aut ad sententiā pꝛocedere contra eos. Ep̄s sine inquisitoꝛe aut inquisitoꝛ sine dyocesano aut eius vt ep̄ali sede vacante capituli super hoc delegato si sui adinuicem copiam habere valeant infra octo dierum spacio: postquam inuicem se inquisiuerunt non valebit: et si secus pꝛesumptum fuerit nullum sit: et irritum ipso iure post sequitur ad nostrum pꝛopositum. Uerum si hoc episcopus vel eius seu capituli sede vacante delegato cum inquisitoꝛe aut inquisitoꝛ cum altero eoꝛundem pꝛopter pꝛemissa nequeant aut noluerint personaliter conuenire potest episcopus vel eius seu capituli sede vacante delegatus inquisitoꝛ: et inquisi-

tor ego vel eius delegato seu sede vacante ille qui ad hoc fuerit p capl'm deputatus: sup illis cõmittere vices suas vel suas significare p literas ꝯsiliũ ꝛ ꝯsensum. Ex quo ptz: ꝙ lz in qnqꝫ casib⁹: vn⁹ sine altero in trib⁹ ꝓo minime pcedere possit: qꝛ tñ vn⁹ alteri vices suas cõmittere põt: p̃sertim q̊ ad sniam feredã iõ ꝛ nos hoc per pñtes facere decreuim⁹ alijs inqsitoribus in suis limitibus remanẽtib⁹. Ad argumẽta ergo rñdendo patet de premissis: ad sex prima argumẽta p inqsitoribus militãtia decisio: ꝙ eoꝝ inqsitioni malefici ꝛ sortilegi non vidẽtur subijci. Ad alia autem argumẽta p dyocesanis in casu quo ꝛ ipsi a maleficarũ inqsitione se exonerare vellent: ꝛ ciuili iudicio relinquere. Ptz ꝙ non pñt hoc eadẽ facilitate quo inqsitores facere: quia in crimine heresis iuxta ca. ad abolẽdã. ꝛ ca. vergẽtis. ꝛ ca. excõicamus vtrũqꝫ. extra de here. Judicis ecclesiastici est cognoscere ꝛ iudicare: ꝛ iudicis secularis exeq̈ ꝛ punire: vbi sententia transit in vindictaꝫ sanguinis: secus vbi ad alias penas penitentiales. Videt̃ etiã ꝙ in heresi maleficarum licet nõ in alijs heresibus etiã ipsi dyocesani suas vices ad cognoscendũ ꝛ iudicandũ in foro ciuili cõmittere valeat: tũ vt in argumẽtis tangit̃: hoc crimen maleficarum non est mere eccl'iasticũ: immo potius ciuile propter dãna que inferunt̃ temporalia tũ etiã quia leges speciales in punitionẽ maleficoꝝ quo ad omnẽ viam punitionis edite cernuntur. Videt̃ deniqꝫ ꝙ hec via plurimũ in exterminiũ maleficarum deseruiret ꝛ in maximũ reuelamen ordinariorum corã tremendo iudice super districtuꝫ examen quod exiget̃ cum teste scriptura iudiciũ durissimũ his q p̃sunt imminet: ꝛ secũdũ hanc differẽtiã pcedemus: videlꝫ ꝙ iudex secularis cognoscere ꝛ iudicare põt: vsqꝫ ad sniam diffinitiuam ad penitẽtiam quã ab ordinarijs recipiet: secus super sanguinem quam p se ferre potest.

SEt ergo iudices tã in foro ecclesiastico ꝙ̃ ciuili modos cognoscendi iudicandum ꝛ sententiam semp in promptu habere valeant: consequenter circa tria principaliter procedẽduꝫ erit. Primo qs modus inchoãdi pcessum fidei. Scd̃o qs modus ꝯtinuandi. Tertio qs modus terminandi ꝛ sententiandi in hac materia maleficarũ. Circa p̃mũ quinqꝫ difficultates. Pria: qs

Inter tres modos procedendi: q̄ in iure tanguntur sit magis
competēs. Scd̄a de numero testiū. Tertio. an possint compel
li ad iurandum? Quarta. de conditione testiū. Quinta. an ini-
mici capitales ad testificandum admittunt? Scd̄a pars conti-
net q̄stiones vndecim. Prima qualiter testes sunt examinādi:
⁊ q̄p semp̱ quinq̄ꝫ p̱sone debent esse p̄ntes. Itē qualiter malefi
ce sunt interrogāde generaliter ⁊ particulariter. ⁊ erit sexta in
ordine li. q̄r cū numerus mutat̄ eo vt lector faciliꝰ reperiet ma-
teriā optatam. Scd̄a. varia dubia declarat sup̱ r̄nsiones nega
tiuas: ⁊ q̄n sit incarcerāda: ⁊ q̄n p̱ manifeste deprehēsa in here
si maleficarum. Tertio. de modo capiendi maleficas. Quarto.
de duobus q̄ post captionem faciēda sunt iudici. ⁊ an deponē-
tiū noīa sint ei manifestāda: ⁊ defensiōes cū deputatiōe aduo-
cati sint ꝯcedēde. Sexta. q̄d faciet aduocatus cuꝫ sibi testium
noīa nō publicant̄: ⁊ vbi inimicitiā capitalem allegat corā iu-
dice. Septima. qualiter iudex inimicitiā capitaleꝫ inuestigare
hꝫ. Octaua. de his q̄ iudex hꝫ aduertere antequā delatam tor
mētis exponat. Nona. de modo sentētiādi ad q̄stiones ⁊ tor-
mēta. Decima. sup̱ tormenta cōtinuāda: ⁊ qualiter sint tormē-
tande: ⁊ de cautelis ⁊ signis contra maleficiuꝫ taciturnitatis.
Undecima. sup̱ finales interrogatiōes ⁊ cautelas a iudice ob-
seruādas. Tertia pars ꝯtinet primo q̄stiones tres: quas iudex
dꝫ aduertere: ⁊ ex quibꝰ oīs sn̄ia diffinitiua dꝫ p̱cedere. Pri-
ma. an sup̱ examen cādentis ferri possit sententiari? Scd̄a. de
modo quo oīs sn̄ia est ferēda. Tertia. ex quibus suspitionibus
pōt iudicare: ⁊ qualiter super vnāquanq̄ꝫ suspitionē dꝫ senten
tiare. Demum sup̱ vltimā partē de viginti modis sententiādi.
Quarū tredecim sunt cōmunes sup̱ oēm heresim. reliqui spe-
cialiter super heresim maleficarum: ⁊ q̄r locis suis patebunt
causa breuitatis hic non assignantur.

¶ Questio prima super modum inchoandi processum.

QUerit̄ ergo prior: q̄s sit modus cōpetēs ad inchoā
dum p̱cessum fidei contra maleficas? R̄ndet̄. Cuꝫ
inter tres modos q̄ tangunt̄. extra de accusa. de-
nun. ⁊ inquisitio. ⁊ primus est q̄n aliq̄s accusat ali-
queꝫ de crimine heresis vel fautoria coram iudice
offerendo illud se p̱baturū: ⁊ inscribit se ad penam talionis:

nisi probet. Et secundus modus qñ aliquis denunciet aliquē: ita tñ q non offert se pbaturum. nec vult facere partē: sz dicit q denūciat zelo fidei: vel rōne snie excōicationis late p ordinarium vel eius vicarium: aut rōne pene tpalis: quam secularis iudex cōtra non denūciātes. Et terti9 modus p inquisitionez. hoc est qñ non est aliquis accusator vel denunciator: sed fama laborat in aliqua ciuitate vel loco q sint malefice: et tunc iudex hz: nō ad instantiam partis: sed etiā ex officio pcedere. Jdeo aduertendū q primū modū pcedendi iudex nō libēter admittat. Tum q2 non est in causa fidei vsitatus: nec etiam in causa maleficarum: q̄ sua maleficia occulte exercēt. Tum etiam q2 est accusanti multum periculosus propter penā talionis: qua plecteretur vbi in probatione deficeret. Tum etiam quia est multum litigiosus. Jncipiat processum per citationem generalem affigendo illam ad valua ecclesie parrochialis vel pretorij per modum qui sequitur. Cum nos vicarius talis ordinarij: aut iudex talis domini totis nostris affectibus inhiantes: ac ex omnibus nostris precordijs affectantes populum xpianum nobis commissum in vnitate et serenitate catholice fidei confouere: ac ab omni peste prauitatis heretice visceraliter elongari. Jdcirco nos iudex prefatus cui ex iuncto officio hec incumbūt ad gloriam et honorem recolendi nominis iesu xpi: et ad exaltationem sancte fidei orthodoxe: atqz ad depressionem heretice prauitatis: precipue in maleficis vniuersis et singulis cuiuscunqz cōditionis status. Hic nota. Si ecclesiasticus iudex inquirit addat ordinis religionis: aut dignitatis existant q̄ sunt infra terminos huius ciuitatis: aut circa illam: aut oppidi ad duo miliaria: ad quorum noticiam peruenerint. hec mandata ecclesiasticus iudex adiungat. Authoritate qua fungimur in hac parte in virtute sancte obedientie: ac sub pena excommunicationis precipimus et mandamus: ac mandando requirimus: et monemus quatinus infra duodecim dies prime computandos. Hic secularis iudex modo suo mandabit: et penis eius consuetis: quorum primos quatuor p primo: et reliquos quatuor primis quatuor immediatos pro secundo. et vltimos quatuor pro tertio termino peremptis. Ac trina monitione canonica assignamus nobis reuelant: si quis scit vidit vel

audiuit aliquā esse psonam hereticā ꝛ maleficā: diffamatā: vel suspectā: ꝛ in speciali talia practicantē: que in nocumentū hoim iumentoꝝ: aut terre frugū: ꝛ damnū reipublice celare valeāt. q̄ si nr̄is an̄factis monitis ꝛ mandatis nō paruerit cū effectu pre missa infra taxatū terminū non reuelando sciat se. Judex eccl'iasticus addat excōicationis mucrone pcussum. Secularis iudex addat penas tpales. Quā excōicationis sniam in oēs ꝛ singulos tal'r vt predicit̄ ꝯtumaces p̄fata nr̄a monitione canonica p̄eunte: ꝛ eoꝝ obedientia requirēte: nūc vt rex: ꝛ tūc vt ex nūc ferimus in his scriptis. Absolutionē haruꝫ sniarū nobis tm̄modo reseruandū. Cōcludit iudex secularis modo suo. Datū ꝛc. Nota insup sup scōm modum q̄ cū vt dictū est scōs modus pceden di ꝛ pcessum fidei incipiēdi est p modū denūciationis vbi denūciās non offert se pbaturum: nec vult facere ptem: sed dicit q̄ denunciat rōne snie excōicatiōis late: vel zelo fidei. ꝛ pp̄ter bonum reipublice. ideo secularis iudex hoc dꝫ in sua citatione generali: aut p̄missa monitione specificare q̄ nemo estimet se penalem fieri etiam si in pbatione defecerit: q2 offert se nō vt accusatus: sed vt denuncians. Et tūc q2 plures cōparebunt ad denūciandum iudici. notare dꝫ iudex vt pcedat modo qui sequit̄. Primo haberet notariū ꝛ duas honestas psonas: siue sint clerici: siue laici: vel si notarius nō posset haberi. tūc loco notarij sint duo viri idonei. Hoc em̄ tangit̄ in. c. vt offm̄. §. verū. li. vj. vbi dr̄. Uerum q2 in cā graui crimine cū multa oporteat cautela pcedi: vt in reos sine vllo proferat̄ errore dure ac digne seueritas vltionis. Uolumus ꝛ mādamus vt in examinatione testiū quos recipi sup hoc crimine p̄dicto: ipmq3 ꝯtingentibus oportuerit adhibeatis duas religiosas ꝛ discretas psonas. Hic archidi. in glo. possunt intelligi psone honeste: siue sint clerici: siue laici. Sequitur. in quarum p̄n̄tia per publicaꝫ si commode habere potestis psonaꝫ: aut per duos viros idoneos fidel'r eorū depositiones testiū describant̄. Nota ergo q̄ his psonis adhibitis mādet denuncianti iudex q̄ det in scriptis: vel saltē dicat ꝟbo. Et tunc notarius seu iudex incipiat processum per modum qui sequitur.

¶ In noie dn̄i amē. Anno a natiuitate dn̄i ꝛc. tali die talis mēsis in p̄n̄tia mei notarij: ꝛ testium infra scriptorum. talis de ta-

li loco.⁊ talis dyocesis.vt supra cōparuit psonalr̄ in tali loco corā honorabili iudice.⁊ obtulit eidē cedulā tenoris sequentis inferat̄ tota. Si aūt nō per cedulam.sed verbo ponat̄ sic. Comparuit ⁊c.⁊ denunciauit eidem ꝙ talis de tali loco.dyocesis talis asseruit ⁊ dixit ꝙ sciret hoc.vel ꝙ fecerit talia nocumēta sibi vel alijs psonis. Quo facto incōtinenti faciet iurare ipm̄ denūciantē modo ꝯsueto.vel ad quatuor dei euangelia.vel sup crucem.erectis digitis tribus.⁊ duobus depressis in testimoniuꝫ sancte trinitatis ⁊ damnationē aīe ⁊ corporis de dicēda veritate super denunciatis.⁊ p̄stito iuramento interrogabit eū. Unde scit esse vera que denunciauit.⁊ si vidit vel audiuit. Si dicat se vidisse aliqua.vtputa q2 ibi repertus tali hora tēpestatis.vel q2 tetigit iumētum.vel q2 intrauit stabulum. Interrogauit iudex vbi eum vidit.⁊ qn̄.⁊ quotiens.⁊ per quem modū.⁊ qui erāt p̄sentes. Si dicat ꝙ non vidit.sed ꝙ audiuit. Interrogabit eum a q̄bus audiuit.⁊ vbi.⁊ qn̄.⁊ quotiens.⁊ q̄bus p̄ntibus audiuit.formādo articulos de quolibet p̄dictoꝝ singulariter ⁊ diuisim.⁊ notarius seu scriptor ponat totum in actis seu in pcessum immediate post predictam denunciationem continuando sic. Qua quidem denunciatione vt premittitur facta ipse inquisitor incontinenti fecit intrare ad quatuor dei euangelia ⁊c. vt supra ipm̄ denunciantem de dicenda veritate super denunciatis.⁊ interrogauit eūndem vnde ⁊ qūo ea que denūciauerat nouerat vel suspitionem habeat esse vera. Respondit.q2 vidit vel audiuit.interrogauit vbi vidit.vel vbi audiuit.⁊ dixit. ꝙ tali die.talis mensis.talis anni in tali loco. Interrogauit quotiens vidit vel audiuit ⁊c.⁊ formentur articuli vt dictum est.et totum ponatur in processu.⁊ specialiter interrogatur.qui sciūt cum eo in tali causa.⁊ qui possunt scire. Quibus omnibus sic peractis vltimo interrogabitur.si denunciat mala voluntate.odio.vel rancore.vel omittat aliquid fauore ⁊ amore.vel alias denunciat rogatus vel subordinatus. Et postremo iniungetur ei virtute iuramenti prestiti tenere secretum quicquid ibi dixit vel per iudicem sibi dictum fuit.⁊ ponetur totum in pcessu ⁊ in actis.⁊ omnibus expletis ponatur paulo infra. Acta sunt hec ī tali loco.tali die.talis mensis.⁊ tali anno.in p̄ntia mei notarij vel scriptoris.adiuncto mihi tali in vigorem officij tabelliona

eius: ꝛ talium testium ad hoc vocatorum ꝛ rogatorum.

Tertius modus processum incipiēdi q̄ etiā est com munis ꝛ vsitatus modus: ꝛ cuȝ hoc secretus esset vbi nullus accusator vel denunciator se offerret: sȝ fama laboraret in aliqua ciuitate vel loco de aliq̄ malefica ꝛ etiam tali ꝛ ꝑpter famam iudex absq̄ citatione generali de qua supra seu monitiōe ex officio ꝓcede re vellet: eo ꝙ talis clamor frequēs perueniret ad aures eius: tūc iterum inchoare pōt ꝓcessum in p̄ntia ꝑsonaruȝ vt supra. In noīe dn̄i amen. Anno a natiuitate dn̄i tali die mēse tali seu mensibus talibus. Ad aures talis officialis aut iudicis talis loci ꝑuenit: pluries fama publica referente ac clamosa insinua tione producent: ꝙ talis de tali loco dixit vel fecit talia ad ma leficia pertinentia contra fidē ac communē vtilitatē rei publi ce: ꝛ ponatur totum prout fama laborat ꝛ paulo infra. Acta sunt hec die tali mensis talis de anno tali in p̄ntia testium ta lium vocatorum ꝛ rogatorum ꝛ; mei; notarij talis authorita te seu scriptoris vigore tali. Sed anteq̄ȝ secunda pars inchoe tur: videlicet qualiter hmōi processus est con tinuandus ꝑmit tenda sunt aliqua super testes examinandos quot in numero esse debeant: ꝛ cuius conditionis.

¶ Questio secunda de numero testium.

Quia dictuȝ est in secundo modo de dictis testium: qualiter inscribi debeāt scire numerū ꝛ ꝯditioneȝ illoꝝ opus est. Queritur vtrū iudex duoꝝ testium legitimoꝝ non singulariū possit licite aliquem de heresi maleficaruȝ ꝯdēnare vel plures: q̄ȝ duo ne cessario requirant̄: ꝛ dicunt̄ testes singulares qn̄ in dictis sunt partiales. cōcordāt tn̄ in substantia seu effectu rei: vt si diceret maleficiauit mihi vaccam alter puerū cōcordarent in malefi cio. Hic aūt querit̄: vbi testes nō sunt partiales: sed oīno ꝯcor dant. Et rn̄detur: ꝙ q̄uis videant̄ sufficere duo testes de rigo re: quia regula est: ꝙ in ore duoꝝ vel triū stat omne verbuȝ: tn̄ de iuris equitate nō vident̄ in hoc crimine duo sufficere: pro pter criminis immanitatē. In criminibꝰ em̄ probationes de bēt esse luce clariores. ff. de ꝓbatioībꝰ: l. aūt. Et heresis preci pue talis inter maiora crimina enumerat̄. Et si dicat̄ ꝙ in hoc

crimine sufficiũt leuiores ꝓbationes q2 leui argumẽto q̄s de-
tegit. C. de here. li. ij. Leti argumẽto recedendo a iudicio ca-
tholice religionis ⁊ tramite hereticũ se facit. Rn̄detur verum
est ad p̄sumendũ: non aũt ad ꝯdẽnandũ: tñ propter iuris ordi
nis in hoc crimine detrũcationẽ. In hoc eñ ordo iudicarius
in fauorẽ fidei detrũcatur: q2 nec delat⁹ videt testes iurare nec
etiā sibi publicantur vt posset eis graue periculuȝ imminere:
vt in ca. statuta. de here. li. vj. ꝑpter qd̄ delatus non posset di-
uinare: sed tenet ipse iudex ꝑ se ⁊ ex officio de testiũ inimicitia
ꝑquirere: q2 excludunt vt infra patebit: ⁊ etiā si deposuerunt
confuse de causa ꝯsciẽtie eos iteruȝ interrogare: qd̄ pōt facere
extra de testi. ꝑ tuas. ⁊. ff. de q̄stionib⁹ repeti. nā quāto magis
via defendendi delato subtrahitur tantomagis incũbit iudici
sollicitudo diligentius inquirẽdi. Ubi ergo inuenirentur duo
testes cōcordes ⁊ legitimi contra queꝙ: nec ex hoc vellẽ eũ de
tanto crimine ꝯdẽnare: sed purgationẽ si esset diffamatus in-
dicere vel ꝓpter vehemẽtẽ suspitionẽ que oritur ex dictis duo-
rum testiũ facere eũ abiurare: vel questionare seu sentẽtiā differ
re: non eñ videtur tutum ad vocẽ duorum testium hoiem bo-
ne fame de tanto crimine condẽnare. Sec⁹ si fuerit male fame.
De hoc Archi. pleni⁹ in ca. vt offiñ. §. verũ. in prin. de here. li.
vj. super verbo testi. ⁊ in ca. fidei. In fine glose illius capituli.
Et Jo. an. ibidẽ. In ca. etiam excōicamus itaꝙ. extra de here.
§. addicimus. d2 ꝙ faciat ep̄s iurare tres: vel plures boni testi
monij viros de dicenda veritate si sciuerint in parrochia tales
hereticos ibi esse.

AD idẽ ꝙ si queritur? Utrum iudex per testes singula
res solum vel salteȝ cum infamia posset iuste de tali
heresi aliquẽ ꝯdẽnare? Rn̄detur ꝙ non. nec ꝑ testes
singulares solum: nec etiā cũ infamia: extra de testi.
cũ literis. p̄sertim cũ in criminibus ꝓbationes debẽt esse luce
clariores: vt supra patuit. ⁊ in hoc crimine nemo fit ex p̄sũptio
ne dānādus. extra de p̄sumpt. literas: ergo tali indicit purga
tio rōne infamie ⁊ abiuratio rōne suspitiōis vehemẽtis q̄ ꝯsur
git ex dictis testiũ: tñ vbi testes sunt singulares cōcordāt tñ in
substātia facti ⁊ euidẽtia facti ꝯcurrũt: tũc iudicis ꝯscia ibi one
rat. ex idirectorio habet q̄stio quotiẽs possit testes examinari.

Questio tertia.

Uod si querit. Utruz iudex testes possit cōpellere ad iurādū; de dicenda eidē in causa fidei seu maleficarum veritate. Et etiaz pluries eos examinare: Rn̄detur ꝙ sic: p̄sertim ecclesiasticus iudex: vt supra patuit in ca. vt officium. §. veruz. Et ꝙ testes cogēdi sunt in causis eccl'iasticis veritatē deponere medio iuramento. extra de testi. cogen. ca. ꝑuenit. al's testimonium non valebit. Et extra de here. c. excōicamꝰ itaqꝫ. §. adijcimus. dr ꝙ archieps vel eps parrochiā in qua fama fuerit hereticos habitare circūeat: ꝛ ibi tres vel plures boni testimonij viros: vel etiā si expedire videbitur totā viciniā iurare cōpellat: ꝛ sequitur infra. Si qui ꝟo ex his iuramēti religionē obstinatiōe dānabili respuētes iurare forte noluerint ex hoc ipso tanq̄ȝ heretici reputent. Qd aūt pluries possit examinari. Item dicit archi. in. c. vt officiū. §. verū. sup ver. testiū. vbi dr sic. Inquisitor hic aūt iudex dz esse sollicitus: vt si testes cōfuse deposuerūt: ꝛ de causa scientie minus plene requisiti fuerunt ꝙ iterato cum eis inquirat. Nā hoc de iure fieri possunt. extra de testi. cogendis. vt supra tactum est. ff. de questionibus repeti.

Questio quarta de conditionibus testium.

Uestio sup ꝯditiones testium. Nota ꝙ excōicati. Itē participes ꝛ socij criminis. Itē infames ꝛ criminosi serui contra dn̄os admittunt ad agenduz ꝛ testificandū in causa fidei quacūqꝫ. Itē sicut hereticus cōtra hereticum ad testificandū admittitur: ita maleficus contra maleficum: in defectum tn̄ aliaruz ꝓbationum ꝛ semp contra ꝛ non pro. vxor etiam ꝛ filij ꝛ familiares contra ꝛ nō pro. ar. per ca. filij. de here. li. vj. ꝛ hoc ideo qr eorum testimoniū est magis efficax ad ꝓbandum. De primis ptz in ca. in fidei debere ibidem. In fidei fauorē concedimus: vt in negotio inquisitiōis heretice prauitatis excōicati ꝛ participes vel socij criminis ad testimonium admittant in defectu aliarum ꝓbationū contra hereticos: credentes: receptatores: fautores: ꝛ defensores eorum. si ex verisimilibus cōiecturis et ex numero testiū aut ꝑsonarum: tam deponentiū q̄ȝ eorum cōtra quos agitur ꝛ deponitur qualitate: aut alijs circūstantijs

sic testificantes nō falsa dicere p̄sumant. De pluris qn̄ presumit ꝙ deponūt zelo fidei. pꝫ in. c. accusatus. §. lꝫ. vbi supra. vbi dr̄. Licet vero periuri. ⁊ post pniam repellant. si tn̄ hi qui corā. et infra: si ex manifestis indicijs apparuerit tales nō animi leuitate aut odij fomite: seu corruptione pecunie: sed zelo fidei orthodoxe dictū suum vellent corrigere: ac modo que prius tacuerāt reuelare in fauorem fidei: nisi aliud obstiterit stare dꝫ: tam ꝓ se ꝙ̄ reliquos attestationibus eorundē. Et ꝙ infames ⁊ criminosi ⁊ serui contra dn̄os admittunt. Archi. in. c. alle. accusatus. in §. lꝫ. super verbo exceptum. dicit ita. Tanta est labes criminis heresis ꝙ ad eius actionem etiam serui aduersos dn̄os suos: et quilibet criminosus etiam infames aduersus quēlibet admittuntur: vt. ij. q. vij. §. huic opponitur.

¶ Questio. v. an inimici capitales ad testificādum admittunt.

Si vero queritur. Utrum iudex inimicos capitales alicuius delati possit in tali casu ad testificandum seu agendum admittere contra illum. Respondemus ꝙ non. Unde Archi. vbi supra. Non tn̄ intelligas ꝙ in hoc crimine inimicus capitalis admittitur ad actionē. iij. q. v. c. ij. ⁊ de symo. licet heli. in fine. de hoc etiam satis notat Hostien. in sum. de accu. §. quis possit. sed dicuntur inimici capitales. Nota ꝙ quia solum ratione inimicitie quis repellitur: ⁊ non quecunqꝫ repellit sed capitalis intelligitur: qꝛ mors inter eos est de facto illata: vel fuit intentata. seu ea que sunt ad mortē inductiua: aut via vel vulnera grauia vel letalia sunt secuta ⁊ similia: que ad peruersitatem ⁊ malignitatē agentis ꝯ passum iudicant manifeste. ꝓpter qd̄ p̄sumitur ꝙ sicut intentauit ꝯ istum mortē tp̄alem per illū modū. s. vulnerando intentaret etiam per istū crimen heresis imponēdo. ⁊ sicut voluit ei auferre vitā: vellet auferre famam: quare tales inimici capitales a testimonio legitime expellunt. Alie vero inimicitie p̄sertim graues: ⁊ ꝓut etiam faciliter mulieres ad inimicitias commouent. ⁊ si non repellunt totaliter: tn̄ dictum eoꝝ dubitant aliqualr̄: vt non sit plena fides eoꝝ attestationibus adhibēda: sed cū alijs adminiculis: ⁊ alioꝝ testium dictis pn̄t plenam facere ꝓbationem: presertim vbi iudex delatum interrogat. An ne putet se habere inimicū ꝙ tale crimē ad mortē sibi

ex inimicitia imponere auderet: si dicet ita interrogabit qua ll
la sit ꝑsona: ⁊ tunc iudex aduertet si illā ꝑsonā de qua suspitio
est: ꝙ ex inimicitia deposuerit denotauit. In tali enī casu vbi iu
dex etiā de cā inimicitie per alios honestos informatur: ⁊ alia
adminicula non occurrunt ⁊ alioꝝ testium dicta poterit secure
talē testē repellere. Si vero delata ꝑsona dicet. Nō spero aliquē
talem habere inimicum: licet interdū brigas cū mulierib' ha-
buerim: vel si dicet: habeo inimicū ⁊ non expressit debite: sed
quendā alium qui fortassis nō deposuit: tūc dicta talis testis
etiā si alij dicerēt: ꝙ cā inimicitie deposuisset: iudex tn̄ nō dꝫ re
pellere sed ad plenam ꝓbationem cū alijs amminiculis ꝯserua
re. Reperiunt̄ cōplures minus ꝓuidi ⁊ circunspecti qui hmōi
depositiones mulierum refutare ⁊ annihilare querūt dicētes
illis standum non esse: eo ꝙ sepessime cū rixose sint ex inuidia
deponere solēt. Hi qui ignorāt astutias ⁊ cautelas iudicum lo
quunt̄ ⁊ iudicāt: vt ceci de colorib' de q̄bus astutijs in .xj. ⁊ .xij.
q. patebit. ¶ Scd̄a pars qualr̄ processus est ꝯtinuandus
questio. vj. Et qualr̄ testes sunt examinandi in p̄ntia quatuor
aliaꝝ personaꝝ: ⁊ qualiter delata est interrogāda dupliciter.

N Am nūc sexto querit̄. Qualiter ꝓcessus hmōi ad-
uersus maleficas in cā fidei sit ꝯtinuandus: Consi
derandū est primo: ꝙ qꝛ in cā fidei ꝓceditur sum-
marie simplr̄ ⁊ de plano absqꝫ aduocatoꝝ ⁊ iudi-
cioꝝ strepitu ⁊ figura: vt pꝫ ca. statuta. li. vj. qualr̄
etiam ista verba intelligantur: ptꝫ extra de ver. sig. ca. sepe ꝯti-
git: ꝙ cās cōmittimus ⁊ in eoꝝ aliq̄bus simplr̄: ⁊ de plano ac si
ne strepitu ⁊ figura iudicij ꝓcedi mādamus: de quoꝝ significa
tione verboꝝ multis ꝯtenditur ⁊ qualr̄ ꝓcedi debeat dubitat̄.
Nos aūt dubitationē hmōi q̄ꝫtum est nobis possibile decide
re cupientes hac in perpetuū valitura constitutione sancimus:
vt iudex cui taliter cām cōmittimus necessario libellum nō exi
gat litis contestationem non postulet tempore feriarum ob ne
cessitates hoīm indultarū a iure ꝓcedere valeat: amputet dila-
tionem: materiā litis q̄ꝫtum poterit faciat breuiorē exceptiōes
appellationes: ⁊ dilationes: frustratorias: repellendo partium
aduocatorum procuratorum contentiones: ⁊ iurgia testiumqꝫ
superfluam multitudinē refrenādo: nō sic tn̄ iudex litē obruat:

quin ꝓbationes necessarie admittent̄: citationē vero ac ꝓtesta tionem iuramenti de calumnia siue de dicenda veritate ne veritas occultetur per ꝯfessionem huius intelligimus non excludi hec ibi. Et qꝛ processus vt visum est supra est simpliciter incipiē dus: qꝛ vel propter instantiam accusatoris: vel propter zelum denunciatoris: vel propter clamorem fame laborantis: ⁊ ꝓcessus qui fit ad instantiam ꝑtis accusantis iudex in hac materia non debet acceptare cum maleficarum facto opere demonum occultantur: nec accusator per euidentiam facti sicut in alijs criminalibus ꝓcedere ⁊ se defendere potest: immo cōsulere debet accusatori: ꝙ amoueat verbum accusationis: ⁊ ponat denūciationis. ⁊ hoc propter accusatoris graue periculum. Ideo super secundum modum qui ⁊ vsitatus ⁊ similiter super tertium in q̄bus proceditur: ⁊ non ad instantiam partis. Notandum: ꝙ qꝛ dictum est in precedentibus: ꝙ iudex specialiter dȝ interrogare denunciantem qui sciunt cū eo in tali cā ⁊ qui pn̄t scire. Ideo iudex faciet citari illos testes quos denūcians intimauit: ⁊ q̇ magis vident̄ scire in facto: ⁊ scriptor ꝯtinuabit ꝓcessum scribēdo sic. Post que attēdens ipe iudex denunciata sibi hereticalia an̄ dicta fore ex sui natura esse talia ⁊ tam grauia que non pn̄t nec debent cōuenientibus oculis tolerari: cū cedant in opprobriū diuine maiestatis: ⁊ tam fidei catholice ꝙ̄ reipublice detrimentū descendit ad se informandū ⁊ ad testes examinandū per modum qui sequitur.

¶ Interrogatoria super testes.

Talis testis de tali loco citatus: iuratus: ⁊ iterrogatus: si cognoscit talem exprimendo nomē delati. Et dixit ꝙ sic. Item interrogatus de causa cognitionis: ⁊ dixit ꝙ pro eo quod vidit: ⁊ locutus est sibi pluries: vel sic vel alias: quia fuerunt socij: ⁊ exprimentur cause cognitionis. Item interrogatus de cognitionis tempore: ⁊ dixit ꝙ sunt. x. anni vel tot. ¶ Item iterrogatus de fama illius: ⁊ presertim ad ea que sunt fidei: ⁊ dixit ꝙ quo ad moralia est homo bone fame: vel male quantum autem ad ea que sunt fidei dixit: ꝙ est fama i tali loco quod practicat aliqua contra fidem vt maleficus. ¶ Item interrogatus quid est fama: et dixit. ¶ Item interrogatus si vidit vel audiuit ta-

lē talia facientem ꝛ dixit. Itē interrogatus si vidit vel audiuit talem talia facientē: ꝛ dixit. ℭ Itē interrogatus vbi audiuit dici supradicta: ꝛ dixit ꝙ in tali loco. Itē interrogatus in quorū pñtia ꝛ dixit ꝙ illoꝝ. ℭ Item interrogatus si ex sua consanguinitate aliqui ꝓpter maleficia fuissent dudū incinerati vel suspecti habiti: ꝛ dixit. ℭ Item interrogatus an cum suspectis maleficis habuit familiaritatem ꝛ dixit. Item interrogatus de modo ꝛ cā ꝙ dicta fuerunt: ꝛ dixit ꝙ ea de cā ꝛ tali modo. Itē interrogatus si videt̄ sibi ꝙ talis dixit seu fecerit trufatorie seu recitatorie seu aio indeliberato vel potius assertiue ꝛ aio deliberato: ꝛ dixit ꝙ fecerit supradicta iocose ꝛ trufatorie seu recitatiue ꝛ non animo sic credendi vel assertiue. Item interrogatus de causa credentie huius. Et dixit: ꝙ credit ꝓ eo sic: q2 ille qui dicebat ridendo dixit. Et de istis est multum diligenter inquirendum: q2 nonnunq̄ȝ dicunt aliqui recitando alioꝝ verba: vel trufando: vel ꝯferendo: vt alios alliciunt vel incitent: licet etiam interdum asserendo vel affirmando. Item interrogatus si hec deponit odio vel rācore seu dimittit amore vel fauore. Et dixit ꝙ ꝛc. Et sequitur: iniunctum est sibi tenere secretum. Acta sunt hec in tali loco: die tali. in presentia taliū testiū vocatoꝝ ꝛ rogatorum ꝛ mei notarij seu scriptoris. Ubi semper aduertendum ꝙ in tali examine ad minus persone quinq̄ȝ debent presentes esse: scȝ iudex inquirens: testis vel denuncians: respondens vel ipse delatus: postea comparens. Tertius est notarius seu scriptor. vbi deest notarius: ꝛ tunc adiungat sibi alium honestum qui duo suppleant vices notarij vt supra tactū est: ꝛ hoc apostolica authoritate qua tunc in illo actu funguntur: vt. s̄. in ca. vt officium. de here. li. vj. Et duo honesti viri tanq̄ȝ testes eoꝝ qui deponuntur. ℭ Item aduertendum: ꝙ testis citatus debet etiā esse iuratus. i. vt prestet iuramentum modo quo supra de dicēda veritate: alias false inscriberetur citatus ꝛ iuratus. Consimiliter examinentur alij testes: quib9 examinatis. Si iudex videat factum esse probatum plene: vt si non plene tñ esse maxima iudicia ꝛ suspitione vehementes. Et nota: ꝙ loquimur non de leui suspitione que ex leuibus coniecturis oritur: sed ꝙ multum diffamata est super maleficia puerorum iumentum ꝛc. Tunc iudex si timet de fuga delati vel delate faciat eum capi: si autē

non timet de fuga faciat eum citari. Et siue capiatur siue non prius faciat iudex eius domum improuise scrutari ꝛ cūcta scrinia aperiri: ꝛ in angulis pixides ꝛ oīa instrā tolli que reperiuntur: ꝛ sic ꝯstituto iudex collectis his de q̄bus est delatus: et de his de quibus est per testes conuictus vel habitus suspectus formet interrogatoria super illis. ac inquirat habito secum notario ꝛc. vt supra p̄stito prius corporali iuramēto ad quatuor dei euangelia de dicenda veritate tam de se q̄ꝫ de alijs: ꝛ hoc ꝑ modum qui sequit̄ conscribantur etiam singula.

¶ Interrogatoria generalia sup̄ maleficam aut maleficum. Et est primus actus.

TAlis de tali loco delatus iuratus sup̄ quatuor dei euangelia corporaliter tacta tam de se q̄ꝫ de alijs dicere veritatem: ꝛ inde interrogatus vn̄ est seu vnde originem traxit. Et perpendit: q̄ tali loco talis dyocesis. ¶ Item interrogatus qui sunt eiꝰ parētes: si sunt viui vel mortui. Et r̄ndit: q̄ viui in tali loco vel mortui in tali loco. ¶ Item interrogatus vtrū naturali morte vel incinerati: ꝛ dixit q̄ tali. Ubi nota: q̄ hoc fit q̄ꝛ vt plurimum vt in ij. pte operis patuit: malefice ꝓprios infantes demonibꝰ offerunt aut eos instituunt: ꝛ cōiter tota ꝓgenies existit infecta: et vbi deponentes affirmassent ꝛ ipsa negat: ꝛ iam esset suspecta. ¶ Item interrogatus vbi fuit nutritus: ꝛ vt in pluribꝰ ꝯuersatus: ꝛ dixit: q̄ in tali loco vel tali. ꝛ si videat qđ mutauit locum ꝓprium q̄ꝛ forte mater nō fuit suspecta: nec aliquis ex parētela ꝛ tn̄ conuersatus in alieno ꝛ p̄sertim in locis in q̄bus ꝯsueuerunt malefice vigere interrogabit̄ sic. ¶ Itē interrogatus quare mutauit sue natiuitatis locum: ꝛ se transtulit ad commorandum in tali loco vel talibus: ꝛ dixit q̄ ex tali causa. Itē interrogatus: si in dictis locis vel alibi audiuit loqui de materia maleficarū: puta q̄ tēpestates ꝯcitare vel iumēta maleficiata ꝛ vacce liquore lactis priuare ꝛc. de tali materia de qua est delata: ꝛ si dicit q̄ sic interrogetis. ¶ Item interrogatus q̄d audiuit loqui: ꝛ scribant̄ singula que dicet. Si aūt negat ꝛ dicit se nihil audiuisse: tunc sic. ¶ Item interrogatus si credit maleficas esse: ꝛ q̄ talia possit fieri que referuntur: vt tempestates concitare: iumēta inficere: ꝛ hoīes ꝛ dixit. Et nota: q̄ malefice vt plurimum ne-

gant prima fronte vñ suspitio oritur magis q̃3 si responderent si sint aut non sint cõmitto superioribus. vnde si negant tunc inter rogent. ¶ Item interrogatus. qd ergo vbi comburunt: tũc in nocenter condennant: ⁊ dixit.

¶ Interrogatoria particularia super eosdem.

Aduertat iudex q̄ nõ p̄crastinet subseq̄ntes interrogationes: sz indilate p̄ponat. ¶ Itẽ interrogatus cur cõis pp̄ls eã timeret: ⁊ dixit. ¶ Itẽ interrogatus an sciret se eẽ diffamatã ⁊ q̄ odio haberet: ⁊ dixit. ¶ Itẽ iterrogatus cur illi p̄sone obiecit: dicẽdo. tu nõ transibis impune: ⁊ dixit. ¶ Itẽ iterrogatus: qd mali sibi fecisset illa persona q̄ talia verba in eius damnũ p̄tulisset: ⁊ dixit. Et nota q̄ hec interrogatio est necessaria: vt deueniat ad fundamentũ inimicitie: q2 in fine delata allegabit inimicitiã: sz vbi nõ est capitalis: sed modo muliebri cõcitata nõ impedit. Hoc em̃ est maleficarum p̄prium concitare aduersum se: vel verbis inutilibus aut factis. puta petit sibi p̄stari aliquid: aut infert ei damnũ aliqd in orto: ⁊ similia ad hoc vt occasionẽ recipiant ⁊ se manifestant in verbo vel in opere: quam manifestationẽ hñt facere ad instantiã demonũ vt sic peccata aggrauent iudicũ dũ manent impunita. ¶ Nota em̃ q̄ talia faciunt: non in aliorum p̄ñtia vt si deponens vellet testes p̄ducere non haberet. ¶ Nota etiã q̄ incitant a demonibus: vt a multis maleficis ⁊ post incineratis experti sumus: ita q̄ ꝯ ipsarum voluntatẽ habẽt incitare ⁊ maleficiare. ¶ Itẽ interrogatus qũo effectus potuit ꝯsequi sup minas vt puer aut iumẽtũ tã tacito maleficaret: ⁊ dixit. ¶ Itẽ interrogatus iterũ: ⁊ quare dixisti q̄ nunq̃ deberet habere sanum diẽ: ⁊ ita factum est: ⁊ dixit. ¶ Item si oia negat: interrogetur de alijs maleficis: alijs testibus illatis: puta in iumẽtis vel pueris. ¶ Itẽ interrogatus cur visa fuerit in cãpis vel in stabulo cũ iumẽtis: tãgẽdo: p̄ut interdũ solent facere: ⁊ dixit. ¶ Itẽ interrogatus: cur tetigit puerũ ⁊ q̄ postea male habuit: ⁊ dixit. ¶ Item interrogatus. qd egit in cãpis t̄pe tempestatis: ⁊ sic de multis alijs. ¶ Item vnde q̄ cum habeat vnã vaccã: aut duas q̄ plus abundat in lacte q̄ vicine hñtes quatuor aut sex. ¶ Itẽ cur manet in statu adulterij aut cõcubina. lz non seruiãt ad p̄positum: tñ suspitionẽ generant amplius q̃3 sup p̄bas ⁊ hone

stas delatas. Et nota q sepius sup articulos ꝯ eā delatos inter
rogāda est. vtrum maneat in eodē ꝓposito aut non. ¶ Qua cō
fessione pacta ⁊ scripta siue ad ꝑtem negatiuā: siue affirmatiuā
siue sub ābiguo scribat̃ postea. Acta sunt h in tali loco ⁊c. vt. s̄.

¶ Questio septima in qua varia dubia declarant̃ sup p̄missa in
terrogatoria: ⁊ r̄n̄siones negatiuas. An delata sit incarcerāda:
⁊ qn̄ p manifeste dep̄hensa in heresi maleficar̄ sit habenda.
Et est actus secundus.

QUerit̃ primo qd agendū si vt plurimū ꝯtingit ꝑso-
na delata oīa negat? R̄n̄det̃. Judex hȝ circa tria at
tēdere. s. sup infamiā: sup indicia facti: ⁊ sup dicta te
stium. si vcȝ oīa insimul ꝯcurrunt: aut si nō oīa insi
mul: vt plurimum etiā ꝯtingit: eo q malefice statiȝ
ppter i forefacta in aliqua villa aut ciuitate infamant̃. idicia ēt
facti sunt preoculis: puta in pueris maleficiatis: aut in iumen-
tis: que sepius inficiunt̃: aut lacte priuant̃. numerus etiam testi
um est inscriptus: qui licet sint singulares: puta q2 vnus depo-
suit q puerum sibi maleficauerit. alius vero iumentū. tertius ve
ro super infamiam: ⁊ sic de alijs tamen in substantia facti cōcor
dant: puta in maleficijs ⁊ q vt malefica sit suspecta: ⁊ isti testes
licet non sufficiant ad condennandum absq infamia: vel etiā
cum infamia: vt supra tactum est q̄one. iij. tamen cum indicijs
facti posset ex his tribus insimul reputari non vt suspecta vehe
menter: aut violenter. de quibus suspitionibus inferius decla-
rabitur: sed reputari vt manifeste dep̄hensa in heresi malefi-
carum: vbi videlicet testes idonei. i. non ex inimicitia ⁊ sufficiē
tes in numero: puta sex: octo vel decem iurati concurrent: ⁊ cō
sequenter deberet penis in capitu. ad ad abolendam. §. presen
ti. de here. subiacere. ⁊. c. excommunicamus. ij. ⁊ hoc siue crimē
sit fassa: siue non: ⁊ hec sic probantur. Nam quod dictum est
quod vbi omnia tria p̄fata concurrunt: tunc pro manifeste de
p̄hensa in heresi debet reputari: non est intelligendum quod
necessario oīa tria incurrere: sed ꝓbat̃ sic ꝑ argumentū a fortio
ri. Nā vnūqđq ꝑ se iter illa duo que sunt indiciū facti: ⁊ testiȝ
ꝓductio legitima pōt reddere aliquē vt ꝓ dep̄hēso in heretica
prauitate habeat̃: quantomagis vbi ambe ꝓbationes pariter

cōcurrunt. Nā iuriste vbi querūt quot modis de iure aliquis habet̄ p manifeste deprehenso in heretica prauitate? Rn̄detur q̄ tribus: vt notat Bernardus in glo. ordinaria in caplo ad abolendā. §. pn̄ti. ꝛ v̄bo deprehensi. extra de hereti. ꝛ tactū est supra in q̄one prima in principio operis. s. facti euidentia. puta q2 publice p̄dicauit heresim: hic aūt ponimus iudicium facti ꝓpter publicas minas quas intulit dicendo nunq̄ꝫ annos dies habilis vel simile: ꝛ effect⁹ fuit subsecutus: sequit̄. vel legitima ꝓbatione per testes: vel tertio ex ꝓpria confessione. vnde si vnū quodq̄ꝫ illoꝝ per se facit ꝛ reddit aliquē tanq̄ꝫ manifeste suspectū: quātomagis insimul iūgendo infamiam ꝛ indicia facti cū testiū depositione: lꝫ ibi dicat̄ euidens factū ꝛ hoc indicium facti. ꝛ hoc est: q2 dyabolus non manifeste operatur: sed occulte damna autem ꝛ instrumenta maleficij que reperiuntur dant indicium facti: vnde vbi euidens factum in alia heresi solum sufficeret hic adiungimus tria. De secundo vero q̄ talis deprehēsus lꝫ negaret: tn̄ iuxta illa capitula esset puniendus: sic probat̄ Nam deprehensus facti euidētia: vel per testes aut fatetur crimen vel non. Si fatetur ꝛ est penitens tradendus est brachio seculari vltimo suspicio feriendus. Juxta capitulum ad abolendam. vt. s̄. est carceri perpetuo detrudendus. Juxta capitulum excommunicamus. secundo. Si auteꝫ non fatetur sed stat in negatiua: est vt impenitens tradēdus potestati curie secularis animaduersione debita puniendus: vt notat Hostiensis in sum. titulo de hereticis qualiter deprehendātur. Sic ergo concluditur q̄ si iudex isto modo procederet super interrogatoria ꝛ testium depositiones: cum vt dictum est in causis fidei summarie simplr̄ ꝛ de plano procedi potest: ꝛ ip̄am delatam carceri deputaret ad tp̄s vel ad annos plures si forte post annum squaloribus carceris depressa crimina fateret̄ non iniuste sed iuste pcederet Attamen ne videatur sententiam precipitare: immo secundum omnem equitatem procedere. queritur quid consequenter agendum sit.

¶ Questio octaua ꝛ precedenti annexa an sit incarrerāda: ꝛ de modo capiendi. Et est actus tertius iudicis.

An vero sup negatiuas r̄n̄siones malefica sit carceri ad custodiam mācipanda vbi p̄fata tria ꝯcurrunt. s.

fama: indicia facti: ꝛ pductiões testiũ. aut sub cautiõe fideius-
soꝝ dimittenda vt denuo citata rñdeat. Rñderi põt ex tribus
opinionibus. Prio em̃ aliquoꝝ snia est: ꝙ carcerib⁹ sit manci-
pãda: ꝛ nullomõ sub cautiõe dimittẽda: ꝛ hi immittunt rõni
tacte in p̄cedẽti q̄stione: qꝛ videlꝫ habet᷑ p manifeste dephen-
sa vbi illa tria cõcurrũt. Alij vo: ꝙ añ incarnationem põt cau
tioni fideiussoꝝ relinqui: ita ꝙ si fugam caperet: ꝙ tũc p cõui-
cta haberet᷑: lꝫ post incarnationẽ sup negatiuas rões non sit
cautioni: vel manu lente relinquẽda: qñ videlꝫ illa tria concur-
runt supra notata: eo ꝙ tũc non posset sniari ꝛ plecti ad mortẽ
ꝛ hic immittit᷑ ꝯsuetudini. Tertij sunt q̄ dicũt: ꝙ nõ sunt dan-
da infallibilis regula sed iudici sit relinquendum vt ſm dicta
testium ꝛ infamiã persone: ꝛ si indicia facti ꝯcurrunt: tãto gra
uius discernat᷑ p modum patrie seruando ꝛ ꝯsuetudinem con
cludentes: ꝙ si nõ posset habere fideiussores notabiles ꝛ for-
tassis suspecta de fuga: ꝙ tunc carceri mancipet᷑: ꝛ hec tertia vi
detur rõnabilior sic tñ ꝙ debitus seruetur modus q̄ stat in tri
bus. Primo: vt domus eius quantum possibile est perlustret᷑:
sub ꝛ supra in oibus angulis fossis ꝛ scrinijs: ꝛ siq̄dẽ famosa
malefica existit: tunc absqꝫ dubio nisi prius sint sub ea occul-
tata varia instrumẽta reperiũtur: sicut supra tactum est. Secũ
do: vt si habet ancillam aut consodales: ꝙ ꝛ ille vel illa seor-
sum includantur: etiam si non sint delate presumit᷑ eas non la-
tere secreta aliqua illius delate. Tertio: ꝙ in capiẽdo si in do-
mo ppria capitur ꝙ nõ detur ei spacium intrandi camerã: eo
ꝙ tunc solẽt certa maleficia accipere ꝛ secum deferre p taciture
nitate pcurãda. Rõne cuius incidit dubiũ. An modus capiẽ-
di maleficas q̄ ab aliq̄bus obseruatur: vbi a famulis subito a
terra eleuat᷑: ꝛ in sporta siue in spatulis: ne terraꝫ vltra tangat
defert᷑ sic licit⁹? Rñderi põt ex canonistarũ ꝛ quorũdã theolo-
goꝝ snia: ꝙ licitũ sit hoc triplici respectu. Primo: qꝛ vt in. q.
introductoria hui⁹ tertie partis patuit plurimoꝝ snia: imo ta-
liũ doctoꝝ quoꝝ dicta reprobare nemo audet: vt hostieñ. Gof
fre. est ꝙ licitũ est vana vanis ꝯtũdere. Expiẽtia deniqꝫ imo et
maleficarũ fassiões demõstrãt: ꝙ sepi⁹ p talẽ modũ capite taci
turnitatis maleficium admiserũt: immo q̄ꝫplures incineran-
de petentes: vt saltem pede vno terram tangere permitterẽtur

dum eis fuisset denegatum:⁊ in fine sciscitatū. cur tñ terrā tan
gere optassent? Rñsum. ꝙ si tetigissent seipsas liberassent mul
tis alijs fulminibꝰ intereptis. Alia cā. nā hoc ipm manifestum
existit vt in scđa parte opis patuit. ꝙ in publica iusticia oēs vi
res maleficij frangunť quo ad pterita:ꝫ q̊ ad futura nisi de no
uo ei a diabolo succurrať. in maleficio taciturnitatis oīa crimi
na fateť. Dicamꝰ ḡ iuxta aplm. Quecūqꝫ ꝟbo vel ope agimus
oīa in noie dñi nři iesu xpi fiāt:⁊ siqdem innocēs fuerit: hec ca
ptio nō te nocebit. Tertio:respectu:qꝛ si ꝭm doctores licitum
est p vana opa maleficia tollere:qꝛ i hoc ꝯcordāt oēs. lꝫ discre
pāt in illo:ꝙ illa vana nō debeāt esse illicita. vñ dictū hostien.
vbi dicit ꝙ licitum sit vana vanis ꝯtundere: glosatur ab alijs.
nota ꝙ dicit vanis:nō aūt illicitis. a fortiori illicitū est malefi
cia impedire:ad qđ impedimētū hic respectꝰ habeť:⁊ non ad
aliqđ illicitū exercēdū. Notat insup iudex ꝙ est duplex incar
ceratio. vna ad penā vbi criminosi ponunť. altera ad custodiā
tm:⁊ hec in pꝑatorio fit:⁊ he due custodie notanť in. c. multo
rū q̄rela: vt. s̄. vñ ad minꝰ ad custodiā est incarcerāda. si aūt le
uia essent p qbꝰ esset accusata. ita ꝙ nō esset infamata ne essent
indicia facti in pueris ⁊ iumētis. tūc remittať ad domū:ꝫ qꝛ fa
miliaritatē habuit forte cū maleficis ⁊ nouit eoꝝ secreta det fi
deiussores:quos si hr̄e nō pōt:iuramētis ⁊ penis astricta do
mum nō exeat. nisi vocata. ancille aūt ⁊ domestice de quibꝰ su
pra ad custodiam ⁊ non ad penam detineantur.

¶ Questio. ix. qd agēdū post captionē ⁊ an deponentiū noīa sint ei manifestanda? Et est actus quartus.

QUo aūt post captionē fiūt. ꝫ qd primū inter illa iu
dice relinquiť. s. defensionū cōcessio:⁊ in loco tor
ture:nō tñ ꝑpter torturā examinatio. Primū non
dať nisi petierit. Scđm non fit nisi prīꝰ ancille seu
cōsodales si habuit in domo examinētur. Proce
damus tñ ordine posito. Si delata dicat se innocētē. ⁊ ꝙ falso
sit delata:⁊ ꝙ libenter velit tales accusatores inspicere ⁊ eos
audire. tūc signū est ꝙ petit defensiones. Sed an iudex teneať
ei deponētes manifestare. ⁊ ad cōspectū eius pñtare. Hic ad
uertat iudex ꝙ nullꝫ illoꝝ teneť facere:nec noīa manifestare.
nec ad ꝯspectū pñtare:nisi deponentes p se ⁊ sponte ad hoc se

offerunt. vt videlz eoꝝ aspectibꝰ presententur: ⁊ ea q̄ deposue-
rūt eis in faciem obycere. qđ autem nō teneť iudex. ⁊ hoc pro-
pter periculū deponētiū ꝓbať. Nā lz diuersi summi pōtifices
diuersa senserunt: nullus tñ vnq̄ȝ sensit. ꝙ iudex tenereť in tali
causa delata noīa deponentium manifestare. nec etiā accusato
rum. lz hic nō ꝓcedimus ꝑ modū accusatiōis. sed potiꝰ aliqui
senserūt ꝙ in nullo casu liceret. aliq̄ vero ꝙ in aliquo. Tandeȝ
aūt Bonifacius octauus statuit vt ptȝ in. c. statuta. §. inhibe-
mus. li. vj. vbi sic đr. Inhibemꝰ tñ ꝙ si accusatoribꝰ vel testibꝰ
in cā heresis interuenientibꝰ seu deponētibꝰ ꝓpter potētiā ꝑso-
narum ꝯtra quas inquiritur videat eps ⁊ inquisitor. Nota tu
ꝑ inq̄sitore ⁊ epo iudicē quēcūq̧ ꝯtra maleficas ꝓcedenteȝ ex
ꝯsensu epi ⁊ inquisitoris: qꝛ idē est ⁊ vices suas cōmittere pn̄t.
vt in q̄stiōe introductoria patuit. vñ ⁊ talis iudex q̄cunq̧ etiā
secularis ꝓcedit apostolica authoritate. ⁊ non solū imperato-
ria sequiť graue periculū imminere si ꝯtingat fieri publicatio-
nem eorūdē ipsorum nomina nō publicent ⁊c. Et sequitur in-
fra. cessante vero periculo supradicto accusatoꝝ vel testiuȝ no-
mina prout in alĳs sit iudicĳs publicentur. Attendat etiā cir-
cūspectus iudex de potentia ꝑsonarum: qꝛ illa est triplex. s. po
tentia generis ⁊ familie. potentia pecunie. ⁊ potentia malicie.
que timēda est plusq̄ȝ alie due. ꝙ ex illa testibus grauia pericu
la possent imminere si eis contra quos deposuerunt eoruȝ no-
mina publicarentur. ⁊ ratio est: maius enim est periculum no-
mina testium publicare alicui delato pauperi habenti in ma
lis complices rebelles ⁊ homicidas qui nihil habent nisi per
sonam perdere. q̄ȝ generoso vel diuiti abundanti in tempora-
libus. quid autem sit graue periculuȝ ⁊ quale declarat Jo. an.
super predicto ver. periculum. dicens ita periculum qꝛ timeť
mors vel detrūcatio ipsorum vel filioꝝ vel parētum suorū: vel
deuastatio substantie vel his silia. Aduertat insuper iudex ꝙ cū
apostolica authoritate ex bn̄placito ordinarĳ in his ꝓcedit ꝙ
ad illud decretū. scȝ de non reuelando testificantiū nomina taȝ
ipse q̄ȝ oēs alĳ assessores qui depositioni testium interfuerunt
aut in futurū circa sniam ferendam interesse poterunt tenētur
sub pena excōicationis. quam cōtra eos si oppositum fecerint
eps fulminare poterit. ⁊ ita nec reuelenť a principio processus

adminus implicite fulminauit. Uñ in alle. c. statuta. §. ꝛ vt eo-
rūdē. ita dꝛ. Et vt coꝛūdē accusatoꝝ ꝛ testium periculis effica-
cius occurrat: ꝛ cauti⁹ inqsitiōis negocio ꝓcedat̃ pn̄tis consti
tutionis authoꝛitate ꝑmittim⁹ ꝙ ep̄s ꝛ inqsitoꝛes: tu intellige
sicut supꝛa possint indicere illis q̄bus vt p̄missum est: ꝓcessum
hmōi applicabūt: ꝛ in eos arcana ꝯsilij seu ꝓcessus sibi sub se
creto ab eisdē ep̄o ꝛ inqsitoꝛib⁹ patefacta pꝛeter ipsoꝝ licētiā
alijs patefacerēt excōicatiōis sniam: quā ex secreti violatione
ipso facto incurrāt: si eis videbit̃ ꝓmulgare. Notādū vlterius
ꝙ sicut pena annexa est vbi noīa testium indebite publicarent̃
ita pena est annexa vbi indebite occultarent̃. s. illis q̄bus meri
to sunt manifestāda. s. peritis ꝛ assessoꝛib⁹. de quoꝝ ꝯsilio est
ad sniam ꝓcedendū: vel vbi nō publicarēt vbi sine periculo te
stiū publicari possent: vt in di. c. statuta. circa finem. sequitur.
Ceterū in oib⁹ p̄cipim⁹ tam ep̄os q̄ꝫ inqsitoꝛes purā ꝛ ꝓuidā
intētionē hr̄e ne accusatoꝝ vel testiū noīa supprimēdo. vbi est
securitas periculū esse dicāt: nec in eoꝝ discrimine securitatem
asserāt vbi tale periculū immineret sup hoc ꝯsciētias eoꝝ one
rantes. vbi Archi. ita dicit. O tu q̄cūqꝫ iudex in tali casu bene
aduerte verba ista. nā nō dicit leue periculū sꝫ graue. noli igit̃
reum pꝛiuare iuris oꝛdine sine magna cā: qm̄ hoc fieri nō pōt
sine offensiōe dei. Et notādū est lectoꝛi ꝙ qꝛ oia precedentia et
etiā sequentia vsqꝫ quo ꝑueniat̃ ad modos sententiandi absqꝫ
pena sanguinis: in q̄b⁹ ecclesiastic⁹ iudex iudicare hꝫ. fieri pn̄t
cū ꝯsensu dyocesanoꝝ ꝑ secularē iudicē: ideo nō ip̄ediat lecto-
rē, si in. c. allegat̃ iudex ecclesiasticus: ꝛ non secularis q̄ modos
sententiandi super sanguinem capiet ex modis sententiandi:
ꝛ penitentiandi oꝛdinarioꝛum.

¶ Questio decima. qualiter sunt defensiones cōcedende
cum deputatione aduocati. Et est actus quintus.

Si igitur defensiōes petit quō concedi pn̄t vbi noīa te
stium oīno occultant̃. Dicendū ꝙ defensio stat in tri-
bus. Primo. vt ei aduocatus deputetur. Scdō. vt illi
aduocato noīa testium non publicent̃. nec ad secretū
etiam tenēdum sub p̄stito iuramēto: sꝫ infoꝛmetur de singulis
contentis in ꝓcessu. Tertio. delati causa q̄tū pōt in melioꝛem
partem interpꝛetet̃. s. ne tn̄ scandalo fidei ꝛ dāno iusticie vt pꝛ

tebit. ꝛ ꝓcurator pari forma cui ꝓcessus totius copia: suppres sis tn̄ testium ꝛ deponētium noībus. ꝛ idē aduocat⁹ etiā ꝓcuratorio noīe ꝓcedere poterit. Quo ad primum. Notat̄ ꝙ aduocatus non deputat̄ ad bn̄placitum delati: puta q͛ vellet habere vnū ad suum placitū. de illo oīno caueat iudex non cōcedere hoīem litigiosum maliuolū: q̄ faciliter pecunijs possit corrūpi: prout sepe tales inueniunt̄: ſʒ concedat sibi virū ꝓbum ꝛ de legalitate nō suspectū. Et notare dʒ iudex quatuor ī aduocato. quasi obseruata fuerint ab aduocato: ꝑmittat eū aduocare: al's hʒ eū refutare. Nā aduocatus primo dʒ examinare qualitatē cause: ꝛ si viderit eā iustam: tūc si voluerit assumat eam. si vero iniustā renuat: vt diligēter cauere dʒ ne causam assumat iniustam ꝛ desperatam. Uerum ꝙ si ignorāter ab inimico acceptauit causam: ꝛ cū hoc pecuniaʒ. in ꝓcessu tn̄ cognouit causam desperatā: tūc sic cliētulo suo. i. delato pro quo cām assumpsit nō cōsuluit vt cedere salarium receptum tenet̄ restituere ſm Goffre. qḋ ꝓbare videtur p. C. de iudi. rem non nouam. Licet hostien. dicat oppositum. l. de salario restituēdo nisi industrio se fecisset. Un̄ si neq̄ aduocatus cliētulū suum sciēter inducat ad defendendum causam iniquā: ad dāna ꝛ ad expēsas tenet̄. C. de admi. tu. non tn̄ est ignotum. Scōm. ꝙ obseruare dʒ vt seruet in aduocādo tria. Primo. modestiā: vt nō ꝓcaciter. nec conuincēdo: nec vociferando ꝓponat. C. e. q̄m̄. Scōo. veritatē scʒ vt non emētiatur falsas rōnes vel ꝓbationes inducēdo. nec falsos testes aut iura si peritus esset. nec delatiōes petat. ꝓsertim in hac causa vbi summarie simpliciter ꝛ de plano. vt. s̄. in. q. vj. tactum est. ꝛ tāgitur. iij. q. vij. hec tria. Et tertium qḋ obseruat̄ est ex parte salarij. qḋ moderat̄ ſm ꝯsuetudinē regionis de qua materia tractatur in. q. vij. §. arcentur. ꝛ. §. tria. Sʒ ad nostrum ꝓpositum redeūdo. Judex ita prescriptas conditiones aduocato ꝓponat. ꝛ in fine adiungat ne fautoriaʒ heresis incurrat: q͛ tūc excōicat⁹ esset. Juxta. c. excōmunicam⁹. j. §. credentes. Nec valet si dicat iudici ꝙ non defendit errorem: sed ꝑsonam: q͛ non dʒ defendere quouismodo vt non procedatur summarie simpliciter ꝛ de plano. qḋ faceret si petere vellet omnino dilationes. vel immiscere appellationes. q̄ oīa refutantur vt ibi in. q. vj. recitantur. q͛ licet errorem non defendat cuʒ sic

dānabilioꝛ ipsis maleficis esset. ꝛ potius herestarcha q̄ȝ hereti cus maleficus. vt patet. xxiiij. q. iij. qui illoꝝ. Tū quia indebite defendit iam suspectū de heresi tanq̄ȝ fautoꝛē se facit. ꝛ nō solū leuiter: sed vt vehemēter ſm defensionē quā fecit. ꝛ debet adiu rare publice coꝛā epo. Iuxta. c. accusatus. frequēter allegatuȝ. hec ad longū posita sunt. nec paruipēdat ista iudex q2 ex aduo cato seu ꝓcuratoꝛe vbi falſe pꝛocedere nitit̄. plurima pericula euenire solent. vnde iudex oīno debet eū refutare ꝛ pꝛocedere ſm acta ꝛ ꝓbata vbi repꝛehēsibilis aduocat⁹ fuerit. Verūta men si iudex habuerit aduocatū irrepꝛehensibileȝ pꝛo delato virum zelosum ꝛ iusticie amatoꝛē nomina testiū ei indicare po terit ad secretū tam tenendū sub pꝛestito iuramento.

¶ Questio. xi. q̄d faciet aduocat⁹ cū sibi no mina testium non publicantur. Actus. vj.

Quod si queritur. Quid ergo aduocatus etiā ꝓcu ratoꝛio noīe pꝛo delato faciet. vbi nec sibi nec cliē tulo suo noīa testiū publicant̄. quā tn̄ publicatio nē delatus summe affectaret. Rn̄sio. infoꝛmatio nē capiat a iudice de singulis in ꝓcessu ↄtentis. ꝛ siquidē copiā habere velit. suppꝛessis tn̄ noīb⁹ testiū tradatur sibi. ꝛ sic infoꝛmat⁹ accedat delatū ꝛ singula sibi pꝛoponat ꝛ si materia postulat: vtputa q2 multū onerosa delato. eum ad pa tiētiā quātū pōt hoꝛtet̄. Et delat⁹ vbi iterū atq̄ȝ iterū instat vt sibi testes publicent̄. Rn̄dere pōt ex factis q̄ ↄtra te delata sūt ↄiecturare testes poteris. nā tali maleficiat⁹ est puer aut iumen tū: aut tali mulieri seu viro dixisti. eo q̄ talē rem quā petebas tibi cōpꝛestare nolebāt. tu senties q̄ meli⁹ fuisset vt mihi rē ac cōmodasses. post q̄ verba talis infirmatus subito facta tua vt testimonia clamāt. q̄ plus pōderant̄ q̄ȝ testimonia verboꝝ. vel etiā tu scis te infamatā. ꝛ a lōgo tp̄e suspectā de multis malefi cijs ꝛ dānis hominib⁹ illatis. ꝛ sic replicādo finaliter ad hoc deueniet q̄ ipa aut inimicitias allegabit. asserens sibi ex ini micitia obiecta. aut dicet. Fateoꝛ me dixisse hec verba. sed non aīo nocēdi. Quare aduocat⁹ tūc iudici ꝛ assessoꝛib⁹ de pꝛimo videlȝ de inimicitia habet ꝓponere ꝛ iudex inq̄rere. Et siq̄deȝ illa capitalis inueniret̄. vtpote q2 inter maritos vel ↄsangui neos fuisset moꝛs intētata vel secuta. vel alicuius criminis in

culpatio.vt q̄s foret plectendus p̱ publicā iusticiā.vel fuerunt
vulnera grauia ex ꝯtrouersijs ⁊ brigis illata:tunc ꝓuidꝰ iudex
cū suis assessoribus discutiet an ex parte delate inimicicia ag-
grauat̄:vel ex parte deponētis.puta q꞉ maritus aut amici de-
late alios ex parte deponētis iniuste opp̄sserūt:tunc q̄dē si nō
assunt indicia facti in pueris seu iumētis siue hoībꝰ maleficia-
tis.nec etiā assunt alij testes:aut etiā ꝙ publica infamia nō la-
borat tunc p̄sumitur ꝙ rōne vindicte ꝯtra eam deposuerit.et
est delata oīno absoluēda ⁊ libere dimittenda sub debita cau-
tiōe de non vindicādo ⁊c.vt moris iudicū est. Sed q̄ritur. Ka-
therina hꝫ puerū maleficiatū:seu ipsa p̱ se est maleficiata seu in
iumētis ꝑcepit plurima dāna:⁊ suspicat̄ sup̱ illam cuius mari-
tus aut ꝯsanguinei p̱ prius iniuste suū maritū aut ꝯsanguineū
oppresserūt in publico iudicio:vñ cū hic duplex sit inimicitia
ex parte deponētis:q꞉ inimicat̄ ratione maleficij illati ⁊ rōne
infamie iniuste obiecte suo marito subito aut ꝯsanguineo: est
ne eiꝰ depositio replēda aut nō:⁊ q̄dem ex parte videt̄ ꝙ sic:q꞉
inimicitia ibi est.ex altera ꝙ nō:q꞉ ꝓfert indicia facti. Rñdet:
ꝙ in casu quo nō assunt alij deponētes nec etiaꝫ publica labo-
rat infamia ꝯtra delatam:tūc nō stat̄ eius depositioni tm̄:sed
repellitur ⁊ delata tñ reddit̄ suspecta:si ⁊ inquātū moribus est
maleficiosus:⁊ nō ex naturali defectu ⁊ qualiter hoc cognosci
tur inferiꝰ patebit:ꝙ canonice est purgāda. Sed si iterū q̄rit̄:
an alij deponētes etiā habēt sup̱ indicia facti primū deponere
q̄ ipsis aut alijs ꝯtigerunt:aut solum sup̱ infamiam? Rñdetur:
ꝙ si super alio indicia facti deponūt bene quideꝫ. si autem tm̄
super infamiā ⁊ ita in re existit:tunc iudex lꝫ repulerit deponē
tem ꝓpter inimicitiā tñ iudiciū facti qd̄ ꝓtulit ⁊ ostēdit iudex
ex alijs testibus q̄ super infamiam deposuerūt capiet ꝓ intersi-
gnio super suspitionem vehemētē ex qua ipsa delata detēta iu
dicari poterit a iudice super triplicem penam.s.canonice pur-
gationis propter infamiam. Juxta ca.inter sollicitudines ex-
tra de pur.ca. Itē sub abiuratione ꝓpter suspitionem iuxta.c.
accusatꝰ.in p̄n.⁊ s̄m varias suspitiones ad varias abiuratio-
nes.vt patebit in quarto modo sententiandi. Et propter indi-
cia facti si crimen fatetur ⁊ penitet.non relinquit̄ brachio secu-
lari ad punitionem sanguinis.sed p̱ ecclesiasticum iudicem ad

ppetuos carceres iudicat̃:p secularem tñ̄ iudicẽ:nõ obstante q̄ ad ppetuos carceres sit p ecclesiasticum iudicẽ iudicatus. põt tñ̄ ipm propter dãna tp̃alia tradere igni. Juxta.c.ad abolendam.§.p̄senti.⁊ iuxta.c.excõicamus.ij.de here.q̄ oĩa patebũt inferius circa sextũ modum sentẽtiandi. Epilogãdo. Attẽdat iudex primo q̄ nõ sit facilis ad credendum aduocato vbi pro delato allegat inimicitiam capitalẽ:eo q̄ rarissime in tali crimine q̄s deponit sine inimicitia cuꝫ malefice semp̄ exose oĩb⁹ habeant̃. Scd̃o attẽdat q̄ cũ quatuor modis malefica põt cõuinci.s.p testes:p euidẽtia facti:p indicia facti:⁊ p confessioneꝫ p̄priã:⁊ hoc vel sup infamiã tñ̄:q̄d tñ̄ fieret hoc per testes vel sup suspitionẽ:tunc p euidentia facti:aut indicia facti fieret.ex quib⁹ suspitio põt iudicari leuis:vel vehemẽs:vel violenta:et hec oĩa absq̧ ↄfessione p̄pria:q̄ si concurreret:tũc vt dictũ est p̄cederetur. Tertio.applicet p̄missa ad suum p̄positum sup p̄sonam detẽtam ad obuiandum aduocato:sed videlꝫ sit tñ̄modo sup infamiam delata:aut q̄ ibi cõcurrãt aliqua indicia vñ̄ reddit̃ suspecta vehemẽter:vel leuiter:⁊ tũc aduocato sup inimicitiã allegatam rñ̄dere poterit.Et hec q̄ꝫtum ad illã parteꝫ vbi aduocatus p delato in inimicitiam deponẽtiuꝫ allegauit. Sed vbi allegat scd̃m videlꝫ q̄ illa verba q̄ p̄tulit cõtra deponẽtẽ tu senties in breui:q̄ tibi eueniẽt:aut tu nõ habebis plures dies sanos:aut veniet in breui q̄ tu velles mihi talem rem accommodasse:aut vẽdidisse:⁊ silĩa. Tunc aduocat⁹ adiũgat:lꝫ malũ aliquod fuerit subsecutum deponẽti in reb⁹:vel corporibus:non tñ̄ propter hoc q̄ sequit̃ illa delata huius mali sit causa tanq̄ꝫ malefica eo q̄ infirmitates varijs modis accidere pñt. Jtẽ allegat q̄ cõmune est mulierũ verbis hmõi mutuo cõtẽdere ⁊c. Sup istas allegatiões iudex hꝫ obuiare p hunc modum.siq̄dem infirmitas ex defectu nature accidit:tunc excusatio locũ haberi poterit. Sꝫ q̄r ex signis ⁊ experimẽtis oppositum constat:vtpote q̄r nullo remedio naturali curari poterit. Jtẽ q̄r iudicio medicoꝝ iudicatur vt morbus maleficalis vulgariter.nachtschadẽ.Jtẽ iudicio fortassis incãtatricũ aliaruꝫ que asserũt seu asseruerũt morbũ esse maleficialẽ. Jtẽ q̄r subito superueniet absq̧ aliqua p̄uia debilitatiõe.cũ tñ̄ naturales infirmitates successiue solent debilitare.Jtem q̄r fortassis curata

fuit:ideo qr repperit certa instrumēta sub lecto aut indumētis seu alijs locis:ꝛ illis amotis subito sanitati restituta fuitꝑut se pissime ꝯtingit.vt.s̄.in.ij.parte operis patuit.vbi de remedijs tractatur.Et ꝑ hec seu silr̄ia iudex facilime pōt obuiare ꝙ talis infirmitas potius ex maleficio ꝙ̄ naturali defectu ꝯtingit. Et per minas obiectas suspicaẗ de tali maleficio. Sicut a silr̄i si qs diceretvolo tibi cōburere horreū ꝛ effectus subsequiẗvtiqꝫvio lentā causat suspitionē ꝙ ille qui minas ꝑtulit horreū succen-derit:lꝫ fortassis alius ꝛ non ipse combusserit.

¶Sequitur ad idē questio duodecima magis declarans qualr̄ inimicitia capitalis inuestiganda.Actus septimus.

Attento ꝙ a testimonio ferēdo tm̄modo inimici capitales repelluntur:vt.s̄.v.q.tactum fuit.Inimicitiam autem talem declacrare ex his que in caplr̄o ꝑcedenti tacta sunt iudici fortassis nimis obscurū ꝛ difficile videaẗ:attento ꝙ delatus vel eius ꝑcurator nolent faciliter eius acquiescere decisioni super materiaꝫ tactam:que dicaẗ inimicitia capitalis ꝛ que nō.Ideo exprimē di sunt alij modi qbus in noticiam talis inimicitie iudex deueniret vt insontem sic minime damnaret:ꝙ tn̄ reū per debitam iustitiam puniret.Et hi modi lꝫ sint cauteloſi seu etiā doloſi:tn̄ iudex illos practicare pōt in bonū fidei ꝛ reipublice:cū ꝛ aplr̄s dicat:cū essem astutus dolo eos cepi:spālr̄iter etiā hi modi practicantur super delatos non diffamatos publice seu etiā nō notatos per aliquod indicium facti:lꝫ etiam iudex super quoscunqꝫ delatos vbi inimicitias ꝯ deponentes allegarent:ꝛ noīa testium oino scirevellent.Primus modus est.Naꝫ datur delatio seu suo aduocato copia ꝑcessus ad ꝑtem suam.s.deorsum:ꝛ nomina deponentium seu deferentiū ad ꝑtem aliam:non tn̄ eo ordine quo deponunt:sed isto mōvt nomen testis qui est primus in copia sit sextus vel septimus in cedula.ꝛ qui secundus sit penultimus vel vltimus:ꝛ sic delatus quis hoc deponatvel illud ꝛ quis sit primus vel scd̄s in sua copia:quo stāte aut dabis oēs inimicos aut nō.Si oēs eo citius deprehendeẗ delatus de mēdacio:vbi cā inimicitie per iudicem scrutabitur.si quosdamvero:tunc facilius cā inimicitie inuestigabiẗ. Secundus modus esset a similivbi daretur aduocato ꝑcessus copia ad ꝑtem vnaꝫ

est deponentiū noīa ad ꝑtem aliam ⁊ adiūctis alijs extraneis q̄ alibi a maleficis fuerūt ꝑpetrata:⁊ non a deponētibus seu testibus in scriptis deposita:sic delatus nō poterit assertiue dicere illū vel istū inimicū capitalē:qꝛ nescit que sint ab illis ꝯ eum deposita. Tertius modus qui ⁊ supꝛa tactus caplo.v. Nā qn̄ delatus examinat̄ in fine secundi examinis anteq̄ȝ desint defensiones:⁊ anteq̄ȝ aduocatus sibi deputat̄. Interroget̄. An reputet se habere inimicos capitales qui omni diuino timoꝛe postposito falso imponerent sibi labem heresis maleficaꝝ. Et tunc foꝛte impꝛemeditatus ac impꝛouisus ⁊ non visis deponētium attestationibus rn̄det ꝙ non reputet se habere tales inimicos: vel si dicit puto me habere:tunc nominat:⁊ illi inscribantur ⁊ cā etiam inimicitie:vt postmodū iudex valeat eo certius inuestigare postq̄ȝ copia ꝓcessus ⁊ noīa seoꝛsum fuerint tradita modis quibus supꝛa. Est ⁊ quartus modus vt iterū in fine secundi examinis aut ꝯfessionis de qua in sexta questione circa scda interrogatoꝛia anteq̄ȝ dent̄ sibi defensiones interrogatur de testib⁹ qui grauius deposuerunt ꝯ eum per hunc modū. Cognoscis tu talem vnum noīando de testibus qui grauioꝛa deposuit: ⁊ tūc dicet ꝙ sic vel ꝙ nō. Si dicit ꝙ nō:tunc non potuerit expost dādo sibi defensiones ⁊ aduocatum ponere illum capitalem inimicū cum dixerit medio iuramēto pꝛius oppositum scȝ nō noscere illū. Si aūt dicit ꝙ sic:tūc interroget̄ si scit vel audiuit qđ ipsa vel ipse egerit aliquid ꝯ fidem sicut malefice solent facere. Si dicit ꝙ sic. Talia ⁊ talia fecit. Interrogat̄ si est eius amicus vel inimicus:statim rn̄debit ꝙ amicus:⁊ hoc ideo vt eius testimonio stetur:⁊ extunc in illa causa non potest dare illum inimicum capitalem per suum aduocatum cum medio iuramento ꝙ per antea dixit eū amicū. Si aūt rn̄deat ꝙ nihil scit de eo:tunc interrogat̄ an sit eius amicus vl' inimicus:⁊ ip̄e statim rn̄debit ꝙ amicus:qꝛ allegare inimicū de quo nil mali nouit:nō facit: dicet ergo sum suus amicus. Attamen si scirem aliqua nō omitterem quin illa reuelarem:in tali ergo cā non poterit eū ponere expost inimicum:vel ad min⁹ allegabit causas inimicitie capitalis a pꝛincipio ⁊ tunc aduocato adhibebitur fides. Quintus modus est:nam dat̄ delato seu aduocato copia ꝓcessus suppressis noībus deponentiū:⁊ ibi aduocatus infoꝛmabit eū de

singulis coniecturaƭ quis vel qui deposuerunt talia ꝯ eum: ⁊ fre
quenter venit in cognitionem: ⁊ tūc si dicet talis est inimicꝰ ca
pitalis: ⁊ volo probare per testes: tunc iudex hꝫ ꝯsiderare con
corditer iuxta ꝓcessum noiauit: ⁊ tūc qꝛ dixit velle ꝓbare ꝑ te-
stes illos examinabit ⁊ causas inimicitie examinabit: secrete cō
uocato ad hoc bono ꝯsilio peritoꝝ vel antiquoꝝ in quibus la
tet prudentia: ⁊ si ita inuenerit causas inimicitie capitalis suffi
cientes tunc repellat primo testes ⁊ illi dimittetur si non assunt
alia grauamina aliorum testiū. Et hic modus quitus ⁊ cōis ob
seruat̄: ⁊ de facto malefice cito ex copia ꝓcessus eliciunt qui vel
que aduersus eam deposuerunt: ⁊ qꝛ rarissime in tali causa in-
uenitur inimicitia capitalis: qꝛ nisi ea que ex earum malis ori-
tur. Ideo iudex de facili se habet per prefatos modos resolue
re: attento etiam ꝙ sepe deponentes affectant se personaliter
maleficis presentare et in faciē obijcere ea que per maleficia eis
sunt illata. Est ⁊ alius ⁊ vltimus ad quem finaliter iudex recur-
rere potest vbi predicti modi fortassis iudicarentur ab aliq̄bus
dolosi ⁊ per astutia practicati presertim quatuor primi: iō om-
nino ad satisfaciendum ⁊ quietandū scrupulosas mentes: ⁊ ne
iudici quicq̄ obijciatur. aduertat ꝙ postq̄ per p̄cedentes mo-
dos expertus est: non esse aliquem inter delatum ⁊ deponen-
tem capitalem inimicitiam vult tamen hoc idem consilio alio
rum assessorum concludere in finem: ne sibi quicq̄ obijciatur
faciat hoc det delato seu eius aduocato copiam processus: de-
ponentium tamen ⁊ deferentiū noibus suppressis ⁊ qꝛ defendē
do dicit se habere inimicos capitales ⁊ fortassis causas inimi-
citiarū varias allegat: siue in re ita sint siue non: ꝯgregat tamē
iudex ꝯsilium peritorum cuiuscunq̄ facultatis si commode ha
bere potest: vel ad minus ex prouidis ⁊ honestis ꝑsonis qui-
buscunq̄: quia ad hoc tenetur iuxta capi. statuta. frequenter al
legatum: ⁊ illis totum processum integraliter ⁊ perfecte per no
tarium seu scriptorem legi faciat: ⁊ cum testium seu deponen-
tium nomina publice exponant: ita tamen quod ad tenendum
secretū sub p̄stito iuramento omnes astringat: ⁊ de illo an hoc
facere velint priꝰ hꝫ inquirere: qꝛ alias oīno non sunt eis nomi
na illa exponenda. Et post dicat qualiter per talem et talem
modum inquirendo de inimicitia nullam potuerit perpende

te. Attñ subinferat si videbit fiat e duob⁹ vnū aut p̄ ꝯsiliū discer
nat. qui sint ex deponentibus repellēdi tanq̄ inimici capitales
ꝛ quō. aut eligant tres. quatuoꝛ. aut quinq̄. qui ampli⁹ nouerit
in villa aut oppido amicitiā vel inimicitiā delati vel testiū ꝛ qui
non sunt p̄ntes in ꝯsilio ꝛ publicent illis tm̄modo noīa delati
ꝛ testium non aūt articuli pcessus. ꝛ stabitur iudicio eoꝛūdem
ex pꝛimo non poterit bn̄ testes repellere. Attento q̄ iudex suos
modos inquirendi pꝛacticauit. ex scđo vero totaliter se immu-
nem faciet ꝛ oēm a se sinistram suspitionem excutiet. tenet etiā
hūc vltimū modū seruare vbi delat⁹ in alieno loco ꝛ patria eēt
captus. Et hec sufficiant ad discernendū sup inimicitiam.

¶ Questio. xiij. sup ea que añ interrogatoꝛia in loco carceris ꝛ
toꝛture pponenda h3 iudex aduertere. Et est actus. ix.

QUid deniq3 iudice agendū sit clare pt3. Si eñ vt
cōis exigit iusticia ad penā sanguinis nō iudicat
nisi ppꝛia ꝯfessione conuincat: q̄uis ex alijs duo-
bus habet p manifeste depꝛehēsa heretica pꝛaui-
tate. s. ex euidentia seu indicia facti ꝛ ex testiū pdu
ctione legitima. vt. s̄. qōne septima tactū fuit: ꝛ de tali etiā de-
lata animi p̄ns agit: tunc vtiq3 qōnibus ꝛ toꝛmentis p crimi-
nū fassiōe exponet. Et vt questio clara sit ponat casus qui ꝛ pu
re ꝯtigit ꝛ ad multoꝝ noticiā peruenit. Quidā honestus dum
quandā mulierem ptranseundo non ei ad nutum in venditione
cuiusdā rei venalis cōplacere voluisset illa indignata post ter-
gū clamauit: in bꝛeui optasses ꝛ annuisses: ꝛ est vsitatus sic mo
dus loquendi maleficaꝝ: vel a sili sensu qñ maleficiū per auisa-
menta volūt inferre: tūc ille indignatus ꝛ nō immerito sup eu3
vultū post tergū vertit: vt eā quo aīo verba ptulisset inspiceret
ꝛ ecce subito maleficio pcussus os suū in obliquū hoꝛribili de
foꝛmitate: vsq3 ad aures extendit sed retrahere potuit: sed mul
to tpe in illa defoꝛmitate ꝯstitit. Hic euidens factum iudici p-
ponitur cām ponimus ꝛ an p manifeste dep̄hensa in heresi ma
leficaꝝ sit habēda querit. Rn̄dere opoꝛtet ex v̄bis Bernardi
in glo. oꝛdinaria: ꝛ in ca. ad abolendā vt. s̄. qōne notata tangit
q̄ sic eo q̄ tribus modis vt ibi tangit: qs vt talr depꝛehēsus iu
dicat: ꝛ illa etiam tria non copulatiue. i. q̄ oīa tria hn̄t insimul
cōcurrere: sed vnūquodq3 per se. s. euidentia facti: testium legi-

tima ꝓductio: ꝛ ꝓpria ꝯfessio reddit maleficam vt manifeste de
prehensaꝫ reputari. Judiciū aūt facti differt ab euidētia: qꝛ cū
minus sit q̃ꝫ euidentia: tñ capiat etiam ex verbis ꝛ opibus ma
leficorum vt in illa questione. vij. tangitur ꝛ iudicatur ex ma-
leficijs non ita subito: sed ꝓcessu tpis illatis: per minas tñ etiaꝫ
precedētes: sicqꝫ ꝯcludamus ꝙ de similibus maleficis delatis
ꝛ que sub defensionibus vt ꝑmissum est. defecerūt etiam vel nō
defecerunt eo ꝙ non fuerunt concesse: non concesse aūt qꝛ non
fuerunt petite: iam nostra questio versatur. quid iudici agendū
ꝛ qualiter ad questiones sit procedendum pro dicenda verita-
te in punitionem sanguinis. Ubi plura sunt iudici propter in-
gentes labores contra maleficum taciturnitatis aduertenda:
que etiam successiue per capitula deducentur. Et primum est ꝙ
ad maleficam questionandam non sit pronus: habeat tamē ad
certa signa que sequentur aduertentiam. Quare autem non dꝫ
esse facilis: causa est qꝛ nisi diuina coactio per sanctum angelū
vt maleficium dyaboli abscedat concurrat ita insensibilis in il
lis doloribus efficitur. vt membratim citius discerperetur quā
aliquid veritatis fateri valeat. Nec propterea omittendum. tū
qꝛ non equaliter omnes sunt hmōi maleficijs irretite. tum etiā
quia dyabolus sponte interdū non coactus sancto angelo ma
leficaꝫ fateri crimina permittit. Pro cuius intellectu ea que su
pra in secunda parte operis de modo prestandi homagiuꝫ dia
bolo tacta sunt aduertanda. Sunt namqꝫ que sub certis annis
prius dyabolo militant vt sex: octo: aut deceꝫ annis anteq̃ꝫ ho
magium sibi prestant. s. in corpore ꝛ anima se eis deuouēdo vbi
tamen alie a principio sibi profitendo fidei abnegationem. et
iam subito homagium prestant. Cum aūt dyabolus hoc spa-
cium temporis postulatum acceptat vtiqꝫ ea de causa: vt illo in
termedio maleficam experiatur an ore tantum ꝛ non corde fi-
dem abnegando. simili modo etiam homagium sibi prestaret.
Nam cum dyabolus intima cordis non nisi per exteriora ꝛ cō
iecturaliter cognoscere habet. vt in prima parte operis sub dif
ficultate an demones ad odium vel fauorem mentes hominuꝫ
immutare possunt. plures etiam reperiantur qui necessitate ali
qua aut egestate inducte per alias maleficas ꝛ sub spe confessio
nis ꝛ euasionis a fide in toto vel in ꝑte apostatant tales vtiqꝫ

etiã non coactus a sancto angelo relinquit vnde ⁊ faciliter sua crimina fatent̃: cum tñ alie que sicut ore: immo ⁊ corde sibi ad heserũt ꝓ viribus ab eo defendant̃ ⁊ indurant̃ ad taciturnitatis maleficiũ. Et per hec p̈tz solutio ad q̈õnem vñ ꝓuenit ꝙ certe malefice de facili fatent̃. alie vero minime: q̈r vbi diuinitus dyabolus non repellit̃: adhuc tñ spõte illas relinquit vt per t̃pale ꝫfusionem ⁊ horribilem mortẽ ad desperationẽ inducat: quos corde allicere nunq̈ȝ poterat. Patẽt hec etiã ex sacramẽtalibꝰ eaꝝ confessionibus: in q̈bus asserũt se nunq̈ȝ volũtarie adhesisse: ⁊ plura maleficia coacte a demonibus intulisse. Est ⁊ alia differẽtia ꝙ cernunt̃ aliqua post fassionẽ criminũ sibiipsis morteȝ intẽtare vt laqueo vl̃ suspẽdio vitã sibiipsis auferãt q̈ḋ vtiq̈ȝ inimicus ille opat̃: ne ꝑ sacramentalẽ ꝯfessionẽ veniã a deo consequant̃: ⁊ hoc p̈cipue illis: que nõ volũtarie sibi adheserunt: ſȝ ⁊ aliis que sibi volũtarie adheserũt post criminũ fassionẽ intẽtat: ſȝ tũc cernit̃ ꝙ dyabolus coacte maleficã habuit reliquere. Cõcludamus ꝙ tãtus vel etiã maior p̈supponit̃ labor ad q̈õnandum ꝓ dicẽda veritate maleficã quãtus ad exorcizanduȝ a demone possessum. Ideo iudex nec volũtarius nec facilis ad hec esse dȝ: nisi vt dictũ est in punitionẽ sanguinis. Sed ⁊ in hac cã faciat diligentiã ꝓut sequit̃ primo ferendo sentẽtiam.

¶ Questio. xv. de modo sñiandi delatã ad q̈õnes ⁊ q̈ũo prima die sit q̈õnanda: ⁊ an possit conseruationem vite cõpromittere Actus decimus.

Quid deniq̈ȝ scḋo loco iudex hȝ aduertere stat post actꝰ in eo ꝙ refert sñiam ꝑ modũ q̈ sequit̃. Nos iudex ⁊ assessores attẽdentes meritis seu ꝯsiderãtes merita ꝓcessus facti ꝑ nos ꝯ te talẽ: talis loci: talis dyocesis: ⁊ diligẽter oibus examinatis: inuenimꝰ ꝙ tu es varius in tuis confessionibus: vtpote q̈r dicis tales minas ꝓtulisse: non aũt in eo nocendi aio ⁊ tñ nihilominus sunt indicia varia: que sunt sufficientia ad te exponendũ q̈õnibus ⁊ tormentis. Ea propter vt veritas ab ore tuo ꝓprio habeat̃: ⁊ vt deinceps aures iudicũ non offendas. Interloquẽdo declaramus: iudicamus: ⁊ sententiamus: die pñti: ⁊ hora tali: te supponendum questionibus ⁊ tormentis. Lata fuit hec sententia ⁊c. Scḋo stat actus in eo q̈ḋ ꝯp̈missum est adhuc nõ sit voluntariꝰ

ad questionandum:sed carceribus ad penam mãcipatus:ꝛ nõ
iam ad custodiam tm̃:vt prius:ꝛ adhibitis eius amicis vt pe-
nas subterfugiat:ꝛ ꝙ fortassis morti non tradet̃:lꝫ alias punie
turvbi veritatem fatetur illis ꝓponat:ꝛ ꝙ ad hoc ipm̃ delatũ
inducere velint hortatur. Naꝫ meditatio frequẽs ꝛ carceris ca
lamitas:ac replicata informatio ꝓborumviroꝝ disponunt ad
veritatem erudiendam:ꝛ a nobis expertum est ꝙ per hmõi in-
formationes malefice taliter ꝯfortate fuerunt. vt in signum re
sistentie in terrã spuẽtes quasi in faciẽ dyaboli dicebant.exeas
maledicte dyabole faciam qđ iustum erit:ꝛ ꝯsequenter crimina
sua fatebant̃. Si vero cõuenienter delato expectato:ꝛ tpe con-
gruenter ꝓrogato.ꝛ multipliciter informato.credat iudex bo
na fide ipm̃ delatum negare veritatem .questionent eum mo-
derate.vtpote sine sanguinis effusione.scientes ꝙ q̃ones sunt
fallaces.ꝛ sepius vt tactum est inefficaces.Est aũt modus inci-
piendi talis.vt dũ ministri se disponunt ad questionandũ post
expolient eum.vel si est mulier prius anteq̃ȝ ad carceres peno-
sos ducet̃ ab alijs mulieribus honestis ꝛ bone fame expoliet̃.
ea de causa.vt si maleficium aliqđ insutum esset vestimentis ꝓ
ut sepe ex informatione demonum practicãt ex membris pueri
nõ baptizati in finẽ.vt pueri visione beatifica priuentur.Et dũ
instrumẽta disponunt̃.iudex per se ꝛ alios bonosviros fidei ze
latos inducant questionandũ ad fatendũveritatẽ libere.et si fa
teri noluerit mandat ministris ꝙ ad chordas liget̃. vel ad alia
instrumenta applicetur.ꝛ ibi statim obtemperent non leti. sed
quasi turbati.post iterum soluatur ad petitionem aliquorum.
ꝛ ad partem trahatur.ꝛ iterum inducatur.ꝛ inducendo infor-
metur quod non tradetur morti. Ubi queritur . An hoc iudex
super delatum infamatum.ꝛ per testes et indicia facti legitime
conuictum cum nihil desit.nisi in ore proprio crimen fateatur
possit licite ꝛ conseruationem vite cõpromittere. cũ tñ si crimẽ
fatet̃ vltimo supplicio punietur. Rñdet̃.a varijs varia sentiunt̃
Nã q̃dam ita sentiũt ꝙ si delata est plurimũ ĩfamata ꝛ sup indi
cia facti violenter suspecta.ꝛ ꝙ ipa in magnum nocumentum
sit tanq̃ȝ aliaꝝ maleficaꝝ magistra . etiã tũc securari posset de vi
ta sub his circunstantijs:vt ꝑpetuis carceribus in pane ꝛ aqua
adiudicaret̃:dummodo alias maleficas sub certis ꝛ verissimis

signis manifestaret: nec tñ illa pnia carceris vt ponitur vel mani festanda esset: sed dũtaxat securitas vite pmittenda ꝛ aliquali pnia punienda p exiliũ vel alio modo puniẽda. Et sine dubio p maleficis famosis pſertim que maleficis medicaminibus in sistunt ꝛ maleficiatos supstitiosis actibus curãt tal'r seruande essent: vt aut maleficiatis subuenirent: aut maleficas pderent nec tñ eoꝝ pditioni staret: eo ꝙ dyabolus mẽdax nisi pariter ꝛ alia indicia facti cũ testibus ꝯcurrerent. Alijs vr̃ ad idẽ in ca su quo sic carceribus deputata esset ad tp̃s pmissio seruãda: et post spaciũ tpis incinerãda. Tertij sunt q̃ dicũt iudicem secure posse in ꝯseruationẽ vite cõpromittere: ita tñ ꝙ expost a snia se renda se exoneraret ꝛ in suũ locũ aliũ substitueret. Inter quos modos primus lz videret vtilis pp̄ter maleficiatoꝝ curationẽ tñ qꝛ non est licitũ maleficia seu illicita opa tollere: lz vt in qõne prima ꝛ ĩtroductoria huius tertie ptis patuit plurimũ opinio sit: ꝙ licitũ sit maleficia per opa vana ꝛ supstitiosa tollere. Sed qꝛ in his magis docet iudices experiẽtia atq; vsus ꝛ negocioꝝ varietas q̃ȝ ars alicuius doctrina. Ideo relinquit̃ hoc iudicib' Certũ est aũt vt experientia pluries docuit multi fateren̄t veri tatez: nisi ꝙ metu mortis retrahun̄t. Quod si nec minis nec ta libus pmissis fateri voluerit veritatem: tunc ministri sniam la tã exequan̄t ꝛ qõnetur ꝯsuetis modis: ꝛ non nouis nec exquisi tis leuius vel fortius s̄m ꝙ crimen exigit delinquẽtis: ꝛ dum qõnatur de certis articulis sup q̃bus qõnatur: ꝛ hoc sepe ꝛ fre quenter a leuioribus incipiendo: qꝛ citius ꝯcedet leuia q̃ȝ gra uiora. Et dũ hec fiunt notarius totũ scribat in pcessu ꝛ quõ que stionat̃: ꝛ de q̃bus interrogat̃ ꝛ quõ r̃ndetur. Et nota: ꝙ si fatet̃ per tormẽta: ducatur postea ad aliũ locũ vt denuo recognoscat ꝛ ꝙ non tantummodo vi tormentorũ cognouerit. Quarto stat actus in isto: ꝙ si questionatus decenter noluerit fateri verita tem. Ponantur alia tormentorum genera coram eo dicendo: ꝙ oporteat eum sustinere nisi fateatur veritatem. Quod si nec poterit ad terrorem vel etiam ad veritatem induci: tunc pro se cunda aut tertia die questionanda ad continuandum tormen ta non ad iterandum: quia iterari non debent nisi noua super uenissent indicia feretur coram eo snia in modum qui sequitur Et nos prefati iudex vt. s̃. Assignamus tibi tali diem talem ad

questiones ꝯtinuandũ:vt a tuo ore proprio veritas oriatur:⁊
totũ ponat̃ in ꝓcessu a notario.Et infra illud tp̃s assignatum
iudex per se aut ꝑ alios probos viros inducẽt eũ ad fatendum
veritatẽ modo p̃misso cũ securitate vite:si ita videbit̃ expedi-
re.Aduertat etiã iudex vt infra illud tp̃s ꝯtinue apd̃ eã sint cu
stodes:vt videlʒ sola non relinquat̃:qꝛ a demone frequentabit̃
sibyp̃si mortẽ inferat:si ⁊ quãtũ diabolus ipsam deserere intẽ-
dit aut ad deserẽduʒ ipsam diuinitus arcet̃.hoc ipsum eñi dia
bolus melius noscere põt:q̃ʒ aliquis scriptis reserare.

¶Questio.xv.super tormẽta ꝯtinuanda ⁊ de cautelis ⁊ signis
q̄bus cognoscere põt iudex malificas:⁊ quõ se ab earuʒ male
ficijs debet premunire.Et quõ sint abradẽde:⁊ vbi sua habẽt
maleficia abscõdita cum declarationib⁹ varijs ad obuiãdum
maleficio taciturnitatis.Et est actus vndecimus.

QUid aũt ꝯsequẽter restat iudici sup̃ tormẽta cõti-
nuãda.Est aduertendũ prio:ꝙ sicut nõ oim mor-
boꝝ est eadẽ medicina sed potius diuersoꝝ ⁊ sin-
guloꝝ sunt diuerse.⁊ singulares medicine.sic nec
ad oẽs hereticos seu de heresi delatos:idẽ mod⁹
interrogandi:inq̃rendi:⁊ examinãdi:quo ad articulos ⁊ seruã
dos:sed scd̃m veritatẽ factarũ ⁊ ꝑsonarũ varius ⁊ diuersus mo
dus examinãdi.Idcirco ipse prudens iudex ⁊ medicus q̃ putri
da mẽbra ⁊ scabiosas oues resecare ⁊ seq̃strare ab innoxijs ni
titur.iã estimare põt delataʒ maleficio taciturnitatis infectam
quã taciturnitatẽ euellere non põt:vna ⁊ infallibilis depingi
regula siue modus:immo etiã dare nõ esset tutũ:eo ꝙ cũ illum
modũ consequẽter assuetũ ac regulã generalem videlʒ tenebra
rum filij preuiderent ipsum tanq̃ʒ laqueum sue ꝑditionis faci-
lius euitarẽt:seu etiam p̃cauerẽt.Cur ⁊ igitur prudẽs ac indu
strius iudex occasionẽ ⁊ modũ interrogandi accipere siue ex te
stium responsis seu attestationib⁹.siue ex his q̃ alias experien
tia eum docuit:siue ex his q̃ ꝓprij ingenij acumen aperit.sub-
scriptis cautelis vtendo.Nam si inuestigare affectat an malefi
cio taciturnitatis sit inuoluta:aduertat an lacrimare coraʒ eo
stando queat:aut tormentis exponendo hoc ipsum enim pro
certissimo signo ex fide dignorum antiqua relatione ac ꝓpria
experientia docente adeo repertum est:ꝙ etiam si ad lacriman

dum ꝯiurationib⁹ hortetur ⁊ cōpellatur si malefica existit hoc ipm.s.lacrimas emittere nō pōt: dabit q̄dem flebiles voces: et ex sputo genas: ⁊ oculos linire ac si fleret attētabit: sup quo a circūstātib⁹ caute aduertēdum erit. Modus aūt ꝯiurandi ad lacrimas veras si innoxia fuerit ⁊ cohibere lacrimas falsas talis vel ꝯsimilis in sñia practicari pōt a iudice seu p̄sbytero manum sup caput delati seu delate ponēdo. Coniuro te p amorosas lacrimas a nostro saluatore dño iesu xp̄o in cruce ꝑ salute mundi effusas. Ac per ardētissimas lacrimas ipsius gloriosissime virginis marie matris eius: super vulnera ipsius hora vespertina sparsas: ⁊ p oēs lacrimas quas hic in mūdo oēs sancti ⁊ electi dei effuderunt: ⁊ a quorum oculis iā omnem lacrimam abstersit: vt inquātū sis innoxia lacrimas effundas. si nocēs nullo modo: in noie patris: ⁊ filij: ⁊ spūssancti. amē. Experiētia docuit quanto ampli⁹ coniurabanť: tanto min⁹ flere poterāt. cū tñ vehementer se ad fletum stimulabāt: ⁊ genas sputo humectabant. Possibile tñ vt post in absentia iudicis ⁊ extra locum ⁊ tēpus torture coram custodibus flere valeāt. Qđ si causa impedimēti fletus in maleficis queriť. Pōt dici ꝙ qr gratia lacrimarū in penitētibus precipuis donis ascribiť: cum celum penetrare ⁊ inuincibilem vincere humilis lacrima a bernardo asseriť: nulli dubium quin ⁊ inimico salutis plurimū displicere noscitur. vñ ⁊ summis conatibus illas impedire nemo ambigat: vt finalis impenitētia potius introducatur. Sed q̄d si astutia diaboli deo pmittente etiā maleficam flere ꝯtingeret cū flere: nere: ⁊ decipere etiā ꝓpriū mulierum dicatur? Rñderi pōt. cum occulta sint dei iudicia: si al's non posset conuinci p legitimos testes sup aliqua indicia facti. nec etiam suspecta esset grauiter aut violenter vtiq3 esset absoluēda: ⁊ ꝓ leui suspitiōe inquestaret ꝓpter infamiā quam testes deposuerunt haberet heresim maleficarū abiurare. vt in scđo modo sententiandi discutietur. Scđa cautela nō solum post hāc primam obseruāda verūetiā omni tpe iudici de oib⁹ assessorib⁹ aduertēda ꝙ non pmittunt se ab ea tāgi corporaliter p̄sertim sup nudā iuncturā manuum ⁊ brachioꝝ: s3 oīno secum deferāt sal exorcizatum in dñico palmā ⁊ herbas bñdictas. he em̄ res insimul cū cera benedicta inuoluta ⁊ in collo deportata. vt. s̄. in scđa parte opis

de remediis cōtra maleficiales infirmitates ⁊ defectus patuit mirā habēt efficaciā pseruādi:nō solū ex maleficarum testimo niis.verū etiā ex vsu ⁊ ꝯsuetudine eccl'ie:q̄ in hunc finē hmōi exorcizat ⁊ bn̄dicit.vt ptꝫ in earum exorcismis cū dr ad effugā dam omnem potestatē inimici ⁊c.Et nō videatur extraneū de tactu iuncturarū seu mēbrorum:qr diuina pmissiōe interdum pauditū verborum ab eis platorum maleficiare opere demo num pn̄t.precipue eo in tpe vbi q̄stionib⁹ exponunt. Experiē tia nos edocēte.Nouim⁹ quasdā in castris detētas q̄ nil aliō a castellanis instātissimis pcibus flagitabāt nisi vt in aduentu iudicis aut alteri⁹ presidētis eis cōcederet vt primum intuitū visus in ipsum iudicem dirigere possent anteq̄ȝ ab eo vel aliis essent vise.ex quo intuitu etiā sortite q̄ talis iudex aut alii sui assessores:ita alienati in eoꝝ cordibus fuerūt q̄ omnem si quā habuerant indignationē amiserunt:nec ipsas molestare quo quo modo p̄sumebāt sed libere abire pmiserūt qui scit ⁊ exper tus est verū dat testimoniū ⁊ vtinam talia pcurare nō possent non paruipēdāt iudices talia auisamēta ⁊ remedia cū vilipen sio taliū post tanta auisamenta in eternā eis cedet damnatio nem.iuxta saluatoris dictum.Si non venissem ⁊ locutus eis non fuissem.peccatum non haberent.nunc autē excusationeꝫ non habent p peccato.Muniāt ergo se premissis ex ecclesie constitutione:⁊ si cōmode fieri potest.ipsa a tergo dorsumver tendo ad iudices ⁊ assessores introducatur.⁊ non solum in p̄ senti actu.verum in omnibus precedentibus ⁊ sequentibus si gno crucis se muniendo ⁊ vtiliter aggrediendo frangētur cū dei adiutorio vires antiqui serpentis. Nec quis estimat su perstitiosum vt a terra introducatur.cum vt sepe tactum est ca noniste ad tollendum ⁊ impediendum maleficia maiora con cedunt ⁊ vana vanis contundere semper dicunt esse licitum. Tertia cautela in presenti actu vndecimo obseruanda.vt pili ex omni parte corporis abradantur.⁊ est eadem ratio:sicut su pra de vestimentis exuendis.habent eñ interdum p maleficio taciturnitatis aliquas superstitiosas allegaturas quarūdam rerum.siue in vestimētis.siue in pilis corporis ⁊ interdū in lo cis secretissimis non noiandis:quod si obiiceretur.Nunquid diabolus ad huiusmodi ligaturis rerū posset mētem malefice

indurare vt crimina nō valeat fateri:sicut ⁊ aliꝗ scelerosi sepius inueniunt̄ sub q̄buscūq̷ maximis tormētis q̄tumcūq̷ per indicia facti:aut ꝑ testes sint cōuicti. Rn̄detur vtiq̷ veruꝫ esse ꝙ absq̷ rebus quibuscūq̷ demon valeat talē taciturnitatē ꝓcurare:illis tn̄ rebus vtit̄ in animarū ꝑditionē ⁊ offensam maiorem diuine maiestatis:qđ vt clarius pateat. Malefica quedaꝫ in oppido Hagenowe:de qua ⁊ supra in secūda parte operis tactum est tale maleficiū taciturnitatis ꝓcurare sciebat:vt masculus recenter natus ⁊ nō baptizatus:⁊ cū hoc primogenit⁹ interemptus ⁊ in fornace assatus ⁊ cum aliꝗs reb⁹ quas exprimere nō expedit incineratus ⁊ puluerisat⁹:si qua malefica aut flagitiosus es his quicꝗ secuꝫ deferret nullo modo sua crimina fateri posset. Hic clarum est ꝙ si cētum milia pueri adhiberentur ex naturali inclinatiōe nunꝗ talem effectum taciturnitatis causare possent vtitur tn̄ vt cuiq̷ intelligenti ptꝫ in aīarum ꝑditionem:⁊ diuine maiestatis offensionē. Sed ⁊ hoc qđ allegatur ꝙ sepe flagitiosi hoīes.⁊ non malefici taleꝫ penes se taciturnitatē retinent. Dicendum est ꝙ talis taciturnitas triplici ex causa ꝓuenire potest. Primo ex naturali quodāmodo duritia mētis.q2 sicut aliꝗ sunt molles corde.aut vecordes ꝙ ad leuem torturam oīa concederēt etiam quecūq̷ falsa:ita aliqui sunt ita duri ꝙ quātūcunq̷ vexentur.veritas ab eis nō habetur:⁊ ꝑcipue illi q̄ al's fuerunt questionati:quoꝝ brachia cito sicut trahuntur.ita ⁊ flectuntur. Secundo ꝓuenit ex maleficio penes se retēto:prout dictum est.siue in vestimentis.seu in pilis corporis. Tertio.ꝙ interdum lꝫ penes se non habeāt maleficia insuta aut allegata:maleficiantur tn̄ ab aliꝗs maleficis q̄tūcunq̷ remotis prout malefica q̄dam in ysbruck se iactare solebat ꝙ vbi ad minus filū ex vestimentis alicuius detēti haberet:tantum efficere posset ꝙ quātūcunq̷ tormentaret̄:etiaꝫ vsq̷ ad mortem nihil fateri posset.quare ptꝫ responsio ad obiectionem. Sed q̄d in dyocesi Ratisbonēsi casus contigisse asseritur.ꝙ dum quidā heretici ex ꝓpria confessione deuicti non solum vt impenitentes.immo vt defensores illius ꝑfidie morti fuissent adiudicati.accidit vt illesi igne remanerent. tandem ꝑ aliam sententiam ad submersionē adiudicati nihil ꝓficere potuerunt:stupentibus oīb⁹ ⁊ fidē ipsoꝝ vt iustā defendere:dum

quidā conabantur sollicit⁹ presul sup gregē triduanū ieiuniū indixit quo deuote expleto cuidam notificatur. ꝙ in certo loco corporis: videlꝫ sub brachio vno maleficium quoddam inter pellē ⁊ carnem insutuꝫ haberēt. quo reperto ⁊ amoto cōtinuo incēdio cōsumpti fuerūt: lꝫ ab alijs opinat̄. ꝙ q̇dā nigromāticus ex demonis ꝯsultatione q̇ sibi hoc indicauerat ꝓdidisset: sed quocūqꝫ modo factum fuerit verisil'e est ꝙ diuina virtute demon coact⁹. dū semꝑ ad subuersionē fidei machinat̄ hoc manifestauerit. A sil'i vbi talis iudici acciderit casus. q̇d faciendū foret elicere pōt si videlꝫ ad diuinum recurrere ꝓsidiū. vt ieiunijs ⁊ orationibus deuotarū ꝑsonarum hoc gen⁹ demoniorū a maleficis expellatur in casu quo nec ꝑ mutationē indumētorum: aut tonsurā pilorum ad veritatem fatendam sub tortura induci valeant. Et lꝫ in alemanie partib⁹ talis abrasura ꝑsertim circa loca secreta plurimū censetur inhonesta: qua de causa nec nos inq̇sitores vsi sumus sꝫ tonsis capillis capitis cū calice aut cipho aque bn̄dicte guttulā cere bn̄dicte immittēdo: et inuocatiōe sanctissime trinitatis ieiuno stomacho trinies ī potum ministrādo ꝑ dei gratiam a plerisqꝫ taciturnitatis maleficium abstulimus. tn̄ in alijs regnis inquisitores talem ꝑ totuꝫ corpus abrasuram fieri mādāt. vn̄ ⁊ Cumanus inquisitor nobis insinuauit ꝙ anno elapso q̇ fuit. M. cccclxxxv. xl. ⁊ vnam maleficas incinerari mādasset oibus ꝑ totum corpus abrasis: ⁊ h'in districtu ⁊ comitatu burbie vulgariter dr̄ rvurmberbad in confinibus archiducis austrie versus mediolanum. Quod si queritur an tꝑe necessitatis quo nullis remedijs cōgruis maleficium remoueri: vt p̄missum est. licitū foret diuinatrices. que etiā maleficia curare ⁊ tollere solent ꝓ ammonitione talis maleficij ꝯsulere? Rn̄sio. q̇cquid sit de negocio ratis bone ꝑacto. exhortamur in dn̄o: vt in nullo casu quantūcunqꝫ necessario ꝓ re publica diuinatrices consulent̄. ⁊ hoc propter magnā offensam diuine maiestatis cum tot alia sint nobis remedia cōcessa per q̄ omnino assequi poterimus: aut in propria petiti forma: aut in equiualēti. ita ꝙ omnino veritas experietur. vel ab eius ore vt incinerari valeat. vel deus auferet ipsam de medio aliā mortem super eam ꝑmittendo. Hec aūt nobis remedia proponuntur. vt primo faciat hō id quod pōt ex propria industria ⁊

ex ppria viriū suarū exercitatiōe modis supra tactis insistēdo pluries ꝛ p̄sertim certis dieb⁹ vt iā in sequēti q̄stione patebit. ij. Corinth. ix. Abūdetis in omne opus bonū. Scd̄o: qd̄ si deficit recursum habeat p̄ consilio ad alios hoīes: q̄ forte sibi remediū de quo nunq̄ cogitauerat impartiret: eo q̄ varij sunt modi ad maleficia tollēda. Tertio si p̄dicta deficiūt habeat recursum ad deuotas p̄sonas: iuxta illud. Eccli. xxxvij. Cū viro sancto assiduus esto quēcūq̃ agnoueris obseruantē timorem dei. Itē vt sancti in patria inuocent̄ per eos. Que si oīa defecerint recursum habeat immediate ad deū iudex: ꝛ oīs ppl's ieiunijs ꝛ orōnib⁹ vt tale maleficiū sua pietate amoueat̄ sicut iosaphat. ij. pal'. xx. Cū ignoram⁹ q̄d agere debeam⁹ hoc solū habem⁹ residui: vt oculos nr̄os dirigam⁹ ad te: ꝛ sine dubio de⁹ ī necessarijs nr̄is nō deficiet. Vn̄ ꝛ aug. ꝛ habet̄. xxvi. q. vij. nō obseruabitis. Qui has ꝛ q̄scūq̃ diuinatiōes aut facta aut auguria obseruat aut attēdit. aut ꝯsentit obseruātib⁹: aut talib⁹ credit: scʒ ope p̄sequēdo: aut ad domū earū vadit: aut ī domū suā ppriam introducit: aut interrogat: sciat se fidē xp̄ianam ꝛ baptismū p̄uaricasse ꝛ paganū ꝛ apostatā ꝛ dei inimicū irā dei ineternū grauiter incurrere nisi eccl'iastica pn̄ia emendat⁹: deo recōciliet̄. Non deficiat ergo iudex sup̄ licitis vtēdo iuxta premissa remedijs: ꝛ finaliter subscriptis cautelis.

¶ Questio. xvj. de tp̄e ꝛ de scd̄o mō interrogandi: ꝛ est actus. xij. sup̄ finales cautelas a iudice obseruandas.

Super p̄missa sunt aliqua aduertēda. Primo: q̄ sacratioribus diebus ꝛ infra missarum solēnia sunt interrogande: ita vt ꝛ ppl's adhortetur ad implorandum diuinum auxiliū in generali nihil specificando nisi vt contra quascūq̃ demonum infestationes sancti inuocentur. Secundo ea q̄. s̄. tacta de sale ꝛ alijs reb⁹ bn̄dictis cū septē verbis q̄ xp̄s protulit in cruce in cedula ꝯscriptis ꝛ insimul colligatis collo eius alligentur: longitudo xp̄i super nudum corpus ꝛ extra bn̄dicta circuncingatur: siquidē longitudo ipsa cōmode haberi pōt experiētia docuit: miro modo his rebus ipsas molestare: vixq̃ retinere: p̄cipue autem reliquias sanctorum. His sic dispositis ꝛ aqua benedicta in potum porrecta disponatur iterū ad q̄stiones: continuo

exortando vt prius dū autē a terra eleuat̄: ⁊ si per talē moduȝ tormentatur iudex legat vel legi faciat dicta testium submissis noib⁹ taliter dicēdo: ecce ꝑ testes ꝯuicta es. Itē si testes vellēt se facie ad faciem adfrōtare: tunc iudex interrogaret an fateri vellet si testes sibi in faciem ꝯpn̄tarent̄: vbi si annueret tūc inducendi testes essent: ⁊ coraȝ eo statuendi si forte rubore seu verecūdia quicq̄ȝ fateret̄. Ultimo si videat ipsam nō velle detegere flagitia sua interrogabit: an ꝓ sua innocētia iudicia cādentis ferri vellet subire. ⁊ q꞉ illud oēs affectāt sciētes ꝙ ꝑ demones a lesione preseruant̄: vn̄ etiam ꝙ vere malefice existant cognoscunt̄. replicabit iudex qua temeritate se tantis periculis submittere possit ⁊ oia ꝯscribant̄. sed qd̄ illud cādentis ferri iudiciū non sit eis ꝯcedēdum: interi⁹ patebit. Aduertat etiā iudex: ꝙ sextis ferijs ꝑcipue vsq̄ȝ dum fit cōpulsus ꝓ expectatiōe nostri saluatoris interrogate sepe fasse fuerunt. Sed q꞉ sup extremum nos procedere opȝ videlȝ sup omnimodā ei⁹ negatiuā in qua si ꝑstiterit iudex relaxabit eā: ⁊ sequentib⁹ adhuc vtat̄ cautelis educēdo eam de carcere penoso ad aliū ꝓ custodia tamē bene munituȝ: ita tn̄ ꝙ sibi oino caueat: ꝙ nullomodo tradat̄ cautionib⁹ seu fideiussorib⁹ nec alias manulēta decreto: quia a talibus manulēte datis veritas nunq̄ȝ haberet̄ immo semꝑ peiores efficiūtur. Sed hoc primo ꝓcuret: ꝙ humaniter in cibo ⁊ potu tractetur: ⁊ interim intrent honesti ⁊ non suspecti: q̄ etiam frequenter de diuersis impertinentibus ei colloquātur: ⁊ tandem vt confidenter consultant ꝙ fateatur veritatem: promittendo ꝙ iudex sibi faciet gratiam. ⁊ ꝙ velint esse tanq̄ȝ mediatores. Et in finem huius intrabit iudex. ⁊ promittet facere gratiam: subintelligendo: vel sibi aut reipublice in cuius conseruationem totum quod fit est gratiosum: si vero sibi ad vitam promitteret que supra questione quartadecima super tres modos tacta sunt: scribantur singula a notario: ⁊ sub qua forma verborum ac intentione sit gratia promissa. Et siquidem delata sic gratiam petierit ⁊ facta detexerit dicantur verba generalia: ꝙ amplius fiet sibi quam ipsa petierit in finem: vt ampliori confidentia loquatur. Secunda cautela in hoc actu ꝙ si omnino noluerit detegere veritatem habeat iudex vt supra tactū de eius complicibus sine ipsius situ examinatis: ⁊ si

quid hmõi deposuissent ꝑ que cõuinci posset: hec iudex propo
nat: ⁊ diligēter de singulis inuestiget ⁊ ad idē: si qua instrumē
ta: vel vnguenta: ⁊ pixides in domo fuissent reperta sibi offe-
rentur: ⁊ ad que vsa fuerit ⁊c. Tertia cautela si adhuc perseue-
rat in sua pertinacia: ⁊ habeat consodales examinatas: que cō
tra: ⁊ non pro ea deposuissent: vel si non habet: procuret aliuz
fide dignum quem nouit detētē non ingratum: sed tanꝗ ami-
cum ⁊ fautorem: q̇ quodam sero intrat ad maleficam ꝓtrahen
do locutiones: ⁊ tandē siquidem non est de cōplicibus fingat
nimis esse tarde pro recessu ⁊ remaneat in carcere cum eadem.
⁊ de nocte pariter colloquantur. si vero de cōplicibꝰ: tunc edē
tes ⁊ bibētes mutuo etiā conferūt de rebus cōmissis: ⁊ tunc sit
ordinatū ꝙ stent extra carcerē in loco cōgruo explorantes eos
auscultātes: ⁊ verba colligētes: ⁊ si opus fuerit scriptor sit cum
eisdem. Quarta cautela vt si tunc incipiet dicere veritatē: nullo
modo dimidiet iudex recipere eius confessionem: etiaȝ media
nocte: sed cōtinuet quantum pōt: ⁊ si in die non curet si ꝓroget
prandium vel cenā: sed instet quoadusqȝ dixerit veritatē: saltē
quo ad principalia. nam per dimidiationes ⁊ interruptiones
frequentius est repertum ꝙ redeunt ad vomitum ⁊ nō aperiūt
veritatem quam detegere inceperant: habito consilio deterio-
ri. Et aduertat iudex ꝙ post confessionem nocumentorum ho-
minibus aut iumentis illatorum inquirat quot annis incubū
demonem habuerit: ⁊ a quāto tempore fidem abnegauerit: q̇
sicut de his nunꝗ fatentur nisi priꝰ alia fuerint fasse: ita etiam
oīno in fine sunt interrogande. Quinta cautela si predicta oīa
deficerent: tunc si fieri pōt ducat̄ ad aliqđ castrum: ⁊ ibi certis
diebꝰ custodia mācipata fingat se castellanꝰ ad partes longin-
quas peregrinaturū: ⁊ interim familiares aliqui vel etiam mu
lieres honeste eā visitantes: ꝓmittant ei ꝙ velint eam oīno di
mittere libere abire: dūmodo iformet eos vel eas de certis ex-
perimētis. Et aduertat iudex ꝙ sepissime ꝑ talē modum fasse
fuerunt ⁊ conuicte. Et nouissime in diocesi Argentineñ. prope
oppidum Sletstat ⁊ castro kynnigsheim malefica detenta nul
lis tormentis ⁊ questionibus induci poterat ad fatēdū sua cri
mina. tandē modo supradicto de castellano seruatu. lȝ presens
erat in castro. ipsum tñ malefica estimabat abesse. tres familia-

res intrabāt ꝛ ei liberā relaxationē ꝓmiserunt: dūmodo sup̱ cer ta experimēta eos īformaret. Et lꝫ p̄ria frōte renueret ꝛ dolose cū ea agerēt ꝓponeret tandē interrogās de q̄bus īformari vel lēt: vnus dixit sup̱ grādinē excitādā: alter sup̱ carnalia facta tādē vbi sup̱ grādinē illū īformare volebat ꝛ scutella aque plena apportata malefica sibi iniūxisset: vt digito paululū aquā moueret: ꝛ ip̄a certa ꝟba ꝓtulisset: subito ad locū quē explorator noiauerat. s. siluā adiacentē castro: tāta tēpestas ꝛ grādo repleuit: sicut a multis annis visum nō fuerat. In casu tn̄ quo oīa deficerēt: vel etiā in casu quo crimina fateret̄. q̄d vlterius iudici p̱ sniam faciendū sit vt totꝰ ꝓcessus finiat̄ in quo vltima pars huius operis terminatur restat declarare.

¶ Sequit̄ tertia pars huiꝰ vltime p̱tis op̱is qualr̄ ꝓcessus iste fidei sit debito fine per sniam diffinitiuā terminandus.

Per dei grām his expeditis que ad cognitionē ꝓprietatū sup̱ heresim maleficaꝝ deseruiūt: simul ēt qualr̄ ꝓcessus fidei aduersus illā sit initiādus ꝛ ꝯtinuādus. restat nūc discutere qualr̄ talis ꝓcessus p̱ debitā sniam sit ꝯgruo fine terminādus. Ubi primo notādū ꝙ cū heresis hec vt i pricipio huiꝰ vltime p̱tis tactū est p̄ alijs heresibus simplicibus hoc habeat ꝙ nō est pura: sꝫ mixta crīe eccl̄iastico ꝛ ciuili: vt ꝺ̄ se ptꝫ Jō de modis sniandi tractādo. p̄io tractādū est de quadā snia ad quā malefice solēt appellare: de qua secularis iudex p̱ se irrequsito ordinario agit. Scđo de his in q̄bus sine ordinario agere nō pōt. Et sic tertio quō ordinarij se exonerare pn̄t patebit.

¶ Questio. xvij. sup̱ purgationem vulgarē: ꝛ p̄cipue sup̱ examē candentis ferri ad qđ malefice appellant.

Ita aūt malefica vulgari purgatiōe de qua. ij. q. iiij. ꝯsuluisti. ꝛ. c. monomachiam sit sup̱ reatū tētatiue purgāda ꝛ per iudicē secularem ad hoc astringēda vel admittenda ad iudiciū cādentis ferri si ad hoc appellat: ꝛ vr̄ ꝙ sic. Nā sicut duellū ad ꝯseruationē vite ꝓprie in cā criminali vel reꝝ suaꝝ in cā ciuili ordinat̄: ita ꝛ iudiciū cādentis ferri per tactū vel aque bulliētis per potū: sed primū licitū est in aliquo casu iuxta sanctū Tho. ij. ij. q. xcv. in fine vltimi articuli vbi dicit: ꝙ tunc duellū pōt esse licitū: vbi ad cōem rōnez sortium appropinquat: ergo etiā in aliquo casu iu-

diciū, ferri cādētis. Itē multi principes sancte vite ꝛ qui bonoꝝ ꝯsilio vtebant̄: vt sanctus henricus impator erga ꝯiugem ꝟgi nē kunigūdā quā de adulterio suspectā habuerat exercuit. Itē sicut iudex qui hꝫ curam cōitatis: licite pōt minora mala ꝑmit tere ad vitandū peiora vt meretrices in ciuitatibus ne oīa tur bent̄ libidinibus. iuxta Aug. in li. arbi. Tolle meretrices ꝛ oīa turbabis libidine. Ita per tale iudiciū vbi q̄s ab insultibus et iniurijs alicui⁹ cōitatis sup cām criminalē aut ciuilem liberari posset. Itē qꝛ minus est lesio manuū per cādens ferrū q̄ꝫ vite in terfectio per duellū: ideo ꝛ si duellū admittit̄ vbi ꝯsuetudo ha bet̄: a fortiori ꝛ examē cādentis ferri. Cōtrarium habet̄. ij. q. v. monomachiā. vbi dr̄ hec ꝛ hmōi sectātes deū tētare videntur vbi attendendū esse dicūt doc. ꝙ qꝛ nō solum a malo iuxta aplm̄. j. Thessa. v. sꝫ etiam ab habente speciē mali abstinendum est: iō non dr̄ in illo ca. oēs hec sectantes tētant deum: sed videt̄ tēta re vt intelligatur ꝙ posito casu ꝙ aliquis talia exercens inten dat alium finem forte rectū: qꝛ tn̄ apparentia est mala cauendū est. Rn̄deo ꝙ tale iudicium seu examen sit illicitum: pcipue can dentis ferri. Deducit̄ ex duobus: primo qꝛ ordinat̄ ad iudican dū occulta: que diuino iudicio reseruant̄. Scōo etiā qꝛ hmōi iu dicium non est authoritate diuina: aut etiā nocumētis sanctoꝝ patrū sancitum. Unde in ca. ꝯsuluisti. ij. q. v. qō sanctoꝝ patruꝫ documento sancitū non est supstitiosa adinuentione est p̄sumē dum: ꝛ Stephanus papa in eo. ca. spōtanea ꝯfessione vel testiū approbatione delicta ꝯcessa sunt vestro regimini iudicari oc culta em̄ ꝛ incognita illi sunt relinquenda qui solus nouit cor da hoim. Est tn̄ differentia inter duellū ꝛ ferri candentis examē seu etiam potum bulientis aque: qꝛ duella magis accedunt ad cōem rōnem sortium: vtpote qꝛ pugiles sunt penitus pares vir tute ꝛ arte q̄ꝫ examen candentis ferri: qꝛ lꝫ vtrunqꝫ ordinat̄ ad alicuius facti occulti inquisitionē per aliqō factum ab hoie. tn̄ qꝛ in iudicio candentis ferri aliquis miraculosus effectus expe ctat̄: qō non ꝯtingit in duello: vbi solūmodo ꝯtingit īterfectio vnius vel amboꝝ: ideo examen illud est oīno illicitum: lꝫ duel lum non sit ita illicitū. Incidentaliter tn̄ ꝓpter principes ꝛ iudi ces seculares sup duellum admittendum est. Notandū ꝙ occa sione horū verboꝝ sancti Thome qui hanc di. ponit Nico. de

lyra in postilla sua sup bibliam.j.Reg.xvij.occasione etiā duelli seu ɔflictus ipsius dauid cū philisteo vult elicere φ in aliquo casu duellū possit eē licitū:iō φ hoc nō sit de mēte docto. Tho. sed potius oppositū pbat Paulus burdegalēs.ꝯ nicolaū prefatū cuius pbationem bñ aduertere debēt principes ꝛ iudices seculares. Primo per hoc qꝛ duellū sicut ꝛ examē alterū ordinatur ad iudicandū occulta q̄ diuino iudicio reseruant̄:vt.s̄.tactū est.nec pōt dici φ instōnem habuerit ex ɔflicto dauid:qꝛ sibi reuelatū fuit a dño interiori instinctu vt tale certamē inire deberet ꝛ φ iniuriā sibi illatā p eū vindicare ꝯ philisteū volebat:qđ ex ṽbis dauid elicit̄.Ego venio ꝯ te in noīe dei viuētis:ꝛ sic nō fuit pprie duellator:sꝫ diuine iusticie executor. Scđo ex hoc qđ p̄cipue iudicibus est aduertendū:qꝛ in duello dat̄ ptās:vel saltim conceditr̄ licentia vtriqꝫ interficiendi se mutuo:ꝛ cū alter eorū sit innocens:iō prestat̄ authoritas vel saltē licentia interficiēdi innocentē:qđ cū simplr̄ est illicitum:qꝛ ꝯ dictamē iuris naturalis ꝛ diuinum p̄ceptum. Ideo oīno illicitū tam ex pte appellantis q̄ꝫ recipientis:q̄ꝫ etiā iudicātis ꝛ ɔsulentium:qui oēs homicide reputant̄. Tertio.ex hoc qꝛ cum duellū sit singularis pugna duoꝝ:vt per victoriam vnius appareat iustitia tanq̄ꝫ p diuinū iudicium ꝛ alterius in iusticia non obstante:qꝛ tunc deus tentat̄.vnde redditur illicitum ex parte appellantis ꝛ recipiētis tñ cum ipsi iudices alijs medijs iustū iudicium aut terminationem litis pcurare possent:cum hoc non faciunt sꝫ ɔsulunt seu oīno pmittunt:cum pbibere possent vtiqꝫ ad interfectionē innocentis. Vex qꝛ non est verisimile postillatorem nicolaū hec latuisse aut ignorasse. Ideo vbi dicit i aliquo casu duellū absqꝫ peccato cōmitti mortali:loquitur ex parte iudicantium aut cōsulum.vbi non per ipsoꝝ inductionē aut ɔsilium:sed per ipos appellantē ꝛ recipientē tale examen exercet̄ siue alio respectu.ꝛ qꝛ non est nostre speculationis his immorari:sed de ipsis maleficis disserere:clare ptꝫ φ si in alijs criminalib⁹ causis circa furtum aut latrocinium tale examen inhibetur:quātomagis hic vbi constat maleficas cuncta malefica auxilio demonum procurare:siue in lesionibus inferendis:siue curandis seu tollendis aut impediendis. Nec mirum φ opere demonum a lesionibus in tali examine preseruant̄ malefice:cum vt naturales tra

dūt succus cuiusdā herbe vbi manus inungunt a cōbustione
possit pſeruare: ⁊ cū ipm demonē ṽtutes herbaꝝ minime latēt
dato φ per interpositionē alicuiꝰ corpis inter manus deferētis
⁊ ipm ferrū lesionē nō itercipet: ꝑut inuisibiliter ꝓcurare pt:
tñ ꝑ hmōi naturales reꝝ ꝓprietates hoc efficere posset: vñ mi-
nus q̄ȝ quibuscūqȝ aliȷs malefactoribꝰ ipsis maleficis ꝓpter īti
mā familiaritatē: q̄ȝ cū demonibꝰ tenēt tali examine sunt purgā
de: sȝ ipo fctō vbi ad hꝰ appellāt: iā vt suspecte malefice sūt hñde
Deseruit ad hoc factū: φ in ꝯstan. dyoceſi tribꝰ annis vix iā ela
psis ꝯtigisse fert. Nā in dñio comitū ꝺ furgēburg ꝑtinēt nigre
silue malefica quedā famosa ⁊ plimū ab incolis diffamata vbi
ꝑ comitē ad instantiā plimoꝝ fuisset cōphēsa ⁊ de plimis iudi-
cȷs sup varia maleficia delata: tandē iter tormēta ⁊ qōnes iter-
rogarent manus oim volēs euadere ad examē cādētis ferri ap
pellauit. Juuenis comes nec multū his exptus examē admisit:
⁊ dū candēs ferrū ꝑ tres dūtaxat passus deferre adiudicata fuis
set per sex deportauit offerens se denuo ad ipm lōgiori spacio
deportare. Qua ex re dū manifestū habuissent indicio maleficȷ
iudicare: qꝛ nullus sctōꝝ psumpsisset talr diuinā assistentiā tem
ptare est: ipsa tñ absoluta a vinculis ⁊ illesa vsqȝ in pñs non vtiqȝ
in ꝑtium fidei scandalum perseuerat.

¶ Questio. xviȷ. de snīa diffinitiua in se qualr est ferenda.

COnsequēter ad tractādū de his in q̄bus secularis
iudex ꝑ se cognoscere ⁊ sniare pōt dyocesanis si li
bet manētibus exoneratis: hoc ipm em̄ psupponi
mus: vt ne dū nosipsi inq̄sitores salua fide ex iusti-
cia simus ab his sniandi modis exonerati vex ⁊ ip
sos dyocesanos eadē sinceritate exoneratos affectamus ipsoꝝ
facultatē ⁊ iurisditionē minime amputādo que tñ si vti vellēt ne
cesse foret ⁊ nos inquisitores. iuxta ca. multoꝝ querela de here.
in cle. pariter ꝯcurrere. Attendant tñqȝ qꝛ hoc crimē maleficaꝝ
non est mere eccliasticum. Vñ nec ptātibus nec dñis tpalibus
adiudicandū ⁊ sniandū vt in ca. vt inq̄sitionis. §. ꝓhibemus.
de he. li. vi. interdictū. In q̄bus tñ pfata ptās diffinire ⁊ cogno
scere sine dyocesanis non pōt: silr deducet. Sȝ primo videndū
de ipa snia in se. Scdo qualr sit ferenda. Tertio quot modis.
De primo. Cū ꝺm Aug. vt. ij. q. i. c. i. Nos in quēq̄ȝ sniam ferre

non possumus nisi aut ꝯuictum aut spōte ꝯfessum. Et snīa sit triplex: vt dicit glo. summaria in prin. qōnis. s. Interlocutoria diffinitiue: ⁊ ꝑcepti Ray. exemplificans dicit. Interlocutoria snīa dr̄: que nō sup principali sꝫ sup alys qōnibus ꝓfertur inter principiū cāe ⁊ finē emergentib⁹: vt est de teste repellēdo vel de dilatione cāndavel nō ⁊ hmōi vel forte dr̄ interlocutoria: qꝛ inter ꝑtes loquēdo profert̄ sine scripture solēnitate. Diffinitiua aūt snīa dr̄: qñ principalis qō diffinitur. ff. de re iudi. l. j. Snīa ꝑcepti est qñ maior ꝑcipit minori. De primis duab⁹ nostra cō sequēter erit speculatio ꝑcipue sup sniam diffinitiuā. Notandū scđo: ꝙ lꝫ in glosa ꝓfata dicat̄: ꝙ si snīa diffinitiua fuerit lata omisso ordine iuris: ipo iure nulla est. ij. q. vj. Si qñ. §. diffinitiua. Et post dicat̄ scias ꝙ duplex est ordo iuris. Unus qui est de necessaria substantia iudicioꝝ vt fiat litis ꝯtestatio ⁊ lites recipiant̄. Si ꝯ hunc ordinē ferat̄ snīa nō tꝫ. Est alius ordo q̄ nō est de substātia iudicioꝝ. vt. s. snīa non ferat̄ sub ꝯditione: ⁊ vt prius nō ꝓnunciet̄ de possessione q̄ꝫ de ꝓprietate si tñ hoc non seruet̄: tenet snīa. ij. q. vj. Anterioꝝ. §. biduum. In hac tñ cā: qꝛ est cā fidei ⁊ heresis crimē: lꝫ mixtū ꝓceditur summarie: simpl'r ⁊ de plano: vt ꝑtꝫ in. c. statuta. li. vj. ⁊ qualiter ista ꝟba itelligā tur: habes. s̄. q. vj. ⁊ vt ibi deducit̄: iudex necessario bellū non erigat: litis ꝯtestationem non postulet ⁊c. sequit̄. ꝓbationes tñ necessarias admittat: similiter citationē ⁊ ꝓtestationē iuramenti de calūnia ⁊c. Uñ ⁊ alius modus ꝓcēdendi iam ꝑ iura noua declarat̄. De scđa aūt qualiter sit ferenda. Nota ꝙ ꝓferri dꝫ a iudice ⁊ nō ab alio: alias nō valet. Item in loco publico ⁊ honesto etiam sedendo: vt. iij. q. iij. inducie. §. spaciū. Et similiter de die ⁊ nō in tenebris: ⁊ sic de multis que ibi notant̄. Tum qꝛ ibi ꝯtinet̄ ꝙ non diebus feriatis: ⁊ non in scriptis ferat̄. Notā dum ꝙ qꝛ hic summarie simpliciter ⁊ de plano vt. s̄. tactū est ꝓceditur. ⁊ de ꝟbo. signi. c. Sepe ꝯtingit. in clemē. dr̄ ꝙ tpe feriarū ob necessitates hoīm indultaꝝ a iure ꝓcedere valeat: ⁊ ꝙ iudex amputet dilationem. Ideo si iudici libet seruare illa poterit. Nec scripto proferre tenet̄ cum ẜm Jo. an. Plures sint casus in q̄bus sine scripto snīa valet: ⁊ inter illos enumerat̄ ꝯsuetudo loci vel fori. di. xj. consuetudinis. Eps etiā si est iudex pōt per alium sniam recitare ad instar illustrium. Item nota ꝙ lꝫ in

actionibus criminalibus executio snie nō sit differenda; fallit tñ hoc in aliqbus casibus: pcipue quatuor: sed p hac materia capiuntur duo. Primus si lata est in muliere pgnante. differt enī vsq3 ad tps partus. ff. de re iu. l. pgnantis. Item cum qs est ɔfessus crimen: ⁊ postea negat: ⁊ intellige si confessio prius nō fuit reiterato modo quo supra tactum fuit. q. xv. De tertio aūt quot. s. modis sit ferenda: qr ɔsequenter vsq3 in finem operis de his tractabimus. sunt tñ adhuc aliqua premittenda de modis qbus psona delata redditur suspecta: eo q varie sententie sup varias suspitiones sunt ferende.

¶ Questio decimanona quot modis capitur suspitio pro sententia ferenda.

Suspecti de heresi vel alio crimine quot modis ⁊ qbus dicendi sunt: ⁊ an in tali casu p tali crimine ex illis iudicandi ⁊ sniandi sint vbi queritur: Rñdendum est. ⁊ per antiqua ⁊ noua iura. Nam gl. sup. c. nos in queq3 in precedenti. q. allegato dicit q quatuor sunt modi couincendi reū: aut. s. iure: vt instrumentis ⁊ testibus aut facti euidētia. extra de coha. cle. c. tua. Aut iuris interpretatione: vt sepius citatū esse reū. iij. q. ix. decreuimus. Aut violenta suspitione. xxxij. q. j. dixit. Notant etiam canoniste q triplex est suspitio. Prima temeraria de qua canon. Nullum iudiceris suspitiōis arbitrio ij. q. j. Secunda pbabilis. ⁊ hec purgationem inducit: nō aūt prima: vt. ij. q. iiij. presbyter. Tertia est violenta. que condennationem inducit. ⁊ de hac intelligitur dictum Hieronymi q vxor dimitti pōt pter fornicationem. aut fornicationis suspitionem. xxx. q. j. dixit. Nota insup q secunda que est pbabilis admittit ad semiplenam pbationez. vt extra de psump. in multis. Unde coadiuuat ad pbationem: si assint alia amminicula: vnde nō solum admittitur ad purgationem inducēda. De violenta etiam que ad condennationē sufficit. nota q est duplex: dum quedam iuris: ⁊ de iure: vt cū ius fingit ⁊ statuit aliqd sup facto: ⁊ ɔ hanc nō admittitur pbatio. extra de sponsa. nec qui fidem. vbi dicitur q si quis dederit fidem mulieri de contrahēdo matrimonium cum ea: ⁊ postea copula sequitur: matrimonium esse psumitur: ⁊ probatio in ɔrium non admittitur. Quedam est iuris; sed non de iure: vt vbi ius presumit; sed non sta-

fuit aliquid: vt si vir diu mulieri cohabitauit: presumitur ab eo cognita. xxvij. q. j. dixit. Et contra hanc admittitur probatio. Applicando ad propositum nostrum super heresim maleficarum & super noua iura dicimus quod in iure triplex suspitio seu crimen heresis habetur. prima est modica. secunda magna. Tertia maxima. Prima que est modica in iure vocatur suspitio leuis. ita habetur. ca. Accusatus. de here. libro. vj. in princip. vbi dicitur Si autem leuis & modica suspitio illa fuit. quamquam ex hoc sit grauiter puniendus: non tamen de pena in heresim relapsorum puniri. Et hec suspitio ideo dicitur modica: siue leuis. tum quia modica & leui defensione tollitur. tum quia ex modicis & leuibus oritur coniecturis. Unde dicitur modica a modicis indicijs: & dicitur leuis a leuibus coniecturis. Utpote in simplici heresi circa fidem si aliqui reperiantur occulta conuenticula celebrantes: vel vita: vel moribus: a communi conuersatione fidelium deuiantes: vt patet. c. excommunicamus. primo. extra de here. circa maleficarum heresim. Simili modo vbi conuenticula in angarijs: aut sacrationibus anni temporibus: in campis: aut siluis: siue de die: siue de nocte conuenirent: aut aliqui seorsum reperirentur: aut non frequentare diuina temporibus consuetis & modis consuetis: aut cum suspectis maleficis familiaritates secretas contrahere: tales enim leuiter ad minus de heresi habentur suspecti: eo quod talia frequenter facere huiusmodi heretici comprobantur: de qua etiam leui suspitione habetur. C. de he. li. ij. in fine. vbi dicitur. Hereticorum vocabulo continentur & latis aduersus eos sententijs debent succumbere qui vel leui argumento a iudicio catholice religionis & tramite detecti fuerint deuiare. Et huic sententie concordat Hostiensis in summa ti. de presump. §. finali. vbi dicit. Notandum: quod quamuis heretici leui argumento detegantur. s. ad hoc quod suspecti habeantur: tamen non debent vt heretici haberi: & probat per precedentia. Secunda suspitio que est magna in iure vocatur vehemens siue fortis de qua iterum in allegato capitulo Accusatus. in principio. Iterum sic habetur accusatus de heresi vel suspectus contra quem de hoc crimine magna & vehemens suspitio orta erat &c. Ibi enim hec coniunctio & non tenet copulatiue: sed expositiue vt notat Jo. andree ibidem. Uehemens autem idem est quod fortis

vt dicit. Archi. sup allegatū ca. Accusatus: ꝛ ꝟbo vehemens vt dicit Papias ꝛ Huguitio. ꝙ vehemēs idē est qđ fortis siue grā dis. Allegat etiā Gregoriū primo moraliū Uentus vehemēs irruit. Uñ dicimus aliquē vehementē habere casum cū hꝫ fortē hec ibi. Ergo suspitio magna dr̃ vehemēs siue fortis: ꝛ sic noīa tur: qꝛ non nisi vehemētius ꝛ fortibus defensionibus repellit̃: ꝛ etiā qꝛ ex magnis ꝛ vehemētibus ac fortibus orit̃ cōiecturis ar gumētis ꝛ indicijs. vtpote in simplici heresi. si aliq̃ cōperiant̃: q̃ eos sciūt hereticos fore occultāt: fauorē impendāt: associant: visitant: munera offerant: recipiāt: defensant: ꝛ similia exercen tes. tales nāq̧ de heresi suspecti sunt: ꝛ similiter cognoscuntur circa heresim maleficarꝝ: eo ꝙ suspitio orit̃: ꝙ ꝑticipant cuꝫ eis in crimine ꝛ p̃cipue notantur: hic mulieri sant viri qui ad amo rem vel odiū inordinatū: lꝫ non ad alias lesiones hoim tendāt aut iumētorꝝ solent maleficare. Similia em̄ vt p̃missuꝫ est ī qua cunq̧ heresi exercētes vehemēter sunt suspecti: vt ptꝫ per alle. ca. accusatus. §. illo vero. ꝛ per notata ibidē per archidiaconū Cum non sit dubiū eos talia facere in fauorē heretice prauita tis. Tertia suspitio hec est maxima: ꝛ in iure vocat̃ violenta. ca. cum ꝯtumacia. ꝛ. c. cum accusatus. li. vj. de here. ꝛ per notata ꝑ archidiaconum ꝛ Jo. an. super ca. accusatis. ꝛ ꝟbo. vehemens vbi dicunt. Dicit vehemens non violenta. ṡ. de p̃sump. c. lr̃as. De hac suspitione loquit̃ canon. di. xxiiij. quorundā. ꝛ hec pre sumptio seu suspitio dr̃ violenta: tū qꝛ violētat: cogit: ꝛ artat iu dicē ad credendum: nec tergiuersatione refellitur qualicunq̧. Tuꝫ qꝛ ex violentibus cōuincentibus atq̧ cohercentibus orit̃ cōiecturis. Exempli gratia: in simplici heresi si aliqui reperian tur q̃ hereticos adorauerint. i. reuerentiam suo amore exhibue rint ꝯsolationem vel communionem ab eis acceperint vel simi lia quo ad ritum eorum pertinent perpetrauerint: tales nāq̧ violenta suspitione de heresi ꝛ hereticorum credentia sunt con uicti per ca. filij. ꝛ per ca. accusatus. de here. li. vj. ꝛ per notata. per Archi. super ca. quicunq̧ hereticos. ꝛ verbo credentes eo. lib. vj. cum non sit dubium eos talia facere in credentiam here tice prauitatis. Super heresim vero maleficarum a simili qui perpetrant: ea que ad ritum maleficarum pertinent talia cū sint varia: videlicet aliquando per verba solum cōtumeliosa dicēdo

Tu senties in breui que tibi euenient vel similia in effectu:⁊ p̱ tactum solum tangendo hoiem aut bestiam manibus aut per visum tm̃ se manifestãdo nocturno vel diuturno tp̱e certis dor mie͂tibus in cubilibus:⁊ hoc vbi hoies aut iume͂ta nitunt̃ ma leficiare:lꝫ circa grandines varios alios obseruant modos se aliꞇs offere͂do cerimoniꞇs:circa flumen aliquod se agitando di uersimode.vt in p̃cedentibus circa modos maleficia infere͂di patuit.tales vtiq̧ violenta suspitione sup̱ heresim maleficaruꝫ vbi reperiuntur ⁊ fama laborat sunt cõuicti:p̃sertim vbi effe- ctus est subsecutus in maleficio siue statim siue per successum te͂poris:quia tunc euide͂s factum concurrit siue iudicium facti vbi instrume͂ta maleficiꞇ in aliquo loco reposito reperientur:lꝫ successus tp̱is non ita aggrauaret ad euidentiam facti: manet tñ suspecta vehementer:⁊ a fortiori amplius circa simplice͂ he resim.Et si queritur:nunq̇d diabolus absq̧ viso aut tactu mu lierum maleficiare posset hoies seu iumenta:Rñdetur vtiq̧ si deus permittit:sed q̄ maior dei p̱missio vbi creatura deo dica ta per fidei abnegatione͂ ⁊ aliꞇs horrendis sceleribꝰ concurrit ideo ⁊ diabolus amplius tale͂ modum maleficiãdi creaturas affectat:immo ⁊ dici põt.ꝙ diabolus etiaꝫ si absq̧ malefica posset.adhuc summe per maleficam talia exercere affectat va- riꞇs respectibus vt in preceden.patuit.Epilogando ad nostrũ p̱positum sup̱ modos ex p̃sumptionibꝰ iudicãdi.Dice͂dum:ꝙ super p̃fatam distinctione͂ suspecti de heresi maleficarum sunt in triplici genere:cũ quidã leuiter.quidam veheme͂ter:⁊ q̇daꝫ violenter.Leuiter sunt suspecti q̄ talia modica vel leuia p̱agũt ꝙ ex eis oritur modica vel leuis suspitio cõtra eos de tali he- resi:⁊ lꝫ vt dictũ est vbi q̇s sic inuenit̃ suspectus non sit hereti- cus habe͂dus:tñ dꝫ sibi indici canonica purgatio vel iniungi tanq̄ p̱ leui abiuratio.Et quide͂ ꝙ purgatio possit sibi indici habetur ca.excõicamus.j.in principi. extra de here.vbi dicit̃. Qui aũt inue͂ti fuerint sola suspitione notabiles suspitiõe pro babili.hoc est leui.⁊ q̄ leuiter apparet dicit hosti.sequitur:nisi iuxta ꝯsideratiões suspitiõis qualitate͂q̧ p̱sone p̱p̱riã innoce͂- tiã ꝯgrua purgatiõe monstrauerint anathematicis gladio fe- riant̃:⁊ vsq̧ ad satisfactione͂ condignã ab oibus euitent̃. Ita ꝙ si per annum in excõicatione persistiterint:extunc velut here-

tici cōdēnent. Hec ibi. Et nota ꝙ indicta sibi purgatiōe canonica: siue ꝯsentiat: siue nō: deficiat: siue nō est ꝑ oia iudicandū: sicut de diffamato de heresi cui est purgatio canonica indicenda. Sꝫ ⁊ hoc ꝙ abiuratio possit tali iudici tanq̄ꝫ leuiter suspecto de heresi. ptꝫ ꝑ. c. accusat⁹. in pri. vbi dr. Accusat⁹ de heresi vel suspect⁹ ꝯtra quē de hoc crimine magis ⁊ vehemens suspitio orta erat. si heresim in iudicio abiurauit. ⁊ postea cōmittit in ip̄a cēseri dꝫ quedā iuris fictiōe relapsus: lꝫ añ abiurationē suā heresis crimen ꝓbatū nō fuerit ꝯtra ip̄m. Si aūt modicat leuis fuit suspitio illa: quanq̄ꝫ ex hoc sit grauiter puniēdus. tñ non dꝫ in heresim relapsoꝝ pena puniri. Hec ibi. Quidā autē cum sint suspecti vehemēter: ⁊ sunt illi q̄ talia vehemētia ⁊ fortia peragūt. qd̄ ex eis orit̄ vehemens ⁊ magna suspitio. ⁊ tales lꝫ etiam nō sint heretici. nec vt heretici ꝯdēnandi. eo ꝙ exp̄sse habet̄. extra de p̄sump. c. literis. §. quo circa. Null⁹ ꝑ suspitione vehemēti est de tāto crimine ꝯdēnādus. Nā ibi ita dr. Quo circa mādam⁹ quaten⁹ cū ꝓpter solā suspitionē. q̄uis vehemētem. nolum⁹ illū de tā graui crimine ꝯdēnari. tñ de tali sic vehemēter suspecto dꝫ sibi mādari qd̄ abiuret gñaliter oēm heresim: ⁊ specialiter in quā incidit tanq̄ꝫ vehemēter suspectus per alle. c. accusat⁹. in prin. vt est dictū. ⁊ ꝑ. c. inter sollicitudines. extra de pur. c. ⁊ ꝑ. c. literas. extra de p̄sump. Qd̄ si post modū relabat̄: vel in pristinā: vel in aliaꝫ: vel ī eos quos scit maleficos: an hereticos associet: visitet: vel deducat. vel consulat munera donādo. vel mittat: seu fauorē eis impēdat relapsoꝝ penā non euadet. ꝑ alle. c. accusat⁹. Ubi dr sic. Eum vero q̄ in vna heresis specie vel secta cōmisit: aut in vno articulo fidei: seu sacr̄o ecclesie errauit. Et post modū heresim simpliciter vel gñaliter abiurauit. Si ex tūc in aliā speciem heresis siue sectā: ac alio articulo: seu sacr̄o cōmittat. volum⁹ vt relapsus in heresim iudicari. Ille ergo de cui⁹ lapsu ī heresim añ abiurationem ꝯstiterit vel nūc ꝯstat. si post illā abiurationē receptat: hereticos deducat: visitet. siue associet: ac dona vel munera eis donet vel mittat: seu fauorē eis impēdat. ⁊ infra merito dꝫ iudicari relapsus cuꝫ illū ex approbato a se prius errore nō sit dubium illud fecisse. hec ibi. Ex quibus verbis apparet ꝙ in tribus casibus in gñe suspect⁹ de heresi vehementer postq̄ꝫ abiurauit pena plectitur

relapsorū. Primus est qñ relabit̄ in eandē ꝛ pristinam heresim de qua suspectus fuerat vehemēter. Secūdus qñ heresim simpliciter vel gñaliter abiurauit: ꝛ relabitur tñ in aliam heresim esto ꝙ de ea antea nunq̄ȝ suspectus habitus fuerit nec delatus Tertius qñ. hereticos receptat. ꝛ eos deducit: ꝛ fauorē impendit. ꝛ hic casus cōplectitur multos casus: ꝛ habet multos sin⁹ vt ptȝ in alle. §. cum vero. in. c. Accusatus. frequētius repetito. Sed q̄ritur q̄d agendū si talis vehementer suspectus ad mandatum sui iudicis nō consenserit cōtinue abiurare. An tradendus sit seculari arbitrio potestatis aīaduersiōe debita puniendus. ꝑ. c. ad abolendā. §. in pn̄ti vero. Rn̄detur nequaq̄ȝ. qꝛ. c. illud. ꝛ. §. ei⁹. expresse loquit̄: non de suspectis: ȝ de manifeste deprehēsis in heresi ꝛc. ꝛ rigorosius contra deprehensos manifeste: q̄ȝ contra suspectos tm̄modo est agēduȝ. Et si queritur qualiter ergo sit ꝓcedendū contra talem? Rn̄detur ꝙ ꝓcedet̄. contra eū. per. c. excōicamus. j. ꝛ per. §. q̄ vero sola suspitione. ꝛc. superius inserto. ꝛ excōicabitur. in qua excōicatione si ꝑ annum steterit est vt hereticus condēnandus. ꝑ alle. c. Quidam aūt suspecti sunt violēter. ꝛ sunt illi q̄ talia violentia peragūt. quod ex illis oritur violenta suspitio contra eos talis est: hereticus est habendus. ꝛ sicut de deprehenso in heresi est de eo ꝑ omnia iudicandum. per. c. excōicamus. j. extra de here. §. q̄ vero. ꝛ ꝑ. c. cū cōtumacia. ꝛ ꝑ. c. vt officium. li. vj. Nā vel fatentur crimen vel non. si sic ꝛ volunt redire ꝛ heresim abiurare ad penitētiam recipiēdi sunt ꝑ. c. ad abolendā. ꝛ ꝑ. c. excōicam⁹. ij. §. si. qd̄ si non consenserint abiurare tradendi sunt curie seculari: aīaduersione debita puniendi. ꝑ. c. ad abolēdā. §. j. allegatum Si aūt non fatentur crimen postq̄ȝ est conuictus nec consensit abiurare: est vt hereticus impenitens condēnandus per. c. ad abolendam Violenta eñ suspitio ad condennandum sufficit ꝛ probationem in contrarium nō admittit: vt habetur extra de presum. c. literis. ꝛ. c. Afferte. Et cum hec discussio locū habet in simplici heresi absq̄ȝ euidentia. aut indicium facti: sicut etiā in sexto modo sententiādi patebit: vbi quis vt hereticus condēnat̄. etiam si nō sit hereticus in re: quāto magis circa heresim maleficarum. vbi semꝑ concurrit aut euidens factum in pueris: hoib⁹: aut iumētis maleficiat̄: aut indiciū facti: puta ꝑ

instrumēta reperta. Et lȝ in simplici heresi penitētes ⁊ abiurā tes ad pniam ⁊ ad ꝑpetuos carceres recipiant: vt tactū est. In hac tñ heresi lȝ eccl'iastic⁹ iudex recipiat vt sic ad pniam: ciuilis tñ ꝓpter forefacta circa dāna tpalia vltimo supplicio punire pōt. nec ecclesiasticus ipm impediat: qui lȝ non eū tradat ad puniendum: tñ relinquere potest.

Questio. xx. super primum modū sententiandi.

Quia ergo delata ꝑsona. Uel repit imunis ⁊ absoluēda total'r. Uel repit solū diffamata de heresi general'r. Uel repit vltra ifamiā q̄stionib⁹ ⁊ tormētis exponēda aliq̄liter. Uel repit suspecta de heresi leuiter. Uel repit suspecta de heresi vehemēter. Uel repit suspecta de heresi violēter. Ul' repitur diffamata de heresi ⁊ suspecta isil': ⁊ cōiter. Uel repit ꝯfessa heresim: ⁊ penitēs: ⁊ nō relapsa veraciter. Uel repit ꝯfessa heresim: ⁊ penitēs: sȝ relapsa ꝓbabiliter. Uel repit ꝯfessa heresim: ⁊ ipenitēs: sȝ nō relapsa realiter. Uel repit ꝯfessa heresim: ⁊ ipenitens: atqȝ relapsa certitudinaliter. Uel repit non ꝯfessa: sȝ ꝯuicta de heresi: legitimis testib⁹: ⁊ al's iudicialiter. Uel repit ꝯuicta de heresi: sȝ fugitiua vel absens cōtumaciter. Uel repit ab alia malefica incinerāda: vel incinerata delata. Uel repit maleficia nō inferēdo: sȝ tollēdo ꝑ remedia illicita: ⁊ incōgruēter. Uel repit vt malefic⁹ sagittari⁹ ⁊ armorū incātator: interimēdo letaliter. Uel repit vt malefica obstetrix: infantes demonib⁹ execrando hostiliter. Uel reperit remedio appellatiōis se tuēdo friuole ⁊ fraudulēter. Et siquidem repit immunis totaliter erit ꝑ sequētē modū sniandа finaliter. Ubi notādū ꝙ ꝑsona delata tūc repit imunis total'r qñ ꝓcessus meritis diligēter cū bono ꝯsilio ꝑitoꝝ discussis nō ꝯuincitur: nec ꝯfessiōe ꝓpria: nec facti euidētia: nec testiū ꝓductiōe legitima: q2 videlȝ discrepāt ī ꝑncipali: nec etiā al's illa ꝑsona fuit suspecta: aut diffamata publice de antedicto crimine: q2 secus si de aliquo alio crimine eēt diffamata nec etiā sūt indicia facti ꝯ talē ꝑsonā. Circa talē talis practica ꝓuat: q2 absoluēda est ꝑ epm aut iudicē: ꝑ sniam tenoris sequētis.

Nos. N. miseratiōe diuina eps talis ciuitatis: aut iudex talis ⁊c. Attēdētes ꝙ tu talis. de tali loco: ⁊ ta-

lis dyocesis fuisti nobis delat⁹ vel delata de tali heretica pra-
uitate.s.maleficarū. Attēdētes etiā illa eē talia q̄ nō valebam⁹
nec debuim⁹ ꝯniuētib⁹ oculis ꝑtrāsire descēdim⁹ ad inq̄rēdū
si p̄dicta fulcirent aliq̄ veritate testes recipiēdo: te examinādo
⁊ alia faciēdo. q̄ decebāt ſm canonicas sanctiōes: eapropter vi-
sis ⁊ diligēter examinatis oib⁹ actis ⁊ actitatis in hac cā. ha-
bitoq̄ꝫ ꝯsilio ꝑitoꝶ in iure. ac etiā i theologica facultate. illo-
q̄ꝫ sepi⁹ repetito sedētes ꝓ tribunali more iudicis iudicātis. ac
habētes p̄ oculis solū deū ⁊ negocij veritatē sacrosctis euāge-
lijs positis corā nobis. vt de vultu dei iudiciū nr̄m prodeat: ⁊
oculi nostri videāt eq̄tatē. ad nr̄am diffinitiuā sniam ꝓcedim⁹
in hūc modū: xp̄i noīe iuocato. Quia ꝑ ea q̄ vidim⁹ ⁊ audiui-
mus: ⁊ ꝓducta ⁊ oblata. acta ⁊ actitata sūt corā nobis in pn̄ti
cā: nō iuenim⁹ aliq̄d cōtra te legitime ꝓbatū fore de his de q̄-
bus delat⁹ fueras corā nobis. Pronūciam⁹: declaram⁹: ⁊ sen-
tētialiter diffinim⁹ ꝯ̄ te nō esse actū legitime corā nobis ꝓpter
q̄d possis ⁊ debeas vt hereticus aut malefic⁹ iudicari: nec suspe-
ctus haberi aliqualr̄ de heretica prauitate q̄re a pn̄ti instātia
inq̄sitiōe ⁊ iudicio totalr̄ te relaxam⁹: lata fuit hec snīa ⁊c. Ca-
ueat vt nō ponat in snīa quacūq̄ꝫ vt delat⁹ sit insons vel imu-
nis: sꝫ q̄ nō fuit ꝓbatū legitime ꝯtra eū: q2 si postmodū tp̄is
ꝓcessu iterū deferat ⁊ legitime ꝓbat. pōt nō obstāte p̄dicta ab
solutoria snīa ꝯdēnari. Nota etiā q̄ eisdē modis absoluēdus
est q̄s q̄n̄ est delat⁹ de receptiōe: defensatione seu alia fautoria
heretice prauitatis vbi nihil ꝓbat legitime ꝯtra eū. Secula-
ris iudex cōmissiōe ep̄i modo suo iudicabit.

¶ Questio. xxi. super scd̄m modum sententiā-
di delatam ⁊ tm̄modo diffamatam.

Secūdus mod⁹ sniandi est q̄n̄ delat⁹ vel delata ꝓces-
sus meritis diligēter discussis cū bono ꝯsilio ꝑito-
rū repit tm̄mō de tali heresi diffamat⁹ in aliq̄ vil-
la: ciuitate vel ꝓuincia: ⁊ hoc est q̄n̄ delat⁹ talis nō
ꝯuincit: nec ꝓpria ꝯfessiōe: nec facti euidētia: nec
testiū ꝓductiōe legitima: nec sunt q̄cunq̄ꝫ indicia alia ꝓbata ꝯ̄
eū: nisi p̄cise sola īfamia: ita q̄ i spāli nullū ꝓbat maleficiū ꝑpe-
tratum q̄d q̄dē ꝓbare pōt sup vehementē aut violētā suspitio-
nē q̄n̄ ꝟba cōminatoria sup lesionē inferēdā ꝓtulisset dicendo

in effectu vel i snīa. In breui tu senties q̄ tibi eueniēt: ꝛ post ef fect⁹ aliq̄s fuisset subsecut⁹ in lesiōe corpoꝝ aut iumētoꝝ. Cir ca istuꝫ igit̄ ꝯtra quē nil ꝓbat̄ nisi p̄cise infamia talis practica est suādā. In tali em̄ casu q2 snīa non pōt pro delato ferri ab solnēdo eūdē sicut in p2ío mō tactū est: sꝫ ꝯtra indicendo sibi canonicam purgationē. Ideo ep̄s seu ei⁹ officialis aut iudex aduertāt primo: ꝙ in cā heresis nō refert si aliq̄s sit tm̄mō apō bonos ꝛ graues p̄sonas diffamat⁹: immo attēdit̄ hic ꝙ etiam apud quoscūqꝫ viles ꝛ simplices sit diffamatus. Et rō est: q2 a q̄b⁹ q̄s pōt accusari in crimine heresis apud illos etiā pōt q̄s infamari: sꝫ q̄libet hereticus pōt a q̄buscūqꝫ p̄sonis accusari: cū tm̄mō inimici capitales. vt. s̄. patuit excipiunt̄: ergo apō il los pōt infamari. ¶ Feret ergo ep̄s seu iudex super cano. pur. sententiam per hūc modū vel consimilem.

NOs. N. miseratiōe diuina ep̄s talis ciuitatis aut iudex talis dn̄i Cōsiderātes: ꝙ meritis ꝓcessus facti p̄ nos ꝯtra te talē: talis dyocesis nobis de latū de tali heretica prauitate diligēter discussus ꝛc. Nō inuenim⁹ te ꝯfessum nec cōuictū de p̄di cta labe: nec al's suspectuꝫ ad min⁹ leniter: nisi ꝙ te repperim⁹ legitime ꝛ veraciter i tali villa ciuitate vel dyocesi ꝛ apud bo nos ꝛ malos publice diffamatū. Eapropt̄ ad purgāduꝫ hmōi infamiā. ꝛ vt bon⁹ odo2 in cetu fideliū existas. tibi idicim⁹ ca nonicā purgationē. vt ꝛ iuris assignādo tibi talē diē. talis mē sis. ꝛ talē horā talis diei. In q̄ cōpareas p̄sonaliter corā nobis vt purges tuā infamiā tanta manu ordinis tui: q̄ q̄dē cōpurga tores sint hoīes fide catholici ac vita ꝓbati. ꝛ q̄ ꝯuersationeꝫ tuā ac vitā nouerunt non tā moderno t̄pe q̄ꝫ transacto. Signi ficātes ꝙ si in purgatione defeceris te habebimus p̄ conuicto prout volunt canonice sanctiones.

SI aūt ꝯsiderādū est. ꝙ qn̄ aliq̄s repperit̄ legitime de aliqua heresi publice diffamatus. ꝛ cōtra eū aliquid non ꝓbatur nisi infamia ipsa sola idicit̄ sibi canoni ca purgatio hoc est ꝙ habeat aliquos viros. Septē decē vigi ti vel triginta ꝺm ꝙ pl⁹ vel min⁹ ꝛ i locis plurimis vel paucio rib⁹ magis vel min⁹ insignib⁹ fuerit diffamat⁹: q̄ sunt sue ꝯdi tionis seu ordinis. vt si diffamat⁹ religiosus ꝛ illi sint religiosi

si clericus secularis ꝛ illi clerici seculares siue milites: ꝛ illi mi lites q̇ purgant eũ a crimine de quo est diffamatus q̇ cum pur‑ gatores dicũtur esse hoĩes fide catholici ꝛ vita probati q̇ ꝛ il‑ lius ꝯuersationẽ ꝛ vitã non tã moderno tp̄e q̃ȝ antiquo noue‑ runt: vt habeẽ extra de pur. ca. inter sollicitudines. Si autẽ se purgare noluerit excõicetur: quã excõicationẽ si p annum susti nuerit aĩo indurato. extũc vt hereticus ꝯdẽnaẽ. Juxta. c. excõi camus itaqȝ. §. q̇ aũt. Si aũt se purgare decreuerit sȝ ĩ purga‑ tione defecit: hoc est ꝙ purgatores tales ꝛ tantos ꝓut ei iniun ctum fuit. q̇ eũ purgent non inuenerit ꝑ ꝯuicto habeẽ ꝛ sic vt hereticus ꝯdẽnatur: vt habeẽ extra de here. excõicamus. ſ. §. adijcim⁹. ꝛ ver. q̇ nõ se. ꝛ de purga. ca. Cũ dilectus. Cõsideran dũ aũt est hic. ꝙ qñ dꝛ ꝙ indicatur diffamato q̃ten⁹ purget se trina vel quarta manu ordinis sui: ꝙ ordo sumitur ibi in gñe ꝛ nõ in specie. vñ si ep̄s purgandus est non negaẽ quin cuȝ ep̄is purgãdus possit admitti. Abbates ꝛ religiosi presbyteri ꝛ in alijs pari forma de pur. ca. Quotiens purgabit aũt se diffama‑ tus ꝑ modũ q̇ sequitur. vt colligitur: extra de pur. ca. quotiẽs. §. porro. ꝛ ca. accepimus. Quo ad secundum.

T Dueniẽte aũt termino eidẽ diffamatũ ad se purgan dũ canonice assignato cõparebit ꝑsonaliter purgan dus cũ suis cõiuratoribus corã ep̄o ꝛ inq̇sitore in lo co vbi noscitur infamat⁹ ꝛ ille q̇ diffamatus est po‑ nẽs manũ suꝑ librum euãgelioꝝ ante eũ posituȝ dicet sic. Ego iuro suꝑ ista quatuor euãgelia sancta dei. ꝙ talẽ heresim expri‑ mendo eã de qua sum diffamat⁹ nunq̃ȝ tenui. nec credidi: nec docui: nec teneo: nec credo. Negabit. ſ. illud cum iuramẽto de quo est diffamatus q̇cq̇d sit illud. Quo facto oẽs cõpurgato‑ res ponẽt manũ suꝑ librum p̄dictum euãgelioꝝ. Et q̇libet di‑ cet ita. Et ego iuro suꝑ ista sancta dei euãgelia: ꝙ credo ip̄m ve rum iurasse. Et tũc canonice est purgatus. Cõsiderãdũ est etiã diffamat⁹ de heresi ibi ea purgãdus vbi noscit̃ diffamatus: et si fuerit in multis locis infamatus imponaẽ sibi ꝙ in oibus il lis fidem catholicam publice profiteatur ꝛ detestetur heresim de qua noscitur infamatus: de purga. ca. inter sollicitudines: nec contennat qui canonice se de heresi purgauit. nam si post purgationẽ incidit in heresim iã purgataȝ ꝑ lapso habeẽ: ꝛ vt

relapsus tradendus est curie seculari. Juxta.c. excōmunicam⁹ j.§.adijcimus.⁊ versi.vel si est post purgationē.⁊.c.ad abolē‑dam.§.illos quoq3.secus aūt si in aliā heresim incidit:de qua se ante nō purgauit. Juxta capitulū allegatum.

¶ Questio.xxij.super tertium modum sententiandi diffamatā ⁊ questionibus exponendam.

Tertius modus pcessum fidei finiēdi ⁊ terminandi est qñ delat⁹ de heresi pcessus merit̄ diligēter ꝯside‑ratis cū bono ꝯsilio pitoꝝ repit vari⁹ vel habēs īdicia ꝯ̄ se ad qstiōes.vt.s.exponat qstiōib⁹ ⁊ tor‑mētis:vt si qstionat⁹ nihil ꝯcesserit p imuni ⁊ in‑nocēte habeat.⁊ hoc est qñ delat⁹ nō est dephensus nec ppria ꝯfessiōe:nec etiā facti euidētia:nec testiū legitia pductiōe: nec sūt īdicia ad talē suspitionē:vel habeat heresim abiurare. Est tñ ī suis ꝯfessiōib⁹ vari⁹. Uel al's sunt īdicia sufficiētia ad qstio‑nes ⁊ tormēta. Circa istū talis practica est seruāda. Jn tali aūt casu q2 snia īterlocutoria est ꝯ̄ delatū ferēda ⁊ nō p eo. Jdeo p inqsitorē ꝯiūctim ⁊ nō diuisim est ferēda iuxta ca.multoꝝ. Jm‑primis si talis steterit ī negatiuis firmiter ⁊ nullaten⁹ l3 indu‑ctus p pbos viros fateri voluerit veritatē feret sentētia q vi‑detur sapere vim diffinitiue sentētie p modū tenoris sequētis.

Nos.N.miseratiōe diuina eps talis ciuitatis aut iu‑dex ī terris ditiōi talis dñi subiectis. Attēdētes me‑rit̄ pcessus facti p nos ꝯ̄ te talē:talis loci:talis dyo‑cesis:⁊ diligēter examinatis q tu es vari⁹ ī tuis ꝯfessiōib⁹:⁊ ni‑hilomin⁹ sunt īdicia multa q sunt sufficiētia ad te exponēdū q‑stiōib⁹ ⁊ tormētis. Eapropter vt veritas ab ore tuo pprio ha‑beat:⁊ vt deiceps aures iudicū nō offensas īterloquēdo decla‑ram⁹:iudicam⁹:⁊ sentētiam⁹ die pñti ⁊ hora tali:te supponen‑dū qstiōib⁹ ⁊ tormēt̄.lata fuit hec snia. Si vo qstionād⁹ repiat vari⁹ ⁊ insil' sint īdicia alia ad qstiones sufficiētia:ponet vtrū‑q3 in snia.vt in pdicta positū est.si aūt hec duo nō ꝯcurrāt sed vnū tm:)vtpote varietas.s.ne alijs indicijs vel alia īdicia sine varietate ponet in snia vt inuenit:snia aūt lata mox exequatur vel exeq simulet. Nō sit tñ iudex multū voluntari⁹ ad qstionā‑dum aliquem:nā qstiones ⁊ tormēta nō inferunt:nisi in defe‑ctu aliarū pbationū. Et ideo pquirat alias pbatiōes:q si nō

inuenerit ꝛ tenet ꝓbabilr̄ ꝙ delatus est culpabilis: ſʒ metu ne-
gat veritatē bonis modis: ꝛ q̄nq̄ʒ cautelosis interdū adhibitis
eiꝰ amicis īducentibꝰ ad veritatē dicendā. faciat suā diligentiā
vt ab ore eiꝰ habeat veritatē ꝛ negociū nō festinet. nā meditatio
frequēs ꝛ carceris calamitas ac replicata īformatio ꝓboꝝ viro-
rū disponūt ad veritatē erudiēdā. Q̄d si delato cōueniēter expe-
ctato ꝛ tp̄e ꝯgruent̄ ꝓrogato: ac delato multiplr̄ īformato. Cre-
dāt fide bona ep̄s ꝛ iudex oībus ꝯsideratis ip̄m delatū negare
veritatē q̄ōnent eū moderate: sine tñ effusione sanguinis scien-
tes ꝙ q̄ōnes sunt fallaces ꝛ inefficaces. Nā aliq̄ sunt ita molles
corde ꝛ vecordes ꝙ ad leuē torturā oīa ꝯcederent quecūq̄ʒ falsa
Aliqui aūt sunt ita ꝑtinaces ꝙ q̄ntūcunq̄ʒ vexarent̄: ab eis veri-
tas nō haberet̄. Aliq̄ sunt qui fuerūt al's q̄ōnati: ꝛ istoꝝ aliq̄ me-
lius sustinēt q̄ōnes: q2 brachia statim trahunt̄ ꝛ flectunt̄. aliq̄
aūt remanēt debiliores: ꝛ sic minus sustinent q̄ōnes: aliq̄ etiam
sunt maleficiati ꝛ in q̄ōnibus maleficijs vtunt̄ qui añ morerent̄
q̄̄ aliq̄d faterent̄ efficiunt̄ em̄ quasi insensibiles. Quare in q̄ōni-
bus cū maxima prudentia est agendū ꝛ ad cōditionē q̄ōnandi
q̄̄ plurimū attēdendū. Cū aūt lata fuerit: mox ministri se dispo-
nant ad q̄ōnandū delatū. Et cū disponunt se ep̄s aut iudex: ꝛ ꝑ
se ꝛ per alios bonos viros fidei ʒelatores inducant q̄ōnandum
ad fatendū: libere etiā cōpromittendo ad ꝯseruationem vite si
opus sit vt. s̄. tactum est. Quod si nec sic poterit ad terrorē vel
etiam ad veritateʒ fatendā induci poterit sc̄dm diem: vel tertiū
assignare ad ꝯtinuandū tormenta ad ꝯtinuandum: q2 iterari
nō debēt nisi nouis suꝑuenientibus indicijs ꝯ eū ꝛ tunc pn̄t: ſʒ
cōtinuari non prohibet̄: dicetur ergo sic. Et nos. N. ep̄s: ꝛ. N.
iudex si assit prefati assignamus tibi tali diē talem ad q̄ōnes cō-
tinuādum vt a tuo ore ꝓprio veritas eruat̄ ꝛ totū ponat̄ in ꝓces-
su: ꝛ infra tp̄s eidē assignatū ꝛ per se ꝛ per alios ꝓbos viros in-
ducent eū ad fatendū veritatē. Q̄d si fateri noluerit: die assigna-
ta poterunt q̄ōnes cōtinuari: ꝛ sic q̄ōnetur eisdem vel alijs gra-
uibus tormentoꝝ fortius vel leuius ſm maiorem culpaꝝ gra-
uitatē: ꝛ poterunt iudices multas cautelas licitas adhibere: ꝛ
in verbis ꝛ in factis vt veritas habeat̄ quasi magis docet expe-
rientia atq̄ʒ vsus ꝛ negocioꝝ varietas q̄̄ ars alicuius seu doctri-
na. Ubi aūt decent̄ q̄ōnatus ꝛ tormētis expositus noluerit dete

gere veritatē amplius nō vexet̄:sed libere abire dimittat̄. Si aūt pstiterit in ipa ꝯfessione ꝛ pderit veritatē culpā ppriam cognoscendo:ꝛ ab ecclesia veniā postulādo tanꝗ̄ deprehēsus in heresim ꝓpria in ꝯfessione sed penitens.iuxta.c.ad abolendaꝫ §.pn̄ti.abiuret ꝛ snialiter vt deprehēsus publice cōdēnet̄ p modū quo condēnant̄ in heresim deprehēsi ꝓpria ꝯfessione vt dicetur ifra in octauo modo expediēdi hmōi deprehensos videat̄ ibi.vbi vero veritatē pderit ꝛ nō penituerit sꝫ in heresi ptinaciter pstiterit:ꝛ relapsus non fuerit condēnabit̄.iuxta ca.ad abolendam.§.pn̄ti.ꝛ expectatus competenter:informatus decenter tradet̄ brachio seculari vltimo supplicio feriēdus vt dicitur infra in.x.modo. Si aūt relapsus fuerit condēnabit̄ per modū quo dicetur infra in decimo modo processum aliquē terminandi videatur ibi.

SJcut aūt est diligentius attēdendūꝗ illle q̄ qōnandus est an̄ qōnes interdū ꝯ̄ se nihil cōfitet̄:nec aliq̄d probat̄ ꝓpter qd̄ possit nec debeat heresim abiurare:nec ꝓpter heresim condēnari.ꝛ de talibus agit̄ hic:vt dictū est stati. Jnterdū aūt ipe delatus est in heresi deprehensus.vel al's sunt alia ꝯ̄ eum ꝓbata indicia ꝓpter que dꝫ abiurare vel leuiter vel vehemēter de heresi suspectꝰ ꝓpter que nō est qōnandus.sꝫ si vltra hoc negat aliqua que nō probant̄:sꝫ sunt indicia sufficiētia ad qōnes ꝛ cum p talibus qōnatur:sꝫ nihil ꝓpter qōnes confiteat̄:nihilominus ista non est absoluēda iuxta primū modū:sꝫ scd̄m ꝓbata ꝯ̄ eum pcedat̄ ꝛ abiurabit vel vt suspectus vel vt deprehensus si vir ꝓut pcessus merita exigēt ꝛ requirēt.si vero ꝓpter qōnes ꝯfiteatur illa vel eoꝝ aliqua ꝓpter que qōnatur:tunc abiurabit hec ꝛ illa:et ꝓ istis ꝛ illis sententia ꝯ̄ eum est ferenda.

¶ Questio vicesimatertia super quartū modū sententiandi delatam ꝛ suspectam leuiter.

QUartus modus ꝓcessus fidei sniandi ꝛ termināditi est qn̄ delatus de heresi ꝓcessus meritis diligēter discussis cū bono ꝯsilio in iure peritoꝝ:reperit̄ tm̄ suspectus de heresi leuiter ꝛ hoc est qn̄ delatus de heresi nō cōprehēdit̄:nec ꝯfessione ꝓpria:nec facti euidētia:nec testium ꝓductione legitima: nec al's sunt indicia

fortia seu vehemētia de illa heresi ꝯ eum: sȝ tm̄modo modca ⁊ leuia: ⁊ talia esse ꝑ consilium indicata: ꝓpter que vt suspectus leuiter de heresi pōt ⁊ dȝ: vt tales illaȝ heresim de qua delatus extitit abiurare: ⁊ talis si relabat̄ pena relapsi dȝ non punit̄: lȝ grauius tunc fuerit puniendus q̄ȝ si nō in añ abiurasset. Juxta c. accusatus. in prin. de here. li. vj. Circa istū talis practica est ser uanda. Talis em̄ si habet̄ respectus publice: abiurabit publice in eccl'ia ꝑ modum qui sequitur in sententia.

Ego talis dyocesis: talis habitator ciuitatis: vel loci talis in iudicio ꝯstitutus corā vobis dño ego talis ciuitatis sacrosanctis euāgelijs positis corā me ⁊ ꝓprijs manibus eis ꝑ me tactis. Juro me credere corde ⁊ ꝓfiteor ore illam sanctā fidē catholicam ⁊ apl'icam: quam sacrosancta romana eccl'ia credit: confitet̄. predicat ⁊ obseruat. Item iuro me credere corde ⁊ profiteor ore q̄ dn̄s iesus xp̄s cum oibus sanctis detestatur heresim pessimam maleficaꝝ: ⁊ q̄ oēs illam assequētes seu illi adherentes eternis ignibus cruciabunt̄ cum dyabolo ⁊ angelis eius eternal'r nisi resipiscant: ⁊ eccl'ie sancte per pniam recōciliati fuerint. Et ꝯsequēter abiuro: abnego: ⁊ reuoco illam heresim de qua habetis me suspectam vos dn̄i ep̄s ⁊ officialis videlicet q̄ familiaritatem cū maleficis habui eoꝝ errorem ignoranter defendi: odio habui inquisitores ⁊ illarum ꝑsecutores: seu etiam q̄ eoꝝ crimina non detexi. Itē iuro q̄ nunq̄ȝ ꝑdictaȝ heresim credi neq̄ȝ credo: nec illi adhesi nec adhereo: nec vnq̄ȝ credam neq̄ȝ herebo: nec illam docui nec docere intendo: q̄ si aliq̄d ꝑdictoꝝ fecerim in futuꝝ (q̄d de⁹ auertat) penis iuris tal'r abiuratis ꝓmpto aīo me submitto paratus subire oēm pniam q̄ȝ ꝓ his que feci ⁊ dixi: merito me habetis suspectum: volueritis me iniungere illam iuro pro viribus adimplere: vt nullatenus contrauenire sicut me deus adiuuet: et hec euangelia sacrosancta. Predicta autem abiuratio fiat in vulgari vt ab omnibus intelligatur. Qua facta iudex si adest aut officialis potest sibi dicere publice in vulgari talia verba vel similia in effectu fili vel filia tu suspitionem quam de te habebamus vt non immerito abiurasti ⁊ ꝑurgasti ꝑ abiurationē prelibatā decetero caueas tibi q̄ nō incidas in hāc heresim abiuratam. Nā lȝ si peniteres non tra-

deris brachio seculari: qr abiurasti tanq̄ suspectus leuiter ⁊ nō vehementer: tñ tūc multo fortius punieris q̄ si nō abiurasses: ⁊ ammodo ꝓ modico haberis suspecta vehementer ⁊ vbi vt talis abiurares ⁊ ꝓlaberis pena relapsis debita punieris ⁊ absq̄ misericordia traderis curie seculari vltimo supplicio ferienda. Si aūt abiurat secrete in camera epi vel camera iudicis qñ scꝫ non est factum publicum modo consimili abiurabit. Quibus peractis feretur sententia in hunc modum.

NOs miseratiōe diuina eps talis ciuitatis aut iudex ñ adest in terris talis dñi ditioni subiectis. Attendens ꝓuisis ⁊ diligenter cōsideratis ꝓcessus meritis: per nos facti ꝯ te talē delatum nobis de heretica prauitate repperimus te talia ⁊ talia cōmisisse dicant̄ illa que te reddunt suspectum leuiter de heresi: ⁊ ꝓpter que te talē merito habētes te fecimus vt leuiter suspectū de ꝑdicta labe eandē heresim abiurare. Ueꝝ ne ꝑdicta ꝑ te cōmissa remaneāt impunita: ⁊ vt efficiaris cautior in futurū de multoꝝ ⁊ magnoꝝ cōsilio in iure peritoꝝ ac etiā religiosoꝝ. In ⁊ sup his habito maturo pariter ⁊ digesto habētes ꝑ oculis solum deum ac irrefragabilē sancte fidei catholice veritatē sacrosanctis euāgeliis positis corā nobis. Ut de vultu dei iudiciū nostrū ꝓdeat ⁊ oculi nostri videāt equitatē sedētesq̄ ꝓ tribunali more iudicū iudicantiū te talē hic in nr̄a ꝑntia ꝑsonaliter cōstitutum per modū qui sequit̄ cōdēnamus: sentētiamus: seu potius penitenamus: sed nec decetero vnq̄ scienter teneas associes ꝓbis defendas: legas seu habeas talē ⁊ ne deiceps ⁊c. Ponant̄ illa que cōmisit: ꝓpter que suspecta fuit habita de ꝑdicta heretica prauitate lata fuit hec sententia seu penitentia.

¶ Caueatq̄ notarius: q̄ in processu ponat: q̄ talis abiuratio est facta tanq̄ per suspectum habitū de heresi leuiter ⁊ nō vehementer: alias periculum magnum esse posset.

¶ Questio. xxiiij. super quintū modum sententiandi suspectū vehementer.

QUintus modus ꝓcessum fidei finiendi ⁊ terminandi est qñ delata de heresi ꝓcessus meritis diligēter discussus cū bono cōsilio in iure peritoꝝ repperit̄ suspecta de heresi vehemēter: ⁊ h̄ est qñ delata de heretica prauitate

non repperit legitime deprehēsa: nec ꝯfessione ꝓpria: nec facti euidētia: nec testium ꝓductione legitima: sed sunt magna ⁊ graui aꝓbata indicia ꝯ eam: ⁊ talia ꝑ ꝯsilium indicata que illā reddūt inspectā vehemēter de ṗdicta heretica prauitate. Circa istū talis practica est seruanda. Talis nāqꝫ dꝫ vt suspectus vehemēter de tali heresi abiurare illam hereticā prauitatē: ita ꝙ si postmodū relabat pena relapsi debita puniat. hoc estꝙ tradat brachio seculari vltio supplicio feriēda. iuxta. c. accusatus. in prin. de hereti. li. vj. Et abiurabit publice vł secrete. scdm ꝙ suspectus est habitus publice vel secrete: ⁊ apud plures vel pauciores et graues vel leues: vt dictum est statim de illo qui est suspectus leuiter de heresi: ⁊ hꝫ vt talem heresim abiurare. Modus autē disponendi ad abiurationē talis est. Adueniēte nāqꝫ die dn̄ica ad abiurationē faciendā ⁊ ad audiendā sn̄iam seu penitentiam abiurando imponendā ṗdicator sermonem faciet generalem. Quo facto legant publice per notarium vel clericū ea de q̄bus ipe abiurandus est cōuictus: ⁊ alia ex quibus habitus est suspectus de heresi vehementer. Post dicet sibi per iudicē vel officialem. Ecce ꝙ ex hic recitatis tu es nobis suspectus de tali heresi vehementer: quare opꝫ ꝙ tu purges te ⁊ abiures heresim supra dictam: ⁊ tunc ponet coram abiurando liber euangelioꝝ ⁊ ipe ponet manum sup illum. ⁊ si scit legere cōpetenter tradet sibi sequens abiuratio in scriptis: ⁊ leget coram omni populo. Si aūt nesciat legere cōpetenter: notarius legat ea spaciose: ⁊ abiurandus rn̄debit alta ⁊ intelligibili voce per hunc modū. Naꝫ notarius vel clericus dicet sic. Ego talis de tali loco. Et iste respondebit per eadem verba: ⁊ ille in iudicio constitutus est: iste rn̄debit per eadem verba in vulgari semper. Et sic quousqꝫ abiuratio sit finita: ⁊ abiurabit per formam tenoris sequentis.

¶ Ego talis de tali loco: talis dyocesis in iudicio personalr̄ cōstitutus. coram vobis reuerendis dn̄is ep̄o talis ciuitatis ⁊ tali iudice in terris ditiōi talis dominis subiectis sacrosanctis euāgelijs positis coram me: proprijs manibus per me tactis. Juro me credere corde ⁊ profiteor ore illam sanctam fidem catholicā ⁊ apostolicam quam sacrosancta Romana ecclesia docet: profitetur: predicat: ⁊ tenet. ¶ Item iuro me credere corde ⁊ profiteor ore ꝙ ⁊c. Explicet articulus catholicus ꝯrius illi heresi, de

qua vehementer est suspectus: vt verbi grã. Si est de heresi maleficarum dicetur sic. Juro me credere ꝙ non solũ simplices heretici: aut scismatici eternis ignibus cruciabunt̃ verum sup oẽs heresi maleficarum infecti demonis fidem quam in sacro fonte baptismatis perceperunt abnegantes: ⁊ spurcitijs dyabolicis pro implendis eorum prauis desiderijs insistunt hominibus: iumentis: terre frugibus plurima nocumenta inferentes. Et cõsequenter abiuro: abnego: ⁊ reuoco illam heresim: seu potius infidelitatem: que false ⁊ mẽdaciter asserit non aliquam maleficam in terris: ⁊ ꝙ nemo credere debeat illas posse nocumenta inferre auxilio demonum: cum talis infidelitas expresse militat vt iam cognosco aduersus determinationem sancte matris ecclesie oim catholicorum doctorum: immo ⁊ aduersus leges imperiales: que hmõi comburendas decreuerunt. Jtẽ iuro ꝙ nũꝙ̃ predicte heresi credidi supple pertinaciter: neqꝫ credam: nec adhereo de presenti: nec adherere intendo: nec docui: nec docere intendo: nec docebo. Jtem iuro ⁊ promitto ꝙ talia ⁊ talia exprimant̃ ꝑpter q̃ habetis me suspectũ de huiusmodi heresi vehementer nunꝙ̃ faciaꝫ nec operam: vt fiant dabo. Quod si aliquid de predictis fecero in futuruꝫ (quod deus auertat) penis de iure relapsis debitis prompto animo me submitto paratus subire omneꝫ penitentiam: quam pro his que feci ⁊ dixi ꝑpter que habetis me suspectum de dicta heresi vehementer decreueritis mihi iniungere ⁊ illam iuro: ⁊ promitto pro viribus adimplere: ⁊ nullatenus contraire: sic me deus adiuuet: ⁊ hec euãgelia sacrosancta. Predicta autem adiuratio fiat in vulgari: vt ab omnibus capiatur: nisi fieret solummodo coram personis ecclesiasticis: qui linguam latinam intelligerent competentẽr. Si autem abiurauerit secrete: sed in palatio episcopi: vel camera episcopi, quando scilicet factum non est publicuꝫ modo cõsimili abiurabit. ¶ Facta autem predicta abiuratione iudex auisabit eum: vt supra ꝙ non incidat relabendo in penam relapsorum. Si cautus notarius ꝙ ponat in actis quomodo talis abiuratio facta est per talem: vt per suspectum de heresi vehementer ad hoc vt si relaberetur qualiter puniretur: quia pena relapsis debita. Quibus peractis feretur sententia seu penitentia in hunc modum.

Os.N.eps talis ciuitatis ⁊ frater si assit. N. inqsi tor heretice prauitatis i terris talis dñi ditioni sub iectis a sctā sede aplice specialr delegat⁹. Attēdētes ꝙ tu talis: de tali loco: ⁊ talis dyocesis: talia ⁊ talia cōmisisti. dicant illa vt ex pcessus meritis diligē ter discussis legitime nobis ꝯstat: ppter que merito habemus te suspectum vehementer de tali heretica prauitate. Et vt taliter suspectum te fecimus abiurare de magno ꝯsilio in iure peritoꝝ: iustitia suadente. Uerū vt efficiaris cautior in futurū: ⁊ ne reddaris pcliuior ad silia peragēda: ⁊ ne crimina permaneāt impunita: vt sis ceteris delinquētibus in exemplū de multoꝝ ⁊ magnoꝝ in iure ꝯsilio peritoꝝ: ac etiaꝫ in facultate theologica magistroꝝ seu doctoꝝ. In ⁊ sup his habito maturo ⁊ digesto habentes pre oculis solū deū: ac sancte fidei catholice ⁊ apostolice veritatem sacrosanctis euangelijs positis coram nobis: vt de vultu dei iudicium nostrū pdeat ⁊ oculi nostri videant equitatem: sedentesqꝫ pro tribunali more iudicum iudicantium te taleꝫ hic in nostra pñtia personalr ꝯstitutum forma qua sequit condēnamus seu potius penitentiamus: vcꝫ nec deinceps talia vel talia facere: vel dicere: aut docere presumas ponant illa que ꝯuincitur cōmisisse ppter que fuit suspectus habitus de pdicta heresi vehemēter ⁊ nōnulla que si cōmitteret incideret leuiter in relapsum: sed alia sibi imponant put negocij varietas expostulat ⁊ requirit. Utpote ꝙ nunqꝫ scienter habeat talia exercitia: vel ne eos quos sciuerit abiurasse receptet ⁊ silia lata fuit hec snia. Attendendū aūt ꝙ suspecti de heresi ⁊ non deprehensi siue sint suspecti vehemēter siue leuiter non debēt ppetuo incarcerari nec perpetuo immutari: quia hec est pena illorum q̄ fuerunt heretici ⁊ postea penituerūt: vt patet in ca. excōicamus ij. de here. ⁊ in ca. qm̄. de here. li. vj. sed pñt ppter illa que cōmiserunt ex qbus habiti sunt suspecti ad certū tps carceri mācipari: ⁊ postmodū vt videbit dispensari Iuxta ca. vt commissi. de here. li. vj. Nec hmōi suspecti sunt crucibus ꝯsignandi: nā cruces sunt insignia heretici penitentis: suspecti autem non fuerunt heretici habiti quare non sunt consignandi: potest tamen eis imponi: ꝙ stent certis diebus solennibus in valuis talium ecclesiarum vel circa altaria dum missarum solennia celebran-

tur habētes in manib⁹ cereū ardentē tāti pōderis vel qvadāt ad talē pegrinationē et filia put negocij q̄litas expedit et req̄rit.

Questio.xxv.super sextum modum sententiandi delataz violenter suspectam.

Sextus modus pcessus fidei terminandi est qn̄ delatus de heretica prauitate processus meritis diligenter discussis cum bono ꝯsilio in iure peritorum repperit̄ de heresi suspectus vehementer. Et hoc est qn̄ delatus ipse non repperit̄ legitime dep̄hēsus ꝯfessione ppria: nec facti euidentia: nec testium pductione legitima: sed sunt indicia non leuia solum vel vehemētia sꝫ fortissima et violentissima que ipm delatū reddūt merito suspectuꝫ de dicta heresi violēter et ppter que talis dꝫ vt suspectus violenter de dicta heresi iudicari. Et vt modus iste clarius intelligat̄ demus exempla tam de simplici heresi in fide q̄ꝫ et de heresi maleficaꝝ. Nam in simplici heresi casus ꝯtingeret qn̄ delatus ipe non repperit̄ legitime dep̄hēsus ꝯfessione ppria etc. vt. s̄. tn̄ ppter aliq̄d qd̄ dixit vl̄ egit: vtpote citatus in nō cā fidei sustinuit excōicationem per annū vel plus: talis est iam suspectus leuiter de heresi: q2 hoc non caret scrupulo heretice prauitatis. de penis. c. graue. Citat⁹ aūt m̄surus de fide vbi nō cōparet sꝫ renuit ꝯtumaciter cōparere: ppter qd̄ excōicatur tūc fit suspectus de heresi vehementer: nam tūc leuis suspitio transit in vehementē et si sustinet illā excōicationem per annū aīo pernaci tūc fit suspectus de heresi violenter. Nam et tūc vehemens suspitio trāsit in violentā ꝯ quam non admittit̄ defensio: immo ex tūc talis est vt hereticus ꝯdennandus: vt ptꝫ per ca. cū ꝯtumacia. et notatur ibidē. li. vj. In heresi vero maleficaꝝ exemplificat̄ sup violentā suspitionē qn̄ dixit et egit aliqua que a maleficis p̄acticant̄: qn̄ volunt aliquē maleficiare: et q2 hoc cōe est vt ṽbis cōminatorijs aut factis pvisum vel tactū se habeāt manifestare et triplici ex cā vt peccatū a iudicibus aggrauet̄ et vt simplices eo facili⁹ seducantur: et vt deus peramplius offendatur et maior seuiendi in homines sibi facultas relinquatur: vnde violenter maleficia suspecta quando post verba comminatoria dicendo faciam tibi que in breui senties vel similia in sententia et post ṽba effectus aliquos in ipo vel in alio fuit subsecutus: tunc tātum nō

leviter sit suspecta sicut q̄ ꝑpter familiaritatem habita cū maleficis fuerunt suspecti: aut q̄ procare ad amorem inordinatū aliquem voluissent: vide. s̄. de trib⁹ suspitiōibus leui: vehemēti. ⁊ violēta. Nunc vidēdum est qualis practica sit cū talib⁹ seruāda. Nam circa violēter suspectum in simplici heresi hec practica seruatur. Nā lȝ in re fortassis non sit hereticus. vtpote q̄ nō habet errorē in mente nec de illo pertinaciā in voluntatem vt notat Archi. super ca. alle. nihilomin⁹ est vt hereticus condēnādus ꝑpter predictā suspitionē violentā contra quam non est ꝓbatio admittēda. cōdēnat̄ aūt heretica sic q̄d si nolit resilire ⁊ heresim abiurare ⁊ satisffactionē cōdignam exhibere traditur brachio seculari a iaduersiōe debita puniēdus. Juxta ca. ad abolēdam. §. ꝑn̄ti. Si aūt velit ⁊ cōsentiat cū effectu abiurare heresi ⁊ carceri ꝑpetuo mācipat̄. Juxta ca. excōicam⁹. ij. de here. Pariforma ille q̄ sic est suspect⁹ de heresi violēter. Circa suspectum aūt violenter suꝑ heresim maleficarū: lȝ idē modus esset obseruandus. tn̄ mitiori modo ꝓcedēdo. Aduertendum: q̄ si stabit in negatiua asserens ꝓut facere solent: q̄ non ea intentione verba illa protulerit: sed ex vehemēti ⁊ muliebri passione vnde ⁊ iudici non videtur ipsam igni posse adiudicare nō obstante violenta suspitione: tūc iudex ea in carceribus detēta inquirat: ⁊ ꝓclamare faciat: si in siˡibus dudum notata fuisset ⁊ si sic vtrum publice sit de tali heresi diffamata: ex q̄b⁹ procedere ad vlteriora pōt taliter. vt ante oīa q̄stionibus tormentis exponatur: ⁊ si indicia apparuerint suꝑ talem heresim aut suꝑ maleficium taciturnitatis. puta q̄ lacrimas non effudit: immo ⁊ quasi isensibilis ad tormēta repperit: q̄ videlicet cito post tormenta oībus viribus restituitur: tunc ꝓcedat per varias cautelas supra positas vbi de similibus agitur. Et in casu quo oīa deficerent tūc aduertatur: q̄ si similia dudum perpetrauit tunc omnino non est dimittēda: sed per annū ad minus squaloribus carceris mācipāda ⁊ cruciāda sepissime etiā examinanda: precipue sacratiorib⁹ diebus. Si aūt diffamata cum hoc lȝ tūc iudex ꝑ ea que. s̄. tacta sunt circa simplicē heresim ipsam posset igni adiudicare: precipue ꝑpter multiplicationem testiū: ⁊ q̄ sepius in similib⁹ vel in alijs maleficijs fuit notata: tn̄ q̄ cum pietate ꝓcedere vult. Ideo indicet ei canoni

cam purgationē: vt videlȝ. xx. aut. xxx. purgatores habeat ꝛ ꝓcedat prout in secūdo modo sentētiandi tactū est: ita videlicet indicādi sibi ꝙ si in purgatiōe defecerit ꝙ tunc tanꝗ̄ rea igni adiudicabitur: ꝛ ꝫm hoc iudex ꝓcedere pōt. In casu vero quo se purgaret: tūc abiurationē oīs heresis cum pena relapsoꝝ ac ꝑpetua pnia ꝑ modū qui sequit̄ in snia formāda faciat: ꝛ modus disponēdi ad abiurationē talis est: vt dictuȝ est in quarto ꝛ in quinto modis ꝓcedētib⁹ processum fidei terminandi. Nota etiā ꝙ in sequētib⁹ modis oībus sentētiādi vbi iudices per viam pietatis ꝓcedere vellent: tunc ꝑ modū iam tactū ꝓcedere possent. Sed qꝛ seculares iudices varijs suis vtunt̄ modis. iuxta rigorē: ꝛ non semꝑ iuxta equitatē ꝓcedentes. Ideo ipsis infallibilis regula ꝛ modus assignari nō pōt sicut iudici ecclesiastico: q̄ abiuratione recipe pōt sub perpetua penitētia ꝑ modū qui sequitur. Ego talis. de tali loco: talis dyocesis. in iudicio ꝑsonaliter constitutus corā vobis venerabilibus dn̄is epo talis ciuitatis: ꝛ iudicibus sacrosanctis euāgelijs positis corā me: eisq̄ ꝓprijs manibus per me corporaliter tactis iuro me credere corde: ꝛ ꝯfiteor ore illā sanctā fidē catholicā ꝛ apostolicā: quā sacrosancta romana ecclesia tenet: ꝯfitetur: credit: predicat: atq̄ docet. Et cōsequēter abiuro oēm heresiȝ: ꝛ abnego ꝛ reuoco extollentē se aduersus sanctā romā ꝛ apostolicā ecclesiam cuiuscūq̄ secte fuerit vel erroris. Itē iuro ꝛ ꝓmitto talia ꝛ talia. exprimāt̄ illa q̄ egit seu dixit: ꝓpter que ꝛ ex culpa mea habetis me suspectum de dicta heresi violēter: deinceps nūꝗ̄ faciam: vel dicam. vel ꝙ fiāt operam dabo. Itē iuro ꝛ ꝓmitto ꝙ omnem pniam: quā mihi iniungere volueritis ꝓ predictis virib⁹ adimplebo: nec contraueniam in aliquo. sic me de⁹ adiuuet. ꝛ ista sacrosancta euāgelia. Quod si cōtra abiurata fecero in futurū: quod deus auertat extunc penis de iure relapsis debitis nūc ꝓ tūc obligo ꝛ astringo quatenus illis ferior. Sit cautus notarius ꝙ scribat in actis ꝙ dicta abiuratio est facta ꝑ vnum de heresi violēter suspectum vt si ꝓbaretur post relapsus vt tunc talis iudicaret̄ talis ꝛ traderetur brachio seculari Ego talis de tali loco: talis dyocesis. in iudicio ꝑsonaliter cōstitutus coram vobis venerabilibus dominis. N. episcopo talis ciuitatis: iudicibus in terris talis dn̄i. sacrosanctis euange

liis positis corã me: eisqꝫ ꝓpriis manibus per me corporaliter tactis. iuro me credere corde: ⁊ ꝓfiteor ore illam sanctam fidẽ catholicam ⁊ apostolicam. quaꝫ sacrosancta Romana ecclesia tenet. ꝓfitetur: credit: predicat: atqꝫ docet. Et consequẽter abiuro: abnego: ⁊ reuoco omnem heresim extollentẽ se aduersus sanctam romanã ⁊ apostolicam eccl'iam cuiuscunqꝫ secte fuerit vel erroris. Itẽ iuro ⁊ ꝓmitto talia ⁊ talia. exprimant illa que egi seu dixi. ꝓpter que ⁊ ex culpa mea habetis me suspectũ de dicta heresi violẽter. deinceps nunqꝫ faciam vel doceã: ꝙ fiãt operam dabo. Item iuro ⁊ ꝓmitto ꝙ omnem penitentiã quã mihi iniungere volueritis pro predictis: ꝓ viribus adimplebo: nec contrauenniam in aliquo. sic deus me adiuuet: ⁊ ista sacrosancta euangelia. Quod si contra abiurata vel iurata fecero in futurum diabolo instigante (quod de⁹ auertat) penis de iure relapsis debitis nũc ꝓ tũc me obligo ⁊ astringo: quaten⁹ illis ferior cum legitime cõstiterit me contra fecisse. Sit caut⁹ notarius ꝙ ascribat in actis ꝙ dicta abiuratio est facta ꝑ taleꝫ tanqꝫ per habitum suspectum de heresi violenter: vt si probaretur abiurat⁹ relapsus iudicaretur: et vt talis traderetur brachio seculari.

QUibus sic actis absoluat eũ a sñia excõicatiõis de qua est suspectus habitus violenter ꝙ inciderit sicut in heresib⁹ supradictis. vñ sicut hereticus cuꝫ rediit ⁊ abiurat est a sñia excõicatiõis absoluẽd⁹: q2 ois hereticus est excõicat⁹. Juxta. c. excõicam⁹ j. ⁊. ij. de here. ⁊ etiã iuxta. c. ad abolẽdam. in prin. Sic talis de quo agit' cũ sit vt hereticus cõdẽnãd⁹: vt dictũ est pri⁹ postqꝫ abiurauerit est ab excõicatiõis sentẽtia absoluẽdus. Et absolutione facta feretur sententia ꝑ modũ tenoris sequentis.

NOs. N. eps talis ciuitatis. ⁊ si adest iudex in terris talis domini. Attendentes ꝙ tu talis: de tali loco: talis dyocesis fuisti nobis delatus de talibus et talibus: fidem sanctam tangentibus. exprimantur illa et ꝙ nos processimus ad informandum: nos super illis: vt iusticia suadebat et meritis processus diligenter examinatis: et omnibus actis et actitatis in causa presenti inuenimus te talia et talia commisisse explicentur

illa. Eapropter ꝛ non immerito de tali heresi explicent illa te suspectum violēter habentes fecimꝰ te vt taliter suspectuz omnem heresim generaliter publice abiurare prout nobis mādāt canonice sanctiones. Sane cū ꝭm eadē canonica instituta omnis talis sit vt hereticus ꝯdēnandus ꝛ tu saniori cōsilio inherendo: ꝛ ad gremiū sancte matris ecclesie redeūdo abiuraueris vt premittit oēm hereticam prauitatē. ꝓpter quod absoluimus te a snīa excōicationis: q̄ vt obnoxius dei ecclesie astrictꝰ merito tenebaris. Si tñ de corde vero: ꝛ fide nō ficta reuersus ad ecclesie vnitatē. Idcirco inter penitētes deinceps computaris ad misericordie sinū sacrosancta ecclesia te recipiēs de pñti Uerum: q2 indignū valde existit offensas diuinas impunitas cōniuentibus oculis ptrāsire iniurias hoim castigare cum grauius sit diuinā q̄ʒ humanam ledere maiestatē: ꝛne tua crimina incētiuum existāt alijs delinquēdi: ꝛ vt efficiaris cautior in futurū: ac minus procliuꝰ reddaris in posterū ad p̄dicta seu sitia cōmmittēda: vt in futuro seculo leuiꝰ patiaris. Nos eps̄ ꝛ iudex p̄fatus prehabito. In ꝛ suꝑ his sano ꝛ maturo ꝯsilio peritoꝝ sedētes ꝓ tribunali more iudicum iudicantium habentes pre oculis solū deū ꝛ sancte fidei irrefragabilem veritatē sacrosanctis euāgelijs positis corā nobis: vt de vultu dei iudicium nostrū prodeat: ꝛ oculi nostri videāt eq̄tatē te talē in nr̄a p̄sentia ꝑsonaliter cōstitutū: hac die ꝛ hora tibi in antea assignatis sentētialiter ꝑ modum q̄ sequit. cōdēnamus seu potius penitētiamus. Imprimis q̄ statim induaris suꝑ vestes oēs quas defers veste liuida ad modū scapularis monachi sine caputio facta ante ꝛ retro habente cruces de pāno croceo: longitudinis palmarū trium: ꝛ latitudinis duarū: quā vestē deferre habeas suꝑ oēs vestes: al's ꝑ tantū tp̄is exprimat vniꝰ anni: vel duoꝝ: vel plus ad minꝰ: ꝓut culpa exigerit delinquentis: ꝛ nihilominus cū dicta veste ꝛ crucibus stes in porta talis ecclesie: tali ꝛ tāto tp̄e. s. in quatuor festis principalibꝰ virginis gloriose. vel talibus: ꝛ talibꝰ ciuitatibꝰ in valuis talis ꝛ talium ecclesiarum: teq̄ʒ ad talē carcerē ad perpetuū: vel ad tale tēpus sententialiter ꝯdēnamus. Ponant illa q̄ videbunt magis ad honorez fidei expedire: attēta culpe maioritati seu minoritate seu contumacia delinquētes ꝛ sequitur. retinētes nobis ex certa scientia

⁊ expresse vt nobis concedunt canonica instituta quatenus di-
ctā penitētiam possumus mitigare aggrauare: mutare tollere
in toto ⁊ in parte totiēs quotiēs nobis visum fuerit faciendū:
lata fuit hec snia. ¶ Qua lecta: mox executione debite deman-
detur: ⁊ induatur veste p̄dicta: cruces hmōi continente.

¶ Questio. xxvi. sup modū sententiandi debitam suspectam ⁊ diffamatam.

Septim⁹ modus pcessum fidei finiendi ⁊ terminandi
est qñ delat⁹ de heretica prauitate pcessus meritis di-
ligēter discussis cū bono cōsilio peritoꝝ in iure reperi-
tur suspectus de heresi ⁊ etiam diffamatus. Et hoc est
qñ delatus ipse nō reperitur legitime deprehēsus: nec propria
confessiōe: nec facti euidētia: nec etiam testiū legitima produ-
ctione: sed reperit publice diffamatus: ac etiam reperiunt in-
dicia contra eum: q̄ ipm reddunt suspectū: al's de heretica pra-
uitate leuiter vel vehemēter. Utpote q2 habuit magnam fami-
liaritatē cum hereticis: qualis fuit ille de quo agit in. c. Inter
sollicitudines. de pur. ca. Et tali ratione infamie est indicenda
canonica purgatio: ⁊ ratione suspitionis dz heresim abiurare.
Iuxta. c. alle. inter sollicitudines. Circa istuz talis practica est
seruāda. Talis eñ sic publice de heresi diffamatus: ⁊ vltra in-
famiā ex alijs indicijs suspectus habitus de heretica prauita-
te imprimis purgabit se publice: p modum quo in scdo modo
tactū est. Qua purgatione expleta per ipm diffamatum: mox
idē diffamatus vt suspectus aliter: ⁊ ex alijs indicijs heresi de
qua est suspectus habit⁹: p̄dictū habēs librū euāgelioꝝ coram
positis abiurabit p hūc modū. ¶ Et ego talis de tali loco: ta-
lis dyocesis: corā vobis venerabilibus dominis meis. N. epo
talis ciuitatis: ⁊ iudice in terris talis dñi in iudicio ꝯstitut⁹ p-
sonaliter sacrosctis euangelis positis coram me: eisqꝫ proprijs
manib⁹ corporaliter per me tactis. Iuro me credere corde: ac
profiteor ore illam sanctā fidē apostolicam quaz romana eccle-
sia credit: ꝓfitetur: p̄dicat: ⁊ obseruat. Et consequēter: abiuro:
detestor: abnego: ⁊ reuoco omnē heresim extollentem se aduer-
sus sanctam ⁊ apostolicam ecclesiam: cuiuscunqꝫ secte fuerint
seu erroris: ⁊ postea vt supra tactum est. Itē iuro. ⁊ pmitto: q
talia ⁊ talia q̄ egi ppter q̄ ⁊ merito sum de tali heresi diffama-

tus: ꝛ vltra vos me habetis suspectum exprimantur illa nūꝗ deinceps faciam seu dicam neqꝫ operam dabo ꝙ fiant. ¶ Jtē iuro ꝛ promitto. ꝙ omnem penitentiam quam mihi iniungere decreueritis pro predictis pro viribus adimplebo nec contraueniam in aliquo sic me deus adiuuet: ꝛ ista euangelia sacrosancta. Quod si contra predicta iurata et abiurata fecero in futurum (quod deus auertat) a penis talibus de iure debitis me nunc pro tunc libere suppono: obligo: astringo: quatenus illis plectar cum probatum legitime extiterit me talia cōmisisse: aduertendum tamen hic: ꝙ si indicia sunt talia et tam fortia ꝙ cum infamia predicta vel absqꝫ ea reddant predictuꝫ diffamatum suspectum de heresi vehementer: tunc abiurabit omnem heresim generaliter vt habitum est: et si relabatur in quancunqꝫ heresim pena relapsis debita punietur: vt in ca. inter sollicitudines. de pur. ca. ꝛ in ca. accusatus. de here. lib. vj. ¶ Si autem indicia illa sunt ita modica ꝛ leuia: ꝙ etiam cum predicta infamia non reddant eum suspectum de heresi vehementer sed solum leuiter. tunc sufficiet ꝙ abiuret non generaliter nec simpliciter sꝫ singulariter heresim de qua habitus est suspectus: ita ꝙ si probatur in aliam speciem heresis pena relapsis debita non punietur: sed si in eadem ratione abiurationis: q2. s. suspectus leuiter abiurabit pena relapsis debita non punietur. licet durius ꝗꝫ si al's non abiurasset vt oīa hec patēt in ca. accusatus. in prin. de here. li. vj. Ratione autem purgationis canonice est dubium. an sit post purgationem canonicā in eandem speciem heresis. de qua se purgabit canonice prolabatur pena relapsis debita. hoc est vltimo supplicio feriat᷑. Et videtur ꝙ sic per ca. excōmunicamus. §. adycimus. ver. vel si post purgationem. ꝛ per ca. ad abolendā. §. illos quoqꝫ. de heresi. in antiquis. Sit cautus notarius. ꝙ scribat in actis an talis abiurauerit tanꝗꝫ suspectus de heresi leuiter vel vehementer. quia multum interest vt alias frequenter dictum est. Quibus sic actis fertur sententia seu penitentia per formam tenoris sequentis.

Nos. N. eps talis ciuitatis aut iudex in terris ditioni talis dn̄i subiectis. Diligētius attēdētes ꝙ tu talis de tali loco ꝛ talis dyocesis fuisti delatus nobis

de tali heretica prauitate exprimantur illa. Et nos volentes vt tenebamur iudicialiter informari. an tu incidisses in predictã heresim condẽnatam ad inquirenduz testes examinandũ: teqꝫ citandum ⁊ interrogandum medio iuramento: ⁊ ad alia faciẽda que fienda erant per nos descendimus ⁊ processimus vt decebat. Quibus peractis visis ⁊ diligenter inspectis pariter ⁊ discussis processus meritis huiusmodi cause ⁊ omnibus ⁊ singulis productis actis ⁊ actitatis habitoqꝫ in ⁊ sup illis theologorum atqꝫ in iure peritorum pluries maturo consilio ac digesto repperimus te de predicta heresi in tali loco seu talibus locis apud bonos ⁊ graues publice diffamatum propter qđ vt nobis mandant canonica instituta. Induximus tibi purgationem canonicam qua coram nobis hic publice te purgasti. ⁊ ipsi compurgatores pariter te purgarunt. Inuenimus etiaz te talia commisisse: exprimantur illa propter que ⁊ non immerito suspectum te habuimus vehementer vel leuiter: dicatur si est illud vel illud: ⁊ hoc de predicta heretica prauitate ꝓpter que fecimus te. vt taliter suspectum heresim abiurare dicatur omnem heresim si abiurauit vt suspectus vehementer. vel heresim supradictam si vt suspectus leuiter. Uerum quia nõ possumus ⁊ debemus talia que peregisti nullatenus tolerare: sed cogimur ea vitare iusticia suadente ad hoc vt reddaris cautior in futurum. ⁊ vt crimina non remaneant impunita. et vt ceteri non reddantur procliuiores ad similia committenda. et vt creatoris iniurie non equanimiter tolerentur. Eapropter talem predictum purgatum et abiuratum hic in nostra presentia personaliter constitutum in hoc loco ⁊ hora tali tibi in antea assignatis. Nos episcopus iudex prefati sedentes ꝑ tribunali more iudicum iudicantium sacrosanctis euangelijs positis coram nobis vt de vultu dei iudicium nostrum prodeat et oculi nostri videant equitatem: sententiamus seu penitentiamus per modum qui sequitur: scilicet ꝙ tenearis ⁊c. Ponãtur illa que videbuntur magis ad honorem fidei esse ⁊ exterminationem heretice prauitatis. Utpote ꝙ certis dieb⁹ dñicis ⁊ festiuis habeat stare ad portã talis vel talis ecclie cũ cereo tanti ponderis in manu dũ missarũ solẽnia celebrãtur capite disco-

aperto ⁊ pedibus nudatis ⁊ offerre ad altare cereū antedictū ⁊ ꝙ habeat sextis ferijs ieiunare: ⁊ ꝙ certo tpe locū illum non audeat exire: sed certis diebus ebdomade se habeat epō vel iudici pñtare: ⁊ alia q̄ iniūgenda videbunt̄ ſm culparū: exigētiā ⁊ varietatem. q: non pōt dari regula vna gn̄alis: lata fuit hec snīa. ¶ Qua lata: exequat̄: poteritq3 dispensari: vel mitigari: vel cōmutari ſm ꝙ negociū penitentis: correctio: ⁊ humilitas hec requirunt: q: potestatem habet epūs ⁊ iudex: ⁊ hoc de iure: vt in. c. vt commissi. de here. li. vj.

¶ Questio. xxvij. sup modū sententiandi heresim confessam sed penitentem.

Octauus modus pcessum fidei terminādi ⁊ sententiādi finiendi est qn̄ delatus de heretica prauitate meritis processus diligēter discussus cū bono ꝯsilio in iure peritoꝝ reperitur ꝯfessus heresim: s3 penitens ⁊ al's non relapsus veraciter. Et hoc est qn̄ delatus ipse cōfitet̄ iudicialiter coram epō ⁊ inquisitore medio iuramēto fore verū ꝙ ipse tanto tpe stetit ⁊ pseuerauerit in illa seu alia. de qua delatus est heretica prauitate: ⁊ illi credidit et adhesit: s3 postmodum ad informationē epi ⁊ alioꝝ vult resilire: ⁊ ad gremiū ecclesie redire. Et illā ⁊ omnē3 aliam heresim abiurare ⁊ satisfacere. prout ipsi voluerūt ordinare: ⁊ nō reperitur ꝙ nunq̄ aliā heresim aliquā abiurauerit: sed nūc abiurare promptu aīo est parat⁹. Circa istā talis practica est seruāda. Talis em̄ esto ꝙ multis annis steterit in heresi p̄dicta: ac etiā alijs quibuscūq3. illasq3 crediderit: practicauerit: multosq3 induxerit in errores: si tandē cū effectu illas hereses consenserit abiurare ⁊ satisfactionē congruam ad arbitriū epi ⁊ iudicis ecclesiastici exhibere non est tradendus brachio seculari vltimo supplicio feriendus: nec si est clericus degradandus: sed est ad miam admittendus. iuxta. c. ad abolendam. §. presenti. extra de here. ⁊ abiurata primitus heretica prauitate est in perpetuum carcerem retrudēdus. iuxta. c. excōicamus. ij. §. si quis ei absolutionis beneficio imptito ⁊ iniuncto eidē. quod talibus iniūgi cōsueuit. Juxta. c. vt officiū. pviso tn̄ solerter ne simulata fictione redeat fraudulēter. seculare etiā brachium impedire non possunt. Modus aūt abiurādi est: vt supra tactum est.

tm̄modo additur vt coram pplo festiuo die in ecclesia crimina sua ore ꝓprio ꝯfiteatur: ita vz vt dum ab officiali interrogat: tu tot annis perseuerasti in tali heresi maleficaꝝ ⁊ ille rn̄debit: ita ⁊ post tu hec ⁊ hec fecisti vt ꝯfessus es ⁊ ille rn̄debit ita. ⁊ sic cō sequenter: ⁊ tunc post oia abiurabit flexis genibus. Et q̄ suspe-cti de heresi nullatenus habeātur. Et q2 iste qui est sic deprehē-sus in heretica prauitate excōicatus. iuxta ca. excōicamus. j. et ij. de here. ⁊ per abiurationē redijt ad gremium ecclesie. Ideo est ei absolutionis bn̄ficium impēdendum. Juxta. c. vt officiuz in prin. de here. li. vj. quare post p̄dictam abiurationē est absol uendus: vt modum habēt epi absoluēdi a maiori excōicatione q2 vtuntur apostolica authoritate: ⁊ statim feratur sententia per hunc modum.

Nos talis episcopus: talis ciuitatis aut iudex in ter ris talis domini ditioni subiectis. Attendentes q̄ tu talis de tali loco: talis dyocesis fuisti nobis fa-ma publica referente: ac fide dignorum insinuatio ne delatus de heretica prauitate. Et quia illa īfe-ctus fueras multis annis in magnum tue anime detrimentum que delatio nostra precordia acrius vulnerauit nos: quibus in cumbit ex officio nobis tradito sanctam fidem catholicam in cordibus hominum complantare: ac prauitatez hereticam ab eorum mentibus eneruare. volentes vt tenebamur. In ⁊ super certius informari ⁊ videri: si clamor qui ad aures nostras per-uenerat veritate aliqua fulciretur. Ut si sic veritas se haberet prouideremus de salubri remedio oportuno: descendimus ad inquirendum testes examinandum: teqz vocandum. ac cōgruē tius potuimus in ⁊ super contra te denunciatis te interrogan-dum medio iuramento ⁊ ad peragendum omnia ⁊ singula que per nos erant fienda: iustitia exigente: ac vt nobis mandant ca nonice sanctiones. Sane cum vellemus cause tue huiusmodi congruum finem dare ⁊ videre clare quod compertum fuerat an. scilicet ambulares in tenebris vel in luce: et an fores infect⁹ heresis labe: nec ne processus meritis actitatis solenne tam in sacra theologia facultate quā in iure canonico ⁊ ciuili perito-rum coram nobis consilium ordinauimus congregari sciētes quod secundum canonica instituta integrum est iudiciū quod

plurimoꝝ sententijs confirmat ꝛ habito int sup oibus ꝛ singulis actis ꝛ actitatis in cā pn̄ti sano maturo ac digesto ꝯsilio peritoꝝ p̄dictorum: visisq; ac diligēter inspectis ꝓcessus meritis oibusq; ꝛ singulis in eo ꝯtentis: libratis inuenimus te ꝓpria ꝯfessione in iudicio recepto per nos medio iuramento multiplici prauitate maleficarum deprehensum exprimant articuli. Uerum cum misericors ꝛ miserator dn̄s nonnullos plabi pmittat aliqn̄ in hereses ꝛ errores non solum vt viri catholici lsati in sacris eloquijs exercent: verum etiam vt fide lapsi humiliores deinceps fiant ac in penitentie opibus excitent eiusdem ꝓcessus meritis diligenter discussis repperimus: ꝙ tu ad informationem nostram frequentem nostreq; ꝛ alioꝝ proborum adherendo consilio saniori ad gremium sancte matris eccl'ie: ꝛ ad eiusdem vnitatem salubriter euolasti p̄dictos errores ꝛ hereses detestando ac fidei sancte catholice agnoscens irrefragabilem veritatem tuis internis visceribus infigendo ꝓpter quod illi⁹ vestigijs inherentes qui neminem vult perire te admisimus ad adiuratoriam ꝛ abiuratoriam publicam cautionem faciendo te in presentiarum p̄fatas hereses ꝛ aliam omnem heresim publice abiurare: qua completa absoluimus te a sententia excōicationis maioris: qua ex lapsu in heresim extitisti innodatus: ꝛ te reconsiliando sancte matri ecclesie restituimus ecclesiasticis sacramentis: dum tamen te corde vero ꝛ fide non ficta redieris ad ecclesie vnitatem prout te fecisse credimus ꝛ speramus. Sane cum indignum valde existat dominorum temporalium iniurias vlcisci deumq; celorum creatoris omnium iniurias equanimiter tolerare cum multo grauius sit eternam quam temporalem ledere maiestatem: ꝛ vt ipse peccatorum miserator tui misereatur sisq; ceteris in exemplum. Et vt crimina non remaneant impunita: ꝛ vt efficiaris cautior in futurum ꝛ vt non reddaris ꝓclinior sed difficilior ad predicta ꝛ q̄cunq; alia illicita committēda. Nos episcopus ꝛ iudex seu iudices in causa fidei antefati sedentes pro tribunali more vt supra. Quod induatur veste liuida ꝛc. Item te sententialiter condēnamus ad perpetuum carcerem: ꝛ ibi semper pane doloris ꝛ aqua angustie crucieris: retinentes nobis ex certa scientia ꝛ expresse: quatenus possimus libere dictam sententiaz mitigare; aggrauare: cōmu

tare:tollere totaliter:vel in pte ſi ꝛ quãdo ꝛ ꝓut nobis ꝛ totiẽs quotiens videbitur faciendum lata fuit hec ſnĩa ꝛc. Qua lecta iudex aſſumat per puncta ꝛ dicat ſentẽtiato hec vel filia in effectu fili ſententia vel penitentia tua ſtat in hoc ꝙ ſcilicet portes toto tpe vite tue cruces:ꝙ ſtes in ſcala cum eis in porta talium eccleſiarum:ꝛ ꝙ ſis in carcere perpetuo ad panem ꝛ aquam ſed fili ne ſit tibi graue:quia certifico te quod ſi patienter toleres miſericordiã apud nos inuenies:non dubites:nec deſperes: ſed firmiter ſperes:quibus dictis ſentẽtie executioni debite demandetur. ꝛ ſtatim veſtis predicta ſibi induatur:ꝛ in ſcala in alto ponatur: vt ab egredientibus eminenter videatur circundãtibus eum miniſtris curie ſecularis. Hora autem prandij ducatur a miniſtris ad carcerem ꝛ poſt ſiant alia prout ponuntur in ſententia. Dum autem ipſe induitur ꝛ ad portam eccleſie deducitur. Iudex eccleſiaſticus non ſe amplius intromittatur ſi curia ſecularis contentatur:bene quidem ſi nõ agat ad libitũ.

¶ Queſtio.xxviij.ſuper modum ſnĩandi hereſim confeſſam: ſꝫ relapſam lꝫ penitentem.

HOnus modus ꝓceſſum ſidei terminandi ꝛ ſententionandi eſt quando delatus pro heretica prauitate ꝓceſſus meritis diligenter diſcuſſis cum bono conſilio repperitur confeſſus hereſim ꝛ penitens: ſed relapſus realiter. Et hoc eſt quando delatus ipſe confitetur iudicialiter coram epiſcopo aut iudicibus alias ſe omnẽ hereſim abiuraſſe:ꝛ ita legitime repperitur. Et quod poſt credidit de tali hereſi ſeu errore. Uel ꝙ ſpecialiter hereſim abiurauit ſcilicet maleficarum ꝛ poſt redijt in eadem: ſed poſt adherens conſilio ſaniori penitet credit catholice ꝛ reuertitur ad eccleſie vnitatem. tali enim non ſunt ſi humiliter petat denegande penitentie et euchariſtie ſacramenta :ſed quantumcunqꝫ peniteat nihilominus vt relapſus eſt tradendus brachio ſeculari vltimo ſupplicio feriendus. Hoc autem intelligitur ſic. Ubi etiam repperitur quod abiurauerit tanquam deprehenſus in hereſim ſeu tanꝙ ſuſpectus de hereſi vehementer nõ aũt leuiter tantum. Circa autem iſtum talis practica eſt ſeruanda. Nam concluſio in conſilio peritorũ maturo pariter ꝛ digeſto et ſi oportuerit replicato quod predictus delatus de iure eſt re

lapsus. Eps aũt ⁊ iudex mittēt ad dictũ relapsum delatũ in carcere iclusum duos vel tres pbos viros ⁊ psertim religiosos seu clericos fidei zelatores eidez relapso non suspectos nec ingratos sed familiares ⁊ gratos: ⁊ illi intrabunt ad eũ captata hora cōpetēter ⁊ loquētur sibi de cōptētu mũdi: ⁊ miserijs vite pñtis ⁊ gaudijs ac gloria paradisi: ⁊ demũ his pmissis indicabit sibi ex parte epi seu iudicis. q non pōt euadere mortē tpalem. ⁊ iō q curet de salute aie sue. ac disponat de peccatoꝝ suorum confessione ⁊ sacramēti eucharistie perceptione: ⁊ isti frequētabũt eum inducētes illũ ad penitētiam. ac etiā ad patientiā. Confirmantes eum pro viribus in catholica veritate taliter vt ipsum diligēter faciant confiteri ac conferri eidē petenti humiliter eucharistie sacramentum. nam huiusmodi sacramēta non sunt talibus deneganda. Juxta. ca. super eo. de here. li. vj. Quibus sacramentis receptis eo q bene dispositio ad salutem iudicio pdictorum post duos vel tres dies In quibus per pdictos in fide catholica confirmetur ⁊ ad penitētiam inducatur. Eps seu iudex loco eius mandabunt baliuo loci seu potestati curie secularis. quatenus tali die ⁊ hora scz nō festiua sit cum sua familia in tali platea seu loco extra ecclīam: tamē ad recipiēdum de foro suo quendam relapsum quem ipsi eps ⁊ iudex tradēt ei. Et nihilominus q die pfixa de mane seu pcedente faciat publice pconisari per ciuitatē seu locum in locis illis seu vicis in quibꝰ pconisationes alie cōiter solent fieri. Quod tali die ⁊ hora in tali loco pdicator pro fide sermonem faciet: ⁊ episcopus ⁊ alij iudices condēnabunt quēdam relapsum in hereticam prauitatē tradendo eum brachio seculari. Considerandum aũt hic est q iste qui sic relapsus est si fuerit in sacris ordinibus cōstitutus vel alias sacerdos vel cuiuscunqꝫ ordinis seu religionis obumbratione fuscatus prius anteqꝫ tradatur est totius ecclesiastici ordinis prerogatiua nudandus ⁊ sic omni officio ecclesiastico expoliatus relinquat secularis arbitrio potestatis animaduersione debita puniendus: ⁊ in ca. ad abolēdam. §. pñti. de here. Quando igitur talis est a suis ordinibus degradandus: ⁊ seculari curie derelinquendus. Eps cōuocet platos ⁊ viros religiosos sue dyocesis: qr lz non olim nunc tñ solus eps cum platis ⁊ alijs viris religiosis ⁊ peritis sue dyocesis pōt in sacris ordini-

bus constitutum degradare cum est relinquēdus brachio secula
ri vel ꝑpetuo immurandus pro heretica prauitate. Juxta ca.
qm̄. de here.li.vj. Adueniente autem die prefixa degradando
relapso ac tradendo si fuerit in sacris ordinibus cōstitutus in
brachio seculari aut relinquendo si fuerit laicus ad audiendū
diffinitiuam sniām in aliqua platea seu loco extra ecclesiam po
pulo congregato: ⁊ facto sermone per inquisitorem ac ipsi re-
lapso inibi in alto loco constituto ⁊ pñti curia seculari si degra
dandus ipe relapsus fuerit. Eps̄ in pontificalibus indutus et
prelatus sue dyocesis eidem assistentibus ipsum degradandū
coram eo existentem ⁊ indutum ac dispositum ac si deberet in
suo ordine ministrare a suo ordine degradabit a superiori or-
dine incipiendo: ⁊ sic gradatim vsqꝫ ad infimum: ⁊ sic ꝯferen-
do ordinem verbis vtitur episcopus ad hoc per ecclesiam ordi
natis: ita degradando in qualibet depositione ⁊ casule ⁊ stole
⁊ sic de alijs poterit vti aliquibus verbis ꝯtrarijs primis. Qua
quidem degradatione facta vbi fienda sit per modum secun-
dum quē de iure seu ꝯsuetudinis est fienda: officialis mādabit
notario seu religioso vel clerico quatenus legat sniāʒ: que snia
siue relapsus laicus siue clericus est degradatur feretur per mo
dum tenoris sequentis.

Nos. N. miseratione diuina eps̄ talis ciuitatis ⁊
iudex in terris talis ditioni subiectis. Attenden
tes legitime informati: qꝫ tu talis de tali loco ⁊ ta
lis dyocesis fuisti coram nobis si ita fuerit seu co
raʒ talibus episcopo ⁊ iudicibus delatus de tali
heretica prauitate seu talibus explicentur. Jn q-
bus heresibus vt legitime fuit compertum fuisti a confessione
propria deprehensus ac etiam testibus conuictus: ⁊ qꝫ tu in il-
lis persiteras tanto tempore animo indurato dicatur ꝑut fuit
sed post adherens consilio saniori illas hereses in tali loco pu-
blice abiurasti in forma ecclesie consueta abnegasti ⁊ reuocasti
propter que predicti episcopus ⁊ inquisitor credentes te vera-
citer conuersum ad gremium ecclesie sancte dei te ab excommu
nicationis sententia qua astrictus tenebaris absoluentes: si ta-
men de corde vero ⁊ fide non ficta reuersus esses ad sancte eccle
sie vnitatem iniunxerunt tibi penitentiam salutarē: verum post

oia supradicta ꝛ tot annoꝝ curriculis iam elapsis nūc nouiter iterū delatus nobis extitisti ꝙ iterū incideras in tales hereses abiuratas explicent: nosqꝫ lꝫ displicenter de te talia audissemꝰ tñ iustitia nos cogēte descēdimus ad inquirendū: testes examinanduꝫ: teqꝫ vocandū ꝛ interrogandū: medio iuramēto: necnō ad oia ꝛ singula facienda que per nos fienda erant ꝭm canonica instituta. Sane cum vellemus p̄sentem causam fine debito terminare solēne consilium: tam in catholica facultate q̄ꝫ in iure canonico: ac ciuili peritoꝝ iussimus cōgregari: ꝛ habito predictorum consilio maturo pariter ꝛ digesto: in ꝛ sup omnibus ꝛ singulis actis: actitatis: ac visis ꝛ diligenter discussis processus meritis ꝛ omnibus equa lance libratis: ꝓut fieri exigebat repperimus legitime tam per testes q̄ꝫ per ꝓpriam tuā ꝯfessionem iudicialiter receptam ꝙ tu incidisti in hereses abiuratas. Nam repperimus ꝙ talia ꝛ talia dixisti vel fecisti. Explicentur oia. Propter que ꝛ merito de predictoꝝ consilio te habuimus ꝛ habemus ꝓ relapso. Juxta canonica instituta. ꝙ dolenter referimus: ꝛ referendo dolemus: sed q̄ ad informationem nr̄am ꝛ proborum viroꝝ catholicorum diuina gratia inspirante iterum es reuersus ad gremium ecclesie: ꝛ ad eiusdem fidei veritatē p̄dictos errores ꝛ hereses detestando: ꝛ credēdo catholice: fidēqꝫ catholicam protestando admisimus te ad recipiendum pnie ꝛ eucharistie petita per te humiliter ecclesiastica sacramenta. Uerum cūm ecclesia dei in te ꝛ circa vltra non habeat quid faciat cuꝫ ita misericorditer se habuerit erga te (vt p̄diximus) ꝛ tu illa abusus fueris in abiuratas hereses incidendo. Eapropter nos ep̄s ꝛ iudices antefati sedentes ꝓ tribunali more iudicum iudicantium sacrosanctis euangelijs positis coram nobis vt de vultu dei iudicium nostrum ꝓdeat: ꝛ oculi nostri videant equitatem habentes pre oculis solum deum ꝛ sancte fidei irrefragabilem veritatem ac extirpationem heretice prauitatis te talem: hoc loco: die: ꝛ hora: tibi ad audiendam diffinitiuam sententiam in antea assignatis sententialiter iudicamus te esse veraciter relapsum in hereticam prauitatem: licet penitentem. Et vt veraciter relapsum i eādem de foro nostro ecclesiastico te proijcimus ꝛ relinquimus brachio seculari traditus. rogamus tamen ꝛ efficaciter dictam curiam secularem. quatenus circa te

circa sanguinis effusionem: ⁊ mortis periculum suam senten-tiam moderetur. Et sic episcopus ⁊ sui assessores recedentes curia secularis suum officium exequetur. Aduertendum est q̄ꝫ-uis episcopus ⁊ inquisitor debeant esse summopere diligentes ⁊ per se ⁊ per alios facere vt relapsus peniteat: ⁊ ad fidem ca-tholicam conuertatur: tamen postq̄ꝫ penituerit ⁊ cōclusum fue rit in cōsilio ꝙ licet peniteat nihilominus veraciter est relapsus ⁊ vt talis tradendus est brachio seculari ipsi personaliter ꝙ ta-li sententia debet plecti eidem non indicent: quia facies iudicis terret condēnandum. Et verba sua magis inducunt plectandū ad impenitentiam quam ad patientiam: ⁊ ideo nec extunc: nec ante sententiam nec post eum sibi faciant p̄ntari vt non mouea tur animo contra eos ꝙ in casu tali mortis diligentius est cauē dum: sed vt est dictum mittant ad eum aliquos viros probos ꝑsertim religiosos seu clericos ei non ingratos: sed gratos. qui futuram sniam atqꝫ mortem infligendam indicant: eum ad fi-dem confirment: ad patientiam exortentur: ⁊ post sententiam eum associent: consolentur: cum eo exorent: ⁊ ab eo nō discedāt donec spiritum reddiderit creatori. Sint igitur cauti ⁊ auisati ne quid agent seu dicant: propter quod relapsus mortem pre-ueniatur ⁊ ipsi efficiantur irregulares. Et vt vnde debebāt me ritum deportare deferant secum penam pariter atqꝫ culpam. Considerandum est etiam quod tales sententie tradendi ali-quem curie seculari non consueuerunt fieri die festiua vel solen ni: nec etiam in ecclesia: sed extra in aliqua platea: quia sentē-tia est que ducit ad mortem: et honestus est quod feratur in die feriali et extra ecclesiam cum dies festiua ⁊ ecclesia domino sint dedicata.

¶ Questio vigesimanona super modum sententiandi heresim confessa: sed impenitentem: ⁊ tn̄ relapsum.

DEcimus modus ꝓcessum fidei terminādi ⁊ sniandi est qn̄ delatus de heretica prauitate ꝓcessus meri-tis diligenter discussis cum bono consilio peritoꝝ in iure repperit̄ ꝯfessus heresim ⁊ impenitens: nō tn̄ relapsus. Sed qr rarissime inuenit̄ talis casus: lꝫ interdum nobis inquisitoribus contigerit: tamē episcopus ⁊

iudices cum tali non debent festinare:sed bñ custoditam ⁊ cõpeditam ad conuersionem inducere:etiam per plures menses pꝛoponẽdo quod in coꝛpoꝛe ⁊ anima sic impenitens damnabitur. Qui si tandem nec pꝛosperis:nec aduersis :nec minis : nec blandicijs poterat emolliri:vt resiliat ab erroꝛibus suis ⁊ fuerit pꝛedicto congruo tempoꝛe expectatus. Episcopus ⁊ iudices disponent se ad tradendum eum seu reliquendum bꝛachio seculari:⁊ mandabunt per cedulam nuncio seu baliuo: seu potestati curie secularis:quatenus tali die non festiua:⁊ tali hoꝛa sit in tali loco extra ecclesiam tamen cum sua familia:⁊ ipsi tradẽt sibi quẽdam hereticum impenitentẽ. Et nihilominus ꝙ ex parte eoꝛu3 faciat publice pꝛeconisari in illis vicis seu locis in quibus alie pꝛeconisationes sunt fieri consuete ꝙ die ⁊ hoꝛa ac loco pꝛedictis. Pꝛedicatoꝛ faciet sermonẽ pꝛo fide:ac tradet hereticum quẽdam bꝛachio seculari:⁊ ideo ꝙ omnes veniant ⁊ intersint:⁊ habebunt indulgentiam consuetam. Quibus expletis tradetur curie seculari per modum tenoꝛis sequẽtis :sepius tñ ammonendo per pꝛius vt resiliatur ⁊ peniteat:ꝙ si omnino noluerit fertur sententia.

N Os. N. miseratione diuina eps talis ciuitatis:⁊ iudex in terris talis dñi. Attendẽtes ꝙ tu talis de tali loco:talis dyocesis:fuisti nobis delat⁹ fama publica deferente:ac fide dignoꝛum insinuatione de heretica pꝛauitate:explicẽtur hereses : ⁊ ꝙ in illis heresibus ⁊ factis persiteras multis annis in tue anime detrimentum. Nosq3 quibus ex officio incumbebat pꝛauitatem hereticam extirpare. Uolentes vt tenebamur in ⁊ super his certius infoꝛmari videre an ambulares in tenebꝛis vel in luce diligenter. Jnquisiuimus de pꝛedictis :teq3 citantes ⁊ efficaciter interrogantes: repperimus te pꝛedicta infectum heretica pꝛauitate. Sane cum pꝛe cunctis nostre mentis desiderabilibus insidat:coꝛde nostro fidem sanctam catholicam in populoꝛum pꝛecoꝛdijs complantare eradicata heretica pꝛauitate modos diuersos : varios:⁊ cõgruos tam per nos ꝙ̃ per alios adhibuimus:quatenus resilires ab heresibus ⁊ erroꝛibus antedictis in quibus steteras atq3 stabas:pꝛout ⁊ nunc stas contumaciter ac pertinaciter animo indurato. Uerum causa humani generis

inimico tuis precordijs assistenteq3 in dictis erroribus voluente ⁊ inuoluente nolueris: neq3 velis a sepe dictis heresibus resilire plus eligens mortē anime incurrere gehēnalem ⁊ corporis tpalem q̄3 antefatas hereses abiurare: ac ad gremiū eccl'ie aduolare ⁊ aiam lucrifacere in reprobum sensum dat9. Espropter cū sis ab ecclesia sancta dei excōicationis vinculo innodatus ⁊ merito ⁊ numero a grege dn̄ico separatus ac participatione bonoꝝ ecclesie priuat9 ⁊ ecclesia circa te non habeat vltra quid faciat cū ad te conuertēdum fecerit iuxta posse. Nos ep̄s ⁊ iudices in cā fidei sepe fati sedentes ꝓ tribunali more iudicum iudicātiū sacrosanctis euāgelijs positis corā nobis: vt de vultu dei iudiciū nostrum ꝓdeat: ⁊ oculi nostri videāt equitatē habentesq3 pre oculis solū deū ⁊ sancte fidei veritatem ac extirpationē heretice prauitatis hac die hora ⁊ loco tibi in antea assignatis ad audiendā sententiam diffinitiuam condēnamus ac sententialiter iudicamus te esse veraciter hereticū impenitentē: ⁊ vt veraciter talē tradendū ⁊ relinquēdū3 brachio seculari: ⁊ sic vt hereticum impenitentem per hanc nostrā sententiam de foro nostro ecclesiastico te proūcimus ⁊ tradimus seu relinquim9 brachio seculari ac potestati curie secularis dictam curiam secularem efficaciter deprecantes quatenus circa te citra sanguinis effusionē ⁊ mortis periculum suā sententiā3 moderetur: lata fuit hec sententia.

¶ Questio. xxx. super heresim confessam. ⁊ relapsam ⁊ impenitentem.

Vndecimus modus ꝓcessum fidei terminandi ⁊ finiēdi est quando delatus de heretica prauitate ꝓfessus meritis diligenter discussus cū bono consilio in iure peritorum repperitur cōfessus heresim ac impenitens ⁊ relapsus. Et hoc est qn̄ delat9 ore proprio confitetur iudicialiter talia ⁊ talia se credere ⁊ practicasse circa istum est practicādum vt supra. ⁊ feratur sentētia coram ep̄o ⁊ iudicibus: que tamen sunt hereticalia manifeste per formam tenoris sequentis.

Nos. N. miseratione diuina ep̄us talis ciuitatis aut iudex in terris talis domini. Attendentes: q̄ tu talis de tali loco: talis dyocesis: fuisti nobis seu tali

bus predecessoribus nostris delatus de heretica prauitate exē
plicentur. In quibus vt legitime est cōpertum fuisti cōfessione
propria iudicialiter ac fidedignis testibus deprehēsus: ꝛ ꝙ in
illis perstiteras tanto tēpore animo indurato: dicatur prout
fuit: sed ꝙ post sano cōsilio inherēdo illas hereses publice ab-
iurasti in tali loco in forma eccl'ie consueta: propter q̄ predicti
epūs ꝛ iudex credētes te veraciter resilisse ab erroribus ante la-
tis: ꝛ ad gremiuꝫ ecclesie tradēdo catholice aduolasse sibi ab-
solutionis beneficiū impetirent: absoluētes te ab excommuni-
cationis sentētia qua astrictus in antea tenebaris: si tñ de cor-
de vero ꝛ fide non ficta conuersus extiteris ad sancte ecclesie
vnitatem tibi salutaré penitentiam iniungentes ad misericor-
diam receperūt: quia ecclesia sancta dei non claudit gremium
reuertenti. Uerum post oīa ante dicta fuisti nobis delatus ꝙ
displicēter accepimus ꝙ iterum incideris in dānatas hereses
per te publice in antea abiuratas: seu talia ꝛ tali commisisti cō
tra abiuratam prelibatam in tue anime detrimentum. Exem-
plificētur. Nosqꝫ quanqꝫ displicentia sautiati ꝙ de te talia au
dissemus. Nihilominus iusticia nos cogente descendimus ad
inquirendum: testes examinandum: teqꝫ vocandum ꝛ interro
gādum: vt decebat medio iuramento: ꝛ ad faciendum omnia
ꝛ singula que per nos fienda erant ſm canonica instituta. Sa-
ne cum vellemus presentem causam fine debito terminare solē
ne tam peritorum in theologica facultate qꝫ in iure canonico
ꝛ ciuili consilium fecimus congregari. Et habito cum p̄dictis
in ꝛ super omnibus ꝛ singulis in presenti causa productis: de-
ductis: actis: ꝛ actitatis consilio maturo pariter ac digesto: ac
etiaꝫ replicato: visisqꝫ ac diligēter discussis processus meritis
huius cause: ac omnibus prout ius ꝛ iusticia suadebant: com-
perimus legitime tam per testes dignos fide qꝫ tuam cōfessio-
nem propriam pluries per nos receptā te incidisse ac recidisse
in hereses abiuratas. Nam repperimus ꝙ talia ꝛ talia dixisti
vel egisti. Exemplificētur omnia propter que ꝛ merito de pre-
dictorum consilio te habemus tuis exigentibus excessibꝰ pro
relapso ſm canonicas sanctiones quod dolenter referimus: et
referendo dolemus: nouit ille qui nihil ignorat cordium inti-
ma oim: intuetur ꝛ cū totis nostris p̄cordijs cuperemus prout

adhuc cupimus te reducere ad sancte ecclesie vnitatē: ac ener
nare a tuis visceribus prefatam hereticam prauitatē: vt sic sal
uares aīam tuā ac mortē euaderes corporis ꝛ anime gehēna-
lem conatus nostros exercuimus ad te salubriter conuerten-
dum modos cōgruos varios adhibentes: sed tu in reprobuꝫ
sensum datus maligno spiritu duct⁹ pariter ꝛ seductus ꝑelegi
sti torqueri diris ac perpetuis cruciatib⁹ in infernum ꝛ hic tē-
poralib⁹ ignibus corporaliter consummari ꝙ adherendo con
silio saniori ab erroribus dānabilib⁹ ac pestiferis resilire: ꝛ ad
gremium: ꝛ ad misericordiaꝫ sancte matris ecclesie aduolare.
Eapropter cum ecclesia dei vltra non habeat erga te q̄d faciat
cum ad te cōuertendum totū exercuit posse suū. Nos ep̄s ꝛ iu-
dices in hac fidei causa memorati sedētes pro tribunali more
iudicum iudicātium sacrosanctis euāgeliȷ̄s positis coram no-
bis vt de vultu dei iudiciū nostrum ꝓdeat: ꝛ oculi nr̄i videant
equitatē: habentesq̧ pre oculis solū deū ꝛ honorē sancte fidei
orthodoxe. Hac die: hora: ꝛ loco: ad audiendam sn̄iam diffi-
nitiuam tibi in antea assignatis. te talē in nostra p̄n̄tia ꝯstitu-
tum sententialiter cōdēnamus: ꝛ condēnando iudicamus esse
veraciter impenitentē hereticum ꝛ relapsum: ꝛ vt talē realiter
tradendum seu relinquēdum brachio seculari: ꝛ sic vt verū he
reticum impenitentē pariter ꝛ relapsum ꝑ hāc nostram senten
tiā diffinitiuam de foro nostro ecclesiastico te ꝓȷ̄icimus ꝛ tra-
dimus seu relinquim⁹ brachio seculari ac potestati curie secu-
laris: deprecātes efficaciter secularē curiam antelatā: quaten⁹
citra sanguinis effusionē ꝛ mortis periculū erga te suā senten-
tiam moderetur. lata fuit hec sententia.

¶ Questio. xxi. sup̄ conuictum ꝛ deprehensum. omnia tamen negantem.

Uodecimus modus processum fidei terminan
di ꝛ finiendi est quādo delatus de heretica pra
uitate ꝓcessus meritis diligēter discussis cū bo
no ꝯsilio in iure pitorū repperit in heresim de-
prehēsus facti euidētia: vel testiū ꝓductione le-
gitima: non tamen confessione propria: ꝛ hoc
est quando ipse delatus conuincitur legitime de aliqua hereti
ca prauitate: vel facti euidētia. Utpote: quia heresim publice

practicauit. vel ꝑ testes legitimos: contra quos excipere delatꝰ legitime non potuit: tñ ipse sic cõuictꝰ ⁊ deprehensus persistit firmiter in negatiua ⁊ confitetur constanter. Iuxta notata per Hostiē. in summa titu. de here. §. qualiter quis in heresim deprehendat̄. patuit supra. q. xxxiiij. Circa istuꝫ talis practica est seruāda. ¶ Talis duro carcere est tenēdus in compedibus ⁊ cathena frequēter ab officialibus coniunctim ⁊ diuisim: ⁊ ꝑ se: ac per alios ⁊ efficaciter admonendus ꝙ eis detegat veritatē indicendo eis ꝙ sic faciat ⁊ confiteat̄ errorē suū ꝙ ad misericordiam admittat̄ abiurādo primitꝰ illā hereticam prauitatē. Si autem noluerit: sꝫ steterit in negatiua ꝙ ad finē relinquet̄ brachio seculari: ⁊ mortē non poterit euadere tpalē. Qđ si diutiꝰ infamatus ⁊ expectatꝰ steterit in negatiua eṗs ⁊ officiales mō coniūctim: modo diuisim: nūc ꝑ se: nūc ꝑ alios ꝓbos viros trahant ad se. modo vnū testē: modo alium: informādo eū vt attēdat q̄d deposuit. ⁊ si dixit verum vel non: q2 non seipm̄ danat eternaliter: ⁊ alium tpaliter. ⁊ ꝙ si vereatur saltim eis secrete dicere ne ille delatus moriat̄ iniuste: ⁊ verba talia studeant ei dicere vt clare videāt si deposuerunt veritatē nec ne. Quod si testes sic informati steterint in affirmatiua: ⁊ delatus in negatiua: nec ad hoc statim velint eṗs ⁊ officiales negocium per sententiam determinare: ⁊ tradendo taliter deprehēsum brachio seculari: sed diutius eū teneāt: nūc inducēdo deprehensum ad affirmatiuā: nunc testes: diuisim tñ ad excutiendū bñ cõscientiam suā. Et singulariter attendant eṗus ⁊ officiales ad illum testē quē viderint meliꝰ depositum ad bonum: ⁊ q̄ videtur melioris conscientie. Et circa illum instent diutius si res ita se habuit vt deposuit: necne eius conscientiā onerando: ⁊ si viderint testē aliquē vacillare vel al's habeant indicia contra eum propter que suspectꝰ ꝙ falsitatē dixerit: merito habeatur de bono consilio peritorum arrestent eum ⁊ procedant vt iusticia suadebit. Compertum nāqꝫ est frequenter ⁊ frequentius ꝙ sic deprehensus testibus fidedignis postq̄ in negatiua diu perstitit ad cor reductus presertim veraciter informatus ꝙ non tradetur brachio seculari: sed ad misericordiam admittit̄ suam tetigit prauitatē ⁊ veritatē: quam iam diutius negauit. tūc libere cõfitetur: ⁊ frequēter repertum est ꝙ testes malicia agitati ac ini-

micitia superati se adinuicez colligarunt ad imponendum in-
sonti hereticam prauitatē. Postq̄ ad informationem frequen
tem epi ⁊ officiales remorsu cōsciētie fatigati: ac diuinitus in-
spirati reuocāt: quam dixerunt ⁊ fatenť maliciose se illi impo-
suisse tantam labem: ꝓpter qd talis ⁊ taliter deprehensus non
est per sniam festinandus: sȝ diuti⁹: q2 ꝑ vnū annū ⁊ plures ex-
pectādus anteq̄ sic tradatur curie seculari. Quo expectato tp̄e
competenti ⁊ adhibita diligentia cōdecenti si sic delatus legi-
time deprehensus recognouerit culpam suá ac cōfessus fuerit
iudicialiter se fuisse illaqueatus tēpore prefato heretica praui-
tate: ac illam omnē heresim consenserit abiurare ⁊ satisfacere
ad arbitrium epi ⁊ inquisitoris cōgruū exhibere tanq̄ in he-
resim deprehensus: ⁊ ꝓpria confessione: ⁊ testiū legitima ꝓdu-
ctione. Ut hereticus penitens abiuret oēm heresim publice ꝑ
formā de qua agiť. Octauo modo supra posito ꝓcessum fidei
terminandi: vbi de talibus agiť. Si vero sic confessus q̄ inci-
dit sic in heresim: sȝ stat in illo aīo ꝑtinaci: vt impenitens relin
quetur brachio seculari ⁊ agatur circa illum per modum quo
supra agitur in decimo modo processuȝ fidei terminandi: vbi
de talibus agitur. Si autem ipse deprehensus steterit constan
ter in negatiua: sed ipsi testes resilierint a sua affirmatiua suuz
testimonium reuocando: ac culpam suá recognoscendo: q2 in-
sonti tantam labem imposuerūt rancore ⁊ odio agitati prece
seu precio deducti ipse delato: vt immune a iudicio relaxato
punientur ipsi vt falsi testes accusantes seu deferentes: vt no-
tat Paulus super. c. multorum. ⁊. ver. illos. in prin. de here. in
cle. ⁊ feretur sententia seu penitentia contra eos ad arbitrium
epi ⁊ iudicum. omnino tñ ad perpetuos carceres tales falsos
testes condēnando: ⁊ in pane ⁊ in aqua ad dies vite penitētiá
do. ponēdo etiá post ad scalas ante portas ecclesie tales ⁊c. ha
bent tñ potestatez epi mitigare: aut etiam aggrauare post an-
num ⁊ tēpora per formam tenoris sequentis.

SI autē taliter deprehensus per annū vel plus vel alio
maiori congruo tempore expectatus perstiterit in ne
gatiua cōtinue: ⁊ testes legitimi in affirmatiua depo-
nant se eps ⁊ iudices ad relinquendum eundem bra-
chio seculari mittendo eidem aliquos probos viros fidei zela

tores ꝛ presertim religiosos eidem non ingratos sed familiares ꝛ gratos: qui sibi indicent ꝙ mortem non potest euadere tēporalem dum sic stat in negatiua: sed tradetur tali die vt hereticus impenitens potestati curie' secularis. Et nihilominus eṗs ꝛ officialis mittat balino seu potestati curie secularis: quatenus tali die ꝛ hora ꝛ in tali loco extra ecclesiam tñ veniat cū familia sua ad recipiendum quendam hereticum impenitentē quem tradent ei. Et etiaȝ ꝙ faciet publice preconisari in locis illis in quibus preconisationes alie fieri consueuerunt: ꝙ oēs sint tali die ꝛ hora in tali loco ad audiendum sermonem queȝ predicator faciet de fide: ꝛ tradent eṗs ꝛ officialis quendā hereticum pertinacem brachio seculari. Adueniente aūt die ṗdicta ad ferendum sniam assignatā erunt eṗs ꝛ officialis in loco ṗdicto ipso tradēdo ibidē existentem alio clero ꝛ pplo cōgregato vt eminenter ab omnibus videatur ac presente potestate curie secularis stando ipso trandendo. Quibus lectis feretur sententia per hunc modum.

NOs miseratione diuina eṗs talis ciuitatis aut iudex in terris talis dñi. Attendentes ꝙ tu talis de tali loco: talis dyocesis fuisti nobis delatus de tali heretica prauitate. Exprimantur. Et vellemus certiorari an ea que de te ꝛ contra te nobis dicta fuerāt veritate aliqua fulcirent: ꝛ an tu ambulares in tenebris aut in luce descendimus ad nos informandum testes diligentius examinandum teqȝ vocandum: ac interrogandū sepius medio iuramento defensionesqȝ exhibendum ac ad omnia et singula faciendum que per nos fienda erant secundum canonicas sanctiones. Uerum cum vellemus ṗsens tuum negocium fine debito terminare solenne ꝯsilium tam in theologica facultate q̄ȝ in iure canonico ꝛ ciuili: coram nobis fecimus congregari: ꝛ visis ac diligenter discussis ꝓcessus meritis ꝛ omnibus ꝛ singulis in pn̄ti causa productis: deductis: actis: ꝛ actitatis. predictoꝝ consilio digesto pariter ꝛ maturo repperimus: contra te legitime probatum ꝙ fuisti tanto tpe infectus heretica prauitate ꝛ iam repperimus ꝙ fecisti ꝛ dixisti talia ꝛ talia. Exprimantur: ex quibus apparet manifeste ꝙ es legitime deprehensus in ṗdictā hereticā prauitatē. Sane cum cuperemꝰ put

adhuc cupimus te veritatẽ fatẽdo resilire ab heresi ãdicta:⁊ reduci ad gremiũ ecclesie sancte:ac ad sancte fidei vnitatem vt sic saluares aĩam tuam:⁊ tam aie q̃ȝ corporis mortẽ euaderes gehennalẽ tã per nos q̃ȝ per alios nostram diligentiã exercentes ac ꝑ te lõga tp̄a expectãtes:tu in reprobũ sensum datꝰ cõtẽpsisti acquiescere nostro cõsilio saniori:imo perstitisti ⁊ persistis in negatiua pertinacia ac cõtumaci aĩo indurato qđ dolẽtes referimus ⁊ referendo plangimus ac dolemus. Uerum cũ ecclesia dei tanto tẽpore expectauerit quatenus resilires: recognoscendo propriam tuam culpam ⁊ nolueris neqȝ velis ⁊ nõ habet vltra quid tibi gratie faciat ac mercedis. Eapropter vt sis ceteris in exemplum ⁊ alij ab huiusmodi heresibus arceantur ⁊ tanta facinora non remaneant impunita. Nos ep̄s ⁊ iudices in causa fidei memorati sedentes pro tribunali more iudicum iudicantium sacrosanctis euãgelijs positis coram nobis: vt de vultu dei iudicium nostrum prodeat:et oculi nostri eq̄tatẽ videant habẽtes pre oculis solũ deum ⁊ sancte fidei gloriam ⁊ honorẽ:te talem in nostra presentia constitutuȝ hac die hora ⁊ loco ad audiendam diffinitiuaȝ sñiam assignatis diffinimus: declaramus. ⁊ sentẽtiamus:te esse hereticũ impenitẽtẽ tradẽdum seu relinquendum vt talẽ brachio seculari ac ꝑ nostram sñiam vt vere hereticum ꝑtinacem impenitẽtẽ a foro ecclesiastico te proijcimus:⁊ tradimus: seu relinquimus brachio seculari ac potestati curie secularis. Eandem curiam secularem efficaciter deprecantes: quatenus circa ⁊ citra sanguinis effusionem ⁊ mortis periculum suam sententiam moderetur lata est hec sententia.

POterũt aũt ep̄s ⁊ iudices disponere: q̄ aliqui ꝓbi viri fidei zelatores ipsi relicto. Curie seculari nõ ingratos sed familiares ⁊ gratos associẽt dictum relictum: dum curia secularis in eum suum officium exequitur qui eum consolentur: et adhuc indicant q̄ fatendo veritatem et recognoscendo culpam suam resiliat ab erroribus suis. Quod si forsan post sententiam etiam relictus ad locum vbi est comburendus deductus dixerit se velle fateri veritatem ⁊ recognoscere culpam suam: ⁊ ita fecerit ac paratus fuerit huiusmodi heresim ⁊ oẽm aliam abiura-

re: lz p̄sumat q̄ hoc faciat plus metu mortis q̄ amore verita‑
tis credere q̄ ex misericordia possit recipi vt hereticus penitēs
ꝛ ppetuo immurari. Juxta glo. sup. c. ad abolendam. §. p̄nti. ꝛ
ver. audientia. ꝛ. c. excōicamꝰ. ij. de here. Q̄uis de rigore iuris:
nec tali cōuersioni est magna fides a iudicibꝰ fidei adhibēda:
immo ꝛ ppter dāna tpalia illata ipm semp punire possunt.

¶ Questio. xxxij. super conuictum: sed fugitiuum vel se cotumaciter absentantem.

Tertiusdecimus ꝛ vltimus modꝰ pcessum fidei terminandi ꝛ sentētiādi est qñ delatꝰ de heretica prauitate pcessus meritis diligēter discussis cū bono cōsilio in iure peritoꝝ repperit̄ cōuictꝰ de heretica prauitate: est tñ fugitiuꝰ seu absens contumaciter: sed cōgruo tpe expectatꝰ. Et hoc est in tribꝰ casibꝰ. Primꝰ est. qñ delatꝰ est deprehensus in heresim vel in confessione propria: vel facti euidētia: vel testiū pductione legitima: sed fugerit. vel se absentauerit ꝛ citatus legitime noluerit comparere. Secundus casus est qñ aliquis est delatus ꝛ receptus aliquali informatiōe cōtra eum habet̄ aliqualiter seu leuiter suspectꝰ: ꝛ sic citet̄ respōsurus de fide: ꝛ quia renuit contumaciter cōparere excōicatur: ꝛ excōicatus sustinet illā excōicationē aio pertinaci ꝛ semp contumaciter se absentat. Tertius casus est qñ aliquis impediuit directe sententiam seu pcessum fidei epi vel iudicum: vel qui ad hoc dederit auxilium: cōsiliū vel fauorē: talis est excōicationis mucrone percussus: quam si sustinuerit p annum aio indurato extūc est vt hereticus condēnandus p. c. vt inquisitionis. §. prohibemus. de here. li. vj. ꝛ contumaciter se absentauit. Jn primo casu ille talis est impenitēs hereticus condēnandus. iuxta. c. ad abolēdam. §. p̄senti. Jn secūdo casu ꝛ tertio non est hereticus impenitēs iudicandus: sed tanq̄ vt penitēs hereticus condēnandus. Juxta. c. cum contumacia. et per. c. vt inquisitionis. §. prohibemꝰ. de here. li. vj. Circa quēlibet istorum talis practica est seruanda. Talis em̄ congruo tēpore expectatus citetur p epm ꝛ officialez in ecclesia cathedrali illius dyocesis in qua deliquit: ꝛ in alijs ecclesijs illius loci vbi domicilium contrahebat ꝛ specialiter vnde fugit ꝛ citabitur per formam tenoris sequentis.

Nos.N.miseratione diuina eps talis ciuitatis ꝛc.
aut iudex talis dyocesis spm̃ consilij sanioris. Pre
terea cunctis nostre mentis desiderabilibus illud
potissimū infigitur cordi nostro:tpibus nostris:in
dicta tali dyocesi vberem florentemqꝫ eccl'iam vi
neā:in quā dn̄i sabaoth:quā summi patris dextera virtuosis
complantauit:quā eiusdē patris fili⁹ pprij ac viuifici vnda cru
oris vberibus irrigauit:quam ipe almus spūs paraclitus mi-
ris:ineffabilibusqꝫ donis intimus fecundauit:quā tota ipa in-
comprehensibilis:atqꝫ inattingibilis trinitas beata grandissi
mis:varijsqꝫ priuilegijs sancti⁹ dotauit:pariterqꝫ ditauit aper
de silua:qui est ꝛ dr̄ hereticus:quilibet absorbeat ꝛ depascat
fructus fidei vberes:deuastando ac lacerantes heresim:vepres
palmitibus inserēdo:serpensqꝫ tortuosus nostri improbus hu
mani generis inimicus efflans virus qui est sathanas ꝛ dyabo
lus eiusdē vinee dn̄ice palmites inficiat:atqꝫ fructus virus pra
uitatis heretice immittendo. Nec etiam ager ipe dn̄icus:ppl's
inqꝫ catholicus:ad quē excolendū pariter ꝛ serendū descēdit de
summoꝝ poloꝝ arce dei patris vnigenitus:atqꝫ primogenitus
seminauit miris:sanctisqꝫ p̄dicationibus discurrit per villas ꝛ
castella docēs:non sine magnis fatigationibus. Elegit aposto
los viros vtiqꝫ operarios industrios:ac conduxit ditans illos
eternis retributionibus:expectans ipe dei filius de agro isto
magno illa die iudicij extremo vberes manipulos colligere: ꝛ
per manus sanctoꝝ angeloꝝ recondere in celesti horreo sancto
suo. Sampsonisqꝫ vulpecule incerta teqꝫ sicut psone labe here
tica prauitate:facies quidē habentes diuersas causas:sed igni
tas ad inuicem colligatas:qr de varietate flamme conueniunt
in idipsum segetem dn̄icam iam albam ad messem splendori-
bus fidei relucentez morsu amarissimo demoliantur: ac discur
su subtilissimo pergant:impetu validissimo accedant:pariter ꝛ
accendant:dissipent ꝛ deuastant sinceritatem sancte fidei catho
lice subtiliter ꝛ dānabiliter subuertendo. Eapropter cum tu ta
lis incideris in dānatas hereses maleficarum illas publice in
tali loco practicando seu taliter dicatur seu fueris per testes le-
gitimos conuictus de heretica prauitate siue propria deprehē
sus confessione iudicio per nos receptus ꝛ post captus fugeris

medicinā refutās salutarē citauerimus te: vt de ꝛ sup his coraʒ nobis manifestius rńderes: tuqꝫ ductus maligno spiritu pariter ꝛ seductus renueris cōparere. Vel sic. Eapropter cū tu talis delatus nobis de heretica prauitate ꝛ recepta informatione ꝯ te al's de eadeʒ esses nobis suspectus leuiter: qm̄ fores infectus labe p̄dicta. Citauimus te quatenus corā nobis p̄sonaliter cōparens de fide catholica responsurus: cūqꝫ citatus renueris cōparere contumaciter excōicauimus te: ac excōicatum fecimus publicari. In qua stetisti per annum seu annos tot aīo ptinaci latitans: ꝛ inde ita ꝙ nunc quo te duxerit spūs malignus ignoramus: ꝛ cū te expectauerimus misericorditer ꝛ benigne vt reuerteris ad gremium sancte fidei vnitatē tu facere contempsisti in reprobum sensum datus. Sane volumus ꝛ tenemur (iustitia nos cogente) causam tuam hmōi fine debito terminare: ne valeamus tam nephanda crimina conniuentibus oculis tolerare Nos eps ꝛ iudices in causis fidei supradictis te talem sepe factum latitantem pfugum ꝛ fugitiuum per pn̄s nostrū edictū publicum requirimus pariter ꝛ citamus pemptorie quatenus die tali. talis mensis: tali anno: in tali ecclesia cathedrali: talis dyocesis hora tertiaꝝ compareas personaliter coraʒ nobis diffinitiuaʒ sn̄iam auditur⁹. Significantes ꝙ siue cōparueris siue nō pcedemus ad nostrā diffinitiuā sn̄iaʒ ꝯ te: put ius ꝛ iustitia suadebunt. Et vt prius nostra citatio perueniat ad tui noticiā nec valeas ignorantie velamine te tueri: pn̄tes literas dictas requisitionem ꝛ citationem nostrā in se continentes: volumus ꝛ mādamus affigi in valuis publice talis p̄dicte eccl'ie cathedralis. In quoꝝ testimonium singuloꝝ pn̄tes nostras lr̄as impressione nostroꝝ sigilloꝝ iussimus communiri. Datum.

Adueniente aūt die p̄fixa ad audiendam diffinitiuam sn̄iam assignata. Si pfugus comparuerit ꝛ cōsenserit publice omneʒ heresim abiurare humiliter petens admitti ad misericordiam postulando: si relapsus non fuerit admittetur: ꝛ si fuerit deprehēsus p ppria confessione vel testium legitima pductione abiurabit et penitebit vt hereticus penitens ſm modum quo agitur supra in octauo modo processum fidei terminādi vbi de talibus agit sed si fuerit suspectus violenter ita ꝙ citatus responsurus de fi

de noluit cōparere: ⁊ fuit ex hoc excōicatus ⁊ stetit in excōicatione per annū aīo pertinaci ⁊ penitebit admittetur ⁊ abiurabit oēm heresim ⁊ penitebit vt hereticus suspectus de heresi violenter. Penitens ſm modum quo agit supra in sexto modo processum fidei terminandi. Si aūt comparuerit ⁊ non cōsenserit abiurare tradet verus hereticus impenitens brachio seculari per modū quo dictū est. s. ⁊ agitur in decimo modo ꝓcessum fidei terminandi. Si aūt ꝯtumaciter renuerit cōparere: tunc formet sñia per modum tenoris sequentis.

NOs. N. eps miseratione diuina: talis ciuitatis. Attendētes ꝙ tu talis: de tali loco talis dyocesis: fuisti nobis de heretica prauitate fama publica referente seu fide dignorū insinuatione delatus. Nos q̄bus ex officio decūbit descendimus ad videnduꝫ ac inquirendum: an clamor qui ad aures nostras ꝑuenerat veritate aliqua fulciretur. Uerum cum inuenissemus te in heresiꝫ deprehensum deponentibus ꝯ te compluribus testibus fidedignis: te coram nobis aduocatum iussimus detineri dicat sicut factum fuit. an vcꝫ comparuerit ⁊ medio iuramento interrrogatus fassus fuerit vel nō. Sed post maligni spūs consilio ductus ⁊ seductus metuens tua vulnera vino ⁊ oleo salubriter confoueri aufugisti: aut ponatur si ita est carcerem ⁊ arrestū: fregisti pariter ⁊ aufugisti latitans hinc ⁊ inde: ⁊ quo te malignus spūs duxerit ante factus totaliter ignoramus. Uel sic. Uerum cum inuenissemus contra te taliter vt predicitur nobis delatum de heretica prauitate multa indicia propter que suspectum leuiter de heretica prauitate predicta te merita habeamus citauimus te per publicum edictum in talibus ⁊ talibus ecclesijs talis dyocesis quatenus infra certum terminum nobis prefixum coram nobis in tali loco personaliter compareres. Jn ⁊ super p̄dictis contra te depositis ⁊ al's de fide catholica ⁊ eius articulis rñsurus: tu vero insano consilio adherendo renuisti ꝯtumaciter cōparere. cumqꝫ iustitia exigente te excōicauerimꝰ ac fecerimus excōicatum publice denunciari: tu medicinaꝫ refutas salutarem dictā excōicationem vltra quam per annū sustinuisti ⁊ adhuc sustines in reprobū sensum datus aīo pertinaci ⁊ profugus latitans hinc ⁊ inde: vt quo te malignus spiritus duxerit

ignoramus. Sane cum lõgo tpe: qr tanto die te expectauerit ecclesia sancta dei misericorditer τ benigne: quatenus ad eiꝰ mie gremiũ euolares ab erroribꝰ resiliẽdo: τ iuxta fidem catholicã pfessam operando: ipsaq; te clemẽtia vberibus enutriet maligno⁊ seductus ꝯsilio acquiescere recusasti in tua ptinacia pseuerans. Utrum cũ vellemus put volumus τ debemus iustitia nos cogente cãm tuam fine debito per sniam terminare citauimus te quatenus hac die: τ hora: τ hoc loco cõpareres psonaliter corã nobis diffinitiuã sniam auditurus: τ q renuisti ꝯtumaciter cõparere: merito te ostẽdis velle ppetuo in tuis heresibus τ erroribus remanere: qd dolẽtes referimus τ referẽdo dolemus. Sed cũ non possumus nec velimus iustitiã subterfugere nec tantam inobedientiã τ ꝯtumaciam ad dei ecclesiã tolerare ad exaltationẽ fidei orthodoxe τ ad extirpationẽ heretice prauitatis: iustitia exigente: τ tua inobediẽtia τ contumacia requirẽte hac die: hora: τ loco tibi in antea ad audiendã diffinitiuã sniam pemptorie assignatis. p̃habito multo⁊ ꝯsilio perito⁊ tã in theologica facultate q̃ in iure canonico τ ciuili pcessus meritis visis τ diligenter discussis sedẽtes p tribunali more iudicũ iudicantiũ sacrosanctis euãgelijs positis coraz nobis vt de vultu dei iudicium nostrum pdeat τ oculi nostri videant equitatẽ habentesq; pre oculis solũ deũ τ sancte fidei irrefragabilẽ veritatem ꝯ te talem absentez τ pñtem beati pauli apl'i vestigia imitãtes sniam diffinitiuã taliter ferimus in his scriptis xpi noie inuocato. Nos eps τ iudices in cã fidei memorati: attendẽtes in cã ista fidei ac pcessibus inde ꝯfectis ordinẽ iuris fore seruatũ. Attendentes etiã q legitime citatus non comparuisti: nec p te nec per alium te aliqualiter excusasti. Attendentes etiã q in p̃fatis heresibus longo tpe pertinaciter perstitisti: τ adhuc etiã pseueras: ac excõicationem per tot annos in cã fidei sustinuisti put ex nũc sustines animo indurato. Attendentes etiã q eccl'ia sancta dei non hz vltra: erga te quid faciat cum perseueres τ perseuerare velis in excõicatione τ heresibus p̃libatis. Eapropter beati Pauli apl'i vestigia sectantes declaramus: diffinimus: et sententiamus te talem absentem vt presentem esse hereticũ pertinacem τ vt talem vel relinquendũ brachio seculari: τ per nostram sniam diffinitiuã te a foro eccl'iastico expellimus τ relin-

quimus ptāti curie secularis. Eandem curiam affectuose depre cantes vt si qñ te habuerit in sua ptāte erga te citra sanguinis effusionez ꝛ mortis periculum suam sniam moderet̃. Lata fuit hec snia ꝛc. Considerandū est hic ꝙ si iste ꝓfugus ꝛ ꝯtumax fue rit deprehēsus in heresi vel ꝓpria ꝯfessione vel testibus legiti mis ꝛ ante abiurationem fugit: est per sniam vere hereticus im penitēs iudicandus: ꝛ ita in snia ponendū est. Si aūt aliter nō fuit deprehensus nisi q2 delatus ꝛ suspectus habitus fuit cita tus rñsurus de fide: ꝛ q2 renuit cōparere fuit excōicatus: ꝛ in ex cōicatione tali stetit vltra ꝙ̄ per annum aīo indurato ꝛ tandez noluit cōparere: iste non est iudicandus hereticus sed vt hereti cus: ꝛ vt talis condēnandus. ꝛ ita ponendum est in sententia vt dictum est prius.

¶ Questio. xxiij. sup ꝑsonam delatam ab alia malefica incinera ta vel incineranda qualiter sit sententiandū.

Quartusdecimus modus ꝓcessum fidei terminandi ꝛ sniandi est: qñ delatus de heretica prauitate ꝓces sus meritis circa deponentē diligēter discussis cū bono ꝯsilio in iure peritoꝝ repperitur de tali here tica prauitate. tm̄modo ab altera malefica incine rata vel incineranda delatus vel delata: ꝓ hoc contingere po test tredecim modis tanꝙ̄ per tredecim casus: q2 sic delatus vel repperitur immunis ꝛ absoluēdus totaliter. Uel repperitur cū hoc diffamatus de tali heresi gñaliter. Uel repperitur vltra in famiam qōnibus exponendus aliqualiter. Uel repperit̃ suspe ctus de heresi vehementer. Uel repperitur suspectus de he resi violenter. Uel repperitur diffamatus ꝛ suspectus insimul ꝛ communiter. Et sic consequenter in alijs casibus ꝓut in vicesi ma questione tactum est: vt ad tredecimum inclusiue. Primus modus fit qñ tm̄modo ab ipa malefica detēta delatus est: ꝛ nō conuincit̃ nec ꝯfessione ppria nec testium ꝓductione legitima: nec alias repperiuntur indicia ex quib9 verisimiliter tanꝙ̄ su spectus iudicari posset: talis oīno venit absoluendus etiaz per ipm iudicem secularem qui deponentē aut incinerauit aut inci nerari ꝓpria authoritate: aut ex cōmissione epi iudicis ordina rij habuit: ꝛ absoluet̃ per sniam in primo modo ꝓcessum fidei terminādi circa vicesimā qōnez ꝯtentā. Secundus modus inci

dit qñ vltra hoc ꝙ a detenta delatus est etiã ꝑ totã illã villã seu
ciuitatẽ diffamata existat: ita ꝙ tm̃modo infamia ꝓcise ⁊ sola
laborauit: semꝑ lȝ de post per depositionẽ detente malefice isa-
mia sit aggrauata. Circa talẽ talis practica est seruanda: qꝛ iu-
dex ꝯsiderando ꝙ vltra infamiã nihil in ꝑticulari aduersus eã
ab alijs fidedignis in villa aut oppido probat̃. lȝ forte detẽta
certa grauia aduersus eũ deposuit: qꝛ tñ fidem ꝑdidit abnegã
do illam dyabolo: vnde ⁊ difficulter eius dictis a iudicibus fi
des adhibetur: nisi ex alijs circunstantijs illa infamia aggraua
retur: ⁊ tunc in tertium iam sequentẽ modũ inciderit. Ideo ca-
nonica purgatio erit tunc indicenda ⁊ procedet̃ per sñia in se-
cũdo modo ꝓcessum fidei terminandi circa vicesimã secũdam
q̃onem ꝯtentam. Et si iudex ciuilis illam purgationẽ corã ep̃o
decreuerit fieri ⁊ solẽniter in finẽ vt si deficeret vt tũc per eccl̃ia
sticum ⁊ ciuilẽ iudices in exemplũ alioꝝ eo firmiori sñia puni-
ret̃: bñ quidẽ fit. Si aũt per se voluerit exeq̃ mandet vt decẽ vel
viginti cõpurgatores ordinis sui habeat ⁊ ꝓcedat: vt in sc̃do
modo sñiandi tales tactum est: nisi ꝙ vbi excõicandus esset ꝙ
tunc ad ip̃m ordinariũ recursum habeat. Et hoc ꝯtingeret vbi
se purgare nollet. Tertius modus incidit super talẽ delatũ vbi
lȝ nõ vincat̃ ꝯfessione ꝓpria nec testiũ ꝓductione legitima: nec
facti euidentia: nec etiã sunt indicia suꝑ aliq̃d factũ in quo vnq̃
notatus fuisset ab alijs inhabitatoribus ville aut oppidi: nisi
ꝙ infamia tm̃ laborauit apud eos. aggrauat̃ aũt infamia ex de
tente mal̃fice depositione: vtpote qꝛ asseruit illum vel illam in
omnibus fuisse sociaȝ: ⁊ secum in criminibus participasse: hoc
ipsum tñ sicut constanter delata negat: ita ⁊ alijs inhabitatori
bus vel non est notum vel de nulla nisi de honesta conuersatio
ne seu etiam participatione ipsis constat. Circa talem talis pra
ctica seruatur. Primo: ꝙ adfrontare se habẽt facie ad facieȝ: ⁊
obiectiones mutue ⁊ rñsiones diligenter sunt considerande: et
siquidem varietas aliqua in verbis incideret vnde iudex verisi
militer ex concessis ⁊ negatis presumere potest: ipsam delatam
merito questionibus exponendam procedatur per sententias
in tertium modum processum fidei terminandi circa vicesimã
tertiam questionem contentas ipsam tormentis leniter exponẽ
do: adhibitis cautelis alijs q̃ꝫ plurimis ⁊ necessarijs de quibus

circa principium huius tertie partis supra patuit ad longum:
⁊ ex quibus presumitur talem esse aut innoxiam aut reã. Quar
tus modus incidit vbi talis delatus inuenitur suspectus leui-
ter: ⁊ hoc vel confessione propria vel depositione alterius de-
tente: ⁊ sunt qui ad hanc leuem suspitionem reducũt illos qui
ad procandum mulieres maleficas consuluissent: vel vbi inter
coniugatos odio se mutuo persequentes amorez procurassent
aut etiam pro aliquo commodo temporali apud maleficas la-
borassent: sed quia tales vtiq3 excommunicati sunt tanq̃ here
ticorum credentes. Juxta ca. excommunicamus. j. §. credentes
li. vj. de here. vbi dicitur. credentes autem eorum erroribus he
reticos similiter iudicamus: q2 etiam ex factis presumitur de
effectu: ad hoc ar. xxxij. q. ij. qui viderit. ideo videtur ꝙ acrius
sunt puniendi ⁊ sententiandi quam illi qui de heresi leuiter ha
bentur suspecti prout iudicandi sunt aliqui ex leuibus conie-
cturis: puta quia eis seruitia exhibuissent: literas detulissent:
eorum erroribus sic nullam fidem adhibuissent: quod tamen
illos non manifestassent: alimonia ab eis accepissent. Sed siue
illi siue isti intelligantur hoc quod in cõsilio peritorum conclu
sum fuerit super leuem suspitionem prosequendum erit a iudi-
ce per talem practicam: talis enim aut abiurabit aut canonice
se purgabit secundum quod in quarto modo processum fidei
terminando sub questione vicesimaquarta tangitur. Sed ta-
men q2 potius videtur ꝙ abiuratio sit indicenda: ⁊ hoc ꝑpter
alleg. ca. excommunicamus. j. §. qui vero inuenti fuerit sola su-
spitione notabili ⁊c. tamen non debent si relabantur pena rela
psorum puniri. ⁊ procedetur prout in quarto modo processum
fidei terminandi circa vicesimãquartam questionem tactum est
Quintus modus incidit vbi talis delatus inuenitur suspectus
vehementer: ⁊ hoc simili modo vel confessione propria vel de-
positione alterius malefice detente: ⁊ sunt qui ad hanc leuem
dispositionem reducunt impeditores iudicum directe vel indi
recte eorum officium inquirendo maleficas impediendo dum
modo hoc scienter fecerint ex ca. vt inquisitionis negocium. li.
vj. de here. Jtẽ reducũt oẽs qui impedientibus prestant sciẽter
auxilium: consiliũ: vel fauorẽ. patet per allega. ca. vt inquisitio-
nis. Item reducunt qui citatos aut captos hereticos instruunt

de celanda veritate: ꝛ vt illam subticeant vel falcitatem afferāt ꝛ hoc ex ca. accusatus. ꝛ. §. fi. Item reducunt oēs qui eos quos sciunt hereticos receptant scienter: deducunt: visitant: vel asso ciant: munera mittūt: seu fauorē ipediūt: que oia in fauorē non persone sed culpe fiunt vbi scienter fiunt. Et ideo dicunt ꝙ vbi delata persona participat de premissis: ꝛ hoc per consilium ita iudicatuꝫ fuerit. Tunc iuxta quintum modum processum fidei terminandi sub questione vicesimaquinta sententianda est: ta liter vt oēm heresim sub pena relapsorum vbi recidiuat habeat abiurare. Possumꝰ tamen asserere adijciendo ꝙ iudices respe ctum habeant super vniuscuiusqꝫ malefice incinerate aut deten te familia proleꝫ seu etiam progeniē: eo ꝙ vt plurimū tales rep periunt infecte cum malefice etiam proprios infantes ex demo num informatione ipsis habēt deferre: vnde ꝛ indubie in qui buscunqꝫ flagitijs informare: patent hec ex prima parte opis. Probatur ꝛ ex eo ꝙ sic in simplici heresi propter agnitorū he reticoꝝ familiaritatem dū quis de heresi infamatus existit etiā ꝯsequenter rōne familiaritatis est de heresi vehementer suspe ctus: ita ꝛ in hac heresi maleficaꝝ. p̄fatus aūt casus patet in ca. inter sollicitudines: extra de pur. ca. vbi appet ꝙ rōne infamie de heresi fuit decano cuidam indicta purgatio canonica. Et ra tione familiaritatis hereticorum abiuratio publica: ꝛ ratione scandali fuit priuatus beneficio quousqꝫ scandalum sopiretur Sextus modus incidit vbi talis delatus efficitur suspectus vio lenter: hoc autem fit non ad simplicem vel nudam depositionē alterius malefice detente: sed ad indicia facti que eliciuntur ex quibusdam verbis ꝛ factis a malefica detenta perpetratis ꝛ p latis. quibus ad minus delata asseritur interfuisse ꝛ operibus deponentis communicasse. Pro quorum intelligentia aduertē da sunt ea que supra questiōe decimanona tacta sunt: precipue super violentam suspitionem quō ex violentibus ꝛ conuincenti bus oritur coniecturis: ꝛ qualiter iudex violentatur ad creden dum ex sola suspitione aliquem esse hereticum qui tamen for tassis bonus catholicus in corde existit. Sicut canoniste exem plificant circa simplicem heresim de eo qui citatus in causa fi dei ad respondendum renuit comparere contumaciter: pro pter quam contumaciam excommunicatur in qua vbi per an

num perseuerauit efficitur suspectus de heresi violenter. Qua-
re ⁊ a simili circa talem delatam aduertāda sunt indicia facti
ex quibus efficitur violenter suspecta: ⁊ ponat casus. detenta
malefica asseruit illam interfuisse suis maleficijs: que tamen de
lata constanter negat. quid ergo faciet? vtiq̄ opus erit conside
rare an ex aliquibus operibus sit vehementer suspecta: ⁊ an ve
hemens suspitio in violentam valeat transire? sicut in p̄fato ca
sus citatus responsurus vbi nō comparet: sȝ renuit ꝯtumaciter
sit suspectus leuiter de heresi: etiam vbi citatus fuit in non cau
sa fidei. si aūt in causa fidei citatus renuit comparere: ⁊ ꝓpter
contumaciam excōicatur: tunc sit suspectus vehementer: qꝛ tūc
leuis suspitio transit in vehementē: ⁊ si per annum persistat: tūc
vehemens transit in violentam: ita cōsiderabit iudex si ratione
familiaritatis contracte cum detenta malefica sit delata vehe-
menter suspecta vt immediate in quinto modo incidendi tactū
fuit: tunc opus erit considerare an ipa vehemēs suspitio in vio
lentam transire possit. presumitur enim ꝙ transire possit. idest
ꝙ flagitijs detente ipa delata interfuit vbi familiaritatem cuȝ
ea frequenter habuit. Est ergo ꝓcedendum iudici iuxta sextum
modum processum fidei terminandi: prout in vigesimasexta
questione tāgitur. Quod si queritur quid faciet iudex si adhuc
talis delata ab altera malefica detenta omnino persistat in ne
gatiua non obstantibus quibuscunq̄ indicijs aduersus eam ꝓ
ductis? Respondetur. Primo iudex debet aduertere super ne-
gatiuas responsiones an ex vitio seu maleficio taciturnitatis ꝓ
ueniant siue non: ⁊ quideȝ vt in primis questionibus questione
decimaquinta ⁊ decimasexta huius tertie partis patuit: iudex
cognoscere potest si flere ⁊ lachrymas emittere valeat ⁊ vbi in
questionibus quasi insensibilis redditur: ita ꝙ ad pristinas vi-
res faciliter redit: tunc quidem violenta suspitio aggrauatur: ⁊
tunc omnino non est libere dimittenda: sed secundum vt in sex
to modo sententiandi ⁊ processum fidei terminandi patuit sup̄
allegato perpetuis carceribus ad penitentiam peragendam
deputanda. Si vero maleficio taciturnitatis non sit infecta ꝓ-
pter vehementes dolores quos in questionibus sustinet vere ⁊
realiter: cum tamē alie ex maleficio taciturnitatis quasi insensi
biles redduntur vt dictum est: tunc vltimum refugium iudex

habere pōt super canonicam purgationē que si a seculari iu/
dice indicitur dicet vulgaris licita: qꝛ nō de numero illarū pur
gationum vulgariū de quibus.ij.q.iiij.consuluisti.ꝛ ca. mono
machiam tractatur. In qua purgatione si defecerit vt reus vel
rea iudicabitur. Septimus modus icidit vbi delatus ipse nō
repperitur legitime deprehēsus nec ꝓpria cōfessione nec facti
euidentia: nec testiū legitima ꝓductione: sed tm̄ repperitur a
detenta malefica delat⁹ vel delata: ꝛ cū hoc repperiuntur indi
cia que ipsum reddūt suspectum leuiter vel vehemēter: vtpote
qꝛ solūmodo habuit magnā familiaritatē cū maleficis: tunc ta
li ratione infamie est dicenda canonica purgatio Juxta ca.al/
le.inter sollicitudines.ꝛ rōne suspitionis heresim abiurare cū
pena relapsoꝝ: vbi recidiuaret si vehementer suspect⁹ vel sine
illa si leuiter: ꝛ ꝓcedatur vt in septimo mō ꝓcessum fidei termi
nādo circa ca.xxvij.questionē tactū est. Octauus modus inci/
dit: vbi sic delatus repperit ꝯfessus heresim illā sꝫ penitens et
nunꝗ relapsus. Ubi notādū: qꝫ ꝯsequēter vbi agit de relapsis
ꝛ nō relapsis: penitentibus ꝛ nō penitentib⁹: tales distinctio/
nes tacte sunt ꝓpter ecclīasticos iudices q̄ de vltimis īferēdis
suppliciis nō se intermittūt. Ideo ciuilis iudex super cōfessam
siue peniteat siue nō: siue relapsa fuerit siue nō per ciuiles ꝛ im/
periales leges ꝓcedere pōt: vt iusticia suadebit tm̄modo recur
sum ad ipsos tredecim modos sn̄iandi habere pōt: ꝛ ſm illos
se resoluere vbi aliqd ambiguum interuenerit.

¶ Questio.xxxiiij.super modum sententiandi maleficam male
ficia tollentem. Insuper etiā super maleficas obstetrices ꝛ ma/
leficos sagittarios.

QUintusdecimus mod⁹ ꝓcessum fidei terminādi ꝛ
sn̄iandi est: qn̄ delat⁹ de heretica prauitate reppe/
rit maleficia non inferentē sed tollentē. Circa istuꝫ
talis practica est seruanda: quia aut vtitur reme/
diis licitis aut illicitis: ꝛ siquidē licitis nō vt ma/
leficus: sed vt christicola est iudicandus. De quibus licitis re/
mediis supra circa principium huius tertie partis ad longum
patuit. Si vero illicitis: tūc distinguendum: quia aut sunt illi/
cita simpliciter: aut secūduꝫ quid. Si simpliciter adhuc dupli
citer; quia vel nocumēto proximi: vel sine nocumēto: vtroqꝫ tn̄

modo semꝑ cum exp̄ssa demonum inuocatione. Si vero illici-
tas ſm q̇d: puta q2 absq3 exp̄ssa l3 nō absq3 tacita demonū in-
uocatiōe fiūt: talia inducantur vana potius q̄3 illicita noīari a
canonistis ⁊ certis theologis: vt. s̄. in prima q̄stione hui9 vlti-
me partis totius opis patuit. Judex ergo q̇cūq3 siue ecclesiasti
cus siue ciuilis: l3 primos ⁊ vltimos nō habeat reprobare ⁊ si-
gnāter primos potius cōmēdare ⁊ vltimos tolerare: put cano
niste asserūt licitum esse vana vanis ꝯtūdere. Jllos tñ qui cum
expressa demonū inuocatione maleficia auferunt nullo modo
tolerare debent: precipue illos qui cu3 nocumento proximi ta
lia committunt ⁊ dicuntur cum nocumento proximi practica-
re qñ maleficium ita ab vno aufertur quod alteri infertur. Nec
obstat si illa cui infertur sit malefica per se siue non: ⁊ siue sit il-
la que maleficium intulit siue nō: ⁊ siue sit homo siue quecūq3
alia creatura: patent suꝑ hec omnia acta ⁊ gesta in prima que-
stione supra allegata deducta. Sed queritur quid faciet iudex
vbi talis asserit se maleficia tollere per licita ⁊ nō illicita reme
dia: aut quomodo possit talia veraciter iudex cognoscere? Re-
spondetur: q̄ citato illo interrogetur quibus medijs vtatur:
nec tamē verbis suis standū erit: sed ecclesiasticus iudex cui ex
officio incumbit diligenter inquirat: siue per se siue per pleba-
num aliquem: quia singulis parrochianis exacte sub prestito
iuramento quod exigere potest perquirat quib9 remedijs vtat̄
⁊ siquidē inuenta fuerit prout cōiter inueniūtur cū superstitio-
sis remedijs oīno nō sunt propter horribiles penas a canoni-
bus inflictas vt inferius patebit tolerande. Et si querit̄ vnde
possunt remedia licita ab illicitis discerni cu3 semper asserent
se quibusdam orationibus ⁊ herbarum applicationib9 huius-
modi amouere? Respondetur hoc facile foret dummodo dili-
gens inquisitio fieret. Nam quia necesse habent sua supersti-
tiosa remedia occultare: eo vt non reprehendantur seu vt fa-
cilius mentes simplicium illaqueare valeant: ideo huiusmodi
verbis aut herbarum applicationibus insistunt: tamē ex qua-
tuor superstitiosis eoru3 actibus tanq̄3 sortilege ⁊ malefice ma
nifeste reprehenduntur. Sunt enim de occultis diuinātes ⁊ ex
q̄ nō nisi malorum spirituum reuelatione scire possunt referan
tes. Exempli gratia: vbi p̄ sanitate acquiranda frequentantur

a lesis causam lesionis aut maleficij aperire ꝛ manifestare sciūt: vt si ratione altercatiōis cum vicina acciderit vel aliqua ex cau sa alia hoc ipsum perfectissime noscunt ꝛ iudicare frequentan tibus sciunt. Secūdo vbi ad vnius nocumenti seu maleficij cu ram se intromittunt: alteriꝰ vero minime prout in dyocesi spi rensi malefica quedam in loco quodam zuuhofen nuncupato existit: que licet plures sanare videatur certos tamen minime se posse curare fatetur nullam ob aliam de causa: nisi vt ab in colis fertur: ꝙ maleficia talibus illata sint taȝ fortiter ab alijs (vt asserit) maleficis impressa: ꝛ hoc vtiqȝ virtute demonum ꝙ illa amouere non valeant: qꝛ videlicet demon non semp de moni cedere potest aut non vult. Tertio: vbi semper huiꝰ male ficia illata singulares exceptiones facere noscunt prout in ipsa ciuitate spirensi contigisse noscitur: dum quedam honesta per sona maleficiata in tibijs huiusmodi diuinatriceȝ ob sanitatis gratiam aduocasset. illa domum ingressa et eam dum intuita fuisset talem exceptionem fecit. si inquit squamos ꝛcapillos in vulnere non habuerit reliqua omnia extrahere potero causaȝ etiam lesionis aperuerit. licet ex rure ꝛ ad duo miliaria aduen tasset dicens. quia cum vicina altercasti tali die. ideo tibi acci dit preter squamos etiam ꝛ pilos alias ꝗȝplures diuersorum generum res extraxit ꝛ sanitati restituit. Quarto vbi supersti tiosis insistunt aut insistere faciunt cerimonijs et sic ante solis ortum vel alio determinato tempore se frequentari volunt. di centes ꝙ infirmitates vltra angariam illatas sanare nequeāt. aut ꝙ tantummodo duas aut tres personas per annum sana re valeant. licet non sanando sed a lesionibus cessando sanare videantur. Possunt ꝛ addi ꝗȝplures alie considerationes cir ca talium personarum conditiones. qꝛ vtplurimuȝ retroactis temporibus male ꝛ reprehensibilis vite fuerunt diffamate seu adultere aut maleficarum superstites. vnde ex nulla sanctitate vite hec gratia sanitatis a deo collata. Incidentaliter reducū tur ꝛ obstetrices malefice omnes alias maleficas in flagitijs ex cedentes de quibus ꝛ in prima parte operis deductuȝ est: qua rum etiam tantus numerus vt ex earum confessionibus com pertum est. ꝙ non estimatur villula vbi huiusmodi non reppe riantur existit: cui periculo vtiqȝ a presidētibus foret in parte

succurrendum: vt non nisi iurate obstetrices a presidentib⁹ de-
putarētur cum aliis remediis que in secunda parte operis ta-
cta sunt. Incidit ⁊ de maleficis sagittariis in contumeliā vtiqꝫ
xpiane religionis tanto periculosius detegentes quanto ⁊ se-
curiores habent in terris optimatum ⁊ principum receptato-
res fautores: ⁊ defensores. Sed ꝙ omnes tales receptatores:
fautores ⁊c. omnibus maleficis plerunqꝫ in certis casibus dā-
nabiliores existunt sic declaratur. Nam taliuꝫ defensores a ca
nonistis ⁊ theologis in duplici genere assignantur. Quidam
nāqꝫ errorem alii vero personam sunt defendentes. ⁊ hi quidē
qui errorem dānabiliores ipsis qui errant existunt. cuꝫ non so-
lum heretici immo heresiarchi habēdi sunt. vt ptꝫ. xxiiii. q. iii.
qui illorum. Et de his defensoribus cōiter non loquuntur iu-
ra: eo ꝙ ab aliis hereticis non distinguntur: in quibus etiam
habet locum ca. ad abolendam. §. pñti. sepe alle. Quidaꝫ alii
sunt qui lꝫ non defendunt errorē defendunt tñ personam errā
tē: vtpote qui resistunt viribus ⁊ potētia. ne tales malefici seu
quicūqꝫ alii heretici veniant ad manus iudicis fidei ad exami
nandum vel puniendum ⁊ similia. Simili modo etiam fauto-
res talium sunt in duplici genere: q̇dam nāqꝫ sunt qui publica
funguntur authoritate: hoc est publice persone. vt dñi tēpora-
les seu etiā spirituales tēporalē iurisditionē habentes: q̇ etiam
fautores esse possunt duobus modis omittēdo ⁊ committēdo
Omittendo. s. facere ea circa maleficos vel suspectos infama-
tos vel credentes. receptatores. defensores: ⁊ fautores. ad que
ex eorum officio obligantur. cum tamē ab epis vel inquisitori
bus vel eorum alteri requiruntur. vtpote si eos non capiāt vel
captos non diligēter custodiant. vel infra districtum suū ad lo
cum de quo eis mādatur non deducant aut executionē prom-
ptam de eis non faciāt. ⁊ silia. vt patet in ca. vt inquisitionis.
in prin. li. vi. de here. Committēdo aūt vtpote si captos hmōi
sine epi aut iudicis eius licētia vel mandato a carcere liberent
vel processum iudicium. vel sñiam eorum directe vel indirecte
impediant vel similia peragunt. vt ptꝫ p ca. alle. vt officiuꝫ. §.
prohibem⁹. Pene taliū in pcedētibus circa fm pncipale hui⁹
opis ⁊ circa finē vbi de maleficis sagittariis ⁊ aliis armorum
incantatorib⁹ tactū est declarate sunt. Ad pñs sufficiat: ꝙ oēs

tales ipso iure sunt excommunicati.⁊.xij.magnas penas icur-
runt ptȝ extra de here.excommunicamus.j.§.credētes.⁊.c.al-
lega.vt inquisitionis.§. prohibemus.In qua excōicatione si
ꝑ annum perstiterint animo ꝑtinaci extunc sunt vt heretici cō-
dēnandi:vt eodem.c.⁊.§.alle. Qui vero dicendi sunt recepta-
tores ⁊ an habēdi sunt vt heretici? Rn̄detur ꝙ recipientes hu-
iusmodi maleficos sagittarios aut quoscūqȝ armoꝝ incantato
res nigromāticos seu maleficos hereticos.de quibus in toto
ope tractatum est sunt in duplici genere:sicut etiam de eorum
defensoribus ⁊ fautoribus tactum est. Quidam nā qȝ sunt qui
non tm̄ semel vel bis:sȝ pluries:⁊ frequenter tales suscipiunt:
⁊ isti proprie ⁊ ꝫm vim vocabuli dicuntur receptatores a rece-
ptando quod est verbum frequētatiuum:⁊ tales receptatores
qn̄qȝ sunt sine culpa:vtpote si ignoranter hoc faciunt:nec ali-
quid vnqȝ sinistri de eis suspicati sunt. Aliqn̄ sunt in culpa:vt-
pote qn̄ eorum errores sciunt ⁊ non ignorant:q₂ ecclesia tales
semper ꝑsequitur tanqȝ crudelissimos fidei hostes:⁊ non mi⁹
dn̄i terrarum eos receptant:tenēt:defendunt ⁊c.tales proprie
sunt ⁊ dicuntur hereticorum receptatores.⁊ de talibus etiā lo
quuntur iura ⁊ ꝙ sunt excommunicati. Juxta.c.excommunica
mus.j.§.credētes. Quidam aūt non pluries ⁊ frequēter:sȝ tm̄
semel vel bis:huiusmodi maleficos aut hereticos receperūt.⁊
isti non videntur proprie dici receptatores:q₂ non frequenta-
runt sed receptores:quia eos receperunt ⁊ non receptauerunt
Licet Archidiaconus dicat contrariū in.c.quicunqȝ. sup ver.
receptatores.de quo tm̄ non est magna vis:quia non de ꝟbis:
sed de factis curandum est. Ponitur tamen differentia inter re
ceptatores ⁊ receptores:eo ꝙ domini terrarum semꝑ dicuntur
talium receptatores vbi simplices/ qui eos expellere non ha-
bent nec possunt.⁊ si receptores sint:sunt tamen sine culpa. Ul
timo autem de impeditoribus officij inquisitionis epōrum cō
tra huiusmodi maleficos hereticos qui sunt:⁊ si heretici dicē-
di sunt. Ad quod respondetur ꝙ huiusmodi impeditores sunt
in duplici genere. Quidam nāqȝ sunt qui impediūt directe:vt
q̄ captos pro heresis crimine a carcere propria temeritate libe
rāt:vel processus inquisitiōis lacerant testes in causa fidei pro
eo q₂ testificati sunt vulnerant:vel si dn̄s temporalis statuat ꝙ

nullus nisi ipse de hoc crimine cognoscat. Aut q nullus nisi si bi de hoc crimine accusari possit nec testificari nisi coram eo ⁊ similia: ⁊ isti impediunt directe iuxta notata per Joannez andree. in. c. statutum. super ver directe. li. vj. de here. Et qui processum iudicium vel sententiam in tali causa fidei directe impediunt: vel qui ad hec agenda prestiterint auxilium: consilium: vel fauorem. Et tales lz sint multum culpabiles: non tn̄ ex hoc sunt heretici iudicandi: nisi aliter appareret q essent consilib⁹ erroribus maleficorum inuoluti cum ptinaci voluntate. sunt tn̄ ipso iure excōicationis mucrone pcussi. iuxta. c. vt inquisitionis. §. prohibemus. sic q si in illa excommunicatione steterint per annum animo pertinaci: extunc sunt vt heretici condēnandi. vt ptz. c. ⁊. §. alle. Qūidam vero sunt qui impediunt indirecte: vtpote qui statuunt q nullus portet arma ad capiendū hereticos: nisi de familia domini tēporalis ⁊ similia. iuxta notata p Joannē andree. in. c. statutum. super verbo indirecte. ⁊ tales sunt minus culpabiles q̄z pmi. nec sunt heretici: sz sūt excōicati Juxta alle. capitulum vt inquisitionis. Et etiam prestātes ad hoc consilium auxilium: vel fauorem: taliter quod si steterit in illa excommunicatione per annum animo pertinaci: extunc velut heretici sunt condennandi per alleg. c. ⁊. §. prohibemus Quod sic est intelligēdum q heretici condēnantur taliter q si volunt redire recipiuntur ad misericordiā (errore prius abiurato) al's vt impenitētes tradentur curie seculari. vt ptz per ca. ad abolendam. §. presenti. Epilogando malefice obstetrices p ut alie malefice maleficia inferentes ꝺm qualitatem criminum condennantur ⁊ sententiantur. ⁊ a simili malefice maleficia superstitiose vt dictum est opere dyaboli tollentes: cum non dubium sit q sicut auferre ita ⁊ inferre possunt. vnde ⁊ ex quodaz pacto taliter malefice ex demonum informatione conueniunt: vt he quidem ledere: alie vero sanare debent: vt si eo facilius mentes simplicium illaqueando: suam peruidiam augmentāt. Sagittarij vero ⁊ alij armorum incantatores malefici: cum non nisi ex fauore defensione receptatione presidentium sustētant omnes tales penis prescriptis subiacent: ⁊ qui officiales quoscunqz contra huiusmodi maleficos: aut eorum fautores ⁊c. in eorū officio impedirent: similimō excōmunicati sunt: ⁊

omnibus penis vti fautores subiacent:verum vbi steterint p annū in illa excommunicatione animo pertinaci si redire voluerint abiurant impedimentum ꝛ fautoriam ꝛ ad misericordiam admittuntur:al's vt impenitentes heretici tradūtur brachio seculari. Et vbi nō stent per annū nihilominꝰ contra impeditores hmōi pōt procedi:vt contra fautores hereticorū.ar.c. accusatꝰ.§.vltimo. Et qđ dictū est de fautoribus:defensoribꝰ: receptatoribꝰ:ꝛ impeditoribus sup maleficos sagittarios ꝛc. idē ꝛ per oīa intelligendū est erga quascūqꝫ maleficas aut maleficos hoībus:iumentis:ꝛ terre frugibus varia nocumēta inferētibus.verum ꝛ ipsi malefici quicunqꝫ vbi in foro penitētie spiritu contrito ꝛ humiliato pctā deflētes ꝛ pure confitentes veniam petierint:ad misericordiā recipiuntur:al's vbi innotescunt cōtra eos ꝑcedere debēt q̄bus ex officio incūbit citādo: arrestādo capiēdo ꝛ ꝑcedendo in oībus iuxta criminū qualitatem vsqꝫ ad sentētiam diffinitiuā inclusiue:vt tactum est.si ꝛ inquantū hmōi presidētes eterne dānationis laqueum ꝑpter excōicationē eis ab ecclesia inflictā euadere velint.

¶ Questio.xxxv.huiꝰ vltime partis super modos sniandi maleficos quousqꝫ friuole aut etiā iuste appellantes.

SI vero ad appellationis remediū finaliter delatuꝫ confugere iudex cerneret. Notanduꝫ primo ꝙ hec interdū friuola atqꝫ nulla decernit. Cū enī in negocijs fidei summarie simpliciter ꝛ de plano sit ꝑcedēdum:vt ex p̄cedentibus sepe tactū est.ex ca.multorum querela.in cle.vbi ꝛ appellationis remedium īterdicitur. Attamē q2 iudices interdū sponte ꝑpter negocij arduitatē libenter ipsum prorogant ꝛ dilatāt. Ideo aduertere possunt:ꝙ vbi delatus sentiret se a iudice realiter ꝛ de facto ꝯtra ius ꝛ iusticiam aggrauatum:vtpote quia eum ad se defendēdū admittere noluit:vel q2 solus sine consilio alioꝝ vel etiam sine assensu epī vel eius vicarij ꝑnūciauit delatum q̄stionare cū alias sufficiētes ꝓbationes ꝓ ꝛcontra habere potuissent ꝛ huius silis: tūc quedā appellatio foret iusta al's nō. Secundo notandum: ꝙ iudex appellatione hmōi sibi p̄sentata:tūc absqꝫ perturbatione ꝛ motu dꝫ petere copiam appellatiōis ꝑtestando verbo ꝙ non currat sibi tp̄s ꝛ cum ipse delatus tradiderit sibi copiā

appellationis:aduertat ꝙ adhuc hꝫ duos dies ad rñdendum
⁊ post hec duos adhuc triginta ad apostolos exhibendum.Et
licet statim possit respõdere ⁊ apostolos dare istos vel illos vbi
sit multum expertus ⁊ peritus . tamen vt cautius procedatur
melius est vt aliquem terminum.x.vel.xx.vel.xxv. dierum ideꝫ
ad dandũ pariter ⁊ recipiendum apostolos quales dare decre-
uerit assignare cum potestate prorogandi . Tertio notandum
est iudici:quod infra tempus iuris ⁊ infra tempus assignatum
debet diligenter attendere ⁊ discutere causas appellationis se
grauamina allegata ⁊ si videt habito bono consilio peritoruꝫ
quod iniuste indebite delatum aggrauauit:ad se defendenduꝫ
non admittendo vel questionibus non debito tempore expo-
nendo vel similia adueniente termino assignato corrigat erro-
rem suum : ⁊ reducat processum ad punctum et statum in quo
erat quando defensiones ille petiuit vel terminum ad interlo-
quendum assignauit ⁊ similia:⁊ tollat grauamen: quo ablato
procedat prout ante:quia per amotionem grauaminis appel-
latio que erat aliqua fit nulla. Juxta ca.cessante.extra de appel
lationibus. Sed hic attendat circunspectus ⁊ prouidus iudex
ꝙ quedam sunt grauamina reparabilia:⁊ sunt illa de q̃bus iaꝫ
dictum est.Et tunc habent locum ea que dicta sunt . Quedam
autem sunt irreparabilia:vtpote si delatus fuerit questionatus
realiter ⁊ de facto:⁊ post euadens appellat.Uel si clenodia : et
aliqua vtilia simul cum vasis ⁊ instrumentis quibus malefici
vtuntur fuerunt recepti ⁊ combusti ⁊ similia :que nequeunt re-
parari nec reuocari:⁊tunc non habet locum predictus modus
scilicet processum ad statum reducere in quo fuit grauamen hu
ius irrogatum. Quarto notanduꝫ iudici est quod licet a die re
sponsionis habeat triginta dies ad apostolos exhibendum.
Juxta capi.de appellationibus.⁊ possit petenti assignare vlti-
mum diem iuris:hoc est tricesimum ad apostolos recipiendũ:
tamen ne videatur quod velit vexare delatum: ⁊ de vexatione
indebita reddat suspectum.Et ne videatur confirmare graua-
men sibi impositum propter quod extitit appellatum melius
est quod assignat infra tempus iuris terminum competentem
vtpote decimum diem vel vicesimum :⁊ potest postmodum si
expedire noluerit adueniente termino prorogare : dicendo se

fuisse alijs negocijs implicatum vel huiusmodi. Quinto notan dum iudici est quod quando prefigit terminum appellanti et apostolos petenti quod non assignet solum ad apostolos dandum: sed ad dandum pariter et recipiendum: quia si assignaret ad dandum tantum: tunc iudex a quo appellaretur haberet appellanti mittere. Assignabit ergo ei terminum. hoc est talem diem: talis anni: ad dandum eis et recipiendum a iudice apostolos: tales quales dare decreuerit. Sexto notare debet quod in assignatione huius termini: non dicat respondendo: quod dabit apostolos negatiuos aut affirmatiuos: sed vt plenius deliberare possit: dicet quod exhibebit tales quales tunc decreuerit exhibendos. Attendat etiam quod in assignatione huius termini appellanti vt tollatur omnis cautela: et astutie: et malitie appellantis assignet locum in specie: diem et horam: vtpote quod assignet vicesimum diem augusti anni presentis: et horam vesperarum: et cameram ipsius iudicis in domo tali: talis ciuitatis vel loci: sic tali appellanti ad dandum et recipiendum apostolos: tales quales decreuerit exhibendos. Septimo notat quod si decreuerit in animo suo detinere delatum crimine requirente: et iustitia exigente. In assignatione termini ponat quod assignat talem terminum ad dandum vel recipiendum personaliter apostolos ipsi appellant: assignetque talem locum eidem appellanti ad dandam eidem et recipiendum ab eo apostolos. de quo sit in potestate iudicis appellantem libere retinere. datis tamen prius statim apostolis negatiuis: alias non. Octauo noret iudex ne aliquid innouet circa appellantem ipsum capiendo vel questionando: seu a carcere liberando: vel alias ab hora qua fuit sibi appellatio presentata vsque ad horam qua tradidit apostolos negatiuos. Epilogando. Nota. sepe contingit quod delatus quando dubitat quod contra eum feratur sententia: quia constat sibi de culpa sua frequenter recurrit ad appellationis remedium: vt sic subterfugiat iudicis sententiam vnde ab ipso appellat: et causas friuolas assignat: vtpote quod iudex eum captum tenuit: et cautioni idonee eum tradere noluit: et similia friuola colorata: qua appellatione iudici presentata copiam appellationis petat: qua habita statim vel post duos dies responsione diem: horam: et locum appellanti ad dandum et recipiendum

apostolos: tales quales decreuerit prefigat. infra terminum tamen iuris: vtpote. xxv. xx. vel. xxx. diem talis mensis. infra quē terminum assignatum iudex copiam appellationis ⁊ grauamina seu causas propter quas appellat diligenter discutiat ⁊ cum bono consilio iurisperitorum deliberaret an exhibeat appellanti apostolos negatiuos: hoc est responsiones negatiuas appellationem non admittendo: vel affirmatiuas ⁊ reuerentiales mittendas ad iudicem ad quem appellat appellationi deferendo. Si enim videat quod cause appellationis sunt false vel friuole atq̄ nulle ⁊ quod appellans non vult nisi iudicium subterfugere seu prorogare det apostolos negatiuos siue refutatorios. Si autē videat quod grauamina sunt vera ⁊ iniuste sibi illata ⁊ non sunt reparabilia: vel dubitat si est ita vel al's fatigatus propter malitiam appellantis vult se a tanto onere liberare exhibeat appellanti apostolos infirmatiuos seu reuerentiales. Adueniente igitur appellanti termino assignato si iudex nondum formauit apostolos seu responsiones: vel alias nō est dispositus peremptorie potest rogare simul vel successiue vsq̄ ad. xxx. diem: qui est vltimus terminus iuris ad exhibendum apostolos assignatos. Si autem formauit ⁊ est dispositus potest statim dare apostolos appellanti. Si igitur decreuerit dare apostolos negatiuos seu refutarios adueniente termino peremptorio assignato exhibebit per modum qui sequitur in scriptis.

ET dictus iudex respondens p̄fate interiecte appellationi si dici appellatio mereatur: dicit q̄ ipse iudex ⁊ s̄m canonicas sanctiones: seu etiam imperialia statuta: seu leges: processit ⁊ procedere intendit ⁊ a iuris vtriusq̄ tramite non discessit: nec discedere intendit: minusq̄ ipsum appellantem aggrauauit nec aggrauare intendit aut intellexit quod patet per causas coloratas allegatas singulas decernendo. Non em̄ grauauit in hoc q̄ eū cepit ⁊ captum tenuit: quia cum sit sibi delatus de tali heretica prauitate ⁊ testes multos habeat contra eum merito ipsum tanq̄ conuictum de heresi vel sibi vehementer suspectum captū tenere debuit atq̄ debet: nec grauauit eū: q2 darc ipm noluit cautioni. nam cū crimen heresis sit crimen de maioribus ⁊

ipē appellans esset ꝯuictus: ⁊ statim in negatiua nequaq̄ erat necesse cautioni etiam maxime dandus. si est ⁊ erat in carceribus detinēdus. Et sic discurrat ꝑ alias rōnes. Quo facto dicat sic quare apparet ꝙ ipē iudex debite ⁊ iuste processit: ⁊ a iuris semitis minime deuiauit. minusq̄ʒ ipsum in aliquo aggrauauit sed ipē appellans per causas coloratas atq̄ʒ fictas nititur subterfugere iudicium iniuste ⁊ indebite appellando. propter que eius appellatio est friuola atq̄ʒ nulla: vtpote a nullo grauamine interiecta: peccans em̄ in materia ⁊ forma. Et cum appellationibus friuolis nec iura deferant. nec sit a iudice deferendum Ideo dicit iudex ipē ꝙ interiectā appellationē nō admittit nec admitteř itēdit: nec ei defert nec deferre ꝑponit. Et hāc rn̄sionē offert dicto tali sic indebite appellanti pro apostolis negatiuis ⁊ mandat inseri statim immediate post appellationem p̄dictam eidem p̄n̄tatam. Et si tradat notario qui appellationem eidem presentauit.

Quibus apostolis negatiuis sic adhibitis appellāti statim iudex ꝯtinuando ipm̄ suum offm̄ exequatur. mandando eundē capi seu detineri: vl' ipm̄ arrestando vel terminum ad comparēdum corā seeidē assignando: vel aliquod simile propter quod appareat quod non desinit eē iudex. continuabitq̄ʒ processum suum ꝯ appellantē quousq̄ʒ a iudice ad quē est appellatū sit ꝓhibitus ne ꝓcedat. Caueat tn̄ iudex ꝙ nullā nouitatē faciat ꝯ appellantē ꝑsonam: nec ipsum capiēdo: nec si captus est a carcere liberando: nec al's ab hora qua fuit sibi appellatio p̄n̄tata: quousq̄ʒ apostolos ei tradiderit negatiuos: sʒ extunc vt p̄dicit̄ poterit si iusticia hoc requirat. quousq̄ʒ sit ꝓhibitus a iudice ad quem fuerat appellatum: ⁊ tunc cum ꝓcessibus clausis ⁊ sigillatis: ⁊ cum fide ac tuta custodia idonea cautione si oportuerit remittat eum ad iudicē an̄dictuʒ. Si aūt iudex exhibere decreuerit ap'los affirmatiuos ⁊ reuerētiales adueniēte eidē termino ꝑemptorio assignato ad dandū ⁊ recipiēdum ap'los. Exhibebit ꝑ modum qui sequit̄ in scriptis.

Et dictus iudex rn̄dendo p̄fate interiecte appellatiōi si dici appellatio mereat̄. Dicit ꝙ ipē iuste ⁊ prout debuit in cā p̄n̄ti ꝓcessum ⁊ nō al's: nec dictū aggrauatū

se appellasse aggrauare intēdit. qd ptz ad allegatas rōnes sin-
gulas discurrēdo. nō eñ ipm aggrauabit in hoc ꝙ dicit ꝛc. dis
currat ꝑ causas singulas appellationis meliori modo ꝛ cū veri
tate: q: poterit rñdendo. Concludēdo sic. quare apparet ꝙ ipe
iudex dictum appellantē nullatenus aggrauauit: nec cām de-
dit eidē appellanti metuēs ne ꝭm eius demerita ad iustitiā ꝓce
dat. ꝓpter qd eius appellatio est friuola atq; nulla: q: a nullo
grauamine interiecta: nec ei est iure a iudice deferendū. Uerum
ꝓpter reuerentiam sedis aplice: ad quam extitit appellatū. di-
cit ipe iudex quod dictam appellationem admittit: eiq; defert
ꝛ deferre intendit: totum pñs negociū ad sanctissimū dñm no-
strum papā ꝛ sanctā sedē apostolicā: remittēdo: assignando ei-
dē appellanti certū tps. s. tot mēses ꝓxime subsequētes. Infra
quos cū ꝓcessibus clausulis ꝛ sigillatis sibi ꝑ ipm iudicē tradē
dis: vel als data idonea cautione de pñtando se in romana cu-
ria: vel cū fida ꝛ tuta custodia eidē ꝑ ipsum iudicē exhibēda ha
beat in romana curia pñtare dño nostro pape. ꝛ hanc rñsionē
offert ipe iudex eidē appellanti ꝓ apostolis affirmatiuis: ꝛ mā
dat eā inseri immediate post interiectā appellationē eidē pñta
tam. Et sic tradet eā notario q appellationē eidē pñtauit.

Attendat aūt prudēs iudex ꝙ mox vt aplos reuerē
tiales appellāti exhibuit in cā illa ꝓ qua ille appel
lauit statim ipe desinit esse iudex: nec pōt amplius
de illa cognoscere nisi sibi cā remissa ꝑ sanctissimū
dñm nostrū papā. quare de cā illa se amplius nō in-
tromittat nisi mittēdo dictū appellantē per modū ꝓdictum ad
dñm nrm papam assignando eidē terminū competentē: vtpote
vnius mēsis duoꝝ vel triū: quatenus interim possit se ad eundē
disponere ꝛ parare: recipiatq; ab eo de comparēdo ꝛ se pñtan
do in romanā curiā infra eundē terminū assignatū idonea cau-
tione. Uel si appellans non pōt illā ꝓstare: mittat cū fide ꝛ tuta
custodia. Uel obligat se melius quo poterit quatenus se infra
terminū assignatū in romanā curiā pñtabit dño nro pape vel
ꝑ ipm nō stabit. Si aūt iudex hz cām aliā: ac ꝓcedit ꝯ eā in alia
cā in qua delatus non appellauit. In ipa illa cā iudex remanet
put añ iudex. Etiā si post admissam appellationē ꝛ datis aplis
reuerentialibus ipe appellans accusat ꝛ denunciat iudici de alys

heresis criminibus: de qbus non agit in cā p qua appellauit non desinit esse iudex: immo pōt p se ad informandum ꝛ testes examinandū libere put prius. Et finita prima cā in romana curia vel ad iudicem remissa pōt pcedere libere in scda. Aduertāt aūt iudices: qꝫ pcessus clauos ꝛ sigillatos ad romanam curiaꝫ mittant iudicibus assignatis qui iustitiam faciant pcessus meritis actitatis: nec inquisitores ibi curent agere contra appellātes sed dimittant eos predictis suis iudicibus iudicandos: q iudices si inquisitores nolunt facere partem contra appellātes procedent ex officio ad procurationem appellantium si voluerint expediri. Aduertant etiam iudices: qꝫ si ad appellātium instantiam citentur personaliter ꝛ cōpareant: caueant tn̄ oīno litem non iurare: sed attendant pcessus exhibere: ꝛ totam cām ad illos reducere: ꝛ procurent vt citius poterūt remeare ne ibi tedijs: miserijs: laboribus: ꝛ expensis damnabiliter fatigentur sequuntur namqꝫ dāna ecclesie: ꝛ heretici ꝯfortantur: ꝛ expost non inueniunt iudices tm̄ fauorem ꝛ reuerentiam nec timent put eoꝝ pn̄tia facit. Item ip si heretici alij quicunqꝫ vidētes iudices in romana curia fatigari ꝛ detineri exigent sibi arma ꝛ cōtēnent ac malignabuntur ꝛ audacius hereses minabunt. ꝛ vbi agitur contra eos simili modo appellabunt. Alij etiaꝫ iudices efficiuntur debiliores: an negocia fidei prosequendum ꝛ ad hereticos extirpandum metuentes ne per consimiles appellationes tedijs ꝛ miserijs fatigentur: ꝛ hec omnia credent in magnū preiudicium fidei ecclesie sancte dei: a quibus singulis sponsus ipsius ecclesie eam preseruare dignetur.

¶ Sit laus deo extermini heresis. Pax viuis: requies eterna defunctis. Amen.

¶ Impressus Lugduni per honestum virum Joannem marion Anno domini. M.cccccxix. Die vero. xxiij. mensis februarij.

llauit
testes
na cu
uertāt
turias
s me-
pellā
os: q
llātes
volue
um in
no li-
cām
ne ibi
entur
pposit
ment
tes in
ia et cō
et vbi
dices
ad he
llatio
agnū
onsus

arion
arij.

·S·IEHAN·
·S·CLAVDE·
I M
·IEHAN MARION·